

สุยามรณจสุส เตปิฏกํ

๒๔

สุตฺตนฺตปิฏเก

ขุทฺทกนิกายสุส

ขุทฺทกปาฐ

ธมฺมปทคาถา อุทาน

อิติวุตฺตก สุตฺตนิปาตา

๕๑๖. ห้องกรมพระจันทบุรีนฤนาถ ๗๖๕ ๗๐

ขุทฺตกปาฐะ-ธมฺมปทคาถา-อูทาน-
ฉติขุทฺตก-สุทฺตนิปาตา

294.311

๓ ๑๓ ค

ค. ๒๕๓.๓

สยามรัฐสัสด์ เคบ็ญกั

สัศุตุนตป็ญเก ชุทุทกนิกายสัสด์

ชุทุทกปาจ-ธมมปทคาถา-อูทาน-

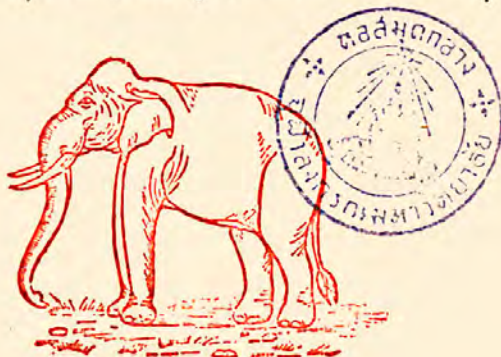
อิติวุทุทก-สัศุตุนิปาตา

อูทยคุเถเรน เทวโมตินา อาโท โสริตา

สัจิกุตคุเถเรน ฌาณวราภรณน

ปุน โสริตา

ราชปุมุเชน สัยามรัฐสัสด์วาตินา มหาชเนน มุทุทานีตา

สยามรัฐสัสด์ ราชธานี

มหามกุฏราชวิทยาลัยเขน ปกาสิตา

พุทธปณินิเทศนา ๒๔๖๕

มักรรมลัทธิตามพระราชบัญญัติ

34491

กรุงเทพ ฯ

โรงพยาบาลศิริราชพุดม บางกอกน้อย

กิตฺตนปคฺค

ชฺชทุทกปาจี

วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	อํก
สํรณคฺค	๑	๑	๑
ทสฺสํกฺขาปท	๒	๒	๑
ทฺวคฺคํสํการ	๓	๓	๒
สํมณเณรปณฺหา	๔	๔	๑
มจฺจคฺค	๕	๕-๖	๓
วตฺถคฺค	๖	๗	๕
คิโรกฺกคฺค	๗	๘	๘
นริคฺค	๘	๘	๑๑
เมคฺค	๘	๑๐	๑๓

อํมปท

ยมกคฺค	๑	๑๑	๑๕
อปฺปมาทคฺค	๒	๑๒	๑๘
จิตฺตคฺค	๓	๑๓	๑๘
ปฺปฬคฺค	๔	๑๔	๒๑
พาลคฺค	๕	๑๕	๒๓

รณมปท

วคฺค	ศคฺค	ปพพ	องก
ปณฺธิทวคฺค	๖	๑๖	๒๕
อวทวคฺค	๗	๑๗	๒๗
สทสฺสวคฺค	๘	๑๘	๒๘
ปาปวคฺค	๙	๑๙	๓๐
ทณฺทวคฺค	๑๐	๒๐	๓๒
ชราวคฺค	๑๑	๒๑	๓๕
อคฺคทวคฺค	๑๒	๒๒	๓๖
โถกวคฺค	๑๓	๒๓	๓๗
พุกฺทวคฺค	๑๔	๒๔	๓๘
สฺสวคฺค	๑๕	๒๕	๔๑
มียวคฺค	๑๖	๒๖	๔๓
โกธวคฺค	๑๗	๒๗	๔๔
มถวคฺค	๑๘	๒๘	๔๖
รณมฺมจฺจวคฺค	๑๙	๒๙	๔๘
มคฺควคฺค	๒๐	๓๐	๕๑
ปกฺกณณวคฺค	๒๑	๓๑	๕๓
นรยวคฺค	๒๒	๓๒	๕๕
นาควคฺค	๒๓	๓๓	๕๗

กิตติคนปตฺต

ค

โพธิวิคฺค

วตฺถุ	ถฺตฺต	ปพฺพ	องฺก
คณฺหาวิคฺค	๒๔	๓๔	๖๐
ภิกฺขุวิคฺค	๒๕	๓๕	๖๔
พฺรหฺมณฺณวิคฺค	๒๖	๓๖	๖๗

อูทาน

โพธิวิคฺค ๑

ถฺตฺตมฺมปฺชานน	๑	๓๘	๗๓
ปจฺจยชฺชวิชฺชา	๒	๓๘	๗๔
มารเสนฺวิชฺฐปน	๓	๔๐	๗๕
พฺรหฺมณฺณกรณณมฺม	๔	๔๑	๗๖
	๕	๔๒	๗๗
พฺรหฺมณฺโงหาร	๖	๔๓	๗๘
ถฺกมฺม-ปารคฺพฺรหฺมณ	๗	๔๔	๗๙
ถฺกคามชฺชิตฺเต	๘	๔๕	๘๐
ถฺกจฺจมฺมถฺก	๙	๔๖	๘๑
พาหิยทารุจฺฉริยิตฺเต	๑๐	๔๗	๘๒
		๔๘	๘๓

กิตฺตนปฺตฺต

ง

นฺนทวคฺค

วตฺถุ	ถฺตฺต	ปพฺพ	อํงก
ภทฺทิตฺตคฺค	๑๐	๖๕	๑๐๐

นฺนทวคฺค ๓

อณฺณตฺตคฺค	๑	๖๖	๑๐๒
นฺนทคฺค	๒	๖๗	๑๐๓
		๖๘	๑๐๔
		๖๙	๑๐๕
		๗๐	๑๐๖
ยโธสฺสพฺปนฺนทคฺค	๓	๗๑	๑๐๗
		๗๒	๑๐๘
		๗๓	๑๐๙
		๗๔	๑๑
		๗๕	๑๑๐
ถวฺรปฺตฺตคฺค	๔	๗๖	๑๑๒
มฺหโมคฺคคฺค	๕	๗๗	๑๑
ปิตฺตทวคฺค	๖	๗๘	๑๑๓
มฺหากถฺตคฺค	๗	๗๙	๑๑๔
		๘๐	๑๑๕

๑

กิตุคนปศุศ

เมฆิยวคฺค

วคฺค	ฐคฺค	ปพฺพ	อญฺก
มหากุสฺสปคฺค	๗	๘๑	๑๑๖
บิณฑปคฺค-อนคฺค	๘	๘๒	๑๑
สัพฺป-อนคฺค	๙	๘๓	๑๑๘
พทุธจกฺข-โลกโวโลกน	๑๐	๘๔	๑๒๑

เมฆิยวคฺค ๔

เมฆิยคฺค	๑	๘๕	๑๒๓
		๘๖	๑๒๔
		๘๗	๑๒๕
		๘๘	๑๒๖
		๘๙	๑๒๘
สมฺพหุตคฺค	๒	๙๐	๑๒๙
อญฺจคฺคโคปคฺค	๓	๙๑	๑๑
		๙๒	๑๓๐
ธวปคฺคตมคฺค	๔	๙๓	๑๓๑
		๙๔	๑๑
		๙๕	๑๓๒
		๙๖	๑๓๓

กิตฺตคนปคฺค

ณ

โสณคฺคเณรวคฺค

วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	อํก
พุทฺธมาสํวิหาร	๕	๘๗	๑๓๓
		๘๘	๑๓๔
		๘๘	๑๓๕
บิณฺโฬถภาวทฺวาชคฺคเณร	๖	๑๐๐	๑๓๖
ถาวรีปคฺคคฺคเณร	๗	๑๐๑	๑๓๗
สํนุทฺธปริพฺพาชิกา	๘	๑๐๒	๑
		๑๐๓	๑๓๘
		๑๐๔	๑๓๙
		๑๐๕	๑๔๐
		๑๐๖	๑๔๑
		๑๐๗	๑๔๒
อูปเสนวจนคฺคปคฺคคฺคเณร	๙	๑๐๘	๑๔๓
ถาวรีปคฺคคฺคเณร	๑๐	๑๐๙	๑๔๔

โสณคฺคเณรวคฺค ๕

ปเสนทิโกถถ	๑	๑๑๐	๑๔๕
อานนทคฺคเณร	๒	๑๑๑	๑๔๖
สํปพฺพทฺทกฺคเณร	๓	๑๑๒	๑

๒		กิตฺตคนปคฺค	
		๒๑๑๖๖๖๖๖	
วคฺค	สํคฺค	ปพพ	อจก
สํปพทฺธกฺค	๓	๑๑๓	๑๔๗
		๑๑๔	๑๔๘
สํพทฺธกฺค	๔	๑๑๕	๑๔๙
พทฺธ-ปาทิโมกฺขกฺค	๕	๑๑๖	๑๕๐
		๑๑๗	๑๕๑
		๑๑๘	๑๕๒
โสณ โกฏิกณฺณ	๖	๑๑๙	๑๖๐
		๑๒๐	๑๖๑
		๑๒๑	๑๖๒
โสณ โกฏิกณฺณ	๖	๑๒๒	๑๖๓
กฺขเววคฺค	๗	๑๒๓	๑๖๔
เทวคฺค	๘	๑๒๔	๑
สํพทฺธกฺค	๙	๑๒๕	๑๖๕
อจก	๑๐	๑๒๖	๑

๒๑๑๖๖๖๖๖ ๒

ภคฺค-อจก	๑	๑๒๗	๑๖๖
		๑๒๘	๑๖๗

กิตติคุณปศุศ

ณ

ขจจจจจจจจจ

วศุศ	ศุศศ	ปพพ	ขงก
ภคณศุ-อายุสงขารโธศศุชน	๑	๑๒๘	๑๗๒
		๑๓๐	๑๑
		๑๓๑	๑๗๕
ปเสนทโกศศ	๒	๑๓๒	๑๗๖
		๑๓๓	๑๗๗
		๑๓๔	๑๗๘
อศุศโนวศุศ	๓	๑๓๕	๑๗๙
สมุพหุศปวิพพาสก	๔	๑๓๖	๑๑
		๑๓๗	๑๘๑
		๑๓๘	๑๘๒
	๕	๑๓๙	๑๘๕
		๑๔๐	๑๘๗
	๖	๑๔๑	๑๘๘
		๑๔๒	๑๙๐
ศุศุศิเณร	๗	๑๔๓	๑๙๓
เทอปปุศ	๘	๑๔๔	๑๑
สมุพหุศอชิปาศก	๙	๑๔๕	๑๙๕
ขานนทศุเณร	๑๐	๑๔๖	๑๑

ฅ

กิตฺตททท

ฐททท ๗

วตุ	ฐตุ	ปพ	อง
ตทททททททท	๑	๑๔๗	๑๔๗
	๒	๑๔๘	๑๔๘
ตมทททททท	๓	๑๔๙	๑๔๙
กาททททท	๔	๑๕๐	๒๐๐
ตทททททททท	๕	๑๕๑	,,
อทททททททท	๖	๑๕๒	๒๐๓
อทททททท	๗	๑๕๓	๒๐๒
มทททททท	๘	๑๕๔	,,
ททททททททท	๙	๑๕๕	๒๐๓
		๑๕๖	,,
ตมทททททททท	๑๐	๑๕๗	๒๐๕

ปาททททททท ๘

ททททททททท	๑	๑๕๘	๒๐๖
	๒	๑๕๙	๒๐๗
	๓	๑๖๐	,,
	๔	๑๖๑	๒๐๘
ทททททททท	๕	๑๖๒	,,

อิตฺตฺวคฺค เอกนิปาต

ปจฺจวคฺค

วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	อจฺก
อนาคามีตาปาฏิโก	๑	๑๗๘	๒๒๘
	๒	๑๘๐	๑๑
	๓	๑๘๑	๒๓๐
	๔	๑๘๒	๑๑
	๕	๑๘๓	๒๓๐
	๖	๑๘๔	๑๑
ทฺถวคฺค-อภพพพพ	๗	๑๘๕	๒๓๒
	๘	๑๘๖	๑๑
	๙	๑๘๗	๑๑
	๑๐	๑๘๘	๒๓๓

ทฺติยวคฺค

ทฺถวคฺค-อภพพพพ	๑	๑๘๙	๒๓๔
	๒	๑๙๐	๑๑
	๓	๑๙๑	๒๓๕
อวิชฺชาหํวณ	๔	๑๙๒	๑๑

กิตุตนปคต

๗

ตติยวคค

วตุฏ	ฐตุฏ	ปพพ	องง
คณหาถโยชน	๕	๑๘๓	๒๓๖
โยนิโสมนถการวม	๖	๑๘๔	๑๑
กถุยานมิตค	๗	๑๘๕	๒๓๗
สงุมภท	๘	๑๘๖	๑๑
ถามคค	๙	๑๘๗	๒๓๘
ปทฐจจคคคคค	๑๐	๑๘๘	๒๓๙

ตติยวคค

ปถนจคคคคค	๑	๑๘๙	๒๔๐
ปญญ	๒	๒๐๐	๑๑
กฐถมม-อปปมาท	๓	๒๐๑	๒๔๑
ปคคคคคคคคค	๔	๒๐๒	๒๔๒
ถมปชานมุตาวาท	๕	๒๐๓	๒๔๓
ทาทถวิภาควิปาก	๖	๒๐๔	๑๑
เมคคคาเจโตวิมคค	๗	๒๐๕	๒๔๔

ພ

ປິດຸຕນປຕຸ

ອິຕິວຸຕຕ ທຸກນິປາຕ

ປຈິມວຕຸ

ວຕຸ	ສຸຕຸ	ປພຸ	ອງຸ
ທິງຊຸມມ-ທຸກວິຫາກິກຸ	໑	໒໐໒	໒໔໗
ທິງຊຸມມ-ສຸກວິຫາກິກຸ	໒	໒໐໗	,,
ຕປນິຍມມ	໓	໒໐໖	໒໔໖
ອຕປນິຍມມ	໔	໒໐໖	໒໔໖
ປາປຕິດປາປິກິກຸຈິ-	໕	໒໑໐	,,
ສມນຸນາຕປຸຕຸ			
ກທຸກຕິດກທຸກິກິກຸຈິ-	໒	໒໑໑	໒໕໐
ສມນຸນາຕປຸຕຸ			
ໂຍຕຸເຈມອຸຕິມາ-ອກຸພກຸພ	໗	໒໑໒	,,
ສິວຣປາຸນຕຸພຸກຸມຈຸຣິຍ	໖	໒໑໓	໒໕໑
ອກິນຸນປຣິນຸນຕຸພຸກຸມຈຸຣິຍ	໖	໒໑໔	໒໕໒
ທິງຊຸມມ-ສຸກໂສມນສຸກຸກິກຸ ໑໐		໒໑໕	,,

ທຸຕິຍວຕຸ

ເຈມວິເວວິຕຸກ	໑	໒໑໒	໒໕໓
ເທວ-ຮມເທດຸນາ	໒	໒໑໗	໒໕໕

ก	กิตฺตทนต์		
	ทศยวคฺค		
วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	อํก
ติเชตฺตนา	๕	๒๓๒	๒๖๖
	๖	๒๓๓	๒๖๗
ติชิตฺตวา	๗	๒๓๔	๒๖
	๘	๒๓๕	๒๖๘
ติคฺคณฺหา	๙	๒๓๖	๒๖
นารเชยฺยาคิกฺกนฺคกิกฺก	๑๐	๒๓๗	๒๖๙

ทศยวคฺค			
ติปฺปณฺณกิริยวคฺค	๑	๒๓๘	๒๗๐
ติจฺก	๒	๒๓๙	๒๗
ติคฺคินฺทริย	๓	๒๔๐	๒๗๑
ติคฺคทฺธา	๔	๒๔๑	๒๗
ติคฺคจฺจริต	๕	๒๔๒	๒๗๒
ติคฺคจฺจริต	๖	๒๔๓	๒๗
ติคฺคเจยฺย	๗	๒๔๔	๒๗๓
ติคฺคโมเนยฺย	๘	๒๔๕	๒๗
นารพฺนฺธาพฺนฺธ	๙	๒๔๖	๒๗
สํมุตฺตทาคิณฺณ-สํมุตฺตทาคิณฺณ	๑๐	๒๔๗	๒๗๔

กิตฺตทนต์

๖

ปณณวคค

วคค	สํคค	ปพพ	อจก
กตฺยณตํกตฺยณทมน-	๘	๒๗๗	,,
กตฺยณปณณคคทมนปฐ			
เทวธา-ทนต์วิภาคคคคคค	๘	๒๗๘	๓๐๕
ทมน-เทวคคคคคคคคคค	๑๐	๒๗๘	,,

อิตฺตคคคค จคคคคคคคค

เทวธา-ทนต์วิภาคคคคคคคคคค	๑	๒๘๐	๓๐๘
จคคคคคคคคคคคคคคคค	๒	๒๘๑	๓๐๘
ทนต์คคคคคคคคคคคคคคคค	๓	๒๘๒	,,
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๔	๒๘๓	๓๑๐
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค			
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๕	๒๘๔	๓๑๑
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค			
จคคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๖	๒๘๕	๓๑๓
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๗	๒๘๖	,,
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๘	๒๘๗	๓๑๔
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค			
คคคคคคคคคคคคคคคคคคคค	๘	๒๘๘	๓๑๕

น

กิตุคนปตฺต

อิตฺติวตฺตก จตฺตกนิปาท

วตฺต	ตฺต	ปพพ	อจก
อตฺตวิญญาปนกตฺตปมา	๑๐	๒๘๘	๓๑๖
อิตฺตก	๑๑	๒๘๐	๓๑๗
		๒๘๓	๓๑๘
ตฺตปนตฺตตฺตปน-	๑๒	๒๘๒	๓๑๘
ปาทิโมกฺขกิตฺต			
ตตตตตตตตตตตต	๑๓	๒๘๓	๓๒๑

ตฺตตนิปาท

ปจฺมอรรวตฺต

อรรตฺต	๑	๒๘๔	๓๒๔
อรรตฺต	๒	๒๘๕	๓๒๘
อรรตฺต	๓	๒๘๖	๓๓๑
อรรตฺต	๔	๒๘๗	๓๔๐
		๒๘๘	๓๔๑
		๒๘๘	๓๔๑
		๓๐๐	๓๔๒
		๓๐๑	๓๔๓
อรรตฺต	๕	๓๐๒	๓๔๔

กิตฺตฺนปคฺค

ป

ทฺติยจฺจพคฺค

วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	อํค
ปวราภวสํคฺค	๖	๓๐๓	๓๔๖
		๓๐๔	๑๑
วสํคฺค	๗	๓๐๕	๓๔๘
		๓๐๖	๑๑
		๓๐๗	๓๕๒
เมตฺตสํคฺค	๘	๓๐๘	๓๕๓
เหมวคฺค	๘	๓๐๘	๓๕๕
อวพวคฺค	๑๐	๓๑๐	๓๕๘
		๓๑๑	๓๖๐
วิชยสํคฺค	๑๑	๓๑๒	๓๖๒
มุนิสํคฺค	๑๒	๓๑๓	๓๖๓

ทฺติยจฺจพคฺค

รคฺค	๑	๓๑๔	๓๖๗
อามคฺค	๒	๓๑๕	๓๗๒
ทวิคฺค	๓	๓๑๖	๓๗๕
มจฺจคฺค	๔	๓๑๗	๓๗๖
		๓๑๘	๓๗๖

กิตฺตคนปคฺค
ตติยมหาวคฺค

วคฺค	ถฺคค	ปพฺพ	อํก
สฺจโถมถฺคค	๕	๓๑๘	๓๗๘
		๓๒๐	๓๗๘
ธมฺมจฺริยถฺคค	๖	๓๒๑	๓๗๘
พฺรหฺมณธมฺมิกถฺคค	๗	๓๒๒	๓๘๑
		๓๒๓	๓๘๑
		๓๒๔	๓๘๕
นาวาถฺคค	๘	๓๒๕	๓๘๖
กัถฺถถฺคค	๘	๓๒๖	๓๘๗
อญฺจํถฺคค	๑๐	๓๒๗	๓๘๘
วาทถฺคค	๑๑	๓๒๘	๓๘๐
วคฺคถฺคค	๑๒	๓๒๘	๓๘๑
		๓๓๐	๓๘๑
ธมฺมาปฺริพฺพชณฺยถฺคค	๑๓	๓๓๑	๓๘๕
ธมฺมิกถฺคค	๑๔	๓๓๒	๓๘๘
		๓๓๓	๓๘๘

ตติยมหาวคฺค

ปพฺพชฺฐาถฺคค	๑	๓๕๔	๔๐๕
--------------	---	-----	-----

กิตฺตฺนปคฺค
ตติยมหาวคฺค

พ

วคฺค	สํคฺค	ปพฺพ	องฺก
ปธานสํคฺค	๒	๓๕๕	๔๐๘
สํภาสิตสํคฺค	๓	๓๕๖	๔๑๐
		๓๕๗	๔๑๓
สํนุทฺติกสํคฺค	๔	๓๕๘	๔๑๒
		๓๕๙	๔๑๓
		๓๖๐	๔๑๙
มาฆสํคฺค	๕	๓๖๑	๔๒๐
		๓๖๒	๔๒๑
		๓๖๓	๔๒๕
สํนิยสํคฺค	๖	๓๖๔	๔๒๖
		๓๖๕	๔๒๘
		๓๖๖	๔๒๘
		๓๖๗	๔๓๐
		๓๖๘	๔๓๑
		๓๖๙	๔๓๒
		๓๗๐	๔๓๓
		๓๗๑	๔๓๔
		๓๗๒	๔๓๖

ภ

ภิกขุตนปคฺค
คตฺยมหาวคฺค

วคฺค

สํคฺค

ปพฺพ

อํก

เล็ดสํคฺค

๗

๓๗๓

๔๓๗

๓๗๔

๔๓๘

๓๗๕

๔๔๐

๓๗๖

๔๔๒

๓๗๗

๔๔๔

๓๗๘

๔๔๕

๓๗๘

๔๔๖

สํคฺค

๘

๓๘๐

๔๔๗

วาเล็ดสํคฺค

๘

๓๘๓

๔๕๐

๓๘๒

๔๕๑

๓๘๓

๔๕๘

โกกาถิสํคฺค

๑๐

๓๘๔

๔๕๘

๓๘๕

๔๕๘

๓๘๖

๔๖๐

๓๘๗

๔๖๑

นาถสํคฺค

๑๑

๓๘๘

๔๖๖

๓๘๘

๔๗๐

กิตุชนปตฺต
คตฺยมหาวคฺค

ม

วตฺถุ	ถุค	ปพพ	งก
ทวยคานุปถุณถุค	๑๒	๓๘๐	๔๗๓
		๓๘๑	๔๗๔
		๓๘๒	๔๗๔
		๓๘๓	๔๗๕
		๓๘๔	๔๗๕
		๓๘๕	๔๗๖
		๓๘๖	๔๗๖
		๓๘๗	๔๗๗
		๓๘๘	๔๗๗
		๓๘๙	๔๗๘
		๔๐๐	๔๗๘
		๔๐๑	๔๗๙
		๔๐๒	๔๗๙
		๔๐๓	๔๘๐
		๔๐๔	๔๘๐
		๔๐๕	๔๘๑
		๔๐๖	๔๘๑
		๔๐๗	๔๘๓

ຍ

ປະຕິທິດປະຕິທິດ

ຈຳນວນປະຕິທິດ

ວັດຖຸ	ສູດ	ປະຕິທິດ	ປະຕິທິດ
ກາມສູດ	໑	໔໐໖	໔໖໔
ກຸ່ມສູດ	໒	໔໐໖	໔໖໕
ກຸ່ມສູດ	໓	໔໑໐	໔໖໖
ສູດສູດ	໔	໔໑໑	໔໖໖
ປະຕິທິດ	໕	໔໑໒	໔໖໖
ສູດສູດ	໖	໔໑໓	໔໖໖
ຕິດຕໍ່ກັບສູດ	໗	໔໑໔	໔໖໖
ປະຕິທິດ	໘	໔໑໕	໔໖໖
ມາດຕະຖານສູດ	໙	໔໑໖	໔໖໖
ປະຕິທິດ	໑໐	໔໑໗	໔໖໖
ກຸ່ມສູດ	໑໑	໔໑໘	໔໖໖
ຈຸດສູດ	໑໒	໔໑໙	໔໖໖
ມາດຕະຖານສູດ	໑໓	໔໒໐	໔໖໖
ກຸ່ມສູດ	໑໔	໔໒໑	໔໖໖
ອະນຸກຸ່ມສູດ	໑໕	໔໒໒	໔໖໖
ຕິດຕໍ່ກັບສູດ	໑໖	໔໒໓	໔໖໖

ก

กิตติคุณปกต

ปณจณปารายณวคค

วคค	คค	ปพพ	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค
คค	คค	คค	คค

97

จตุตถาริ นาม ก็ จตุตถาริ อริยสัจจานิ ฯ ปณฺจ นาม ก็
 ปณฺจปาทานกฺขณฺธา ฯ ฉ นาม ก็ ฉ อชฺชฌตฺติกาณิ อายคณานิ ฯ
 สกฺต นาม ก็ สกฺต โพชฺฌนฺตา ฯ อฏฺฐ นาม ก็ อริโย
 อฏฺฐจฺจโก มคฺโค ฯ นว นาม ก็ นว สกฺตาวาสา ฯ ทส
 นาม ก็ ทสทฺหเคหิ สมนฺนาคโค อรหติ วุจฺจตีติ ฯ

สามเณรปณฺหา นิฏฺฐิตา ฯ

ขุทฺทกปาฐะ มงคลสูตร

[๕] เขวมฺเม สุตํ ฯ เขกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริตี
 เสทฺวเน อฆาณิณฺฑิกิสฺส อารามे ฯ อถ ไช อณฺเฏศฺรา เทวตา
 อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา เกวตฺถปฺปํ เสทฺวนํ โอ-
 ภาเสศฺวา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทศฺวา เขกมนฺตํ อฏฺฐาสี เขกมนฺตํ จิตฺตา ไช สํ เทวตา
 ภควนฺตํ คาทาย อชฺฌณาสี ฯ

[๖] พหุ เทวา มนุสฺสสา จ	มฺกตานิ อจินฺตยํ
อากงฺขมานา สิตฺถานํ	พฺรหฺมิ มฺกตมฺมุคฺตมํ ฯ
อเสวนา จ พาทานํ	ปณฺชิตานญฺจ เสวนา
ปฺรชา จ ปฺรชนียานํ	เอตมฺมฺกตมฺมุคฺตมํ ฯ
ปฏฺฐิรปฺเทสฺวาโส จ	ปฺพุเพ จ กตปฺปญฺเจตา

ขุททกปาฐะ รตนสูตร

[๗]

ยานัธ ภูตานิ สมากตานิ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว อหุตติกุเช ๑
 สพุเพว ภูตา สมนฺนา ภวนฺตุ
 อโถปปี สกุกกุจฺจ สฺสนฺนฺตุ ภาสิตํ
 คสฺมา หิ ภูตา นิสาเมถ สพุเพ
 เมตฺตํ กโรถ มานุสฺสียา ปชาย ๑
 ทิวา จ รตฺโต จ หรณฺติ เย พถิ
 คสฺมา หิ เม รกฺชถ อปฺปมคฺคตา ๑
 ยํ กิณฺณจฺจิ วิคฺคํ อธิ วา หุรํ วา
 สกฺเคสฺสุ วา ยํ รตนํ ปณฺตี
 น โน สมนํ อคฺคิ ตถาคเตน
 อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺตี ๑
 เขเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ ๑
 ขยํ วิราคํ อมตํ ปณฺตี
 ยทชฺฌนฺตา สกฺขมฺนี สฺมาหิโต
 น เตน ฐมฺเมเน สมนฺคฺคิ กิณฺณจฺจิ
 อิทมฺปิ ฐมฺเม รตนํ ปณฺตี ๑
 เขเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ ๑

หอสมุดกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยมพุทฺธเสฏฺโฐ ปวิณฺณยี่ สัจฺจ
 สสมาธิมานนุตฺตริกญฺญมาหุ
 สสมาธินา เทน สโม น วิชฺชติ
 อิทมฺปิ ชมฺเม รตนํ ปณฺธิคํ ฯ
 เอเตน สจฺเจน สจฺจตฺถิ โหตุ ฯ
 เย ปุคฺคตา อฏฺฐสํคํ ปสฺสฺวา
 จตฺตาวี เอตานิ ยุกานิ โหนฺติ
 เต ทกฺขิณฺเยยฺยา สจฺจสจฺจํ สํวกา
 เอเตสํ ทินฺหานิ มหปฺปตฺตานิ
 อิทมฺปิ สจฺเจ รตนํ ปณฺธิคํ ฯ
 เอเตน สจฺเจน สจฺจตฺถิ โหตุ ฯ
 เย สจฺจปฺปยฺยตฺตา มนสา ทพฺพะเนน
 นิฏฺฐามิโน โคตมสํสาสนมฺหิ
 เต ปคฺคติปคฺคตา อมคํ วิคฺคยฺห
 ตทฺธธา มุธา นิพฺพุตฺติ ญฺญชฺมานา
 อิทมฺปิ สจฺเจ รตนํ ปณฺธิคํ ฯ
 เอเตน สจฺเจน สจฺจตฺถิ โหตุ ฯ
 ยถินทฺธํโส ปสฺสวี่ สีโต สียา
 จตฺตพฺพิ วาเตภิ อสฺมปฺกมฺมึโย
 ตถูปมํ สจฺจปฺริสํ วทามิ

โย อริยสัจจานิ อเวจฺจ ปสฺสตี
 อิทมฺปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺตี ๑
 เอเตน สจฺเจน สฺวตฺถิ โหตุ ๑
 เยรียสัจจานิ วิภาวณฺติ
 คมฺภีรปณฺณเณ สฺสเทสฺสิตานิ
 กิณฺจามิ เต โหนฺติ ภูสํปมตฺตา
 น เต ภวํ อญฺจมาทียนฺติ
 อิทมฺปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺตี ๑
 เอเตน สจฺเจน สฺวตฺถิ โหตุ ๑
 สหาวสฺสํ ทสฺสณสํปทาย
 คยสฺสํ ชมฺมา ชหิตา ภวณฺติ
 สกฺกายทญฺหิ วิจิจฺจุตฺตมฺจ
 สฺสทพฺพํ วามิ ยทตฺถิ กิณฺจ
 จตุหฺปาเยหิ จ วิปฺปมตฺโต
 ฉ จาภิสํหานานิ อภพฺโพ กาคฺคิ
 อิทมฺปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺตี ๑
 เอเตน สจฺเจน สฺวตฺถิ โหตุ ๑
 กิณฺจามิ โส กมฺมํ กโรติ ปาปํ
 กาเยน วาจาญฺท เจตสา วา
 อภพฺโพ โส ตสฺสํ ปญฺจิณฺทาย

อภพพตา ทิฏฐสภกสํว วุคฺคา
 อิทมฺปิ สํวเช รตนํ ปณฺธํ ๑
 เอเตน สํวเจน สํวคฺคิ โหตุ ๑
 วณฺสปรคฺคฺมเพ ยถา มุสํสํคฺคเค
 คิมฺหํมาเส ปจฺมสํมํ คิมฺเห
 คณฺฐปมํ ฐมฺมวํ อเทสยิ
 นิพฺพานคามํ ปรมํ หิตาย
 อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธํ ๑
 เอเตน สํวเจน สํวคฺคิ โหตุ ๑
 วโร วรณฺญ วรโท วราหโร
 อนุคฺคโร ฐมฺมวํ อเทสยิ
 อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธํ ๑
 เอเตน สํวเจน สํวคฺคิ โหตุ ๑
 ชฺฉนํ ปุราณํ นวํ นคฺคิ สํมภวํ
 วิรคฺคจิจฺจคฺคตฺตคฺคเก ภวสํมํ
 เต ชฺฉนํพฺพา อวิรุฬฺหิณฺนทา
 นิพฺพนฺติ ชฺฉรา ยถายมฺปทํไป
 อิทมฺปิ สํวเช รตนํ ปณฺธํ ๑
 เอเตน สํวเจน สํวคฺคิ โหตุ ๑
 ยานํ ฐ ภูตานิ สํมาคคานิ

ภูมฺมานิ วา ยานิ ว อนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺปชิตํ
 พุทฺธํ นมสฺสํ สํวตฺถิ โหตุ ๑
 ยานํ ภูตานํ สํมาคคานํ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว อนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺปชิตํ
 ฐมฺมํ นมสฺสํ สํวตฺถิ โหตุ ๑
 ยานํ ภูตานํ สํมาคคานํ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว อนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺปชิตํ
 สํวตฺถิ นมสฺสํ สํวตฺถิ โหตุ ๑
 รตนํคฺคํ นิฏฺฐิตํ

ขุทฺทกปาฐะ ทิโรกฺขทกณฺฑ

- [๘] (มคฺคตาสฺสํปริจฺจาคา ปสฺสเส เจ วิปฺปตํ สฺสํ
 จเช มคฺคตาสฺสํ ธีโร สํปสฺสํ วิปฺปตํ สฺสํ ๑)
 ทิโรกฺขทกณฺฑํ คิณฺณํคิ
 ทวารพาสฺสํ คิณฺณํคิ สมนฺธิสํวตฺถเกสฺส จ
 ปทุเต อนนฺตปานมฺหิ อคฺคณฺตฺวาน สกํ ฆรํ ๑
 ขชฺชโกชฺเช อปฺปฏฺฐิตเ

น เสด์ โกจิ สรติ
 เอว ททนต์ ฌาคัน
 สัจจ ปณฺธิ กาลน
 อิท ว ฌาคัน โหตุ
 เต จ ตถุ สมากนฺตวา
 ปหุเต อนนฺตปณฺธิ
 จิร ชฺวณฺต โน ฌาคี
 อมฺหากมฺจ กตา ปุชา
 น หิ ตถุ กถิ ตถุ
 วณฺชชา ตาทิสํ นตฺถิ
 อิตฺ ทินฺเนน ยาเปนฺติ
 อุนฺนเต อุกํ วุฏฺฐํ
 เอวเมว อิตฺ ทินฺนํ
 ยถา วาริวหา ปุรา
 เอวเมว อิตฺ ทินฺนํ
 อทาสี เม อทาสี เม
 เปตานํ ทกฺขิณํ ทชฺชา
 น หิ รุณฺณํ วา สํโก วา
 น ตํ เปตานมตฺถาย
 อยมฺจ ไซ ทกฺขิณา ทินฺนา

สคฺคานํ กมฺมปจฺจยา ฯ
 เย โหณฺติ อนุกมฺปกา
 กปฺปิยํ ปานโกชนํ
 สจฺจิทา โหณฺตุ ฌาตโย ฯ
 ฌาตฺเปตา สมากตา
 สกฺกจฺจํ อนฺโมทเร
 เยถฺ เหตุ ฌาณมฺเหเต ฯ
 ทายกา จ อนฺนิปฺเสตา ฯ
 โครกฺเชตฺถ น วิชฺชติ
 หิรณฺณเณน กยาถํ ฯ
 เปตา กาทกตา ตํ
 ยถา นินฺนํ ปวตฺตติ
 เปตานํ อุกปฺปติ ฯ
 ปริปฺเรณฺติ สาคฺรํ
 เปตานํ อุกปฺปติ ฯ
 ฌาตฺมิคฺคตา สชา จ เม
 ปุพฺเพ กตมฺนุสฺสวํ ฯ
 ยาวณฺณา ปริเทวนา
 เอวํ ติฏฺฐนฺติ ฌาตโย ฯ
 สจฺจมฺหิ สุปฺปิฏฺฐิตา

ที่ขมฺมคํ หิตายสฺส จานโส อูปกปฺปติ ฯ
 โส ฌาติธมฺโม ฯ อโย นิสฺสํสํโต
 เปตานปฺปชา ฯ กคา อูปารา
 พณฺณํ ภิภฺชฺชมนฺนปฺปทินฺนํ
 คมฺมเหติ ปญฺจํ ปสฺสํ อณฺโปกนฺติ ฯ
 ติโรกฺขทกณฺฑํ นิฏฺฐิตํ ฯ

ขุทฺทกปาเจ นิธิกณฺฑ

[๕] นิธิ นิธิติ ปฺริโส คมฺภีเร อุกกนฺติเก
 อตุเถ ภิจุเจ สมนฺนปฺนเน อตุถาย เม ภวิสฺสํติ
 ราชโต วา ทฺรฺรคฺคสฺสํ โจรโต ปิฬิตสฺสํ วา
 อินฺนสฺสํ วา ปโมกฺขาย ทฺพฺภิภูเช อปฺปทาสฺ วา
 เขตทตฺถาย โถกสฺมึ นิธิ นาม นิธิยฺยติ ฯ
 คาวสฺสํนิหิโต สมนฺโต คมฺภีเร อุกกนฺติเก
 น สฺพโพ สฺพพฺพา เยว คสฺสํ คํ อูปกปฺปติ
 นิธิ วา จานา จวติ สณฺณา วาสฺสํ วิมฺมุทฺติ
 นาคา วา อปฺปนาเมนฺติ ยกฺขา วามิ ทรนฺติ นํ
 อปฺปียา วามิ ทายาทา อุกฺกรนฺติ อปฺปสฺสํโต
 ยทา ปญฺญกฺขโย โหติ สฺพพเมคํ วินสฺสํติ ฯ

ยสฺส ทาเนน สฺสเณ	สญฺญเมเน ทเมเน จ
นิธิ สฺนฺหิโต โหติ	อิตฺติยา ปุริสสฺส วา
เจติยมฺหิ จ สฺงฺฆे วา	ปฺกฺกเต อิตฺถิสฺส วา
มาตริ ปิตริ วาปี	อโก เขมฺมมฺหิ ภาตริ
เฮโส นฺธิ สฺนฺหิโต	อเชยฺโย อนุกาโมโก
ปฺหาย คมนฺนฺเยสฺส	เอตํ อาทาย คจฺจติ ฯ
อสาธารณมณฺเณสฺ	อโจรหโรเน นฺธิ ฯ
กยิราถ ชฺโร ปญฺณานิ	โย นฺธิ อนุกาโมโก
เฮสฺ เทวมนุสฺसानํ	สพฺพกามทโท นฺธิ
ยํ ยํ เทวภิปกฺกเถนฺติ	สพฺพเมเตน ทพฺภติ
สฺวณฺณตา สฺสฺรตา	สฺสฺสณฺจํ สฺสรูปตา
อาธิปจฺจํ ปรีวาโร	สพฺพเมเตน ทพฺภติ ฯ
ปเทสฺสชฺชํ อิตฺถริยํ	จกฺกตฺตฺตฺสฺสํ ปิยํ
เทวรสฺสมฺปิ ทิพฺเพสฺส	สพฺพเมเตน ทพฺภติ ฯ
มานุสฺสิกา จ สมนฺปตฺติ	เทวโตเก จ ยา วติ
ยา จ นฺนิพฺพานสมนฺปตฺติ	สพฺพเมเตน ทพฺภติ ฯ
มิตฺตสมนฺปทมาคฺคณ	โยนิโส เจ ปญฺชโต
วิชฺชาวิมฺมุตฺตวสฺสกาโว	สพฺพเมเตน ทพฺภติ ฯ
ปฏิสมฺภิตา วิโมกฺขา จ	ยา จ สํวทปารมฺมํ
ปจฺเจกโพนฺธิ พุทฺธภูมि	สพฺพเมเตน ทพฺภติ ฯ

เมตฺตํ ๑ สํพโลกสํ	มานสํ ภาวเย อปริมาณํ
ชุตฺตํ อโ ๑ ศิริยํ ๑	อสมํ พารํ อเวรํ อสํ ปตํ
คิณฺณํ ๑ นิสินฺโน วา	สยาโน วา ยาว ตสฺส วิคตํ ๑
เอตํ สํคํ อธิษฺเฐย	พฺรหฺมเมตํ วิหารํ อิทมาหุ ๑
ทิจฺฉิณฺณํ อนุปคฺคณ	สํสวํ ทสฺสเนน สมนฺนโน
กาเมตํ วิเนยฺย เสร	น หิ ชาตฺตํ พุทฺธํ ๑ ปุณเรตฺติ ๑

เมตฺตํ สํสํ นิสินฺนํ ๑

ชุตฺตํ กปฺปํ สมนฺนํ ๑

สัพพัตถนตปิฏเก ชุทฺตกนิกายสุต

ธมฺมปทคาถา

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทฺธสฺส ฯ

ธมฺมปทคาถาย ปจฺจิม ยมกวคฺคิโค

- [๓๓] ๑ มโนปฺพุพฺพคฺมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐชา มโนมยา
 มนสา เจ ปทฺฐุเจฺน ภาสฺสตี วา กโรติ วา
 ตโต นํ ทฺถุชฺชนนฺเวติ จกฺกํว วหโต ปทํ ฯ
 มโนปฺพุพฺพคฺมา ธมฺมา มโนเสฏฺฐชา มโนมยา
 มนสา เจ ปสฺสนฺเนน ภาสฺสตี วา กโรติ วา
 ตโต นํ สฺสชฺชนนฺเวติ ฉายาว อหฺมฺปายินํ ฯ
 อกฺโกจฺจุติ มํ อวชิ มํ อชิณี มํ อหาสี เม
 เย จ ตํ อปฺนยฺหฺนฺติ เวรํ เตสํ น สฺมมฺติ ฯ
 อกฺโกจฺจุติ มํ อวชิ มํ อชิณี มํ อหาสี เม
 เย จ ตํ อปฺนยฺหฺนฺติ เวรํ เตสฺสฺสฺมมฺติ ฯ
 น หิ เวเรณ เวรานิ สฺมมฺนฺตํ กุทาจํ
 อเวเรณ จ สฺมมฺนฺติ เอตํ ธมฺโม สฺนฺนฺตโน ฯ

ปเว จ น วิชานนุติ	มยเมตถ ยมามุหเส
เย จ ตตถ วิชานนุติ	ตโต สมนุติ เมธกา ฯ
สัจจานุสัจจ วิหรนุคัม	อินุทริเยส อสัจจคัม
โกชนมุหิ อมตตณฺณํ	กัจจคัม หันจวีริยํ
คัม เว ปสฺสหติ มาโร	วาโต รุกขํ ทุพฺพคัม ฯ
อสัจจานุสัจจ วิหรนุคัม	อินุทริเยส สัจจคัม
โกชนมุหิ จ มตตณฺณํ	สทฺธํ อารทฺธจวีริยํ
คัม เว นปฺปสฺสหติ มาโร	วาโต เสถวํ ปพฺพคัม ฯ
อนิกฺกสาโว กาสาวํ	โย วตถํ ปริทฺhesฺสคิ
อเปโต ทมสฺสจฺเณ	น โส กาสาวมรหติ ฯ
โย จ วนฺตกสฺสาวสฺส	สฺสเสสฺส สฺสสมาหิโต
อเปโต ทมสฺสจฺเณ	ส เว กาสาวมรหติ ฯ
อสฺสาวเร สฺวารมฺติโน	สฺสาวเร จาสฺวารทสฺสฺสิน
เต. สฺวารํ นาริกฺขณฺนุติ	มิจฺฉาสงฺกปฺปโคจรา ฯ
สฺวารณฺจ สฺวารโต ฌตฺวา	อสฺวารณฺจ อสฺวารโต
เต. สฺวารํ อธิคฺคณฺนุติ	สมนฺมาสงฺกปฺปโคจรา ฯ
ยถา อคฺวารํ ทฺวจฺฉณฺนํ	วฺจุจฺจํ สมนฺตวิชฺฐณฺติ
เอวํ อภาวิตํ จิตฺตํ	ราโค สมนฺตวิชฺฐณฺติ ฯ
ยถา อคฺวารํ สฺวจฺฉณฺนํ	วฺจุจฺจํ น สมนฺตวิชฺฐณฺติ
เอวํ สฺภาวิตํ จิตฺตํ	ราโค น สมนฺตวิชฺฐณฺติ ฯ

อธิ ใสจติ เปจฺจ ใสจติ ปาปการํ อุกฺขตฺถ ใสจติ
 ใส ใสจติ ใส วิหณฺณติ ทิสฺวา กมฺมกิตฺติจฺมตฺตโน ๑
 อธิ โมทติ เปจฺจ โมทติ กตฺตฺตฺตฺต อุกฺขตฺถ โมทติ
 ใส โมทติ ใส ปโมทติ ทิสฺวา กมฺมวิสฺสุทฺธิมตฺตโน ๑
 อธิ ตปฺปติ เปจฺจ ตปฺปติ ปาปการํ อุกฺขตฺถ ตปฺปติ
 ปาปํ เม กตฺตติ ตปฺปติ ภิยฺโย ตปฺปติ ทฺตฺตํ คโต ๑
 อธิ นนฺทติ เปจฺจ นนฺทติ กตฺตฺตฺต อุกฺขตฺถ นนฺทติ
 ปญฺณํ เม กตฺตติ นนฺทติ ภิยฺโย นนฺทติ สฺสํ คโต ๑

พหุํ ๑ เจ สหิตํ ภาสฺมาโน

น ตกฺกวโร โหติ นโร ปมตฺโต

โคโปว คาโว คณฺยํ ปเรสํ

น ภาควา สํมณฺณสฺสํ โหติ ๑

อปฺปมฺมํ ๑ เจ สหิตํ ภาสฺมาโน

ธมฺมสฺสํ โหติ ธมฺมจารํ

ราคณฺจ โทสณฺจ ปหาย โมหํ

สํมปฺปชาโน สฺสํมตฺตจิตฺโต

อนฺุปาทียาโน อธิ วา หุํ วา

ส ภาควา สํมณฺณสฺสํ โหติ ๑

ยมกวคฺโค ปจโม ๑

ฅมฺมปทคถาย ทุติโย อปฺปมาทวคฺโค

[๑๒] ๒ อปฺปมาโท ฅมคํ ปทํ
 อปฺปมคฺคา น มียนฺติ
 เขคํ วิเสสโต ฅคฺวา
 อปฺปมาเท ปโมทนฺติ
 เท ฅายโย สํคตฺติกา
 ผุสฺสนฺติ ชีวรา นีพฺพานํ
 อฏฺฐจํวโต สติมโต
 สณฺณคสํสํ ฅ ฅมฺมชีโวโน
 อฏฺฐจํเนนอปฺปมาเทน
 ทํปํ กยิรํถ เมธาวํ
 ปมาทมนุญฺญชฺชนฺติ
 อปฺปมาทญฺจ เมธาวํ
 มา ปมาทมนุญฺญเชถ
 อปฺปมคฺโค หิ ฅายนฺโต
 ปมาทํ อปฺปมาเทน
 ปณฺณปาสาทมารุญฺห
 ปพฺพคฺคฺวโจว ฅมฺมมฺวเช
 อปฺปมคฺโค ปมคฺคเตสํ

ปมาโท มจฺจุโน ปทํ
 เข ปมคฺคา ยถา มตา
 อปฺปมาทมฺหิ ปณฺณิตา
 อวียานํ โคจเร รตา
 นิจฺจํ ทพฺพปรกฺกมา
 โยคกฺกเขมํ ฅนฺนคฺครํ ๑
 สํจิกมฺมสํสํ นิสํมมการิโน
 อปฺปมคฺคสํสํ ยโส ฅิวนฺนคฺคํ ๑
 สณฺณคเมเน ทเมเน ฅ
 ยํ โอโฆ นาริกักรติ ๑
 พาดธา ทุมฺเมธิโน ชนา
 ฅนํ เสฏฺฐจํว รกฺขติ ๑
 มา กามรติสํนถวํ
 ปปฺโปติ วิปฺปตํ สํจํ ๑
 ยทา นฺนคฺคิ ปณฺณิตโต
 อโสโก โสกีนํ ปจํ
 ชีโว พาเต อเวกฺขติ ๑
 สํคฺคเตสํ พหุชาคโร

อพลลฺลํว สํมสฺสํ	หิตฺวา ยาคี สฺมเรโส ๑
อปปมาเทน มชฺวา	เทวานํ เสฏฺฐคํ คโค
อปปมาทํ ปสฺสณฺติ	ปมาโท ครหิโต สทา ๑
อปปมาทโร ภิက္ขุ	ปมาเท ภยทสฺสํ วา
สญฺเจปนํ อนฺํ ญฺจํ	จหํ อคฺคํ คจฺฉนฺติ ๑
อปปมาทโร ภิက္ขุ	ปมาเท ภยทสฺสํ วา
อภพฺโป ปริหานาย	นิพฺพานสฺสํ สํนฺติเก ๑
อปปมาทวคฺโค ทฺติโย ๑	

ธมฺมปทคทาถาย ตติโย จิตฺตวคฺโค

[๓๓] ๓ ฌนฺทํ จปถํ จิตฺตํ	ทฺรณํ ทฺนฺนิวารยํ
อชฺชํ กโรติ เมธวํ	อชฺชกาโรว เตชนํ
วาริชฺชว ถเต จิตฺโต	โสกโมกคอุพฺผโก
ปริณฺหตฺติ จิตฺตํ	มารเชยฺยํ ปหาตเว ๑
ทฺนฺนิกคหสฺสํ ทฺนฺโน	ยคฺคํ กามนิปาติโน
จิตฺตสฺสํ ทมโถ สํวชฺ	จิตฺตํ ทนฺตํ สฺวชาหํ ๑
สํวททสฺสํ สฺนฺนิปฺณํ	ยคฺคํ กามนิปาติณํ
จิตฺตํ รกฺขเถ เมธวํ	จิตฺตํ คฺคํ สฺวชาหํ ๑
ทฺรณํ เอกจํ	อจฺจวํ คฺคหสฺสํ

เย จิตฺตํ สณฺณเมตฺตํนฺติ โมกฺขนฺติ มारพฺนุรนา ฯ
 อนนฺวจฺจิตฺตสัจจํ สทฺธมฺมํ อวิชานโต
 ปริปฺลวปสาทสัจจํ ปณฺณา น ปริปฺรติ
 อนนฺวสัจจจิตฺตสัจจํ อนนฺวาทเจตโส
 ปุณฺณปาปปหีนสัจจํ นคฺติ ชาครโต ภยํ ฯ

กุมฺภปรํ กายมิตํ วิทิตฺวา
 นครปรํ จิตฺตมิตํ ถเกตฺวา
 โยเชถิ มารี ปณฺณาวุเรน
 ชิตฺเตจ รกฺเช อนิเวสีโน สียา ฯ

อจิรํ วคฺยํ กาโย ปจฺฉิ อธิเสตฺตํ
 ชุทฺโท อเปตวิณฺณาโน นีรตฺถํ กตฺถํ ฯ
 ทิสฺส ทิสฺส ยนฺตํ กยิรา เวรี วา ปน เวรีนํ
 มิจุณาปณฺหิตํ จิตฺตํ ปาบีโย นํ ตโต กเร ฯ
 น ตํ มาตา ปิตา กยิรา อณฺเณ วาบี จ ฆาตกา
 สมนฺวาปณฺหิตํ จิตฺตํ เสยฺยโส นํ ตโต กเร ฯ
 จิตฺตวคฺโค ตติโย ฯ

ธมฺมปทคาถาย จตุตฺถโก ปุปฺปฉวคฺโค

- [๓๔] ๔ โก อิมํ ปจวํ วิเชตฺตติ ยมโลกญฺจ อิมํ สเทวํ
 โก ธมฺมปทํ สฺสเทตฺตํ กุสฺสโต ปุปฺปฉมิว ปเจตฺตติ ฯ
 เตโฆ ปจวํ วิเชตฺตติ ยมโลกญฺจ อิมํ สเทวํ
 เตโฆ ธมฺมปทํ สฺสเทตฺตํ กุสฺสโต ปุปฺปฉมิว ปเจตฺตติ ฯ
 เณณูปมํ กายมิมํ วิทิตฺวา
 มรฺรํจธมฺมํ อภิสสมฺพุทฺธาโน
 เจตฺตวาน มารุตฺตํ ปุปฺปฉกานิ
 อทตฺตํ มจฺจุราชตฺตํ กจฺเจ ฯ
 ปุปฺปฉานิ เหว ปจินนตํ พฺยาสฺสคฺคตฺตมณฺถํ นรํ
 สฺสคฺคตํ คามํ มโหโฆว มจฺจุ อาทาย กจฺจติ ฯ
 ปุปฺปฉานิ เหว ปจินนตํ พฺยาสฺสคฺคตฺตมณฺถํ นรํ
 อตฺติคฺคตํ เหว กาเมตฺตํ อนฺตโก กุรุเต วตฺตํ ฯ
 ยถาบี รมโร ปุปฺปฉํ วณฺณวณฺตํ อเหจฺยํ
 ปเตติ รตฺตมาทาย เหว คามे มุนี จเร ฯ
 น ปเรตฺตํ วิโตมานิ น ปเรตฺตํ กตฺตกตํ
 อคฺคตโน ว อเวกฺเขยฺย กตฺตานิ อกตฺตานิ จ ฯ
 ยถาบี รุจิวํ ปุปฺปฉํ วณฺณวณฺตํ อคฺคตํ
 เหว สฺสภาสิตา วาจา อมฺตา โหติ อกฺขุพฺพโต ฯ

หอสมุดกลาง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ยถาปี รุจิรํ ปุပ္ผํ วจฺจนฺตํ สคฺคํ
 เหวํ สุภาสิตา วาจา สผฺตา โหติ สุกฺกพฺโต ฯ
 ยถาปี ปุပ္ผวาสินฺหา กยิรา มาตาคฺเช พฺหุ
 เหวํ ชาเตน มจฺเจน กตฺตพฺพํ กุสฺสํ พฺหุ ฯ

น ปุပ္ผคฺคฺโข ปฏฺวาคเมติ

น จนฺทํ ตคฺคณฺตติกา วา

สคฺคณฺจ คฺคฺโข ปฏฺวาคเมติ

สพฺพา ทิสฺสา สปริโส ปวายติ ฯ

จนฺทํ ตคฺคํ วาปี อปฺปตํ อถ วสฺสํ
 เอเตสํ คณฺชชานํ สํคคฺโข อคฺคฺโข ฯ
 อปฺปมคฺโข อยํ คคฺโข ยวายํ ตคฺคจฺนํ
 โย จ สํคคํ คคฺโข วาติ เทเวสฺส อคฺคฺโข ฯ
 เตสํ สมนฺนํ สํคคํ อปฺปมาทวิหาริณํ
 สมนฺนทณฺเฑ วิมคฺคํ มาโร มคฺคํ น วิมคฺคํ ฯ
 ยถา สจฺจการณํ อชฺชณฺตํ มหาปถ
 ปทํ . ตคฺค ชวเยถ สจฺจคคฺโข มโนรมํ
 เหวํ สจฺจการณํ อชฺชณฺเต ปุณฺณ
 อติโรจติ ปณฺณาย สมนฺนํ สจฺจคคฺโข ฯ

อปฺปมคฺโข จคฺคฺโข ฯ

ธมฺมปทคาถาย ปณฺจโม พาสวคฺโค

- [๓๕] ๕ ที่ฆา ชาครโค รตุติ ที่ฆิ ธนฺตลฺลํ โยชนํ
 ที่โฆ พาทานํ ถังสาโร สทฺธมฺมํ อวิชานคํ ฯ
 จรณฺเจ นาริคฺคญฺเอย เสยฺยํ สทฺธิสฺมตฺตโน
 เอกจริยํ ทพฺพํ กยิรา นตฺถิ พาเถ สหાયตา ฯ
 ปุตุตา นตฺถิ ธนฺนตฺถิ อิติ พาโถ วิหณฺณตฺติ
 อตฺตา หิ อตฺตโน นตฺถิ กุโธ ปุตุตา กุโธ ธนํ ฯ
 โย พาโถ มณฺณตฺตํ พาสฺยํ ปณฺจติโค วามิ เตน โส
 พาโถ จ ปณฺจติคฺมานํ ส เว พาโถติ วุจฺจติ ฯ
 ยาวชฺวํมฺมี เจ พาโถ ปณฺจติคํ ปยิริปาสติ
 น โส ธมฺมํ วิชานาติ ทพฺพํ สุปฺปสํ ยถา ฯ
 มุหุตฺตมฺมี เจ วิณฺญ ปณฺจติคํ ปยิริปาสติ
 ชีปฺปํ ธมฺมํ วิชานาติ ชิวฺหา สุปฺปสํ ยถา ฯ
 จรณฺติ พาทา ทุมฺเมธา อมิตฺเตเนว อตฺตนา
 กโรนฺตา ปาปกํ กมฺมํ ยํ โหติ กฏฺฏกปฺปตํ ฯ
 น คํ กมฺมํ กตํ สํว ยํ กตฺวา อนฺตปฺปติ
 ยสฺสํ อสฺสํมุโข โรทํ วิปากํ ปฏฺฐิเสวติ ฯ
 ตณฺณจ กมฺมํ กตํ สํว ยํ กตฺวา นานฺตปฺปติ
 ยสฺสํ ปตฺติโค สุมฺโน วิปากํ ปฏฺฐิเสวติ ฯ

มรฺฐา มณฺเฑติ พาโต	ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจติ ปาปํ	อถ(พาโต) ทฺวํ นิคจฺจติ ฯ
มาเส มาเส กุสฺสฺสเคน	พาโต ภฺยฺเชถ โภชนํ
น โส สงฺฆาตมฺหานํ	กตฺถํ อคฺคฺชติ โสฬสํ ฯ
น หิ ปาปํ กตํ กมฺมํ	สฺสชฺชวํ มุจฺจติ
ทหนฺติ พาทมณฺเฑติ	ภตฺตมาจฺจนฺโนว ปาวโก ฯ
ยาวเทว อนคฺคฺทาย	ณฺทํ พาทสฺส ชายติ
หนฺติ พาทสฺส สฺสฺสํ	มฺทํ อสฺส วิปาคยํ ฯ
อสนฺติ ภาวมิจฺเจยฺย	ปฺเรกฺขารณฺจ ภิกฺขุสฺส
อวาเสสฺส จ อีสฺสริยํ	ปฺฐา ปฺรกุเสสฺส จ
มเมว กตมณฺเฑนฺตุ	คิหิ ปพฺพชิตา อฺโภ
มเมว อติวสา อสฺส	กิจฺจากิจฺจเจสฺส กิสฺมิจฺ
อิติ พาทสฺส สฺสฺสํ	อิตฺถา มาโน จ วทฺธมฺติ ฯ
อณฺเฑน หิ ตาภฺนิสา	อณฺเฑน นิพฺพานคามินํ
เอวเมตํ อภินฺเฑน	ภิกฺขุ พุทฺธสฺส สํวโก
สฺสฺสํ นวณฺเฑน	วิเวกมฺนุพฺพุตฺเต ฯ

พาทวคฺโค ปณฺจโม ฯ

ทรมปทคตถย ฦไจ ฦทิตวคไค

- [๑๖] ๖ นิธัณว ปวคตาริ ยิ ฦสเส วชชทสัณิ
 นิคคยหวาทิ เมธาวิ คาทิสั ฦณทิตุ ฦเช
 คาทิสั ฦชฦานสั ฦโยโย โหติ น ปาฦโย ๑
 โขวเทยฦานุสาฦย ฦสพุฦา ๑ นิวารเย
 สคั หิ สั ฦโย โหติ ฦสคั โหติ ฦปฦโย ๑
 น ฦเช ปาปเก มิคเต น ฦเช ฦริสาชเม
 ฦเชถ มิคเต กตยาฦ ฦเชถ ฦริสัคคเม ๑
 ทรมฦติ สั ฦติ วิปฦนุเนน เจตสา
 อริยฦเวทิตะ ทรม ฦทา รมติ ฦณทิตไ ๑

คุทกฦติ นฦนุติ เนคคิกา

คุสัการา นฦนุติ เทชนั

ทาวุ นฦนุติ คจคกา

คคตานิ ทฦนุติ ฦณทิตา ๑

- สัโต ยกา เขกฦโน วาเตน น สัมริติ
 เขว นิททาปัสสาสุ น สัมฦนุติ ฦณทิตา ๑
 ยถาฦ รหโท คฦโร วิปฦนุโน ฦนาวิโต
 เขว ทฦมานิ สัควาน วิปฦนุติ ฦณทิตา ๑
 สัพพคค เว สัปฦริสา วชฦติ

น กามกามา ถปะนุติ สันโต

สัจเจน ญุจจา อถ วา ทุกุเจน

น อจฺจวโจ ปณฺทิตา ทสฺสยฺนุติ ฯ

น อคฺคเหตุ น ปรสฺส เหตุ

น ปุคฺคตมิจฺเจ น ฐนํ น รวฺจํ

น อิจฺฉเยย อธมฺเมณ สมิทฺธิมคฺคโน

ส สัจฺจวา ปญฺญวา ธมฺมิโก ติยา ฯ

อปฺปกา เต มนุสฺสเสสฺสฺ ยะ ชนา ปารคามิโน

อถายํ อิตฺรา ปชา คีรเมวานุชาวติ ฯ

เย จ โส ธมฺมทกฺขาเต ธมฺเม ธมฺมานุคฺคโน

เต ชนา ปารเมสฺสยฺนุติ มจฺจุเชยฺยํ สจฺจคฺคํ ฯ

กณฺห์ ธมฺมํ วิปฺปหาย สจฺจกํ ภาเวถ ปณฺทิตो

โธกา อนิกมาคฺคมฺ วิเวเก ยคฺคทฺ ฐมฺ

คฺคฺคาภิรติมิจฺฉเยย หิตฺวา กามะ อธิญฺจโน

ปริโยทเปยฺย อคฺคตํ จิตฺตเกสฺสเสหิ ปณฺทิตो ฯ

เยสํ ธมฺโพธิยจฺเจสฺส ธมฺมา จิตฺตํ สจฺจกํ

อาทานปญฺนิสฺสคฺเค ธนุปาทาย ยะ วตา

ชีณาสฺวา สจฺจนิมฺโม เต โธเก ปรินิพฺพุตา ฯ

ปณฺทิตคฺคโค ญฺโจะ ฯ

สตฺตํ สตฺตํ มนํ โหติ	สตฺตคา วาจา จ ฃมม จ
สตฺตมทญฺญา วิมุตฺตสตฺต	อุปฺตสตฺต คาทิโน ๑
อสตฺตทฺธ อกคณฺณ จ	สตฺตริจฺเฉโท จ โย นโร
หตฺตาวกาโส วนฺตาส	ตฺ เว อุตฺตมโปริโส ๑
คามา วา ยทิ วา รณฺณ	นินฺเน วา ยทิ วา ถเถ
ยตฺถ อรหฺนฺโต วิหฺรณฺติ	คํ ฃมฺมรณณียกํ ๑
รณณียานิ อรณฺณานิ	ยตฺถ น รณณํ ชโน
วตฺตราคา รณณสตฺตนิ	น เต กามคเวสีโน ๑

อรหฺนตฺตคฺโค สตฺตโม ๑

ฃมมปทคาคาย อฏฺฐจโม สหสฺสวคฺโค

[๓๘] ๘ สหสฺสํมี เจ วาจา	อนตฺตปทสฺสณฺหิตา
เอกํ อตฺตปทํ เสยฺโย	ยํ สตฺตวา อุปฺตมฺมคิ ๑
สหสฺสํมี เจ คาคา	อนตฺตปทสฺสณฺหิตา
เอกํ คาคาปทํ เสยฺโย	ยํ สตฺตวา อุปฺตมฺมคิ ๑
โย จ คาคาสํ ภาเส	อนตฺตปทสฺสณฺหิตา
เอกํ ฃมมปทํ เสยฺโย	ยํ สตฺตวา อุปฺตมฺมคิ ๑
โย สหสฺสํ สหสฺสณ	ตฺตคามา มานุเส ฃน
เอกณฺจ ฃยฺยมตฺตคานํ	ตฺ เว ตฺตคามชุตฺตโม ๑

อคฺคา หเว ชิตํ เสยฺโย ยา จายํ อิตฺรา ปชา
 อคฺคทนต์สฺส ปสฺสสฺส นิจุจํ สณฺณตฺตจาริโน
 เหนว เทโว น คนฺธพฺโพ น มาโร สห พุทฺธมฺมา
 ชิตํ อปฺปชิตํ กยิรา ตถารูปสฺส ชนฺตฺโน ๑
 มาเส มาเส สหสฺสเสน โย ยเชถ สํ สํ
 เอกญฺจ ภาวิตฺตฺตานํ มุหุตฺตมํ ปุชฺเย
 สํ เยว ปุชฺชา เสยฺโย ยญฺเจ วสฺสสํ หุํ ๑
 โย จ วสฺสสํ ชนฺตฺ อคฺคํ ปริจเร วเน
 เอกญฺจ ภาวิตฺตฺตานํ มุหุตฺตมํ ปุชฺเย
 สํ เยว ปุชฺชา เสยฺโย ยญฺเจ วสฺสสํ หุํ ๑
 ยงฺกิญฺจ ยิฏฺฐํ ว หุํ ว โถเก
 สํวจุจํ ยเชถ ปุณฺณเปกฺโข
 สํพพฺมํ ตํ น จตฺตภาคเมติ
 อภิวาทนา อชฺชคฺเคสฺส เสยฺโย ๑
 อภิวาทนสฺสตีสฺส นิจุจํ วุฑฺฒาปจายิโน
 จคฺคาโร ธมฺมา วทฺตมนฺติ อายุ วณฺโณ สฺสํ พถํ ๑
 โย จ วสฺสสํ ชีเว ทสฺสสฺสโต อสฺมาหิโต
 เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย สํตวณฺตสฺส ฉายิโน ๑
 โย จ วสฺสสํ ชีเว ทปฺปญฺโญ อสฺมาหิโต
 เอกาหํ ชีวิตํ เสยฺโย ปณฺณวณฺตสฺส ฉายิโน ๑

โย ๑ วสฺสสฺสํ ชีเว	กฺขสฺสโต หีนวรีโย
เอกาหิ ชีวิตํ เสยฺโย	วิริยํ อารภาโต ทพฺพํ ๑
โย ๑ วสฺสสฺสํ ชีเว	อปสฺสํ อุตฺตยพฺพยํ
เอกาหิ ชีวิตํ เสยฺโย	ปสฺสสฺสโต อุตฺตยพฺพยํ ๑
โย ๑ วสฺสสฺสํ ชีเว	อปสฺสํ อมตํ ปทํ
เอกาหิ ชีวิตํ เสยฺโย	ปสฺสสฺสโต อมตํ ปทํ ๑
โย ๑ วสฺสสฺสํ ชีเว	อปสฺสํ ฌมฺมมุตฺตมํ
เอกาหิ ชีวิตํ เสยฺโย	ปสฺสสฺสโต ฌมฺมมุตฺตมํ ๑

สทฺธสฺสวคฺโค อฏฺฐจโม ๑

ฌมฺมปทคาถาย นวโม ปาปวคฺโค

[๑๘] ๕ อภิตฺตเวธ กตฺถยาเน ปาปา จิตฺตํ นิฉารเย
 ทนฺธํ หิ กรโต ปุณฺณํ ปาปสฺสํ รมตํ มโน ๑
 ปาปญฺเจ ปฺริโส กยิรา น นํ กยิรา ปุณฺนํ
 น ตมฺหิ ฉนฺทํ กยิราถ ทกฺโข ปาปสฺสํ อจฺจุโย ๑
 ปุณฺณญฺเจ ปฺริโส กยิรา กยิราถนํ ปุณฺนํ
 ตมฺหิ ฉนฺทํ กยิราถ สฺสโต ปุณฺณสฺสํ อจฺจุโย ๑
 ปาโปมี ปสฺสติ ภาวํ ยาว ปาปํ น ปจฺจติ
 ยทา ๑ ปจฺจติ ปาปํ ธถ (ปาโป) ปาปานิ ปสฺสติ ๑

ภโฑรณิ ปสฺสติ ปาปํ	ยาว ภทฺรํ น ปจฺจติ
ยทา จ ปจฺจติ ภทฺรํ	อถ (ภโฑร) ภทฺรานิ ปสฺสติ ฯ
มาวณฺณณณ ปาปสฺส	น มคฺคํ อคฺคิมิสฺสติ
อฺทพินฺทฺนิปาเคน	อฺทกฺกมฺโหนิ ปฺรติ
อาปฺรติ พาโต ปาปสฺส	โถกํ โถกํนิ อจฺฉิ ๑
มาวณฺณณณ ปญฺณสฺส	น มคฺคํ อคฺคิมิสฺสติ
อฺทพินฺทฺนิปาเคน	อฺทกฺกมฺโหนิ ปฺรติ
อาปฺรติ อีโร ปญฺณสฺส	โถกํ โถกํนิ อจฺฉิ ๑
วาณิโชว ภาํ มคฺคํ	อปฺปสฺสตุโถ มหทฺธโน
วิธํ ฐีวคฺคาโมว	ปาปานิ ปวิวชฺชเย ๑
ปาณินฺทิจิ เจ วโณ นาสฺส	หเรยฺย ปาณินา วิธํ
นาพฺพณํ วิธมณฺเฑติ	นคฺคิ ปาปํ อกฺกพฺพโต ๑

โย อปฺปทฺตฺสสฺส นรสฺส ทฺตฺสติ

สฺสทฺตฺสสฺส โปสฺสสฺส อนจฺจคณฺทสฺส

คเมว พาทํ ปจฺเจติ ปาปํ

สฺสชฺโณ รโช ปฏฺฐิตํ ฐิตโต ๑

คพฺภเมเก อปฺปชฺชนฺติ นิรยํ ปาปกมฺมิโน

สฺสคฺคํ สฺสคฺคิโน ยนฺติ ปรีณิพฺพนฺติ อนาสฺวา ๑

น อนคฺคิณฺเฑ น สฺมทฺทมชฺเช

น ปพฺพตานิ วิวริ ปวีธํ

น วิชชัคคิ โส ชคตปิปปเทโส
 ยคฺคฺจฺจํ โส มุญฺเจยฺย ปาปกมฺมา ฯ
 น อนตฺติกฺเข น สมนุทฺทมนฺชฺเช
 น ปพฺพคานํ วิจฺจํ ปวฺธํ
 น วิชชัคคิ โส ชคตปิปปเทโส
 ยคฺคฺจฺจํ นปฺปสฺสเหยฺย มจฺจุ ฯ
 ปาปวคฺคโค นวโม ฯ

ฐมมปทกาถาย ทสโม ทนฺทวคฺคโค

[๒๐] ๑๐ สฬฺหเพ คตฺถนฺติ ทนฺทวคฺคโค สฬฺหเพ ภาณนฺติ มจฺจุโน
 อคฺคฺคานํ อูปมํ กคฺคฺวา น หนฺนํ น ฆาตเย ฯ
 สฬฺหเพ คตฺถนฺติ ทนฺทวคฺคโค สฬฺหเพสํ ชฺวีคํ ปิยํ
 อคฺคฺคานํ อูปมํ กคฺคฺวา น หนฺนํ น ฆาตเย ฯ
 สฺสํกามานิ ภูตานิ โย ทนฺทเทน วิหิตฺติ
 อคฺคฺคโน สฺสํเมตฺถาโน เปจฺจ โส น ตภฺเต สฺสํ
 สฺสํกามานิ ภูตานิ โย ทนฺทเทน น หิตฺติ
 อคฺคฺคโน สฺสํเมตฺถาโน เปจฺจ โส ตภฺเต สฺสํ ฯ
 มา โว จ สรฺกํ กณฺณจํ วคฺคฺคา ปวิวฺเทยฺยํ ตํ
 ทกฺขฺวา हि สํวรมฺภกฺกา ปวิทณฺทฺหา มุเสยฺยํ ตํ ฯ

สเจ เนเรสี อตุตานํ	กัโส อูปหโต ยถา
เฮโส ปตฺโตสสี นิพฺพานํ	ธารมฺโม เต น วิชฺชติ ฯ
ยถา ทณฺเทน โคปาโต	คาโว ปาเชติ โคจโร
เขโว ชฺวา จ มจฺจุ จ	อาโย ปาเชนฺติ ปาณินํ ฯ
อถ ปาปานิ กมฺมานิ	กโร พาลโถ น พุชฺฌติ
เสหิ กมฺเมหิ ทมฺเมโธ	อคฺคิททฺโถมว ตปฺปติ ฯ
โย ทณฺเทน อทณฺเทสฺสุ	อปปทฺฏเจสฺสุ ทุสฺสติ
ทสฺสนมมณฺณคโร จานํ	ชิปปเมว นิคฺคจฺจติ
เวทนํ ฆรฺุสฺสํ ชานํ	สํวรฺุสฺสํ ปภทนํ
ครุกันฺ วาปี อาพารํ	จิตฺตทฺฏเขปํ ว ปาปฺปเน
ราชโต วา อุปสฺสคฺคํ	อพภกฺขานณฺจ ทารุณํ
ปริกฺขยํ ว ฌาตึนํ	โกคานํ ว ปภกฺคณฺ
อถ วาสฺสํ อคารานิ	อคฺคิ ทหติ ปาวโก
กายสฺสํ เกทา ทุปฺปณฺโณ	นิรยํ โส อูปปชฺชติ ฯ

น นคฺคจฺริยา น ชฺฐา น ปงฺกา

นानาสฺกา ตณฺทิตตํายิกา วา

รโชชตฺถํ อุกฺกุฏิกปฺปธานํ

โสเรนฺติ มจฺจํ อวิคิณฺณกฺขํ ฯ

อตฺถกโต เจปํ สมนํ จเรยฺย

สฺนุโต ทนฺโต นิยโต พฺรหฺมจาวี

สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺห์

โส พุราหฺมโน โส สมนโน ส ภิกฺขุ ฯ

หิริเนโส ปริโส โกจิ โลกสฺมิ วิชฺชติ

โย นิกฺกํ อปฺโพเชติ อสฺโส ภทฺโร กถามิว

อสฺโส ยถา ภทฺโร กถานีวิชฺไช

อาคาบีโน สํเวคิโน ภวาท

สทฺธาย สฺสเถน จ วิริเยน จ

สมารินา ธรรมวินิจฺจเยน จ

สํปฺนฺนวิชฺชาจรณา ปติสฺสตา

ปหสฺสธํ ทุกฺขมิตํ อนปฺปกํ ฯ

อฺทกํ หิ นฺยนฺติ เนตฺติกา

อฺสฺสกรว นมยฺนฺติ' เชนํ

ทาวํ นมยฺนฺติ ตจฺจกา

อตฺตานํ ทมยฺนฺติ สฺพุทฺธา ฯ

ทณฺทวคฺโค ทสฺโม ฯ

สพฺพา เค ฉาสฺสกา ภคฺคา	คหฺกุญฺญํ วิสงฺขคํ
วิสงฺขารคคํ จิตฺตํ	คณฺหานํ ฅมฺมชฺชคาคา ๑
อจริคฺคา พุรหฺมจริยํ	อถทฺธา โยพฺพเน ฅนํ
ชิณฺณโกณฺจาว ฉายนฺติ	ชิณฺนจฺเจว ปถุตฺเต
อจริคฺคา พุรหฺมจริยํ	อถทฺธา โยพฺพเน ฅนํ
เสนฺติ จาปาติชิณฺนาว	ปฺปรานานิ อนฺนคฺคณฺ ๑

ชรวาคฺโค เอกาทสโม ๑

ฅมฺมปทคาคาย ทฺวาทสโม อตฺตวาคฺโค

[๒๒] ๑๒ อตฺตานนฺเจ มียํ ฅณฺณา	รกฺขเยยฺย นํ สํรกฺขิตํ
คิณฺณํ อณฺเฏตวํ ยมํ	ปฏิชฺศคฺเคยฺย ปณฺทิตฺโต ๑
อตฺตานเมว ปจฺจํ	ปฏิจฺจุเป นิเวสฺเย
อถณฺณมณฺุสํสาเสยฺย	น กิถิสฺเสยฺย ปณฺทิตฺโต ๑
อตฺตานนฺเจ คคา กยิรา	ยถณฺณมณฺุสํสํติ
สํทฺนฺโต วค ทเมถ	อตฺตา หิ กิร ทฺทฺทโม ๑
อตฺตา หิ อตฺตโน นาโก	โก หิ นาโก ปโร สียา
อตฺตนา หิ สํทฺนฺเตน	นาถํ ตภติ ทฺถตภํ ๑
อตฺตนา ว กคํ ปาปํ	อตฺตชฺชํ อตฺตสํมฺภวํ
อภิมคฺคติ ทฺมเมธํ	วชิรวมฺหํ มณฺี ๑

ยถัสส อจฺจนฺตทุสฺสียํ	มาตุวา สํตมฺมิวคฺคตํ
กโรติ โส ตถตฺตทํ	ยถา นํ อิจฺฉตํ ทิโส ๑
สํกรานิ อสํราฐนิ	อคฺคฺตโน อหิตานิ จ
ยํ เว หิตญฺจ สํราญฺจ	กํ เว ปรมทฺทกํ ๑
โย สํสํนํ อรหํ	อริยานํ ธมฺมชรีณํ
ปฏิกโกสฺสติ ทุมฺเมโ	ทิจฺฉี นิสฺสํย ปาปํกํ
ผณานิ กณฺณกสฺสํ	อคฺคฺคฆณฺณาย ผลฺลติ ๑
อคฺคฺคณา ว กตํ ปาปํ	อคฺคฺคณา สํกฺกิตฺตํ
อคฺคฺคณา อกตํ ปาปํ	อคฺคฺคณา ว วิสฺสํยติ
สํทฺธิ อสํทฺธิ ปจฺจคฺคํ	นาญฺปิ อญฺณํ วิโสธเย ๑
อคฺคฺคทคฺคํ ปรรคฺคณ	พหุณํ น หาปเย
อคฺคฺคทคฺคณภินฺนํ	สํทคฺคปสฺสโต สียา ๑

อคฺคฺควคฺโค ทฺวาทสโม ๑

ธมฺมปทคาถาย เทวสโม โลกวคฺโค

[๒๓] ๑๓	ทึนํ ธมฺมํ น เสเวยฺย	ปมาเทน น สํวเส
	มิจฺฉาทิจฺฉี น เสเวยฺย	น สียา โลกวคฺคณโน ๑
	อคฺคฺคทิจฺฉี นปฺปมชฺเชยฺย	ธมฺมํ สจฺจํ จเว
	ธมฺมจาริ สจฺจํ เสติ	อสฺมึํ โลกํ ปรมํ จ ๑

ฅมฺมํ จเว สัจฺจวิคฺคํ	น นํ ทุจฺจวิคฺคํ จเว
ฅมฺมจาวี สัจฺจํ เสดฺติ	อสฺมึ โถเก ปรมฺหิ จ ๑
ยถา ปุพฺพุกํ ปสฺสเส	ยถา ปสฺสเส มรฺรฺจิกํ
เอวํ โลกํ อเวกฺขณฺตํ	มจฺจุรฺราชา น ปสฺสสฺสตี ๑
เอถ ปสฺสสฺสณิํ โลกํ	จิตฺตํ ราชฺรณฺูปมํ
ยตุถ พาดฺดา วิสฺสํทนฺติ	นตฺถิ สํสุโต วิชานนํ ๑
โย จ ปุพฺเพ ปมชฺชิตฺวา	ปจฺจนา โส นปฺปมชฺชติ
โส อิมํ โลกํ ปภาเสติ	อพฺภวา มุคฺคโตว จนฺทิมฺมา ๑
ยสฺส ปาปํ กตํ กมฺมํ	กุสฺสเถน ปิถึยฺตี
โส อิมํ โลกํ ปภาเสติ	อพฺภวา มุคฺคโตว จนฺทิมฺมา ๑
อนนฺตฺวโต อยํ โลกโก	คณฺเฑตฺถ วิปสฺสสฺสตี
สํกฺกนฺโต ชาตมฺมุคฺคโตว	อปฺโป สํกฺกาย คจฺจติ ๑
หิสา อาทิจุจฺปเถ ยนฺติ	อากาเส ยนฺติ อิทฺธิยา
นียนฺติ ชีวํ โลกมฺมหา	เชตฺวา มารํ สฺวาหนํ ๑
เอกํ ฅมฺมํ อตฺตสฺส	มฺมสํวาทิสฺส ชนฺตฺโน
วิตฺติณฺณปรโลกสฺส	นตฺถิ ปาปํ อการิยํ ๑

น เว กทริยา เทวโลกํ วชฺนติ

พาดฺดา หเว นปฺปสฺสสฺสณฺติ ทานํ

ชีโว จ ทานํ อนฺนโมทมาโน

เตเนว โส โหติ สฺสํ ปฺรคฺค ๑

ปจฺจุยา เอกฺรชฺเชน สคฺคสฺสํ คมฺเพน วา

สพฺพโลกาธิปจฺเจน โสตาปคฺคิณํ วรํ

โลกวคฺโค เตรสโม ๑

ธมฺมปทคาถาย จุทฺทสโม พุทฺธวคฺโค

[๒๔] ๑๔ ยสฺสํ จิตฺตํ นาวชฺชยติ

จิตฺตมสฺสํ โน ยาติ โภจิ โถเก

คํ พุทฺธํ อนนฺตโคจรํ

อปทํ เกณ ปเทน เนสฺสํ ๑

ยสฺสํ ชาตินํ วิสคฺคิตฺตา

คณฺหา นคฺคิ กุหิณฺณจิ เนตเว

คํ พุทฺธํ อนนฺตโคจรํ

อปทํ เกณ ปเทน เนสฺสํ ๑

เย ฉานปสฺสตา ชฺรฺวา เนกฺขมฺมุปฺสเม รตา

เทวามี เตสํ ปิทยนฺติ สมฺพุทฺธานํ สคฺคํ ๑

กิจฺจโน มนุสฺสํปฺปิตาโก กิจฺจํ มจฺจานํ ชฺวีคํ

กิจฺจํ สทฺธมฺมสฺสวณํ กิจฺจโน พุทฺธานมฺมุปฺปโต ๑

สพฺพปาปสฺสํ อกรรมํ กุสฺสํสฺสํปสฺสมุปฺปทา

สัจจตนุสมีฎเเก ชุททกนิกายสัสส ธมฺมปทคทา [๒๔

ชนฺตี ปรมํ คโป คตติกา

นิพฺพานํ ปรมํ วทนฺติ พุทฺธา

น หิ ปพฺพชฺชิตो ปรปฺปชาตํ

สมฺมโน โหติ ปรํ วิหะยนฺโต ฯ

อนุปฺวาโท อนุปฺชาโต	ปาติโมกฺขเ จ สํวโร
มคฺคตณฺฑกา จ ภคฺคตสฺสํ	ปนฺตณฺฑจ สยนาสนํ
อริจิตฺเต จ อาโยโค	เอตํ พุทฺธานํ สํสํ ๑
น กหาปนวสฺสเสน	คิตฺติ กาเมสฺสุ วิชฺชติ
อปฺปสฺสํสาทา พุทฺธา กามา	อิตฺติ วิญฺญาาย ปณฺทิตฺโต
อบี ทิพฺเพสฺสุ กาเมสฺสุ	รคํ โส นาริคจฺฉติ
คณฺหกฺขยฺรโต โหติ	สมฺมาสมฺพุทฺธสํวโร ๑
พหุ เว สรรณํ ยนฺติ	ปพฺพทานิ วณานิ จ
อารามรฺกฺขเจตฺยานิ	มณฺดสํ ภาตฺตชฺชิตา
เนตํ โช สรรณํ เขมํ	เนตํ สรรณมคฺคตมํ
เนตํ สรรณมาคฺคตม	สพฺพพุทฺธา ปมฺจุจฺฉติ ๑
โย จ พุทฺธมฺมจ ธมฺมมฺมจ	สจฺจมฺมจ สรรณํ คโต
จคฺคตาริ อริยสจฺจจฺฉานิ	สมฺมปฺปญฺญาาย ปสฺสสฺสติ
ทฺถวํ ทฺถวสมฺมปฺปาทํ	ทฺถวสฺส จ อคิฏฺกมํ
อริยญฺจจฺฉกิกํ มคฺคํ	ทฺถวสฺสสมฺคามินิ

เขตํ โข สฺรณํ เชนํ	เขตํ สฺรณมุตฺตมํ
เขตํ สฺรณมากมฺม	สํพุทฺทกฺขา ปมฺจุจติ ๑
ทฺถตฺถโก ปฺริสํชณฺโณ	น โส สํพุทฺถ ชายติ
ยคฺค โส ชายตี ธีโร	คํ กุถํ สฺขเมตฺติ ๑
สฺสฺส พุทฺธานํ อปฺปาทิ	สฺสฺสา สํทฺธมฺมเทสนา
สฺสฺสา สฺงฺขสฺสํ สํมคฺคํ	สํมคฺคานํ คโป สฺสฺส ๑
ปฺรชารเห ปฺรชยโต	พุทฺธเช ยถิ จ สํวเก
ปฺปณฺจสํมตฺติกฺกนฺเต	ติณฺณโสภณปรีทิตเว
เต คาทิเส ปฺรชยโต	นิพฺพุเต อกฺโขภเย
น สํกฺกา ปณฺณํ สฺงฺขาตุํ	อิเมตฺตมปฺปี เกณจิ ๑

พุทฺธวคฺโค จุทฺทสโม ๑

ปจฺจกภฏณวารี ๑

ธมฺมปทคาถาย ปณฺณรสนํ สฺขวคฺโค

[๒๕] ๑๕ สฺสฺสํ วต ชีวาม	เวริเนสฺส อเวริโน
เวริเนสฺส มนฺตฺสเสสฺส	วิหฺราม อเวริโน ๑
สฺสฺสํ วต ชีวาม	อากฺุเรสฺส อนาตุรา
อากฺุเรสฺส มนฺตฺสเสสฺส	วิหฺราม อนาตุรา ๑
สฺสฺสํ วต ชีวาม	อัสสฺสเสสฺส อนุสฺสฺสกา

อสุตฺตเกสุ มนุสฺเสสุ	วิหราม อนุสฺสุกา ฯ
สุตฺตํ วต ชีวาม	เยสฺสนโน นตฺถิ กิณฺจณํ
ปิตฺติภกฺขา ภวิสฺสํ	เทวา อภยสฺสรา ยถา ฯ
ชยํ เวรํ ปสฺสวติ	ทฺฤชํ เสดฺธิ ปราชิโต
อฺปสฺสนฺโต สฺตํ เสดฺธิ	หิตฺวา ชยปราชยํ ฯ
นตฺถิ รากสฺสโม อคฺคิ	นตฺถิ โทสฺสโม ภติ
นตฺถิ ชนฺธาทิสํ ทฺฤชา	นตฺถิ สฺนฺติปวํ สฺตํ ฯ
ชิฆจุฉา ปรมมา โรคา	สงฺฆารรา ปรมมา ทฺฤชา
เชตํ ฅตฺวา ยถาภฺตํ	นิพฺพานํ ปรมํ สฺตํ ฯ
อาโรคฺยปรมมา ตาภา	สฺนฺตฺยจฺจุปรมํ ฅนํ
วิสฺสาสํปรมมา ฅาติ	นิพฺพานํ ปรมํ สฺตํ ฯ
ปวิเวกรสํ ปิตฺวา	วสํ อฺปสฺมสฺส จ
นิตฺทโร โหติ นิปฺปาโป	ฅมฺมปิตฺติรสํ ปิวั ฯ
สํชฺ ทุสฺสณฺมรียานํ	สฺนฺนิวาโส สฺทา สฺโข
อทสฺสเนน พาถานํ	นิจุจเมว สฺตํ สียา ฯ
พาสฺสํคคจาวี หิ	ทึชฅมทฺธาน โสจติ
ทฺฤช โพาถเอหิ สฺวาโส	อมิตฺเตเนว สฺพพทา ฯ
ธโร จ สฺตฺตฺวาโส	ฅาตํนํว สฺมาคโม
ตสฺมา หิ	

ธีรณฺจ ปณฺณณฺจ พหุสฺสฺสฺตณฺจ

โชรยหฺมฺมํ อตฺตมวริยํ
 คํ ตาทิสํ สบฺบํ สํเมธํ
 ภเชถ นกฺขตฺตปถํ จนฺตึมา ฯ
 สํวคฺโค ปณฺณรตฺสโม ฯ

ธมฺมปทคาถาย ไสฺยสโม ปิยวคฺโค

[๒๖] ๑๖ อโยเค ยฺยชมคฺคานํ โยคสุมินฺจ อโยชยํ
 อคฺคํ หิควา ปิยคฺคาหํ ปิยเหตุคฺคานุโยคินํ ฯ
 มา ปิเยหิ สํมาคณฺธิ อปฺปิเยหิ กุทาจนํ
 ปิยานํ อทสฺสํ ทฺกฺขํ อปฺปิยานนฺจ ทสฺสํ
 ตสฺมา ปิยํ น กยิราถ ปิยาปาโย หิ ปาปโก
 คณฺธา เตสํ น วิชฺชนฺติ เยสํ นคฺคิ ปิยาปฺปิยํ ฯ
 ปิยโต ชายตี ไสฺโก ปิยโต ชายตี ภยํ
 ปิยโต วิปฺปมฺมตฺตสฺส นคฺคิ ไสฺโก กุโต ภยํ ฯ
 เปมโต ชายตี ไสฺโก เปมโต ชายตี ภยํ
 เปมโต วิปฺปมฺมตฺตสฺส นคฺคิ ไสฺโก กุโต ภยํ ฯ
 รติยา ชายตี ไสฺโก รติยา ชายตี ภยํ
 รติยา วิปฺปมฺมตฺตสฺส นคฺคิ ไสฺโก กุโต ภยํ ฯ
 กามโต ชายตี ไสฺโก กามโต ชายตี ภยํ

กามโต วิปฺปมุตฺตสฺส	นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ ๑
คณฺหาช ชายตี โสโก	คณฺหาช ชายตี ภยํ
คณฺหาช วิปฺปมุตฺตสฺส	นตฺถิ โสโก กุโต ภยํ ๑
สํถิตฺตสฺสณฺมปฺพนํ	ธมฺมฏฺฐํ สจฺจวาทีนํ
อตุตฺตโน กมฺมกฺุพฺพานํ	คณฺชโน กุรุเต มียํ ๑
ฉนฺทชาโต ฉนฺทชาเต	มณฺสา จ ญฺโจะ สฺติยา
กาเม จ อปฺปฏิพทฺธจิตฺโต	อตุตฺตสฺสโตติ วุจฺจติ ๑
จิรปฺปวาสํ ปวิสํ	ทฺวโร โสคฺคิมาคํ
ฌาตี มิตฺตา สฺสชฺชา จ	อภินนฺทนฺติ อากคํ
คเลว กตฺตปฺปณฺณมฺปี	อสุมา โสกา ปวิ คคํ
ปฺปณฺณานิ ปฏฺิคณฺทนฺติ	มียํ ฌาตีว อากคํ ๑

มียวคฺโค โสฬสโม ๑

ธมฺมปทคาถาย สทฺตตรสโม โกชวคฺโค

[๒๗] ๑๑ โกรํ ชเห วิปฺปชฺเหยยฺ มานํ
 สณฺโณชณํ สพฺพมตฺติกเมยฺย
 คณฺนามรฺปสฺสํ อสฺสชฺชมานํ
 อภิณฺณํ นานุปตฺนติ ทฺวชฺชา ๑
 โย เว อฺนุปตฺติคํ โกรํ รกํ ภนฺตํ ชารเย

ตมห์ สาร์ถิ พุริ	รสัมคฺคาโห อิตโร ชโน ๑
อกโกเรน ชินะ โกร	อสรุํ สาร์ธนา ชินะ
ชินะ กทริยํ ทาเนน	สจฺเจนาติกวาทินํ ๑
สจฺจํ ภณเ น กุชฺฌะเยย	ทชฺชา อปฺปสฺมิ ยาจิโต
เอเตหิ คีหิ จาเนหิ	คจฺเ เทวาน ฌนฺติเก ๑
อหิสฺสกา เย มุนโย	นิจฺจํ กาเยน สํวฺตา
เค ยนฺติ อจฺจุตํ จานํ	ยคฺถ คนฺตฺวา น ไสฺจเร ๑
สฺทา ชาครมานานํ	อโหระตฺตานุสสิกฺขินํ
นิพฺพานํ อธิมฺมุตฺตานํ	อคฺคํ คจฺฉนฺติ อาสฺวา ๑
ไปราณเมตํ อคฺค	เนตํ อชฺชตฺตนามิว
นินฺทนฺติ ตฺถนํหิมาสํ	นินฺทนฺติ พหุภาณินํ
मितฺภาณินํปิ นินฺทนฺติ	นคฺถิ โถเก อนินฺทิตฺโต ๑
น จาหุ น จ ภวิสฺสํ	น เจตฺรหิ วิชฺชติ
เอกนฺตํ นินฺทิตฺโต ไปโส	เอกนฺตํ วา ปสฺสิตฺโต
ยณฺเญ วิณฺณฺญ ปสฺสํนฺติ	อนฺนวิจฺจ สฺสเว สฺสเว
อจฺฉนฺตํวคฺคํ เมธาวํ	ปณฺณาสํสํมาหิตํ
เนกฺขํ ชมฺโปนทสฺสเว	โก คํ นินฺทิตฺตุมรหติ
เทวามิ นํ ปสฺสํนฺติ	พฺรหฺมณามิ ปสฺสิตฺโต ๑
กายปฺปโกปํ รกฺเชยฺย	กาเยน สํวฺตฺโต สียา
กายทฺถจฺจริตํ หิตฺวา	กาเยน สฺสจฺจริตํ จเร

วชิรโกปัล รกฺษะ	วาชาย สัมบุต สียา
วชิรโกปัล รกฺษะ	วาชาย สัมบุต จเร
มโนโกปัล รกฺษะ	มโน สัมบุต สียา
มโนโกปัล รกฺษะ	มโน สัมบุต จเร
กาเยน สัมบุต ชีว	ชโย วาชาย สัมบุต
มโน สัมบุต ชีว	เต เว สัมบุต สัมบุต ๑

โกธวคโค ตตตตตโม ๑

ธมฺมปทคาถาย อฏฺฐจาโรโม มถวคฺโค

[๒๘] ๘๘ ปณฺทพฺปตาโสวทานิสสิ
 ยมปฺปฺริสามี ๑ คํ อฺปฺปฺมุจฺจิตา
 อฺยฺโยคฺคฺมฺเช ๑ คฺคฺคฺจฺจิสสิ
 ปาเถยฺยมฺมํ ๑ เต น วิชฺชฺชติ ๑
 โส กโรหิ ทํปมคฺคฺตโน
 ชิปปํ วายม ปณฺททิโต ภว
 นิทฺธนคฺคฺมโต อนนฺทคฺคฺคฺค
 ทิพฺพํ อริยญฺญนิเมหิสสิ ๑
 อฺปฺปํคฺคฺคฺคโย ว ทานิสสิ

สมนฺยาโตสสี ยมสฺส สมนฺตีกํ
 วาโสมี จ เต นคฺติ อนคฺตรา
 ปาเถยฺยมฺมี จ เต น วิชฺชติ ฯ
 โส กโรหิ ที่ปมคฺตโน
 ชีปํ วายม ปณฺทิตฺโต ภว
 นิตฺตุนคฺตโน อนนฺตโน
 น ปุณฺ ชาติชฺรํ อฺเปหิสฺส ฯ
 อนนฺตพฺพุเพน เมธาวิ โสกํ โสกํ ชเนน ชเนน
 กมฺมาโร ราชตสฺสเสว นิตฺตเม มตฺตมคฺตโน ฯ
 อยสฺมา ว มถํ สมนฺนจฺจิตํ
 ตทฺถุสํย ตเมว ชาทติ
 เอวํ อติโรนจาวินํ
 สํนิ กมฺมานิ นยฺนคฺติ ทคฺคตํ ฯ
 อสฺสชฺฌายมตา มนฺตา อนนฺตจํณมตา ชฺวรา
 มถํ วณฺณสฺส โกสฺสชฺรํ ปมาโท รกฺขโต มถํ ฯ
 มติคฺคิยา ทุจฺจวิคฺคํ มจฺจเณรํ ททโต มถํ
 มตา เว ปาปกา ธมฺมา อสฺสํมํ โสเก ปรมฺหิ จ
 ตโต มตา มตฺตวํ อวิชฺชา ปรมํ มถํ
 เอตํ มถํ ปทฺตวาน นิมฺมตา โหถ ภิกฺขโว ฯ

สัจจํ อหิริเกณ	ภากสฺสวณ ฐิตินา
ปฏทททินา ปคพฺเพณ	สัจจกิตฺติเจเน ชฺวคํ ฯ
หิริมคทา จ ทุสฺสจฺจํ	นิจฺจํ สัจจิกเวณินา
อธฺตเนนาปคพฺเพณ	สัจจฐาฐวณ ปสฺสคทา ฯ
โย ปาณมคินาเปติ	มุตฺตาวาทมฺเจ ภาสคิ
โตเก อทินนํ อาทิยคิ	ปรทวารมฺเจ คจฺจนคิ
สฺสวามะรยปानมฺเจ	โย นโร อนนฺนยฺยคิ
อิธเวเมโส โถกสฺมํ	มุตฺตํ ชนคิ อคฺคโค โน ฯ
เอวํ โภ ปุริสฺส ชานาหิ	ปาปมฺมา อสฺสณฺณคทา
มา นํ โถโก อมฺโม จ	จิรํ ทกฺกชาย รนฺธยุํ ฯ
ททาติ เว ยถาสฺสทฺธํ	ยถาปสฺสาทนํ ชโน
คคฺคโย มจฺจโค โหคิ	ปเรสํ ปานโกชเน
น โส ทิवा วา รคฺคิ วา	สฺมาริ อธิคจฺจนคิ ฯ
ยสฺสเจคํ สมฺมจฺจนนํ	มุตฺตชฺจจํ สมฺมทํ
ส เว ทิवा วา รคฺคิ วา	สฺมาริ อธิคจฺจนคิ ฯ
นคฺคิ รากสฺโม อคฺคิ	นคฺคิ โทสฺสโม คโ
นคฺคิ โมหสฺมํ ชาลํ	นคฺคิ คณฺหาสฺมา นทํ ฯ
สฺสสฺสจํ วชฺชมณฺเฑสํ	อคฺคโค ปน ทุสฺสทํ
ปเรสํ หิ โส วชฺชานิ	โอปฺนาคิ ยถาภุสํ
อคฺคโค ปน ฉาเทคิ	กถิว กิตฺวา สโ

ปรวชฺชานุปสฺสํ	นิจุจํ อชฺชฌานสํวิโน
ธาสฺวา ศสฺสํ วทฺตมนฺติ	ธาวา โส ธาสวทฺตยา ฯ
ธากาเสว ปทํ นคฺติ	สํมโน นคฺติ พาหิโร
ปปฺปญฺจาภิตา ปชา	นินฺนปฺปญฺจา ตถาคตา ฯ
ธากาเสว ปทํ นคฺติ	สํมโน นคฺติ พาหิโร
ธงฺขาวา ศสฺสํตา นคฺติ	นคฺติ พุทฺธานมิมฺหิํ ฯ

มถวคฺโค ธมฺมฏฺฐจวคฺโค ฯ

ธมฺมปทคทาถาย เถกฺกนวุตฺติโม ธมฺมฏฺฐจวคฺโค

[๒๘] ๑๕ น เทน โหติ ธมฺมฏฺฐจ	เยนตฺถํ สหสา นเย
โย จ อตฺถํ อนตฺถกมฺม	อฺภิโก นิจุญฺเยยฺย ปณฺชติโต
อธฺมาหเตน ธมฺเมน	สํเมน นยฺตี ปเว
ธมฺมสฺสํ คฺคฺโค เมธาวี	ธมฺมฏฺฐจฺติ ปวฺจจฺติ ฯ
น เทน ปณฺชติโต โหติ	ยวตฺตา พหุ ภาสฺติ
เขมฺมํ อเวรี อภโย	ปณฺชติโตติ ปวฺจจฺติ ฯ
น คาวตฺตา ธมฺมธโร	ยวตฺตา พหุ ภาสฺติ
โย จ อปฺปมฺมํ สํคฺคฺวาน	ธมฺมํ กาเยน ปสฺสํติ
ส เว ธมฺมธโร โหติ	โย ธมฺมํ นปฺปมชฺชติ ฯ
น เทน เถโร โหติ	เยนสฺสํ ปตฺติคฺคิโร

ปริปกโก วโย คสฺส	โมหชินฺโนติ วุจฺจติ ฯ
ยมฺหิ สจฺจญฺจ ฌมฺโม จ	อหิํสา สญฺจโม ทโม
ส เว วนฺตมโต ชีโร	โส เถโรติ ปวฺจฺจติ ฯ
น วาฏกรณมคฺเคน	วณฺณโปกฺขรตาย วา
สํารุโร นโร โหติ	อิสฺสํกํ มจฺจวํ สโง ฯ
ยสฺส เจตํ สมฺมจฺฉินฺนํ	มฺหตฺตจํ สมฺมทํ
ส วนฺตโทโส เมธาวํ	สํารุโรติ วุจฺจติ ฯ
น มฺนุชฺสเกณ สมนฺ	อพฺพโต อธิกํ ภาณํ
อิจฺฉาโตภสฺมาปนฺโน	สมนฺ กิํ ภวิสฺสติ ฯ
โย จ สเมติ ปาปานิ	อณฺณฺถานิ สพฺพโส
สमितฺตฺตา หิ ปาปานิ	สมนฺติ ปวฺจฺจติ ฯ
น เทน ภิกฺขุ โส โหติ	ยาวตา ภิกฺขเต ปเร
วิสฺสํ ฌมฺมํ สมาทาย	ภิกฺขุ โหติ น ตาวตา ฯ
โยธ ปุณฺณญฺจ ปาปญฺจ	พาเหตฺวา พุรฺหมจฺริยวา
สจฺจาย โถเก จรติ	ส เว ภิกฺขุติ วุจฺจติ ฯ
น โมเนน มฺหิ โหติ	มฺพฺพหฺรโป อวิทฺถสฺ
โย จ ศฺจํว ปคฺคยฺห	วรมาทาย ปณฺธิโต
ปาปานิ ปริวชฺเชติ	ส มฺหิ เทน โส มฺหิ
โย มฺนาติ อฺภ โถเก	มฺหิ เทน ปวฺจฺจติ ฯ
น เทน อริโย โหติ	เยน ปาณานิ หิंसติ

อหังสา สัพพปาณานํ	อวิโยติ ปวฺจุจติ ๑
น สัตถพฺพตมคฺเตน	พวฺหุสฺสจฺเณ วา ปน
อถ วา สมาริตาเกน	วिवิตฺตสฺสยเนน วา
นุสํามิ เนกขมฺมสฺสํ	อปฺปชฺชชนเสวิตํ
ภิกฺขุ วิสฺสุสาสมาปาติ	อปฺปคฺโค อสวกฺขมํ ๑

ธมฺมฐวคฺโค เขณฺฐวีสติโม ๑

ธมฺมปทคทาถาย วีสติโม มคฺควคฺโค

[๓๐] ๒๐ มคฺคานฺธุสงฺกโก เสฏฺโฐ	สจฺจจฺณํ จคฺโค ปทา
วิราโค เสฏฺโฐ ธมฺมานํ	ทิปทานญจ จกฺขมา
เอเสว มคฺโค นคฺคณฺโณ	ทสฺสณฺสสฺส วิสฺสุทฺธิยา ๑
เอตคฺคหิ คฺคเมห ปฏฺธิปชฺชถ	มารสฺสเสตํ ปโมหนํ
เอตคฺคหิ คฺคเมห ปฏฺธิปนฺนา	ทกฺขสฺสณฺคํ กวิสฺสณ ๑
อภฺชาโต โว มยา มคฺโค	อณฺเวยาย สฺสทฺธสฺสคฺคณํ
คฺคเมหิ ภิกฺขุ อากปฺปํ	อภฺชาตาโร คคาคตา
ปฏฺธิปนฺนา ปโมกฺขนฺติ	ณายิโน มารพฺพนฺนา ๑
สพฺเพ สงฺฆารว อนิจฺจาติ	ยทา ปณฺเวยาย ปสฺสสฺส
อถ นิพฺพินฺนทติ ทกฺเข	เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา ๑
สพฺเพ สงฺฆารว ทกฺขาติ	ยทา ปณฺเวยาย ปสฺสสฺส

อถ นิพฺพินฺทติ ทฺฤเช เอต มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา ฯ
 สพฺเพ ฌมฺมา อนตฺตาติ ยทา ปณฺณาย ปสฺสตี
 อถ นิพฺพินฺทติ ทฺฤเช เอต มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา ฯ

อญฺจํกาทมฺหิ อญฺจํหาโน
 ยฺว พถิ อตฺถิยํ อฺเปโต
 สํสํนฺตํกปฺปมโน กุสฺสโต
 ปณฺณาย มคฺคํ อตฺถิ น วิหฺตติ ฯ
 วาจาหฺรฺกฺขี มนฺสา สฺสํวโต
 กาเยน จ อกฺุสฺสํ น กฺยิรา
 เขเต ตโย กมฺมปเก วิสฺสเร
 ชารายเย มคฺคํ อธิปฺปเวทิตํ ฯ

โยคา เว ชายตี ฐฺวึ อโยคา ฐฺวึสฺสํชโย
 เขตํ เทวธา ปถิ ฌตฺวา ภวาย วิภวาย จ
 ตถตฺตานํ นิเวเสยฺย ยถา ฐฺวึ ปวทฺธมฺหิ ฯ
 วนํ นิหฺตถ มา รุกฺขํ วนโต ชายตี ภยํ
 ฌตฺวา วณฺณจ วณฺณจ นิพฺพนา โทถ ภิกฺขโว ฯ
 ยาวํ หิ วนโต น นิชฺชติ
 อณฺุมตฺโตปปี นรสฺส นาริสฺส
 ปฏฺวิพฺพุทฺธมโน ว ตาว ใส
 วจฺจโน ชีรปโกว มาตริ ฯ

อฺจุณฺท สีนฺทมฺคฺตโน
 กุมฺภํ สํวทิกํว ปาณินา
 สฺนฺติมคฺคเมว พฺรหฺม
 นิพฺพพานํ สํคฺเคน เทลิตํ ๑

อิธ วสฺสํ วสฺสํสํมิ	อิธ เหมนฺตคิณฺทิสฺสํ
อิติ พาโถ วิจิณฺเคติ	อนฺตรายํ นพฺ ชฺฌติ ๑
คํ ปุคฺคตปฺปสฺสํมคฺคํ	พฺยาสคฺคตมฺนํ นรํ
สํคฺคํ คามํ มโหโฆว	มจฺจุ อาทาย คจฺฉติ ๑
น สฺนฺติ ปุคฺคา ตาณาย	น ปิตา นปิตํ พนฺธวา
อนฺตเกณาริพนฺนสฺสํ	นคฺคิ ฌาตํสํ ตาณตา
เอตมคฺควสฺสํ ฌตฺวา	ปณฺชิตโถ สํสํวฺโข
นิพฺพพานคฺคณํ มคฺคํ	ชิปปเมว วิโสธเย ๑

มคฺควโข วิสฺติโม ๑

ธมฺมปทคทาถาย เอกวีสติโม ปกิณฺณกวกฺโข

[๓๑] ๒๑ มคฺคาสุขปริจฺจาคา	ปสฺสเส เจ วิปฺปํ สํขํ
จเช มคฺคาสุขํ อีโร	สํปสฺสํ วิปฺปํ สํขํ ๑
ปรกุกฺขุปฺปชาเนน	โย อคฺคโน สํขมิจฺฉติ
เวรํสํคฺคสํสํญฺโส	เวรา โส น ปริมุจฺจติ ๑

ขณฺหิ อิจฺจํ คตฺตปวิทฺธํ	อภิจฺจํ ปน กยิรติ
อุนฺนถาณํ ปมตฺตาทนํ	เตถํ วทฺตมฺมํ ชาติว ๑
เยถฺวญฺจ สัจจมารทฺธา	นิจฺจํ กายคตฺตา สติ
อภิจฺจญฺเต น เสวณฺติ	อภิจฺเจ สัจจจกฺกาวิน
สฺสคานํ สมฺปชานานํ	อตุถํ คจฺจนฺติ ชาติว ๑
มาตฺรํ ปิตฺรํ หนฺตฺวา	ราชาโน เทว ๑ ชฺชติเย
วฏฺฐํ สํนุจฺรํ หนฺตฺวา	อนฺนิโฆ ยาทิ พฺราหฺมโณ ๑
มาตฺรํ ปิตฺรํ หนฺตฺวา	ราชาโน เทว ๑ สฺสคฺติเย
เวยฺยคฺคฆฺปนฺณจมนํ หนฺตฺวา	อนฺนิโฆ ยาทิ พฺราหฺมโณ ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา
เยถํ ทิฏฺฐา ๑ รตฺตโค ๑	นิจฺจํ พฺพุตฺตคตฺตา สติ ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา
เยถํ ทิฏฺฐา ๑ รตฺตโค ๑	นิจฺจํ ฌมฺมคตฺตา สติ ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา
เยถํ ทิฏฺฐา ๑ รตฺตโค ๑	นิจฺจํ สจฺจคตฺตา สติ ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา
เยถํ ทิฏฺฐา ๑ รตฺตโค ๑	นิจฺจํ กายคตฺตา สติ ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา
เยถํ ทิฏฺฐา ๑ รตฺตโค ๑	อหิํสํย รตฺต มโน ๑
สฺสํปฺปพฺพุทฺธํ ปพฺพุตฺตมฺมํ	สฺสทา โคตมสํวคฺคา

เยสํ ทิवा จ รตุโต จ	ภาวนาย รโต มโน ๑
ทุปรุพพชฺชํ ทุภริมํ	ทฺราวาสํ ชฺรเว ทฺฐา
ทฺกุโร สํมานสํวาโส	ทฺกฺขณูปคิตฺตชฺช
คสฺมา น จทฺชฺช สฺยา	น จ ทฺกฺขณูปคิตโต สฺยา ๑
สทฺโร สํเตน สมนฺปนโน	ยโสโภกสมนฺนํโต
ยํ ยํ ปเทสํ ภาติ	คตฺถ คตฺถเว ปฺฐิตโต ๑
ทฺเว สนฺโต ปกาเสณฺติ	หิมวณฺโตว ปพฺพโต
ชสฺนเตตฺถ น ทิสฺสณฺติ	รตฺติชิตฺตา ยถา สฺวา ๑
เขกาสนํ เขกเสยฺยํ	เอโก จรมตฺตํโต
เอโก ทมยมนฺตทานํ	วณฺนเต รมิโต สฺยา ๑

ปภินฺณกวกฺโข เขกฺขัณฺโณ ฯ

ชุมนุมปทศาทาย ท้าววิสุทธิโม นิรยวคฺโค

[๓๒] ๒๒ ขมฺมทวาทิ นิริยํ อุมฺเปติ
 โย วามิ กตฺวา น กโรมฺหิติ จาห
 อุมฺเปติ เต เปจฺจ สฺมา ภวนฺติ
 นีหิณกมฺมา มนุสฺสา ปฺรตฺต ๑
 กาสาวกณฺฐา พหฺว ปาปกรรมฺมา อสฺสณฺณตา
 ปาปา ปาเปหิ กมฺเมหิ นิริยนฺเต อุมฺปจฺชเร ๑

เสยโย อโยคุโพ ภูคฺโค ตคฺโค อคฺคิสิชฺฐโม
 ยญฺเญ ภูมฺมเชยฺย ทุสฺสึโต ฏฐจปีนฺทํ อตฺตมฺมโต ฯ
 จตฺตาริ จํหานิ นโร ปมคฺโค
 อปชฺชตํ ปรรทรรูปเสวํ
 อปฺปมฺมตํ นนิกามเสยฺยํ
 นินฺทํ ตคฺคิยํ นิริยํ จตฺตํ ฯ
 อปฺปมฺมตํ ๑ คตํ ๑ ปาปิกํ
 ภูตํ ภูตํ ภูตํ ๑ โถกิกํ
 ราชา ๑ ทณฺฑํ ๑ ปณฺณํ
 คตฺตมา นโร ปรรทรรํ น เสว ฯ

กุโส ยถา ทุกคหิโต	หตุณเมวานุกนุคฺติ
ตามณณํ ทุปฺปรามชฺชํ	นินฺนยายุปฺกทฺมคฺติ ฯ
ยํ กิณฺณจํ สํยิตํ กมนํ	ตํกตฺติชฺชณฺณจํ ยํ วตํ
ตํกตฺตํ พฺรหฺมจฺริยํ	น ตํ โหติ มหปฺปตํ ฯ
กฺกิณฺณจํ กฺกิณฺณํ	ทพฺพเมณํ ปฺรกุกฺกเม
สํยิตํ หิ ปฺริยพฺพาไซ	กฺกิณฺณโย อากิณฺนเต รชํ ฯ
อถตํ ทุกุกฺกํ เสยฺโย	ปจฺจุฉา ตปฺปตฺติ ทุกุกฺกํ
กตณฺณจํ ตํกตํ เสยฺโย	ยํ กตฺวา นานุตปฺปตฺติ ฯ
นคฺวํ ยถา ปจฺจุฉนฺตํ	คฺคตํ สันตฺรพฺพาหิรํ

เอวํ โคเปถ อตุคานํ	ชโน โว มา อุปฺปจฺจกา
ชณาคีตา หิ โสจฺจนฺติ	นिरยมฺหิ สฺมปปีตา ฯ
อตฺตชฺชิตาเย ตชฺชนฺติ	ตชฺชิตาเย น ตชฺชเว
มิจฺฉนาทิจฺฉิสมาทานา	สํคฺคตา คจฺฉนฺติ ทฺถุคฺคํ ฯ
อภเย ภยทสฺสโน	ภเย จ อภยทสฺสโน
มิจฺฉนาทิจฺฉิสมาทานา	สํคฺคตา คจฺฉนฺติ ทฺถุคฺคํ ฯ
อวชฺเช วชฺชมติโน	วชฺเช จ อวชฺชทสฺสโน
มิจฺฉนาทิจฺฉิสมาทานา	สํคฺคตา คจฺฉนฺติ ทฺถุคฺคํ ฯ
วชฺชณฺจ วชฺชโต ฃตฺวา	อวชฺชณฺจ อวชฺชโต
สํมมาทิจฺฉิสมาทานา	สํคฺคตา คจฺฉนฺติ สํคฺคํ ฯ

นिरยวคฺโค ทฺวาวีสติโม ฯ

ธมฺมปทคาถาย เทวีสติโม นาควคฺโค

[๓๓] ๒๓ อหํ นาโคว สํสฺคาเม	จาปาโต ปตฺติํ สรํ
อติวากฺขณฺตฺติทฺธิสฺสํ	ทสฺสํโส หิ พหุชฺชโน ฯ
ทนฺตํ นยฺนฺติ สฺมิตํ	ทนฺตํ ราชากิริหฺติ
ทนฺโต เสฏฺโฐ มนุสฺสเสสฺสุ	โยติวากฺขณฺตฺติทฺธิสฺสํ ฯ
วรมสฺสํสฺสว ทนฺตา	อาชานํยา ว สีนฺชว
กุณฺชว ว มหานาคา	อตุคทนฺโต ตโต วรํ ฯ

น หิ เอเตหิ ยานเนหิ ศจฺเจยฺย อคตํ ทิสํ
 ยถาคตฺตนา สัจฺจทฺเตน ทนฺโต ทนฺเตน ศจฺจตฺติ ฯ

ชนปาสโก นาม ญฺชโร
 กฏฺฏกปฺปเกทโน ทฺนฺนินฺวโร
 พทฺธโร กพฺปํ น ญฺชตฺติ
 สจฺจมรฺติ นาควนสัจจ ญฺชโร ฯ
 มิทฺธํ ยทา โหติ มหคฺคสสํ จ
 นิตฺททายิตา สมนฺตปวิคฺคตสํ
 มหาจฺวราโหว นินฺวาปญฺจโส
 ปุณฺณปุณฺณํ ศพฺพมฺเบติ มนฺโท ฯ
 อิทํ ปุเร จิตฺตมจฺจวิ จาริกํ
 เยนิจฺฉกํ ยตฺถกามํ ยถาสจฺจํ
 ศทฺธชฺชหํ นิคฺคเหตฺตํ โยนิสํ
 หตฺถกปฺปภินฺนํ วิย อํกุสฺสคฺคโห ฯ

อปฺปมาทฺรตา โหถ สจฺจิตฺตมฺนรฺกฺขถ
 ทฺคฺคา อุตฺตรรตฺตทํ ปจฺगे สนฺโนว ญฺชโร ฯ
 สจฺเจ ตเมถ นิปกํ สหายํ
 สจฺจจฺจํ สจฺจวิหาริธฺรํ
 อภิญฺญย สพฺพปานิ ปริสฺสยานิ
 จเรยฺย เตนคฺคตฺตมโน สจฺจมา ฯ

โน เจ ตเถถ นีปํ สหายํ
 สทุธฺจํ สารุวิหารีธฺจํ
 ราชาว รฏฺจํ วิธิตํ ปหาย
 เอโก จเร มาตงฺกฺรณฺเณว นาคโค ๑
 เอกสฺส จริตํ เสยฺโย นตฺถิ พาเถ สหายตา
 เอโก จเร น จ ปาปานิ กยิรา
 อปฺโปสฺสํโก มาตงฺกฺรณฺเณว นาคโค ๑
 อตฺถมฺหิ ชาตมฺหิ สฺสา สหายา
 คฺคฺคฺจํ สฺสา ยา อิตฺริตฺเรน
 ปญฺณํ สฺสํ ชีวิตสงฺขยฺมฺหิ
 สพุพฺสฺสํ ทฺกฺขสฺสํ สฺสํ ปหานํ ๑
 สฺสา มตฺเตยฺยตา โถเก อโถ เปตฺเตยฺยตา สฺสา
 สฺสา สํมณฺเณตา โถเก อโถ พฺรหฺมณฺเณตา สฺสา ๑
 สฺสํ ยาว ชฺรา สฺสํ สฺสา สฺสฺสา ปตฺติจิตา
 สฺสํ ปณฺณาย ปฏิตาโก ปาปานิ อกรณํ สฺสํ ๑
 นาควคฺโค เทวีสติโม ๑

ชมฺมปทคถาย จตุวิสตีโม ตณฺหาอวคฺโค

[๓๕] ๒๔ มนุสฺสํ ปมตฺตจาริโน

ตณฺหา วทฺตติ มาตฺวา วีย

โส ปถวตี ทุราหุ

ผลมิจฺจํ วณฺสมิ วนโร ฯ

ยํ เอถํ สหตี ชมฺมํ ตณฺหา โถเก วิสฺตติกา

โสกา ตสฺส ปวทฺตมนฺติ อภิวทฺตํ พฺรณํ ฯ

โย เว คํ สหตี ชมฺมํ ตณฺหํ โถเก ทฺรจฺจํ

โสกา ตณฺหา ปปตฺตติ อุกฺกพิณฺทว โปกฺขรา ฯ

คํ โว วทามิ ภทฺทํ โว ยาวนฺเตตฺถ สํมาคตา

ตณฺหา ย มฺมํ ชนถ อุตฺตรคฺโค พฺรณํ ฯ

มา โว นถํ ว โสโตว มาโร ภณฺชิ ปฺนปฺปณํ ฯ

ยถาปิ มฺมเต อณฺุปทฺทเว ทเพห

ฉินฺโนปิ รุกฺโข ปฺนเรว รุหฺติ

เอวมฺปิ ตณฺหานุสฺสเย อณฺุหเต

นิพฺพตฺตติ ทฺถชฺมิทํ ปฺนปฺปณํ ฯ

ยตฺถ ฉตฺตีสํโสตา มนาปสฺสวนา ภุสฺสา

มหา วทฺตติ ทฺถทิจฺฉิ สํกปฺปา รากฺนิสฺสีตา ฯ

สวณฺติ สพุทฺธี โสตา ตตา อพุทฺธิชฺช ทิฏฺฐติ
 คณฺจ ทิสฺสุวา ตคฺ ชาติ มฺถํ ปณฺณาย นิหฺนฺท ๑
 สวิตานิ สีนฺหิตานิ จ
 โสมนสฺสํณานิ ภวณฺติ ชนฺตุโน
 เต สํวตฺสิกา สฺสฺเชสฺสิโน
 เต เว ชาติชฺชรูปคา นรา ๑
 ตถิณฺนาย ปุรฺกฏคา ปชา
 ปวิสฺสปฺปนฺติ สฺสํว พาริโต
 สณฺโณชฺชนสฺสํคตฺสคฺคา
 ทฺถุชฺชมฺมุเปณฺติ ปฺนปฺปนํ จิราย ๑
 ตถิณฺนาย ปุรฺกฏคา ปชา
 ปวิสฺสปฺปนฺติ สฺสํว พาริโต
 ตสฺมา ตถิณํ วิโนทเย
 ภิกฺขุ อากงฺขํ วิราคมคฺคฺตโน ๑
 โย นิพฺพนโส วนาธิมฺมุคฺโต
 วนมฺมุคฺโต วนเมว ชาวติ
 คํ ปุคฺคตเมว ปสฺสํ
 มฺมุคฺโต พนฺธนเมว ชาวติ ๑
 น คํ ทพฺพํ พนฺธนาหุ ธีรํ
 ยทายสํ ทารุชฺชํ ปพฺพชณฺจ

สัจจตฺตทตฺตา มณิกฺกุณฺฑเสถ
 ปุคฺคเสถ ทาเรถ จ ยา อเปกฺขา ฯ
 เอตํ ทพฺพํ พนฺธนาหุ ธีรํ
 โยหารินํ สิจฺฉิตํ ทุปฺปมฺมจํ
 เอตมฺปิ เจตฺตฺวาน ปริพฺพชฺชติ
 อนเปกฺขิโน กามสฺสํ ปหาย ฯ
 เย วาครตฺตฺตานุปตฺตติ โสคํ
 สยํ กตํ มกฺกฏโกว ชาถํ
 เอตมฺปิ เจตฺตฺวาน วชฺชติ ธีรํ
 อนเปกฺขิโน สทฺทพฺพทฺธํ ปหาย ฯ
 มุญฺจ ปุเร มุญฺจ ปจฺจนโต
 มชฺฌเม มุญฺจ ภวสฺสํ ปารคฺค
 สทฺทพฺพตฺถ วิมุตฺตมาโนโส
 น ปฺนุ ชาตฺตฺตวํ อฺเปหิสิ ฯ
 วิตฺถกฺกมถิตสฺส ชนฺตฺโน
 ทิพฺพวราตฺสสํ สฺสฺมานุปลฺลฺลิตโน
 ภิชฺชโย ตณฺหา ปวทฺตมฺปิ
 เอส โช ทพฺพํ กโรติ พนฺธนํ ฯ
 วิตฺถกฺกปลฺลเม จ โย รโต
 อสฺสํ ภาวยตี สทา สโต

เฮตฺ โห วุณฺณติกาหติ

เฮตฺจุเจจฺจติ^๑ มารพฺพนํ ๑

นิฏฺฐํ คโค อตฺถนฺตาสํ วิตฺตโคณฺห อณฺจโคณ

อจฺฉินฺทิตฺถิ ภวตฺถตฺถานิ อนฺตติโมยํ สมนุสฺสโย ๑

วิตฺตโคณฺห อนาทาโน นิริตฺติปทโกวิทฺ

อกฺขรณํ สันนิปาตํ ชณฺเวยา ปุพฺพปฺปรานิ จ

ตฺ เว อนฺติมสํารโร มหาปณฺโณ มหาปฺริโสติ วุจฺจติ ๑

สํพฺพาภิฏฺฐ สํพฺพวิทฺฐหมตฺถมิ

สํพฺเพสฺส ธมฺเมสฺส อณฺุปตฺติโค

สํพฺพณฺชโย ตณฺหกฺขเย วิมฺุตฺติโค

สํยํ อภิณฺเวยาย กมฺมทฺธิเสยฺยํ ๑

สํพฺพทณฺํ ธมฺมทณฺํ ชินาติ

สํพฺพํ วจฺจํ ธมฺมวจฺจํ ชินาติ

สํพฺพํ วจฺจํ ธมฺมวจฺจํ ชินาติ

ตณฺหกฺขโย สํพฺพทฺฐํ ชินาติ ๑

หนนฺติ โภคา ทุมฺเมธํ โน เจ ปารคเวสฺสิโน

โภคตณฺหาเย ทุมฺเมธํ หนนฺติ อณฺเวยว อตฺถคณฺํ ๑

ติณฺโทสํานิ เขตฺตทานิ วาคโทสํา อยํ ปชา

ตสฺมา หิ วิตฺตราเคสฺส ทินฺนํ โหติ มหปฺปตฺตํ ๑

คิณโทธานิ เขตฺตานิ	โทสโทสา อัยฺ ปชา
คตฺมา หิ วิตโทเสสฺ	ทินฺนํ โหติ มหปฺผลํ ฯ
คิณโทธานิ เขตฺตานิ	โมหโทสา อัยฺ ปชา
คตฺมา หิ วิตโมหเสสฺ	ทินฺนํ โหติ มหปฺผลํ ฯ
คิณโทธานิ เขตฺตานิ	อิจฺฉาโทสา อัยฺ ปชา
คตฺมา หิ วิตอิจฺฉเสสฺ	ทินฺนํ โหติ มหปฺผลํ ฯ

คณฺหาวกุโค จตุวิสตีโม ฯ

ฌมมปทคาถาย ปณฺจวิสตีโม ภิกฺขุชวคฺโค

[๓๕] ๒๕ จกฺขุณา ลํวโร สํวโร สํวโร สํวโร สํวโร

ฆาเนน ลํวโร สํวโร สํวโร ชิวฺหาย ลํวโร

กาเยน ลํวโร สํวโร สํวโร วาจาย ลํวโร

มนสา ลํวโร สํวโร สํวโร สํพฺพตฺถ ลํวโร

สํพฺพตฺถ ลํวโร ภิกฺขุ สํพฺพตฺถวา ปมฺจุจติ ฯ

หตฺถสณฺณโต ปาทสณฺณโต

วาจาย สณฺณโต สณฺณตคฺคโต

อชฺฐตฺถโต สํมาหิตโต

เอโก สํคฺคสึโต ตมาหุ ภิกฺขุ ฯ

โย มฺหสณฺณโต ภิกฺขุ มนฺตภาณํ อนฺนุทฺโต

อตุํ ฌมมณฺจ ทํเปติ มจฺจํ คตฺสํ ภาสึคํ ฯ

ฐมนุมาโร ฐมนุวโร ฐมนํ อนุสฺสํ ภิภุช สฺตภา ภาติมนุญเยย อนุญเยสํ ปิทยํ ภิภุช อปฺปตาโกปิ เจ ภิภุช ตํ เว เทวา ปสฺสํนุติ สฺสพฺพโส นามรฺปสฺมํ อสฺสตา จ น โสจติ เมตฺตาวีหาวํ โย ภิภุช อธิคฺจเณ ปทํ สฺนํ สนิญจ ภิภุช อิมํ นาวํ เณตฺวา วาคญฺจ โทสญฺจ ปญฺจ ฉินฺเต ปญฺจ ชฺเห ปญฺจสงฺคาติโค ภิภุช	ฐมนํ อนุวิจินฺตยํ สฺทฐมนฺนา น ปริหายติ ฯ นานฺนญฺเยสํ ปิทยญฺจเว สฺมาธิ นาริคฺจฺจติ ฯ สฺตภา ภาติมนุญเยติ สฺทฐาธํวํ อตฺนุทิตํ ฯ ยสฺสํ นตฺถิ มมายิตํ ส เว ภิภุชฺติ วุจฺจติ ฯ ปสฺสํโน พุทฺธสํสเน สงฺขารฺปสฺมํ สฺนํ ฯ สนิตฺตา เต ตพฺพเมสฺสํติ ตโต นิพฺพุทฺถาเมหิสฺสํ ฯ ปญฺจ อุตฺตริ ภาวเย โอชฺชิตฺตฺนุโนติ วุจฺจติ ฯ
---	--

ฌาย ภิกขุ มา จ ปมาโท

๒๒๒
 มา เตะ กามศุณเณ ภวตฺถํ จิตฺตํ

มา โดหคัพ คิต ปมคฺโต

มา กนฺธิ ทฺถสมิทฺทํ ทายฺหมาโน ฯ

เหตุนี้ ฉะนั้น อปยุตตังค ปญญา เหตุนี้ อธิบายโดย

ยมนิธิ ฌานญจ ปญญา จ ส เว นิพพานังนุติเก ฯ

สัจจกถาปิ ปรินิพพาน	สัจจกถาปิ ปรินิพพาน
อมาตย์ รัตติ โหติ	อมาตย์ รัตติ โหติ ๑
ยโต ยโต สมนัสติ	ยโต ยโต สมนัสติ
ตถา ปิตฺติปาโมชฺส	ตถา ปิตฺติปาโมชฺส ๑
คตฺตรายมาที ภาวติ	คตฺตรายมาที ภาวติ
อินฺทริยคฺคตฺต สมนุชฺช	อินฺทริยคฺคตฺต สมนุชฺช
มิตฺเต ภาสสฺส กตฺตยาเน	มิตฺเต ภาสสฺส กตฺตยาเน ๑
ปรินิพพานวคฺคตฺต	ปรินิพพานวคฺคตฺต
คโต ปาโมชฺสพหุโต	คโต ปาโมชฺสพหุโต ๑
วสฺสิกา วีย ปุณฺณานิ	วสฺสิกา วีย ปุณฺณานิ
เอวํ ภาวณํ โทสณํ	เอวํ ภาวณํ โทสณํ ๑
สัจจกถาปิ สัจจกถาปิ	สัจจกถาปิ สัจจกถาปิ
วคฺคโตกามิสฺส ภาวติ	วคฺคโตกามิสฺส ภาวติ ๑
อตฺตนา โจทยคฺคตฺต	อตฺตนา โจทยคฺคตฺต
โส อตฺตคฺคตฺต สติมา	โส อตฺตคฺคตฺต สติมา ๑
อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ	อตฺตา หิ อตฺตโน นาโถ
คตฺตมา สมนม อตฺตนา	คตฺตมา สมนม อตฺตนา ๑
ปาโมชฺสพหุโต ภาวติ	ปาโมชฺสพหุโต ภาวติ
อตฺตคฺคตฺต ปทํ สนํ	อตฺตคฺคตฺต ปทํ สนํ ๑
โย หเว ททโร ภาวติ	โย หเว ททโร ภาวติ
	๑

๓๖] ฌมฺมปทคากาย ฌพฺพัสติโม พุราหุมนวคฺโค ๖๗

โส อิมํ โสกํ ปภาเสติ อพฺภา มุคฺโคว จนฺทิมํ ๑
ภิกฺขุชฺวคฺโค ปณฺจจัสติโม ๑

ฌมฺมปทคากาย ฌพฺพัสติโม พุราหุมนวคฺโค

[๓๖] ๒๖ ฉินฺท โสํ ปรกฺกมฺม กามะ ปนฺนุท พุราหุมน
สงฺฆารานํ ขยํ ฌตฺวา อกตฌณฺฐิ พุราหุมน ๑
ยทา ทฺวเยสุ ฌมฺเมสุ ปารคฺค โหติ พุราหุมน
อถสฺส สํพุเพ สํโยคา อตฺถํ คจฺจนฺติ ชานโต ๑
ยสฺส ปารํ อปารํ วา ปารापารํ น วิชฺชติ
วีสทฺทวํ วิสฌณฺณตฺตํ ตมํ พุริ พุราหุมน ๑
ฌายี วิรชมาสนํ กตฺถิจจํ อนาสวํ
อตุตฺตมตฺถํ อนุปฺปตฺตํ ตมํ พุริ พุราหุมน ๑
ทิวา คปฺติ อาทิจฺจุจ วัคฺคิมาภาติ จนฺทิมํ
สํนฺนทฺโร ชฺชติโย คปฺติ ฌายี คปฺติ พุราหุมน
อถ สํพุพฺพมโหระตฺถิ พุทฺโธ คปฺติ เตชสา ๑

พาหิตปาโป หิ พุราหุมน

สํจริยา สมนฺโณติ วุจฺจติ

ปพฺพชยฺมคฺคโน มถิ

คตฺถมา ปพฺพชฺชิตฺติ วุจฺจติ ๑

น พุราหุณสัจจ ปหเรยฺย นาสัจจ มุญฺเจถ พุราหุณโน
 ธิ พุราหุณสัจจ หนตวํ ตโต ธิ ยสฺส มุญฺจติ ฯ

น พุราหุณสัจจเสตทกนิยฺมิ เสงฺยุโย

ยทานิเสโร มนโส ปิเยหิ

ยโต ยโต หิंसมนो นินฺนตฺตติ

ตโต ตโต สมนฺติเมว ทุกฺขํ ฯ

ยสฺส กายเณ วาจาย	มนสา นตฺถิ ทุกฺกตํ
สํวตํ ตํหิ จาเนหิ	ตมทํ พุริมิ พุราหุณํ ฯ
ยมฺหา ธรรมํ วิชาเนยฺย	สมนฺมาสํพุทฺธเทสํ
สํกฺกจํ นํ นมสฺเสยฺย	อคฺคิหุตฺตํ พุราหุณโน ฯ
น ชฺชาหิ น โคตฺเตหิ	น ชฺชโล โหติ พุราหุณโน
ยมฺหิ สจฺจญฺจ ธรรมโม จ	โส สจฺจํ โส จ พุราหุณโน ฯ
กนิเเต ชฺชาหิ ทมฺเมธ	กนิเเต อชินสาวิยา
อพฺพนตฺตฺตเเต คหณํ	พาหิรํ ปริมชฺชติ ฯ
ปัสสฺสณฺนํ ชนฺตํ	กิสฺสนฺนนิสฺสนฺตํ
เอกํ วณฺสํ ฌายนฺตํ	ตมทํ พุริมิ พุราหุณํ ฯ
น จาหํ พุราหุณํ พุริมิ	โยนิชํ มตฺติสํภวํ
โกวาทํ นาม โส โหติ	ส เว โหติ สกฺกนิยฺมโน
อภินฺนํ อนาทานํ	ตมทํ พุริมิ พุราหุณํ ฯ
สพฺพสํโยชนํ เจตฺตวา	โย เว น ปริตฺตสฺสติ

ธงฺกาคิคํ วิธียุตฺตํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
เนตฺวา นทฺธํ วรตฺตณฺจ	ธนฺทานํ ธนฺนุกมํ
อฺกฺกชิตฺตปฺปติขํ พุทฺธํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
อฺกฺโกถสํ วรพฺนุณฺจ	อทฺถุโจะ โย ติติกฺขติ
ชนฺตีพฺถํ พถาณํกํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
อฺกฺโกธนํ วตฺตวนฺตํ	สํถวณฺตํ อนุสฺสํ
ทนฺตํ อนุคฺคิมสํวรี	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
วาริ โปกฺขรปฺตฺเตว	ธารคฺเคริว ธาสํไป
โย น ธมฺมปติ กาเมสุ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
โย ทฺกฺกฺขสฺส ปชานาติ	อิธว ชยฺมคฺคโน
ปฺนฺนภาวํ วิสฺสณฺณคฺตํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
คมฺภีรปฺปณฺณํ เมธวํ	มคฺคามคฺคสฺส โกวิทํ
อฺคฺคตมคฺคํ อนุปฺปคฺตํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
อธฺสํญฺจํ คหฺนุเจหิ	อนาคาเรหิ จฺญายํ
อโนกสํวรี อปฺปิจฺจํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
นิธาย ทนฺตํ ภูเตสุ	ตสฺสํ ถาวเรสุ ๑
โย น ทนฺติ น ธาเตติ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
อวิรฺกฺกํ วิรฺกฺกเรสุ	อคฺคตทณฺเตสุ นิพฺพุตํ
สํถาเนสุ อนาทานํ	ตมห์ พุริมิ พุราหุณณํ ๑
ยสฺสํ ราโค ๑ โทโส ๑	มาโน มกฺโข ๑ ปาติโต

ธาสโปริว อารคฺคา	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
อภกฺกธํ วิณฺณวปฺนํ	คิรํ สจฺจํ อุตฺตรเย
ยาย นากิธฺเช กณฺจิ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ ทิฆํ ว รสฺสํ วา	อณฺํ ญฺถํ สฺภาสฺสํ
โถเก อทินฺนํ นาทิยติ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
อาสา ยสฺสํ น วิชฺชนฺติ	อสฺมํ โถเก ปรมฺหิ จ
นิราสยํ ^๑ วิสฺยุคฺคํ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
ยสฺสํธายา น วิชฺชนฺติ	อณฺณาย อภกฺกธํ
อมโคคฺคํ อณฺุปฺปคฺคํ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ ปุณฺณณฺจ ปาปณฺจ	อฺุโก สจฺจํ อฺุปฺจจฺคา
อโสกํ วิรชํ สฺสทฺธํ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
จหนฺทว วิมถํ สฺสทฺธํ	วิปฺปลนฺนมนฺนาจิตํ
นหนฺทิกวปริกฺขิณํ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โย อิมํ ปติปถํ ทฺถคํ	สํสํวํ โมหฺมจฺจคา
ติณฺโณ ปารคฺโค ฅายํ	อเนโส อภกฺกธํ
อณฺุปาทาย นิพฺพุโต	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ กาเม ปหนฺตุวณ	อนาคาโร ปรีพฺพเช
กามภวปริกฺขิณํ	คฺมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ คณฺทํ ปหนฺตุวณ	อนาคาโร ปรีพฺพเช

คณฺหาภวปริกฺขณํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
หิตฺวา มานุสํ โยคํ	ทิพฺพํ โยคํ อปฺปจฺจกา
สพฺพโยควิสํยุตํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
หิตฺวา วตฺตญฺจ อวตฺตญฺจ	สํติฏฺฐํ นิรฺุปฺปํ
สพฺพโตกาภิกฺขุ วัํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
จฺจุํ โย เวทํ สํคฺคตํ	อฺปฺปคฺคตฺตญฺจ สพฺพโส
อสํคฺคํ สํคฺคํ พุทฺธํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
ยสฺสํ คคํ น ชานนฺติ	เทวํ คณฺชพฺพมานุสา
ชฺฌณาสวํ อวหนฺตํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
ยสฺสํ ปุเร จ ปจฺจนา จ	มชฺชเณ จ นคฺคิ กิณฺณํ
อภิญฺจํ อนาทานํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
อฺสงฺภํ ปวํ วัํ	มเหสฺสํ วิชิตฺวาณํ
อนนฺธํ นุหาคํ พุทฺธํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑
ปฺปพฺเพณิวาสํ โย เวทํ	สํคฺคคาปายญฺจ ปสฺสํติ
อโธ ชาติกฺขยํ ปคฺคโต	อภิญฺญา โวลีโต มุํ
สพฺพโวลีตโวลีนาํ	คฺมทํ พุทฺธิ พุราหฺมณํ ๑

พุราหฺมณวคฺโค ฉพฺพัสสํติโม ๑

ธมฺมปทคถาย อฏฺฐทํ

[๓๗] ๒๑ ยมกํ อปฺปมทํ จิตฺตํ	ปฺปมํ พาเลน ปณฺชิตํ
อวหนฺตํ สหสฺสํ	ปาปํ ทณฺฑเณ เต ทสํ ๑

ศุทนต์ปิฎก ชุททกนิกายสูตร อุทานิ

นโม ศัสส ภควโต อรหโต สัมมาสัมพุทธัสส ฯ

ปจิม โพธิวคฺโค

[๓๘] • เอมเม สฺกํ ฯ เขกํ สมยํ ภควา อรุเวถายิ
 วิหริติ นชฺชา เนตฺตชฺชราย ตีเร โพธิรุกขมูเล ปจฺมาภิสัมพุทฺโธ ฯ
 เตน โห ปน สมนฺเณ ภควา ศฺคตาทํ เอกปถตฺถเกณ นิสินฺโน
 โหติ วิมฺบุตฺติสฺสํ ปฏิสํเวทํ ฯ อถ โห ภควา ศัสส ศฺคตาสฺส
 อจฺจุเยน ตมฺหา สมาริมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา รคฺติยา ปจฺมํ ยามํ
 ปฏิจฺจุสฺสมุปฺปาทํ อนฺุโลมํ สํวฏฺกํ มนสาภาสิ อิติ อิมสฺมึ ศฺติ
 อิทํ โหติ อิมสฺสํปฺปาทา อิทํ อุมฺปชฺชติ ยทิตํ อวิชฺชาปจฺจุยา
 สงฺขารา สงฺขารปจฺจุยา วิญฺญาณํ วิญฺญาณปจฺจุยา นามรูปํ
 นามรูปปจฺจุยา สฺพายคณํ สฺพายคณปจฺจุยา ผสฺโส ผสฺสปจฺจุยา
 เวทนา เวทนาปจฺจุยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจุยา อุมฺปาทานํ
 อุมฺปาทานปจฺจุยา ภโว ภวปจฺจุยา ชาติ ชาติปจฺจุยา ชรามรณํ
 โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสํปายาธํ สมฺภวณฺติ เอมเมศฺสํ เกวตสฺส
 ทุกฺขทฺตุนฺธสฺส สมฺมุโย โหตฺติ ฯ อถ โห ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา
 ตายิ เวถายิ อิมํ อุมฺปาณํ อุมฺปาเนถิ

ยथा हवे पातुगवन्ति तन्मा

आतापीโน णायโต पुराहमन्सัจ

अदसञ्ज गञ्जा वप्यन्ति सपुषा

योโต पञ्चानาคि सहेत्तन्मन्नुति १ สัจจํ ปจํ ๑

[๓๘] ๒ เอวเม สัจจํ ๑ เอกํ สมยํ ภควา อรุเวตยํ วิหริ
นชฺชา เนรณฺชราย ตัเร โพธิรฺกชฺชุตฺเต ปจฺมาภิสํพุทฺโธ ๑ เทน
โธ ปน สมนฺเยน ภควา สัจฺจาทํ เอกปตฺตงฺเกน นิสินฺโน โหติ
วิมฺบุตฺติสฺสํ ปฏฺฐิเวทํ ๑ อถ โธ ภควา ตสฺส สัจฺจาทสฺสํ อจฺญเยน
คฺมฺหา สฺมาธิมฺหา วุจฺจหิตฺวา รตฺติยา มชฺฌิมํ ยามํ ปฏฺฐิจฺจสํพุทฺธา
ปฏฺฐิโตมํ สํวฏฺกํ มนสํกาสิ อิติ อิมสฺมํ อสฺติ อิทํ น โหติ
อิมสฺสํ นิโรธา อิทํ นิสฺรุณฺติ ยทิตํ อวิชฺชานิโรธา สจฺจารนิโร
สจฺจารนิโรธา วิญฺเฒานนิโรธา วิญฺเฒานนิโรธา นามรูปนิโรธา
นามรูปนิโรธา สํพายคฺคณนิโรธา สํพายคฺคณนิโรธา ผลสฺสํนิโรธา
ผลสฺสํนิโรธา เวทนานิโรธา เวทนานิโรธา คณฺหานิโรธา คณฺหา
นิโรธา อูปาทานนิโรธา อูปาทานนิโรธา ภวนิโรธา ภวนิโรธา
ชาตินิโรธา ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสภปรีเทวทุกฺขโทมนสฺสํปายาสา
นิสฺรุณฺณฺติ เอวเมตสฺสํ เกวตสฺสํ ทุกฺขกฺขนฺธสฺสํ นิโรธา โหติติ ๑
อถ โธ ภควา เอตมฺคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวตยํ อิมํ อุตทานิ
อุตทาเนติ

ยथा हवे पातुगवन्ति तन्मा

อาคาบีโน ฌายโต พุราหฺมณสฺส

อถสฺส กงฺขา วปยฺนติ สฺพพา

ยโต ชยํ ปจฺจยํ อเวทิตํ ๑ ทฺวํ ๑

[๔๐] ๓ เหวมนฺ สํคํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา อรุเวถายํ
 วิหริติ นชฺชา เณรชฺชราย ตํเว โพรทฺถกฺกชฺชมุเต ปจฺมาภิสํมุทฺทโร ๑
 เทน โส ปน สมนฺเยน ภควา สํคฺคาหํ เอกปถฺตงฺเกน นิสฺสินฺโน
 โหติ วิมฺมุตฺติสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทํ ๑ อถ โส ภควา ตสฺส สํคฺคาหสฺส
 อจฺจเยน ตมฺหา สฺมาธิมฺหา อจฺจสฺสิทฺวา รตฺติยา ปจฺฉิมํ ยามํ
 ปฏฺฐิจฺจสฺมปฺปาหํ อนฺโถมปฏฺฐิโถมํ สํวํ มนฺสาภาสํ อิติ อิมสฺมํ
 สติ อิทํ โหติ อิมสฺสํปฺปาหา อิทํ อปฺปชฺชติ อิมสฺมํ อสติ อิทํ
 น โหติ อิมสฺสํ นิโรธา อิทํ นิรชฺชติ ยทฺทํ อวิชฺชาปจฺจยา
 สงฺขารํ สงฺขารปจฺจยา วิญฺญาณํ วิญฺญาณปจฺจยา นามรูปํ
 นามรูปปจฺจยา สฺพายตนํ สฺพายตนปจฺจยา ผสฺสํ ผสฺสปจฺจยา
 เวทนา เวทนาปจฺจยา ตณฺหา ตณฺหาปจฺจยา อุปาทานํ อุปา-
 ทานปจฺจยา ภโว ภวปจฺจยา ชาติ ชาติปจฺจยา ชรามรณํ
 โสภกปริเทวทฺทชฺชโทมนสฺสํปายาสํ สมนฺวณฺติ เหวเมตสฺส เกวตสฺส
 ทฺทชฺชชฺชสฺส สมนฺทโย โหติ ๑ อวิชฺชาย เหวว อสฺสํวิราคนิโรธา
 สงฺขารนิโรธา สงฺขารนิโรธา วิญฺญาณนิโรธา วิญฺญาณนิโรธา
 นามรูปนิโรธา นามรูปนิโรธา สฺพายตนนิโรธา สฺพายตนนิโรธา
 ผสฺสนิโรธา ผสฺสนิโรธา เวทนานิโรธา เวทนานิโรธา ตณฺหา-

นิโรธ ฅณฺหาณโรธา อูปาทานนิโรธ อูปาทานนิโรธา ภวนิโรธ
 ภวนิโรธา ชาตินิโรธ ชาตินิโรธา ชรามรณํ โสภปริเทว-
 ทุกฺขโทมนสฺสํปายาสํ นิรุชฺฌนํติ เอวเมตสฺส เกวตสฺส ทุกฺขก-
 ษณฺธสฺส นิโรธ โหติคิ ๑ อถ โห ภควา เอตมคฺคํ วิจิตฺวา
 ตายํ เวถายํ อิมํ อูทานํ อูทาเนถิ

ยथा หเว ปาตุภวณฺติ ฅมฺมา

อาตาปฺโป ฅายโต พฺราหฺมณสฺส

วิรูปยํ คิณฺจติ มารเสนํ

สุริยว โยภาสยมนฺตติภวนฺติ ๑ คติยํ ๑

[๔๓] ๔ เอวเม สุตํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา อรุเวถายํ
 วิหริติ นชฺชา เนรณฺชราย คีเร อชฺฅาณนิโคเร ปจฺจมาภิสํมุพฺพุโร ๑
 เตน โห ปน สมนเณ ภควา สคฺคตาหํ เอกปถตฺถเกณ นิสินฺโน
 โหติ วิมุตฺติสฺสํ ปฏิสํเวทํ ๑ อถ โห ภควา คสฺส สคฺคตาหสฺส
 อจฺจุเณ ฅมฺหา สฺมาธิมฺหา วุชฺฌาสิ ๑ อถ โห อญฺเฅโร
 หุหุคฺชาติโก พฺราหฺมโณ เณ ภควา เตนุปลงฺกมิ อูปลงฺกมิคฺวา
 ภควตา สทฺธิํ สมนฺมิติ สมนฺมิตนฺนํ กถํ สํวราณนํ วิตฺติสาเรคฺวา
 เอกมนฺตํ อวฺจาสิ ๑ เอกมนฺตํ จิโต โห โส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ
 เอตทโวจ กิตฺตาวตฺตา นุโห โภ โคตม พฺราหฺมโณ โหติ กตเม
 ๑ ปน พฺราหฺมณกรณฺา ฅมฺมาติ ๑ อถ โห ภควา เอตมคฺคํ

๑ หุหุคฺชาติโกติปิ ๑

๔๒] อุทานะ ปจฺมสฺส โปธิวคฺคสฺส ปณฺจมสฺสคฺคํ

๗๗

วิตฺติวาทายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

โย พุราหฺมโณ พาหิตปาปชฺชโม

นิหฺหุโก นิภุตฺตาโว ยตฺตโต

เวทนฺตคฺคํ วุสฺสิตพุราหฺมจฺริโย

ชฺชเมเน สํ พุราหฺมโณ พุราหฺมวาทํ วเทยฺย

ยสฺสสฺสสฺสทา นตฺถิ กุหิณฺณจฺจิ โถเกติ ฯ จคฺคตฺถํ ฯ

[๔๒] ๕ เหวมนะ สํคํ ฯ เอกํ สํมยํ ภควา สํวคฺคณิยํ
วิหฺรติ เชตฺวเน อนาถปฺปณฺณํทิกสฺส อารามे ฯ เตน ๒ ปน
สํมเยเน อายสฺมา จ สํวปฺปตฺโต อายสฺมา จ มหาโมคฺคตฺตนาโน
อายสฺมา จ มหาภสฺสโป อายสฺมา จ มหาภจฺจาโน อายสฺมา
จ มหาโกฏฺฐจฺจิโต อายสฺมา จ มหาภปฺปโน อายสฺมา จ มหาจฺจุโนโต
อายสฺมา จ อนนฺนุทฺโต อายสฺมา จ เวตฺตโต อายสฺมา จ นนฺโท
เยเน ภควา เตนฺนปฺปสฺสํกมฺมํสฺส ฯ อตฺตทสฺสา ๒ ภควา อายสฺมณฺเต
ทฺฐโรโต ๖ อากจฺฉนฺเต ทิสฺสวาน ภิกฺขุ อามนฺเตสฺสิ เอเต ภิกฺขเว
พุราหฺมณา อากจฺฉนฺติ เอเต ภิกฺขเว พุราหฺมณา อากจฺฉนฺตฺติติ ฯ
เอวํ วุตฺเต อณฺณตโร พุราหฺมณชาติโก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ
กิตฺตวาทา นุ ๒ ภาเนเต พุราหฺมโณ โหติ กตฺเม จ ปน
พุราหฺมณกรณฺนา ชฺชมาติ ฯ อถ ๒ ภควา เอตมคฺคํ วิตฺติวาท
ตฺายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

พาหิตวาทา ปาปเก ชฺชเมเน เย จรณฺติ สฺสทา สฺสทา

ฐิตตมฺโฆชนา พุทฺธา เต เว โลกสุมี พฺราหฺมณาคิ ๑ ปณฺจํ ๑

[๔๓] ๒ เขวมฺเม สุตํ ๑ เขกํ สมฺมํ ภควา ราชคเห วิหริติ
 เวพุวเน กถนุทกนิวาเป ๑ เตน โส ปน สมฺเยน อายสฺมา
 มหากุสฺสโป ปิปลฺลิตฺตฺทหายํ วิหริติ อาพาธโก โหติ ทฺวชฺชิตฺโต
 พาพุทฺธิธานो ๑ อถ โส อายสฺมา มหากุสฺสโป อปเรณ สมฺเยน
 คมฺหา อาพาธา วุฏฺฐาสึ ๑ อถ โส อายสฺมโต มหากุสฺสปสฺส
 คมฺหา อาพาธา วุฏฺฐจิตฺตสฺส เจตฺตโหสิ ยนฺนุนาหํ ราชคฺหํ ปิณฺฑทาย
 ปาวิเสยฺยนฺติ ๑ เตน โส ปน สมฺเยน ปณฺจมคฺคตานิ เทวตาสฺตานิ
 อุตฺตํ อปนฺนานิ โหณฺติ อายสฺมโต มหากุสฺสปสฺส ปิณฺฑทปาท-
 ปฏฺฐิตาภาย ๑ อถ โส อายสฺมา มหากุสฺสโป ตานิ ปณฺจมคฺคตานิ
 เทวตาสฺตานิ ปฏฺฐิตฺตํ ปุพฺพพณฺสสมฺมํ นิวาเสตฺวา ปคฺคตจิว-
 มาทาย ราชคฺหํ ปิณฺฑทาย ปาวิสิ येन ทถิทฺตวิธิสฺสา กปณวิธิสฺสา
 เปตฺตการวิธิสฺสา ๑ อทฺทสา โส ภควา อายสฺมมฺคํ มหากุสฺสโป
 ราชคเห ปิณฺฑทาย จรณฺตํ येन ทถิทฺตวิธิสฺสา กปณวิธิสฺสา
 เปตฺตการวิธิสฺสา ๑ อถ โส ภควา เจตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวถายํ
 อิมํ อุตฺถาณํ อุตฺถาเนสิ

อนณฺณโปสีมณฺณคํ ทนฺตํ สาเร ปตฺติจฺจิตํ

ฐิตาเสว วณฺตโถสํ คมฺหํ พฺรหฺมิ พฺราหฺมณนฺติ ๑ ฉนฺนํ ๑

[๔๔] ๓ เขวมฺเม สุตํ ๑ เขกํ สมฺมํ ภควา ปาวายํ วิหริติ

๑ ย. ปาฏถียํ ๑

๔๕] อุทานะ ปจฺมสฺส โพรหิตุสฺส อฏฺฐมสฺสํ ๗๘

อชกตาปเก เจติเย อชกตาปคฺคํ ยกฺขสฺสํ ภวเน ฯ เทน โห
ปน สฺมเยน ภควา รตฺตคฺคณการคฺคิมิสํ อพฺโพกาเส นิสฺสินโน โหติ
เทโว ฯ เอกเมกํ มุสฺสายติ ฯ อถ โห อชกตาปโก ยกฺโข ภควโต
ภยํ ฉมฺภิตคฺคํ โดมฺหิสํ อปฺปาทะคฺคาโม เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ
อฺปฺปลงฺกมิตฺวา ภควโต อวิหฺวเร ติกฺขคฺคํ อกฺกุโธ ปกฺกุโธ อกฺกุต-
ปกฺกุตติกํ อกาสิ เอโส เต สฺมณ มิสฺสาจิตฺติ ฯ อถ โห ภควา
เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานสิ

ยทา สฺสเกสฺส ชฺมเมสฺส ปารคฺคฺช โหติ พฺราหฺมणे

อถ เอวํ มิสฺสาจณฺจ ปกฺกุตตญฺจาติวคฺคคฺคิตฺติ ฯ สคฺคํ ฯ

[๔๕] ๘ เหวมนะ สฺสํ ฯ เอกํ สฺมยํ ภควา สํวคฺคิยํ
วิหริติ เชตฺวเน อนาถมิตฺตํ ยกฺขสฺสํ อวราเม ฯ เทน โห ปน สฺมเยน
อายสฺมา สงฺคามชิ สํวคฺคํ อนุปฺปคฺโค โหติ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย ฯ
อสฺสํโสสิ โห อายสฺมโต สงฺคามชิสฺสํ ปฺราณทฺติยิกา อโยโย กิร
สงฺคามชิ สํวคฺคํ อนุปฺปคฺโคติ ฯ สํ ทารกํ อาทาย เชตฺวนํ
อคฺคมาสิ ฯ เทน โห ปน สฺมเยน อายสฺมา สงฺคามชิ อณฺเวยตรสฺมิมิ
รูกฺขมฺมุเต ทิวาวิหาเร นิสฺสินโน โหติ ฯ อถ โห อายสฺมโต สงฺคา-
มชิสฺสํ ปฺราณทฺติยิกา เยนายสฺมา สงฺคามชิ เทนุปลงฺกมิ
อฺปฺปลงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺตํ สงฺคามชิ เอตทโวจ ชฺชทฺทปฺปคฺคํ หิ
สฺมณ โปสฺส มนฺติ ฯ เอวํ วุคฺคเต อายสฺมา สงฺคามชิ คฺคณฺหิ
อโหสิ ฯ ทฺติยมฺปิ โห อายสฺมโต สงฺคามชิสฺสํ ปฺราณทฺติยิกา

อายนฺตมฺหํ สงฺคามชฺชํ เอตทโวจ ชุทฺตทปฺปคฺคํ หิ สฺมณ ปรสฺส มนฺติ ฯ
 ทฺติยมนฺปิ โส อายนฺตมา สงฺคามชฺชํ คฺคณฺหํ อโหสิ ฯ ตฺติยมนฺปิ โส
 อายนฺตมฺโห สงฺคามชฺชํสุตฺตํ ปฺราณทฺติยิกา อายนฺตมฺหํ สงฺคามชฺชํ
 เอตทโวจ ชุทฺตทปฺปคฺคํ หิ สฺมณ ปรสฺส มนฺติ ฯ ตฺติยมนฺปิ โส
 อายนฺตมา สงฺคามชฺชํ คฺคณฺหํ อโหสิ ฯ อถ โส อายนฺตมฺโห สงฺคา-
 มชฺชํสุตฺตํ ปฺราณทฺติยิกา คํ ทารกํ อาทาย อายนฺตมฺโห สงฺคามชฺชํสุตฺตํ
 ปฺรโต นิกฺขิณฺตีตฺวา ปกฺกามิ เอโส เต สฺมณ ปฺปคฺคโต ปรสฺส
 มนฺติ ฯ อถ โส อายนฺตมา สงฺคามชฺชํ คํ ทารกํ เหว อโธเกถิ
 นามิ อถปิ ฯ อถ โส อายนฺตมฺโห สงฺคามชฺชํสุตฺตํ ปฺราณทฺติยิกา
 อวิทฺฐเร คณฺตฺวา อปฺปโตเกนฺตํ อทฺทสํยสฺมณฺหํ สงฺคามชฺชํ คํ ทารกํ
 เหว อโธเกนฺตํ นามิ อถปฺนคฺคํ ทิสฺสวานสฺสํ เอตทโหสิ น จายํ
 สฺมณ ปฺปคฺคเณปิ อตฺถิโกติ ฯ ตโต ปฺริณิวดตฺติตฺวา ทารกํ อาทาย
 ปกฺกามิ ฯ อทฺทสํ โส ภควา ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสฺสุทฺเทน
 อตฺติกฺกนฺตมานุสฺสเกน อายนฺตมฺโห สงฺคามชฺชํสุตฺตํ ปฺราณทฺติยิกาย เหว-
 รูปมนฺปิ วิปฺปการํ ฯ อถ โส ภควา เขตฺตมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ
 เวถายํ อิมํ อิทฺธานํ อิทฺธานํ

อายนฺตํ นวณินฺนทฺติ ปกฺกามนฺตํ น โสจติ

สงฺคา สงฺคามชฺชํ มุคฺคํ คมฺหํ พฺรุมิ พฺรามาณณฺนํ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

[๔๖] ๘ เหวมนฺเม สฺสํ ฯ เขถํ สฺมณํ ภควา คายํ วิทิตฺติ
 คยาสฺสํ ฯ เตน โส ปน สฺมเยน สฺมพฺพสา ชฺชิตฺวา สฺสํ

เหมนฺตีกาสุ วัคฺคตฺถํ อนุตฺตวสุเก หิมปาตสมเย คยายํ อุมฺมุชฺชนฺติมิ
 นิมนฺมุชฺชนฺติมิ อุมฺมุชฺชนิมนฺมุชฺชมฺมิ กโรนฺติ โอสถินฺจณฺติมิ อคฺคิมิ
 ชฺหนฺติ อิมินา สํทฺธติ ๑ อทฺธตา ไช ภควา เต สมนุพฺพุเต
 ชฺหิเต ตฺถาสุ เหมนฺตีกาสุ วัคฺคตฺถํ อนุตฺตวสุเก หิมปาตสมเย คยายํ
 อุมฺมุชฺชนฺติมิ นิมนฺมุชฺชนฺติมิ อุมฺมุชฺชนิมนฺมุชฺชมฺมิ กโรนฺเต โอสถิน-
 จณฺติมิ อคฺคิมิ ชฺหนฺเต อิมินา สํทฺธติ ๑ อถ ไช ภควา เอตมคฺคํ
 วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

น อุทเกน สํจิ โหติ พหฺเวตฺถ นุหยาตี ชโน

ยมฺหิ สจฺจญฺจ มโม ๑ สํ สํจิ สํ ๑ พฺราหฺมโณติ ๑ นวํ ๑

[๔๗] ๑๑ เอวฺมเม สํคํ ๑ เอกํ สมฺมํ ภควา ตาวตฺถิยํ
 วิหริติ เขตฺตวเน อนาถปฺปณฺทิกตฺถํ อารามे ๑ เทน ไช ปน
 สมฺเยน พาหิโย ทารุจฺฉริโย สุปฺปารเก ปฏฺฐิตติ สมนุทฺทเตเร สกฺกโต
 โหติ ครุฑโต มานีโต ปุชฺชิตโต อปฺปจิตโต ตาภี จีวรปฺปณฺทปาทเสนา-
 สนฺทิตานปจฺจยเกสฺสชฺชปริกฺขารานํ ๑ อถ ไช พาหิยตฺถํ ทารุจฺฉริยตฺถํ
 วโหคตตฺถํ ปฏฺฐิตตฺถนฺตฺถํ เอวํ เจตโส ปวิวิตฺถโก อุทปาทิ ये
 ไช เกจิ โลเก อรหฺนฺโต วา อรหฺตมคฺคํ วา สฺมาปนฺนา อหํ
 เตนํ อณฺเฏตโรติ ๑ อถ ไช พาหิยตฺถํ ทารุจฺฉริยตฺถํ ปฺราณตฺธา-
 โถหิตา เทวตา อนุกมฺปิกา อคฺคกามา พาหิยตฺถํ ทารุจฺฉริยตฺถํ
 เจตสา เจโตปวิวิตฺถกมณฺเฑยาย येन พาหิโย ทารุจฺฉริโย เตนุ-
 ปสฺงกมิ อุปสฺงกมิตฺวา พาหิยํ ทารุจฺฉริยํ เอตทโวจ เวน ไช

คฺวั พหิย อรหา นามิ อรหตุคฺมคฺคํ วา สฺมาปฺนโน สฺมาป
 เต ปฏฺฐิปทา นคฺติ ยาย คฺวั อรหา วา อสฺสสฺสํ อรหตุคฺมคฺคํ
 วา สฺมาปฺนโนติ ๑ อถ เก จรหิ สฺเทวเก โถเก อรหฺนโต วา
 อรหตุคฺมคฺคํ วา สฺมาปฺนนาติ ๑ อคฺติ พหิย อุตฺตเรสฺสุ สฺนปฺเทสฺสุ
 สํวคฺคํ นาม นคฺรํ คคฺคํ โส ภคฺวา เขตรหิ วิหริติ อรหํ
 สฺมมาสฺมพฺพุโ ๑ โส หิ พหิย ภคฺวา อรหา เจว อรหตุคฺตาย
 จ รมํ เทเสตฺติ ๑ อถ โส พหิโย ทารุจฺริโย คาย เทวคฺตาย
 สํเวชฺชิตอ คาวเทว สฺปฺปารกฺมฺหา ปกฺกามิ สํพฺพคฺคํ เขตรคฺติปริ
 วาเสณิ เยน ภคฺวา สํวคฺคิยํ วิหริติ เชตฺวนเณ อนาถบิณฺฑิกสฺส
 อารามเณ เตนฺปสฺสงฺกมิ ๑

[๔๘] เตน โส ปน สฺมเยน สฺมพฺพุตา ภิกฺขุ อพฺโฆกาเส
 จงฺกมฺนติ ๑ อถ โส พหิโย ทารุจฺริโย เยน ภิกฺขุ เตนฺ
 ปสฺสงฺกมิ อฺปสฺสงฺกมิตฺวา เต ภิกฺขุ เขตฺทโวจ กหํ นฺโส ภนฺเต
 เขตรหิ ภคฺวา วิหริติ อรหํ สฺมมาสฺมพฺพุโ ทสฺสํสํกามมฺหา
 มยํ ตํ ภควนฺตํ อรหฺนตํ สฺมมาสฺมพฺพุตฺตํ ๑ อนฺตรขรํ ปวิชฺชโ
 โส พหิย ภคฺวา บิณฺฑายาติ ๑ อถ โส พหิโย ทารุจฺริโย
 ตฺรมาทรูปํ เชตฺวนา นิกฺขมิตฺวา สํวคฺคํ ปวิสิตฺวา อทฺทสํ ภควนฺตํ
 สํวคฺคิยํ บิณฺฑายา จรณํ ปาสาทิกํ ปาสาทณิยํ สฺนฺตินฺทริยํ

๑ อิตฺถ ปวํ มรฺมมฺโปคฺคเก เยน สํวคฺคํ เชตฺวนํ อนาถ
 บิณฺฑิกสฺส อารามเณ เยน ภคฺวาติ วจํ ทิสฺสตี ๑

สฺนฺตฺมานํ อุกฺกมทฺมถสฺมํ อญฺปฺปตฺตํ ทนฺตํ คฺคฺคํ ยตฺติทฺวิยํ
 นาคํ ทิสฺวาน เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมิ อฺปสฺสงฺกมิทฺวา
 ภควโต ปาเท สิริธํ นิปตฺติทฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ เทเสฺตุ เม
 ภาเน ภควา รมํ เทเสฺตุ สฺกโต รมํ ยํ มมสฺสํ ทึฆรตฺตํ
 หิตาย สฺขายาติ ฯ

[๔๘] เอวํ วุคฺเต ภควา พาหิยํ ทารุจฺริยํ เอตทโวจ อกาโต
 โส ตาว พาหิย อญฺตรฆรํ ปวิฏฺฐสมฺหา ปิณฺฑทฺยาติ ฯ ทฺติยมฺปิ
 โส พาหิโย ทารุจฺริโย ภควนฺตํ เอตทโวจ ทุชฺชานํ โส ปเนตํ
 ภาเน ภควโต วา ชีวิตฺนฺตรายานํ มยฺหํ วา ชีวิตฺนฺตรายานํ
 เทเสฺตุ เม ภาเน ภควา รมํ เทเสฺตุ สฺกโต รมํ ยํ
 มมสฺสํ หิตาย สฺขายาติ ฯ ทฺติยมฺปิ โส ภควา พาหิยํ ทารุจฺริยํ
 เอตทโวจ อกาโต โส ตาว พาหิย อญฺตรฆรํ ปวิฏฺฐสมฺหา
 ปิณฺฑทฺยาติ ฯ ตฺติยมฺปิ โส พาหิโย ทารุจฺริโย ภควนฺตํ เอตทโวจ
 ทุชฺชานํ โส ปเนตํ ภาเน ภควโต วา ชีวิตฺนฺตรายานํ มยฺหํ
 วา ชีวิตฺนฺตรายานํ เทเสฺตุ เม ภาเน ภควา รมํ เทเสฺตุ
 สฺกโต รมํ ยํ มมสฺสํ ทึฆรตฺตํ หิตาย สฺขายาติ ฯ ตสฺมา
 ติทฺเต พาหิย เอวํ สิกฺขิตพฺพํ ทิฏฺฐเฐ ทิฏฺฐสมฺคฺคํ ภวิสฺสํติ สฺสฺเต
 สฺสฺมคฺคํ ภวิสฺสํติ มุเต มุคฺคคฺคํ ภวิสฺสํติ วิณฺณวเต วิณฺณว-
 คคฺคํ ภวิสฺสํติ เอวญฺหิ ตเต พาหิย สิกฺขิตพฺพํ ฯ ยโต โส
 ตเต พาหิย ทิฏฺฐเฐ ทิฏฺฐสมฺคฺคํ ภวิสฺสํติ สฺสฺเต สฺสฺมคฺคํ ภวิสฺสํติ

๕๓] อุทานะ ทุติยสฺส มุจฺจติນฺทวคฺคสฺส ปจฺมสฺสคฺคํ ๘๕

จสฺส กโต ตสฺส กา คติ โภ อภิสฺมปฺราโยติ ๑ ปณฺหิโต
ภิกฺขเว ทารุจฺฉริโย ปจฺจปาทิ ฐมฺมสฺสธานูฐมฺมํ น จ ฐมฺมาธิกรณํ
วิເເສຕິ ปຣິນຸພຸໂຕ ກິດຊເວ ພາຢີ ທາຣຸຈຸຣິໂຍຕິ ॑ ອຄ ໂຂ
ກຄວາ ເຂຕມຄຸດໍ ວິທິຕຸວາ ຕາຍໍ ເວຄາຍໍ ອິນໍ ອຸທານໍ ອຸທາເສຕິ

ຍຕຸຄ ອາໂປ ॑ ປຣຸວີ ເຕໂຂ ວາໂຍ ນ ຕາຣຕິ

ນ ຕຕຸຄ ສຸຄຸກາ ໂຂຕນຸຕິ ອາທິຈຸໂຈ ນປປກາສຕິ

ນ ຕຕຸຄ ຈນຸທິມາ ກາຕິ ຕໂມ ຕຕຸຄ ນ ວິຊຸຊຕິ ॑

ຍທາ ॑ ອຕຸຕນາເວຕິ ມຸນິ ໂມເນນ ພຸຣາຸມໂຄ

ອຄ ຮູປາ ອຮູປາ ॑ ສຸຂທຸຄຸຂາ ປມຸຈຸຈັຕິ ॑ ທສມໍ ॑

ໂພຣິວຄຸໂຄ ປຈໂມ ॑

ຕສຸສຸທຸທານໍ

ຕໂຍ ॑ ໂພຣິ ນິໂຄຣໂຂ ເຕ ເຄຣາ ກສຸສເປນ ॑

ປາວາຍີ ສຸຈຸຄາມຊິ ສຸຣິຕາ ພາທິເຍນ ເຕ ຣສຳຕິ ॑

อุทานะ ทุติโย มุจฺจติນฺทวคฺค໌

[๕๓] ๑. เหวมฺเม สຸຕິ ๑ ເອກໍ ສມຍໍ ກຄວາ ອຸຣຸເວຄາຍໍ
ວິຮຸຕິ ນຊຸຂາ ເນຣມຸຂຣາຍ ຕໍໂຣ ມຸຈຸຈຸຕິນທູເຕ ປຈມາກິສມຸພຸໂໂ ๑
ເຕນ ໂຂ ປນ ສມເຍນ ກຄວາ ສຕຸຕາຫໍ ເອກປຄຸຕຸເຄນ ນິສິນໂ
ໂຫຕິ ວິມຸຕຸຕິສຸຊໍ ປຣຸສິເວຕໍ ॑ ເຕນ ໂຂ ປນ ສມເຍນ ມາອາຄາຕເມໂໂ

๑ ຍຸ. ປາຼງຕໍ ॑ ๒ ທສຳຕິປີ ॑

อุทปาติ ๑ สัจจตาหตทุกติกา สัจจวาตา ทุกุทนี ๑ อถ ไช
มัจจุณโต นาคราชา สกภวนา นิภุมิตฺวา ภควโต กาย
สัจจกฺขตฺตํ โภเคหิ ปริภุชิตฺวา อุมริ มุทฺธนิ มหนตฺตํ ฌณ
วิหจฺจ อฏฺฐาสํ มา ภควนตฺตํ สัจจํ มา ภควนตฺตํ อฏฺฐํ มา
ภควนตฺตํ ฌตฺตมกสฺสวาตาสปสฺสวีสปสฺสมสฺสสัจจํ ๑ อถ ไช ภควา
คสฺส สัจจตาหตฺตํ อจฺจเยน ตมฺหา สมาริมฺหา วฏฺฐาสํ ๑ อถ
ไช มัจจุณโต นาคราชา วิทฺธํ วิคตฺพลาหํ เทวํ วิทิตฺวา
ภควโต กายํ โภเคหิ นิเวเสตฺวา สกภวณฺณํ อภินิมิตฺวา ภควโต
ปุรโต ๑ อฏฺฐาสํ ปณฺชติโก ภควนตฺตํ ฌมสฺสมาโน ๑ อถ ไช
ภควา เอตมตฺตํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อุตานํ อุตานสฺส

สฺส ไช วิเวโก อฏฺฐสฺส	สฺสคฺคมมสฺส	ปสฺสโต
อพฺยาปชฺชํ สฺสํ โถเก	ปาณญฺเตสฺส	สฺสณฺณโม
สฺสชา วิราคตา โถเก	กามานํ	สฺสมติกกฺกโม
อสฺสมิमानสฺส	วินโย	เอตํ เว ปรมํ สฺสขุติ ๑ ปจฺมํ ๑

[๕๒] ๒ เขวมฺเม สฺสํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา สวตฺถุณิ
จิหฺรติ เขตฺตวเน อนาถปิตฺตํ สจฺจ อารามํ ๑ เตน ไช ปน
สฺสมเยน สฺสมพฺหุณานํ ภิกฺขุณํ ปจฺจนาภตฺตํ ปิตฺตปาทปฏิกฺกนฺตานํ
อฺปฏฺฐาณสวตฺถายํ สฺสนฺธิสฺสนฺทานํ สฺสนฺธิปิตฺตํ อยมนฺตรากถา อุตปาติ
โก นฺุไช อาวุโส อิมสฺสํ ทุณฺเณ รามฺณํ มหฺมทฺตโร วา มหฺมา
โกตโร วา มหฺมาโกสฺสโร วา มหฺมาวิชิตฺตโร วา มหฺมาวาหนฺตโร

วา มหพพตโร วา มหิตุทธิกตโร วา มหานุภาวตโร วา ราชา
 วา มาคโร เสนิโย พิมพิสาโร ราชา วา ปเสนทิ โกสโถติ ฯ
 อยญจรหิ เศลั ภิกขุณั อนุตตราถา วิปฺปกตา ฯ อถ ไช ภควา
 ส่ายณ्हสมยั ปฐิสถุตานา วุฏฐิโต เยน อฺปฺปจฺจํนํสาถา เทนุ-
 ปสํกมิ อฺปสํกมิทฺวา ปณฺณคฺเต อาสเน นิสฺสิทฺธิ ฯ นิสฺสช
 ไช ภควา ภิกขุ อามนุเศสึ กาย นุคฺค ภิกฺขเว เอคฺรหิ กถาย
 สันนิสฺสินฺหา สันนิปิตฺตา กา จ ปน ไว อนุตตราถา วิปฺปกตาทิ ฯ
 อธิ ภนฺเต อมฺหากมฺปิ ปจฺจนาภคฺตํ ปิณฺนชฺปาตปฏิกฺกนฺทานํ อฺปฺปจฺจ-
 นํสาถายํ สันนิสฺสินฺหานํ สันนิปิตฺตานํ อยมนุตตราถา อุกฺปาทิ
 โก นุ ไช อวฺจุโส อิมํ ทฺวณฺณํ ราชนํ มหทฺทชนตโร วา
 มหาโกคคตโร วา มหาโกสคตโร วา มหาวิสิคตโร วา มหาวาหนตโร
 วา มหพพตโร วา มหิตุทธิกตโร วา มหานุภาวตโร วา ราชา
 วา มาคโร เสนิโย พิมพิสาโร ราชา วา ปเสนทิ โกสโถติ
 อยํ ไช โน ภนฺเต อนุตตราถา วิปฺปกตา อถ ภควา อฺนุปฺปคฺโตติ ฯ
 น เชวคํ ภิกฺขเว คฺคฺมฺหากํ ปฏฺฐึรฺพํ กุฏปฺปคฺตานํ สทฺธา อคารสฺมา
 อณฺคาริยํ ปพฺพชิตานํ ยํ คฺคฺเมห เอวฺรฺพํ กถํ กถเยยฺยาถ สันนิ-
 ปิตฺตานํ ไว ภิกฺขเว ทฺวณฺณํ กรณฺณํ ชมฺมํ วา กถา อริโย
 วา คฺคฺนุหํภาโวติ ฯ อถ ไช ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ
 เวถายํ อิมํ อุกฺทานํ อุกาเนสึ

 ยญจ กามสฺสํ โถเก ยญฺจิทํ ทิวิยํ สฺสํ

คณฺหะนิกายสุตฺตํ เต กถํ นคฺชนฺติ โสฬสฺสํ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๕๓] ๓ เหวมนํ สุตํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถบิณฑิกสุตฺตํ อารามํ ๑ เตน โส ปน สมนเณ
 สมนพฺพุตา กุมารกา อนฺตรว ๑ สํวตฺถิ อนฺตรว ๑ เขตฺวณํ อหิ
 ทนฺเตน หนฺนติ ๑ อถ โส ภควา ปุพฺพพณฺหสฺมนํ นิวาเสตฺวา
 ปตฺตจํวรมาทาย สํวตฺถิ บิณฑิกาย ปาวิสี ๑ อทฺทสา โส ภควา
 เต สมนพฺพุเต กุมารเก อนฺตรว ๑ สํวตฺถิ อนฺตรว ๑ เขตฺวณํ
 อหิ ทนฺเตน หนฺนเต ๑ อถ โส ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ
 เถถายํ อิมํ อิทฺถนํ อิทฺถเนติ

สุตฺตคามานิ ฐิตานิ โย ทนฺเตน วิหิสฺสติ

อตฺตโน สุตฺตเมธานํ เปจฺจ โส น ตภเต สุตฺตํ ๑

สุตฺตคามานิ ฐิตานิ โย ทนฺเตน น หิสฺสติ

อตฺตโน สุตฺตเมธานํ เปจฺจ โส ตภเต สุตฺตนิ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๕๔] ๔ เหวมนํ สุตํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถบิณฑิกสุตฺตํ อารามํ ๑ เตน โส ปน
 สมนเณ ภควา สํกุกโต โหติ ครฺกุกโต มานิกโต ปุชฺชิกโต อปฺปจิกโต
 ตาภิ จํวรบิณฑิกปาตเสนาสนคิถานปจฺจุยภะสฺสชฺชปฏิกฺขารานํ ๑ ภิกฺขุ
 ชฺชสฺสโฆมี สํกุกโต โหติ ครฺกุกโต มานิกโต ปุชฺชิกโต อปฺปจิกโต ตาภิ
 จํวรบิณฑิกปาตเสนาสนคิถานปจฺจุยภะสฺสชฺชปฏิกฺขารานํ ๑ อณฺณคิตฺต-
 ธิยา ปน ปรีพฺพาสกา อสํกุกตา โหณฺติ อคฺคฺกตา อมานิกตา

๕๔] อุทานะ ทุคฺคิยธัมมํ มุจฺฉกฺคินทวคฺคธัมมํ จตุคฺคธัมมํ ๘๘

อปฺปฐิตา น อปฺปจิตา น ตาภิโน จีวรปฏินฺทปาตเสนาสนคิถานปจฺจย-
เภตฺตชฺชปฏิกฺขารานํ ฯ ๑ อถ โข อณฺณตฺติคฺคิยา ปรีพฺพาสกา ภควโต
สํกการํ อสฺสพฺพาสา ภิกฺขุสงฺฆธัมมํ ๑ คาเม ๑ อรณฺณเย ๑
ภิกฺขุ ทิสฺวา อสฺสพฺพาสา ฆรฺรสาหิ วาจาหิ อฏฺโถสฺสณฺติ ปรีภาสฺสณฺติ
โรเสสฺสณฺติ วิหเสสฺสณฺติ ฯ ๑ อถ โข สมฺพหุตา ภิกฺขุ เยน ภควา
เตนุปลงฺกมมฺมํ อฺปฺปสงฺกมมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขมมฺนฺตํ
นิสฺสํสํ ๑ เขมมฺนฺตํ นิสฺสํหา โข เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตฺทวโจ
เขตรหิ ภนฺเต ภควา สํกฏโต โหติ ڪړگฺฏโต มานิตฺวา ปฐิตฺวา
อปฺปจิตฺวา ตาภิ จีวรปฏินฺทปาตเสนาสนคิถานปจฺจยเภตฺตชฺชปฏิกฺขารานํ ๑
ภิกฺขุสงฺฆธัมมํ สํกฏโต โหติ ڪړگฺฏโต มานิตฺวา ปฐิตฺวา อปฺปจิตฺวา ตาภิ
จีวรปฏินฺทปาตเสนาสนคิถานปจฺจยเภตฺตชฺชปฏิกฺขารานํ ๑ อณฺณ-
ตฺติคฺคิยา ปน ปรีพฺพาสกา อสํกฏตา โหณฺติ อڪړگฺฏตา อมานิตา
อปฺปฐิตา น อปฺปจิตา น ตาภิโน จีวรปฏินฺทปาตเสนาสนคิถานปจฺจย-
เภตฺตชฺชปฏิกฺขารานํ ๑ อถ โข เต ภนฺเต อณฺณตฺติคฺคิยา ปรีพฺพาสกา
ภควโต สํกการํ อสฺสพฺพาสา ภิกฺขุสงฺฆธัมมํ ๑ คาเม ๑ อรณฺณเย
๑ ภิกฺขุสงฺฆํ ทิสฺวา อสฺสพฺพาสา ฆรฺรสาหิ วาจาหิ อฏฺโถสฺสณฺติ
ปรีภาสฺสณฺติ โรเสสฺสณฺติ วิหเสสฺสณฺติ ๑ อถ โข ภควา เขตฺมคฺคํ
วทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานเสถ

คาเม อรณฺณเย สํชทฺทกฺขณฺณจฺจา
เนวคฺคโต โน ปฺรโต ทลฺล

សុត្តន្តិ ផុតសា ចុប្បិ ឧប្បិ

និរុប្បិ ភេន ផុតេយ្យ ផុតសាតិ ។ ឧប្បិ ។

[៥៥] ៥ ខេនមេ សុតំ ។ ខេតំ សម្មំ ភក្កា សាវត្ថិយំ
 វិហរិ ឆេតវេ ខណ្ឌបិណ្ឌិកសុតំ ខារាមេ ។ តេន ខៃ ឋន
 សមេន ឧប្បេតវិ ឱទ្ធានុកតកោ ចុប្បាសកោ សាវត្ថិ ឧប្បុប្បត្ថិ
 តៃតិ ភេនទិវេ ករណីយេន ។ ខត ខៃ តៃ ចុប្បាសកោ សាវត្ថិយំ
 តំ ករណីយំ តំវេតុវា យេន ភក្កា តេនុប្បស្សមិ ចុប្បស្សមិកុវា
 ភក្កវុតំ ឧវិវាតេតុវា ខេកម្មុតំ និស័តិ ។ ខេកម្មុតំ និស័តំ ខៃ
 តំ ចុប្បាសកំ ភក្កា ខេតវិវា ទិវសុតំ ខៃ តុវំ ចុប្បាសកំ ឱមំ
 បរិយាយកាសិ យតិ ឱរាគមនាយាតិ ។ ទិវប្បិភា ភក្កេ ភក្កវុតំ
 តស្កនាយ ចុប្បស្សមិកុកាមោ ឧប្បិ ភេតិ ទិវករណីយេនិ ឧប្បាសកោ
 ខេវា ឆានុតំ ភក្កវុតំ តស្កនាយ ចុប្បស្សមិកុតិ ។ ខត ខៃ
 ភក្កា ខេតមគ្គំ វិចិត្តា តាយំ វេតាយំ ឱមំ ចូតានំ ចូតាវេនិ

សុតំ វត តស្កនំ តៃតិ ភិយុតិ

សុត្តាគម្មុតសុតំ ឧប្បស្សមិកុតសុតំ

សុតិយុតំ ឧប្បស្ស វិចិត្តវេនិ

ឧប្ប ឧប្បិ ឧប្បិវេនិ ឧប្បិ ឧប្បិ ឧប្បិ ។ ឧប្បិ ។

[៥៦] ៦ ខេនមេ សុតំ ។ ខេតំ សម្មំ ភក្កា សាវត្ថិយំ
 វិហរិ ឆេតវេ ខណ្ឌបិណ្ឌិកសុតំ ខារាមេ ។ តេន ខៃ ឋន សមេន
 ឧប្បេតវុតំ ឧប្បេតវុតំ តស្កនាយ ចុប្បស្សមិកុតិ ។ ខត ខៃ
 ភក្កា ខេតមគ្គំ វិចិត្តា តាយំ វេតាយំ ឱមំ ចូតានំ ចូតាវេនិ

๕๗] อุกาเน ทุคิยธัส มุจฺจถินทวคฺคธัส ญฺยสฺสํคฺคํ ๘๑

คพฺภินํ อปฺปวิชนฺณวา ๑ อถ ไช สํ ปรีพฺพาสิกา ปรีพฺพาสกํ
เอตทโวจ คจฺจนํ คจฺจํ พฺรหฺมณฺณ เตถํ ออาหาร ยํ เม วิชฺชาตาย
ภวีสฺสํคฺคํ ๑ เอวํ วุคฺคเต โส ปรีพฺพาสโก ปรีพฺพาสกํ เอตทโวจ
กฺกุโถ ปนํหํ โภคิยา เตถํ ออาหารมํคิ ๑ ทุคิยมฺหิ ไช สํ
ปรีพฺพาสิกา คํ ปรีพฺพาสกํ เอตทโวจ คจฺจนํ คจฺจํ พฺรหฺมณฺณ
เตถํ ออาหาร ยํ เม วิชฺชาตาย ภวีสฺสํคฺคํ ๑ ทุคิยมฺหิ ไช โส
ปรีพฺพาสโก คํ ปรีพฺพาสกํ เอตทโวจ กฺกุโถ ปนํหํ โภคิยา เตถํ
ออาหารมํคิ ๑ คคิยมฺหิ ไช สํ ปรีพฺพาสิกา คํ ปรีพฺพาสกํ
เอตทโวจ คจฺจนํ คจฺจํ พฺรหฺมณฺณ เตถํ ออาหาร ยํ เม วิชฺชาตาย
ภวีสฺสํคฺคํ

[๕๗] เตน ไช ปน สมนฺเยน รณฺโณ ปเสนทิสฺสํ โกสฺสธัส
โกฏฺฐจํคาเร สมนฺธัส วา พฺรหฺมณฺณธัส วา สบฺบิสฺสํ วา เตธัส
วา ยาวทคฺคํ ปาคุํ ทียติ โน นํหริคฺคํ ๑ อถ ไช คธัส
ปรีพฺพาสกธัส เอตทโหสิ รณฺโณ ไช ปน ปเสนทิสฺสํ โกสฺสธัส
โกฏฺฐจํคาเร สมนฺธัส วา พฺรหฺมณฺณธัส วา สบฺบิสฺสํ วา เตธัส
วา ยาวทคฺคํ ปาคุํ ทียติ โน นํหริคฺคํ ยนฺนุนาหํ รณฺโณ
ปเสนทิสฺสํ โกสฺสธัส โกฏฺฐจํคาเร คณฺหคฺคา เตธัส ยาวทคฺคํ
บิวิคฺคา ฆรํ อากณฺหคฺคา อุกฺคิวิคฺคาณ ทเทยฺยํ ยํ อิมิสฺสํ วิชฺชาตาย
ภวีสฺสํคฺคํ ๑ อถ ไช โส ปรีพฺพาสโก รณฺโณ ปเสนทิสฺสํ โกสฺสธัส
โกฏฺฐจํคาเร คณฺหคฺคา เตธัส ยาวทคฺคํ บิวิคฺคา ฆรํ อากณฺหคฺคา

เนว สกฺโกติ อุกฺกํ กาคฺคํ น ปน อโ ๑ โส ทุกฺขาหิ ทิปฺปาหิ
 กฏฺกาทิ เวทนาหิ มฺหุจํ อวฏฺฐติ ปวิฏฺฐติ ๑ ๑ อถ โส
 ภควา ปุพฺพณฺหสมํ นินฺวาเสตฺวา ปคฺคจฺจวมาทาย ตาวคฺคํ
 มินฺนทาย ปาวิสี ๑ อทฺทสา โส ภควา ตํ ปรีพฺพาสกํ ทุกฺขาหิ
 ทิปฺปาหิ กฏฺกาทิ เวทนาหิ มฺหุจํ อวฏฺฐมานํ ปวิฏฺฐมานํ ๑
 อถ โส ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อูทานํ
 อูทาเนสี

สุตฺติโน วคฺ ยะ อภิณฺจนา

เวทคฺคโน หิ ชนา อภิณฺจนา

สทฺธิณฺจณํ ปสฺส วิหณฺณมานํ

ชโน ชนตฺมํ ปฏิพทฺธจิจฺจโตติ ๑ ฉนฺจ ๑

[๕๘] ๑ เขวมเน สุตํ ๑ เขกํ สมยํ ภควา ตาวคฺคิยํ
 วิหริติ เชตวเน อนาถมฺปิณฺฑิกสุตฺต อารามะ ๑ เทน โส ปน สมนฺเณ
 อณฺณตฺรสุตฺต อฺปาสกสุตฺต เขกปฺคฺคโก มฺปิโย มนาโป กาสกโต
 โหติ ๑ อถ โส สมนฺพหฺสา อฺปาสกกา อตฺตวคฺคตา อตฺตเกสา
 ทิวาทิวสุตฺต เยน ภควา เทนฺปสฺงกมิตฺตํ อฺปสฺงกมิตฺตวา ภควนฺตํ
 อภิวาทะตฺวา เขกมฺนตํ นิสฺสํทิสฺสํ ๑ เขกมฺนตํ นิสฺสินฺเณ โส เท
 อฺปาสกเก ภควา เขตทโวจ กิณฺนุ ตฺเมห อฺปาสกกา อตฺตวคฺคตา
 อตฺตเกสา อธิฐฺปสฺงกมิตฺตวา ทิวาทิวสุตฺตํ ๑ เขวํ วุคฺคเต โส
 อฺปาสกโก ภควนฺตํ เขตทโวจ มยฺหํ โส ภควา เขกปฺคฺคโก มฺปิโย

๕๘] อุกาเน ทุติยสฺส มฺจุจณฺทวคฺคสฺส อฏฺฐมสฺสคฺคํ ๘๓

มฺวาโป กาสกโต มยํ อตฺตวคฺคตา อตฺตเกสฺสา อិธฺรูปสํกฺกมฺมฺตา
ทิวาทิวสฺสํคฺคํ ๑ อถ โข ภคฺวา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวถายํ
อิมํ อุกาณํ อุกาเนสฺส

บียฺรฺอุปสํคฺคํททฺธิคฺคาเส

เทวกาเย ปุณฺณมานุสฺสา ๑

อฆาวิโน ปริขฺรฺมฺนา

มฺจุจฺจวสฺสํ วสํ ภคฺคณฺติ ๑

เย เว ทิวา ๑ รคฺคโต ๑

อปฺปมคฺคตา ขณฺติ บียฺรฺูป

เต เว ขณฺติ อฆมฺมํ

มฺจุจฺจโน อามิสํ ทฺวติวคฺคณฺติ ๑ สคฺคํ ๑

[๕๘] ๘ เอมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สมยํ ภคฺวา กุณฺธิยายํ
วิหริติ กุณฺธิยฺจฺจานวเน ๑ เตน โข ปน สฺมเยน สฺสํปฺปวาสา
โกถิยธฺคฺคา สคฺคํ วสฺสํคฺคํ คพฺภํ ขาเรติ สคฺคํคาคํ มฺพฺพคพฺภา ๑
สํ ทฺวขฺหาหิ ทิปปาหิ กฏฺฐกาหิ เวทนาหิ มฺจุจฺจํ คีหิ วิทกฺกเกหิ
อริวาลฺลํ สมนฺมาสมฺพฺพุโร วค โส ภคฺวา โย อิมสฺสํ เอมฺมฺอุปสํ
ทฺวขฺสฺสํ ปหานาย รมฺมํ เทเสติ สฺสํปฺปนิโน วค คสฺสํ ภคฺวโต
สํวคสฺสํโย โย อิมสฺสํ เอมฺมฺอุปสํ ทฺวขฺสฺสํ ปหานาย ปฺปนิโน
สฺสํคฺคํ วค นิพฺพานํ ยคฺคิํ เอมฺมฺูป ทฺวขฺ น สํวิขฺสคฺคิ ๑

๑ พ. กุณฺธิยฺจฺจานวเน ๑

[๖๐] อด ไช สุปฺปวาสา โทติยธรรมา สามิกํ อามนุสเส
 เอหิ คุวํ อยฺยปฺปุตฺต เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกม อฺอุปสงฺกมิตฺวา
 มม วจฺเณน ภควโต ปาเท สิริสา วนฺทาทิ อปฺปาพารํ อปฺปาตฺตํ
 ตหฺมุจฺจํ พถํ ฆาสุวiharํ ปุจฺจน สุปฺปวาสา ภนฺเต โทติยธรรมา
 ภควโต ปาเท สิริสา วนฺทาทิ อปฺปาพารํ อปฺปาตฺตํ ตหฺมุจฺจํ
 พถํ ฆาสุวiharํ ปุจฺจนตฺถิ เอวเมว วเทหิ สุปฺปวาสา ภนฺเต
 โทติยธรรมา ตฺตฺต วสฺสํ คพฺภํ ชาเรหิ ตฺตฺตาทํ มุพฺพหคฺคภา สํ
 ทฺวาทิ ทิปปาทิ กฺกุทฺทาหิ เวทฺทาทิ สฺมุจฺจา ตฺถิ วิตฺกฺเกหิ
 อธิวาลํ สํมฺมาสมฺพุทฺโธ วต โส ภควา โย อิมสฺส เอวรฺอุปสงฺ
 ทฺวาสฺสํ ปหานาย ธมฺมํ เทเสหิ สุปฺปิปนฺโน วต ตสฺส ภควโต
 สํวอสงฺโฆ โย อิมสฺส เอวรฺอุปสงฺ ทฺวาสฺสํ ปหานาย ปฺปิปนฺโน
 สฺสํ วต นิพฺพานํ ยคฺคิํ เอวรฺูปํ ทฺวํ น สํวิชฺชตฺถิ ฯ
 ปรมนฺติ ไช โส โทติยปฺปุตฺโต สุปฺปวาสาโย โทติยธรรมา ปฺปิสงฺกม
 เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกม อฺอุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา
 เขมฺมณฺตํ นิสฺสีทิ ฯ เขมฺมณฺตํ นิสฺสินฺโน ไช โทติยปฺปุตฺโต ภควนฺตํ
 เขตฺทโวจ สุปฺปวาสา ภนฺเต โทติยธรรมา ภควโต ปาเท สิริสา
 วนฺทาทิ อปฺปาพารํ อปฺปาตฺตํ ตหฺมุจฺจํ พถํ ฆาสุวiharํ ปุจฺจน
 เอวเมว วเทหิ สุปฺปวาสา โทติยธรรมา ตฺตฺต วสฺสํ คพฺภํ ชาเรหิ
 ตฺตฺตาทํ มุพฺพหคฺคภา สํ ทฺวาทิ ทิปปาทิ กฺกุทฺทาหิ เวทฺทาทิ
 สฺมุจฺจา ตฺถิ วิตฺกฺเกหิ อธิวาลํ สํมฺมาสมฺพุทฺโธ วต โส ภควา

๖๑] อุกาเน ทุกียสฺส มุจฺเจตฺตมฺหคฺคสฺส อฏฺฐมฺสฺส ๑๕

โย อิมสฺส เหวรฺรปฺสฺส ทฺกฺขสฺส ปหานาย ฌมฺมํ เทเสติ สฺสฺสฺสฺส ปหานาย
วต สฺสฺส ภาวโต สํวทสฺสโม โย อิมสฺส เหวรฺรปฺสฺส ทฺกฺขสฺส
ปหานาย ปฏฺธิปฺนโน สฺสฺสํ วต นิพฺพานํ ยตฺถิํ เหวรฺรํ ทฺกฺขํ
น สํวิชฺชตฺติ ๑ สฺสฺสํ โหตุ สฺสฺสฺสวสา โกถียธฺตา อโรคา
อโรคํ ปฺตฺตํ วิชายตฺติ ๑ สห จฺณา จ ปน ภาวโต สฺสฺสวสา
โกถียธฺตา สฺสฺสํ อโรคา อโรคํ ปฺตฺตํ วิชาย ๑ เหว ภาวเตติ
โห โส โกถียปฺตฺโต ภาวโต ภาสํ อภินฺนํทฺวา อนฺนํทฺวา
อฏฺฐายาสนา ภคฺวณฺทํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน สกํ
ฆรํ เทน ปจฺจยาสี ๑ อทฺทสา โห โส โกถียปฺตฺโต สฺสฺสวสํ
โกถียธฺตํ สฺสฺสํ อโรคํ อโรคํ ปฺตฺตํ วิชยํทฺติ ทิสฺวานสฺส เอตฺทโหสิ
อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภตํ วต โภ ตถาคตฺสฺส มหิตฺทิกตา
มหานฺณภาวตา ยตฺร หิ นามายํ สฺสฺสวสา โกถียธฺตา สห จฺณา
จ ปน ภาวโต สฺสฺสํ อโรคา อโรคํ ปฺตฺตํ วิชยํทฺติ อตฺตมโน
ปมฺมํทฺติ ปิตฺติสํมณฺสฺสวสาโต อโหสิ ๑

[๖๑] อถ โห สฺสฺสวสา โกถียธฺตา สํมิกํ อามนฺเตสิ เอหิ
ตฺวํ อยฺยปฺตฺตํ เยน ภาวตา เทนฺปสฺสํม อฺปสฺสํมิตฺวา มม
วจฺเณน ภาวโต สฺริสา จฺนฺทาทิ สฺสฺสวสา ภาวเต โกถียธฺตา
ภาวโต ปาเท สฺริสา จฺนฺทตฺติ เหวจฺจ วเทหิ สฺสฺสวสา ภาวเต
โกถียธฺตา สฺสฺสํ วสฺสํนิ คพฺภํ ชาเวติ สฺสฺสวสํ นุพฺพคพฺภา
สํ เอตฺรหิ สฺสฺสํ อโรคา อโรคํ ปฺตฺตํ วิชยํทฺติ สํ สฺสฺสวสํ

พุทฺธปฺปมฺหิ ภิกฺขุสงฺฆิ ภคฺเตน นิมฺนฺเตติ อธิวาเสตุ กิร ภนฺเต
 ภควา สุปฺปวาสา ย โถติยธฺตาย สคฺค ภคฺตานิ สทฺธิ ภิกฺขุ-
 สงฺฆเณนาติ ฯ ปรมนฺติ โห โส โถติยปฺคฺโต สุปฺปวาสา ย โถติยธฺตาย
 ปวิสฺสสคฺควา เยน ภควา เทนฺปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน โห โส
 โถติยปฺคฺโต ภควนฺตํ เอกทฺวาจ สุปฺปวาสา ภนฺเต โถติยธฺตา
 ภควโต ปาเท สิริสา วนฺทติ เอวเมว วเทติ สุปฺปวาสา ภนฺเต
 โถติยธฺตา สคฺค วสฺสํ คพฺภิ ชาเรสสิ สคฺคทาหิ มฺพฺหคพฺภา
 สา เขตรหิ สฺขินิ อโรคา อโรคํ ปฺคฺตํ วิชาตา สา สคฺคทาหิ
 พุทฺธปฺปมฺหิ ภิกฺขุสงฺฆิ ภคฺเตน นิมฺนฺเตติ อธิวาเสตุ กิร ภนฺเต
 ภควา สุปฺปวาสา ย โถติยธฺตาย สคฺค ภคฺตานิ สทฺธิ ภิกฺขุ-
 สงฺฆเณนาติ ฯ

[๖๒] เตน โห ปน สมฺเยน อญฺญตฺเรน อฺปาสฺสเกน พุทฺธปฺป-
 มฺหิ ภิกฺขุสงฺฆิ สวาคฺคณาย ภคฺเตน นิมฺนฺติโต โหติ ฯ โส ๑
 อฺปาสฺสโก อายสฺมโต มหาโมคฺคตฺตณฺสํ อฺปฏฺฐาโก โหติ ฯ
 อถ โห ภควา อายสฺมนฺตํ มหาโมคฺคตฺตณฺสํ อามนฺเตสสิ เอหิ ตวํ
 โมคฺคตฺตณฺส เยน โส อฺปาสฺสโก เทนฺปสงฺกม อฺปสงฺกมิตฺวา
 ตํ อฺปาสฺสํ เอว วเทติ สุปฺปวาสา อวฺสุโส โถติยธฺตา สคฺค
 วสฺสํ คพฺภิ ชาเรสสิ สคฺคทาหิ มฺพฺหคพฺภา สา เขตรหิ สฺขินิ
 อโรคา อโรคํ ปฺคฺตํ วิชาตา สา สคฺคทาหิ พุทฺธปฺปมฺหิ ภิกฺขุสงฺฆิ

ภคฺเตน นิมนฺເຕຕິ กโรຕຸ ສຸປປວາສາ ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕ ກຕຸຕານິ
ປຈຸຊາ ໄສ່ ກຣິສັສຕິ ຕຸຍຸທໍ ໄສ່ ອຸປຸຊາໂກຕິ ។ ເວວໍ ກນເຕຕິ ໂຂ
ອາຍສຸມາ ມຫາໂມຄຸຄຕຸຕາໂນ ກຕວໂຕ ປຣິສັສຕຸວາ ເຍນ ໄສ່
ອຸປາສໂກ ຕະນຸປສັງກມິ ອຸປສັງກມິຕຸວາ ຕໍ ອຸປາສກໍ ເຂຕທໂວຈ
ສຸປປວາສາ ອາວຸໄສ່ ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕ ວສຸສານິ ຄພຸກໍ ຈາເວສິ ສຕຸຕາທໍ
ມຸພຸທພຸກາ ។ ສາ ເຂຕຣາທິ ສຸຣິນີ ອໂຣກາ ອໂຣກໍ ປຸຕຸຕໍ ວິຊາຕາ
ສາ ສຕຸຕາທໍ ພຸທຸຣປປມຸຣໍ ກິຄຸຊຸສັງຊໍ ກຕຸເຕນ ນິມນເຕຕິ ກໂຣຕຸ
ສຸປປວາສາ ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕ ກຕຸຕານິ ປຈຸຊາ ຕຸວໍ ກຣິສັສຕິຕິ ។
ສເຈ ເມ ກນເຕ ອຍໂຍ ມຫາໂມຄຸຄຕຸຕາໂນ ຕິນຸຣໍ ຣມຸມານໍ ປາຣູໂກໂຄ
ໂກຕານເນຈ ສັວິຕສັສ ຈ ສຕຸຮາຍ ຈ ກໂຣຕຸ ສຸປປວາສາ ໂກຕິຍຣັຕາ
ສຕຸຕ ກຕຸຕານິ ປຈຸຊາ ກຣິສັສຕິຕິ ។ ທຸວິນຸນໍ ໂຂ ຕະ ອທໍ ອາວຸໄສ່
ຣມຸມານໍ ປາຣູໂກໂຄ ໂກຕານເນຈ ສັວິຕສັສ ຈ ສຕຸຮາຍ ປນ ຕຸວໍ
ເຍວ ປາຣູໂກໂຄຕິ ។ ສເຈ ກນເຕ ອຍໂຍ ມຫາໂມຄຸຄຕຸຕາໂນ ທຸວິນຸນໍ
ຣມຸມານໍ ປາຣູໂກໂຄ ໂກຕານເນຈ ສັວິຕສັສ ຈ ກໂຣຕຸ ສຸປປວາສາ
ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕ ກຕຸຕານິ ປຈຸຊາ ກຣິສັສຕິຕິ ។ ອຄ ໂຂ ອາຍສຸມາ
ມຫາໂມຄຸຄຕຸຕາໂນ ຕໍ ອຸປາສກໍ ສະໝາເປຕຸວາ ເຍນ ກຕວາ
ຕະນຸປສັງກມິ ອຸປສັງກມິຕຸວາ ກຕວນຕໍ ເຂຕທໂວຈ ສະໝາໂຕ ກນເຕ
ໄສ່ ອຸປາສໂກ ກໂຣຕຸ ສຸປປວາສາ ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕ ກຕຸຕານິ
ປຈຸຊາ ໄສ່ ກຣິສັສຕິຕິ ។ ອຄ ໂຂ ສຸປປວາສາ ໂກຕິຍຣັຕາ ສຕຸຕາທໍ
ພຸທຸຣປປມຸຣໍ ກິຄຸຊຸສັງຊໍ ປຕິເຕນ ສາທນິເຍນ ໂກສນິເຍນ ສຕຸຕາ

๖๔] อุทานะ ทุคฺยิสฺส มุจฺจณฺโณทวคฺคิสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๘๘

ค้เรติ ๑ อถ ไช วิสาขา มิคารมาตา ทิวาทิสฺสเสว เยน ภควา
เตนุปลงฺกมิ อฺปฺปลงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เอกมนฺตํ
นิสฺสีทิ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺหํ ไช วิสาขํ มิคารมาตวํ ภควา เขตทโวจ
หนฺนท กุโธ นุ ทฺวํ วิสาเซ อากฺขณฺสี ทิวาทิสฺสสาติ ๑ อธิ เม
ภนฺเต โกจิทฺเทว อตุโถ รณฺเณ ปเสนทิมฺหิ โกสฺเส ปฏฺิพฺพุโ
โหติ ๑ คํ ราชา ปเสนทิ โกสฺโส น ยถาธิปฺปายํ ค้เรคฺคิ ๑
อถ ไช ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อุทานํ
อุทานํ

สพฺพํ ปรวสํ ทฺวํ สพฺพํ อิตฺถสฺสียํ สฺวํ

สาธารणे วิหณฺณนฺติ โยคา हि ทฺุรคฺคิกฺกมาติ ๑ นวํ ๑

[๖๔] ๑๑ เอวเม สฺวํ ๑ เขถํ สมยํ ภควา อนฺุปียายํ
วิหริติ อมฺพวเน ๑ เทน ไช ปน สมนฺเณ อายสฺมา ภทฺธิโย
กาฬิโคธาย ปฺตฺโต อรณฺณคคฺคิ รุกฺขมฺุตคคฺคิ สฺลฺลวาคารคคฺคิ
อภิกฺขณํ อุทานํ อุทานํ อโห สฺวํ อโห สฺวณฺติ ๑ อสฺสสฺส
ไช สมนฺพฺหฺดา ภิกฺขุ อายสฺมโต ภทฺธิยิสฺส กาฬิโคธาย ปฺตฺตฺต
อรณฺณคคฺคิสฺส รุกฺขมฺุตคคฺคิสฺส สฺลฺลวาคารคคฺคิสฺส อภิกฺขณํ
อุทานํ อุทานํคคฺคิสฺส อโห สฺวํ อโห สฺวณฺติ ๑ สฺสทฺวาน เตสํ
เขตทโหสิ นิสฺสสฺสยํ ไช อากฺุโส อายสฺมา ภทฺธิโย กาฬิโคธาย
ปฺตฺโต อนภฺริโต พฺรหฺมจฺริยํ จรติ ยสํ ปฺพเพ อคาริกฺกคคฺคิสฺส
รชฺชสฺวํ โส คมนุสฺสรวมาโน อรณฺณคคคฺคิ รุกฺขมฺุตคคคคิ

คตสัจจอุตทาน

มัจจุจติโนโต ราชชา ทณฺฑน ฤทฺถาโร อุตฺปาตฺถน ๑

คพฺภินิ เอภฺพุตฺโต ๑ สุปฺปวาสา วิสาชา ๑

กาฬิโคธาย ภทฺธิโยติ ๑

อุตทานเน ตติโย นนฺทวคฺคโค

[๖๖] • เอวฺมุเม สฺสํ ๑ เขกํ สมนํ ภคฺวา สํวคฺคิยํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิตฺตํ ฤทฺถสฺส อารามे ๑ เตน ๒ ปน
 สมนเณ อณฺณคโร ภิกฺขุ ภคฺวโต อวิทฺฐเว นิสฺสินโน โหติ ปตฺตงฺกํ
 อากฺขิยฺวา อชฺฐํ กายํ ปณฺธิธาย ปุราณกมฺมวิปากฺขํ ทฺถุชฺชํ ติปปํ
 กฏฺฏกํ เวทณํ อธิวาเสณฺโต สฺสโต สมนฺปชาโน อวิหณฺณมานโน ๑
 อทฺทสํ ๒ ภคฺวา ตํ ภิกฺขุ อวิทฺฐเว นิสฺสินนํ ปตฺตงฺกํ อากฺขิยฺวา
 อชฺฐํ กายํ ปณฺธิธาย ปุราณกมฺมวิปากฺขํ ทฺถุชฺชํ ติปปํ กฏฺฏกํ เวทณํ
 อธิวาเสณฺตํ สฺสํ สมนฺปชานํ อวิหณฺณมานํ ๑ อถ ๒ ภคฺวา
 เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุตฺทานํ อุตฺทานेติ

สัพพกมฺมชฺสสฺส ภิกฺขุโน

“ภูมมานสฺส ปุเรกฺขตํ ราช”

อมมสฺส จิตฺสฺส ตาติโน

อตุโก นคฺคิ ชนํ ตเปตเวติ ๑ สฺสคฺคํ ปจฺมํ ๑

๑ เป ๑ ที่นายนวคตีสัจจกถา ๑ เหว ๑ ฆนเตติ ๑ กิธัส ปน ๑
 นนุท อนนริโต พุทฺธมจริย จรติ ๑ น สกโกติ พุทฺธมจริย
 สนฺธาเรตุ สิกฺข ปจฺจุทฺทาย ที่นายนวคตีสัจจกถา ๑ สากิยานิ มม
 ฆนเต ชนปทกถุยาณิ ๑ ฆรา นิภมฺมตฺตสฺส ๑ อปฺทกถุยิตฺติ ๑ เกสฺส
 ๑ ๒ ๑ ๓ ๑ ๔ ๑ ๕ ๑ ๖ ๑ ๗ ๑ ๘ ๑ ๙ ๑ ๑๐ ๑ ๑๑ ๑ ๑๒ ๑ ๑๓ ๑ ๑๔ ๑ ๑๕ ๑ ๑๖ ๑ ๑๗ ๑ ๑๘ ๑ ๑๙ ๑ ๒๐ ๑ ๒๑ ๑ ๒๒ ๑ ๒๓ ๑ ๒๔ ๑ ๒๕ ๑ ๒๖ ๑ ๒๗ ๑ ๒๘ ๑ ๒๙ ๑ ๓๐ ๑ ๓๑ ๑ ๓๒ ๑ ๓๓ ๑ ๓๔ ๑ ๓๕ ๑ ๓๖ ๑ ๓๗ ๑ ๓๘ ๑ ๓๙ ๑ ๔๐ ๑ ๔๑ ๑ ๔๒ ๑ ๔๓ ๑ ๔๔ ๑ ๔๕ ๑ ๔๖ ๑ ๔๗ ๑ ๔๘ ๑ ๔๙ ๑ ๕๐ ๑ ๕๑ ๑ ๕๒ ๑ ๕๓ ๑ ๕๔ ๑ ๕๕ ๑ ๕๖ ๑ ๕๗ ๑ ๕๘ ๑ ๕๙ ๑ ๖๐ ๑ ๖๑ ๑ ๖๒ ๑ ๖๓ ๑ ๖๔ ๑ ๖๕ ๑ ๖๖ ๑ ๖๗ ๑ ๖๘ ๑ ๖๙ ๑ ๗๐ ๑ ๗๑ ๑ ๗๒ ๑ ๗๓ ๑ ๗๔ ๑ ๗๕ ๑ ๗๖ ๑ ๗๗ ๑ ๗๘ ๑ ๗๙ ๑ ๘๐ ๑ ๘๑ ๑ ๘๒ ๑ ๘๓ ๑ ๘๔ ๑ ๘๕ ๑ ๘๖ ๑ ๘๗ ๑ ๘๘ ๑ ๘๙ ๑ ๙๐ ๑ ๙๑ ๑ ๙๒ ๑ ๙๓ ๑ ๙๔ ๑ ๙๕ ๑ ๙๖ ๑ ๙๗ ๑ ๙๘ ๑ ๙๙ ๑ ๑๐๐ ๑

[๖๘] เตน ๒ ปน สมนน ปณฺณมตฺตานิ อจฺจนฺตฺตานิ
 สกฺกตฺต ๑ เทวณินนตฺต ๑ อปฺทกถุยิตฺติ ๑ ๒ ๑ ๓ ๑ ๔ ๑ ๕ ๑ ๖ ๑ ๗ ๑ ๘ ๑ ๙ ๑ ๑๐ ๑ ๑๑ ๑ ๑๒ ๑ ๑๓ ๑ ๑๔ ๑ ๑๕ ๑ ๑๖ ๑ ๑๗ ๑ ๑๘ ๑ ๑๙ ๑ ๒๐ ๑ ๒๑ ๑ ๒๒ ๑ ๒๓ ๑ ๒๔ ๑ ๒๕ ๑ ๒๖ ๑ ๒๗ ๑ ๒๘ ๑ ๒๙ ๑ ๓๐ ๑ ๓๑ ๑ ๓๒ ๑ ๓๓ ๑ ๓๔ ๑ ๓๕ ๑ ๓๖ ๑ ๓๗ ๑ ๓๘ ๑ ๓๙ ๑ ๔๐ ๑ ๔๑ ๑ ๔๒ ๑ ๔๓ ๑ ๔๔ ๑ ๔๕ ๑ ๔๖ ๑ ๔๗ ๑ ๔๘ ๑ ๔๙ ๑ ๕๐ ๑ ๕๑ ๑ ๕๒ ๑ ๕๓ ๑ ๕๔ ๑ ๕๕ ๑ ๕๖ ๑ ๕๗ ๑ ๕๘ ๑ ๕๙ ๑ ๖๐ ๑ ๖๑ ๑ ๖๒ ๑ ๖๓ ๑ ๖๔ ๑ ๖๕ ๑ ๖๖ ๑ ๖๗ ๑ ๖๘ ๑ ๖๙ ๑ ๗๐ ๑ ๗๑ ๑ ๗๒ ๑ ๗๓ ๑ ๗๔ ๑ ๗๕ ๑ ๗๖ ๑ ๗๗ ๑ ๗๘ ๑ ๗๙ ๑ ๘๐ ๑ ๘๑ ๑ ๘๒ ๑ ๘๓ ๑ ๘๔ ๑ ๘๕ ๑ ๘๖ ๑ ๘๗ ๑ ๘๘ ๑ ๘๙ ๑ ๙๐ ๑ ๙๑ ๑ ๙๒ ๑ ๙๓ ๑ ๙๔ ๑ ๙๕ ๑ ๙๖ ๑ ๙๗ ๑ ๙๘ ๑ ๙๙ ๑ ๑๐๐ ๑

๑ ฆรา นิภมฺมตฺตนิ ปาไซ ๑ ๒ ส. ย. กุฏกฐปาทินิ ๑

กถฺยถึ อิมํ ปณฺณํ อจฺฉราสฺสคานํ อุปนินาย สํชฺชณฺมปี น
 อูเปติ กถภาคมฺปี น อูเปติ อุปนินมฺปี น อูเปติ^๑ อถ ไช
 อิมานิ ปณฺจ อจฺฉราสฺสคานิ อภิรูปคฺวานิ เจว ทสฺสํนัยคฺวานิ จ
 ปาสาทิกคฺวานิ จาติ ๑ อภิรม นนฺท อภิรม นนฺท อหนฺเต
 ปาฐิโกโค ปณฺณํ อจฺฉราสฺสคานํ ปฏฺฐิตาภาย กุกฺกฏฺฐปาทานนฺติ ๑
 สฺเจ เม ภนฺเต ภควา ปาฐิโกโค ปณฺณํ อจฺฉราสฺสคานํ ปฏฺฐิตาภาย
 กุกฺกฏฺฐปาทานํ อภิรมิสฺสํตามํ ภนฺเต ภควา พุรหฺมจฺริเยติ ๑
 อถ ไช ภควา อายสฺมณฺคํ นนฺทํ พาหยา คเหตฺวา เสยฺยถามี
 นาม พทฺวา ปุริสํ สมนฺนิชฺชิตํ วา พาหํ ปสาเรยฺย ปสาวิตํ
 วา พาหํ สมนฺนิชฺชเยยฺย เอวเมวํ เทเวสุ ตาวตฺตํสฺสํ อนฺตรหิโต
 เชตฺวเน ปาตุโรหสิ ๑ อสฺสํสฺสํ ไช ภิกฺขุ อายสฺมา กิร นนฺโท
 ภควโต ภาตา มาตฺตฺสฺสาปฺตโค อจฺฉรานํ เหตุ พุรหฺมจฺริยํ จรติ
 ภควา กิรสฺส ปาฐิโกโค ปณฺณํ อจฺฉราสฺสคานํ ปฏฺฐิตาภาย
 กุกฺกฏฺฐปาทานนฺติ ๑

[๖๘] อถ ไช อายสฺมโต นนฺทสฺส สหยาภา ภิกฺขุ อายสฺ-
 มณฺคํ นนฺทํ ภตฺตวาเทน จ อูปกฺกิตฺวาเทน จ สมนฺทาจฺรณฺติ ภตฺโต
 กิรายสฺมา นนฺโท อูปกฺกิตฺโต กิรายสฺมา นนฺโท อจฺฉรานํ
 เหตุ พุรหฺมจฺริยํ จรติ ภควา กิรสฺส ปาฐิโกโค ปณฺณํ
 อจฺฉราสฺสคานํ ปฏฺฐิตาภาย กุกฺกฏฺฐปาทานนฺติ ๑ อถ ไช อายสฺมา

๑ ย. พ. เหว ๑ สหฺวโปตฺตเก อยํ ปาโง นตฺถิ ๑

นนโท ภควนฺตํ เขตทโวจ ยํ เม ภนฺเต ภควา ปาฏิโกโค
 ปณฺจนํ อจฺจราสฺสคานํ ปฏฺฐาภาย กุกฺกุฏปาทานํ มุญฺจาณํ
 ภนฺเต ภควนฺตํ เขตฺตฺมา ปฏฺฐิสฺสวาติ ฯ มยาปิ ไช เต นนฺท
 เจตฺสา เจโต ปริจฺจ วิทิตฺวา นนฺโท อาสฺวานํ ขยา อนาสฺวํ
 เจโตวิมฺบุตํ ปณฺณาวิมฺบุตํ ทิฏฺฐေว ธมฺเม สยํ อภินฺนฺวา สจฺ-
 จิกฺกฺวา อปฺปสมฺปชฺช วิหรตฺติ เทวตาปิ เม เขตมฺตํ อาริ-
 เจสฺสิ อายสฺมา ภนฺเต นนฺโท ภควโต ภาคา มาตฺตฺตฺวาปฺปโต
 อาสฺวานํ ขยา อนาสฺวํ เจโตวิมฺบุตํ ปณฺณาวิมฺบุตํ ทิฏฺฐေว ธมฺ-
 เม สยํ อภินฺนฺวา สจฺจิกฺกฺวา อปฺปสมฺปชฺช วิหรตฺติ ยเทว
 ไช เต นนฺท อนฺุปาทาย อาสฺเวหิ จิตฺตํ วิมฺบุตํ อถาหํ มฺคฺ-
 โต เขตฺตฺมา ปฏฺฐิสฺสวาติ ฯ อถ ไช ภควา เขตมฺตํ วิทิตฺวา
 ตายํ เวธายํ อิมํ อุกาณํ อุกาเนสฺสิ

ยสฺส ตินฺนฺโน กามปฺปโก มทฺทิตฺโต กามกณฺฏโก

โมหกฺขยํ อนฺุปฺปคฺโค สจฺจกฺกฺเขสฺสุนฺนเวรคฺคํ ภิกฺขุติ ฯ ทฺติยํ ฯ

[๗๓] ๓ เขวมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา สํวคฺติยํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิตฺตํ อารามे ฯ เตน ไช ปน สม-
 เยน ยโสชฺชปฺปมฺขานิ ปณฺณมคฺคานิ ภิกฺขุสฺสคานิ สํวคฺติ อฺนฺุ-
 ปคฺคานิ โหนฺติ ภควนฺตํ ทสฺสํนาย ฯ เเต จ อากฺขนฺตุกา ภิกฺขุ
 เนวาสฺสเกหิ ภิกฺขุหิ สทฺธิ ปฏฺฐิมฺโมทมานา เสนาสฺนานิ ปณฺณ-
 ายมานา ปคฺคจฺจวณิ ปฏฺฐิถามยมานา อฺจฺจาสฺสทฺทา มหาสฺสทฺทา

ខេត្តំ ។ ចត ខៃ ភក្ខា ចាយស្មនុគំ ចានុគំ ចាមនុគេតិ កេ
 ប្រេតេ ចានុត ចុទ្ធាតុត្ថា មាតតុត្ថា កេឡាឡា មធម្មេ មនុ
 វិលេបេតិ ។ ចេតានិ ភនុគេ យស្ថិឧប្បមុខានិ ប្រឡាមគុតានិ ភិក្ខុ
 ឥតានិ សាវគ្គិ ចន្ទប្បគុតានិ ភក្ខនុគំ តត្ថស្ថាយ គេ ។ ចាក
 គុកា ភិក្ខុ ឆេវាសិកេតិ ភិក្ខុតិ ឥត្ថិ ប្រឡាមមណា តេនា
 ស្ថានានិ ប្រឡាមយមាណា បតុត្ថវរាណិ ប្រឡាមយមាណា ចុទ្ធាតុត្ថា
 មាតតុត្ថាតិ ។ គេន អានុត មម វទនេន គេ ភិក្ខុ ចាមនុគេតិ
 ឥតុកា ចាយស្មនុគេ ចាមនុគេតិ ។ ចេវំ ភនុគេតិ ខៃ ចាយស្ម
 ចានុត ភក្ខា ប្រឡាមឥតុកា យេន គេ ភិក្ខុ គេនុបស្សនុមិ
 ចុបស្សនុមិតុកា គេ ភិក្ខុ ចេតតវិទ ឥតុកា ចាយស្មនុគេ ចាម
 គេតិ ។ ចេវាឡាស្ថិ ខៃ គេ ភិក្ខុ ចាយស្មត ចានុតត្ថ
 ប្រឡាមឥតុកា យេន ភក្ខា គេនុបស្សនុមិតុ ចុបស្សនុមិតុកា ភក
 វនុគំ ចិវាតេតុកា ចេកមនុគំ និស្សិត្តំ ។ ចេកមនុគំ និស្សិទ្ធ ខៃ
 គេ ភិក្ខុ ភក្ខា ចេតតវិទ ភិក្ខុ គុមេត ភិក្ខុ ចុទ្ធាតុត្ថា
 មាតតុត្ថា កេឡាឡា មធម្មេ មនុវិលេបេតិ ។

[៧២] ចេវំ ចុតុគេ ចាយស្មា យស្ថិឧ ភក្ខនុគំ ចេតតវិទ
 ចិវានិ ភនុគេ ប្រឡាមគុតានិ ភិក្ខុឥតានិ សាវគ្គិ ចន្ទប្បគុតានិ
 ភក្ខនុគំ តត្ថស្ថាយ គេនេ ចាកគុកា ភិក្ខុ ឆេវាសិកេតិ ភិក្ខុតិ
 ឥត្ថិ ប្រឡាមមណា តេនាស្ថានានិ ប្រឡាមយមាណា បតុត្ថវរា
 ប្រឡាមយមាណា ចុទ្ធាតុត្ថា មាតតុត្ថាតិ ។ គុទ្ធន ភិក្ខុ ចេ

ภิกขุ วิหรนติ คนฺคํ อปฺปฏิกฺกตาสี เม มนฺตีกาคํ ปหิณฺเอยาสี
 ทฺวํ อานนฺท วคฺคฺมฺมทาทึรียานํ ภิกขุณฺํ สฺนฺติเกทฺฐํ สํคฺคา อายสฺมฺนฺเต
 อามนฺเตติ สํคฺคา อายสฺมฺนฺตานํ ทสฺสํนกาโมติ ฯ เอวํ ภนฺเตติ
 โห อายสฺมา อานนฺโท ภคฺวโต ปฏิสสํคฺคา เยน อณฺเวยทโร
 ภิกขุ เทนฺปสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ตํ ภิกขุํ เอตทโวจ เอहि
 ทฺวํ อากุโส เยน วคฺคฺมฺมทาทึรียา ภิกขุ เทนฺปสํกมิ อฺปสํ-
 กมิตฺวา วคฺคฺมฺมทาทึรียา ภิกขุ เอวํ วเทหิ สํคฺคา อายสฺมฺนฺเต
 อามนฺเตติ สํคฺคา อายสฺมฺนฺตานํ ทสฺสํนกาโมติ ฯ เอวมากุโสติ
 โห โส ภิกขุ อายสฺมโต อานนฺทสฺส ปฏิสสํคฺคา เสยฺยถาปํ
 นาม พทฺวา ปุริโส สํมฺมิณฺชิคํ วา พหํ ปสาเรยฺย ปสาวิคํ วา
 พหํ สํมฺมิณฺเชยฺย เอวเมวํ มหาวเน กฺกุฏาคารธํมฺมํ อนฺตรหิตो
 วคฺคฺมฺมทาย นทียา ตึเร เคสํ ภิกขุณฺํ ปุโรโต ปาตุโรหิสิ ฯ อถ
 โห โส ภิกขุ วคฺคฺมฺมทาทึรียา ภิกขุ เอตทโวจ สํคฺคา อายสฺมฺนฺเต
 อามนฺเตติ สํคฺคา อายสฺมฺนฺตานํ ทสฺสํนกาโมติ ฯ เอวมากุโสติ
 โห เต ภิกขุ คสฺสํ ภิกขุโน ปฏิสสํคฺคา เสนาสนํ ปฏิสํเมตฺวา
 ปตฺตจฺจวรมาทาย เสยฺยถาปํ นาม พทฺวา ปุริโส สํมฺมิณฺชิคํ
 วา พหํ ปสาเรยฺย ปสาวิคํ วา พหํ สํมฺมิณฺเชยฺย เอวเมวํ
 วคฺคฺมฺมทาย นทียา ตึเร อนฺตรหิตา มหาวเน กฺกุฏาคารธํมฺมํ
 ภคฺวโต สมนฺนฺเต ปาตุโรหิสฺส ฯ

[๗๕] เตน โห ปน สมนฺนฺเต ภคฺวา อานณฺเชน สมารินา

นิสินโน โหติ ฯ อถ โส เตสํ ภิกฺขุํ เอตทโหสิ กตเมน นุ
 โส ภควา วิหารเณ เอตทหิ วิหรัคฺคิ ฯ อถ โส เตสํ ภิกฺขุํ
 เอตทโหสิ อาเนญฺเชน โส ภควา วิหารเณ เอตทหิ วิหรัคฺคิ ฯ
 สพุเพว อาเนญฺเชน สมารินา นิสฺสํกํ ฯ อถ โส อายสฺมา อานนฺโท
 อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺเม ยามे อฏฺฐายาสฺนา เขกํ
 อุตฺตราสฺงคํ กตฺวา เยน ภควา เทนณฺชติมฺปณฺนามะตฺวา ภควนฺตํ
 เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺโต ปจฺโม ยามิ
 จิรนิสินฺหา อากนฺตฺกา ภิกฺขุ ปฏฺฐิมมโหมตฺถุ ภนฺเต ภควา อากนฺ-
 ตฺเกหิ ภิกฺขุหิติ ฯ เอวํ วุตฺเต ภควา ตฺถุหิ อโหสิ ฯ ทฺติยมฺมี
 โส อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต มชฺฌิมเ
 ยามे อฏฺฐายาสฺนา เขกํ อุตฺตราสฺงคํ กตฺวา เยน ภควา
 เทนณฺชติมฺปณฺนามะตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา ภนฺเต
 รตฺติ นิกฺขนฺโต มชฺฌิมโย ยามิ จิรนิสินฺหา อากนฺตฺกา ภิกฺขุ
 ปฏฺฐิมมโหมตฺถุ ภนฺเต ภควา อากนฺตฺเกหิ ภิกฺขุหิติ ฯ ทฺติยมฺมี โส
 ภควา ตฺถุหิ อโหสิ ฯ คติยมฺมี โส อายสฺมา อานนฺโท อภิก-
 กนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺฉิมเ ยามे อฏฺฐาสฺนํ อฏฺเฐ นนฺทิมุชฺยา
 รตฺติยา อฏฺฐายาสฺนา เขกํ อุตฺตราสฺงคํ กตฺวา เยน ภควา
 เทนณฺชติมฺปณฺนามะตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา ภนฺเต
 รตฺติ นิกฺขนฺโต ปจฺฉิมโย ยามิ อฏฺฐาสฺนํ อฏฺเฐ นนฺทิมุชฺ-
 รตฺติ จิรนิสินฺหา อากนฺตฺกา ภิกฺขุ ปฏฺฐิมมโหมตฺถุ ภนฺเต ภควา

อาคนฺตุนฺทเกหิ ภิกฺขุหิ ๑ อถ โห ภควา ตมฺหา สฺมาชิมนฺหา วุฏฺฐหิตฺวา
 อายสฺมนฺคํ อานนฺทํ อามนฺเตติ สฺเจ โห คุวํ อานนฺท ชานเญยาสี
 เขตฺตกมฺปํ เต น ปฏิภาเสยฺย อหฺมจฺจานนฺท อิมานิ ๑ ปญฺจ-
 ภิกฺขุสฺสคานิ สํพุทฺธว อานนฺตสฺสสฺมาชิมา นสฺสึนาติ ๑ อถ โห
 ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อุนานํ อุนาเนสิ

ยสฺสํ จีโต กามกณฺฏโก

อฏฺโฏโส ๑ วโร ๑ พนฺชนนฺจ

ปพฺพโต วีย โส จีโต อนนฺโ

สุตฺตทฺชเชตฺส น เวรตี สฺ ภิกฺขุติ ๑ คติยํ ๑

[๗๖] ๕ เขวมฺเม สฺคํ ๑ เขกํ สฺมยํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ
 เชตฺวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे ๑ เตน โห ปน สฺมเยน อา-
 ยสฺมา สํวริปฺคฺโต ภควโต อวิทูเร นิสฺสินโน โหติ ปถฺตงฺกํ อภุ-
 จิตฺวา อฐํ กายํ ปณฺธาย ปริมุขํ สฺคํ อปฺปญฺสเปตฺวา ๑ อตฺถสํ-
 โห ภควา อายสฺมนฺคํ สํวริปฺคฺตํ อวิทูเร นิสฺสินนํ ปถฺตงฺกํ อภุ-
 จิตฺวา อฐํ กายํ ปณฺธาย ปริมุขํ สฺคํ อปฺปญฺสเปตฺวา ๑ อถ โห
 ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อุนานํ อุนาเนสิ

ยถาปิ ปพฺพโต เสโต อจฺโถ สฺปคฺคิยจฺจิโต

เขวํ โมหกฺขยา ภิกฺขุ ปพฺพโตว น เวรตีติ ๑ จตฺตคฺคํ ๑

[๗๗] ๕ เขวมฺเม สฺคํ ๑ เขกํ สฺมยํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ
 เชตฺวเน อนาถปิณฺฑิกสฺส อารามे ๑ เตน โห ปน สฺมเยน อา-

ยสฺมา มหาโมคฺคตฺตานโน ภควโต อวิหฺมเร นิสฺสินโน โหติ ปถฺตงฺกํ
 อากุสฺสิตฺวา อชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย กายคตฺตาย สฺตฺติยา อชฺฐมคฺคํ สฺส-
 ติฏฺฐจฺิตาย อทฺทสฺสา โส ภควา อายสฺมนนฺตํ มหาโมคฺคตฺตานํ อวิ-
 หฺมเร นิสฺสินนํ ปถฺตงฺกํ อากุสฺสิตฺวา อชฺฐํ กายํ ปณฺธิชาย กายคตฺตาย
 สฺตฺติยา อชฺฐมคฺคํ สฺสติฏฺฐจฺิตาย ฯ อถ โส ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา
 ตายํ เวธายํ อิมํ อุกานํ อุกาเนติ

สฺตฺติ กายคตา อปฺปฏฺฐจฺิตา

ฉสฺสํ ฌสฺสํสํยตฺตเนสฺสํ สํวฺโต

สฺสสฺสํ ภิกฺขุ สฺมาหิโต

ชฌณฺวา นิพฺพานมคฺคตฺโตติ ฯ ปณฺญํ ฯ

[๗๘] ๖ เขวมฺเม สฺสํ ฯ เขกํ สํมยํ ภควา ราชคฺเค วิหริตี
 เวฬุวนเ กถนฺทกนิวาเป ฯ เตน โส ปน สํมเยน อายสฺมา บิณฑฺน-
 ทวฺจฺโน ภิกฺขุ วสฺสทฺวาเทน สํมฺทาจฺรตี ฯ อถ โส สํมฺพหุตา ภิกฺขุ
 เยน ภควา เตนฺปสฺงกมิตฺสํ อฺปสฺงกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เขกมนฺตํ นิสฺสํทิสฺสํ ฯ เขกมนฺตํ นิสฺสินฺนา โส เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ
 เขตฺทโวจฺจุ อายสฺมา ภาเน บิณฑฺนทวฺจฺโน ภิกฺขุ วสฺสทฺวาเทน สํ-
 มฺทาจฺรตฺตี ฯ อถ โส ภควา อณฺเฑตฺรํ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ เอहि คฺวํ
 ภิกฺขุ มม วจฺเนน บิณฑฺนทวฺจฺนํ ภิกฺขุ อามนฺเตสิ สฺสคฺคา ทํ อาวฺโส
 วจฺนํ อามนฺเตตฺตี ฯ เอวํ ภาเนติ โส โส ภิกฺขุ ภควโต ปฏฺฐิ-
 สฺสํตฺวา เยนายสฺมา บิณฑฺนทวฺจฺโน เตนฺปสฺงกมิตฺสํ อฺปสฺงกมิตฺวา

อณฺเฑตฺรํ ตมาจฺฉิ ตมาปชฺชิตฺวา ฯ อถ โข อายสฺมา มหากัสสปโ
 กัสสํ สกฺขตาหสฺสํ อจฺจุเยน ตมฺหา ตมาริมฺหา วุญฺจาสี ฯ อถ โข
 อายสฺมโต มหากัสสปสฺสํ ตมฺหา ตมาริมฺหา วุญฺจิตสฺสํ เอตทโหสิ
 ยนฺนุนาหิ ราชคหิ ปิณฺฑทาย ปาวิเสยฺยนฺติ ฯ เตน โข ปน สมนฺเ
 ปญฺจมตฺตานิ เทวตาสฺตานิ อุตฺตํ กํ อาปนฺนานิ โหณฺติ อายสฺมโต
 มหากัสสปสฺสํ ปิณฺฑทปาทปฏิตาภาย ฯ อถ โข อายสฺมา มหา
 กัสสป ตานิ ปญฺจมตฺตานิ เทวตาสฺตานิ ปฏิกฺขิปิตฺวา ปุพฺพณฺห
 สมํ นิวาเสตฺวา ปคฺคจฺฉีวรมาทาย ราชคหิ ปิณฺฑทาย ปาวิสึ ฯ

[๘๐] เตน โข ปน สมนฺเ สกฺโก เทวานมฺินฺโท อายสฺมโต
 มหากัสสปสฺสํ ปิณฺฑทปาคํ ทาตุกาโม โหติ ฯ เปสฺสการกฺวณฺณ
 อภินิมฺมิตฺวา คนฺทํ วินาติ ฯ สฺสฺสาตา อสฺสฺรกณฺเฑวา ตสฺมํ ปุเรติ ฯ
 อถ โข อายสฺมา มหากัสสป ราชคเห สปทานํ ปิณฺฑทาย จร
 มาโน เยน สกฺกสฺสํ เทวานมฺินฺทสฺสํ นิเวสนํ เตนฺอุปสงฺกมิ ฯ
 อทฺทสา โข สกฺโก เทวานมฺินฺโท อายสฺมณฺทํ มหากัสสปํ ทูรโต
 อากฺขณฺทํ ทิสฺวาน ชฺวา นิกฺขมิตฺวา ปจฺจุคฺคณฺทวา หตฺถโต
 ปคฺคํ คเหตฺวา ชฺวํ ปวิสิตฺวา ชฺวียา โอนํ อุตฺตริตฺวา ปคฺคํ
 ปุเรตฺวา อายสฺมโต มหากัสสปสฺสํ อทาสี ฯ โส อโหสิ ปิณฺฑ
 ปาโต อเนกสฺสุโป อเนกพฺยณฺชโน ฯ อถ โข อายสฺมโต มหากัส
 สปสฺสํ เอตทโหสิ โก นฺุ โข อयํ สกฺโก ยสฺสํยํ เหววฺโร อิทฺธา
 นฺภาโวติ ฯ อถ โข อายสฺมโต มหากัสสปสฺสํ เอตทโหสิ สกฺโก

นุ โห เทวานมินฺโทติ อิติ วิทิตฺวา สกฺกํ เทวานมินฺทํ เขตฺทโวจ
 กตํ โห เค อิทํ โกลิเย มา ปุณฺนํ เหวรฺอุปมกาสํติ ฯ อมฺหากมฺปิ
 ภนฺเต กสฺสเป ปุณฺณเณน อตฺถโก อมฺหากมฺปิ ปุณฺณเณน กรณฺ-
 ยนฺติ ฯ อถ โห สกฺโก เทวานมินฺโท อายสฺมนฺทํ มหากสฺสเป
 อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เวหาลํ อพฺภุคฺคฺนตฺวา อากาเส
 อนฺตติฏฺเฐ ติกฺขตฺตํ อุตฺตานํ อุตฺทาเนติ

อโห ทานํ ปรมทานํ กสฺสเป สุปฺติฏฺฐิตํ

อโห ทานํ ปรมทานํ กสฺสเป สุปฺติฏฺฐิตนฺติ ฯ

[๔๓] อสฺโสสี โห ภควา ทิพฺพาย สโตธาคฺญา วิสฺสุทฺธาย
 อติภฺกนฺตมานุสํกาย สกฺกสฺส เทวานมินฺทสฺส เวหาลํ อพฺภุคฺคฺนตฺวา
 อากาเส อนฺตติฏฺเฐ ติกฺขตฺตํ อุตฺตานํ อุตฺทาเนตฺส

อโห ทานํ ปรมทานํ กสฺสเป สุปฺติฏฺฐิตํ

อโห ทานํ ปรมทานํ กสฺสเป สุปฺติฏฺฐิตนฺติ ฯ

อถ โห ภควา เขตฺตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุตฺตานํ
 อุตฺทาเนติ

มีณฺทปาติกสฺส ภิกฺขุโน อตฺตภรตฺส อนนฺนปโปสนิโน

เทวา มีหยนฺติ ตาทีโน อปฺสฺนตฺส สทา สตํมโตติ ฯ สตฺตมํ ฯ

[๔๔] ๘ เหวมฺเม สฺตํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริ-
 เขตฺตวเน อนาถมีณฺทิกสฺส อารามे ฯ เตน โห ปน สมนฺเณ สมนุ-
 พฺหุณํ ภิกฺขุณํ ปจฺจามตฺตํ มีณฺทปาตปฏฺิภฺกนฺตานํ กเรวมนฺท-

มาเพ สันนิสฺสึนฺนํ สันนิปตฺตานํ อยมนุสฺสราภกา อุตฺตปาติ ปิณฺฑ-
 ปาติโก อวฺวโส ภิกฺขุ ปิณฺฑาทาย จรณฺโต ภทฺติ กาเถน กาดํ มนา-
 ปิเก จกฺขุหา รูเป ปสฺสึตฺถํ ภทฺติ กาเถน กาดํ มนํปิเก โสเถน
 สทฺเท โสตฺถํ ภทฺติ กาเถน กาดํ มนํปิเก จาเนน คนฺเธ จายิตฺถํ
 ภทฺติ กาเถน กาดํ มนํปิเก จิตฺตํ รเส จายิตฺถํ ภทฺติ กาเถน
 กาดํ มนํปิเก กาเยน โฆฏฺฐพฺเพ ผุสฺสิตฺถํ ปิณฺฑปาติโก อวฺวโส
 ภิกฺขุ สกฺกโต ครุทฺโต มานโต ปุสฺสโต อปฺปจิตโต ปิณฺฑาทาย จริ-
 ทฺตํ มยํ อวฺวโส ปิณฺฑปาติกา โหม มยมนํ ตจฺจาม กาเถน
 กาดํ มนํปิเก จกฺขุหา รูเป ปสฺสึตฺถํ มยมนํ ตจฺจาม กาเถน
 กาดํ มนํปิเก โสเถน สทฺเท โสตฺถํ มยมนํ ตจฺจาม กาเถน
 กาดํ มนํปิเก จาเนน คนฺเธ จายิตฺถํ มยมนํ ตจฺจาม กาเถน
 กาดํ มนํปิเก จิตฺตํ รเส จายิตฺถํ มยมนํ ตจฺจาม กาเถน
 กาดํ มนํปิเก กาเยน โฆฏฺฐพฺเพ ผุสฺสิตฺถํ มยมนํ สกฺกตา ครุทฺตา
 มานตา ปุสฺสตา อปฺปจิตา ปิณฺฑาทาย จริตฺถํสมาติ ฯ อยมจฺริติ เสด
 ภิกฺขุ อมฺตรากถา โหติ วิปฺปกฺกตา ฯ อถ โช ภควา ส่ายณฺห-
 สมยํ ปฏิสฺสุตฺตนา อวฺวโสโย เยน กเวริมณฺฑมาโฬ เทนุป-
 สงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสึติ ฯ นิสฺสึชฺช โช
 ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ กาย นุคฺค ภิกฺขเว เขตฺรหิ กถาย สันนิ-
 สึนฺนา กา จ ปน โว อมฺตรากถา วิปฺปกฺกตาติ ฯ อธิ ภนฺเต
 อมฺหากํ ปจฺจามคฺคํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตํ กเวริมณฺฑมาเพ

สันนิสฺสึนํ สันนิปิตานํ อยมนุสฺสวากถา อูทปาติ มึณฺฑปาติโก
 อากุโส ภิกฺขุ มึณฺฑาย จรฺนโต ฅกฺติ กาเถน กาลํ มนํปีเก
 จกฺขุหา รูเป ปสฺสึตฺถํ ฅกฺติ กาเถน กาลํ มนํปีเก โสเถน สทฺเท
 โสตฺถํ ฅกฺติ กาเถน กาลํ มนํปีเก ฅาเนน คนฺเฑ ฅายิตฺถํ ฅกฺติ
 กาเถน กาลํ มนํปีเก ฅิวุหาย วเส สํยิตฺถํ ฅกฺติ กาเถน กาลํ
 มนํปีเก กาเยน โผฏฺฐพฺเพ ฅุสฺสิตฺถํ มึณฺฑปาติโก อากุโส ภิกฺขุ
 สกฺกโต ฅรฺกโต มานิตอ ปุสฺสิตอ อปฺจิตอ มึณฺฑาย จรฺติ หนฺน
 อากุโส มยมนํ มึณฺฑปาติกา โหม มยมนํ ฅจฺฉาม กาเถน
 กาลํ มนํปีเก จกฺขุหา รูเป ปสฺสึตฺถํ มยมนํ ฅจฺฉาม กาเถน
 กาลํ มนํปีเก โสเถน สทฺเท โสตฺถํ มยมนํ ฅจฺฉาม กาเถน กาลํ
 มนํปีเก ฅาเนน คนฺเฑ ฅายิตฺถํ มยมนํ ฅจฺฉาม กาเถน กาลํ
 มนํปีเก ฅิวุหาย วเส สํยิตฺถํ มยมนํ ฅจฺฉาม กาเถน กาลํ
 มนํปีเก กาเยน โผฏฺฐพฺเพ ฅุสฺสิตฺถํ มยมนํ สกฺกตา ฅรฺกตา
 มานิตา ปุสฺสิตา อปฺจิตา มึณฺฑาย จรฺตฺถมาติ อยํ โช โน
 ภนฺเต ฅนฺตวากถา วิปฺปกฺตา ฅถ ภควา ฅนุปฺปตฺโตติ ฯ น
 ฅเวตํ ภิกฺขเว ฅุมฺหากํ ปฏฺฐิรูปํ กุณฺนตฺตํ สทฺธา อคฺคาสฺมา
 ฅนคฺคาริยํ ปพฺพชิตานํ ยํ ฅุมฺเห ฅเวรฺรํ ฅถ กเถยฺยถ สันนิ-
 ปิตานํ โว ภิกฺขเว ทวํ ภณฺณํ ฅมฺมํ วา ฅถา อริโย วา
 ฅณฺเฑภาโวติ ฯ ฅถ โช ภควา ฅตมคฺคํ วิทิตฺวา ฅายํ เวถายํ

อิมํ อุทานํ อุทานนํ

ปิ่นุทปาติกสูตรํ ภิกฺขุโน อคฺคตภรตํ อนนฺตโปตีโน

เทวํ ปิ่นุทปาติ ตาติโน โน เจ ตฺถทสฺสโถกนิสฺสํโสโตติ ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๘๓] ๘ เอมฺมเม สฺสํ ๑ เขกํ สํมยํ ภควา ตาวคฺคณิ
 วิหริติ เขตฺตวเน อนาถปิ่นุทกสูตรํ อารามํ ๑ เทน ไช ปน สํมเยน
 สํมพฺพุตํ ภิกฺขุณฺํ ปจฺจนาภตํ ปิ่นุทปาตปฏิกฺกนฺตานํ มณฺฑลมาเพ
 สฺสนฺนิสฺสนานํ สฺสนฺนิปิตานํ อยมนฺตวากถา อุทปาติ โถ หนฺ ไช
 อวฺรุโส สิปฺปํ ชานาติ โถ กิํ สิปฺปํ สิกฺขิํ กตฺว สิปฺปํ สิปฺปานํ
 อคฺคณฺติ ๑ ตคฺคเจจฺเจ เอมมาหํสํ หคฺคิสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑
 เขจฺเจ เอมมาหํสํ อตฺถสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ
 เอมมาหํสํ รตฺสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ
 ธนฺสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ ฆรฺสิปฺปํ สิปฺปานํ
 อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ มุทฺธาสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑
 เขจฺเจ เอมมาหํสํ คณฺหาสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ
 เอมมาหํสํ สงฺฆานสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ
 เตชาสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ กาพฺยสิปฺปํ
 สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ โลกายตนสิปฺปํ สิปฺปานํ
 อคฺคณฺติ ๑ เขจฺเจ เอมมาหํสํ เขตฺตวิชฺชาสิปฺปํ สิปฺปานํ อคฺคณฺติ ๑
 อยฺยจฺรหิ เทสํ ภิกฺขุณฺํ อนฺตวากถา โหติ วิปฺปกตา ๑ อถ ไช

ภควา ส่ายณหสฺมยํ ปฐิสฺสธณนา วุฏฺฐิตอ ยေန มนุชฺชตมาโพ
 เทนุปลงฺกมฺมิ อุลปลงฺกมฺมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสฺเน นิสฺสํ ๑ นิสฺสช
 ไช ภควา ภิกฺขุ อามนุคฺเชสิ กาย นุคฺคต ภิกฺขเว เอตฺรหิ กถาย
 สฺนุหิสนฺนา กา จ ปน โว อนุคฺรภาถา วิปฺปกตาติ ๑ อธิ
 ภนฺเต อมฺหากํ ปจฺจภาภคํ ปิณฺหาปาทปตฺติกฺกนฺตานิ มนุชฺชตมาเพ
 สฺนุหิสนฺนานิ สฺนุหิปตฺตานิ อนุคฺรภาถา อูทปาทิ โท นุ ไช อากุโล
 สิปฺปํ ชาวาทิ โท กิ สิปฺปํ สิกฺขํ กตฺร สิปฺปํ สิปฺปานิ
 อคฺคณฺติ ตตฺถเอกํจฺเจ เอวมาหํสุ หคฺคิสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ
 เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ อสฺสสฺสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอว-
 มาหํสุ รกฺสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ ธนุสฺสิปฺปํ
 สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ ฝรฺกฺสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ
 เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ มุทฺธาสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ
 เอวมาหํสุ คณฺหาสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ
 สฺงฺฆานสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ เทชาสิปฺปํ
 สิปฺปานิ อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ กายสิปฺปํ สิปฺปานิ
 อคฺคณฺติ เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ โถกายนสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ
 เอกํจฺเจ เอวมาหํสุ เชตฺตวิชฺชวาสิปฺปํ สิปฺปานิ อคฺคณฺติ อโย ไช
 โน ภนฺเต อนุคฺรภาถา วิปฺปกตา อถ ภควา อญฺชลปฺปตฺโตติ ๑
 น เชวคํ ภิกฺขเว คมฺหากํ ปฐิวิรูปํ กุตฺตคฺคณฺตานิ สทฺธา อคฺวารสฺมา
 อนคฺวาริยํ ปพฺพชิตานิ ยํ ตุมฺहे เอวรูปํ กถํ กถเยยฺยาถ สฺนุหิ-

๘๔] อุทานเน ตติยสฺส นนุทวคฺคสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๓๒๓

ปตฺติคานํ โว ภิกฺขเว ทวํ กรณียํ ฌมฺมํ วา กถา อริโย
วา ตฺตุนฺหิภาโวติ ๑ อถ โส ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ
เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานเณสิ

อสิปฺปชฺชํ ๑ ทฬฺหํ อคฺคกานิ
ยคฺคินุทริโย สํพุพฺพิ วิปฺปมคฺคโต
อโนกสาร์ อมโม นิราสํ

“นุทฺตวา มารํ เอกจโร ส ภิกฺขุติ ๑ นวมนํ ๑

[๘๕] ๑๐ เหวมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา อูรฺเวธายํ
วิหริติ นชฺชา เนรณฺชรายํ ตํเร โพธิรฺกฺขมฺมเต ปจฺจมาภิสํมุทฺตโร ๑
เคน โส ปน สมนเณน ภควา สํคฺคตาหํ เอกปถฺตงฺเกน นิสฺสินฺโน
โหติ วิมฺมคฺคิสฺสํ ปฏฺฐิสฺสเวทํ ๑ อถ โส ภควา คสฺสํ สํคฺคตาหสฺสํ
อจฺจุเณน คมฺมหา สํมาธิมฺหา วุฏฺฐหิตฺวา พุทฺธจฺจุชฺชา โสกํ โวโธ-
เกสิ ๑ อทฺทสฺสา โส ภควา พุทฺธจฺจุชฺชา โวโธเกนฺโต สํคฺคเต
อเนเกหิ สํนฺตาเปหิ สํนฺตปฺปมาเน อเนเกหิ จ ปรีพาเหหิ ปรีชยฺห-
มานเณ วาคเชหิมิ โทสฺเชหิมิ โมหเชหิมิ ๑ อถ โส ภควา เขตมคฺคํ
วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานเณสิ

อโย โสโก สํนฺตาปฺปชาโต ผสฺสํปเรโต โรคํ วทติ อคฺคโต
เณน หิ มณฺเณติ คโต คํ โหติ อณฺเณถา
อณฺเณถาภาวํ ภวสฺสคฺคโต โสโก ภวปเรโต ภวเมวาภินนฺทติ

• อจฺจุณฺทายํ ทิตฺวา มานํ ๑

ยทาภินนุทฺติ คํ ภยํ ยสฺสํ ภายติ คํ ชุทฺถํ
 ภววิปฺปหานาย โช ปนิตํ พฺรหฺมจฺริยํ วุสฺสํติ ฯ
 เย हि เกจฺจ สฺมณฺณา วา พฺรหฺมณฺณา วา ภเวณ ภวสฺสํ วิปฺปโมกฺขมาหํสฺสุ
 สฺพเพเต อวิปฺปมฺมุตฺตา ภวสฺสํมาติ วทามิ ฯ
 เยว ปน เกจฺจ สฺมณฺณา วา พฺรหฺมณฺณา วา วิภเวณ ภวสฺสํ นิสฺสํสฺสณฺณาหํสฺสุ
 สฺพเพเต อนิสฺสํสฺสา ภวสฺสํมาติ วทามิ ฯ
 สฺพพฺพุตฺธิํ हि ปฏฺิจฺจุ ชุทฺถมิตํ สมนฺโภติ
 สฺพพฺพุปาทานกฺขยา นคฺคิ ชุทฺถสฺสํ สมนฺโภโว ฯ
 โสถมิมํ ปสฺสํ ปุณฺณอวิชฺชาย ปเวตา ภูตา ภูตรตา วา อปฺริมฺมุตฺตา ฯ
 เย हि เกจฺจ ภวํ สฺพพฺพุตฺธิํ สฺพพฺพุตฺถตาย
 สฺพเพเต ภวํ อนิจฺจุ ชุทฺธา วิปฺริณามธมฺมา ฯ
 เขวเมตํ ยถาภูตํ สมนฺมปฺปณฺณาย ปสฺสํโต
 ภวตฺตนา ปทฺียติ วิภวตฺตนาภินนุทฺติ ฯ
 สฺพพฺโธ ตณฺหาหนํ ชยา อเสสํวิราคฺคิโรโช นิพฺพุทฺธานํ
 ตสฺสํ นิพฺพุตฺสํ ภิกฺขุโน อนุปาทา ปนฺนพฺภโว น โหติ ฯ
 อภิภูโต มาโร วิชิตฺสงฺคาโม อฺปฺปจฺจุคา สฺพพฺภวานิ ตาทิตฺติ ฯ ๑
 นนฺทวคฺคโต ตติโย ฯ

กมิทฺวา ภคฺวณฺทํ อภิวาทิตฺวา เอกมฺนุทํ นิสฺสํ ๑ เอกมฺนุทํ นิสฺสนฺโน
 ๒ อายสฺสมา เมฆิโย ภคฺวณฺทํ เอตทโวจ อิทํ ภาณเต ปุพฺพพณฺห-
 สมนํ นินฺวาเสตฺวา ปคฺคตจิวรมาทาย ชนฺตุคามํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสฺสํ
 ชนฺตุคามํ ปิณฺฑาทาย จริตฺวา ปจฺจมาภคฺตํ ปิณฺฑาทปคฺคตปฏิทฺทกฺโข
 เยน กิณฺนิกาพาย นทียา ตีรํ เตนฺนปสงฺกมิ อฺปสงฺกมิตฺวา กิณ-
 นิกาพาย นทียา ตีรํ ชงฺขวาทิตวํ อนฺจจกฺกมาโน อนฺจจกฺกมาโน อทฺทสฺสํ
 อมฺพวนํ ปาสาทิกํ รณณํ ทิสฺวาน เม เอตทโหสิ ปาสาทิกํ
 วตฺติทํ อมฺพวนํ รณณํ อตฺถํ วตฺติทํ กุตฺตปคฺคตสฺส ปธานคฺคตสฺส
 ปธานาย สฺสเจ มํ ภคฺวา อานุชาเนยฺย อคฺคจฺเจยฺยาหํ อิมํ
 อมฺพวนํ ปธานายาติ สฺสเจ มํ ภาณเต ภคฺวา อานุชานาติ
 คจฺเจยฺยาหํ อมฺพวนํ ปธานายาติ ๑

[๘๖] เหวํ วุตฺเต ภคฺวา อายสฺสมฺนุทํ เมฆิโย เอตทโวจ อคฺคเมหิ-
 ตาว เมฆิโย เอกโกมฺหิ ตาว ยาว อญฺโชนํ โกจิ ภิกฺขุ
 อคฺคจฺจตฺติ ๑ ทฺติยมฺบิ ๒ อายสฺสมา เมฆิโย ภคฺวณฺทํ เอตทโวจ
 ภคฺวโศ ภาณเต นคฺคิ กิณฺนิจํ อคฺคตฺวี กรณณํ นคฺคิ กคฺคสฺส วา
 ปวิจโย มยฺหํ ๒ ปน ภาณเต อคฺคิ อคฺคตฺวี กรณณํ อคฺคิ
 กคฺคสฺส ปวิจโย สฺสเจ มํ ภาณเต ภคฺวา อานุชานาติ คจฺเจยฺยาหํ
 ทํ อมฺพวนํ ปธานายาติ ๑ ทฺติยมฺบิ ๒ ภคฺวา อายสฺสมฺนุทํ
 เมฆิโย เอตทโวจ อคฺคเมหิ ตาว เมฆิโย เอกโกมฺหิ ตาว อญฺโชนํ
 โกจิ ภิกฺขุ อคฺคจฺจตฺติ ๑ ทฺติยมฺบิ ๒ อายสฺสมา เมฆิโย ภคฺวณฺทํ

๘๗] อูทาเน จตุคฺคตฺตํ เมฆียวคฺคตฺตํ ปจฺมตฺตํ ๑๒๕

เอตทโวจ ภควโต ภนฺเต นคฺคิ กิณฺจิ อุตฺตริ กรณียํ นคฺคิ
กตฺตํ วา ปฏฺิจโย มยฺหํ โห ปน ภนฺเต อคฺคิ อุตฺตริ กรณียํ
อคฺคิ กตฺตํ วา ปฏฺิจโย สฺเจ นํ ภควา อานุชานาติ คจฺเจยฺยาหํ
คํ อมฺพวนํ ปธานายาติ ๑ ปธานนฺติ โห เมฆีย วทมานํ กิณฺจิทฺเทยฺยาม
ยสฺสํทานิ ตฺวํ เมฆีย กาลํ มณฺเฑสฺสํ ๑

[๘๗] อถ โห อายสฺมา เมฆโย อญฺจุจายาสฺนา ภควนฺตํ
อภิวาทเตตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน คํ อมฺพวนํ เทนุปลงฺกมิ
อฺปลงฺกมิตฺวา คํ อมฺพวนํ อชฺโฌคฺเคตฺวา อณฺเฑตรสฺมึ รุกฺขมฺเ
ทิวาวิหารํ นิสฺสํ ๑ อถ โห อายสฺมโต เมฆียสฺส ตสฺมึ อมฺพวเน
วิหรนฺตสฺสํ เขภฺยุเยน ตโย ปาปกา อกฺุสเถ วิตฺกฺกา สมนฺทาจฺรนฺติ
เสยฺยถํ กามวิตฺกฺโก พฺยาปาทวิตฺกฺโก วิหีสํวิตฺกฺโก ๑ อถ
โห อายสฺมโต เมฆียสฺส เอตทโหสิ อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุคํ
วต โภ สฺทฺธา จ วตฺมฺหิ อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺ
อถ โห ปนิเมหิ ตฺถิ ปาปเกหิ อกฺุสเถหิ วิตฺกฺเกหิ อนฺวาสโต
เสยฺยถํ กามวิตฺกฺเกน พฺยาปาทวิตฺกฺเกน วิหีสํวิตฺกฺเกนาติ ๑
อถ โห อายสฺมา เมฆโย สํยณฺหสฺมยํ ปฏฺิสตฺตานา อญฺจุจิตฺ
เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทเตตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสินฺโน โห อายสฺมา เมฆโย
ภควนฺตํ เอตทโวจ อีธ ภนฺเต ตสฺมึ อมฺพวเน วิหรนฺตสฺสํ เขภฺยุเยน

๑ ย. อนฺวาสโน ๑

คโย ปาปกา อกฺขตฺตา วิตฺตกา สมนฺทาจฺรณฺติ เสงฺฆยถํ กามวิตฺตโก
 พยาปาทวิตฺตโก วิหิตฺตวิตฺตโก ตสฺส มยฺหํ ภนฺเต เขตฺตโหติ
 อจฺฉริยํ วมฺ โภ อพฺภุทํ วมฺ โภ สทฺธฺชา จ วมฺหิ อคารสฺมา
 อนคาริยํ ปพฺพชฺชิตฺตํ อถ โช ปนฺนิเมหิ คีหิ ปาปเกหิ อกฺขตฺเตหิ
 วิตฺตเกหิ อนฺนวาสิตฺตํ เสงฺฆยถํ กามวิตฺตเกน พยาปาทวิตฺตเกน
 วิหิตฺตวิตฺตเกนาคิ ฯ

[๘๘] อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺมุตฺติยา ปณฺญา ชมฺมา ปริปา-
 กาย สํวตฺตุนฺติ กตเม ปณฺญา • อธิ เมฆิย ภิกฺขุ กถฺยาณมิตฺตโ
 โหติ กถฺยาณสํปวฺจโก อปริปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺมุตฺติยา อํ
 ปจฺจโม ชมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ ฯ ๒ ปุณฺ จ ปวฺ เมฆิย ภิกฺขุ
 สํสฺวา โหติ ปาติโมกฺขสํวรสํวฺตฺโต วิหฺรติ อจฺจวโคจรสํปนฺโน
 อณฺุมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสวํ สฺมาทาย สิกฺขติ สิกฺขาปเทสฺส อปริ-
 ปกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺมุตฺติยา อํ ทุติโย ชมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ ฯ
 ๓ ปุณฺ จ ปวฺ เมฆิย ภิกฺขุ ยายํ กถา อภิสสฺสเถวิกา เจโตวิวรณฺสป-
 ปายา เอกนฺตนิพฺพิทาย วิราคาย นิโรธาย อปฺปสํมาย อภินฺนุณาย
 สมนฺโพธาย นิพฺพานาย สํวตฺตติ เสงฺฆยถํ อปฺปํจฺฉนฺนกา สมนฺนุจฺจิ-
 กถา ปวิเวกกถา อสํสคฺคกถา วิริยารมฺภกถา สํสกถา สฺมาธิ-
 กถา ปณฺณากถา วิมฺมุตฺติกถา วิมฺมุตฺติณานทสฺสณฺนกถา เขวฺรพฺบิยา
 กถว ย นิกามตฺถาภํ โหติ อภิจฺฉนฺตภาภํ อภิสฺสวภาภํ อปริปกฺกาย เมฆิย
 เจโตวิมฺมุตฺติยา อํ ตติโย ชมฺโม ปริปากาย สํวตฺตติ ฯ ๔ ปุณฺ จ

ปรี เมฆิย ภิกขุ อารทฺธวิริโย วิหริติ อกฺขณํ ฐมฺมานํ ปหานาย
 กฺขณํ ฐมฺมานํ อุปฺปาทาย ทมฺวา ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตฺวโร
 กฺขณสฺส ฐมฺเมสฺส อปริปรกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺบุตฺติยา อโย จตุตฺถ
 ฐมฺโม ปริปรากาย สํวตฺตติ ฯ ๕ ปุณฺ ๑ ปรี เมฆิย ภิกขุ ปญฺญา
 โหติ อุกฺกตฺตคามินิยา ปญฺญา สมนฺนาคโค อริยาโย นิพฺพุตฺติกา
 สมนฺนาทฺทกฺกขคามินิยา อปริปรกฺกาย เมฆิย เจโตวิมฺบุตฺติยา อโย
 ปญฺจโม ฐมฺโม ปริปรากาย สํวตฺตติ ฯ อปริปรกฺกาย เมฆิย เจโต-
 วิมฺบุตฺติยา อิมํ ปญฺจ ฐมฺมา ปริปรากาย สํวตฺตติ ฯ กถฺยาณ-
 มิทฺตสฺสเถตํ เมฆิย ภิกขุโน ปาฏิทฺธํ กถฺยาณสํหายสฺส กถฺยาณ-
 สมนฺปวฺจกฺขณํ ยํ สํวตฺตา ภวิสฺสติ ปาติโมกฺขสํวรํสํวตฺตา วิห-
 วิสฺสติ อจฺจวโคจรสมนฺโน อณฺมตฺเตสฺส วชฺเชสฺส ภยทสฺสํว
 สมนฺทาย สิกฺขิสฺสติ สิกฺขาปเทสฺส ฯ กถฺยาณมิทฺตสฺสเถตํ เมฆิย
 ภิกขุโน ปาฏิทฺธํ กถฺยาณสํหายสฺส กถฺยาณสมนฺปวฺจกฺขณํ ยํ
 ยายํ กถา อภิสํสฺสเทจิกา เจโตวิจฺจณสํปฺปายา เอกนฺตนิพฺพิทาย
 วิราคาย นิโรธาย อุปสํมาย อภินฺนํ สมนฺโพราย นิพฺพุทฺทาย
 สํวตฺติสฺสติ เสงฺขยํ อปฺปจฺจกถา สมนฺจฺจิกถา ปวิเวกกถา
 อสํสคฺคกถา วิวิจฺจวณฺณกถา สํสคฺคกถา สมนฺจิกถา ปญฺญาณกถา วิมฺบุตฺติ-
 กถา วิมฺบุตฺติทฺตวณฺณกถา เหววฺวณฺณกถา นิแกมณฺณกถา ภวิสฺสติ
 อภิสํสฺสเทจิกา อภิสํสฺสเทจิกา ฯ กถฺยาณมิทฺตสฺสเถตํ เมฆิย ภิกขุโน
 ปาฏิทฺธํ กถฺยาณสํหายสฺส กถฺยาณสมนฺปวฺจกฺขณํ ยํ อารทฺธวิริโย

วิหริสุตฺตํ อุตฺถา ฐมฺมานํ ปหานาย กุสฺสตา ฐมฺมานํ อุตฺถา
 ภาวํ ทพฺพปรกฺกโม อนิกฺขิตฺตโร กุสฺสเดสฺส ฐมฺเมสฺส ฯ กถฺยาณ-
 มิตฺตสฺสเดสฺสํ เมฆิย ภิกฺขุโน ปาฏิกงฺขํ กถฺยาณสฺสหายสฺส กถฺยาณ-
 สมนฺวณฺทสฺส ยํ ปณฺณว ภาวิสฺสํ อุตฺถกตฺตคามินิยา ปณฺณว
 สมนฺวณฺทโต อริยา นินฺนเพริกา ยํ มาทฺตชฺชคามินิยา ฯ

[๔๘] เทน ๑ ปน-เมฆิย ภิกฺขุโน อิมสฺส ปณฺจสฺส ปติฏฺฐาย
 จตฺตาโร ฐมา อุตฺถโร ภาเวตฺตพฺพา อุตฺถโร ภาเวตฺตพฺพา รากสฺส
 ปหานาย เมตฺตา ภาเวตฺตพฺพา พฺยาปาทสฺส ปหานาย อานา-
 ปาณสฺสํ ภาเวตฺตพฺพา วิตกฺกุปฺปเจตฺตยา อนิจฺจสฺสณฺณว ภาเวตฺตพฺพา
 อสฺสํมานสฺสคฺคาตยา ฯ อนิจฺจสฺสณฺณวโน หิ เมฆิย อนตฺตสฺสณฺณว
 สณฺนํ จาติ อนตฺตสฺสณฺณว อสฺสํมานสฺสคฺคาตํ ปาปฺปนาติ ทิฏฺฐเจว
 ฐมฺเม นินฺนพานนฺติ ฯ อถ โห ภาว ฆเตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ
 เวตฺถยํ อิมํ อุตฺถา อุตฺถาเนสฺ

ชุทฺทา วิตกฺกา สฺสฺมา วิตกฺกา
 อนฺคตา มนฺโส อุตฺถพิทาปา
 เอเต อวิทฺวา มนฺโส วิตกฺเก
 หุราหุโร ธาวติ ภาวตฺตจิตฺโต ฯ
 เอเต ๑ วิทฺวา มนฺโส วิตกฺเก
 อตาปํ โย สํวรติ สติมา

๘๓] อุทาเน จตุคตสฺส เมขิยวคฺคสฺส ทุคฺคิตฺตฺยสฺสคฺคํ ๓๒๘

อนฺนคเต มนโส อุกฺกฬิตาเป

อเสสฺสเมเต ปชฺหาติ พุทฺโธติ ๑ สฺสคฺคํ ปจฺมํ ๑

[๘๐] ๒ เหวมนเม สฺสคฺคํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา กุสึนารายํ วิหริติ
อุปวตฺตเน มถฺธานํ ตํถวเน ๑ เทน โห ปน สมนฺเยน สมนฺพหฺวตา
ภิกฺขุ ภควโต อวิหฺวเร อรณฺณกฺกุฏิกายํ วิหฺรณฺติ อุกฺกธฺตา อุนฺนพฺพา
จปฺตา มุชฺรา วิกิณฺณวจา มุจฺจสฺสคฺคิโน อสฺมปฺชานา อสฺมาหิตา
วิพฺภนฺตจิตฺตา ปากคินฺทริยา ๑ อทฺทสา โห ภควา เต สมนฺพหฺวเต
ภิกฺขุ อวิหฺวเร อรณฺณกฺกุฏิกายํ วิหฺรณฺเต อุกฺกธฺเต อุนฺนเพ จปเต
มุชฺเร วิกิณฺณวาเจ มุจฺจสฺสคฺคิโน อสฺมปฺชานเ อสฺมาหิตเ วิพฺภนฺต-
จิตฺเต ปากคินฺทริเย ๑ อถ โห ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ
เวตายํ อิมิ อุทานํ อุทาเนถิ

อภฺกฺขิตฺเตน กาเยน มิจฺจนาทฺธิจฺจิกเตน จ

ถึนฺนมิทฺธาภิกฺขุเตน วสํ มาวรสฺส คจฺจติ ๑

ตสฺมา รกฺขิตจิตฺตสฺส สมนฺมาสงฺกปฺปโคจโร

สมนฺมาทฺธิจฺจิปฺเปกฺขาวโร ฅตฺตฺวาน อุกฺกยพฺพญํ

ถึนฺนมิทฺธาภิกฺขุ ภิกฺขุ สํพฺพา ทุคฺคิตฺตฺโย ชฺเหติ ๑ ทุคฺคิยํ ๑

[๘๑] ๓ เหวมนเม สฺสคฺคํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา โกธฺเสสฺส จาริกํ
จรติ มหฺตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ ๑ อถ โห ภควา มคฺคา โอภฺกฺกมฺ
เยน อณฺณตฺรํ รุกฺขมฺถํ เทนฺนปสงฺกมฺมิ อฺปฺสงฺกมฺมิตฺวา ปณฺณตฺเต
อาสเน นิสฺสีติ ๑ อถ โห อณฺณตฺโร โคปาทโก เยน ภควา

เคนุปลงฺกมิ อูปลงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนุคํ
 นิสีทิตฺ ๑ เอกมฺนุคํ นิสีนฺนํ ๒ ติํ โคปาลกํ ภควา ฐมฺมียา กถาย
 สฺนฺทสฺสเสถสฺส สฺมาทเปถิสฺส สฺมฺกฺเตเชถิสฺส สฺมฺปหํเสถิสฺส ๑ อถ ๒ ติํ
 โคปาลโก ภควโต ฐมฺมียา กถาย สฺนฺทสฺสสฺสโต สฺมาทมฺบิสฺสโต สฺมฺกฺ-
 เตชิสฺสโต สฺมฺปหํสฺสโต ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิวาเสตฺถ เม ภนฺเต ภควา
 สฺวาทนาย ภคฺคํ สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเมนาติ ๑ อภิวาเสถสิ ภควา คุณฺหา-
 ภาเวน ๑ อถ ๒ ติํ โคปาลโก ภควโต อภิวาสนํ วิทิตฺวา
 อฏฺฐายาสฺนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปฏฺกามิ ๑
 อถ ๒ ติํ โคปาลโก ตสฺสํ วัคฺคิยา อจฺจุเยน สเก นิเวสเณ
 ปหุคํ อปฺโปทกปายาสํ ปฏฺฐียาทาเปตฺวา นวณฺจ สบฺบิํ ภควโต
 กาลํ อารโหเสถ กาลโต ภนฺเต นิฏฺฐิตํ ภคฺคกฺกมิตฺ ๑ อถ ๒ ภควา
 ปุพฺพพณฺหสฺมยํ นินฺวาเสตฺวา ปคฺคจํวรมาทาย สทฺธิํ ภิกฺขุสงฺฆเม เยน
 ตสฺสํ โคปาลกสฺสํ นิเวสนํ เคนุปลงฺกมิ อูปลงฺกมิตฺวา ปณฺ-
 ญตฺเต อาสเณ นิสีทิตฺ ๑ อถ ๒ ติํ โคปาลโก พุทฺธปฺปมฺขํ ภิกฺขุสงฺฆมฺ
 อปฺโปทกปายาเสณ ๑ นเวน ๑ สบฺบิเณ สทฺธกฺกา สฺนฺทปฺเปถิสฺส สฺมฺ-
 ปวาเรถิสฺส ๑ อถ ๒ ติํ โคปาลโก ภควนฺตํ ภูตฺตาวํ โอนฺตปคฺค-
 ปาณํ อณฺณตฺวํ นํจํ อาสํ คเหตฺวา เอกมฺนุคํ นิสีทิตฺ ๑ เอกมฺนุคํ
 นิสีนฺนํ ๒ ติํ โคปาลกํ ภควา ฐมฺมียา กถาย สฺนฺทสฺสเสถตฺวา สฺมา-
 ทเปตฺวา สฺมฺกฺเตเชตฺวา สฺมฺปหํเสถตฺวา อฏฺฐายาสฺนา ปฏฺกามิ ๑

[๘๒] อถ ๒ อจฺจิรปฏฺกนฺตสฺส ภควโต ติํ โคปาลกํ อณฺณ-

๘๔] อุทานะ จตุตถสัสต เมฆิยวคฺคสัสต จตุตถสัสต ๑๓๑

คโร ปุริโส สัมมุตริกาย ชีวิตา โวโรเปติ ฯ อถ ไช สัมพหุตา
ภิกขุ เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมัสสํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เอกมฺนตํ นิธํยิตฺถํ ฯ เอกมฺนตํ นิธินฺนา ไช เต ภิกขุ
ภควนฺตํ เขตฺทโวจํ เยน ฆนฺเต โคปาลเกณ อชฺช พุทฺธปฺปมฺไม
ภิกขุสงฺโฆ อปฺปาทกปายาเสณ จ นเวน จ สบฺบิณา สหคฺคา
สณฺทปฺปิโต สมนฺวารีโต โส กิร ฆนฺเต โคปาลโก อณฺณตเรน
ปฺริเสณ สัมมุตริกาย ชีวิตา โวโรเปติติ ฯ อถ ไช ภควา เขตฺมตฺถ
วิทฺติวาทาย เวทาย อิมํ อุทานํ อุทานะสิ

ทิสโส ทิสํ ยนฺตํ กยิรา เวรี วา ปน เวรีนํ

มิจฺฉาปณฺณิหิตํ จิตฺตํ ปาปมฺมโย นํ ตโต ภเวติ ฯ ศคฺคิยํ ฯ

[๘๓] ๔ เขวมฺเม สุตํ ฯ เขกํ สมนํ ภควา ราชคฺเห วิหฺรติ
เวพฺพเน กถฺนหฺกนิวาเป ฯ เตน ไช ปน สมนฺเณ อายสฺมา จ
สํวริปฺตุโต อายสฺมา จ มหาโมคฺคตฺถาโน กโปตกนฺทราญํ วิห-
รนฺติ ฯ เตน ไช ปน สมนฺเณ อายสฺมา สํวริปฺตุโต ชฺฌนฺหา
รตฺติยา นโวโรเปเตหิ เกเสหิ อพฺโปกาสเณ นิธินฺโน โหติ อณฺณตฺร
สฺมารี สฺมาปชฺชิตฺวา ฯ

[๘๔] เตน ไช ปน สมนฺเณ เทว ยถฺวา สํหาเยกา อุตฺตราย
ทิสาย ททฺชิตฺทิสํ ศกฺคณฺติ เกณจิเทว ภเวณฺเณ ฯ อทฺทสฺสํ ไช
เต ยถฺวา อายสฺมณฺตํ สํวริปฺตุตํ ชฺฌนฺหา รตฺติยา นโวโรเปเตหิ
เกเสหิ อพฺโปกาสเณ นิธินฺนํ ทิสฺวาน เอยโก ยถฺไช ทฺติยํ ยถฺ

เชตทโวจ ปฏิภาติ มํ สมนํ อิมสัจจํ สมนสัจจํ สัจเจ ปหารํ ทา-
 ศุณฺหิ ฯ เอวํ วุตฺเต โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ เชตทโวจ อตฺถํ สมนํ
 มา สมนํ อาสาเทสิ อุกาโร โส สมนํ สมนโน มหิตฺธิโก
 มหานุภาโวติ ฯ ทฺติยมฺปิ โช โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ เชตทโวจ ปฏิ-
 ภาติ มํ สมนํ อิมสัจจํ สมนสัจจํ สัจเจ ปหารํ ทาศุณฺหิ ฯ ทฺติยมฺปิ
 โช โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ เชตทโวจ อตฺถํ สมนํ มา สมนํ อาสาเทสิ
 อุกาโร โส สมนํ สมนโน มหิตฺธิโก มหานุภาโวติ ฯ ทฺติยมฺปิ
 โช โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ เชตทโวจ ปฏิภาติ มํ สมนํ อิมสัจจํ ส-
 มนสัจจํ สัจเจ ปหารํ ทาศุณฺหิ ฯ ทฺติยมฺปิ โช โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ
 เชตทโวจ อตฺถํ สมนํ มา สมนํ อาสาเทสิ อุกาโร โส สมนํ
 สมนโน มหิตฺธิโก มหานุภาโวติ ฯ อถ โช โส ยถุชฺชํ ตํ ยถุชฺชํ
 อนาทยิตฺวา อายสฺมโต สํวริปฺปคฺคตฺตฺเรสสัจจํ สัจเจ ปหารํ อทาสิ ฯ
 อมฺปิ เตน ปหาเรณ สัจจตรตนํ วา อฏฺฐตรตนํ วา นาคํ โสสาเทยฺย
 มหนฺคํ วา ปพฺพตฺตญฺญํ ปทาเถยฺย ฯ อถ จ ปน โส ยถุชฺชํ ทยฺหา-
 มิตฺติ วุตฺวา ตตฺถเภาว มหานิรยํ อปตาสิ ฯ

[๘๕] อทฺทสา โช อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺตาโน ทิพฺเพน จกฺขุ-
 นา วิสฺสุทฺเตน อตฺติกฺกนฺตมานุสฺสเกณ เตน ยถุชฺเชน อายสฺมโต สํวริ-
 ปฺปคฺคตฺตฺเรสสัจจํ สัจเจ ปหารํ ทิยมานํ ทิสฺสุวาน เยนายสฺมา สํวริปฺปคฺค-
 ตฺเตนุปตฺตํกมิ อฺปตฺตํกมิตฺวา อายสฺมนฺคํ สํวริปฺปคฺคํ เชตทโวจ
 กจฺจุ เตะ อาวุโส ชมนฺนํ กจฺจุ ยานฺนํ กจฺจุ น กิณฺณจฺจุ ทฺก-

๘๗] อุกาเน จตุตถสัสต เมธียวคฺคสัสต ปณฺณมสฺสคฺคํ ๑๓๓

ขฺนฺติ ขมนฺนํ เม อวฺสุโส โมคฺคตฺถาน ยานํ เม อวฺสุโส
โมคฺคตฺถาน อปฺปี จ เม สัสเส โลกํ ทุกฺขขฺนฺติ ฯ อจฺฉริยํ อวฺสุโส
ธวฺริปฺปคฺคํ อพฺภุคฺคํ อวฺสุโส ธวฺริปฺปคฺคํ ยํ มหิทฺธิโก อายสฺมา
ธวฺริปฺปคฺคํ มหानุภาโว อิทฺเต อวฺสุโส ธวฺริปฺปคฺคํ อณฺณตโร
ยถฺวา สัสเส ปหาโร อทาสี คาว มหาลาโร อโหสิ อปฺปี เทน
ปหารเณ สคฺคตฺรคฺคํ วา อจฺฉรคฺคํ วา นาคํ โอสถายฺเย มหนฺตํ
วา ปพฺพคฺคญฺญํ วา ปทาเดยฺยาติ ฯ อถ ปนายสฺมา ธวฺริปฺปคฺคํ
เอวมาห ขมนฺนํ เม อวฺสุโส โมคฺคตฺถาน ยานํ เม อวฺสุโส
โมคฺคตฺถาน อปฺปี จ เม สัสเส โลกํ ทุกฺขขฺนฺติ อจฺฉริยํ อวฺสุโส
โมคฺคตฺถาน อพฺภุคฺคํ อวฺสุโส โมคฺคตฺถาน ยํ มหิทฺธิโก อาย
สฺมา มหาโมคฺคตฺถานิน มหานุภาโว ยตฺร หิ นาม ยถฺขมนํ
ปัสสํ
ปสํ

[๘๖] อสฺสํ
อติกฺกนฺตมานุสํ
ปํ ฯ อถ โส ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุกาณํ
อุกาเนสํ

ยสฺสํสํ สํสํสํสํ จิตฺตํ จิตฺตํ นานุปกมฺปติ

วิรคฺคํ รชณฺเยสฺสํ โภปเนยฺเย น กุปฺปติ

ยสฺสํ
กุโธ คํ ทุกฺขเมสฺสํ

[๘๗] ๕ เอวเม สํสํสํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา โสสมุพฺพิยํ วิหริ

โฆสีตารามะ ๑ เคน โฆ ปน สัมเขน ภควา อากินฺโน วิหริ
 ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺหิ อูปาสเกหิ อูปาสีกาหิ ราชฺหิ ราชฆมามตฺเตหิ
 ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสวเกหิ อากินฺโน ทุกฺขํ น ผาสฺสุ วิหริ ๑
 อถ โฆ ภควโต เอตทโหสิ อหํ โฆ เอตฺรหิ อากินฺโน วิหรามิ
 ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺหิ อูปาสเกหิ อูปาสีกาหิ ราชฺหิ ราชฆมามตฺเตหิ
 ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสวเกหิ อากินฺโน ทุกฺขํ น ผาสฺสุ วิหรามิ
 ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺหมหา วูปกฏฺโฐ วิหเรยฺยนฺติ ๑ อถ โฆ ภควา
 ปุพฺพพณฺหสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺฉวรมาทาย โกสฺมปิ ปิณฺฑาทาย ปา-
 วิสี ๑ โกสฺมปิยํ ปิณฺฑาทาย จริตฺวา ปจฺจามตฺตํ ปิณฺฑปาตปฏิก-
 กนฺโต สํมํ เตนาสํ นํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจฺฉวรมาทาย อนามนฺเตตฺวา
 อูปฏฺฐากํ อนปโตเกตฺวา ภิกฺขุสงฺฆํ เอโก อหฺมึติโย เขน ปาติ-
 เถยฺยกํ เคน จาริกํ ปฏฺกามิ อนุปฺพุเพน จาริกญฺจรมาโน เขน
 ปาติเถยฺยกํ ตทวสฺริ ๑

[๘๘] ศฺคฺร สฺกํ ภควา ปาติเถยฺยเก วิหริ รกฺขิตฺวณฺสณฺฑเ
 ภทฺทสาถมฺมเต ๑ อณฺเวยตโรปิ โฆ หตฺธินาโค อากินฺโน วิหริ
 หตฺถํหิ หตฺถินํหิ หตฺถิกุพฺเพหิ หตฺถินาเปหิ ฉินฺนํคฺคานิ เจว คินฺนานิ
 ชาทติ โยภคฺโคภคฺคญฺจสฺส สวาทาภคฺคํ ชาทนฺติ อาวิทานิ จ
 ปาณียานิ ปิวัติ โยคาหา จสฺส อุกฺคิณฺณสฺส หตฺถินิโย กายํ
 อูปนิฆนฺตนิโย คจฺจนฺติ อากินฺโน ทุกฺขํ น ผาสฺสุ วิหริ ๑
 อถ โฆ ศฺสสฺส หตฺถินาศฺสสฺส เอตทโหสิ อหํ โฆ เอตฺรหิ อากินฺโน

วิหรามิ หตฺถํ หตฺถินํ หตฺถิกุพฺเพหิ หตฺถินาเปหิ ฉินฺนํคฺคานิ
 เจว ตินฺนํ ชาทามิ โยภคฺโคภคฺคณฺจ เม ธาชาภงฺกํ ชาทนฺติ
 อาวิตานิ จ ปาณียานิ ปิวามิ โยคาหา จ เม อุตฺตติณฺณสฺส
 หตฺถินิโย กายํ อุนฺนิฆฺสํหติโย คจฺจนฺติ อากินฺโน ทุกฺขํ น
 ผาสฺสุ วิหรามิ ยนฺนุนาหํ เอโก คณฺมมหา วูปกฺกฺโข วิทเรยฺยนฺติ ฯ
 อถ โส ใส หตฺถินาโค ยฺยทา อปฺกมฺม เยน ปาถิเตยฺยํ
 รกฺขิตวณฺณสฺสโต ภทฺทสาตมฺมํ เยน ภควา เทนฺปสฺสํกฺมิ
 อฺปสฺสํกฺมิตฺวา คตฺตํ สฺสํ ใส หตฺถินาโค ยสฺมึ ปเทเส ภควา
 วิหริติ ตํ ปเทสํ อปฺหริตวญฺจ กโรติ ใสณฺทาย ภควโต
 ปาณียํ ปริโชนฺนํ อฺปฏฺฐเปติ ฯ

[๘๘] อถ โส ภควโต รโหคฺคสฺส ปฏฺฐิตฺถนฺตสฺส เอวํ เจตโส
 ปริวิตฺตโก อูทปาติ อหํ โส ปุพฺเพ อากินฺโน วิหาสํ ภิกฺขุหิ
 ภิกฺขุณฺหิ อฺปาสํเกหิ อฺปาสํกาหิ ราชฺฐหิ ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ
 ติตฺถิยสํวเกหิ อากินฺโน ทุกฺขํ น ผาสฺสุ วิหาสํ ใสณฺหิ
 เอตฺรหิ อนากินฺโน วิหรามิ ภิกฺขุหิ ภิกฺขุณฺหิ อฺปาสํเกหิ อฺปาสํกาหิ
 ราชฺฐหิ ราชมหามตฺเตหิ ติตฺถิเยหิ ติตฺถิยสํวเกหิ อนากินฺโน
 สฺสํ ผาสฺสุ วิหรามํติ ฯ สสฺสํ โส หตฺถินาสฺสํ เอวํ เจตโส
 ปริวิตฺตโก อูทปาติ อหํ โส ปุพฺเพ อากินฺโน วิหาสํ หตฺถํ
 หตฺถินํ หตฺถิกุพฺเพหิ หตฺถินาเปหิ ฉินฺนํคฺคานิ เจว ตินฺนํ
 ชาทํ โยภคฺโคภคฺคณฺจ เม ชาทิสฺสุ อาวิตานิ จ ปาณียานิ ปิวิ

โธคาหา ฯ เม อุตฺตคณฺหสุตฺตํ หตฺถนิโย กายํ อุนฺนิฆํสํนฺติโย
 อคฺคคัมภัสสํ อากิณฺโณ ทฺวํ น ฆาตฺว วิหาสํ โสมนฺติ เอตฺรหิ
 อนากิณฺโณ วิหฺรามิ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ
 อจฺฉินฺนคฺคานิ เจว ตินฺนํ ขาทามิ โธภคฺคคณฺหํ เม ธาธา-
 ภกฺคํ น ขาทนฺติ อนาจิตฺตํ ฯ ปานียานิ มิวานิ โธคาหา
 ฯ เม อุตฺตคณฺหสุตฺตํ น หตฺถนิโย กายํ อุนฺนิฆํสํนฺติโย อจฺฉินฺนคฺคานิ
 อนากิณฺโณ สฺวํ ฆาตฺว วิหฺรามํติ ฯ อถ โธ ภควา อคฺคคณฺหํ ฯ
 ปวิเวกํ วิทิตฺวา ตสฺส ฯ หตฺถนิคฺคสุตฺตํ เจตฺสา เจโตปรีตฺตคณฺ-
 ฆณฺณาย ตายํ เวธายํ อิมํ อุตฺตมานํ อุตฺตมานํ

เอตํ นาคสุตฺตํ นาคเณ อุตฺตมานสุตฺตํ หตฺถนิโย

สเมติ จิตฺตํ จิตฺเตน ยํ เอโก รมตํ วเนติ ฯ ปณฺณมํ ฯ

[๓๐๐] ๖ เชนฺนเม สฺวํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา ธาตฺตคณฺหํ
 วิหฺรติ เชนฺนเม อนาถปิตฺตคณฺหํ อารามํ ฯ เชน โธ ปน สมนฺน
 อายสฺมา ปิตฺตคณฺหํ ทฺวํ ฆาตฺว โธ ภควา อจฺฉินฺนคฺคานิ
 ปตฺตํ อากิณฺโณ ทฺวํ น ฆาตฺว วิหาสํ โสมนฺติ เอตฺรหิ
 อนากิณฺโณ วิหฺรามิ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ หตฺถํ
 อจฺฉินฺนคฺคานิ เจว ตินฺนํ ขาทามิ โธภคฺคคณฺหํ เม ธาธา-
 ภกฺคํ น ขาทนฺติ อนาจิตฺตํ ฯ ปานียานิ มิวานิ โธคาหา
 ฯ เม อุตฺตคณฺหสุตฺตํ น หตฺถนิโย กายํ อุนฺนิฆํสํนฺติโย อจฺฉินฺนคฺคานิ
 อนากิณฺโณ สฺวํ ฆาตฺว วิหฺรามํติ ฯ อถ โธ ภควา อคฺคคณฺหํ ฯ
 ปวิเวกํ วิทิตฺวา ตสฺส ฯ หตฺถนิคฺคสุตฺตํ เจตฺสา เจโตปรีตฺตคณฺ-
 ฆณฺณาย ตายํ เวธายํ อิมํ อุตฺตมานํ อุตฺตมานํ

๓๐๒] อุกาเน จตุตถสฺส เมฆยวคฺคสฺส สํคฺคตมอฏฺฐมสฺสคฺคํ ๓๓๗

มณฺญคฺคํ ๑ อถ ไช ภคฺวา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ
อิมํ อุกาณํ อุกาเนสฺส

อนุปฺวาโท อนุปฺชาโต ปาติโมกฺเข ๑ สํวโร

มคฺคตณฺณคฺคา ๑ ภคฺคสฺสํ ปคฺคตณฺจํ สยนาถํ

อริจิตฺเต ๑ อายโยโค เอกํ พุทฺธานธำถนฺนํ ๑ ฉฏฺฐํ ๑

[๓๐๓] ๒ เอมฺเม สํคํ ๑ เอกํ สํมํ ภคฺวา สํวคฺคิยํ
วิหฺรติ เชตฺวเน อนาถปฺปณฺฑิตสฺส อารามे ๑ เทน ไช ปน สํเยน
ธายสฺมา สํวโรโต ภคฺวโต อวิทฺเฐ นิสฺสินฺโน โหติ ปถฺถงกํ
อาภุชิตฺวา อชฺฐํ กายํ ปณฺธาย อปฺปํจฺฉนํ สนฺนคฺคฺจํ ปวิวิทฺโต
อธํสฺสจฺฉนํ อารทฺธวิริยํ อริจิตฺตมณฺญคฺคโต ๑ อทฺทสา ไช ภคฺวา
ธายสฺมนคฺคํ สํวโรโต อวิทฺเฐ นิสฺสินฺนํ ปถฺถงกํ อาภุชิตฺวา อชฺฐํ
กายํ ปณฺธาย อปฺปํจฺฉนํ สนฺนคฺคฺจํ ปวิวิทฺคํ อธํสฺสจฺฉนํ อารทฺธวิริยํ
อริจิตฺตมณฺญคฺคํ ๑ อถ ไช ภคฺวา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ
อิมํ อุกาณํ อุกาเนสฺส

อริเจตฺโส อปฺปมชฺชโต มุณฺนิโน โมนปเลศฺสุ ลิกฺขโต

โสกา น ภวณฺติ ตาทีโน อปฺปสํคฺคสฺส สทา สํคํคิตฺติ ๑ สํคฺคตมํ ๑

[๓๐๔] ๔ เอมฺเม สํคํ ๑ เอกํ สํมํ ภคฺวา สํวคฺคิยํ
วิหฺรติ เชตฺวเน อนาถปฺปณฺฑิตสฺส อารามे ๑ เทน ไช ปน สํเยน
ภคฺวา สํคฺคโต โหติ ฅรฺกโต มานีโต ปุชฺชิตโต อปฺปจิตโต ตาภี

ចាស្តុក្កាតិ ។ ឆេតវេនេ អហរាឆាតិ ។ គេនេ អិ ឆេតវេន៍ វិទិន្ទាតិ ។
 ចត ខៃ គេ ចល្លតិកុតិយា បរិវុធាឆកា ឆេតវេន៍ វិទិន្ទិតុវា យតានិកុតិកុត្តិ
 បរិក្ខាតុក្កា ចុក្កុតិកុត្តា មធិកុត្តិ ចាវិរេតុវា តាវតុត្តិ បេសេតុវា
 រតិយា រតិយំ តិទុឆាឆតេន តិទុឆាឆត្តំ ចុប្បត្តន្តិកុត្តា មនុស្សេ ចុក្កុត្តា បេស្តុ
 ប្បត្តន្តិកុត្តា តមណ្ឌំ តក្កុប្បកុតិយា កម្មំ ចតុត្តិកុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌ
 តក្កុប្បកុតិយា កុត្តត្តិកា បាបមុត្តា មុត្តាវាតិកុត្តិ ចុក្កុត្តិកុត្តិ
 ចិមេ អិ អាម មុត្តាវាតិកុត្តិ តមណ្ឌំ ចុក្កុត្តិកុត្តិ តតុត្តិកុត្តិ
 តតុត្តិកុត្តិ កុត្តាធិកុត្តិ បរិវាធិកុត្តិ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 កុត្តិ ចិមេ ចុក្កុត្តិ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 ចុក្កុត្តិ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 ចុក្កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ ចុក្កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ

[៣០៤] គេនេ ខៃ បេន តមេនេ តាវតុត្តិ មនុស្សេ ភិក្ខុ
 តិកុត្តិ ចតុត្តិកុត្តិ មុត្តាវាតិ ចាវាតិ ចក្កុត្តិកុត្តិ បរិវាធិកុត្តិ តតុត្តិកុត្តិ
 វិកេត្តិកុត្តិ ចតុត្តិកុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ តក្កុប្បកុតិយា កុត្តត្តិកា បាបមុត្តា
 មុត្តាវាតិកុត្តិ ចុក្កុត្តិកុត្តិ ចិមេ អិ អាម មុត្តាវាតិកុត្តិ តមណ្ឌំ
 ចុក្កុត្តិកុត្តិ តតុត្តិកុត្តិ តតុត្តិកុត្តិ កុត្តាធិកុត្តិ បរិវាធិកុត្តិ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ
 កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ កុត្តិ ចិមេ តមណ្ឌំ

อิมะ พุทฺทมณฺเฑ กถณฺทิตฺติ นาม ปุริโส ปุริสทิจฺจุ กิริตฺวา
อิตฺถิ ชีวิตฺตา โวโรเปตฺตตฺติ ๑

[๓๐๕] อถ โส สมฺพุทฺธา ภิกฺขุ ปุพฺพพนฺธมฺยัง นินฺวาเสตฺวา
ปตฺตจฺจวราทาย สํวตฺถิ ปิณฺฑาทาย ปวิสีสุ ๑ สํวตฺถิยัง ปิณฺฑาทาย
จิริตฺวา ปจฺจนาภตฺตํ ปิณฺฑทปาทปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เทนุ-
ปตฺตงฺกมฺมํ อุปตฺตงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตฺตํ นิสฺสํ ๑
เอกมฺนตฺตํ นิสฺสนฺนา โส เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เขตฺทโวจุ เขตฺตทริ ภาณฺเต
สํวตฺถิยัง มนุสฺสํสา ภิกฺขุ ทิสฺวา อตฺตพฺภาหิ ฆรฺรสาหิ วาจาหิ
อกฺโกตฺสหนฺติ ปรีภาตฺสหนฺติ โรตฺสหนฺติ วิเหตฺสหนฺติ อตฺตชฺชินฺ อิมะ สมฺณา
สํกฺยปฺตฺติยา ทตฺตสฺสิตฺตา ปาปมฺมา มุสํวาทินฺ อพฺรหฺมจารินฺ
อิมะ หิ นาม รมฺมจารินฺ สมฺจารินฺ พฺรหฺมจารินฺ สจฺจวาทินฺ
ตฺถวณฺโต กถฺยาณมฺมา ปฏฺฐานิสฺสหนฺติ นตฺติ อิมํ สํมณฺเฑ
นตฺติ อิมํ พฺรหฺมณฺเฑ นนฺจํ อิมํ สํมณฺเฑ นนฺจํ อิมํ
พฺรหฺมณฺเฑ กุโต อิมํ สํมณฺเฑ กุโต อิมํ พฺรหฺมณฺเฑ
อปคฺคา อิมะ สํมณฺเฑ อปคฺคา อิมะ พฺรหฺมณฺเฑ กถณฺทิตฺติ
นาม ปุริโส ปุริสทิจฺจุ กิริตฺวา อิตฺถิ ชีวิตฺตา โวโรเปตฺตตฺติ ๑
เนโส ภิกฺขเว สทฺโท จิรํ ภวิสฺสติ สคฺคทาหเมว ภวิสฺสติ สคฺคทาหสฺส
อจฺจเยน อนฺตรธายิสฺสติ เตน หิ ภิกฺขเว เย มนุสฺสํสา ภิกฺขุ
ทิสฺวา อตฺตพฺภาหิ ฆรฺรสาหิ วาจาหิ อกฺโกตฺสหนฺติ ปรีภาตฺสหนฺติ โรตฺสหนฺติ
วิเหตฺสหนฺติ เต ตุมฺहे อิมาย คาทาย ปฏฺฐิจฺเจเทถ

อภิวาที นริยํ อูเปติ

โย วาปี กตฺวา น กโรมฺหิตี จาห

อูโภปี เต เปจฺจ สฺมา ภวนฺติ

นิหีนกมฺมา มนุชา ปฺรคฺคฺคาติ ฯ

[๓๐๖] อถ โห เต ภิกฺขุ ภควโต สฺนฺติเก อิมํ คามํ
ปริยาปฺนิตฺวา เย มนุสฺสํ ภิกฺขุ ทิสฺวา อสฺสฬฺหาหิ ผรฺุสํหาหิ
วาจาหิ อฏฺโฏสฺนฺติ ปฺริภาสฺนฺติ โรสฺนฺติ วิหสฺนฺติ เต อิมาย
คากาย ปฏฺิโจทฺหฺนฺติ

อภิวาที นริยํ อูเปติ

โย วาปี กตฺวา น กโรมฺหิตี จาห

อูโภปี เต เปจฺจ สฺมา ภวนฺติ

นิหีนกมฺมา มนุชา ปฺรคฺคฺคาติ ฯ

[๓๐๗] มนุสฺสํนามํ เขตฺทโหสิ อการกา อิมํ สมนฺนา สกฺข-
ปฺปฺตฺติยา น อิมฺหิ กตํ ปาปฺนฺติเม สมนฺนา สกฺขปฺปฺตฺติยาติ ฯ
เนว โส สทฺโท จิรํ อโหสิ สฺตฺตาหเมว สทฺโท อโหสิ สฺตฺตา-
หสฺสํ อจฺจุเยน อนฺตรรายิ ฯ อถ โห สมนุสฺสา ภิกฺขุ เยน
ภควา เทนุปลสฺสงฺกมฺมํ อูปลสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนํ นิสฺสํทํ ฯ เอกมฺนํ นิสฺสํหา โห เต ภิกฺขุ ภควโต
เขตฺทโวจํ อจฺจุฉริยํ ภนฺเต อพฺภุคํ ภนฺเต ยาว สฺภาสิตฺตณฺจิทํ
ภนฺเต ภควตา เนโส ภิกฺขเว สทฺโท จิรํ ภวิสฺสตี สฺตฺตาหสฺสํ

อจฺจเยน อนฺตรธายิสัจจํคิ อนฺตรหิโต ภนฺเต โส สทฺโทติ ฯ
 อถ โข ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ ชุทานํ ชุทาเนติ
 ตฺพนฺติ วาจา ย ชนา อสฺสณฺตา
 ปเรหิ^๑ สัจฺจคามคคํว กุณฺชรํ
 สัจฺจวาน วาญํ ฆรํ ชุทฺตํ
 อธิวาสเย ภิกฺขุ ชุทฺตสัจฺจโตติ ฯ อจฺจํ ฯ

[๓๐๘] ๘ เอวเม สัจฺจํ ฯ เขถํ สมยํ ภควา ราชคเ วิหริติ
 เวพฺพเน กถนฺตกนิวาเป ฯ อถ โข ธายสุมโต อุปฺเพณสัจฺจ วฺจฺจนฺต-
 ปุคฺคสัจฺจ รโหคคสัจฺจ ปฏิสสัจฺจณฺสัจฺจ เหวํ เจตโส ปวิวิตฺตโก ชุทฺตปาติ
 ตาภา วต เม สัจฺจทฺธํ วต เม สัจฺจธา จ เม ภควา อรหิ
 สมนฺมาสมฺพุทฺโธ สัจฺจวาสุธาเต จมฺหิ ฐมฺมวินฺเย อคารสุมมา อน-
 คาริยํ ปพฺพชฺชิตो สพฺพหุมจาวิน จ เม สัจฺจวณฺโต กถฺยาณฐมฺมา
 สัจฺจเตสฺส จมฺหิ ปวิปฺปิตาริ สัจฺจมาหิโต จมฺหิ เขกคฺคจิตฺโต อรหา
 จมฺหิ ชีวนาสโว มหิทฺธิโก จมฺหิ มหานุภาโว ภทฺตํ เม ชีวติ
 ภทฺตํ มรณฺตฺติ ฯ อถ โข ภควา ธายสุมโต อุปฺเพณสัจฺจ วฺจฺจนฺต-
 ปุคฺคสัจฺจ เจตโส เจตปวิวิตฺตกมณฺเฑาย ตายํ เวธายํ อิมํ ชุทานํ
 ชุทาเนติ

ยํ ชีวติ น ตปติ มรณฺเต น โสจติ

สเจ ทิฏฺฐปโต ชีโว โสกมชฺเชน น โสจติ

๓๐๘] อุกาเน จตุตถสฺส เมฆยวคฺคสฺส ทถมตฺตํ ๓๔๓

อฺจุณฺณภวตณฺหสฺส ตฺนตฺติจิตฺตสฺส ภิกฺขุโน

วิกฺขัณฺโณ ชาติสฺสํโร นตฺถิ ตสฺส ปฺนพฺภวติ ฯ นวํ ฯ

[๓๐๘] ๑๐ เหวมนเม สฺสํ ฯ เขกํ สมนํ ภควา ตํวตฺถิยํ
วิหริติ เขตฺวเน อนาถปฺปณฺฑิตสฺส อวราเม ฯ เทน โส ปน สมนฺเณ
อายสฺมา ตํวปฺปตฺโต ภควโต อวิหฺเร นิสินฺโน โหติ ปถตฺตํ อากุ-
ชิตฺวา อฺฐํ กายํ ปณฺธาย อตฺตโน อฺปสํ ปจฺจเวกฺขมาโน ฯ
อทฺทสา โส ภควา อายสฺมนตํ ตํวปฺปตฺตํ อวิหฺเร นิสินฺนํ ปถตฺตํ
อากุชิตฺวา อฺฐํ กายํ ปณฺธาย อตฺตโน อฺปสํ ปจฺจเวกฺขมานํ ฯ
อถ โส ภควา เขตฺมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวตฺตายํ อิมํ อุกานํ อุกาเนสฺส

อฺปสํตสฺสตฺนตฺติจิตฺตสฺส เนตฺติจฺจุณฺณสฺส ภิกฺขุโน

วิกฺขัณฺโณ ชาติสฺสํโร มฺหฺตฺโต สฺส มารพฺพชนาติ ฯ ทถมํ ฯ

เมฆยวคฺโค จตุตฺถโก ฯ

ตสฺสํทฺททานํ

เมฆิโย อุกุรฺตา โคปาโต ชฺรณฺหา นาเคน ปณฺจมนํ

ปฺปณฺโฑโต ตํวปฺปตฺโต จ สฺนทวํ ภวติ อฏฺฐมนํ

อฺปสํโน วจฺจนตฺตปฺปตฺโต ตํวปฺปตฺโต จ เท รตฺาติ ฯ

ชุทฺถาน์ ปณฺจโม โสณฺตเถรวคฺโค

[๑๓๐] • เอมฺเม สัจฺจํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริติ
 เชตวเน อนาถมิตฺตํ สัจฺจํ อารามํ ๑ เทน ไช ปน สมนฺเนน ราชา
 ปเสนฺทิ โกสฺโส มตฺตํ กาย เทวีย สทฺธิ์ อปฺปิปาสาทวรคฺโค โหติ ๑
 อถ ไช ราชา ปเสนฺทิ โกสฺโส มตฺตํ เทวํ เขตทวโจ อตฺถิ นุ
 ไช เต มตฺตํ เก โกจญฺโฆ อตฺตนา มียคโรติ ๑ นตฺถิ ไช เม
 มหาราช โกจญฺโฆ อตฺตนา มียคโร คฺคฺคํ ปน มหาราช อตฺ-
 ตญฺโฆ โกจิ อตฺตนา มียคโรติ ๑ มยฺหํ มียํ มตฺตํ เก นตฺตญฺโฆ
 โกจิ อตฺตนา มียคโรติ ๑ อถ ไช ราชา ปเสนฺทิ โกสฺโส ปาสาทา
 ไชโรหิตฺวา เยน ภควา เทนฺตํ สกฺกมํ อปฺปสกฺกมิตฺวา ภควนฺตํ
 อภิวาเทตฺวา เขกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เขกมนฺตํ นิสฺสํ ไช ราชา
 ปเสนฺทิ โกสฺโส ภควนฺตํ เขตทวโจ อิทํ ภาณเต มตฺตํ กาย เทวีย
 สทฺธิ์ อปฺปิปาสาทวรคฺโค มตฺตํ เทวํ เขตทวโจ อตฺถิ นุ ไช เต
 มตฺตํ เก โกจญฺโฆ อตฺตนา มียคโรติ เหวํ วุคฺคเต มตฺตํ กา
 เทวํ เขตทวโจ นตฺถิ ไช เม มหาราช โกจญฺโฆ อตฺตนา มีย-
 คโร คฺคฺคํ ปน มหาราช อตฺตญฺโฆ โกจิ อตฺตนา มียคโรติ
 เหวํ วุคฺคเต ภาณเต มตฺตํ เทวํ เขตทวโจ มยฺหํ มียํ ไช มตฺตํ เก
 นตฺตญฺโฆ โกจิ อตฺตนา มียคโรติ ๑ อถ ไช ภควา เขตมคฺคํ
 วิทิตฺวา คายํ เวธายํ อิมํ ชุทฺถาน์ ชุทฺธานํ

๑๑๒] อุทานะ ปณฺณมุตฺตํ โสณฺฑะเรวคฺคตฺตํ ทฺธิย คคฺคิตฺตํ ๑๔๕

สพฺพา ทิสฺสา อนฺุปรคฺคมฺ เจตฺสา

เนวชฺฌคฺคา มียคฺคตฺตนา กฺวจิ

เขวมฺมึ โส ปฺนุ อคฺคตา ปเรสํ

คตฺตมา น ทิสฺเส ปวํ อคฺคตกาโมติ ฯ สุตฺตํ ปจฺมํ ฯ

[๑๑๑] ๒ เขวมฺเม สุตฺตํ ฯ เขกํ สมฺมํ ภคฺวา สํวคฺคิตฺยํ วิหริตี
เชตฺวเน อนาถบิณฑคฺคิตฺตํ อารามे ฯ อถ โห อายสฺมา อานนฺุโท
สํยณฺุหสฺมยํ ปฏิสตฺตนา วุฏฺฐิตฺโต เยเน ภคฺวา เทนฺุปลงฺกมิ
อฺุปลงฺกมิตฺวา ภคฺวณฺุคํ อภิวาทิตฺวา เขกมนฺุคํ นิสฺสีทิ ฯ เขกมนฺุคํ
นิสฺสินฺุโน โห อายสฺมา อานนฺุโท ภคฺวณฺุคํ เขตทวโจ อจฺฉริยํ ภนฺุเต
อพฺภูตํ ภนฺุเต ยาว อปฺปายุกา หิ ภนฺุเต ภคฺวโต มาตา อโหสิ
สคฺคตาหฺสาเต ภคฺวติ ภคฺวโต มาตา กาทมกาสี คฺคิตฺตํ กายํ อฺุปล
ปชฺชตฺตีติ ฯ เขวเมตํ อานนฺุท เขวเมตํ อานนฺุท อปฺปายุกา
หิ อานนฺุท โพธิสคฺคตมาตโร โหณฺุติ สคฺคตาหฺสาเตสฺส โพธิสคฺคเตสฺส
โพธิสคฺคตมาตโร กาทํ กโรณฺุติ คฺคิตฺตํ กายํ อฺุปลปชฺชนฺุตฺตีติ ฯ อถ
โห ภคฺวา เขตมคฺคณฺุ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อุทานํ อุทานสฺส

เย เกจิ ภูตา ภวิสฺสณฺุติ ये จาปฺมึ

สพฺเพ คมิตฺสณฺุติ ปหาย เทหิ

คํ สพฺพชานี กุสฺโส วิทิตฺวา

· อากาปฺปิโย พุทฺธมจฺริยํ จเรยฺยาติ ฯ ทฺธิยํ ฯ

[๑๑๒] ๓ เขวมฺเม สุตฺตํ ฯ เขกํ สมฺมํ ภคฺวา ราชคฺเห วิหริตี

เวพฺพเน กถนุทกนิวาเป ฯ เตน โข ปน สมนเยน ราชคเห สุปฺป-
 พุทฺโธ นาม กุญฺจี มนุสฺสํทติทฺโท อโหสิ มนุสฺสํกปฺปเณ มนุสฺส-
 วราโก ฯ เตน โข ปน สมนเยน ภควา มหติยา ปริสําย ปริวฺตุโค
 รมํ เทเสณฺโต นิสินฺโน โหติ ฯ อทฺทสา โข สุปฺปพุทฺโธ กุญฺจี
 มหาชนกายนํ ทูโรโต ว สันนิปตฺติํ ทิสฺวานสฺส เขตฺทโหสิ นิสฺสํสํยํ
 โข เขตฺถ กิณฺณิ ชาทนํยํ วา โภชนํยํ วา ภาชิยติ ยนฺนุนาหํ
 เยน โส มหาชนกาโย เทนุปลงฺกเมยฺยํ อปฺเปว นามะตฺถ
 กิณฺณิ ชาทนํยํ วา โภชนํยํ วา ฌเญยฺยนฺติ ฯ อถ โข สุปฺปพุทฺโธ
 กุญฺจี เยน โส มหาชนกาโย เทนุปลงฺกมิ ฯ อทฺทสา โข
 สุปฺปพุทฺโธ กุญฺจี ภควนฺตํ มหติยา ปริสําย ปริวฺตุคํ รมํ เทเสณฺตํ
 นิสินฺนํ ทิสฺวานสฺส เขตฺทโหสิ น โข เขตฺถ กิณฺณิ ชาทนํยํ วา
 โภชนํยํ วา ภาชิยติ สมนฺเณ อयํ โคตโม ปริสํติ รมํ เทเสติ
 ยนฺนุนาหมฺปิ รมํ สฺสเญยฺยนฺติ คตฺถเณว เขกมนฺตํ นิสฺสํติ อหมฺปิ
 รมํ สิสฺสํสํมํติ ฯ อถ โข ภควา สํพฺพาวนฺตํ ปริสํ เจตสา
 เจโต ปริจฺจุจฺจ มนสากาสิ โโก นุ โข อธิ ภพฺโพ รมํ วิญญา-
 ตฺนุติ ฯ อทฺทสา โข ภควา สุปฺปพุทฺธํ กุญฺจี ทสฺสํ ปริสําย
 นิสินฺนํ ทิสฺวานสฺส เขตฺทโหสิ อยํ โข อธิ ภพฺโพ รมํ วิญญา-
 ตฺนุติ ฯ สุปฺปพุทฺธํ กุญฺจี อารพฺภ อนุปฺพุทฺธิกํ กเถสิ เสยฺยถิํ
 ทานกํ สัสสํกํ สคฺคกํ กามานํ ชาตินํวํ โอการํ สงฺกิเลสํ เนก-
 ฆมฺเม จ อานิสงฺสํ ปกาเสสิ ฯ ยथा ภควา อณฺเณวสิ สุปฺปพุทฺธํ

๑๑๓] อุทาเน ปณฺจมตฺตํ โสณฺฑเณวคฺคตฺตํ คตฺติยตฺตํ ๑๔๗

กฺขจฺจํ กถตฺตจิตฺตํ มุทฺตจิตฺตํ วิทฺธวณฺณจิตฺตํ อุตฺตคฺคจิตฺตํ ปตฺตฺนจิตฺตํ
อถ ยา พุทฺธานํ ตํมุกฺกิกา ฐมฺมเทสฺสนา ตํ ปกาเสสฺสํ ทฺวชฺชํ
ตมฺมทํ นิโรธํ มคฺคํ ฯ เสยฺยถาปํ นาม สุตฺตํ วตฺถํ อปคคทาพทํ
ตมฺมเทว รชฺชนํ ปฏิคฺคณฺเอยฺย เหวเมว สุปฺปพุทฺธสฺส กฺขจฺจิสฺส
ตสฺมึ เหว อาสเน วิรชฺชํ วตฺถมถ ฐมฺมจกฺข อุทปาติ ยํ กิณฺจ
ตมฺมทญฺญมฺมํ สพุทฺธํ นิโรธญฺญมฺมํ ฯ

[๑๑๓] อถ โข สุปฺปพุทฺโธ กฺขจฺจํ ทิฏฺฐจรมฺโม ปคฺคตจรมฺโม
วิทิตจรมฺโม ปริโยคาพหจรมฺโม ตินฺนณฺณวิจิจฺจโน วิคตกถงฺกโก เวสา-
รชฺชปฺปคฺโค อปฺรปจฺจโย สคฺคํ สาสเน อญฺจายาสฺนา เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนตํ นิสิตฺติ ฯ เอกมฺนตํ นิสินฺโน โข สุปฺปพุทฺโธ กฺขจฺจํ ภควนฺตํ
เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต เสยฺยถาปํ ภนฺเต
นิกกุชฺชิตํ วา อุกฺกชฺชเยยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มุพฺพหฺสฺส
วา มคฺคํ อจฺจิกฺกชฺชเยยฺย อนฺธกาเร วา เคถปฺปชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺข-
มฺนโต รุปานิ ทกฺขณฺตํติ เหวเมว ภควตา อเนกปริยาเยน ฐมฺโม
ปกาสิโต เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สวณฺํ คจฺจนามิ ฐมฺมญฺจ ภิกฺขุ-
สงฺฆญฺจ อุปาสกํ มํ ภควา ชาเรตุ อชฺชตฺตคฺเค ปาณเปตํ สวณฺํ
คตฺตํ ฯ อถ โข สุปฺปพุทฺโธ กฺขจฺจํ ภควตา ฐมฺมิมยา กถา
สนฺทสฺสสฺสโต สนาทปฺปโต สมนฺตคฺเคสฺสโต สมนฺทสฺสโต ภควโต ภาสิตํ
อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อญฺจายาสฺนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา

ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ ฯ อถ โส อจิรปฏฺกนฺตํ สุปฺปพฺพุทฺธํ
 กุญฺจํ คาวํ ตรฺจนวจฺจํ อธิปาทกตฺวา ชีวิตา โวโรเปติ ฯ อถ โส
 สมนุพฺพุตา ภิกฺขุ เยน ภคฺวา เตนฺอุปสงฺกมมํสุ อุปสงฺกมิตฺวา
 ภคฺวณฺตํ อภิวาทกตฺวา เอกนฺนตํ นิสํทิสฺสุ ฯ เอกนฺนตํ นิสินฺหา โส
 เต ภิกฺขุ ภคฺวณฺตํ เขตทโวจํ โย โส ภาณฺเต สุปฺปพฺพุทฺธโร นาม
 กุญฺจํ ภคฺวโต รมฺมียา กถาย สมนุทฺตํโต สมนาทมํโต สมนุคฺเชยฺโต
 สมนุทฺตํโต โส กาลกโต ตสฺส กา คติ โก อภิสมนฺปฺรา-
 โยติ ฯ ปณฺทิตโต ภิกฺขเว สุปฺปพฺพุทฺธโร กุญฺจํ ปจฺจุปาติ รมฺมส-
 ตานุรมฺมํ น จ มํ รมฺมาธิกรณํ วิເເສສີ สุปฺปพฺพุทฺธโร ภิกฺขเว
 กุญฺจํ คิณฺณํ สมนฺโวยฺชนานํ ปริกฺขยา โสตาปนฺโน อวินิปาตฺรโม-
 นิยโต สมนฺโพรปิปรายโนติ ฯ

[๓๓๔] เขวํ วุตฺเต อณฺณคโร ภิกฺขุ ภคฺวณฺตํ เขตทโวจ
 โก นฺุ โส ภาณฺเต เหตุ โก ปจฺจุโย เยน สุปฺปพฺพุทฺธโร กุญฺจํ
 มนุสฺสํทตฺตํโต อโหสิ มนุสฺสํกปฺปณฺ มนุสฺสํวราโกติ ฯ ภูตฺตพฺพุทฺธํ
 ภิกฺขเว สุปฺปพฺพุทฺธโร กุญฺจํ อิมสฺมํ ยเว ราชคฺเห เสฏฺฐิยํโต
 อโหสิ ฯ โส อญฺญานภฺมมํ นิยฺยณฺโต อทฺทสฺส ตคฺรตฺธิชฺชํ ปจฺจุเจกพฺพุทฺธํ
 นคฺเว ปิณฺฑทาย จรณฺตํ ทิสฺวานสฺส เขตทโหสิ กุวายํ กุญฺจํ
 วิจรตฺติ นิฏฺฐํหิตฺวา อปฺพยํโต กวิตฺวา ปกฺกามิ ฯ โส ตสฺส
 กมนฺตํ วิปาทนํ พฺหุณี วสฺสํนิ พฺหุณี วสฺสํสํคานิ พฺหุณี วสฺสํส-
 ํคานิ พฺหุณี วสฺสํสํคํสํคํสํคานิ นิรเย ปจฺจิตฺถ ตสฺสเสว กมนฺตํ

๑๑๕] อุทานะ ปรณามสฺสํ โสณตฺถะวคฺคสฺสํ จตฺตตฺถํ ๑๔๘

วิปาภาวเสสฺสํ อิมสฺมึ เยว ราชคเห มนุสฺสํททิตฺโต อโหสิ
มนุสฺสํทปโปน มนุสฺสํวราโก โส ตถาคตปฺปเวทิตํ ฌมฺมวินยํ
อากมฺมํ สทฺธํ สมาทฺธิ สํถํ สมาทฺธิ สุตํ สมาทฺธิ จาคํ สมา
ทฺธิ ปรณํ สมาทฺธิ โส ตถาคตปฺปเวทิตํ ฌมฺมวินยํ อากมฺม
สทฺธํ สมาทฺธิทฺวา สํถํ สมาทฺธิทฺวา สุตํ สมาทฺธิทฺวา จาคํ สมา
ทฺธิทฺวา ปรณํ สมาทฺธิทฺวา กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณนา สุกฺคํ สุกฺคํ
โถกํ อุปฺปन्नโน เทวานํ ตาวตฺถิสาณํ สหปุยคํ โส ตตฺถ อญฺเฆ
เทเว อติโรจติ วณฺณเณน เจว ยถาสํ จาติ ๑ อถ โส ภควา
เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานเสสิ

จกฺขมา วิสฺมานํ วิชฺชมาเน ปรกฺกเม

ปณฺทิตโต ชฺวโลกสฺมึ ปาปานิ ปวิชฺชเยติ ๑ ทฺติยํ ๑

[๑๑๕] ๔ เหวมฺเม สุตํ ๑ เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริ
เชตฺวเน อนาถปฺปณฺทิกสฺสํ อารามे ๑ เตน โส ปน สมฺเยน สมนุ
หุตา กุมารกา อนุตฺรา จ สํวตฺถิ อนุตฺรา จ เชตฺวนํ มจฺจน
พาเรนฺติ ๑ อถ โส ภควา ปุพฺพพนฺหสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวรา
ทาย สํวตฺถิ ปฺปณฺทาย ปาวิตฺติ ๑ อทฺทสา โส ภควา เต สมนุ
หุเต กุมารเก อนุตฺรา จ สํวตฺถิ อนุตฺรา จ เชตฺวนํ มจฺจน
พาเรนฺเต ทิสฺวาน เยน กุมารกา เตนฺปตฺตจฺจมิ อุปตฺต
กมิตฺวา เต กุมารเก เอตทโวจ ภายถ โว ตฺวเมห กุมารกา
ทฺกฺขสฺสํ อปฺปมฺยํ โว ทฺกฺขณฺติ ๑ เอวํ ภนฺเต ภายายม มยํ ภนฺเต

ทุกขสัจจ อปปียัม โน ทุกขนุติ ฯ อถ ไช ภควา เอตมตถัม
 วิทิตฺวา คายัม เวธายัม อิมัม อุตานัม อุตานเณติ

สเจ ภายถ ทุกขสัจจ สเจ โว ทุกขมปปียัม
 มากตถ ปาปกัม กมมัม อาวัม วา ยทิ วา รโห
 สเจ จ ปาปกัม กมมัม กวิสสัจจ กโรถ วา

น โว ทุกขา มุคฺคยตฺถิ อูเปจฺจามิ ปถายตฺถิ ฯ จตฺตถัม ฯ

[๑๑๖] ๕ เวมมุเม สุตัม ฯ เอกัม สมนยัม ภควา สํวตฺถิณัม วิหริตี
 ปุพฺพาวรามเ มิคารมมาตฺถุ ปาสํเท ฯ เทน ไช ปน สมนเยน ภควา
 ตทหุโปสเถ ภิกฺขุสงฺฆปรีวฺโต นิสินฺโน โหตี ฯ อถ ไช อายสฺมา
 อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต ปจฺเจ ยามเ อญฺจายา
 ยาสฺนา เอกัง จีวรํ กตฺวา येन ภควา เทนชฺชติมฺปิณฺณา
 เมตฺวา ภควนฺตัม เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ นิกฺขนฺโต
 ปจฺจโม ยามเ จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺฆเ อุตฺทิสฺสตุ ภนฺเต ภควา
 ภิกฺขุณฺ ปาติโมกฺขนฺติ ฯ เอวํ วุตฺเตน ภควา ตฺถนฺทึ อโหสี ฯ
 ทฺติยมนฺปี ไช อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา นิกฺขนฺเต
 มชฺฌิเม ยามเ อญฺจายาสรฺนา เอกัง จีวรํ กตฺวา येन ภควา
 เทนชฺชติมฺปิณฺณาเมตฺวา ภควนฺตัม เอตทโวจ อภิกฺกนฺตา ภนฺเต รตฺติ
 นิกฺขนฺโต มชฺฌิโม ยามเ จิรนิสินฺโน ภิกฺขุสงฺฆเ อุตฺทิสฺสตุ
 ภนฺเต ภควา ภิกฺขุณฺ ปาติโมกฺขนฺติ ฯ ทฺติยมนฺปี ไช ภควา ตฺถนฺทึ
 อโหสี ฯ ตฺติยมนฺปี ไช อายสฺมา อานนฺโท อภิกฺกนฺตาย รตฺติยา

หนักขมเคต ปจฺฉิมเ ยามเ อุตฺตเรตฺ อรฺุณเ นนฺทิมุชฺชียา รกฺติยา
 อฏฺฐจายาธนา เถถํ จีวรํ กตฺวา เยน ภควา เทนณฺชติม-
 ปณฺนามตฺวา ภควนฺทํ เเขททโวจ อภิกฺขณฺตา ภนฺเต รกฺติ นิก-
 ขนฺโต ปจฺฉิมเ ยามเ อุตฺตโรตฺ อรฺุณเ นนฺทิมุชฺช รกฺติ
 จิรฺนินฺโน ภิกฺขุสงฺฆเ อุตฺตริสฺสํ ภนฺเต ภควา ภิกฺขุณฺ ปาติโมก-
 ขนฺติ ฯ อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสํสาติ ฯ อถ ไช อายสฺสโม
 มหาโมคฺคตฺตฺวานสฺส เเขททโหสิ กนฺนุ ไช ภควา ปุคฺคตํ สมนฺชย
 เหวมาห อปริสฺสุทฺธา อานนฺท ปริสํสาติ ฯ อถ ไช อายสฺมา มหา-
 โมคฺคตฺตฺวาโน สพฺพาวนฺทํ ภิกฺขุสงฺฆํ เจตสา เจโต ปริจฺจุ มน-
 สํกาสิ ฯ อทฺทสา ไช อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺวาโน ทํ ปุคฺคตํ
 ทสฺสํ ปาปมมํ อสฺสํจิสฺสํภสฺสํภสฺสํจิสฺสํ ปฏฺิจฺจนฺนํกมฺมมมฺมํ อส-
 สมนํ สมนปฏฺิจฺฉนํ อพฺรหฺมจาวี พฺรหฺมจาวิปฏฺิจฺฉนํ อนฺโตปฺปติ
 อวสฺสํทํ กสฺมํพุกฺขาทํ มชฺเช ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสฺสินํ ทิสฺสวาน อฏฺฐจา-
 ยาธนา เยน โส ปุคฺคโต เทนุปลงฺกมิ อฺุปลงฺกมิตฺวา ทํ
 ปุคฺคตํ เเขททโวจ อฏฺฐเหาวฺโส ทฺวิจฺฉสิ ภควตา นตฺติ เ
 ภิกฺขุหิ สทฺธิํ สํวาโสติ ฯ อถ ไช โส ปุคฺคโต ศุณฺหํ อโหสิ ฯ
 ทฺติยมฺมี ไช โส อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺวาโน ทํ ปุคฺคตํ เเขททโวจ
 อฏฺฐเหาวฺโส ทฺวิจฺฉสิ ภควตา นตฺติ เ ภิกฺขุหิ สทฺธิํ สํวา-
 โสติ ฯ ทฺติยมฺมี ไช โส ปุคฺคโต ศุณฺหํ อโหสิ ฯ ตฺติยมฺมี ไช
 อายสฺมา มหาโมคฺคตฺตฺวาโน ทํ ปุคฺคตํ เเขททโวจ อฏฺฐเหาวฺโส

ทัญชัณฺโณ ภควตา นคฺคิ เต ภิกฺขุหิ สทฺธิ สํวาโสติ ฯ ศคฺคิณฺมบี
 ไช โส ปุคฺคโต ตฺตฺตํ อโหสิ ฯ อถ ไช อายสฺมา มหาโมคฺ-
 คตฺถาโน ทํ ปุคฺคํ พาหายํ คเหตฺวา พหิทฺวารโกฏฺฐกา นิกฺขา-
 เมตฺวา สจฺจิณฺทํ ทตฺวา เยน ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปฺลงฺก-
 มิทฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ นิกฺขามิโต ภาณเต โส ปุคฺคโต มยา
 ปริสฺสทฺธา ปริสา อฺภุทิสฺสคฺ ภาณเต ภควา ภิกฺขุณฺ ปาติโมกฺขนฺติ ฯ
 อจฺฉริยํ โมคฺคตฺถานํ อพฺภูตํ โมคฺคตฺถานํ ยาว พาหาคณฺหาบี
 นามะโส โมชปริโส อากมิตฺสํคิตี ฯ อถ ไช ภควา ภิกฺขุ อามนุ-
 เตสิ นทานาหํ ภิกฺขเว อิตฺโต ปวํ อฺปฺลสฺถํ กริสฺสํสามิ ปาติโมกฺขํ
 อฺภุทิสฺสํสามิ ตฺตฺตํ เยว ภิกฺขเว อิตฺโต ปวํ อฺปฺลสฺถํ กระยฺยาถ
 ปาติโมกฺขํ อฺภุทิสฺสํสามิ อจฺฉานเมตํ ภิกฺขเว อนนฺดาโส ยํ
 คถาโกติ อปริสฺสทฺธาย ปริสํสา อฺปฺลสฺถํ กระยฺเย ปาติโมกฺขํ
 อฺภุทิสฺสํสามิ ฯ

[๑๑๗] อจฺฉิเม ภิกฺขเว มหาสํมุตฺเต อจฺฉริยา อพฺภูตธมฺมา
 เย ทิสฺสุวา ทิสฺสุวา อสฺสุวา มหาสํมุตฺเต อภิรมนฺติ กตเม อจฺฉ

• มหาสํมุตฺโต ภิกฺขเว อนฺนปฺปพฺพนิโน อนฺนปฺปพฺพโปณิ อน-
 นฺนปฺปพฺพภาโร นายตถะเนว ปปาโต ยํ ภิกฺขเว มหาสํมุตฺโต
 อนฺนปฺปพฺพนิโน อนฺนปฺปพฺพโปณิ อนฺนปฺปพฺพภาโร นายตถะเนว ปปาโต
 อยํ ภิกฺขเว มหาสํมุตฺเต ปจฺจโม อจฺฉริโย อพฺภูตธมฺโม ยํ
 ทิสฺสุวา ทิสฺสุวา อสฺสุวา มหาสํมุตฺเต อภิรมนฺติ ฯ

๑๑๗] อุกาเน ปรหมจณฺถํ โสณฺทฺเถวคฺคํ ปรหมจณฺถํ ๑๕๓

๒ ปุณ จ ปวี ภิกขเว มหาสมุทโท จิตฺตมโน เวถํ นาคิตฺต-
คฺติ ยํ ภิกขเว มหาสมุทโท จิตฺตมโน เวถํ นาคิตฺตคฺติ อยมํปึ
ภิกขเว มหาสมุทเท ทฺติโย อจฺฉริโย อพฺภูตมโน ยํ ทิสฺวา
ทิสฺวา อสฺรา มหาสมุทเท อภิรมนฺติ ฯ

๓ ปุณ จ ปวี ภิกฺขเว มหาสมฺมุทโท น มเตน กุณเปณ ลโวสฺสตี
 ยํ โหติ มหาสมฺมุทเท มคํ กุณเปํ คํ ชีปฺเปเมว ตีรํ วาเหติ
 ถถํ อุตฺตสาเทติ ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมฺมุทโท น มเตน กุณเปณ
 ลโวสฺสตี ยํ มหาสมฺมุทเท มคํ กุณเปํ คํ ชีปฺเปเมว ตีรํ วาเหติ
 ถถํ อุตฺตสาเทติ อยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสมฺมุทเท ตติโย อจฺฉริโย
 อพฺภุตฺตมฺโม ยํ ทิสฺสา ทิสฺสา อสุรา มหาสมฺมุทเท อภิรมฺนติ ฯ

๔ ปุณ จ ปรี ภิกขเว ยา กาจิ มหานทีโย เสยฺยถัม คังคา
 ยมฺนา อจิรวดี สรรณ มหี ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชนฺติ ปริมาณิ
 นามโคตฺตานิ มหาสมุทฺโท เทวํ สังขยํ กจฺจนฺติ ยํ ภิกขเว
 ยา กาจิ มหานทีโย เสยฺยถัม คังคา ยมฺนา อจิรวดี สรรณ มหี
 ตา มหาสมุทฺทํ ปตฺตา ชนฺติ ปริมาณิ นามโคตฺตานิ มหา-
 สมุทฺโท เทวํ สังขยํ กจฺจนฺติ อยมฺปิ ภิกขเว มหาสมุทฺเท
 จตฺตุโร อจฺฉริโย อพฺภูตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสฺสุรา มหา-
 สมุทฺเท อภิรมนฺติ ฯ

๕ ปุณ ๑ ปรั ภิกขเว ยา โถเก ส่วนติโย มหาสมุทเท อป-
 เบนติ ยา ๑ อนตติกขา ธาธา ปปตุนติ น เตน มหาสมุท-

ทสฺส อุนคฺคํ วา ปฺรคฺคํ วา ปณฺณายติ ยมฺปิ ภิกฺขเว ยา
 ๑ โถเก สวณฺติโย มหาสํมุตฺเต อปฺเปเนติ ยา ๑ อนฺตติฏฺฐา
 ธารา ปปตฺตติ น เตน มหาสํมุตฺตสฺส อุนคฺคํ วา ปฺรคฺคํ วา
 ปณฺณายติ ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสํมุตฺเต ปณฺจโม อจฺฉริโย
 อพฺภูตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสฺสุรา มหาสํมุตฺเต อภิรมฺนฺติ ฯ

๖ ปุณ ๑ ปรี ภิกฺขเว มหาสํมุตฺโต เอกธฺโส โถณรโส
 ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสํมุตฺโต เอกธฺโส โถณรโส ยมฺปิ ภิกฺขเว
 มหาสํมุตฺเต ฉฺชโส อจฺฉริโย อพฺภูตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา
 อสฺสุรา มหาสํมุตฺเต อภิรมฺนฺติ ฯ

๗ ปุณ ๑ ปรี ภิกฺขเว มหาสํมุตฺโต พหุรตโน อนนฺทรตโน ตตฺติ-
 มานิ รตนานิ เสงฺฆยถํ มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโฆ สิตา
 ปวฬํ รัชํ ชาตฺรํ โถหิตฺตโค มถารคฺคโต ยํ ภิกฺขเว มหา-
 สํมุตฺโต พหุรตโน อนนฺทรตโน ตตฺติมานิ รตนานิ เสงฺฆยถํ
 มุตฺตา มณิ เวฬุริโย สงฺโฆ สิตา ปวฬํ รัชํ ชาตฺรํ โถหิตฺตโค
 มถารคฺคโต ยมฺปิ ภิกฺขเว มหาสํมุตฺเต สคฺคโม อจฺฉริโย
 อพฺภูตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา อสฺสุรา มหาสํมุตฺเต อภิรมฺนฺติ ฯ

๘ ปุณ ๑ ปรี ภิกฺขเว มหาสํมุตฺโต มหตํ ภูตํ อาวาโส
 ตตฺติเม ภูตา ติมิ ติมิงฺคโต ติมิติมิงฺคโต อสฺสุรา นาคา คนฺธพฺพา
 สฺสฺสฺส มหาสํมุตฺเต โยชนสํติกามิ อคฺคภาวา ทฺวิโยชนสํติกามิ อคฺค-
 ภาวา ติโยชนสํติกามิ อคฺคภาวา จตุโยชนสํติกามิ อคฺคภาวา

ปณฺจโยชนสังติกาณิ อตฺตภาววา ยมนํ ภิภฺชเว มหาสมฺมุเท มหคํ
 ภูตานํ อาวาโส ตตฺถวิเม ภูตา ติมิ ตินิมฺภโต ติมิตินิมฺภโต
 อสฺสุรา นาคา คนฺธพฺพา สันติ มหาสมฺมุเท โยชนสังติกาณิ อตฺตภาววา
 ทฺวิโยชนสังติกาณิ อตฺตภาววา ติโยชนสังติกาณิ อตฺตภาววา จตุโยชน-
 สังติกาณิ อตฺตภาววา ปณฺจโยชนสังติกาณิ อตฺตภาววา อยมนํ ภิภฺชเว
 มหาสมฺมุเท อฏฺฐโม อจฺฉริโย อพฺพภูตธมฺโม ยํ ทิสฺสุวา ทิสฺสุวา
 อสฺสุรา มหาสมฺมุเท อภิรมนฺติ ฯ อิมे โส ภิภฺชเว มหาสมฺมุเท
 อฏฺฐ อจฺฉริยา อพฺพภูตธมฺมา เย ทิสฺสุวา ทิสฺสุวา อสฺสุรา มหา-
 สมฺมุเท อภิรมนฺติ ฯ

• เสวยถามิ ภิกขเว มหาสมุทโท อнуပ္पพนิโน अनुप्प-
 ไปโน अनुप्पพพภาโร นายตเกแนว ปปาโต เหวแนว โห
 ภิกขเว อิมังมึ ฌมมวินเย अनुप्पพสัฏฐา अनुप्पพกิริยา अनुप्पพ-
 ปฐิปะทา นายตเกแนว อญญาปฐิเวโร ยัม ภิกขเว อิมังมึ ฌมม-
 วินเย अनुप्पพสัฏฐา अनुप्पพกิริยา अनुप्पพปฐิปะทา นายตเกแนว
 อญญาปฐิเวโร ยัม ภิกขเว อิมังมึ ฌมมวินเย ปจโหม อจฺฉริโย
 อพภคธมโม ยัม ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกขุ อิมังมึ ฌมมวินเย อภิรมฺหติ ฯ

๒ เต้ยบถาบี ภาณุเว มหาสมุทรโท จิตรมโน เวถ์ นาติวคตติ

เหวเมว ไช ภิกขเว ยัม มยา สāvakañ ñiḥsa-paṭṭaṃ paṇḍitaṃ t̃
 mma sāvakañ s̃vita-heṭṭhiṃ natikūmaṇṇi yamhiṃ bhikkhū mma sāv-
 kañ ñiḥsa-paṭṭaṃ paṇḍitaṃ t̃ mma sāvakañ s̃vita-heṭṭhiṃ natikū-
 maṇṇi yamhiṃ bhikkhū imasmiññam bhūmiyaṃ t̃tiyaṃ aḥḥariyaṃ
 appaṇḍitaṃ yā t̃sāva t̃sāva bhikkhū imasmiññam bhūmiyaṃ aḥ-
 ramaṇi ॥

๓ เสยฺยถาปมํ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท น มเตน กฺุณเปเน สํวสฺสตี
 ยํ โหติ มหาสมุทฺเต มตํ กฺุณเปํ ตํ ชีปฺเปเมว ตํ วาเหติ ถลํ
 อุตฺตสาเทติ เอวเมว โช ภิกฺขเว โย โส ปุคฺคโต ทุตฺตํโต ปาป-
 รมฺโม อุตฺตจิสฺสํกุตฺตรสํมาจาโร ปฏิจฺจนฺนํกมฺมํโต อุตฺตมฺโม สมน-
 ปฏิจฺฉโย อพฺรหฺมจาร์ พฺรหฺมจาวิปฏิจฺฉโย อนโตปฺปติ อวุตฺตํโต
 กถํพุทฺธาโต น เตเน สํโฆ สํวสฺสตี อถ โช ชีปฺเปเมว
 สันฺนิปตฺติวา อุกฺกชฺชิตี กิณฺจาปมํ โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส
 นิสฺสินโน อถ โช โส อารกา ๑ สํฆมฺหา สํโฆ ๑ เตเน
 ยมฺมํ ภิกฺขเว โย โส ปุคฺคโต ทุตฺตํโต ปาปรมฺโม อุตฺตจิสฺสํกุตฺตร-
 สํมาจาโร ปฏิจฺจนฺนํกมฺมํโต อุตฺตมฺโม สมนปฏิจฺฉโย อพฺรหฺม-
 จาร์ พฺรหฺมจาวิปฏิจฺฉโย อนโตปฺปติ อวุตฺตํโต กถํพุทฺธาโต น
 เตเน สํโฆ สํวสฺสตี อถ โช ชีปฺเปเมว สันฺนิปตฺติวา อุกฺกชฺชิตี
 กิณฺจาปมํ โส โหติ มชฺเฌ ภิกฺขุสงฺฆสฺส นิสฺสินโน อถ โช โส
 อารกา ๑ สํฆมฺหา สํโฆ ๑ เตเน ยมฺมํ ภิกฺขเว อิมสฺมํ

๑๑๘] อุทาเน ปณฺณมสฺสํ โสณฺทฺเถวคฺคสฺสํ ปณฺณมสฺสํ ๑๕๗

ธมฺมวินฺเย ตฺติโย อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ
อิมสฺมึ ธมฺมวินฺเย อภิรมฺหติ ฯ

๔ เสดฺยธมฺมํ ภิกฺขเว ยถา กาลิ มหันทิโย เสดฺยธมฺมํ กงฺคา
ยมนฺหา อจิรวตฺถํ สํวฏฺฐํ มหํ ตา มหาลมฺพุทฺธํ ปตฺตา ชฺหนฺติ ปฺริ-
มานิ นามโคตฺตานิ มหาลมฺพุทฺโธ เทวํ สงฺขมฺมํ คจฺฉนฺติ เหว-
เมว โช ภิกฺขเว จตฺตาโร วณฺณา ชฺชตฺติยา พฺราหฺมณา เวสฺสํ
สํพุทฺธา เต ตถาคคฺคปฺปเวทิตฺเต ธมฺมวินฺเย อคารสฺมา อนคาริยํ
ปพฺพชิตฺวา ชฺหนฺติ ปฺริมานิ นามโคตฺตานิ สมนฺนา สํยุทฺตติยา
เทวํ สงฺขมฺมํ คจฺฉนฺติ ยมฺปิ ภิกฺขเว จตฺตาโร วณฺณา ชฺชตฺติยา
พฺราหฺมณา เวสฺสํ สํพุทฺธา เต ตถาคคฺคปฺปเวทิตฺเต ธมฺมวินฺเย
อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตฺวา ชฺหนฺติ ปฺริมานิ นามโคตฺตานิ
สมนฺนา สํยุทฺตติยา เทวํ สงฺขมฺมํ คจฺฉนฺติ ยมฺปิ ภิกฺขเว
อิมสฺมึ ธมฺมวินฺเย จตฺตโก อจฺฉริโย อพฺภุตธมฺโม ยํ ทิสฺวา
ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมึ ธมฺมวินฺเย อภิรมฺหติ ฯ

๕ เสดฺยธมฺมํ ภิกฺขเว ยถา จ โลเก สวณฺติโย มหาลมฺพุทฺธํ อป-
เปนฺติ ยถา จ อนุตฺตติยา ชวรา ปตฺตนฺติ น เตน มหาลมฺพุทฺธสฺส
อุนฺหตฺถํ วา ปฺรคฺคตฺถํ วา ปณฺณายติ เหวเมว โช ภิกฺขเว พหุ-
ภิกฺขุ อนุปาทิสํสํ นินฺนพฺพานธาคฺคยา ปรีนินฺนพฺพานนฺติ น เตน นินฺน-
พฺพานธาคฺคยา อุนฺหตฺถํ วา ปฺรคฺคตฺถํ วา ปณฺณายติ ยมฺปิ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ อนุปาทิสํสํ นินฺนพฺพานธาคฺคยา ปรีนินฺนพฺพานนฺติ น เตน นินฺน-

๓๓๘] อุกาเน ปณฺจมุตฺตํ โสณฺทเถรวคฺคตฺตํ ปณฺจมุตฺตํ ๑๕๘

๘ เสงฺยถาปํ ภิกฺขเว มหาสมุทฺโท มหตํ ภูตานิ อวาโส
ตฺตริเม ภูตา ทิมิ ติมิงฺคโต ติมิติมิงฺคโต อสุรา นาคา คนฺธพฺพา
สันฺติ มหาสมุทฺเท โยชนสฺสติกาปํ อตฺตภาวา ทุวโยชนสฺสติกาปํ อตฺต-
ภาวา ติโยชนสฺสติกาปํ อตฺตภาวา จตุโยชนสฺสติกาปํ อตฺตภาวา
ปณฺจโยชนสฺสติกาปํ อตฺตภาวา เหวเมว โช ภิกฺขเว อญํ รมฺมวินโย
มหตํ ภูตานิ อวาโส ตฺตริเม ภูตา โสตาปนฺโน โสตาปคฺคิ-
ผลสฺสจฺฉิกรียาย ปฺปฺปโน สกฺทาคามํ สกฺทาคามิผลสฺสจฺฉิกรียาย
ปฺปฺปโน อนาคามํ อมาคามิผลสฺสจฺฉิกรียาย ปฺปฺปโน อรหา
อรหคฺคาย ปฺปฺปโน ยมฺมํ ภิกฺขเว อญํ รมฺมวินโย มหตํ ภูตานิ
อวาโส ตฺตริเม ภูตา โสตาปนฺโน โสตาปคฺคิผลสฺสจฺฉิกรียาย
ปฺปฺปโน สกฺทาคามํ สกฺทาคามิผลสฺสจฺฉิกรียาย ปฺปฺปโน อนา-
คามํ อนาคามิผลสฺสจฺฉิกรียาย ปฺปฺปโน อรหา อรหคฺคาย ปฺป-
ปฺปโน อญมฺมํ ภิกฺขเว อิมสฺมํ รมฺมวินเย อฏฺฐโม อจฺฉริยา
อพฺภุทตฺตโม ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมํ รมฺมวินเย อภิ-
รมฺมํ ๑ อิม โช ภิกฺขเว อิมสฺมํ รมฺมวินเย อฏฺฐ อจฺฉริยา
อพฺภุทตฺตมา ยํ ทิสฺวา ทิสฺวา ภิกฺขุ อิมสฺมํ รมฺมวินเย อภิ-
รมฺมํ ๑ อถ โช ภคฺวา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวทายํ อิมํ อุกาเน
อุกาเนสฺสิ

ณฺณมตฺตวตฺตติ

จิวิจฺจํ นาทิวตฺตติ

ตสฺมา ณฺณํ จิวิเรถ

เอวณฺตํ นาทิวตฺตตฺติ ๑ ปณฺจมนํ ๑

๑๒๐] อุกาเน ปณฺณมุตฺตํ โสณฺทเถรวคฺคตฺตํ ฌฏฺฐตฺตํ ๑๒๑

ภนฺเต อโย มหาจุจฺจโนติ ฯ

[๑๒๐] เหวํ อุกฺเต อายตฺมา มหาจุจฺจโน โสณฺ อฺปาสกํ
โกฏฺถิณฺณํ เอตทโวจ ทุกฺกํ ๒ โสณฺ ยาวตฺตํ เขภคฺคํ เข-
เสยฺยํ พุทฺหมจฺริยํ อิงฺฆ ตฺวํ โสณฺ ตตฺถเว อคฺวาริกฺกุโถ สฺมาโน
พุทฺธานํ ตํสํ อนุยฺยช กายยฺยตฺตํ เขภคฺคํ เขเสยฺยํ พุทฺหม-
จฺริยนฺติ ฯ อถ ๒ โสณฺตฺตํ อฺปาสกตฺตํ โกฏฺถิณฺณตฺตํ โย อโหสิ
ปพฺพชฺชาภิสฺสงฺหาโร โส ปฏฺธิปตฺตมฺภิ ฯ ทฺตฺติยมฺภิ ๒ โสณฺตฺตํ
อฺปาสกตฺตํ โกฏฺถิณฺณตฺตํ รโหคตฺตํ ปฏฺธิตฺตํ เหวํ เจตโส
ปฺริวิตฺถโก อุกฺปาทิ ยถา ยถา ๒ อโย มหาจุจฺจโน ฌมฺมํ
เทเสติ นยิทํ สุกฺกํ อคฺวารํ อชฺฌณาวตฺตา เขภคฺคปฺริปฺนฺณํ เขภค-
คปฺริสฺสฺสํ สํฆตฺติคํ พุทฺหมจฺริยํ จริตฺตํ ยนฺนุนาหํ เกสฺมตฺตํ
โธหาเรตฺวา กาสํยานิ วคฺถานิ อจฺจนาเทตฺวา อคฺวารตฺมา อนคฺวาริยํ
ปพฺพชฺเวยฺยนฺติ ฯ ทฺตฺติยมฺภิ ๒ โสณฺ อฺปาสโก โกฏฺถิณฺโณ
เยนายตฺมา มหาจุจฺจโน เตนฺปตฺตมฺภิ อฺปตฺตมฺภิตฺวา อายตฺ-
มฺนตฺ มหาจุจฺจนํ อภิวาเทตฺวา เขภคฺคํ นิสฺสํ ๑ เขภคฺคํ
นิสฺสินฺโน ๒ โสณฺ อฺปาสโก โกฏฺถิณฺโณ อายตฺมฺนตฺ มหาจุจฺจนํ
เอตทโวจ อิงฺฆ มยฺหํ ภนฺเต รโหคตฺตํ ปฏฺธิตฺตํ เหวํ เจตโส
ปฺริวิตฺถโก อุกฺปาทิ ยถา ยถา ๒ อโย มหาจุจฺจโน ฌมฺมํ
เทเสติ นยิทํ สุกฺกํ อคฺวารํ อชฺฌณาวตฺตา เขภคฺคปฺริปฺนฺณํ เขภค-
คปฺริสฺสฺสํ สํฆตฺติคํ พุทฺหมจฺริยํ จริตฺตํ ยนฺนุนาหํ เกสฺมตฺตํ โธหา-

เรตฺวา กาสายานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ
 ปพฺพเชยฺยนฺติ ปพฺพาเซตฺถ มํ ภาณเต อโยโย มหาจฺจุจฺจาโนติ ฯ
 ทฺติยมนฺนํ โข อายสฺมา มหาจฺจุจฺจาโน โสณํ อฺปาสกํ โกฏฺถิกณฺณํ
 เขตฺทโวจ ทุกฺกํ โข โสณํ ยาวชฺฉํ เขกฺกตฺตํ เขกฺเคยฺยํ พฺรหฺมจฺริยํ
 อิงฺข ทฺวํ โสณํ ตตฺถเวท อคาริกฺกุโธ สฺมาโน พุทฺธานํ สํสํ
 อนฺนุญฺช กาลยฺยตฺตํ เขกฺกตฺตํ เขกฺเคยฺยํ พฺรหฺมจฺริยมนฺติ ฯ ทฺติยมนฺนํ
 โข โสณสฺส อฺปาสกสฺส โกฏฺถิกณฺณสฺส โย อโหสิ ปพฺพชฺชาริสงฺ-
 ขาโร โส ปฏฺิปลสฺสมนฺนิ ฯ ทฺติยมนฺนํ โข โสณสฺส อฺปาสกสฺส
 โกฏฺถิกณฺณสฺส วโหคตฺสส ปฏฺิปลสฺส เหวํ เจตฺโส ปวิวิตฺถโก
 อฺทฺทปาถิ ยถา ยถา โข อโยโย มหาจฺจุจฺจาโน ฐมนํ เทเสติ นยิทํ
 สฺกํ อคารํ อชฺฉาวาสตา เขกฺกตฺตปริปฺปณฺณํ เขกฺกตฺตปริสฺสทฺธํ สงฺข-
 ลิตฺติ พฺรหฺมจฺริยํ จริตฺถํ ยนฺนุนาหํ เกสฺมสฺสํ โอหาเรตฺวา กาสา-
 ยานิ วตฺถานิ อจฺฉาเทตฺวา อคารสฺมา อนคาริยํ ปพฺพเชยฺยนฺติ ฯ
 ทฺติยมนฺนํ โข โสณํ อฺปาสโก โกฏฺถิกณฺโณ เยนายสฺมา มหาจฺจุ-
 จฺจาโน เทนฺปสฺสงฺกมิ อฺปสฺสงฺกมิตฺวา อายสฺมนฺตํ มหาจฺจุจฺจา-
 นํ อภิวาเทตฺวา เขกฺกมนฺตํ นิสฺสํ ฯ เขกฺกมนฺตํ นิสฺสินโน โข โสณํ
 อฺปาสโก โกฏฺถิกณฺโณ อายสฺมนฺตํ มหาจฺจุจฺจาณํ เขตฺทโวจ อธิ-
 มยฺหํ ภาณเต วโหคตฺสส ปฏฺิปลสฺส เหวํ เจตฺโส ปวิวิตฺถโก
 อฺทฺทปาถิ ยถา ยถา โข อโยโย มหาจฺจุจฺจาโน ฐมนํ เทเสติ นยิทํ
 สฺกํ อคารํ อชฺฉาวาสตา เขกฺกตฺตปริปฺปณฺณํ เขกฺกตฺตปริสฺสทฺธํ สงฺข-

১৬৮

ถิธิตํ พุทฺหมจฺริยํ จริตํ ยนฺนุนาหํ เกสฺมสํสํ โอหาเรตฺวา กาสา-
 ยานิ วตฺถานิ อจฺจุตาเทตฺวา อคารสํมา อนคาริยํ ปพฺพชฺเฌยฺยนฺติ
 ปพฺพาเชตฺย มํ ภนฺเต อโยโย มหากจฺจาโนติ ฯ อถ ๒ อายสํมา
 มหากจฺจาโน โสณํ อูปาสกํ โกฏฺฐิกณฺณํ ปพฺพาเชติ ฯ

[๑๒๑] เทน ไช ปน สมนเณ อวณฺติทกฺขิณาปโก อปฺป-
 วิกฺขุโก โหติ ฯ อถ ไช ขายสฺมา มหากัจจານํ ทินฺนํ วสฺสํ
 อจฺเจเนน กิจฺเจเนน กสฺสเรเนน ตโต ตโต ทสฺสวคฺคํ วิกฺขุสฺสํ สฺนนิปา-
 เตตฺวา ขายสฺมนฺตํ โสณํ อุปสฺมปาทေสิ ฯ อถ ไช ขายสฺมโต
 โสณสฺสํ วสฺสํ วุชฺชสฺสํ รโหคคสฺสํ ปฏิสตฺถึณฺสฺสํ เขวํ เจคโส
 ปรีวิตกฺโก อุตฺปาที น ไช เม โส ภควา สมนุชา ทิจฺจโส
 อปฺปี จ สฺสโต เยว เม โส ภควา อีทิสฺโส จ อีทิสฺโส จาติ
 สฺสเจ มํ อุปชฺรณฺาโย อนุชาเนยฺเย คจฺเจยฺยาหํ ตํ ภควนฺตํ
 ทสฺสํนาย อรหณฺตํ สมนฺมาสฺมพุทฺธนฺติ ฯ อถ ไช ขายสฺมา โสโณ
 สฺยาณนฺตสฺมยํ ปฏิสตฺถานา วุชฺชิสฺสโต เยนายสฺมา มหากัจจານํ
 เทนุปลงฺกมฺมิ อุปปลงฺกมิตฺวา ขายสฺมนฺตํ มหากัจจານํ อภิวาเทตฺวา
 เอกมนฺตํ นิสฺสํทํ ฯ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺโน ไช ขายสฺมา โสโณ อา-
 ยสฺมนฺตํ มหากัจจານํ เขตทโวจ อธิ มยฺหํ ภนฺเต รโหคคสฺสํ
 ปฏิสตฺถึณฺสฺสํ เขวํ เจคโส ปรีวิตกฺโก อุตฺปาที น ไช เม โส
 ภควา สมนุชา ทิจฺจโส อปฺปี จ สฺสโต เยว เม โส ภควา
 อีทิสฺโส จ อีทิสฺโส จาติ สฺสเจ มํ อุปชฺรณฺาโย อนุชาเนยฺเย

ศกฺขณฺเฑยฺยาหํ ทํ ภกฺขณฺทํ ทสฺสํนํยา อวหฺนฺทํ สํมาสํมพุทฺธนฺติ ฯ
 สํสาธุ สํสาธุ โสโณ ศกฺขณฺ ทวํ โสโณ ทํ ภกฺขณฺทํ ทสฺสํนํยา
 อวหฺนฺทํ สํมาสํมพุทฺธนฺติ ทกฺขิณฺสํสํ ทวํ โสโณ ทํ ภกฺขณฺทํ
 ปาสาทิกํ ปาสาทณฺิยํ สันตฺติทฺธิยํ สันตฺมานสํ อุตฺตมสํมถทมถมนุป
 ปตฺตํ ทนฺทํ ศุทฺธํ ยตฺติทฺธิยํ นาคํ ทิสฺสุวณฺ มม วจฺเณน ภกฺขโต
 ปาเท สิริสา วนฺทาหิ อปฺปาพารํ อปฺปาตงฺกํ ทหฺมุจฺจํ พถํ
 ฆาตฺตฺวิหารํ ปุจฺจนาติ ฯ เหวํ ภนฺเตติ โห อายสฺมา โสโณ
 อายสฺมโต มหากจฺจฺจฺจฺจ สฺสํ ภาตฺติ อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อญฺเญ
 ยาสฺนา อายสฺมนฺทํ มหากจฺจฺจฺจ อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณฺ กตฺวา
 เสนาสนํ สํสาเมตฺวา ปตฺตจฺจฺจฺจมาทาย เยน สํวตฺถิ เทน
 จาริกํ ปกฺกามิ ฯ อนุปฺพุพฺเพน จาริกญฺจมาโน เยน สํวตฺถิ
 เชตวนํ อนาถปฺปณฺทิกสฺส อารามิ เยน ภกฺขา เทนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภกฺขณฺทํ อภิวาทิตฺวา เขมณฺทํ นิสฺสีติ ฯ เขมณฺทํ
 นิสิณฺโน โห อายสฺมา โสโณ ภกฺขณฺทํ เอตทวโจ อุปชฺฌมาโย
 เม ภนฺเต อายสฺมา มหากจฺจฺจฺจโน ภกฺขโต ปาเท สิริสา วนฺทติ
 อปฺปาพารํ อปฺปาตงฺกํ ทหฺมุจฺจํ พถํ ฆาตฺตฺวิหารํ ปุจฺจตฺติติ ฯ
 กจฺจิ ภิกฺขุ ชมนฺิยํ กจฺจิ ยวปฺนิยํ กจฺจิปฺปิ อปฺปกิตฺมเกน อทฺธานํ
 อคฺคโต น จ ปฺปณฺทเกน กิตฺนโตสฺสํติ ฯ ชมนฺิยํ ภกฺขา ยวปฺนิยํ
 ภกฺขา อปฺปกิตฺมเกน จาหํ ภนฺเต อทฺธานํ อคฺคโต น จ
 ปฺปณฺทเกน กิตฺนโตมฺหํติ ฯ

คฺวํ ภิกขุ เอวํ จิรํ อภาสํติ ฯ จิรํ ทิฏฺฐัง เม ภนฺเต กาเมสุ
 อาทັນโว อมฺิ จ สมนุพฺปาสํ ฆราวาสํ พหุกิจฺเ จ พหุกรรมโยติ ฯ
 อถ โห ภาควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ เวถายํ อิมํ อุตฺตมานิ
 อุตฺตมานิ

ทิสฺสุวา อาทันวํ โถเก ฌตฺวา ธมฺมํ นิรุปริ

อริโย น มมติ ปาเป ปาเป น มตํ สัจฺจติ ฯ อญฺจํ ฯ

[๑๒๓] ๑ เอวมนุเม สคฺติ ฯ เอกํ สมนํ ภาควา สํวคฺคณิ
 วิหริติ เชตวเน อนาถมณฺเฑนิกสัจจ อารามे ฯ เตน โห ปน สมนเณ
 ฌายสฺมา กงฺขาเรวโต ภาควโต อวิหฺวเร นิสินฺโน โหติ ปตฺตงฺกํ
 อากฺขติภา อญฺํ กายํ ปณิธาย อคฺคตโน กงฺขาวิคฺคณวิสฺสุทฺธิํ ปจฺจุ-
 เวกฺขมานโน ฯ อทฺทสา โห ภาควา ฌายสฺมนุคํ กงฺขาเรวคํ อวิ-
 หฺวเร นิสินฺนํ ปตฺตงฺกํ อากฺขติภา อญฺํ กายํ ปณิธาย อคฺคตโน
 กงฺขาวิคฺคณวิสฺสุทฺธิํ ปจฺจุเวกฺขมานํ ฯ อถ โห ภาควา เอตมคฺคํ
 วิทิตฺวา คายํ เวถายํ อิมํ อุตฺตมานิ อุตฺตมานิ

ยา กาคิ กงฺขา อิชฺ วา หุรํ วา

สกกเวทียา วา ปรวเวทียา วา

ณายิโน ตา ปชฺชนุติ สพฺพวา

อาคามีโน พฺรหฺมจริยํ จรณฺคาคิ ฯ สคฺคตมํ ฯ

[๑๒๔] ๔ เอวมนุเม สคฺติ ฯ เอกํ สมนํ ภาควา ราชคฺเค

๓๒๔] อุกาเน ปญฺจนํสํสํ โสณฺทฺเถวคฺคํสํสํ อหฺมํสํสํ ๓๒๕

ภิรมย์ เวชฺฐาเน กถนุทกนิวาเป ๑ เตน ไช ปน สัมเมเน อายสุมมา
 อานนุโท ตทหุโปสเส ปุพฺพณฺหสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวราทาย
 ราชคหํ ปิณฑาย ปาวิสี ๑ อทฺทสํ ไช เทวทศฺโต อายสุมนฺตํ
 อานนุทํ ราชคเห ปิณฑาย จรณํ ทิสฺสุวาน เยน อายสุมมา
 อานนุโท เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา อายสุมนฺตํ อานนุทํ
 เอตทโวจ อชฺชตฺตคฺเคทานาหํ อารุโส อานนุท อณฺเณทฺเรว ภควตา
 อณฺเณตฺร ภิกฺขุสงฺฆา อูโปสถํ กริสฺสํสามิ สงฺฆกมฺมานิ จาติ ๑
 อถ ไช อายสุมมา อานนุโท ราชคเห ปิณฑาย จริตฺวา ปจฺจนา-
 ภตฺตํ ปิณฑปาทปฏิกฺกนฺโต เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺ-
 กमितฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิสฺสีทิ ๑ เอกมฺนฺตํ
 นิสฺสินฺโน ไช อายสุมมา อานนุโท ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทาหํ ภนฺเต
 ปุพฺพณฺหสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺจวราทาย ราชคหํ ปิณฑาย
 ปาวิสี อทฺทสํ ไช มํ ภนฺเต เทวทศฺโต ราชคหํ ปิณฑาย
 จรณํ ทิสฺสุวาน เยนาหํ เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา มํ เอต-
 ทโวจ อชฺชตฺตคฺเคทานาหํ อารุโส อานนุท อณฺเณทฺเรว ภควตา
 อณฺเณตฺร ภิกฺขุสงฺฆา อูโปสถํ กริสฺสํสามิ สงฺฆกมฺมานิ จาติ อชฺช
 ภนฺเต เทวทศฺโต สงฺฆํ ภินฺทิสฺสํติ อูโปสถณฺจ กริสฺสํติ สงฺฆ-
 กมฺมานิ จาติ ๑ อถ ไช ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ
 อิมํ อุตฺตานํ อุตฺทาเนสี

ສຸກຣີ ສາສຸນາ ສາສຸ ສາສຸ ປາເປນ ທຸກຸກຣີ

បាបំ បាបេន ឥត្ថំ បាបនិមេតិ តុក្ករុត្តិ ។ ឧត្តរុត្តិ ។

[៣៥] ៥ ខេនុមេ ឥត្ថំ ។ ខេនំ ឥនមំ ភក្ខា កោតេត្ថុ
 ឧរិកំ ឧរិកំ មហតា ភិក្ខុឥន្ទេន ឥត្ថំ ។ គេន ខៃ បន ឥនេន
 ឥនុត្ថុតា ឆានុកា ភក្ខតិ ឧត្តរេ ឥត្ថុតាយនរុបា ឧត្តរុក្កមនុតិ ។
 ឧត្តរុត្ថា ខៃ ភក្ខា ឥនុត្ថុតេ ឆានុកេ ឧត្តរេ ឥត្ថុតាយនរុបេ
 ឧត្តរុក្កមនុតេ ។ ឧត ខៃ ភក្ខា ខេត្តមត្ថំ វិវិត្តុតា គាយំ វេតាយំ
 ឧត្តំ ឧត្តរំ ឧត្តរេនី

បរិមុត្តា បរិមុត្តា ភាសា វាគ្គាគរុភាសិន

យាវិទុត្តិ មុត្តាយាមំ យេន នីតា ន កំ វិវិត្តិ ។ ឧត្តរំ ។

[៣៦] ១០ ខេនុមេ ឥត្ថំ ។ ខេនំ ឥនមំ ភក្ខា ឥនុត្ថុតិ
 វិវិត្តិ គេតេន ឧត្តរុត្តិឥត្ថុត ឧត្តរេន ។ គេន ខៃ បន ឥនេន
 ឧត្តរុត្ថា ឧត្តរុត្ថុត ភក្ខតិ ឧត្តរេ នីតិនុត្តិ តិវិ បត្តុត្ថុតំ
 ឧត្តរុត្ថុតា ឧត្តរំ គាយំ បរិមុត្តា បរិមុត្តំ ឥត្ថំ ឧត្តរុត្ថុតេ ។ ឧត្តរុត្ថា
 ខៃ ភក្ខា ឧត្តរុត្ថុតំ ឧត្តរុត្ថុតំ ឧត្តរេ នីតិនុត្តំ បត្តុត្ថុតំ ឧត្តរុត្ថុតា
 ឧត្តរុត្ថុតា ឧត្តរំ គាយំ បរិមុត្តា បរិមុត្តំ ឥត្ថំ ឧត្តរុត្ថុតេ ។ ឧត
 ខៃ ភក្ខា ខេត្តមត្ថំ វិវិត្តុតា គាយំ វេតាយំ ឧត្តំ ឧត្តរំ ឧត្តរេនី

ឧត្តរេនី កាយេន ឧត្តរេនី គេតេន

ឧត្តរុត្ថុតំ នីតិនុត្តិ ឧត្តរ វា ឥនុត្ថុតា

ខេត្ត ឥត្ថំ ភិក្ខុ ឧត្តរុត្ថុតា

นิสสรุช โส ภควา อายสุมนุสํ อานนุทํ อามนุเตสํ รมณียา อานนุท
 เวสํถํ รมณียํ อุนนํ เจตियํ รมณียํ โคตมกํ เจตियํ รมณียํ
 สัจจกถํ เจตियํ รมณียํ พหุสัจจํ เจตियํ รมณียํ สารนุทํ
 เจตियํ รมณียํ ปาวาถํ เจตियํ ๑ ยสฺสํ กสฺสํจิ อานนุท จตุตาโร
 อิทริปาทา ภาวิตา พหุสัจจตา ยานํกตา วตฺตกตา อุนฺนุจिता
 ปริจิตา สัจจมารทฺธา โส อากงฺขมาโน กปฺปํ วา ติญฺนุเชยฺย
 กปฺปาวเสสํ วา ๑ ตถาคตสฺสํ โส อานนุท จตุตาโร อิทริปาทา
 ภาวิตา พหุสัจจตา ยานํกตา วตฺตกตา อุนฺนุจिता ปริจิตา สัจจมา-
 รทฺธา โส อากงฺขมาโน อานนุท ตถาคโต กปฺปํ วา ติญฺนุเชยฺย
 กปฺปาวเสสํ วาติ ๑

[๑๒๘] เอมมํ โส อายสุมํ อานนุโท ภควา โอพาริกะ
 นิमितฺเต กยิรมาเน โอพาริกะ โอภาเส กยิรมาเน นาสกฺขิ
 ปฏฺวิวิชฺฌิตุํ น ภควนฺตํ ยาจิ ติญฺนุสัจจํ ฆนฺเต ภควา กปฺปํ
 ติญฺนุสัจจํ สัจจโต กปฺปํ พหุชนหิตาย พหุชนสฺสํชย โถกานุกมฺปาย
 อตฺถาย หิตาย สฺสํชย เทวมนุสฺสํชยนิติ ยถาคํ มาเรณ ปริยฺญูจิ-
 ตจิตฺโต ๑ ทุตฺติยมนํ โส ภควา อายสุมนุสํ อานนุทํ อามนุเตสํ
 รมณียา อานนุท เวสํถํ รมณียํ อุนนํ เจตियํ รมณียํ
 โคตมกํ เจตियํ รมณียํ สัจจกถํ เจตियํ รมณียํ พหุสัจจํ
 เจตियํ รมณียํ สารนุทํ เจตियํ รมณียํ ปาวาถํ เจตियํ ๑ ยสฺสํ

๑ พ. อุนนเจตियํ ๑ ปณฺณจวาเรสํ เอมํ ๑

วเลตฺถํ วาติ ฯ เอวมนํ ๒ อายสฺมา อานนุโท ภควตา โธพาริเก
 นิमितฺเต กยิรมาเน โธพาริเก โธภาเส กยิรมาเน นาสกฺขิ
 ปฏฺวิฐณฺติ น ภควนฺตํ ยาจิ ติฏฺฐตฺถุ ฆนฺเต ภควา กปฺปํ ติฏฺฐตฺถุ
 สฺสคโต กปฺปํ พุทฺธนหิตาย พุทฺธนสฺสชายน โลกานุกมฺปาย อตฺถาย
 หิตาย สฺสชายน เทวมนุสฺสธานนฺติ ยถาคํ มาเรณ ปรีชฺชจฺจิตฺตคฺโค ๑

[๑๒๙] อถ ๒ ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺตํ อามนฺเตสฺส คจฺจน
 ตฺวํ อานนฺท ยสฺสํทานิ กาลํ มณฺเฑสฺสํ ๑ เอวํ ฆนฺเตติ ๒
 อายสฺมา อานนุโท ภควนฺตํ ปฏฺฐิสฺสคฺควา อฏฺฐายาสฺนา ภควนฺตํ
 อภิวาทิตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ภควโต อวิทฺทูเร อณฺเฑตฺรสมํ รุกฺขมฺเฏ
 นิสฺสํ ๑

[๑๓๐] อถ ๒ มาโร ปาบีมา อจิรปฏฺกนฺเต อายสฺมนฺเต
 อานนฺเต เยน ภควา เตนฺตฺตํกมฺมิ อุตฺตํกมฺมิตฺวา เอกมนฺตํ
 อฏฺฐาสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ จิโต ๒ มาโร ปาบีมา ภควนฺตํ เอต-
 ทโวจ ปรีนิพฺพาทฺถานิ ฆนฺเต ภควา ปรีนิพฺพาทฺ สฺสคโต ปรีนิพฺ-
 พานกาโถทานิ ฆนฺเต ภควโต ภาสฺสิตา ๒ ปเนสฺสา ฆนฺเต ภควตา
 วาจา น ตาวาหํ ปาบีม ปรีนิพฺพายิสฺสํ ยาว เม ภิกฺขุ
 น สํวกา ภวิสฺสํนฺติ วียคฺคา จินฺตา วิสํวทปฺปคฺคา โยคฺกเชม-
 กามา พุทฺธสฺสคฺคา ฆมฺมธฺรา ฆมฺมานุฆมฺมปฏฺฐิปนฺนา สํมิจฺฉิปปฏฺฐิปนฺนา
 อนุฆมฺมจาริโน สกํ อจฺจริยกํ อุกฺกเขตฺวา อากฺกขิสฺสํนฺติ เทสฺสํนฺติ
 ปณฺณเปสฺสํนฺติ ปฏฺฐเปสฺสํนฺติ วิวริสฺสํนฺติ วิภวิสฺสํนฺติ อฏฺฐคฺคานํ-

กวิธฺสฺสํ อูปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหรมฺเมน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตฺวา
 สบฺปาฏิหาริย์ รมฺมํ เทธฺสฺสํตฺติ เอตฺรหิ โช ปน ภาฺนเต ภิกฺขุ
 ภควโต สํวกา วียตฺตา จินฺตา วิสํวทปฺปตฺตา โยคกฺเขมกามา
 พหุสฺสํตา รมฺมชฺรา รมฺมานุรมฺมปฺปิปฺปนา สํมจฺจิปฺปิปฺปนา อฺนุรมฺม-
 จาริโน สกํ อจฺริยํ อุกฺคเหตฺวา อจฺจิขฺนฺติ เทเสฺนฺติ ปณฺณ-
 เปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ จิวรฺนฺติ จิภฺชนฺติ อุตฺตํนํโกโรนฺติ อูปฺปนฺนํ
 ปรปฺปวาทํ สหรมฺเมน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตฺวา สบฺปาฏิหาริย์ รมฺมํ
 เทเสฺนฺติ ฯ ปรินิพฺพาทฺตานิ ภาฺนเต ภควา ปรินิพฺพาทฺ สกฺโต
 ปรินิพฺพาทกาโธทานิ ภาฺนเต ภควโต ภาสิตา โช ปเนสา ภาฺนเต
 ภควตา จาจา น ตาว่าหิ ปาปมฺมํ ปรินิพฺพายิสฺสํมิ ยาว เม
 ภิกฺขุณิโย น สํวิกา ภวิสฺสํนฺติ วียตฺตา จินฺตา วิสํวทปฺปตฺตา
 โยคกฺเขมกามิณิโย พหุสฺสํตา รมฺมชฺรา รมฺมานุรมฺมปฺปิปฺปนา สํ-
 มจฺจิปฺปิปฺปนา อฺนุรมฺมจาริณิโย สกํ อจฺริยํ อุกฺคเหตฺวา อจฺจิ-
 ขฺธฺสฺสํนฺติ เทธฺสฺสํนฺติ ปณฺณเปสฺสํนฺติ ปฏฺฐเปสฺสํนฺติ จิวิธฺสฺสํนฺติ
 จิภฺชธฺสฺสํนฺติ อุตฺตํนํกวิธฺสฺสํนฺติ อูปฺปนฺนํ ปรปฺปวาทํ สหรมฺเมน
 สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตฺวา สบฺปาฏิหาริย์ รมฺมํ เทธฺสฺสํตฺติ เอตฺรหิ
 โช ปน ภาฺนเต ภิกฺขุณิโย ภควโต สํวิกา วียตฺตา จินฺตา วิสํว-
 ทปฺปตฺตา โยคกฺเขมกามิณิโย พหุสฺสํตา รมฺมชฺรา รมฺมานุรมฺม-
 ปฺปิปฺปนา สํมจฺจิปฺปิปฺปนา อฺนุรมฺมจาริณิโย สกํ อจฺริยํ อุกฺคเหตฺวา
 อจฺจิขฺนฺติ เทเสฺนฺติ ปณฺณเปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ จิวรฺนฺติ จิภฺชนฺติ

พหุสฺสตา ธมฺมานุสุมฺมปฺปิปฺนนา สํมจิปฺปิปฺนนา ธนุสุมฺจาวินิโย
 สกํ อจฺจริยกํ อุกฺคเหตฺวา อจฺจกฺขิตฺตํ เทสิตฺตํ ปณฺณเปส-
 สฺสํ ปฏฺฐเปสฺสํ วิวริสฺสํ วิภชิตฺตํ อุกฺคตํกริตฺตํ
 อูปฺปนํ ปรปฺปวาทํ สหสมฺเมเน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตฺวา สฺปฺปา-
 ฎิหาริยํ ธมฺมํ เทสิตฺตํคฺคิ เชตฺรหิ โช ปน ฆนฺเต อฺปาสิกา
 ภควโต สํวิกา วิยคฺคา วินิตฺตา วิสํวทปฺปคฺคา โยคฺกเชมกามินิโย
 ธมฺมธฺวา พหุสฺสตา ธมฺมานุสุมฺมปฺปิปฺนนา สํมจิปฺปิปฺนนา ธนุ-
 ธมฺมจาวินิโย สกํ อจฺจริยกํ อุกฺคเหตฺวา อจฺจกฺขนฺติ เทสฺนฺติ
 ปณฺณเปนฺติ ปฏฺฐเปนฺติ วิวรินฺติ วิภชนฺติ อุกฺคตํกรนฺติ อูปฺปนํ
 ปรปฺปวาทํ สหสมฺเมเน สฺนิกฺคหิตํ นิกฺคเหตฺวา สฺปฺปาฎิหาริยํ ธมฺมํ
 เทสฺนฺติ ฯ ๑ ปรินิพฺพาคฺคทานิ ฆนฺเต ภควา ปรินิพฺพาคฺคํ สฺคโต
 ปรินิพฺพานกาโลทานิ ฆนฺเต ภควโต ภาสิตา โช ปเนสา ฆนฺเต
 ภควตา วาจา น ตาวาหํ ปาบีเม ปรินิพฺพายิสฺสํ ยาว เม
 อิทํ พุทฺทมจฺริยํ น อิทฺตญฺจ ภวิสฺสํ ผิตฺตญฺจ วิตุถาวิกํ พุ-
 ษณฺณํ ปุถฺกํ ยาว เทวมนุสฺเสหิ สฺปฺปกาสิคฺคํ เชตฺรหิ โช
 ปน ฆนฺเต ภควโต พุทฺทมจฺริยํ อิทฺตญฺจ ผิตฺตญฺจ วิตุถาวิกํ พุ-
 ษณฺณํ ปุถฺกํ ยาว เทวมนุสฺเสหิ สฺปฺปกาสิคํ ฯ ๑ ปรินิพฺพาคฺคทานิ
 ฆนฺเต ภควา ปรินิพฺพาคฺคํ สฺคโต ปรินิพฺพานกาโลทานิ ฆนฺเต
 ภควโตติ ฯ ๑

[๑๓๑] เหวํ วุคฺเต ภควา มารํ ปาบีเมนฺตํ เชตฺทโวจ อฺป-

โปสสุโก คุว ปาบีม โหติ น จิรํ ตถาคคตสฺส ปรีนิพพานํ
 ภวิสฺสตี อิตฺโต ตินฺนํ มาตํ อจฺจเยน ตถาคโค ปรีนิพพา-
 ยิสฺสตีติ ฯ อถ โข ภควา ปาวาตเจติเย สโต สมนฺปชาโน อายุ-
 สงฺขารํ โอสฺสชฺชิ ฯ โอสฺสเช จ ภควตา อายุสงฺขารे มหาภู-
 มิจาโต อโหสิ ภังโก โดมนหฺโส เทวทฺนทฺธิโย จ ผลิสฺส ฯ อถ
 โข ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุตทานํ อุตทาเนสิ

คฺคตมคฺคตฺตํ สมนฺภาวํ

ภวสงฺขารมวสฺสชฺชิ มฺหิ

อชฺชตฺตคฺคตฺตํ สมนฺภาวํ

อภินฺทิตํ กวณฺณคฺคตฺตํ สมนฺภาวํ ฯ สัจจํ ปจฺจํ ฯ

[๑๓๒] ๒ เวมเม สัจจํ ฯ เขถํ สมนฺภาวํ ภควา สวคฺคตฺตํ
 วิหริตี ปุพฺพาวารเม มิคารมาคฺค ปาธาทะ ฯ เตน โข ปน สมนฺเยน
 ภควา สวคฺคตฺตํ ปฏิสตฺตนา วุจฺจติ พหิตฺตวาทโกจฺจเก นิสฺสิ-
 โน โหติ ฯ อถ โข ราชา ปเสนทิ โกสโล เยน ภควา
 เตนฺปสงฺกมํ อฺปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา เขตมคฺคํ
 นิสฺสตีติ ฯ เตน โข ปน สมนฺเยน สคฺค จ ชฺชิตา สคฺค จ นิคฺคนา
 สคฺค จ อเจตา สคฺค จ เขถา สคฺค จ ปรีพฺพชกา
 ปรีพฺพชกาจฺจมา ชาริวิจฺจมาทาย ภควโต อวิทฺฐเร อภิกฺกมณฺติ ฯ
 อทฺทสา โข ราชา ปเสนทิ โกสโล เต สคฺค จ ชฺชิตา สคฺค
 จ นิคฺคเน สคฺค จ อเจเต สคฺค จ เขถา สคฺค จ ปรีพ-

พาชเก ปฐุพฺพหจฺจนฺตโตเม ชารวีวិธมาทาย ภควโต อวิทฺฐเร อภิก-
กมนฺเต ทิสฺสุวาน อญฺจายาสนา เขกัสม์ อุกฺคตฺราสงฺกั กิริตฺวา
ทกฺขิณชาณฺณมฺนฺทํ ปจฺฉิมํ นิหนฺตฺวา เยเน เต สํคฺค จ ชฺฐิตา
สํคฺค จ นิคนฺดา สํคฺค จ อเจตา สํคฺค จ เขกสํฆา สํคฺค จ
ปรัพฺพาชกา เตนฺนชฺฌิมฺปนาเมตฺวา ติกฺขตฺตํ นามํ สํวาเสติ ราชာ-
หํ ภนฺเต ปเสนฺทิ โกสฺโส ราชานํ ภนฺเต ปเสนฺทิ โกสฺโสติ ฯ
อถ ไช ราชานํ ปเสนฺทิ โกสฺโส อจิริปฏฺกนฺเตสฺส เตสฺส สํคฺคสฺส จ
ชฺฐิตสฺส สํคฺคสฺส จ นิคนฺเตสฺส สํคฺคสฺส จ อเจเตสฺส สํคฺคสฺส จ เขกสํ-
ฆสฺส สํคฺคสฺส จ ปรัพฺพาชเกสฺส เยเน ภควา เตนฺนปสงฺกมิ อฺป-
สงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เขกมฺนฺตํ นิสฺสีติ ฯ เขกมฺนฺตํ
นิสฺสินโน ไช ราชานํ ปเสนฺทิ โกสฺโส ภควนฺตํ เขตทโวจ เย จ
เต ภนฺเต โตเก อรหฺนฺโต วา อรหฺตมฺคฺคํ วา สฺมาปฺนฺนา เอเตสํ
อณฺเฏวโรติ ฯ

[๓๓๓] ทฺฐชฺชานํ ไช เขกํ มหाराช ตยา คิหิณา กามโกคิณา
ปฺคฺคตสํมฺพารสฺสนํ อชฺฌมาวสฺสนฺเตน กาสิกจฺจนฺทํ ปจฺจุจฺจนฺตคฺคเณ มา-
ถาคณฺธวิเลปํ ชารยฺนฺเตน ชาตฺฐปฺรชคํ สํทียฺนฺเตน อิมเ วา อร-
หฺนฺโต อิมเ วา อรหฺตมฺคฺคํ สฺมาปฺนฺนาติ ฯ • สํวาเสเน ไช
มหाराช สีสํ เวทิกพฺพํ คณฺจ ไช ที่เชเน อทฺฐนา น อิตฺตเรเน
มนฺตีกโรตา โน อมนฺตีกโรตา ปณฺณวตา โน ทฺพปณฺณเวเน ฯ
๒ สํโวจาเรเน ไช มหाराช สีสเจยฺย เวทิกพฺพํ คณฺจ ไช ที่เชเน

๓๓๖] อุทานเน ฌฏฐัสส ชฺจุจฺจนฺตวคฺคัสส ตตฺถิยัสสํ ๓๗๘

โน อมนตฺถิกโรคา ปณฺณวตา โน ทุปฺปณฺณเณนาติ ๑ เอเต ฆนฺเต
มม ปุริสา โจรา โอจฺรกา ชนปทํ โอตฺริตฺวา อากฺขณฺติ ๑ เตหิ
ปจฺฉํ โอตฺติณฺณํ อหํ ปจฺฉา โอตฺริสฺสํามิ ๑ อิทานิ เต ฆนฺเต
ทํ รโหชฺชตฺถํ ปวาເຫတฺวา สฺမฺဟาตา สฺဝິตฺติคฺคา กပ္ပိတເກဏ်မ္မေ
โอຫာတວคฺคဝဏ်หา ปณฺจหิ กามคฺคုເမ​हि​ สမ္ပပိတฺวา สမ္မจฺ္ဇိ​กฺ​ก​า​ ป​ริ​
ຈາ​ရ​ຍ​ນຸ​ຕິ​ ๑ อถ โห ภาควา ເຫມ​ຕ​ຕ​ຕ​ ວິ​ທິ​ຕ​ວາ ຕາຍໍ ເວ​ລາຍໍ ອີ​ມໍ
ອຸ​ທາ​ນໍ ອຸ​ທາ​ເ​ເ​ສີ

น วายาเมยฺย สัพฺพคฺค นาวณฺณสฺสํ ปุริสํ สียา
นาวณฺณํ นิสฺสําย ชฺเวยฺย ชฺมุເມ​ເ​น​ น​ ວ​ຣ​໌​ ຈ​ເ​ເ​ຕ​ ๑ ທຸ​ຕິ​ຍໍ ๑

[๓๓๕] ๓ ເວ​ມ​ເ​ ສຸ​ຕິ​ ๑ ເ​ເ​ກ​ ສ​ມ​ຍໍ ກ​ວ​າ ສ​າ​ວ​ຕຸ​ຕິ​ຍໍ ວິ​ຫ​ຣ​ຕິ
ເຫ​ຕ​ວ​ເ​ ອ​ນາ​ຄ​ມີ​ຣຸ​ທິ​ກ​ສຸ​ສ​ ອາ​ຣາ​ເ​ ๑ ເ​ເ​ເ​ ໂ​ໄ​ ປ​ນ ສ​ມ​ເ​ເ​ ກ​ວ​າ
ອ​ຕຸ​ຕ​ໂ​ ອ​ເ​ເ​ ປາ​ປ​ເ​ ອ​ກຸ​ສ​ເ​ ສ​ມ​ເ​ ປ​ທີ່​ເ​ ປ​ຈຸ​ເ​ວ​ກ​ມາ​ໂ​ ນິ​ສິ​ນ​-
ໂ​ ໂ​ຫິ​ ອ​ເ​ເ​ ຈ ກຸ​ສ​ເ​ ສ​ມ​ເ​ ກາ​ວ​ນາ​ຍ ປາ​ຣິ​ປຸ​ຣິ​ຕ​ ๑ ອ​ດ
ໂ​ໄ​ ກ​ວ​າ ອ​ຕຸ​ຕ​ໂ​ ອ​ເ​ເ​ ປາ​ປ​ເ​ ອ​ກຸ​ສ​ເ​ ສ​ມ​ເ​ ປ​ທີ່​ເ​ ວິ​ທິ​ຕ​ວາ
ອ​ເ​ເ​ ຈ ກຸ​ສ​ເ​ ສ​ມ​ເ​ ກາ​ວ​ນາ​ຍ ປາ​ຣິ​ປຸ​ຣິ​ຕ​ ຕາຍໍ ເວ​ລາຍໍ ອີ​ມໍ
ອຸ​ທາ​ນໍ ອຸ​ທາ​ເ​ເ​ສີ

ອ​ຸ​ ປຸ​ພ​ເ ຕ​ຫາ ນາ​ຸ ນາ​ຸ ປຸ​ພ​ເ ຕ​ຫາ ອ​ຸ

ນ ຈາ​ຸ ນ ຈ ກ​ວິ​ສຸ​ຕິ​ ນ ເຈ​ຕ​ຣ​ຫິ ວິ​ຊຸ​ສ​ຕິ​ ๑ ຕ​ຕິ​ຍໍ ๑

[๓๓๖] ๔ ເວ​ມ​ເ​ ສຸ​ຕິ​ ๑ ເ​ເ​ກ​ ສ​ມ​ຍໍ ກ​ວ​າ ສ​າ​ວ​ຕຸ​ຕິ​ຍໍ
ວິ​ຫ​ຣ​ຕິ ເຫ​ຕ​ວ​ເ​ ອ​ນາ​ຄ​ມີ​ຣຸ​ທິ​ກ​ສຸ​ສ​ ອາ​ຣາ​ເ​ ๑ ເ​ເ​ ໂ​ໄ​ ປ​ນ ສ​ມ​ເ​ເ​

สัมพุทธา นานาคิตฺติยา สมนพฺรหฺมณา ปริพຸષາสกา สാവคຸຕິຍ໌
 ปຼງฺວສຸນຕິ นานาທິງຸຈິກາ นานาຂຸນຕິກາ นานາຸຈິກາ นานາທິງຸຈິນິສຸ-
 ລຍນິສຸສິຕາ ។ ສຸເຕເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ
 ๑ ສຸສຸສິຕ໌ ໂຕໂກ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸນຕິ ປເນເກ
 ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๒ ອສຸສຸສິຕ໌ ໂຕໂກ ອິທ-
 ເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸເຕເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ
 ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๓ ອນຸຕວາ ໂຕໂກ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។
 ສຸນຕິ ປເນເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๔ ອນຸຕວາ
 ໂຕໂກ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸເຕເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ
 ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๕ ຕ໌ ສຸວ໌ ຕ໌ ສຸວ໌ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊ-
 ມນຸນຕິ ។ ສຸນຕິ ປເນເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸ-
 ຈິໂນ ๖ ອນຸຕ໌ ສຸວ໌ ອນຸຕ໌ ສຸວ໌ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។
 ສຸເຕເກ ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๗ ໂຫຕິ ຕຄາຄ໌ໂຕ
 ປຣມຸມຣນາ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸນຕິ ປເນເກ
 ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๘ ໂຫຕິ ຕຄາຄ໌ໂຕ ປຣມຸ-
 ມຣນາ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸເຕເກ ສມນ-
 ພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๙ ໂຫຕິ ຈ ນ ຈ ໂຫຕິ ຕຄາຄ໌ໂຕ
 ປຣມຸມຣນາ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ສຸນຕິ ປເນເກ
 ສມນພຸຣາຸມຸນາ ເວວຳທິໂນ ເວວຳທິງຸຈິໂນ ๑๐ ເນວ ໂຫຕິ ນ ນ ໂຫຕິ
 ຕຄາຄ໌ໂຕ ປຣມຸມຣນາ ອິທເມວ ສຸຈຸຈ໌ ໂມຊມນຸນຕິ ។ ເຕ

ภณฺทฺนชาตา กถชาตา วิวาทาปฺนนา ชณฺณมณฺณํ มุขสฺสคฺคํ
 วิคฺคทฺนคา วิหฺรติ เอทิสํ ชฺมโม เนทิสํ ชฺมโม เนทิสํ ชฺมโม
 เอทิสํ ชฺมโมติ ฯ

[๓๓๗] อถ โห สัมพหุตา ภิกฺขุ ปุพฺพพฺพหุสฺสํ นิวาเสตฺวา
 ปคฺคตจฺจวราทาย สํวตฺถํ ปิณฺฑาทาย ปาวิสฺสํ ฯ สํวตฺถํ ปิณฺฑาทาย
 จริตฺวา ปจฺจนาภคํ ปิณฺฑปาตปฏิกฺกนฺตา เยเน ภควา เทนฺอุปสง-
 กมฺหํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนํ นิสฺสํ ฯ
 เอกมฺนํ นิสฺสนา โห เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ อึช ภนฺเต
 สัมพหุตา นานาคิคุติยา สมนฺพฺราหฺมณา ปริพฺพาชกา สํวตฺถํ
 ปฏิวสฺสํ นานาทิฏฺฐิจิภา นานาชนฺติกา นานารุจิกา นานาทิฏฺฐิจินิสฺส-
 ยนิสฺสิตา สฺนฺเตเก สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺฐิจิโน
 สสฺสโต โลโก อิทเมว สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ สฺนฺติ ปเนเก
 สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺฐิจิโน อสฺสโต โลโก อิทเมว
 สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ สฺนฺเตเก สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน เอวํทิฏ-
 ฐิจิโน อนฺตวา โลโก อิทเมว สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ สฺนฺติ ปเนเก
 สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน เอวํทิฏฺฐิจิโน อนฺตวา โลโก อี-
 ทเมว สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ สฺนฺเตเก สมนฺพฺราหฺมณา เอวํวาทีโน
 เอวํทิฏฺฐิจิโน คํ ชฺวํ คํ สวํ อิทเมว สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ
 สฺนฺติ ปเนเก สมนฺพฺราหฺมณาเอวํ วาทีโน เอวํทิฏฺฐิจิโน อณฺณํ ชฺวํ
 อณฺณํ สวํ อิทเมว สจฺจํ โมชฺมณฺณนฺติ สฺนฺเตเก สมนฺพฺราหฺมณา

เหวว่าทโน เหวทัญจโน โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว สจฺจํ
 โมกขมณฺณนุติ สฺนุติ ปเนเก สมนพฺรหฺมณา เหวว่าทโน เหวทัญ-
 จโน น โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว สจฺจํ โมกขมณฺณ-
 นุติ สฺนุเตเก สมนพฺรหฺมณา เหวว่าทโน เหวทัญจโน โหติ จ
 น จ โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว สจฺจํ โมกขมณฺณนุติ
 สฺนุติ ปเนเก สมนพฺรหฺมณา เหวว่าทโน เหวทัญจโน เหว โหติ
 น น โหติ ตถาคโต ปรมมรณา อิทเมว สจฺจํ โมกขมณฺณนุติ
 เต ภณฺฑนชาตา กถชาตา วิวาทาปฺนนา อณฺณมณฺณํ มุขสคฺคํ
 วิตุทฺตนา วิหรนฺติ เอทิสํ รมฺโม เนทิสํ รมฺโม เนทิสํ รมฺโม
 เอทิสํ รมฺโมติ ฯ อณฺณตฺตติยา ภิกฺขเว ปรีพฺพชาภา อนฺธา อจฺญ-
 ชฺฐา อคฺคํ น ชานนฺติ อนคฺคํ น ชานนฺติ รมฺมํ น ชานนฺติ
 อรมฺมํ น ชานนฺติ เต อคฺคํ อชานนฺตว อนคฺคํ อชานนฺตา รมฺมํ
 อชานนฺตา อรมฺมํ อชานนฺตา ภณฺฑนชาตา กถชาตา วิวาทา-
 ปฺนนา อณฺณมณฺณํ มุขสคฺคํ วิตุทฺตนา วิหรนฺติ เอทิสํ รมฺโม
 เนทิสํ รมฺโม เนทิสํ รมฺโม เอทิสํ รมฺโมติ ฯ

[๓๗] ภูตบุพผิ ภิกขเว อิมิสฺสา ยេว สํวตฺติยา อญฺญตโร
 ราชา อโหสิ ๑ อถ โข ภิกขเว โส ราชา อญฺญตโร ปຸริສ
 อามนฺເຕສີ ເອຫີ ດຸວັ ອມໂກ ປຸຣີສ ຍາວຕິກາ ສ່າວຕຸຕິຍາ ສຈຸຈຸນາ
 ເຕ ສພູເ ເອກຊຸມັ ສັນນິປາເຕຣິຕີ ๑ ເວວັ ເທວາຕີ ໂຂ ກິກຊເວ ໂສ
 ປຸຣີໂສ ຄສຸສ ຣນໂພ ປຸຣີສຸສຸວາ ຍາວຕິກາ ສ່າວຕຸຕິຍາ ສຈຸຈຸນາ

ถึติ ฯ เหว เทวาคี ฯ ทิฏฺฐโง โน หตุถึติ วเทถ ชฺชจฺจนฺชา
 กัทโธ หตุถึติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ ถึถึ ทิฏฺฐจํ
 อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี กุมฺภโกติ ฯ
 เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ กณฺโณ ทิฏฺฐโง อโหสิ เต
 เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี สุปฺโปติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว
 ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ ทนฺโต ทิฏฺฐโง อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ
 เทว หตุถึ เสงฺยถามี ฆาโตติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ
 โสณฺโฑ ทิฏฺฐโง อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ
 เสงฺยถามี นงฺคุถึถึถึติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ ทาโย
 ทิฏฺฐโง อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี
 โโกฏฺโงติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ ปาโท ทิฏฺฐโง
 อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี ฐโณติ ฯ
 เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ มีฏฺฐจํ ทิฏฺฐจํ อโหสิ เต เหว-
 มาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี ชุทฺทุชฺชโณติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว
 ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ นงฺคุฏฺฐจํ ทิฏฺฐจํ อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ
 เทว หตุถึ เสงฺยถามี มุถฺโณติ ฯ เยหิ ภิกฺขเว ชฺชจฺจนฺเธหิ หตุถึถึถึ
 วาถชิ ทิฏฺฐโง อโหสิ เต เหวมาหังสุ เหวทโธ เทว หตุถึ เสงฺยถามี
 สมนุชฺชนฺติ ฯ เต เหวทโธ หตุถึ เนทโธ หตุถึ เนทโธ หตุถึ
 เหวทโธ หตุถึติ อณฺณมณฺณํ มุฏฺฐจํหิ สํมุชฺชิตํ ฯ เตน จ ปน
 ภิกฺขเว โส ราชํ อคฺคตมโน อโหสิ ฯ เหวเมว โช ภิกฺขเว อณฺณ-

๓๓๘] อุกาเน ฌฐุสฺสํ ฐฐุจฺจนฺตคฺคฺสฺสํ ปณฺจมสฺสคฺคํ ๓๘๕

คิตฺติยา ปริพฺพาชกา อนุธา อจฺกชฺชกา อคฺคํ น ชานนฺติ อนคฺคํ
น ชานนฺติ ฐมฺมํ น ชานนฺติ อฐมฺมํ น ชานนฺติ เท อคฺคํ
อชานนฺตา อนคฺคํ อชานนฺตา ฐมฺมํ อชานนฺตา อฐมฺมํ อชานนฺตา
ภณฺทชนฺชาตา กถฺชาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุขสฺสคฺคํ
คฺคฺวิทฺตนา วิทฺตนา เติสฺส ฐมฺโม เติสฺส ฐมฺโม เติสฺส
ฐมฺโม เติสฺส ฐมฺโมติ ๑ อถ โห ภควา เอตฺมคฺคํ วิทิตฺวา
ตายํ เวธายํ อิมํ อุกานํ อุกาเนสฺส

อิมสฺส กิร สฺสชฺชนฺติ เอยเก สมนฺพฺราหฺมณา

วิคฺคฺคฺยห นํ วิวทฺตนา ชนา เอกนฺตทสฺสีนฺติ ๑ จคฺคํ ๑

[๓๓๘] ๕ เอยมฺเม สฺสคํ ๑ เอกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ
วิทิตฺวา เสดวเน อนาถมฺมณฺทิกสฺสํ อารามํ ๑ เทน โห ปน สมนฺ
สมนฺพฺพุตา นานาคิตฺติยา สมนฺพฺราหฺมณา ปริพฺพาชกา สํวคฺคิยํ
ปฏฺวิสฺสณฺติ นานาทิฏฺฐิจิภา นานาชนฺติกา นานารุจิภา นานาทิฏฺฐิ-
นิสฺสํยนิสฺสํยิตา ๑ สมนฺเตเก สมนฺพฺราหฺมณา เอยวาทิโน เอยวิฏฺฐิ-
จิโน ๑ สสฺสโต อคฺคตา จ โถโก จ อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ๑
สณฺติ ปเนเก สมนฺพฺราหฺมณา เอยวาทิโน เอยวิฏฺฐิโน ๒ สสฺสโต
อคฺคตา จ โถโก จ อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ๑ สมนฺเตเก
สมนฺพฺราหฺมณา เอยวาทิโน เอยวิฏฺฐิโน ๓ สสฺสโต จ สสฺสโต
จ อคฺคตา จ โถโก จ อิทฺเมว สจฺจํ โมฆมณฺณนฺติ ๑ สณฺติ

๑ อจฺกชฺชกา เอกนฺตทสฺสีนฺติ ๑

๑๕๐] อุกาเน ฉฐสฺส ชฺຈະนฺทວສຸສຸສ ປມຈມສຸສຸຕິ ๑๕๗

ຈ ໂຄໂກ ຈ ອີທເມວ ສຈຸຈໍ ໂມໝມພນຸຕິ ។ ສນຸຕິ ປເນເກ
ສ່ມນພຸຣາຮຸມນາ ເວວໍວາທິໂນ ເວວໍທິງຊີໂນ ໐໔ ປຣງຸກຕໍ່ ສຸຂທຸກຸຂໍ ອຕຸຕາ
ຈ ໂຄໂກ ຈ ອີທເມວ ສຈຸຈໍ ໂມໝມພນຸຕິ ។ ສນຸເຕເກ ສ່ມນ-
ພຸຣາຮຸມນາ ເວວໍວາທິໂນ ເວວໍທິງຊີໂນ ໐໕ ສຍງຸກຕມຈ ປຣງຸກຕມຈ ສຸຂ-
ທຸກຸຂໍ ອຕຸຕາ ຈ ໂຄໂກ ຈ ອີທເມວ ສຈຸຈໍ ໂມໝມພນຸຕິ ។
ສນຸຕິ ປເນເກ ສ່ມນພຸຣາຮຸມນາ ເວວໍວາທິໂນ ເວວໍທິງຊີໂນ ໐໖ ອສຍງຸກາວໍ
ຈ ອປຣງຸກາວໍ ຈ ອຣິຈຸຈສມຸປປນນໍ ສຸຂທຸກຸຂໍ ອຕຸຕາ ຈ ໂຄໂກ ຈ
ອີທເມວ ສຈຸຈໍ ໂມໝມພນຸຕິ ។ ເຕ ກຸນທຸນສາຕາ ກຸດສາຕາ
ວິວາທາປນຸນາ ອພມພມພນໍ ມຸສສຸຕຸຕິ ວິຕຸທຸນຕາ ວິທຸນຕິ ເອທິໄສ
ຮມໂມ ເນທິໄສ ຮມໂມ ເນທິໄສ ຮມໂມ ເອທິໄສ ຮມໂມຕິ ។

[໑໕໐] ອຄ ໂຂ ສມຸພຸຣາ ກິກຊູ ປຸພຸພຸນຸສມຍໍ ນິວາເຊຕຸວາ
ປຕຸຕຈິວຣມາທາຍ ສ່າວຕຸຕິ ປິຣຸທາຍ ປາວິສັສຸ ។ ສ່າວຕຸຕິຍໍ ປິຣຸທາຍ
ຈຣິຕຸວາ ປຈຸຣາກຸຕໍ ປິຣຸທປາຕປຣິກຸກຸນຕາ ເຍນ ກຸດວາ ເຕນຸປສ່ງ-
ກມິສຸ ອປສ່ງກມິຕຸວາ ກຸດວນຸຕໍ ອກິວາເຕຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ ນິສັຕິສຸ ។
ເອກມນຸຕໍ ນິສັຕິນາ ໂຂ ເຕ ກິກຊູ ກຸດວນຸຕໍ ເຂຕທໂວຈຸ ອິຣ ກຸນເຕ ສມຸ-
ພຸຣາ ນານາຕິຕຸຕິຍາ ສ່ມນພຸຣາຮຸມນາ ປຣິພຸພາສກາ ສ່າວຕຸຕິຍໍ ປຣິ-
ວສນຸຕິ ນານາທິງຊີກາ ນານາທຸນຕິກາ ນານາຣຸຈິກາ ນານາທິງຊີນິສຸສຍນິສຸ-
ສິຕາ ສນຸເຕເກ ສ່ມນພຸຣາຮຸມນາ ເວວໍວາທິໂນ ເວວໍທິງຊີໂນ ສສຸສໂຕ
ໂຄໂກ ອີທເມວ ສຈຸຈໍ ໂມໝມພນຸຕິ ។ ເປ ໑ ເຕ ກຸນທຸນສາຕາ

໐ ສສຸສໂຕ ອຕຸຕາ ຈ ໂຄໂກ ຈາຕິ ອມສຸສ ສຸຕຸຕສຸສ ອາທິມຸທິ ປາໂຈ ທິສຸຕິ ។

กถชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุขสฺสคฺคํหิ วิตุทฺตนา วิหรนฺติ
 เอทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ ฐมฺโม เอทิสํ ฐมฺโมติ ฯ
 อญฺญตฺติคฺคิยา ภิกฺขเว ปริพฺพาชกา อนฺธา อจฺจุชฺชา อตุถํ น ชานนฺติ
 อนตุถํ น ชานนฺติ ฐมฺมํ น ชานนฺติ อฐมฺมํ น ชานนฺติ เต
 อตุถํ อชานนฺตา อนตุถํ อชานนฺตา ฐมฺมํ อชานนฺตา อฐมฺมํ อชา-
 นนฺตา ภณฺทนชาตา กถชาตา วิวาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ มุข-
 สฺสคฺคํหิ วิตุทฺตนา วิหรนฺติ เอทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ ฐมฺโม เนทิ-
 สํ ฐมฺโม เอทิสํ ฐมฺโมติ ฯ อถ โส ภควา เอตมคฺคํ วิทิตฺวา
 ตายํ เวธายํ อิมํ อุตฺตานํ อุตฺตานํ

อิมํสุ กิร สฺสชฺชนฺติ เอเก สมนฺพราหฺมณา

อนฺตฺรา ฯ วิสฺสํชฺชนฺติ อปฺปตฺวา ว ตโมคชนฺติ ฯ ปญฺจมนํ ฯ

[๑๔๑] ๖ เอวมนํ สุตํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหรติ
 เชตฺวเน อนาถมีณฺชิกสุตฺต อารามे ฯ เตน โส ปน สมนฺเยน สมนุ-
 พฺพุตา นานาติคฺคิยา สมนฺพราหฺมณา ปริพฺพาชกา สํวคฺคิยํ ปฏิ-
 วสนฺติ นานาทิฏฺฐิจิภา นานาชนฺติกา นานารุจิภา นานาทิฏฺฐิจินิสฺสย-
 นิสฺสัฏฺฐิภา ฯ สมนฺเตเก สมนฺพราหฺมณา เอวํวาทิตฺวา เอวํทิจฺฉินฺ
 สฺสัฏฺฐโต อตุตา ฯ โถโก ฯ อิทเมว สจฺจํ โมขมญฺญนฺติ ฯ
 สนฺติ ปเนเก สมนฺพราหฺมณา เอวํวาทิตฺวา เอวํทิจฺฉินฺ อสฺสัฏฺฐโต
 อตุตา ฯ โถโก ฯ อิทเมว สจฺจํ โมขมญฺญนฺติ ฯ สมนฺเตเก
 สมนฺพราหฺมณา เอวํวาทิตฺวา เอวํทิจฺฉินฺ สฺสัฏฺฐโต ฯ อสฺสัฏฺฐโต

สํณพฺราหฺมณา เขวํวาทิโน เขวํทิจฺฉิโน ปฺรํภุคํ สุชฺชทฺถํ อคฺคตา
 ๑ โถโก ๑ อิทฺเมว สํจํ โมจฺมณฺณนฺติ สํนุเคเก สํณ-
 พฺราหฺมณา เขวํวาทิโน เขวํทิจฺฉิโน สยํภุคํ ๑ ปฺรํภุคํ ๑ สุช-
 ชฺชทฺถํ อคฺคตา ๑ โถโก ๑ อิทฺเมว สํจํ โมจฺมณฺณนฺติ
 สํนฺติ ปเนเก สํณพฺราหฺมณา เขวํวาทิโน เขวํทิจฺฉิโน สยํภุคํ
 ๑ ปฺรํภุคํ ๑ อธิจฺจสํนุปฺปนฺนํ สุชฺชทฺถํ อคฺคตา ๑ โถโก ๑ อิท-
 เมว สํจํ โมจฺมณฺณนฺติ เต ภณฺฑนชาตา กถหาตา วิวาทา-
 ปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุชฺสคฺคํ วิคฺคทฺตา วิหรนฺติ เอทิสํ ฐมฺโม
 เนทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ ฐมฺโม เอทิสํ ฐมฺโมติ ๑ อณฺณคฺคิตฺติยา
 ภิกฺขเว ปรีพฺพาสกา ธนฺธา อจฺจชฺชา อคฺคํ น ชานนฺติ ธนฺตํ
 น ชานนฺติ ฐมฺมํ น ชานนฺติ อธมฺมํ น ชานนฺติ เต อคฺคํ
 อชานนฺตา ธนฺตํ อชานนฺตา ฐมฺมํ อชานนฺตา อธมฺมํ อชานนฺตา
 ภณฺฑนชาตา กถหาตา วิวาทาปนฺนา อณฺณมณฺณํ มุชฺสคฺคํ
 วิคฺคทฺตา วิหรนฺติ เอทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ ฐมฺโม เนทิสํ
 ฐมฺโม เอทิสํ ฐมฺโมติ ๑ อถ โย ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา
 ตายํ เวธายํ อิมํ อฎฺธานํ อฎฺธานํ

อหํการปสฺสตายํ ปชา ปฺรํภุการปสฺสณฺทิตา
 เขตฺเทเก นาทฺตณฺณํ น นํ สํสณฺทิตํ อทฺทํ
 เขตฺตจํ สํสณฺทิตํ ปฏิจฺจจํ ปสฺสํสํ
 อหํ กโรมฺมํ น คตฺสํ โหติ

๑๔๔] อุกาเน ฉฐสฺส ชฺชจฺจนฺตคฺคสฺส สํคฺคฺมฉฐสฺสคฺคํ ๑๔๓

ปโร กโรตฺติ น คสฺส โหติ ฯ

มานุเปตา ชยํ ปชา มานคฺคณา มานวินิพฺพทฺธา^๑
ทิจฺจํ พุยารพฺภคฺคา^๒ สํสํวํ นาคิวกคฺคตฺติ ฯ ฉฐํ ๑

[๑๔๓] ๑ เขวมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สํมยํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริตี
เชตฺวเน อนาถปฺปณฺทิกสฺส อารามे ๑ เทน ไช ปน สํมเยน ชายสฺมา
สฺสภูติ ภควโต อวิทฺฐเว นิสินฺโน โหติ ปตฺตงฺกํ อากฺขิตฺวา อชฺฐํ กายํ
ปณฺธาย อวิกฺกํ สํมาธิ สํมาปชฺชิตฺวา ๑ อทฺทสา ไช ภควา
ชายสฺมนํ สฺสภูติ อวิทฺฐเว นิสินฺนํ ปตฺตงฺกํ อากฺขิตฺวา อชฺฐํ กายํ
ปณฺธาย อวิกฺกํ สํมาธิ สํมาปณฺนํ ๑ อถ ไช ภควา เขตฺมคฺคํ
วิทฺติวา คายํ เวธายํ อิมํ อุกานํ อุกาเนสฺสิ

ยสฺส วิคฺคกฺกา วิฐฺปิตา

อชฺชคฺคํ สํวิกปฺปิตา อเสสา

คํ สํคฺคฺมคฺคจฺจ อรูปสํคฺคํ

จตุโยคาคคฺคโต น ชาติํ เขตฺติ ๑ สํคฺคํ ๑

[๑๔๔] ๔ เขวมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สํมยํ ภควา ราชคฺเห วิหริตี
เวฬุเวเน กถนฺตกนิวาเป ๑ เทน ไช ปน สํมเยน ราชคฺเห เทว
ปฺปคํ อณฺเฏตริสฺสา คณิกาย สํวคฺคา โหนฺติ ปฏฺวิพฺพชฺชิตฺวา
ภณฺทชนฺชาตา กถชนฺชาตา วิวาทาปณฺนา อณฺเฏมณฺเฏนํ ปาณฺธิยํ

อฏฺฐกถา ๑ มานวินิพฺพทฺธา ๑ ๒ สารมฺภคฺคา ๑ ๓ ชาติเมตฺติ ๑

๔ พ. มฺภา ๑ อฏฺฐกถา สฺภา ๑

อูปกุกมนฺติ เตหฺมฺหิ อูปกุกมนฺติ ทณฺเฑหิ อูปกุกมนฺติ สฺตฺเถ-
 หิ อูปกุกมนฺติ เต ตตฺถ มรณมฺมี นิคฺขจฺจนฺติ มรณมตฺตมฺมี
 ทฺวํ ๑ อถ โส สัมพหฺตา ภิกฺขุ ปุพฺพณฺทสฺมํ นิฉาเสตฺวา ปตฺต-
 จีวรมาทาย ราชคหํ มินฺทาย ปาวิสีสุ ราชคเห มินฺทาย
 จริตฺวา ปจฺจนาภคํ มินฺทปาทปฏิกฺกนฺตา เยน ภควา เตนฺ-
 ปสฺสงฺกมฺสี อูปสฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนํ นิสฺสีสุ ๑
 เอกมฺนํ นิสฺสนา โส เต ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทวโจ อึช ภาเน ราช-
 คเห เทว ปฺปกา อญฺญตริสฺสํ คณิกาย สํวตฺตา ปฏิพทฺธจิตฺตา
 ภณฺทชนฺธาตา กถชนฺธาตา วิจาทาปนฺนา อญฺญมญฺญํ ปาณํหิ
 อูปกุกมนฺติ เตหฺมฺหิ อูปกุกมนฺติ ทณฺเฑหิ อูปกุกมนฺติ สฺตฺเถ-
 หิ อูปกุกมนฺติ เต ตตฺถ มรณมฺมี นิคฺขจฺจนฺติ มรณมตฺตมฺมี
 ทฺวํ ๑ อถ โส ภควา เอตมตฺถํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ
 อุตฺถาณํ อุตฺถาเนติ

ยญฺจ ปตฺตํ ยญฺจ ปตฺตพฺพํ อุกฺกเมตํ ราชานุกิณฺณํ

อาตุรฺสฺสํสาณฺตฺติกฺขโต

เย จ สิกฺขาสาธา สัตถพฺพตํ ชีวิตํ พุทฺธมจฺริยํ อูปญฺจฺจานสาธา อย-
 เมโก อนฺโต ๑

เย จ เอวํวาทิโน นตฺถิ กาเมสฺสุ โทโสติ อयํ ทฺวติโย อนฺโต ๑

อิจฺจุเต อุกฺโก อนฺตา กญฺจิสฺสวตฺตนา กญฺจิสฺสโย ทิฏฺฐํ วทฺธเมตฺติ ๑

เอเตเต อุกฺโก อนฺเต อนภินฺนํวาย โธตฺถนฺติเอเก อติธาวนฺติเอเก ๑

๓๔๖] อุกาเน นฺนุสฺสํ ชฺชฺจนฺนํคฺคสฺสํ นวมทลํมฺลฺกํ ๓๔๕

ເຍ ຈ ໂຂ ເຕ ອຶກຊ໌ພາຍ ດຊຸຣ ຈ ນາເສີ ເຕນ ຈ ອມພຸພິສຸ
 ວຽງ ເສີ ນຸຕິ ປພຸພາປນາຍາຕິ າ ອງສັມ າ

[๑๔๕] ๘ เอมฺมเน สฺสํ ๑ เขกํ สัมมํ ภคฺวา สํวตฺถิย
 วิหริติ เขตฺตวเน อนาถมีณฺฑิกิถสฺส อารามे ๑ เทน ไช ปน สัมเมเน
 ภคฺวา รตฺตานุการคิมีสํยํ อพฺพโลกาเส นิสินฺโน โหติ เตตฺตปฺปทีเปสฺสุ
 ฉายมาเนสฺสุ ๑ เทน ไช ปน สัมเมเน สัมพหุตา อธิปาทกา เตสฺสุ
 เตตฺตปฺปทีเปสฺสุ อาปาทปริปาคํ อนนํ อาปชฺชุนฺติ พุยฺสํ อาปชฺชุนฺติ
 อนนพฺยุสํ อาปชฺชุนฺติ ๑ อทฺทสา ไช ภคฺวา เต สัมพหุเต อธิ-
 ปาทเก เตสฺสุ เตตฺตปฺปทีเปสฺสุ อาปาทปริปาคํ อนนํ อาปชฺชุนฺเต พุย-
 สํ อาปชฺชุนฺเต อนนพฺยุสํ อาปชฺชุนฺเต ๑ อถ ไช ภคฺวา เอต-
 มคฺคํ วิทิตฺวา คายํ เวธายํ อิมํ อุตฺถานํ อุตฺทาเนตี

อุปาทิธาวนุติ น สารเมนุติ

หว่า หว่า พนฺหํ พรุหยนฺติ

ปตฺนุติ ปชฺชฺชโตนิวาทปาตา

ทิฏฐะ สุตตะ อิติเทเก นินิฏฐาติ ฯ นวมํ ฯ

[๑๔๖] ๑๐ เหวมนุเม สัตว์ ๑ เขก สัมมัย ภควา สำนวตฺถิย วิหริติ
 เชตวนเ อนาถปณฺฑิตกัถสํส อารามเ ๑ อถ ไช อายสฺมา อานนฺโท
 เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
 เขกมนฺตํ นิสีติ ๑ เขกมนฺตํ นิสีนฺโน ไช อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ
 เขกทโวจ ยาวกัถวญจ ฆนฺเต ตถาคตา โถเก นุปฺปชฺชนฺติ อรหฺนฺโต

สัมมาสัมพุทฺธตา ตาว อณฺเวยติคฺคิยา ปรีพฺพาสกา สํกุกฺคา โหฺนฺติ
 ฅรูกฺคา มานิตา ปุชฺชิตา อปฺปจิตา ตาภินโน จีวรปิ่นฺนุทปาทเสนาสํ-
 กิตานปจฺจุยภေสฺสชฺชปรีกฺขารานํ ยโต ๑ ๒ ภาณฺเต ตถาคคฺคา โถเก
 อุปฺปชฺชนฺติ อรหฺนฺโต สัมมาสัมพุทฺธตา อถ ๒ อณฺเวยติคฺคิยา
 ปรีพฺพาสกา อสํกุกฺคา โหฺนฺติ อฅรูกฺคา อมานิตา อปุชฺชิตา อนป-
 จิตา น ตาภินโน จีวรปิ่นฺนุทปาทเสนาสํกิตานปจฺจุยภေสฺสชฺชปรีกฺขาร-
 านํ ภคฺวา เจวทานิ ภาณฺเต สํกุกฺโต โหฺติ ฅรูกฺโต มานิตฺโต
 ปุชฺชิตฺโต อปฺปจิตฺโต ตาภี จีวรปิ่นฺนุทปาทเสนาสํกิตานปจฺจุยภေสฺสชฺช-
 ปรีกฺขารานํ ภิกฺขุสงฺโฆ จาติ ๑ เหวเมคฺคํ อานนฺทฺ เหวเมคฺคํ
 อานนฺทฺ ยาวกัณฺณจ อานนฺทฺ ตถาคคฺคา โถเก นุปฺปชฺชนฺติ
 อรหฺนฺโต สัมมาสัมพุทฺธตา ตาว อณฺเวยติคฺคิยา ปรีพฺพาสกา สํกุกฺคา
 โหฺนฺติ ฅรูกฺคา มานิตา ปุชฺชิตา อปฺปจิตา ตาภินโน จีวรปิ่นฺนุทปาท-
 เสนาสํกิตานปจฺจุยภေสฺสชฺชปรีกฺขารานํ ยโต ๑ ๒ อานนฺท
 ตถาคคฺคา โถเก อุปฺปชฺชนฺติ อรหฺนฺโต สัมมาสัมพุทฺธตา อถ ๒
 อณฺเวยติคฺคิยา ปรีพฺพาสกา อสํกุกฺคา โหฺนฺติ อฅรูกฺคา อมานิตา
 อปุชฺชิตา อนปฺปจิตา น ตาภินโน จีวรปิ่นฺนุทปาทเสนาสํกิตานปจฺจุย-
 ภေสฺสชฺชปรีกฺขารานํ ตถาคคฺโต เจวทานิ สํกุกฺโต โหฺติ ฅรูกฺโต
 มานิตฺโต ปุชฺชิตฺโต อปฺปจิตฺโต ตาภี จีวรปิ่นฺนุทปาทเสนาสํกิตานปจฺจุย-
 ภေสฺสชฺชปรีกฺขารานํ ภิกฺขุสงฺโฆ จาติ ๑ อถ ๒ ภคฺวา เขตมคฺคํ
 วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ อฺนฺทานํ อฺนฺทาเนสิ

โอร่าสตี ดาว ไส้ ถิมิ ยาว น อุ่นนติ ปกงุโร
จิโรจนมฺหิ อุกุคเต หตปฺปโก โหติ น จาบี ภาสตี ฯ

เขว่ โอภาสิตเมว ติตฺถิยานํ

ຍາວ ສຸມນາສມພຸທຸຈາ ໂຕເກ ນຸປປຊຸນຸຕິ
 ນ ຕກຸກິກາ ສຸຊຸນຸນຸຕິ ນ ຈາມີ ສ່າວກາ
 ທຸກຸກິງຊີ້ ນ ທຸກຸຈາ ປມຸນຸຈເວຕິ າ ທສມີ າ

ឧទុក្ខចក្ខុក្រៃ ធម្មត្ថិ ។

คตฺถุสฺสทฺททานํ

๑. ๒. ๓. ๔. ๕. ๖. ๗. ๘. ๙. ๑๐. ๑๑. ๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

อาหุ คยฺจ กิร ศิริธา

สํคตมมาหุ สํภค

คณิกา อุปาคิ นวโม

อุปฺปชฺชุนฺติ จ เต ทสฺสํติ ฯ

อุทานเน สุตโตโม จพวคฺโค ฯ

[๑๔๗] • เขวมุเม สุตํ ฯ เอกํ สมํ ภควา สวาคุณิํ วิห-
 ติ เขตวเน อนาถปิณฑิกสฺส อวราเม ฯ เทน โห ปน สมเยน
 อายสฺมา สาริปุคฺโค อายสฺมนุคฺติ ตถนุจกทฺธิยํ อเนกปริยาเยน
 รมุณิยา กถาย สันทุสฺสเณติ สมหาเปติ สฺมคฺคเตเชติ สฺมปทฺสเณติ ฯ

อถ โส อายสุมโต ตถุญฺสจกภทฺธิยสัจจ อายสุมตา สํวริปฺปฺกุเตน
 อเนกปริยาเยน ฐมฺมียา กถาย สํหุตสฺสํยมานสัจจ สํมาทมฺมียมานสัจจ
 สํมุตฺตเคชียมานสัจจ สํมุปหิสฺสียมานสัจจ อนุปาทาย อาสเวหิ จิตฺตํ
 วิมฺบุจฺจิ ๑ อทฺทสํ โส ภควา อายสุมนฺตํ ตถุญฺสจกภทฺธิยํ อายสุม
 มตา สํวริปฺปฺกุเตน อเนกปริยาเยน ฐมฺมียา กถาย สํหุตสฺสํยมานํ
 สํมาทมฺมียมานํ สํมุตฺตเคชียมานํ สํมุปหิสฺสียมานํ อนุปาทาย อาสเวหิ
 จิตฺตํ วิมฺบุจฺจํ ๑ อถ โส ภควา เขตมฺมุตฺตํ วิทิตฺตฺวา ตายํ เวธายํ
 อิมํ อุตฺตมานํ อุตฺตมานํ

อทุทฺธํ อโร สัพพธิ วิปฺปมฺมฺกุโต

อยมหมสฺมิมฺหิ อนานุปสฺสํ

เอวํ วิมฺบุจฺจํ อุตฺตมานํ โส

อติณฺณปฺพุทฺธํ อปฺปนพฺภวายาติ ๑ สัจจํ ปจฺจํ ๑

[๓๔๘] ๒ เอวมนํ สัจจํ ๑ เอกํ สํมยํ ภควา สํวตฺตํ วิทิตฺ
 ติ เขตวเน อนาถปิตฺตํ สัจจํ อวราเม ๑ เตน โส ปน สํมเยน
 อายสุมํ สํวริปฺปฺกุโต อายสุมนฺตํ ตถุญฺสจกภทฺธิยํ เสกฺโขติ มนฺต
 มาโน ภิชฺชโยโสมนฺตํ อเนกปริยาเยน ฐมฺมียา กถาย สํหุตสฺสํย
 สํมาทเปติ สํมุตฺตเคชติ สํมุปหิสฺสํติ ๑ อทฺทสํ โส ภควา อาย
 สุมนฺตํ สํวริปฺปฺกุตํ อายสุมนฺตํ ตถุญฺสจกภทฺธิยํ เสกฺโขติ มนฺต
 มาโน ภิชฺชโยโสมนฺตํ อเนกปริยาเยน ฐมฺมียา กถาย สํหุตสฺสํย
 สํมาทเปติ สํมุตฺตเคชติ สํมุปหิสฺสํติ ๑ อถ โส ภควา เขตมฺมุตฺตํ วิทิตฺตฺวา

คายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานเนติ

อจุณฐิ วฏฺฐํ พยาคา นิราสํ

วิสุกฺขา สวิตา น สันทติ

ฉินฺนํ วฏฺฐํ น วตฺตติ

เอเสวเนโต ทฺวชฺสธัสสํ ๑ ทคิยํ ๑

[๑๔๘] ๓ เอวเมเน สํคํ ๑ เขกํ สมนํ ภคฺวา สํวตฺถิยํ
วิหริติ เขตฺวเน อนาถปิตฺตํ สํวตฺถิยํ อาราเม ๑ เทน ไช ปน สมนฺ
สํวตฺถิยํ มนุสฺสํ เภกฺยฺเยน กาเมสฺส อตฺตเวถํ สํวตฺถิยา โหนฺติ รตฺตา
คิทฺธา คริตา มุจฺฉิตา อชฺโฆปนฺนา สมนฺตคฺกชาตา กาเมสฺส วิห-
ริติ ๑ อถ ไช สมนฺพหฺวา ภิกฺขุ ปุพฺพเจสฺสมํ นิฉาเสตฺวา ปตฺต-
จฺจวมาทาย สํวตฺถิยํ ปิตฺตํ ปาวิธํ ๑ สํวตฺถิยํ ปิตฺตํ
จริตฺวา ปจฺจกคฺคํ ปิตฺตํ ปาตปฏิกฺกนฺตา เยน ภคฺวา เทน-
ปตฺตํ สมนํ อุปตฺตํ สมนํ ภคฺวณฺทํ อภิวาเทตฺวา เขกมนฺทํ นิธ-
นํ ๑ เขกมนฺทํ นิธินฺนา ไช เท ภิกฺขุ ภคฺวณฺทํ เขตฺทวโจ อธิ-
ภนฺเต สํวตฺถิยํ มนุสฺสํ เภกฺยฺเยน กาเมสฺส อตฺตเวถํ สํวตฺถิยา โหนฺติ
รตฺตา คิทฺธา คริตา มุจฺฉิตา อชฺโฆปนฺนา สมนฺตคฺกชาตา กาเมสฺส
วิหริตฺติ ๑ อถ ไช ภคฺวา เขกมนฺทํ วิทิตฺวา คายํ เวถายํ อิมํ
อุทานํ อุทานเนติ

กาเมสฺส สํวตฺถิยา กามตฺตคฺคตฺตา

สํโยชเน วชฺชนปตฺตํ

น หิ ชาตุ สยโชนสังคตคตา

โธฆนุคเรยฺยํ วิปฺลํ มหฺนฺตฺนฺติ ฯ คคฺคิยํ ฯ

[๑๕๐] ๕ เขวมุเม สุตํ ฯ เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริติ
 เขตฺวเน อนาถมีณฺชิทิกสฺส อารามे ฯ เทน โห ปน สมนฺเยน
 สํวตฺถิยํ มนุสฺสํ เภยฺยเยน กามेสฺส สคฺตา โหนฺติ รคฺตา คิทฺธา
 คริตา มุจฺฉิตา อชฺโฌปนฺนา อนฺธิกา สมนฺตคฺกชาตา กามेสฺส
 วิหรนฺติ ฯ อถ โห ภควา ปุพฺพผลฺลสฺมยํ นิวาเสตฺวา ปคฺคจฺจว-
 มาทาย สํวตฺถิยํ มีณฺทาย ปาวิสี ฯ อทฺทสํ โห ภควา เค
 สํวตฺถิยํ มนุสฺสํ เภยฺยเยน กามेสฺส สคฺเต คิทฺเธ คริเต อชฺโฌ-
 ปนฺเน อนฺธิเก สมนฺตคฺกชาเต กามेสฺส วิหรนฺเต ฯ อถ โห
 ภควา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวถายํ อิมํ อุตทานิ อุตทาเนสี ฯ

กามนฺธา ชาตสฺนฺนฺนา ตณฺหาตทนฺจนาทิตา

ปมคฺคตพฺพนฺนา พนฺธา มจฺฉาว กุมฺมินามฺเช

ชวามรณํ กจฺฉนฺติ วจฺโฆ ชีรปโกว มาตฺรนฺติ ฯ จคฺคกํ ฯ

[๑๕๑] ๕ เขวมุเม สุตํ ฯ เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถมีณฺชิทิกสฺส อารามे ฯ เทน โห ปน สมนฺเยน
 อายสฺมา ตณฺจกฺกทฺธิโย สมนฺพหุถานํ ภิกฺขุณฺํ ปิฏฺฐิจิโต ปิฏฺฐิจิโต
 เยน ภควา เทนฺปตฺตฺกมิ ฯ อทฺทสํ โห ภควา อายสฺมนฺตํ
 ตณฺจกฺกทฺธิยํ ทฺวโรว สมนฺพหุถานํ ภิกฺขุณฺํ ปิฏฺฐิจิโต ปิฏฺฐิจิโต
 อากจฺฉนฺติ ทฺพพฺพณฺณํ ทฺททสฺสํ โโฮโกฏฺมกํ เภยฺยเยน ภิกฺขุณฺํ

ปริภุตรูปํ ทิสฺวาน ภิกฺขุ อามนฺเตสึ ปสฺสํ โน ตฺเมห ภิกฺขเว
 เขตํ ภิกฺขุ ทูรโต สํพุทฺธานํ ภิกฺขุ ปิฏฺฐิจิโต ปิฏฺฐิจิโต อากฺ-
 คฺคํ ทพฺพณณํ ทฺวทฺธํ โอโกฏฺฐิมํ เขภฺยเยน ภิกฺขุ ปริภุ-
 ตรูปนฺติ ฯ เขวํ ภนฺเตติ ฯ เอโส ภิกฺขเว ภิกฺขุ มหิทฺธิโก มหา-
 ภูฏาโว น จ สํ สมาปคฺติ สุตฺตภา ยา เตน ภิกฺขุ สมาส-
 ปนฺนปฺพุพา ยสฺส จคฺคยา กุตฺตคฺคา สํมมเทว อคารสฺมา อน-
 คาริยํ ปพฺพชฺชติ ตทฺถนฺตํ พุทฺธมฺมจฺริยปริโยสานํ ทิฏฺฐเจว รมฺเม
 สยํ อภิญฺญา สจฺฉนฺตํ อปฺสํ วิหริตฺติ ฯ อถ โส ภควา
 เขตมคฺคํ วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานेสึ

 เนถฺวโค เสตปจฺฉาโท เขกาโร วคฺคตฺติ วโร
 อนฺธิมํ ปสฺส อายนฺตํ ฉินฺนโสทํ อพฺพชฺชนฺติ ฯ ปณฺจมนํ ฯ

[๓๕๒] ๖ เขวมนฺเต สุตํ ฯ เขกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ
 วิหริตฺติ เขตวเน อนาถปิตฺตํ อาราเม ฯ เตน โส ปน สมนเณ
 อายสฺมา อณฺเฑน โทณฺทณฺโณ ภควโต อวิหเร นิธิโน โหติ
 ปตฺตงฺกํ อากฺขิตฺวา อชฺชํ กายํ ปณฺธิยา ตณฺหาสังขยวิมุตฺตํ ปจฺจ-
 เวกฺขมานโน ฯ อทฺถสํ โส ภควา อายสฺมนฺตํ อณฺเฑน โทณ-
 ฑณฺณํ อวิหเร นิธินํ ปตฺตงฺกํ อากฺขิตฺวา อชฺชํ กายํ ปณฺธิยา
 ตณฺหาสังขยวิมุตฺตํ ปจฺจเวกฺขมานํ ฯ อถ โส ภควา เขตมคฺคํ
 วิทิตฺวา ตายํ เวธายํ อิมํ อุทานํ อุทานेสึ

 ยสฺส มุตฺตํ ฌมา นคฺติ ปณฺณนา นคฺติ กุโธ ตตา

คัมภีร์ พุทธนา มุคฺคิ โภ คัมภีร์นิคฺคตมฺหติ

เทวามี นํ ปสฺสํนฺติ พุทฺธมฺหํ ปสฺสํนฺติ ๑ ฌญํ ๑

[๑๕๓] ๑ เขวมฺเม สุตํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ วิหริ
 เขตฺวเน อนาถมีณฺทิกสฺส อารามे ๑ เทน โส ปน สมนฺเนน ภควา
 อคฺคโน ปปฺพจสฺสณฺณาสงฺฆาปหานํ ปจฺจเวกฺขมาโน นิสฺสินโน โหติ ๑
 อถ โส ภควา อคฺคโน ปปฺพจสฺสณฺณาสงฺฆาปหานํ วิทิตฺวา ตายํ
 เวลายํ อิมํ อุตฺตมํ อุตฺตมํ

ยสฺส ปปฺพจา ฐิติ จ นคฺคิ

สฺนฺธานํ ปตฺธิ ๑ วิทิตฺวา

น คัมภีร์นิคฺคตมฺหํ มุนี จรณํ

นาวชานาติ สเทวโกมี โสโกติ ๑ สคฺคตํ ๑

[๑๕๔] ๑ เขวมฺเม สุตํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา สํวคฺคิยํ
 วิหริ เขตฺวเน อนาถมีณฺทิกสฺส อารามे ๑ เทน โส ปน สมนฺเนน
 อายสฺมา มหาจฺจุจฺจโน ภควโต อวิหเร นิสฺสินโน โหติ ปตฺถงฺกํ
 อากฺขิตฺวา อุตฺตํ กายํ ปณฺธิธาย กายคตฺตาย สติยา อชฺชณฺคตํ ปริมุขํ
 สุปฺปิฏฺฐิตาย ๑ อตฺถสํ โส ภควา อายสฺมนํ มหาจฺจุจฺจนํ อวิ
 หเร นิสฺสินนํ ปตฺถงฺกํ อากฺขิตฺวา อุตฺตํ กายํ ปณฺธิธาย กายคตฺตาย
 สติยา อชฺชณฺคตํ ปริมุขํ สุปฺปิฏฺฐิตาย ๑ อถ โส ภควา เขตฺมคฺคํ
 วิทิตฺวา ตายํ เวลายํ อิมํ อุตฺตมํ อุตฺตมํ

ยสฺส สติยา สพฺพทา สติ สคฺคํ กายคตา อปฺปฏฺฐิตา

โน จสฺส โน จ เม สฺยา น ภวิสฺสติ น จ เม ภวิสฺสติ
 อนุปฺพฬิหารี ตคฺค โส กาทเนว ตเรวีสตฺติกนฺติ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

[๑๕๕] ๕ เอมฺเม สฺคํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา มถฺเตสฺ จาริ-
 กณฺญจมาโน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ เยน ญฺํ นาม มถฺตานํ
 พฺรหฺมณคฺคาโม ตทวสฺริ ฯ อสฺสสฺส ไซ ญฺเญยกา พฺรหฺมณ-
 คหปติกา สมนฺโณ ชตุ โภ โคตโม สกฺยปฺปโต สกฺยกฺตา ปพฺพ-
 ชิโต มถฺเตสฺ จาริกณฺญจมาโน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ ญฺํ
 อนุปฺปโตติ อุกฺปานํ ตินฺสฺส จ ภุสฺสฺส จ ยาว มฺหโต ปฺรเวสฺสุ
 มา มุณฺฑกา สมนฺกา ปานํยํ อทฺตฺติ ฯ

[๑๕๖] อถ ไซ ภควา มคฺคา โสกฺกมฺม เยน อณฺเฏว
 รุกฺขมฺถํ เตนฺปสฺสํกมิ อฺปสฺสํกมิทฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสํติ ฯ
 นิสฺสํ ไซ ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสฺ อิงฺฆ เม ทฺวํ
 อานนฺท เอตฺสฺมา อุกฺปานา ปานํยํ อาทราติ ฯ เอวํ วุตฺเต
 อายสฺมา อานนฺโท ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทานิ โส ภนฺเต อุกฺปาโน
 ญฺเญยเกหิ พฺรหฺมณคหปติเกหิ ตินฺสฺส จ ภุสฺสฺส จ ยาว มฺหโต
 ปฺริโต มา มุณฺฑกา สมนฺกา ปานํยํ อทฺตฺติ ฯ ทฺติยมนฺปี ไซ
 ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ อามนฺเตสฺ อิงฺฆ เม ทฺวํ อานนฺท เอตฺสฺมา
 อุกฺปานา ปานํยํ อาทราติ ฯ ทฺติยมนฺปี ไซ อายสฺมา อานนฺโท
 ภควนฺตํ เอตทโวจ อิทานิ โส ภนฺเต อุกฺปาโน ญฺเญยเกหิ พฺรหฺมณ-

คหปติเกหิ ติณฺณสฺส ๑ ภุสฺสสฺส ๑ ยาว มุขโต ปຸริโต มา เต
 มຸณฺหกา สมนฺกา ปານียํ อทฺถุติ ๑ ตตฺถิมุขี ໒ ภควา อายสฺ-
 มนฺคํ อานนฺทํ อามนฺເຕສີ อິງฆ เม คຸວໍ อานนฺท ເອດສຸມາ ອຸທປານາ
 ปານียํ อาหฺราติ ๑ ເວວໍ ກນເຕຕິ ໒ ອາຍສຸມາ ອານນຸໂທ ກຸວໂຕ
 ປຣືສຸສຸຸວາ ປຸຕຸຕໍ ກເຫຸວາ ເຢນ ໄສ້ ອຸທປາໂນ ເຕນຸປສັງກມີ ๑
 ອຄ ໒ ອຸທປາໂນ ອາຍສຸມນເຕ ອານນເຕ ອຸປສັງກມນເຕ ສຸພພຸຕໍ
 ຕິນເຟຈ ກຸສເຟຈ ມຸຂໂຕ ໂອວມີຕຸວາ ອຈຸດສຸສ ອຸທກສຸສ ອນາວິດສຸສ
 ວິປຸປສນຸສ ຍາວ ມຸຂໂຕ ປຸຣິໂຕ ວິສນຸທນໂຕ ມເຟເຟ ອງຸຈຳສີ ๑
 ອຄ ໒ ອາຍສຸມໂຕ ອານນຸທສຸສ ເອຕທໂສສີ ອຈຸດຣິຍໍ ວຕ ໂກ
 ອພຸກຸຕໍ ວຕ ໂກ ຕຄາຄຕສຸສ ມືທຸຣິກຕາ ມຸຫານຸກາວກຕາ ອຍເຟື
 ໄສ້ ອຸທປາໂນ ມື ອຸປສັງກມນເຕ ສຸພພຸຕໍ ຕິນເຟຈ ກຸສເຟຈ ມຸຂໂຕ
 ໂອວມີຕຸວາ ອຈຸດສຸສ ອຸທກສຸສ ອນາວິດສຸສ ວິປຸປສນຸສ ຍາວ ມຸຂໂຕ
 ປຸຣິໂຕ ວິສນຸທນໂຕ ມເຟເຟ ຈິໂຕຕິ ๑ ປຸຕເຕນ ປານິຍໍ ອາທາຍ
 ເຢນ ກຸວາ ເຕນຸປສັງກມີ ອຸປສັງກມີຕຸວາ ກຸວນຸຕໍ ເອຕທໂວຈ
 ອຈຸດຣິຍໍ ກນເຕ ອພຸກຸຕໍ ກນເຕ ຕຄາຄຕສຸສ ມືທຸຣິກຕາ ມຸຫາ-
 ນຸກາວກຕາ ອຍເຟື ໄສ້ ກນເຕ ອຸທປາໂນ ມື ອຸປສັງກມນເຕ
 ສຸພພຸຕໍ ຕິນເຟຈ ກຸສເຟຈ ມຸຂໂຕ ໂອວມີຕຸວາ ອຈຸດສຸສ ອຸທກສຸສ
 ອນາວິດສຸສ ວິປຸປສນຸສ ຍາວ ມຸຂໂຕ ປຸຣິໂຕ ວິສນຸທນໂຕ ມເຟເຟ
 ອງຸຈຳສີ ປິວຕຸ ກຸວາ ປານິຍໍ ປິວຕຸ ສຸໂຕ ປານິຍນຸຕິ ๑
 ອຄ ໒ ກຸວາ ເອຕມຕຸຕໍ ວິທິຕຸວາ ຕາຍໍ ເວຄາຍໍ ອິມໍ ອຸທານໍ ອຸທາເນສີ

๑๕๗] อุทานเน สักขมถัสส จุพพคคัสส ทถมสสุตฺตํ ๒๐๕

กั กยิรา อุทปาเนน อาปา เจ สัพพทา สียํ
คณฺหยา มุตโต เจตฺวา กิถัสส ปริเยสฺสนนฺจเรติ ฯ นวมนํ ฯ

[๑๕๗] ๑๐ เอมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา โกถมฺพียํ
วิหริติ โสฬิตารามे ฯ เทน โส ปน สมนฺเยน รณฺโฆ อุเทนถัสส
อุยฺยานคคถัสส อนฺเตปรุ ททฺธํ โหติ ปณฺจ อิตฺถิสฺสทานิ กาสถกทานิ
โหนติ สํมาวตฺตํปมฺขานิ ฯ อถ โส สมนฺพหฺตุตา ภิกฺขุ ปุพฺพณฺทสมฺม
นิวาเสตฺวา ปคฺคจฺจวมาทาย โกถมฺพึ ปิณฺฑทาย ปาวิสฺสํ ฯ โก-
ถมฺพียํ ปิณฺฑทาย จริตฺวา ปจฺจณฺภคฺคํ ปิณฺฑทปาคปฏิกฺกนฺตา เยน
ภควา เทนฺปถฺกมฺมัสสุ อุปลถฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอก-
มฺนตํ นิถัสสํ ฯ เอกมฺนตํ นิถินฺนา โส เท ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอก-
ทโวจํ อีธ ภนฺเต รณฺโฆ อุเทนถัสส อุยฺยานคคถัสส อนฺเตปรุ
ททฺธํ ปณฺจ อิตฺถิสฺสทานิ กาสถกทานิ โหนติ สํมาวตฺตํปมฺขานิ
คาสํ ภนฺเต อุปาถิกานํ คติ โท อภิสฺสมฺปวายิเต ฯ สนนฺเตตฺถ
ภิกฺขเว อุปาถิกาโย สํสทาปนฺนา สนนฺติ สกทาคามินิโย สนนฺติ
อนาคามินิโย สัพฺพา ตา ภิกฺขเว อุปาถิกาโย อนิปปนฺตา กาส-
ถกตาทิ ฯ อถ โส ภควา เอกมฺนตํ วิทิตฺวา ตายํ เวตายํ อิมํ
อุทานํ อุทานेติ

โมหสฺมพฺพนฺโน โตโก ภพฺพโรโป ทิสฺสตี
อุปธิพฺพนฺโน พาโต ตมสา ปริวาริโต

“สัจจโคตริ ขายติ ปสฺสโต นคฺติ ภิณฺณนฺติ ฯ ทสฺม ๑

จฺหวคฺโค สคฺตโม ๑

ตสฺสอุทธาน

โหนติ ทฺเว ตถา ภทฺธิยา โหนติ ทฺเว กาเมสฺส สคฺตา

ตณฺเฐโส ตณฺหาชโย ๑ ปปณฺจชโย ๑

กจฺจาโน อุตฺปานิ อุตฺเทโนติ ๑

อุทานे อญฺจีโม ปาणฺณติคามิวคฺโค

[๑๕๘] • เอวเม สคฺ ๑ เขกํ สมยํ ภควา สํวตฺถิยํ
 วิหริติ เชตวเน อนาถมีณฺชิกสฺส อารามे ๑ เทน ไช ปน สม-
 เยน ภควา ภิกฺขุณฺโณ นิพฺพานปฏิสฺสํคฺตํ ฐมฺมียา กถาย สันตสฺสเถติ
 สฺมาทเปติ สฺมคฺเตเชติ สฺมปหํเสติ เต ๑ ภิกฺขุ อญฺจิกคฺวา มน-
 ติคฺคฺวา สพฺพญฺเจตโส สมนุนาหริคฺวา โอหิตโสตา ฐมฺมํ สฺนฺนฺติ ๑
 อถ ไช ภควา เขตมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ เวธายํ ชินฺมํ อุทานํ
 อุทานเสี อคฺติ ภิกฺขเว ตทายตฺถํ ยตฺถ เนว ปจฺวี น อโโป
 น เตโส น วาโย น อากาสาณญฺจายตฺถํ น วิญฺญาณญฺจายตฺถํ
 น อากิณฺณญฺจายตฺถํ น เภวสฺสญฺยานาสญฺจายตฺถํ นายนํ โลโก
 น ปวโรโก น อุโป จฺนฺติมสฺสุริยา ๒ ตมฺหํ ภิกฺขเว เนว อาคคฺติ

• อญฺจกถาปิ สสฺสตี วิช ๑ ๒ อญฺจกถาปิ ตตรปาท ๑

๑๒๐] อุกาเน อฏฺฐมສຸຕຸ ປາງຸຕິຕາມິວສຸຕຸສຸຕຸ ທຸຕິຍຕຕິຍສຸຕຸຕິ ໒໐໗

ວາຫາມິ ນ ຄຕິ ນ ຈິຕິ ນ ຈຸຕິ ນ ອຸປປຕຸຕິ ອປປຕິງຊໍ ອປປວຕຸຕິ
ອນາຣມມເນ ຕໍ ເອເສວນໂຕ ທຸກຊສຸຕາຕິ ໑ ສຸຕຸຕິ ປຸຈມໍ ໑

[໑໕໔] ໒ ເວມຸເນ ສຸຕິ ໑ ເອກໍ ສ່ມຍໍ ກວາ ສ່າວຕຸຕິຍໍ
ວິຫຣຕິ ເຊຕວເນ ອນາຄປິເນຕິກສຸຕຸ ອາຣາເນ ໑ ເຕນ ໂຂ ປນ ສ່ມເຍນ
ກິກຊຸນໍ ນິພຸພານປຣິສັຍຸຕຸຕາຍ ສມຸນິຍາ ກຣາຍ ສ່ນຸທສຸເສຕິ ສ່ມາທເປຕິ
ສ່ມຸຕເເຊຕິ ສ່ມຸປຸທໍເສຕິ ໑ ເຕ ຈ ກິກຊຸ ອງຸຈິກຕຸວາ ມນສິກຕຸວາ
ສ່ພຸພເເຊຕໄສ ສ່ມນຸນາຫຣິຕຸວາ ໂອຫິດໄສຕາ ສມຸນໍ ສຸຕຸນຸຕິ ໑ ອຄ
ໂຂ ກວາ ເຕຕມຕຸຕິ ວິຫິຕຸວາ ຕາຍໍ ເວຄາຍໍ ອິມໍ ອຸຫານໍ ອຸຫາເນສິ

ທຸທຸສໍ ອນຕໍ ນາມ ນ ຫິ ສ່ຈຸຈໍ ສຸທສຸສໍນໍ

ປຣິວິທຸຊາ ຕຸນຸຮາ ສານໂຕ ປສຸສໂຕ ນຕຸຕິ ກິເນຈນຸຕິ ໑ ທຸຕິຍໍ ໑

[໑໒໐] ໓ ເວມຸເນ ສຸຕິ ໑ ເອກໍ ສ່ມຍໍ ກວາ ສ່າວຕຸຕິຍໍ
ວິຫຣຕິ ເຊຕວເນ ອນາຄປິເນຕິກສຸຕຸ ອາຣາເນ ໑ ເຕນ ໂຂ ປນ ສ່ມເຍນ
ກວາ ກິກຊຸນໍ ນິພຸພານປຣິສັຍຸຕຸຕາຍ ສມຸນິຍາ ກຣາຍ ສ່ນຸທສຸເສຕິ
ສ່ມາທເປຕິ ສ່ມຸຕເເຊຕິ ສ່ມຸປຸທໍເສຕິ ໑ ເຕ ຈ ກິກຊຸ ອງຸຈິກຕຸວາ
ມນສິກຕຸວາ ສ່ພຸພເເຊຕໄສ ສ່ມນຸນາຫຣິຕຸວາ ໂອຫິດໄສຕາ ສມຸນໍ ສຸ-
ຕຸນຸຕິ ໑ ອຄ ໂຂ ກວາ ເຕຕມຕຸຕິ ວິຫິຕຸວາ ຕາຍໍ ເວຄາຍໍ ອິມໍ
ອຸຫານໍ ອຸຫາເນສິ ອຕຸຕິ ກິກຊເວ ອຊາຕໍ ອກຸຕໍ ອຄຕໍ ອສ່ງຊຕໍ ໂນ
ເຈ ຕໍ ກິກຊເວ ອກວິສຸສໍ ອຊາຕໍ ອກຸຕໍ ອຄຕໍ ອສ່ງຊຕໍ ນຍິຮ ສາຕສຸສໍ
ກຸຕສຸສໍ ກຕສຸສໍ ສ່ງຊຕສຸສໍ ນິສຸສຣນໍ ປເນເວາເຍຄ ຍສຸມາ ຈ ໂຂ
ກິກຊເວ ອຕຸຕິ ອຊາຕໍ ອກຸຕໍ ອຄຕໍ ອສ່ງຊຕໍ ຕສຸມາ ສາຕສຸສໍ

ภคตัสส ภคตัสส สจฺจตตัสส นิสฺสํวณํ ปณฺณายคฺคิ ๑ คคิยํ ๑

[๑๖๑] ๕ เอมฺเม สํคํ ๑ เขกํ สมยํ ภคฺวา สํวคฺคิยํ วิหริติ
 เขตฺวเน อนาถมีณฺทิกตฺตํ อารามํ ๑ เตน ๒ ปน สมนฺเนน ภคฺวา
 ภิกฺขุณํ นิพฺพานปฺปฏิสํยุตฺตํ รมฺมียา กถา ย สํทตฺตํเสติ สํมาทเปติ
 สํมุคฺคเตเสติ สํมุทฺตํเสติ ๑ เท จ ภิกฺขุ อญฺจิกคฺวา มนสิคฺคฺวา
 สํพฺพญเจตฺโส สมนฺนาหริคฺวา โอหิตฺโสตา รมฺมํ สฺสุนฺนํ ๑ อถ
 ๒ ภคฺวา เขตฺมคฺคํ วิทิตฺวา คายํ เวธายํ อิมํ อุตฺถานํ อุตฺถาเนติ
 นิสฺสํตตตฺตํ จตฺตํ อนิสฺสํตตตฺตํ จตฺตํ นคฺคิ จตฺเต อตฺติ ปสฺสํทฺธิ
 ปสฺสํทฺธิยา สติ ๑ วิตติ น โหติ ๒ วิตติยา อตฺติ อากคคคิ น
 โหติ อากคคคิยา อตฺติ จุตฺตปฺปาโต น โหติ จุตฺตปฺปาเต อตฺติ
 เนวฺธิ น หุํ น อญฺยมนฺตเว เขตฺวเนโต ทฺตฺตตฺตํสํคิ ๑ จตฺตํ ๑

[๑๖๒] ๕ เอมฺเม สํคํ ๑ เขกํ สมยํ ภคฺวา มตฺเตสฺส จาริกํ
 จรมาโน มหตา ภิกฺขุสฺสงฺเขน สํทฺธิ เยน ปาวา คทวสฺวิ ๑
 คทฺว สํคํ ภคฺวา ปาเวยํ วิหริติ จฺนุทตฺตํ กมฺมารปฺคตตฺตํ อมฺพ-
 วเน ๑ อตฺตํโสสิ ๒ จฺนุโท กมฺมารปฺคโต ภคฺวา กิร มตฺเตสฺส
 จาริกจรมาโน มหตา ภิกฺขุสฺสงฺเขน สํทฺธิ ปาวมนุสฺสปฺคโต ปาเวยํ
 วิหริติ มยฺหํ อมฺพวเนติ ๑ อถ ๒ จฺนุโท กมฺมารปฺคโต เยน
 ภคฺวา เทนุสฺสํกมิ อฺปสฺสํกมิคฺวา ภคฺวณฺตํ อภิวาเทคฺวา เอก-
 มนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสนํ ๒ จฺนุทํ กมฺมารปฺคตํ ภคฺวา

២២២] ចុកាដេ ចង្កូសដុត ឆ្មារពិការិយភក្តដុត ឃ្លាដុតពុក ២០៩

ธรรมิยา กถาย สันทุสเสถสี สสมาทเปสี สมนุคเตเสสี สมนุปรหเสสี ๑
 อถ ๒ จุนโท กมนุมารปุตโต ภควตา ธรรมิยา กถาย สันทุสเสสีโต
 สสมาทบีโต สมนุคเตสีโต สมนุปรหสีโต ภควนุคํ เอตทโวจ อธิวาเสตุ
 เม ภนุเต ภควา สวาคนาย ภคคํ สทฐิ ภิกขุสงฺฆเมนาติ ๑ อธิ-
 วาเสสี ภควา ศุณฺหํภาเวน ๑ อถ ๒ จุนโท กมนุมารปุตโต
 ภควโต อธิวาสนํ วิทิตฺวา อญฺจายาสนา ภควนุคํ อภิวาเทตฺวา
 ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกามิ ๑ อถ ๒ จุนโท กมนุมารปุตโต ศสฺสํ
 รคฺติยา อจฺจุเยน สเถ นิเวสเน ปณฺฑิตํ ขาทนียํ โภชนียํ ปฏฺยยา-
 ทาเปตฺวา ปหุคํ จ สฺฐกรมททวํ ภควโต กถํ อารโหเส กาทโต
 ภนุเต นิฏฺฐิตํ ภคฺคตฺตํ ๑ อถ ๒ ภควา ปุพฺพพนฺหสฺมยํ นิวา-
 เสตฺวา ปคฺคตจิวรมาทาย ภิกขุสงฺฆเม สทฐิ เม จุนทุสฺส กมนุมาร-
 ปุตฺตสฺส นิเวสณํ เทนุปลสงฺกมิ อฺปสงฺกमितฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน
 นิสฺสํ ๑ นิสฺสชฺช ๒ ภควา จุนทํ กมนุมารปุตฺตํ อามนฺเตสี ยนฺเต
 จุนท สฺฐกรมททวํ ปฏฺยตฺตํ เทน มํ ปรีวสี ยํ ปณฺณณํ ขาท-
 นียํ โภชนียํ ปฏฺยตฺตํ เทน ภิกขุสงฺฆํ ปรีวสีติ ๑ เอวํ ภนุเตติ
 ๒ จุนโท กมนุมารปุตฺโต ภควโต ปฏฺยสฺสํตฺวา ยํ อโหสี สฺฐกร-
 มททวํ ปฏฺยตฺตํ เทน ภควนุคํ ปรีวสี ยํ ปณฺณณํ ขาทนียํ
 โภชนียํ ปฏฺยตฺตํ เทน ภิกขุสงฺฆํ ปรีวสีติ ๑ อถ ๒ ภควา
 จุนทํ กมนุมารปุตฺตํ อามนฺเตสี ยนฺเต จุนท สฺฐกรมททวํ อวสีฏฺฐจํ
 คํ โสฬฺหา นิขณนาหิ นาทนุคํ จุนท ปสฺสํามิ สเทวเก โดเก

[illegible]

[๑๖๓] อถ ไช ภควโต จุนฺหสฺสํ กุมมารปุตฺตสฺสํ ภคฺตํ
 ภคฺตาวิสฺสํ ชโร อาพาโธ อปฺปญฺชติ โสหิตฺตปฺกฺขนฺทิกา พาพฺพา
 เวทนา วตฺตนฺติ มรณฺตฺติกา ฯ ตตฺถ สํกํ ภควา สโต สมนฺปชาโน
 อธิวเสติ อวิหฺมณฺมาโน ฯ อถ ไช ภควา อายสฺมนฺตํ อานนฺทํ
 อามนฺเคสึ อายามานนฺท เยน กุสึนารว เทนฺปตฺตํกมิตฺตํสามาติ ฯ
 เอวํ ภนฺเตติ ไช อายสฺมา อานนฺโท ภควโต ปจฺจุสฺสัสสิ ฯ

จุนทลัส ฤๅคิ ฤๅษิตวา กมมารลัสลาคิ เม ลุคิ
อาพาธิ ลมณลลล ธิโร ปพาพหิ มรณนลลล ๑

ภคฺตํ จ ธรรมททเวณ

พฺยาสี ปพาโหห อุตปาทิ สตุณโน

วิริจฺจมาโน ภคฺวา อโวจ

คจฺฉามหํ กุณินารํ นครนุติ ฯ

๑๖๔] อุทาเน อฏฺฐมສຸສຸ ປາງຸຕິກາມິຍວສຸສຸສຸ ປພຸຈມສຸສຸຕຸ ໒໑໑

[໑໖໔] ອຕ ໂໄ ກຄວາ ມຄຸກາ ໂອຄຸກມຸມ ເຍເພພຕຸ
ຣຸກຸຸຸຸຸຸ ເຕພຸສຸສຸກມິ ອຸປສຸສຸກມິຕຸວາ ອາຍສຸສຸມຸຕຸ ອານຸທຸ ອາມນຸ-
ເຕສິ ອິງຸຸ ເມ ຕຸວຸ ອານຸທ ຈຄຸຄຸຄຸນຸ ສຸງຸຸຸຸຸຸ ປພຸພາເປຕິ ດິຕນຸ-
ໂຕສຸມິ ນິສຸທິສຸສຸສຸສຸຕິ ໑ ເວວຸ ກນຸເຕຕິ ໂໄ ອາຍສຸສຸມາ ອານຸໂທ
ກຄວໂຕ ປຸງສຸສຸຕຸວາ ຈຄຸຄຸຄຸນຸ ສຸງຸຸຸຸຸຸ ປພຸພາເປຕິ ໑ ນິສຸທິ ກຄວາ
ປພຸພຕຸເຕ ອາສຸເນ ໑ ນິສຸຸຸ ໂໄ ກຄວາ ອາຍສຸສຸມຸຕຸ ອານຸທຸ
ອາມນຸເຕສິ ອິງຸຸ ເມ ຕຸວຸ ອານຸທ ປານີຍຸ ອາຮຸ ນີປາສິໂຕສຸມິ
ອານຸທ ນີວິສຸສຸສຸສຸຕິ ໑ ເວວຸ ວຸຕຸເຕ ອາຍສຸສຸມາ ອານຸໂທ ກຄວນຸຕຸ
ເອຕທໂວຈ ອິທານິ ກນຸເຕ ປພຸຈມຕຸຕານິ ສຸກຸສຸຕານິ ອຕິຄຸກນຸຕານິ
ຕຸ ຈຄຸກຈຸຄຸນຸ ອຸທຸກຸ ປຣິຕຸຕຸ ສຸພິຕຸ ອາວິຕຸ ສຸນຸທິ ອຍຸ ກນຸເຕ
ກຸກຸຸ ນຸທຸ ອວິທູເຣ ອຈຸໂຄທກາ ສຸໂຕທກາ ສຸໂຕທກາ ສຸໂຕທກາ
ສຸປຕິຕຸຕາ ຣມຸນຸຍາ ເອຕຸຕ ກຄວາ ປານີຍຸພຸຈ ນີວິສຸສຸຕິ ຄຕຸຕານິ
ຈ ສຸຕຸ ກຣິສຸສຸຕິຕິ ໑ ຕຸຕິຍມຸນີ ໂໄ ກຄວາ ອາຍສຸສຸມຸຕຸ ອານຸທຸ
ອາມນຸເຕສິ ອິງຸຸ ເມ ຕຸວຸ ອານຸທ ປານີຍຸ ອາຮຸ ນີປາສິໂຕສຸມິ
ອານຸທ ນີວິສຸສຸສຸຕິ ໑ ຕຸຕິຍມຸນີ ໂໄ ອາຍສຸສຸມາ ອານຸໂທ ກຄວນຸຕຸ
ເອຕທໂວຈ ອິທານິ ກນຸເຕ ປພຸຈມຕຸຕານິ ສຸກຸສຸຕານິ ອຕິຄຸກນຸຕານິ
ຕຸ ຈຄຸກຈຸຄຸນຸ ອຸທຸກຸ ປຣິຕຸຕຸ ສຸພິຕຸ ອາວິຕຸ ສຸນຸທິ ອຍຸ ກນຸເຕ
ກຸກຸຸ ນຸທຸ ອວິທູເຣ ອຈຸໂຄທກາ ສຸໂຕທກາ ສຸໂຕທກາ ສຸໂຕທກາ
ສຸປຕິຕຸຕາ ຣມຸນຸຍາ ເອຕຸຕ ກຄວາ ປານີຍຸພຸຈ ນີວິສຸສຸຕິ ຄຕຸຕານິ
ຈ ສຸຕຸ ກຣິສຸສຸຕິຕິ ໑ ຕຸຕິຍມຸນີ ໂໄ ກຄວາ ອາຍສຸສຸມຸຕຸ ອານຸທຸ

ชามนฺเตสํ อิงฺฆ เม ทฺวํ อานนฺท ปาณํ ยํ อาหฺร มํ ปาติโตสฺมิมิ
 อานนฺท มํ วิสฺสุตํ มํ ติ ๑ เอวํ ภนฺเตติ โห อายสฺมา อานนฺโท ภควโต
 ปฏิสฺสุตฺวา ปตฺตํ คเหตฺวา เยน ตํ นทํ เทนฺอุปสงฺกมิ ๑

[๑๖๕] อถ โห ตํ นทํ จกฺกจฺฉินฺนา ปริตฺตา ตฺพิตา ชาวิทา
 สฺนทฺมานา อายสฺมณฺเต อานนฺเต อุปสงฺกมณฺเต อจฺฉา วิปฺป-
 สฺนนา อนาวิทา สฺนทฺติ ๑ อถ โห อายสฺมโต อานนฺทสุตฺตํ เอตทโหสิ
 อจฺฉริยํ วต โภ อพฺภุทํ วต โภ ตถาคคฺคสุตฺตํ มหิตฺธิกตา
 มหानุภาวกตา อยญฺหิ ตํ นทํ จกฺกจฺฉินฺนา ปริตฺตา ตฺพิตา
 ชาวิทา สฺนทฺมานา มยิ อุปสงฺกมณฺเต อจฺฉา วิปฺปสฺนนา อนา-
 วิตา สฺนทฺตํ ๑ ปตฺเตน ปาณํ ยํ อาทาย เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อจฺฉริยํ ภนฺเต อพฺภุทํ ภนฺเต
 ตถาคคฺคสุตฺตํ มหิตฺธิกตา มหานุภาวกตา อยญฺหิ ภนฺเต ตํ นทํ
 จกฺกจฺฉินฺนา ปริตฺตา ตฺพิตา ชาวิทา สฺนทฺมานา มยิ อุปสงฺกมณฺเต
 อจฺฉา วิปฺปสฺนนา อนาวิทา สฺนทฺติ มํ วตฺส ภควา ปาณํ ยํ มํ วตฺส
 สฺสุโต ปาณํ ยนฺติ ๑ อถ โห ภควา ปาณํ ยํ อปาติ ๑

[๑๖๖] อถ โห ภควา มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ เยน
 กุกฺกุฏา นทํ เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา กุกฺกุฏํ นทํ อชฺโฆคา-
 เหตฺวา นหาคฺวา จ มํ วิตฺวา จ ปจฺจุตฺตริตฺวา เยน อมฺพวนํ
 เทนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา อายสฺมณฺตํ จฺนทํ อามนฺเตสํ อิงฺฆ
 เม ทฺวํ จฺนทก จตฺตคฺคณํ สงฺฆาฐิ ปณฺณาเปหิ กิถนฺโตสฺมิมิ จฺนทก

๑๖๘] อุทานะ อฏฺฐมสฺส ปาฐติคามียวคฺคสฺส ปณฺณมสฺสคฺคํ ๒๑๕

ปฏฺฐิธโร ปฏฺฐิโนเทตฺตฺวโหติ ។ อถ โห ภาควา เอตฺมคฺคํ วิทิตฺวา
คายนํ เวธายนํ อิมํ อุทานํ อุทานេตฺติ

ททโต ปุณฺณํ ปวตฺตมฺหิ สณฺณมโต เวรํ น จียติ

กฺคฺสโต จ ชฺหาติ ปาปกํ ราคโทสโมหกฺขยาปรีนิพฺพุตฺติฯปณฺณมํ ។

[๑๖๘] ๖ เหวมนะ สฺคํ ។ เอกํ สมนํ ภาควา มคฺเชสฺส จาริ-
กณฺจรมานโน มหตา ภิกฺขุสฺสงฺเขน สฺทฺธิํ เยน ปาฐติคามิโน ทท-
วสฺสริ ។ อสฺสโตสฺส โห ปาฐติคามิยา อุปาสกา ภาควา กิร มคฺเชสฺส
จาริกณฺจรมานโน มหตา ภิกฺขุสฺสงฺเขน สฺทฺธิํ ปาฐติคามํ อนุปฺปค-
โตติ ។ อถ โห ปาฐติคามิยา อุปาสกา เยน ภาควา เคนฺ-
ปฺสงฺกมฺมํสฺส อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนฺตํ นิส-
สิทฺธํ ។ เอกมฺนฺตํ นิสินฺนา โห ปาฐติคามิยา อุปาสกา ภควนฺตํ
เอตทโวจฺจุ อธิวาเสตฺจุ โน ภนฺเต ภาควา อวสฺสธาคารนฺหิ ។ อธิวา-
เสติ ภาควา ศุณฺหิภาเวเน ។ อถ โห ปาฐติคามิยา อุปาสกา
ภควโต อธิวสฺสนํ วิทิตฺวา อฏฺฐายาสนฺนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
ปทกฺขิณํ กตฺวา เยน อวสฺสธาคารํ เคนฺปฺสงฺกมฺมํสฺส อุปฺสงฺ-
กมิตฺวา สฺพพฺสฺสนฺถํ อวสฺสธาคารํ สฺนฺถริตฺวา อาสนฺนํ ปณฺญา-
เปตฺวา อุทกมณฺธิกํ ปติฏฺฐาเปตฺวา เตตปฺปทีปํ อาโรเปตฺวา เยน
ภาควา เคนฺปฺสงฺกมฺมํสฺส อุปฺสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมฺนฺตํ อฏฺฐสฺส ។ เอกมฺนฺตํ จิตฺวา โห ปาฐติคามิยา อุปาสกา
ภควนฺตํ เอตทโวจฺจุ สฺพพฺสฺสนฺถํ สฺนฺถตฺมํ ภนฺเต อวสฺสธาคารํ อา-

สงทานิ ปณฺณตฺตานิ ชุทฺทมณฺณิ ปติฏฺฐาบีตํ เสดปฺปทํไป อารบีโต ยถาสฺทานิ ฆนฺเต ภควา ทาถํ มณฺณตฺติ ๑ อถ โส ภควา ปุพฺพณฺหสฺมยํ นิฉาเสตฺวา ปตฺตจฺฉีรมาทาย สทฺธิ ภิกฺขุสงฺเขน เยน อวสฺสธาคาโร เตนุปลงฺกมิ อุปลงฺกมิตฺวา ปาเท ปกฺขาทฺเตตฺวา อวสฺสธาคาโร ปวิสีตฺวา มชฺฌิมํ ฅมฺภํ นิสฺสําย ปฺรตฺตถาภิมุโข นิสฺสํ ๑ ภิกฺขุสงฺໄໝบี โส ปาเท ปกฺขาทฺเตตฺวา อวสฺสธาคาโร ปวิสีตฺวา ปຈຸຣຸມິ ภິคฺคຸຕິ นิสฺสําย ปฺรตฺตถาภิมุโข นิสฺสํ ๑ ภควนฺตํ เยว ปฺรກຸຣິຕຸວາ ๑ ปາງຸຕິຄາມີຍາມິ ໂສ ອຸປາສັກາ ປາເຕ ປກຸຣາເຕຕຸວາ ອາວສັຄາຄາຣ໌ ປວິສິຕຸວາ ປຣຕຸຣິມິ ກິດຸຕິ ນິສັສາຍ ປຈຸຣຸມາກິມຸຊາ ນິສັທີ່ສຸ ກຸດວນຕິ ເຍວ ປຣກຸຣິຕຸວາ ๑

[๑๗๐] อถ โส ภควา ปาງุติคามิเย อุປาสັเก อามนุເຕສິ ปณฺຈิเม คหປคໄຍ ອາທັນວາ ທຸສັສັຕສຸສ ສັຕວິປປຕຸຕິຍາ ກຕເມ ປນຈ ॰ ອິຣ ຄຫປຕໄຍ ທຸສັສັໄຕ ສັຕວິປປນໄນ ປມາທາຣິກຣນິ ມຫັຕິ ໂກຄຊານິ ນິຄຈຸຕິ ອຍິ ປຈໄມ ອາທັນໄວ ທຸສັສັຕສຸສ ສັຕວິປປຕຸຕິຍາ ๑ ๒ປຸນ ຈ ປຣ໌ ຄຫປຕໄຍ ທຸສັສັຕສຸສ ສັຕວິປປນຸນສຸສ ປາປໂກ ກິຕຸຕິສທຸໂທ ອພຸກຸຄໂຕ ອຍິ ທຸຕິໄຍ ອາທັນໄວ ທຸສັສັຕສຸສ ສັຕວິປປຕຸຕິຍາ ๑ ๓ປຸນ ຈ ປຣ໌ ຄຫປຕໄຍ ທຸສັສັໄຕ ສັຕວິປປນໄນ ຍພນເທວ ປຣິສັ ອຸປສັງກມຕິ ຍທິ ຂຕຸຕິຍປຣິສັ ຍທິ ພຸຣາຸຸມນປຣິສັ ຍທິ ຄຫປຕິປຣິສັ ຍທິ ສ່ມນປຣິສັ ອວິສາຣໂທ ອຸປສັງກມຕິ ມງຸກຸໄຕ ອຍິ ຕຕິໄຍ ອາທັນໄວ ທຸສັສັຕສຸສ ສັຕວິປປຕຸຕິຍາ ๑

๑๗๐] อุทานะ อฏฺฐมุตฺตํ ปาฏติคามิยวคฺคตฺตํ อฏฺฐตฺตํ ๒๑๗

๔ ปุณ ๑ ปวํ คหปตโย ทຸສຸສິໂຄ ສິດວິປປນໂນ ສມູໂຟູ ກາດໍ
ກໂຣຕິ ອຍໍ ຈຸຕຸຕຸໂຄ ອາທັນໂວ ທຸສຸສິດສຸສ ສິດວິປປຕຸຕິຍາ ។
๕ ປຸນ ๑ ປວິ ຄຸພຕໂຍ ທຸສຸສິໂຄ ສິດວິປປນໂນ ກາຍສຸສ ເກຫາ
ປຣມຸມຣນາ ອປາຍໍ ທຸຕຸຕິ ວິນິປາຕໍ ນິຣຍໍ ອຸປປຊຸຕິ ອຍໍ ປຣມຸ-
ຈໂມ ອາທັນໂວ ທຸສຸສິດສຸສ ສິດວິປປຕຸຕິຍາ ។ ອິເມ ໂຂ ຄຸພຕໂຍ
ປຣມຸຈ ອາທັນວາ ທຸສຸສິດສຸສ ສິດວິປປຕຸຕິຍາ ។ ປຣມຸຈິເມ ຄຸພຕໂຍ
ອານິສໍຣາ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ກຕເມ ປຣມຸຈ ອິຣ ຄຸພຕໂຍ
ສິດວາ ສິດສມຸປນໂນ ອປປມາທາກິຣນໍ ມຸນທໍ ໂກຄຸຂຸນຸ ອຣິ-
ຄຸຈຸຕິ ອຍໍ ປຈໂມ ອານິສໍໄສ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ។ ๒ ປຸນ
๑ ປວິ ຄຸພຕໂຍ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປນໂນສຸສ ກຸຍາໂນ ກິຕຸຕິສທຸໂ
ອຸກຸກຸຈຸຕິ ອຍໍ ທຸຕິໂຍ ອານິສໍໄສ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ។
๓ ປຸນ ๑ ປວິ ຄຸພຕໂຍ ສິດສມຸປນໂນ ຍຣຸເພ ປຣິສໍ ອຸປສງຸມຕິ
ຍຕິ ຂຕຸຕິຍປຣິສໍ ຍຕິ ພຸຣາຸມຸນປຣິສໍ ຍຕິ ຄຸພຕິປຣິສໍ ຍຕິ ສມຸນ-
ປຣິສໍ ວິຣາໂກ ອຸປສງຸມຕິ ອມງຸກຸໂຕ ອຍໍ ຕຕິໂຍ ອານິສໍໄສ
ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ។ ๔ ປຸນ ๑ ປວິ ຄຸພຕໂຍ ສິດວາ ສິດ-
ສມຸປນໂນ ອສມຸໂຟູ ກາດໍ ກໂຣຕິ ອຍໍ ຈຸຕຸຕຸໂຄ ອານິສໍໄສ ສິດ-
ວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ។ ๕ ປຸນ ๑ ປວິ ຄຸພຕໂຍ ສິດວາ ສິດສມຸປນໂນ
ກາຍສຸສ ເກຫາ ປຣມຸມຣນາ ສຸຕິ ສຸຕິ ໂຕກໍ ອຸປປຊຸຕິ ອຍໍ
ປຣມຸຈໂມ ອານິສໍໄສ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍ ។ ອິເມ ໂຂ ຄຸພຕໂຍ
ປຣມຸຈິເມ ອານິສໍຣາ ສິດວໂຕ ສິດສມຸປຫາຍາຕິ ។

[๑๗๑] อถ โห ภาควา ปาฐิตคามิเย อุปาสเก พหุเทว รคฺติโย
 ฌมฺมียา กถาย สํหุตฺตเสตฺวา สํมาทเปตฺวา สํมุตฺเตเชตฺวา สํมุพฺพิ-
 เสตฺวา อฺยุโยเชติ อภิกฺกนฺตา โห คหปคฺติโย รคฺติ ยสฺสํทานิ
 กถํ มณฺเณถาติ ฯ อถ โห ปาฐิตคามิยา อุปาสกา ภควโต
 ภาสีคํ อภินนฺทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อฺญฺจายาสฺนา ภควนฺตํ อภิวา-
 เทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปกฺกมิตฺถํ ฯ อถ โห ภาควา อจิรปฏกฺกนฺเตสฺสุ
 ปาฐิตคามิเยสฺสุ อุปาสเกสฺสุ สํญญาการํ ปาวีสี ฯ

[๑๗๒] เตน โห ปน สมนฺเยน สฺนํวสฺสํการา มคฺชมฺหามตฺตา
 ปาฐิตคามเ นทฺว มาเปตฺติ วรฺชํ ปฏฺวิพาหยา ฯ เตน โห ปน
 สมนฺเยน สมนฺพหฺสา เทวคฺติโย สหสฺสํเสว ปาฐิตคามเ วตฺถุณิ ปรีคฺ-
 คณฺหนฺติ ยสฺมึ ปเทเส มเหตฺถฺกฺขา เทวคฺตา วตฺถุณิ ปรีคฺคณฺหนฺติ
 มเหตฺถฺกฺขานํ คคฺค รณฺณํ ราชมฺหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเว-
 สฺนานิ มาเปตฺถํ ฯ ยสฺมึ ปเทเส มชฺฌิมา เทวคฺตา วตฺถุณิ ปรีคฺ-
 คณฺหนฺติ มชฺฌิมานํ คคฺค รณฺณํ ราชมฺหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ
 นิเวสฺนานิ มาเปตฺถํ ฯ ยสฺมึ ปเทเส นีจฺา เทวคฺตา วตฺถุณิ
 ปรีคฺคณฺหนฺติ นีจฺานํ คคฺค รณฺณํ ราชมฺหามตฺตานํ จิตฺตานิ นมนฺติ
 นิเวสฺนานิ มาเปตฺถํ ฯ อตฺถสฺมา โห ภาควา ทิพฺเพน จกฺขฺณา วิสฺสุทฺ-
 เรน อติภฺกนฺตมานุสฺสเกน ตา เทวคฺติโย สหสฺสํเสว ปาฐิตคามเ
 วตฺถุณิ ปรีคฺคณฺหนฺติโย ยสฺมึ ปเทเส มเหตฺถฺกฺขา เทวคฺตา วตฺถุณิ
 ปรีคฺคณฺหนฺติ มเหตฺถฺกฺขานํ คคฺค รณฺณํ ราชมฺหามตฺตานํ จิตฺตานิ

นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑ ยสฺมิ ปเทเส มชฺฌิมา เทวตา
 วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติ มชฺฌิมานํ ตตฺถ รมฺญํ ราชมหามคฺคานํ
 จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑ ยสฺมิ ปเทเส นีจา เทวตา
 วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติ นีจานํ ตตฺถ รมฺญํ ราชมหามคฺคานํ
 จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑ อถ โส ภควา คตฺถา
 รตฺติยา ปจฺจุสฺสเม ปจฺจุจฺจาย อายสฺมณฺโต อานนฺทํ อามนฺเตสิ
 โก นฺโส อานนฺท ปาฐติคาเม นคฺว มาเปตฺติ ๑ สฺนัรฺวสฺสการา
 ภาเน มคฺคมหามคฺคา ปาฐติคาเม นคฺว มาเปเนติ วชฺชนํ ปฏิ-
 พาหาชาติ ๑ เสยฺยถาปํ อานนฺท เทเวหิ คาวตฺถิเสหิ สฺทฐิ มนุ-
 เจตฺวา เอวเมว โส อานนฺท สฺนัรฺวสฺสการา มคฺคมหามคฺคา
 ปาฐติคาเม นคฺว มาเปเนติ วชฺชนํ ปฏิพาหาย ๑ อิทาหํ อานนฺท
 อทฺทสํ ทิพฺเพน จกฺขฺนา วิสฺสุเขน อติภฺกนฺตมานุสฺสเกน สฺมพฺพุตา
 เทวตาโย สหสฺสเสว ปาฐติคาเม วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติโย ยสฺมิ
 ปเทเส มहेสฺสกา เทวตา วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติ มहेสฺสกา
 ตตฺถ รมฺญํ ราชมหามคฺคานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑
 ยสฺมิ ปเทเส มชฺฌิมา เทวตา วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติ มชฺฌิมานํ
 ตตฺถ รมฺญํ ราชมหามคฺคานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑
 ยสฺมิ ปเทเส นีจา เทวตา วตฺถุณี ปริคฺคณฺหนฺติ นีจานํ ตตฺถ
 รมฺญํ ราชมหามคฺคานํ จิตฺตานิ นมนฺติ นิเวศฺนานิ มาเปตฺ ๑
 ยาวตา อานนฺท อริยํ อายคณํ ยาวตา วณฺปิโปโก อิทํ อคฺค-

๑๗๔] อุกาเน อฏฺฐมุตฺตํ ปาฏฏิกามิยวคฺคตฺตํ อฏฺฐตฺตํ ๒๒๓

ยตฺถมี ปเทเส กปฺเปติ	วาลํ ปณฺทิตฺทสาติโย
ตฺถิตฺตวเนตฺตถ โภเชตฺตวา	ตฺถเนเต พุทฺทมจาริโน ๑
ยา ตตฺถ เทวตา อาลํ	ตาสํ ทกฺขิณนาทิสํ
ตา ปฐฺฐิตา ปฐฺฐยฺนุติ	มานิตา มานยฺนุติ นํ
คโต นํ อนุกมฺปนฺติ	มาตาปุตฺตํว โอรสํ ๑
เทวตานุกมฺปิโต โปโส	ตฺถา ภทฺธานิ ปตฺตํตฺติ ๑

[๑๗๔] อถ โส ภควา สุนฺธวตฺตการานํ มคฺชมหามตฺตานุ
อิมาทิ ศาถาทิ อนฺโหมิตฺตวา อฏฺฐายาสํหา ปกฺกามิ ๑ เตน โส
ปน สมนฺเณ สุนฺธวตฺตการา มคฺชมหามตฺตา ภควนฺตํ ปิฏฺฐิจิโต
ปิฏฺฐิจิโต อนฺนพฺนฺธา โหณฺติ เยนชฺช สมนฺโน โคตโม ทฺวาเรน นิภฺช-
มิสฺสตฺติ ตํ โคตมทฺวารํ นาม ภวิสฺสตฺติ ๑ เยน ติจฺเจเน กงฺกํ
นทํ ติวสฺสตฺติ ตํ โคตมตฺติกํ นาม ภวิสฺสตฺตฺติ ๑ อถ โส ภควา
เณน ทฺวาเรน นิภฺชมิ ตํ โคตมทฺวารํ นาม อโหสิ ๑ อถ โส
ภควา เณน กงฺกานํ ทํ เตนฺปตฺตํกมิ ๑ เตน โส ปน สมนฺเณ
กงฺกานํ ทํ ปุรา โหติ สมนฺติจฺจิกา ทากเปยฺยา ๑ อปฺเปกฺกเจ
มนฺนุสฺสา นาวํ ปรีเยสฺสนฺติ อปฺเปกฺกเจ อพฺพมฺปํ ปรีเยสฺสนฺติ อปฺ-
เปกฺกเจ กุตฺตํ พนฺนฺติ อปฺปารา ปาวํ คนฺตูกามา ๑ อถ โส
ภควา เสยฺยถาปํ นาม พตฺวา ปรีโส สมนฺนิมฺมิชฺสํ วา พาทํ
ปสาเรยฺย ปสํวริตํ วา พาทํ สมนฺนิมฺมิชฺเชยฺย เถวเมวํ กงฺกาย
นทียา โอวิมตฺตรา อนฺตรหิโต ปาวิมตฺเร ปจฺจุจฺจุสฺสาสิ สทฺธิ ภิกฺขุ-

ឥន្ទ្រេន ។ ចតុត្ថា ខៃ ភក្ខា គេ មនុស្សេ ចប្បេក្ខេ នាវំ
 បរិយេន្ទេ ចប្បេក្ខេ ចុម្ពុបំ បរិយេន្ទេ ចប្បេក្ខេ កុត្តំ
 បុន្ទេ ចប្បា បារំ កុត្តា ។ ចត ខៃ ភក្ខា ចេត្តម្បំ
 វិភិក្ខា គាយំ វេទាយំ ចិមំ ចូតានំ ចូតានេតិ

យេ គរុតិ ចណ្ណំ ឥវំ

ឥត្ថំ កុត្តាន វិឥឥ បត្តតានិ

កុត្តឈិ ឥន បុន្ទិ

តិណ្ណា មេតាវិន ឥនាតិ ។ ធម្មំ ។

[១៧៥] ៧ ខេវុមេ សុតំ ។ ខេកំ ឥមំ ភក្ខា កោតេន្ទ
 ចត្តានម្បិក្ខប្បិណ្ឌ តិកិ ឆាយន្ទុតា ភក្ខុតា បុត្តាឥន្ទ-
 ណេន ។ ចតុត្ថា ខៃ ឆាយន្ទុតា ភក្ខុតា ចន្ទរាមក្ខេ កុត្តា-
 បតំ កុត្តាន ភក្ខុតំ ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខេ ភក្ខា ប្បុត្ត
 ចិមិវា កុត្តាឆាយិ ។ ខេវំ កុត្តេ ភក្ខា ឆាយន្ទុតំ ភក្ខុតា
 ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខុតា ប្បុត្ត ចិមិវា កុត្តាឆាយិ ។ កុត្តិមុប្បិ
 ខៃ ឆាយន្ទុតា ភក្ខុតា ភក្ខុតំ ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខេ ភក្ខា
 ប្បុត្ត ចិមិវា កុត្តាឆាយិ ។ កុត្តិមុប្បិ ខៃ ភក្ខា ឆាយន្ទុតំ
 ភក្ខុតា ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខុតា ប្បុត្ត ចិមិវា កុត្តាឆាយិ ។
 កុត្តិមុប្បិ ខៃ ឆាយន្ទុតា ភក្ខុតា ភក្ខុតំ ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខេ
 ភក្ខា ប្បុត្ត ចិមិវា កុត្តាឆាយិ ។ កុត្តិមុប្បិ ខៃ ភក្ខា ឆាយន្ទុ-
 តំ ភក្ខុតា ចេត្តវិទុ ឆយំ ភក្ខុតា ប្បុត្ត ចិមិវា

๓๗๖] อุทานะ อฏฺฐมสฺส ปาฏติคามิยวคฺคสฺส ฌฏฺฐสฺส ๒๒๓

คจฺจนามาคิ ๑ อถ โห อายสฺมา นาคสฺมาโต ภควโต ปคฺคจฺจว
ตคฺคเถว ฌมยํ นิกฺขมิตฺวา ปกฺกามิ อิทํ ภนฺเต ภควา ปคฺค-
จฺจวรุตติ ๑ อถ โห อายสฺมาโต นาคสฺมาตสฺส เตน ปนฺเถน คจฺจน-
คสฺส อนุทฺรามาคุเค โຈรา นิกฺขมิตฺวา หคฺคເທີ ວາ ປາເທີ ວາ
ອາໂກເງຣຸ່ ປັດຕມຈ ກິນທິຣຸ່ ສຳຂາງຶມຈ ວິປຸຊາເຣຣຸ່ ๑ ອດ ໂ
ອາຍສຸມາ ນາຄສຸມາໂຕ ກິນເພນ ປັດຕເນ ວິປຸຊາຕິຕາຍ ສຳຂາງຶຍາ
ເຍນ ກວາ ເຕນປສຸງກມີ ອຸປສຸງກມີຕຸວາ ກວນຸຕຸ ອກິວາເທຕຸວາ
ເອກມນຸຕຸ ນິສິຕິ ॑ ເອກມນຸຕຸ ນິສິນໂນ ໂ ອາຍສຸມາ ນາຄສຸມາໂຕ
ເອຕທໂວຈ ອິຣ ມຍຸທິ ກວເຕ ເຕນ ປນເຕນ ຄຈຸຊນຸຄສຸ ອນຸຕຣາມກຸ
ເຈຣາ ນິກັມມິຕຸວາ ທຸເຄທີ ຈ ປາເທີ ຈ ອາໂກເງຣຸ່ ປັດຕມຈ
ກິນທິຣຸ່ ສຳຂາງຶມຈ ວິປຸຊາເຣຣຸ່ ๑ ອດ ໂ ກວາ ເຕຕມຕຸຕິ ວິຕິຕຸວາ
ຕາຍິ ເວຣາຍິ ອິມິ ອຸທານິ ອຸທາເນສິ

ສຸຸຸຸ ຈຣເມກໂຕ ວສິ ມິສຸໂສ ອພຸພະເນ ເວທຸ

ວິທຸວາ ປະຫາຕິ ປາປກິ ໂກມໂຈ ຂີຣປໂກວ ນິນນກນຸຕິ ॑ ສຕຸຕມ໌ ๑

[๓๗๖] ๔ ເວມເມ ສຸຕິ ๑ ເອກິ ສ່ມຍິ ກວາ ສ່າວຕຸຖິຍິ
ວິຸຸຸຸຕິ ປຸພຸພາຣາເນ ມິຕາຣມາຕຸ ປາສາເ ॑ ເຕນ ໂ ປນ ສ່ມເຍນ
ວິສ່າຂາຍ ມິຕາຣມາຕຸຍາ ນຕຸຕາ ກາຕຕຕາ ໂຫິຕິ ມິຍາ ມນາປາ ๑
ອດ ໂ ວິສ່າຂາ ມິຕາຣມາຕາ ອຕຸຕວຕຸຕາ ອຕຸຕເຄສ່າ ທິວາທິວສຸສ
ເຍນ ກວາ ເຕນປສຸງກມີ ອຸປສຸງກມີຕຸວາ ກວນຸຕຸ ອກິວາເທຕຸວາ
ເອກມນຸຕຸ ນິສິຕິ ॑ ເອກມນຸຕຸ ນິສິນຸໂ ໂ ວິສ່າຂິ ມິຕາຣມາຕຸ ກວາ

เขตทโวจ หนฺนท กุโธ นุ ตฺวํ วิสาเข อากฺขณฺธิ อตฺตวตฺถา อตฺต-
 เกสํ อธิปตฺตํกนฺตา ทิวาทิวตฺตํสํสํ ๑ นตฺตา เม ฆนฺเต ปิยา
 มนฺวาปํ กาลกตํ เทนํหิ อตฺตวตฺถา อตฺตเกสํ อธิปตฺตํกนฺตา
 ทิวาทิวตฺตํสํสํ ๑ อธิญฺเญยาสี ตฺวํ วิสาเข ยาวตฺติกา สํวตฺติยา
 มนฺตฺตํ ตาวตฺติเก ปฺตฺเต ๑ นตฺตาโร จาติ ๑ อธิญฺเญยํ ฆนฺเต
 ภควา ยาวตฺติกา สํวตฺติยา มนฺตฺตํ ตาวตฺติเก ปฺตฺเต ๑ นตฺตาโร
 จาติ ๑ กัณฺโถ พหุภา ปน วิสาเข สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ
 กาลํ กโรนฺติ ๑ ทสฺมี ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ
 กโรนฺติ นวมี ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ
 อฏฺฐมี ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ สทฺตมี
 ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ ฉมี ฆนฺเต
 สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ ปณฺณมี ฆนฺเต สํวตฺติ-
 ยยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ จตฺตาโรมี ฆนฺเต สํวตฺติ-
 ยยา มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ ตโยมี ฆนฺเต สํวตฺติยา
 มนฺตฺตํ เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ เทวมี ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ
 เทวตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ เอลิมี ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เทว-
 ตฺติกํ กาลํ กโรนฺติ อวิวิตฺตา ฆนฺเต สํวตฺติยา มนฺตฺตํ เอลิ
 กาลํ กโรนฺเตหิ ๑ ตํ กิ มณฺณสํ วิสาเข อมี นุ ตฺวํ กทาจิ
 กรหฺจิ อตฺตวตฺถา วา ฆเวยฺยาสี อตฺตเกสํ วาติ ๑ โน เหน้
 ฆนฺเต อตฺตํ เม ฆนฺเต ตาว พหุเกหิ ปฺตฺเตหิ ๑ นตฺตาเรหิ จาติ ๑

១៧៦] ចុកាអេ ចង្កុម្ពង្គត្តំ ឋាន្តិកាមិយ្យកុត្តត្តំ ចង្កុម្ពង្គត្តត្តំ ២២៥

យេតំ ខៃ វិទាឆេ ឥតំ មីយានិ ឥតំ គេតំ តុកុខានិ យេតំ អវុតិ
មីយានិ អវុតិ គេតំ តុកុខានិ យេតំ ចត្តិកិ មីយានិ ចត្តិកិ គេតំ តុកុខា-
និ យេតំ ឥតុគតិ មីយានិ ឥតុគតិ គេតំ តុកុខានិ យេតំ ឥន្ទ្រី
មីយានិ ឥន្ទ្រី គេតំ តុកុខានិ យេតំ ឋាន្តិកាមិយ្យ ឋាន្តិកាមិយ្យ
គេតំ តុកុខានិ យេតំ ឧត្តរាភីតំ មីយានិ ឧត្តរាភីតំ គេតំ តុកុខានិ
យេតំ គីតំ មីយានិ គីតំ គេតំ តុកុខានិ យេតំ វិទំ មីយានិ វិទំ គេតំ
តុកុខានិ យេតំ តតំ មីយានិ តតំ គេតំ តុកុខានិ យេតំ អវ មីយានិ
អវ គេតំ តុកុខានិ យេតំ ចង្កុម្ព មីយានិ ចង្កុម្ព គេតំ តុកុខានិ
យេតំ ឥតុគត មីយានិ ឥតុគត គេតំ តុកុខានិ យេតំ ឧ មីយានិ ឧ គេតំ
តុកុខានិ យេតំ ឋាន្តិកាមិយ្យ ឋាន្តិកាមិយ្យ គេតំ តុកុខានិ យេតំ ឧត្តរាភី
មីយានិ ឧត្តរាភី គេតំ តុកុខានិ យេតំ គីតិ មីយានិ គីតិ គេតំ
តុកុខានិ យេតំ តេវ មីយានិ តេវ គេតំ តុកុខានិ យេតំ ខេកំ មីយំ
ខេកំ គេតំ តុកុខំ យេតំ អតុតិ មីយំ អតុតិ គេតំ តុកុខំ ខត្តិកា គេ
វិរុទ្ធា ឧបាយាសាទិ វិហារីតិ ។ ខត ខៃ ភក្ខា ខេត្តមគ្គំ វិវិគុទា
គាយំ វេទាយំ ចិមំ ចុកាអេ ចុកាអេតិ

យេតេតិ ត្រៃកា បរិវេទិតា វា

តុកុខា ។ ត្រៃកុដំ ចនេក្ខុបា

មីយំ ឋាន្តិកា រាវុតិ ខេត

មីយេ ចត្តិកា អ រាវុតិ ខេត

តតុមា អិ តេ ឥន្ទ្រិ វិគត្រៃកា

เยถํ มียํ นตฺถิ กุหิณฺณจิ โถเก

ตสฺมา อโสถํ วิรชํ ปตฺตยาโน

มียํ น กยิราถ กุหิณฺณจิ โถเกติ ฯ อชฺชํ ๑

[๑๗๗] ๕ เหวมนุเม สุตํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา ราชคเห วิห-
รติ เวพฺพเน กถนุทกนิวาเป ๑ อถ โส อายสฺมา ทพฺโพ มถฺตปฺปฺตฺโต
เยน ภควา เตนฺปตฺตํกมิ อุตฺตํกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสนฺโน โส อายสฺมา ทพฺโพ มถฺต-
ปฺปฺตฺโต ภควนฺตํ เอตทโวจ ปรินิพฺพานกาโถ เมทานิ สุกฺคตาติ ๑
ยสฺสํทานิ ทวํ ทพฺพ กาลํ มณฺณลลิตํ ๑ อถ โส อายสฺมา ทพฺโพ
มถฺตปฺปฺตฺโต อชฺชํสาสนา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา
เวหาสํ อพฺภุคฺคณฺตฺวา อากาเส อนฺตลิกฺเข ปตฺตงฺเกน นิสฺสํ เคโฆ-
ธาคํ สฺมาปชฺชิตฺวา วุจฺจหิตฺวา ปรินิพฺพายิ ๑ อถ โส อายสฺมโต
ทพฺพสฺสํ มถฺตปฺปฺตฺตสฺสํ เวหาสํ อพฺภุคฺคณฺตฺวา อากาเส อนฺตลิกฺเข
ปตฺตงฺเกน นิสฺสํทิตฺวา เคโฆธาคํ สฺมาปชฺชิตฺวา วุจฺจหิตฺวา ปริ-
นิพฺพตฺสฺสํ สวீรฺสฺสํ ฉายมานสฺสํ ทยฺหมานสฺสํ เหว ฉาวิกา ปณฺณาย-
ยติ น มลํ ๑ เสงฺยุถาบี นาม สบฺบิสุตฺตํ วา เคตสฺสํ วา
ฉายมานสฺสํ ทยฺหมานสฺสํ เหว ฉาวิกา ปณฺณายยติ น มลํ
เอวเมว อายสฺมโต ทพฺพสฺสํ มถฺตปฺปฺตฺตสฺสํ เวหาสํ อพฺภุคฺคณฺตฺวา
อากาเส อนฺตลิกฺเข ปตฺตงฺเกน นิสฺสํทิตฺวา เคโฆธาคํ สฺมาปชฺชิตฺวา
วุจฺจหิตฺวา ปรินิพฺพตฺสฺสํ สวี่รฺสฺสํ ฉายมานสฺสํ ทยฺหมานสฺสํ เหว

๓๗๘] อุทานะ อฏฺฐมตฺตํ ปาฏฏิกามิยวคฺคตฺตํ ทตฺตมตฺตํ ๒๒๗

ฉาวริกา ปณฺณายิตฺถ น มตฺติ ๑ อถ โห ภควา เอตมตฺถํ
จิตฺติวา ตายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

อภเทสิ กาโย นิโรธิ สณฺณวา เวทนาปิตฺทหิํสุ สัพฺพา

อฏฺฐมตฺตํ สทฺธวรา วิญฺญาณํ อตฺถมาคมาติ ๑ นวมนํ ๑

[๓๗๘] ๑๑ เอวเมว สํคํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา สวตฺถุณิ
วิหริติ เชตวเน อนาถปิตฺทิกตฺตํ อวราเม ๑ ตตฺร โห ภควา ภิกฺขุ
อามนฺเตสิ ภิกฺขุโวจิตฺ ๑ ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต ปจฺจุตฺตํโสสุ ๑
ภควา เอตทโวจ ทพฺพตฺตํ ภิกฺขเว มตฺตปคฺคตฺตํ เวหาสํ อพฺภุคฺ-
คณฺตวา อากาเส อนตฺตติฏฺเฐ ปตฺตงฺเกน นิสฺสํจิตฺวา เตโชรากุํ สมา-
ปชฺชิตฺวา อฏฺฐมตฺตํ ปรีนิพฺพุตฺตํ สวีสํตฺตํ ฉายมานตฺตํ ทยฺห-
มานตฺตํ .เนว ฉาวริกา ปณฺณายิตฺถ น มตฺติ สยฺยถามี นาม
สํปริตฺตํ วา ฉายมานตฺตํ ทยฺหมานตฺตํ .เนว ฉาวริกา ปณฺณายิต-
น มตฺติ เอวเมว ภิกฺขเว ทพฺพตฺตํ มตฺตปคฺคตฺตํ เวหาสํ อพฺภุคฺ-
คณฺตวา อากาเส อนตฺตติฏฺเฐ ปตฺตงฺเกน นิสฺสํจิตฺวา เตโชรากุํ สมา-
ปชฺชิตฺวา ปรีนิพฺพุตฺตํ สวีสํตฺตํ ฉายมานตฺตํ ทยฺหมานตฺตํ .เนว
ฉาวริกา ปณฺณายิตฺถ น มตฺติ ๑ อถ โห ภควา เอตมตฺถํ จิตฺติวา
ตายํ เวถายํ อิมํ อุทานํ อุทานนฺติ

อโยชนหตฺตํเสว ชตโต ชาตเวทตฺตํ

อนุปฺพุตฺตํปตฺตํ ยถา น ฉายเต คติ

เขวํ สมนาวิมุคฺตานิ กามพนฺโธฆตารินิ
 ปณฺณวาเปคํ คคิ นคฺคิ ปคฺตานิ อจถํ สัจฺจนฺติ ฯ ทถมํ ฯ
 ปาฏติคามิยวคฺโค อฏฺฐจโม ฯ

คสัจจกถา

นิพฺพานา จคฺโร วคฺตา จฺนุโท ปาฏติคามิยา
 ทฺวิธาปโถ วิธํชา จ ทพฺเพน จ สห เต ทถํคิ ฯ
 วคฺคิมิํ ปจฺมํ วโรพิ
 วคฺคิมิํ ทฺติโย มุจฺจติโนโท
 นนฺทกวคฺควโร คคิโย
 เมฆิยวคฺควโร จคฺคโถ
 ปณฺณจมวคฺควรนฺติ โสโณ
 ฉฏฺฐมวคฺควรนฺติ ชจฺจจฺนุโธ
 สคฺคตมวคฺควรนฺติ จ จุโโพ
 ปาฏติคามิยวฏฺฐมวคฺโค ฯ
 อสัจฺจคิณฺนุณสคฺคตวํ
 วคฺคิมิทฏฺฐมํ สคฺคิภคฺคํ
 ทสคฺคํ จกฺขมฺตา วิมเตน
 สทฺธา หิ คํ ชุทฺธานนฺติทมาหุติ ฯ
 ชุทฺธานิ สมนคฺคํ ฯ

สตุตฺตมนุทปปีฏเฐ ชุทฺตทกนิกายสตุต

อิตฺติวุตฺตํ

นโม สตุตฺ ภควโต อรหโต สมนุมาสฺมพุทฺธสตุต ๑

เอกนิปาตสตุต ปจฺจิมวคฺโค

[๑๗๘] • วุตฺตํ เหนฺ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ เอ-
กรมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโก อนาคามิตาย กตมํ
เอกรมฺมํ โถภํ ภิกฺขเว เอกรมฺมํ ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโก
อนาคามิตายาติ ๑ เอตมตฺถํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเอตํ อิตฺติ
วุตฺตจติ

เยน โถเกน สุกฺขาสํ สตุตฺตา คจฺจนฺติ ทฺวคฺคํ
ตํ โถภํ สมนุทญฺณาย ปชฺชนฺติ วิปสฺสีโน
ปหาย น ปุณฺณยฺนฺติ อิมํ โถภํ กุทาจนฺติ ๑
อยมฺมํ อตฺถโก วุตฺโต ภควตา อิตฺติ เม สุตฺตญฺติ ๑ ปจฺจํ ๑

[๑๘๐] ๒ วุตฺตํ เหนฺ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ
เอกรมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโก อนาคามิตาย
กตมํ เอกรมฺมํ โทสํ ภิกฺขเว เอกรมฺมํ ปชฺછ อหํ โว

ปาฏิโกโค อหาคามิตายาติ ฯ เอตมคฺตํ ภควา อโวจ ฯ คตฺต-
 เถคํ อิติ วุจฺจติ

เยน โทเสน ทฺวสาเส สคฺตา คจฺจนฺติ ทฺวคฺติ

คํ โทสํ สมนฺทญฺญาเยน ปชฺชนฺติ วิปสฺสโน

ปหาย น ปุณฺยานฺติ อิมํ โถกํ กุทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺปิ อคฺโค วคฺโค ภควตา อิติ เม สจฺจนฺติ ฯ ทฺวคฺติ ฯ

[๓๘๑] ๓ วคฺติ เหนํ ภควตา วคฺตมรหฺตาติ เม สจฺจํ เอก-
 ธมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺชเว อหํ โว ปาฏิโกโค อหาคามิตาย กตมํ
 เอกธมฺมํ โมหํ ภิกฺขเว เอกธมฺมํ ปชฺชเว อหํ โว ปาฏิโกโค
 อหาคามิตายาติ ฯ เอตมคฺตํ ภควา อโวจ ฯ คตฺตฺเถคํ อิติ
 วุจฺจติ

เยน โมเหเน มุพฺพหาเส สคฺตา คจฺจนฺติ ทฺวคฺติ

คํ โมหํ สมนฺทญฺญาเยน ปชฺชนฺติ วิปสฺสโน

ปหาย น ปุณฺยานฺติ อิมํ โถกํ กุทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺปิ อคฺโค วคฺโค ภควตา อิติ เม สจฺจนฺติ ฯ ทฺวคฺติ ฯ

[๓๘๒] ๔ วคฺติ เหนํ ภควตา วคฺตมรหฺตาติ เม สจฺจํ เอก-
 ธมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺชเว อหํ โว ปาฏิโกโค อหาคามิตาย กตมํ
 เอกธมฺมํ โภกํ ภิกฺขเว เอกธมฺมํ ปชฺชเว อหํ โว ปาฏิโกโค
 อหาคามิตายาติ ฯ เอตมคฺตํ ภควา อโวจ ฯ คตฺตฺเถคํ อิติ
 วุจฺจติ

๓๘๔] อิติวคฺคตเก เขณิปาตสฺส ปจฺมวคฺคสฺส ปณฺณมณฺเฑสฺสคฺคํ ๒๓๓

เยน โภเรน กุทฺธาเส สํคฺคา คจฺจนฺติ ทฺวคฺคํ
คํ โภธํ สํมุตฺตมํ ปชฺชนฺติ วิปสฺสํ
ปหาย น ปฺนายนฺติ อิมํ โสกํ กุทฺทจฺจนฺติ ฯ
อิมํ อกฺโข อคฺโข ภาวตา อิติ เม สฺสคฺคํ ฯ จคฺคํ ฯ

[๓๘๓] ๕ วคฺคํ เหตุ ภาวตา วคฺคตฺตมวคฺคตฺติ เม สฺสคํ
เอกรมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโค อนาคามิตาย
กตมํ เอกรมฺมํ มกฺขํ ภิกฺขเว เอกรมฺมํ ปชฺછ อหํ โว ปาฏิ-
โกโค อนาคามิตายาติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภาวตา อโวจ ฯ ตคฺคเกตฺติ
อิติ วุจฺจติ

เยน มกฺเขน มกฺขิตาเส สํคฺคา คจฺจนฺติ ทฺวคฺคํ
คํ มกฺขํ สํมุตฺตมํ ปชฺชนฺติ วิปสฺสํ
ปหาย น ปฺนายนฺติ อิมํ โสกํ กุทฺทจฺจนฺติ ฯ
อิมํ อกฺโข อคฺโข ภาวตา อิติ เม สฺสคฺคํ ฯ ปณฺณมํ ฯ

[๓๘๔] ๖ วคฺคํ เหตุ ภาวตา วคฺคตฺตมวคฺคตฺติ เม สฺสคํ เอ-
กรมฺมํ ภิกฺขเว ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโค อนาคามิตาย กตมํ
เอกรมฺมํ มานํ ภิกฺขเว เอกรมฺมํ ปชฺછ อหํ โว ปาฏิโกโค
อนาคามิตายาติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภาวตา อโวจ ฯ ตคฺคเกตฺติ อิติ วุจฺจติ

เยน มาเนน มคฺคาเส สํคฺคา คจฺจนฺติ ทฺวคฺคํ
คํ มานํ สํมุตฺตมํ ปชฺชนฺติ วิปสฺสํ
ปหาย น ปฺนายนฺติ อิมํ โสกํ กุทฺทจฺจนฺติ ฯ

อยมมี อตุโล วุตโต ภควตา อิติ เม สัจจนิ ๑ ฌฐ ๑

[๑๘๕] ๑ วุตต์ เหต์ ภควตา วุตตมรหตาติ เม สัจจ สัพพ
ภิกขเว อนภิชานํ อปริชานํ ตตฺถ จิตฺตํ อวิราษยํ อปฺปชหํ อภพฺโพ
ทุกฺขกฺขยาเย สัพพญฺเจ ๒ ภิกขเว อภิชานํ ปริชานํ ตตฺถ จิตฺตํ
วิราษยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ ๑ เขตฺตมตฺถํ ภควา อโวจ ๑
ตตฺถเถตํ อิติ วุจฺจติ

โย สัพพํ สัพพโต ฌตฺวา สัพพตฺถสํ น รชฺชติ

สเว สัพพํ ปริณฺเฒา โส สัพพํ ทุกฺขํ อปฺปจฺจคฺคาติ ๑

อยมมี อตุโล วุตโต ภควตา อิติ เม สัจจนิ ๑ สัจจมนํ ๑

[๑๘๖] ๒ วุตต์ เหต์ ภควตา วุตตมรหตาติ เม สัจจ มานํ
ภิกขเว อนภิชานํ อปริชานํ ตตฺถ จิตฺตํ อวิราษยํ อปฺปชหํ
อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย มานญฺเจ ๒ ภิกขเว อภิชานํ ปริชานํ
ตตฺถ จิตฺตํ วิราษยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ ๑ เขตฺตมตฺถํ
ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเถตํ อิติ วุจฺจติ

มานุเปตา อยํ ปชา มานคฺคณา ภเว รตา

มานํ อปริชานคฺคา อาคคฺคาโร' ปุณฺณพฺภวํ

เย จ มานํ ปหณฺตฺวาน วิมุตฺตา มานสํชฺชเย

เต มานคฺคณาภิกฺขุโน สัพพํ คณํ อปฺปจฺจคฺคฺคาติ ๑

อยมมี อตุโล วุตโต ภควตา อิติ เม สัจจนิ ๑ ฌฐมนํ ๑

[๑๘๗] ๓ วุตต์ เหต์ ภควตา วุตตมรหตาติ เม สัจจ โถภํ

๑๘๘] อิติวตุตเท เอกนิปาตสูตร ปจฺจวมวคฺคสูตร ทตฺตมสูตรํ ๒๓๓

ภิกฺขเว อนภิชานํ อปฺริษานํ ตตฺถ จิตฺตํ อวิราษยํ อปฺปฺปชหํ ภพฺโพ
ทุกฺขกฺขยาเย โสภณฺญํ โข ภิกฺขเว อภิชานํ ปฺริษานํ ตตฺถ จิตฺตํ
วิราษยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ
ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

เยน โสภณํ สุกฺขสาธํ สํสฺสตา คจฺจนฺติ ทุกฺกตํ

ตํ โสภํ สมนฺทกฺกณฺณาย ปชฺชนฺติ วิปสฺสสีโน

ปฺหาย น ปฺนายนฺติ อิมํ โสภํ กุทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺมี อตฺถโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตุนฺติ ฯ นวฺมํ ฯ

[๑๘๘] ๑๐ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตฺตํ
โทสํ ภิกฺขเว อนภิชานํ อปฺริษานํ ตตฺถ จิตฺตํ อวิราษยํ อปฺปฺปชหํ
อภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเย โสภณฺญํ โข ภิกฺขเว อภิชานํ ปฺริษานํ
ตตฺถ จิตฺตํ วิราษยํ ปชหํ ภพฺโพ ทุกฺขกฺขยาเยติ ฯ เขตฺตมคฺคํ
ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

เยน โทเสนํ สุกฺขสาธํ สํสฺสตา คจฺจนฺติ ทุกฺกตํ

ตํ โทสํ สมนฺทกฺกณฺณาย ปชฺชนฺติ วิปสฺสสีโน

ปฺหาย น ปฺนายนฺติ อิมํ โสภํ กุทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺมี อตฺถโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตุนฺติ ฯ ทตฺตมํ ฯ

ปาวฺวโกทวคฺโค ปจฺจโม ฯ

ตตฺตมฺมกฺกานํ

วาทโกธา อถ โมโห

๓๘๒] อิติวคฺคเก เถกนิปาทสฺส ทฺติยวคฺคสฺส ตฺติยจตุตฺถสฺส ๒๓๕

เยน โกเธน กุทฺธาเส สํสฺสา คจฺจนฺติ ทฺคฺคํ

คํ โกธํ สมนฺทญฺเอย ปชฺชนฺติ วิปสฺสีโน

ปหาเย น ปุณฺณนฺติ อิมํ โลกํ กุทฺทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺปิ อตุโล อตุโต ภควตา อิติ เม สฺสฺสนฺติ ฯ ทฺติยํ ฯ

[๓๘๓] ๓ อตุตํ เหตุํ ภควตา อตุตมรหฺตาติ เม สฺสํ มกฺขํ
ภิกฺขเว อนภิชานํ อปริชานํ ตตฺถ จิตฺตํ อวิราชยํ อปฺปชฺหํ อ-
ภพฺโพ ทฺคฺคชฺชเยย มกฺคชฺชเยย ไซฺย ภิกฺขเว อภิชานํ ปริชานํ ตตฺถ
จิตฺตํ วิราชยํ ปชฺหํ ภพฺโพ ทฺคฺคชฺชเยยฺยาติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา
อโวจ ฯ ตตฺถเอตํ อิติ อจฺจุจฺติ

เยน มกฺคเชน มกฺกชฺชิตาเส สํสฺสา คจฺจนฺติ ทฺคฺคํ

คํ มกฺขํ สมนฺทญฺเอย ปชฺชนฺติ วิปสฺสีโน

ปหาเย น ปุณฺณนฺติ อิมํ โลกํ กุทฺทาจฺจนฺติ ฯ

อยมฺปิ อตุโล อตุโต ภควตา อิติ เม สฺสฺสนฺติ ฯ ตฺติยํ ฯ

[๓๘๔] ๔ อตุตํ เหตุํ ภควตา อตุตมรหฺตาติ เม สฺสํ นาคํ
ภิกฺขเว อญฺญํ เถกนํวรณมฺปิ สมนฺทสฺสํมิมิ เยน นํวเรณ
นิวฺจฺจา ปชา ทํมรคํ สฺนชฺชาวฺจนฺติ สํสฺสนฺติ ยถฺยิทํ ภิกฺขเว อ-
วิชฺชานํวรณํ อวิชฺชานํวเรณ นํ ภิกฺขเว นิวฺจฺจา ปชา ทํมรคํ
สฺนชฺชาวฺจนฺติ สํสฺสนฺตฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเอตํ
อิติ อจฺจุจฺติ

นตฺถญฺโณ เอกธมฺโมมฺปิ เยเนวํ นิวฺจฺจา ปชา

สํสํรณฺติ อโหระกฺคํ ยถา โมเหเน อารุญฺหา

เย จ โมหํ ปหนฺตฺวาน ตโมกฺขณฺธํ ปทาสยฺ

น เต ปุณฺ สํสํรณฺติ เหตุ เตสํ น วิชฺชคํคิ ๑

อยมฺปิ อคฺคโถ วุคฺคโถ ภควตา อิติ เม สุตฺตคณฺติ ๑ จตุคฺคกํ ๑

[๓๘๓] ๕ วุคฺคกํ เหตุ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สุตํ นาหํ
ภิกฺขเว อญฺณํ เอกสํโยชนมฺปิ สมนุสฺสํสํมิ เยเนวํ สํโยชนเนน
สํยฺคฺคตา สคฺคตา ทมฺมรคฺคํ สันฺธาวณฺติ สํสํรณฺติ ยถยิทํ ภิกฺขเว
ตณฺหาสํโยชนํ ตณฺหาสํโยชนเนน หิ ภิกฺขเว สํยฺคฺคตา สคฺคตา
ทมฺมรคฺคํ สันฺธาวณฺติ สํสํรณฺตํคิ ๑ เขตมคฺคกํ ภควา อโวจ ๑
คคฺคเกคํ อิติ วุจฺจติ

ตณฺหาทฺติโย ปุริโส ทมฺมทฺธาน สํสํ

อิตฺถมภาวณฺณถาภาวํ สํสํวํ นาทิวคฺคคิ

เขตมาทํนํ ญคฺควา ตณฺหํ ทฺกฺขสํสํ สมนุสฺสํ

วํตตโณห อนาทาโน สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ ๑

อยมฺปิ อคฺคโถ วุคฺคโถ ภควตา อิติ เม สุตฺตคณฺติ ๑ ปณฺจจํ ๑

[๓๘๔] ๖ วุคฺคกํ เหตุ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สุตํ เส-
ชสํสํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อปฺปคฺคตมานสํสํสํ อนุคฺควํ โยคฺคกฺเขมํ ปคฺค-
ยมานสํสํ วิหโรโต อชฺฌมคฺคิกํ อจฺจนฺติ กริตฺวา น อญฺณํ เอกจฺจคณฺปิ
สมนุสฺสํสํมิ เขวํ พหุการํ ยถยิทํ ภิกฺขเว โยนิโส มนสิกาโร
โยนิโส ภิกฺขเว ภิกฺขุ มนสิกาโรนฺโต อกฺุสํสํ ปชฺหติ กุสํสํ ภาเว-

๓๘๖] อิติวคฺคเต เอกนิปาคธฺมํ ทุคฺคยวคฺคธฺมํ สคฺคตมอฏฺฐมธฺมํ ๒๓๗

ตํ ๑ เวตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเตคํ อิติ วุจฺจติ

โยนิโส มนสิกาโร ธมฺโม เสวธฺมํ ภิกฺขุโน

นคฺคณฺโณ เอวํ พหุกาโร อคฺคตมคฺคธฺมํ ปคฺคิยา

โยนิโส ปทหํ ภิกฺขุ ธมฺมํ ทุคฺคธฺมํ ปาปฺปณฺเณติ ๑

อยมฺมํ อคฺคโต วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สคฺคนฺติ ๑ ฉนฺจ ๑

[๓๘๕] ๑ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สคฺคํ เส-
วธฺมํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อปฺปตฺตมานธฺมํ อนคฺคตํ โยคกฺเขมํ ปคฺค-
ยมานธฺมํ วิหฺรโต พาหิรํ อํคฺคนฺติ กริตฺวา น อณฺเณ เอกํคฺคนฺติ
ธมฺมปฺปสฺสํ เอวํ พหุการํ ยถียํ ภิกฺขเว กถฺยานมิตฺตคา
กถฺยานมิตฺโต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อคฺคธฺมํ ปชฺหติ กุสฺลํ ภาวะตํ ๑
เวตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเตคํ อิติ วุจฺจติ

กถฺยานมิตฺโต โย ภิกฺขุ สปฺปตฺติธฺมํ สคฺคาว

กรํ มิตฺตาทนฺจํ สมฺปชฺชาโน ปตฺติธฺมโต

ปาปฺปณฺเณ อนปฺปพฺเพน สพฺพธฺมโยชนกฺขณฺนฺติ ๑

อยมฺมํ อคฺคโต วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สคฺคนฺติ ๑ สคฺคตมํ ๑

[๓๘๖] ๘ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สคฺคํ เอก-
ธมฺโม ภิกฺขเว โสเก อปฺปชฺชมาโน อปฺปชฺชติ พหุชฺชาหิตาย พหุ-
ชฺชาสฺสํ พหุโน ชนธฺมํ อนคฺคตํ อหิตาย ทุคฺคชฺชา เทวธมฺมธฺมํ
กคฺคโม เอกธมฺโม สจฺจเกโต สจฺจเช ไซ ปน ภิกฺขเว ภินฺเน
อณฺเณมณฺเณ ภณฺณทณฺณิ เจว โทนฺติ อณฺเณมณฺเณ ปริภาสา จ

โหนฺติ อณฺณมณฺณํ ปริกฺเขปํ จ โหนฺติ อณฺณมณฺณํ ปริจฺจุ-
 ษณา จ โหนฺติ ตตฺถ อปฺปตฺตนา เจว นปฺปตฺตหนฺติ ปตฺตนา-
 นณฺจ เขกฺขจํ อณฺณตตฺตํ โหตฺติ ๑ เขตฺมตฺถํ ภควา อโวจ ๑
 ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

อาปายิกิ เณรียิกิ กปฺปฏฺฐสฺสํ สํฆเภทิกิ

วคฺคาวาโม อธฺมมฺฐสฺสํ โยคกฺเขมาโต ชฺสํติ

สํฆํ สํมคฺคํ เกตฺวาน กปฺปํ นิรยฺมุหิ ปจฺจุตฺติ ๑

อยมฺปิ อตุโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตํ ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๓๘๗] ๘ วุตฺตํ เหนฺติ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตฺตํ เอก-
 ษฺโม ภิกฺขเว โถเก อปฺปชฺชมาโน อปฺปชฺชติ พุทฺธนหิตาย พุ-
 ษณฺตฺถาย พุทฺโธ ชนฺตฺสํ อตฺถาย หิตาย สุตฺถาย เทวมนุสฺสํ
 กตโม เอกษฺโม สํฆสฺสํ สํมคฺคํ สํฆเ ช ปน ภิกฺขเว
 สํมคฺเค น เจว อณฺณมณฺณํ ภนฺตฺตานํ โหนฺติ น จ อณฺณ-
 มณฺณํ ปริภาสํ โหนฺติ น จ อณฺณมณฺณํ ปริจฺจุษณา โหนฺติ
 ตตฺถ อปฺปตฺตนา เจว ปตฺตหนฺติ ปตฺตนาณณฺจ ภียโยภาโว โห-
 ตฺติ ๑ เขตฺมตฺถํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

สุตฺตา สํฆสฺสํ สํมคฺคํ สํมคฺคานณฺจวคฺคโ

สํมคฺคฺวโต ธฺมมฺฐสฺสํ โยคกฺเขมา น ชฺสํติ

สํฆํ สํมคฺคํ เกตฺวาน กปฺปํ สคฺคฺมุหิ โมทตฺติ ๑

อยมฺปิ อตุโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตํ ๑ นวมํ ๑

๓๘๘] อิติวคฺคเก เอกนิปาตสฺส ทฺติยวคฺคสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๒๓๘

[๓๘๘] ๑๐ วุคฺคํ เหตํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สฺสํ
อิธํ ภิคฺชเว เอกจฺจํ ปุคฺคํ ปทฺฐจฺจิตฺตํ เขวํ เจตสา เจโต
ปริจฺจุ ปชานามิ อิมมฺหิ จายํ สฺมเย ปุคฺคโต กาลํ กเรยฺย
ยถาภํ นิคฺขิตฺโต เขวํ นิรये ทํ กิธฺสํ เหตุ จิตฺตมฺหิสฺส
ภิคฺชเว ปทฺฐจํ เจโตปทิสฺสเหตุ ไซ ปน ภิคฺชเว เขวมิเรกฺกุเจ
สฺสคฺคา กายสฺสํ เกทา ปรมฺมรณฺนา อปายํ ทฺวคฺคํ วินิปาตํ นิรยํ
อฺปปชฺชนฺตํ ๑ เขตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

ปทฺฐจฺจิตฺตํ	มคฺควาน	เอกจฺจํ	อิธ	ปุคฺคํ
เขตมคฺคํ	พฺยาการํ	พฺพุโร	ภิคฺชุน	สฺนฺติเก
อิมมฺหิ	จายํ	สฺมเย	กาลํ	กยิราถ
นิรยํ	อฺปปชฺเชยฺย	จิตฺตมฺหิสฺส	ปทฺฐจํ	
ยถา	หริตฺวา	นิคฺขิเปยฺย	เขวเมว	ตถาวโร
เจโตปทิสฺสเหตุ	หิ	สฺสคฺคา	คจฺจนฺติ	ทฺวคฺคินฺติ ๑
อยมํ	อคฺโค	วคฺโค	ภควตา	อิติ เม สฺสคฺคํ ๑ ทสฺมํ ๑
			ทฺติยวคฺโค	ทฺติโย ๑

ตสฺสํทฺทานํ

โมหโกธา	อถ	มคฺโค	โมหกามา	เสฏฺฐา	ทฺเว
เกทโมทา	ปุคฺคโต	จ	วคฺคมาหุ	ทฺติยนฺติ	วุจฺจติ ๑

๒๐๑] อิติวคฺคเต เอกนิပါတสูตรํ ตติยวคฺคสูตรํ ตติยสุคฺคํ ๒๔๓

สํคฺคํ สํวฏฺฐวិฏฺฐกปฺเป นยิมํ โลกํ ปุณฺรามาสิ สํวฏฺฐมาเน
สุทํ ภิกฺขเว กปฺเป อากสฺสํรูปโค โหมิ วิวฏฺฐมาเน กปฺเป
สํญญํ พุทฺธมวิมานํ อุปปชฺชามิ ฯ คคฺคร สุทํ ภิกฺขเว พุทฺธมา
โหมิ มหาพุทฺธมา อภิกฺขุ อนภิกฺขุโต อเนกตคฺคตฺถโส วสฺสวคฺคํ ฉคฺคํ
สํกฺขคฺคํ โส ปนาหํ ภิกฺขเว สกฺโก อโหสิ เทวานมินฺนุโต อเนก-
สํคฺคตคฺคํ ราชํ อโหสิ จกฺกวคฺคํ ชมฺมิโก ชมฺมราชา จาคฺคฺรนฺโต
วิชิทาวํ ชนปทคฺคถาววียปฺปคฺโค สคฺคฺรตนสํมฺนาคโค โก ปน
วาโท ปเทสฺสชฺชสฺสํ ฯ คสฺสํ มยฺหํ ภิกฺขเว เขตฺทโหสิ กิสฺสํ
นุ โส เม อิทํ กมฺมสฺสํ ผลํ กิสฺสํ กมฺมสฺสํ วิปาโก เยนาหํ
เขตฺรหิ เขวํหิทฺธิโก เขวํหานุภาโวติ ฯ คสฺสํ มยฺหํ ภิกฺขเว
เขตฺทโหสิ คิณฺณํ โส เม อิทํ กมฺมานํ ผลํ คิณฺณํ กมฺมานํ
วิปาโก เยนาหํ เขตฺรหิ เขวํหิทฺธิโก เขวํหานุภาโวติ เสยฺย-
ถิทํ ทานสฺสํ ทมสฺสํ สํญฺญมสฺสํสาติ ฯ เขตฺมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ
คคฺคเตคํ อิติ วุจฺจติ

ปฺปญฺญเมว โส สิกฺขเขยฺย อายตคฺคํ สํชฺชทฺธยํ
ทานญฺจ สํมจฺริยญฺจ เมตฺตจิตฺตคฺคญฺจ ภาวเย
เอเต ชมฺเม ภาวยิตฺวา คโย สํชฺชสมฺมทฺธเย
อพฺยาปชฺชํ สํชฺชํ โลกํ ปณฺทิตโค อุปปชฺชตฺติติ ฯ
อยมฺมํ อคฺโค วุคฺโค ภควตา อิติ เม สํคฺคนฺติ ฯ ทุคฺคิยํ ฯ
[๒๐๑] ๓ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตฺมรหคฺคาติ เม สํคฺคํ เอก-

ธมฺโม ภิกฺขเว ภาวิตฺโต พหุตฺถกโต อุมฺโห อตฺตเถ สมนฺธิคฺคยฺห ทิฏฺฐจฺติ
 ทิฏฺฐธมฺมิกณฺเฑว อตฺถํ สมนฺปราชิกณฺเฑว กตฺโม เขถธมฺโม อปฺป-
 มาโท กุสฺสเถสฺสุ ธมฺเมสฺสุ ฯ อโย โส ภิกฺขเว เขถธมฺโม ภาวิตฺโต
 พหุตฺถกโต อุมฺโห อตฺตเถ สมนฺธิคฺคยฺห ทิฏฺฐจฺติ ทิฏฺฐธมฺมิกณฺเฑว อตฺถํ
 สมนฺปราชิกณฺเฑวาทิ ฯ เขตฺมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเตทํ อิติ วุจฺจติ

อปฺปมาทํ ปสฺสณฺติ ปุณฺณณิเวรียสฺส ปณฺทิตา
 อปฺปมคฺคโต อุมฺโห อตฺตเถ อธิคฺคณฺหาติ ปณฺทิตो
 ทิฏฺฐธมฺมิกณฺเฑว อโย อตฺตเถ โย จตฺตโก สมนฺปราชิก
 อตฺตภาวิสํยา ธีโร ปณฺทิติตฺติ ปวฺวจฺจติ ฯ

อโยวํ อตฺตโก วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สุตฺตํ ฯ ตติยํ ฯ

[๒๐๒] ๔ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตฺตมรหตาติ เม สุตฺตํ เขถ-
 ปุคฺคตฺตํ ภิกฺขเว กปฺปํ สมนฺทาวโต สมนฺทโต สียา เขวํ มหา
 อฏฺฐจิกงฺกโต อฏฺฐจิปุณฺโณ อฏฺฐจิวาติ ยถายํ เวปฺปตฺตปพฺพโต สเจ
 สหาวโก อตฺถํ สมนฺทคณฺเฑว น วินสฺสเสยฺยาติ ฯ เขตฺมคฺคํ ภควา
 อโวจ ฯ ตตฺถเตทํ อิติ วุจฺจติ

เขถสฺสเถเกน กปฺปเนน ปุคฺคตฺตํอฏฺฐจิสํญาย
 สียา ปพฺพตฺสโม วาติ อิติ วุคฺคํ มเหสฺสินา
 โส โส ปนายํ อกฺขาโต เวปฺปตฺโต ปพฺพโต มหา
 อตฺตโร ทิฏฺฐณฺณสุตฺตํ มคฺธานํ ทิวิพฺพเช
 ยโต จ อวิยตฺตจฺจานิ สมนฺปปฺปณฺณาย ปสฺสจฺติ

๒๐๕] อิติวคฺคเก เอกนิပါတสฺส ตติยวคฺคสฺส ปณฺจมฉฐสฺส ๒๔๓

ทุกฺขํ	ทุกฺขสฺมุปฺปาตํ	ทุกฺขสฺส ๑	อติฏฺกมํ	
อริยฉฏฺฐัง	มคฺคํ	ทุกฺขปฺปสฺส	คามินํ	
สํ	สํคฺคทุกฺขํ	ปรมํ	สํธาวิตฺถวาน	ปคฺคโต
ทุกฺขสฺส	สํคฺคโร	โหติ	สํพฺพสํโยชนกฺขยาติ ๑	

อหํ อคฺโค อคฺคโต ภควตา อิติ เม สํคฺคนฺติ ๑ จคฺคณํ ๑

[๒๐๓] ๕ อคฺคํ เหตุํ ภควตา อคฺคตมรหตาติ เม สํคฺคํ เอก-
ธมฺมํ อคฺคสฺส ภูมิภาคฺเว ปริสํปคฺคสฺส นานํ สํคฺคํ ภิณฺจํ ปาป-
กมฺมํ อกรรมฺมณฺติ วทามิ กตมํ เอกธมฺมํ ยถียํ ภูมิภาคฺเว
สํปฺปชานมฺมํสาวาโหติ ๑ เอตมคฺคณํ ภควา อโวจ ๑ ตคฺเคตํ อิติ
วจฺจติ

เอกธมฺมํ อคฺคสฺส มฺมํสาวาหิตสฺส ชนฺคฺคโน
วิตฺติณฺณปรโตกสฺส นคฺคิ ปาปํ อการิยณฺติ ๑

อหํ อคฺโค อคฺคโต ภควตา อิติ เม สํคฺคนฺติ ๑ ปณฺจมํ ๑

[๒๐๔] ๖ อคฺคํ เหตุํ ภควตา อคฺคตมรหตาติ เม สํคฺคํ เหวณฺเจ
ภูมิภาคฺเว สํคฺคา ชาเนยฺยํ ทานสํวิภาคสฺส วิปากํ ยถาหํ ชานามิ
น อทฺทวา ภูณฺชเยยฺยํ น ๑ เนลํ มจฺเจรณํ จิตฺตํ ปริยาทาย
ติฏฺฐเชยฺย โยมี เนลํ อสฺส จริโม อาโตโป จริมํ กพฺปํ ตโตมี
น อสํวิภชิตฺวา ภูณฺชเยยฺยํ สํเจ เนลํ ปฏฺฐิคฺคาหกา อสฺส ๑ ยสฺมา
๑ โห ภูมิภาคฺเว สํคฺคา น เหว ชานนฺติ ทานสํวิภาคสฺส วิปากํ
ยถาหํ ชานามิ สํมา อทฺทวา ภูณฺชนฺติ มจฺเจรณมฺมํ เนลํ

๒๔๔ สุตฺตคัมภีเฏ ชุทฺตทกนิกายสฺส อิติวุตฺตกํ [๒๐๔

จิตฺตํ ปริยาทาย ทิฏฺฐคํ ๑ เขตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเตตํ
อิติ วุจฺจติ

เขตฺตเจ สุตฺตา ชาเนยฺยํ	ยถาวุตฺตํ มเหสีนา
วิปากํ สํวิภาคสฺส	ยถา โหติ มหปฺปตํ
วิเนยฺย มจฺจนมตํ	วิปฺปสฺสนเนน เจตฺสา
ทชฺชํ กาเถน อริเยสฺส	ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺปตํ
อนฺนญฺจ ททฺวาน พหุโน	ทกฺขิณฺเนยฺเยสฺส ทกฺขิณํ
อิตฺโต จุตฺตา มนุสฺสสฺสตา	สํคํ คจฺจนฺนํ ทายกา
เต จ สํคคฺคตา ตตฺถ	โมทฺหนฺติ กามกามิโน
วิปากํ สํวิภาคสฺส	อนฺนโกณฺณติ อมจฺจนราติ ๑

อยมฺปิ อตฺโต วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตนิ ๑ ฉฺช ๑

[๒๐๕] ๑ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สํคํ ยานิ
กานฺนิจํ ภิกฺขเว โอปธิกานิ ปุณฺณกิริยาวตฺถุณิ สํพุพานิ ตานิ
เมตฺตาย เจโตวิมุตฺติยา ถถํ นาคฺชนฺติ ไสฺพสํ เมตฺตา เยว
ตานิ เจโตวิมุตฺติ อธิคฺคเหตฺวา ภาสฺสเต จ ตปฺเต จ วิโรจเต
จ ๑ เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ยากาจิ ตารกฺรฺพานํ ปภา สํพุพา ตา
จฺนฺทปฺปภาถ ถถํ นาคฺชนฺติ ไสฺพสํ จฺนฺทปฺปภา เยว ตานิ อธิคฺ-
คเหตฺวา ภาสฺสเต จ ตปฺเต จ วิโรจเต จ เขวเมว ไช ภิกฺขเว
ยานิ กานฺนิจํ โอปธิกานิ ปุณฺณกิริยาวตฺถุณิ สํพุพานิ ตานิ เมตฺตาย
เจโตวิมุตฺติยา ถถํ นาคฺชนฺติ ไสฺพสํ เมตฺตา เยว ตานิ เจโต-

[illegible]

โย เมตฺตํ ภาวยติ อပ္ปมาณํ ปฏิสฺสโต
 คนฺธํ สโยชนา โหณฺติ ปสฺสโต อูปกฤษํ
 เอกมฺบิ เจ ปาณมทฺธจฺจิตฺโต
 เมตฺตตายติ กุสฺสโต เทน โหติ
 สพฺเพ จ ปาเน มนสฺसानุกมฺปํ
 พหุตมริโย ปกโรติ ปุญฺญํ
 ये สคตสฺสณํ ปจฺฉิ วิชิตฺวา

ราชัสโย ยชมานานุปริยคา
 (อัสสเมธํ ปุริสเมธํ
 สมนุมาปาสํ วาชเปยฺยํ นีรคฺคพํ)
 เมตฺตสํวตฺตํ จิตฺตสํวตฺตํ สํวาวิตฺตสํวตฺตํ
 กตมํปํ เต นานุกวนฺตํ โสฬสํ
 (จณฺทปฺปภา ตาวรคณาว สํพเพ)

โย น หนฺติ น ฆาเตติ น ชินาติ น ชาปเย
 เมตฺตํโส สํพพฺภุเตสํ เวรํ สํวตฺตํ น เกนจํติ ฯ
 อยมนํปํ อคฺคโก วคฺคโต ภคฺวตา อิติ เม สํวตฺตํ ฯ สํวตฺตํ ฯ
 คตฺติยวคฺคโต คตฺติโย ฯ

คตฺตํสํวตฺตํ

จิตฺตํ ฌายํ อุกโก อคฺคเก ปญฺณํ เวปฺปสํสํพพฺทํ
 สมนุชานมนุสํวาทํ ทานญฺจ เมตฺตภาวญฺจ
 สํวตฺตนิ จ สํวตฺตนิ ปริมาณิ จ วัสติ
 เขกรมเมสํ สํวตฺตํ สํวตฺตํวัสติ สํวคฺคหาติ ฯ
 เขณนิปาโต นิฏฺฐจํโต ฯ

๒๐๗] อิติวคฺคเก ทุกฺนิปาตสฺส ปจฺมวคฺคสฺส ปจฺมกฺกียสฺสคฺคํ ๒๔๗

อิติวคฺคเก ทุกฺนิปาตสฺส ปจฺมวคฺคโต

[๒๐๖] • วุคฺคํ เหนฺ ภาวตา วุคฺคตฺมรหตาติ เม สฺสํ ทฺวํหิ
ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺฐสฺส ฐมฺเม ทฺวํหิ วิหริ
สํวิฆาตํ สํปฺปายาสํ สํปฺปิพาหํ กายสฺส เภทา ปรมมฺรณา ทฺวคฺค
คฺคิ ปาฏิกงฺขา กตฺเมหิ ทฺวํหิ อินฺทฺริเยสฺส อคฺคฺคตฺทวารตาย
จ โภชนเ อมคฺคตฺตณฺณตาย จ อิมฺหิ ไซ ภิกฺขเว ทฺวํหิ ฐมฺเมหิ
สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺฐสฺส ฐมฺเม ทฺวํหิ วิหริ สํวิฆาตํ สํปฺปายา
สํ สํปฺปิพาหํ กายสฺส เภทา ปรมมฺรณา ทฺวคฺคคฺคิ ปาฏิกง
ขาคฺคิ ฯ เอตมคฺคํ ภาวตา อโวจ ฯ คคฺคเกตํ อิติ วุจฺจติ

จกฺขุสํคตฺตณฺณจ ฆานณจ ชิวฺหา กาโย ตถา มโน

เอตานิ ยสฺสํ ทฺวารานิ อคฺคฺคตฺตานิ จ ภิกฺขุโน

โภชนมฺหิ อมคฺคตฺตณฺณ อินฺทฺริเยสฺส อสํวฺโต

กายทฺวํหิ เจโตทฺวํหิ ทฺวํหิ สํ อธิคฺคจฺจติ

ทฺยหฺมาเนน กาเยน ทฺยหฺมาเนน เจตสํ

ทิวา วา ยถิ วา รตฺตํ ทฺวํหิ วิหริ คาทิโสติ ฯ

อยมฺมํ อคฺคฺคโต วุคฺคโต ภาวตา อิติ เม สฺสคฺคฺคิ ฯ ปจฺมํ ฯ

[๒๐๗] ๒ วุคฺคํ เหนฺ ภาวตา วุคฺคตฺมรหตาติ เม สฺสํ ทฺวํหิ
ภิกฺขเว ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺฐสฺส ฐมฺเม สฺสํ วิหริ
อวิฆาตํ อนฺุปายาสํ อปฺปิพาหํ กายสฺส เภทา ปรมมฺรณา สฺสคฺคิ

๒๔๘ สุตฺตณฺคมีฏเฐ ชฺชทฺทกนิกายสฺส อิติวฺคฺคกั [๒๐๗]

ปาวฺกิงฺขา กคเมหิ ทฺวํหิ อีนุทฺริเยสฺส คฺคฺคฺคทฺทวารตาย จ โภชเน
มคฺคตณฺณตาย จ อีเมหิ โช ภิกฺขเว ทฺวํหิ ฐมฺเมหิ สมนฺนาคโต
ภิกฺขุ ทิฏฺฐเสว ฐมฺเม สฺสํ วิหริติ อวิจฺจํ อานุปายาสํ อปฺริพาหํ
กายสฺสํ เกหา ปรมฺมมรณา สฺสคฺคิ ปาวฺกิงฺขาติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา
อโวจ ฯ คคฺคเกทํ อิติ วุจฺจติ

จกฺขุสฺสคณฺจ ฆานณฺจ	ชีวหา กาโย อโถ มโน
เขตฺตานิ ยสฺสํ ทฺวารานิ	สฺสคฺคฺคตานิ จ ภิกฺขุโน
โภชนมฺหิ จ มคฺคตณฺณ	อีนุทฺริเยสฺส จ สํวฺโต
กายสฺสํ เจโตสฺสํ	สฺสํ สฺสํ อธิคฺคจฺจติ
อทฺทยฺหมาเนน กาเยน	อทฺทยฺหมาเนน เจตฺสวา
ทิวา วา ยถิ วา รคฺคิ	สฺสํ วิหริติ คาคิโสติ ฯ

อณฺมปํ อคฺคโถ วุคฺคโถ ภควตา อิติ เม สฺสคฺคนฺติ ฯ ทฺทิตฺถิ ฯ

[๒๐๘] ๓ วุคฺคํ เททํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สฺสํ เทว
เม ภิกฺขเว ฐมฺมา คปฺนียา กคเม เทว อีช ภิกฺขเว เอกจฺจ
อกคกถฺยาโน โหติ อคคกถฺสโถ อคคกัฏฺฐตาโน กคปฺวาโป กค-
คฺคทฺโร กคคิพฺพิโส สฺสํ อคคํ เม กถฺยานนฺตฺธิ คปฺปติ กคํ เม
ปฺวาปนฺตฺธิ คปฺปติ อีเม โช ภิกฺขเว เทว ฐมฺมา คปฺนียาติ ฯ
เขตฺตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ คคฺคเกทํ อิติ วุจฺจติ

กายทฺทจฺจวิตํ กคฺควา	วจฺจทฺทจฺจวิตานิ วา
----------------------	---------------------

๓ ย. กคคฺคทฺทโร ฯ

๒๓๐] อิติวคฺคเต ทฺวณิปาตสฺส ปจฺฉมวคฺคสฺส จตฺตตฺถปณฺณมสฺสคฺคํ ๒๔๘

มโนทฺจฺจวริคํ กตฺวา ยณฺจณฺณํ โทสฺสณฺณํ
อกตฺวา กุสฺสณฺณํ กตฺวานากุสฺสํ พหุ
กายสฺส เกทา ทฺปฺปณฺณํ นิริยํ โส อฺปฺปชฺชตฺติ ๑
อณฺณํ อตฺถํ อตฺถํ ภาวตา อิติ เม สฺสณฺณํ ๑ คติ ๑

[๒๐๘] ๔ วคฺคํ เหน้ ภาวตา วคฺคตฺถวคฺคํ เม สฺสํ เทว
เม ภาวเต ฐมา อตฺถนํ กตฺเม เทว อธิ ภาวเต เทว จ
กตฺกตฺถาโน โหติ กตฺกตฺถํ กตฺกตฺถาโน อตฺถปฺปํ อตฺถกตฺถ
อตฺถกตฺถํ โส กตฺ เม กตฺถาณฺณํ น ตปฺปติ อตฺถ
เม ปาปณฺณํ น ตปฺปติ อเม ไซ ภาวเต เทว ฐมา อต
ตฺถนํ ๑ เทวคฺคํ ภาวตา อวโจ ๑ คตฺถํ อิติ วคฺจ

กายทฺจฺจวริคํ หิตฺวา วจฺจทฺจฺจวริคํ วา
มโนทฺจฺจวริคํ หิตฺวา ยณฺจณฺณํ โทสฺสณฺณํ
อกตฺวา อกุสฺสํ กมฺมํ กตฺวาน กุสฺสํ พหุ
กายสฺส เกทา สฺปฺปณฺณํ สคฺคํ โส อฺปฺปชฺชตฺติ ๑
อณฺณํ อตฺถํ อตฺถํ ภาวตา อิติ เม สฺสณฺณํ ๑ จตฺตํ ๑

[๒๓๐] ๕ วคฺคํ เหน้ ภาวตา วคฺคตฺถวคฺคํ เม สฺสํ
ทฺวํ ภาวเต ฐเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโต ยถาภํ นิภฺชิตฺโต
เอวํ นิริเย กตฺเมหิ ทฺวํ ปาปเกน จ สฺสํ ปาปํ กาย จ
ทฺวํ อเม ไซ ภาวเต ทฺวํ ฐเมหิ สมนฺนาคโต ปุคฺคโต
ยถาภํ นิภฺชิตฺโต เอวํ นิริเยติ ๑ เทวคฺคํ ภาวตา อวโจ ๑

គតុក្កេតំ ចិត្តិ វុទ្ធភិក្ខុ

បាបភេន ។ ឥតេន បាបិកាយ ។ វិទ្យាសិយា

ខេតេអិ ភុវ័អិ ឆមមេអិ យោ សមណោគតោ នវោ

កាយសុត្តំ ភោតា កុប្បឈ្មណ្ឌោ និរមំ តោ ចុប្បឆុត្តិ ។

ឈម្មី ចតុត្ថោ វុទ្ធភិក្ខុ ភក្ខវត្ថោ ចិត្តិ មេ សុត្តន្តិ ។ ឈម្មំ ។

[២១១] ៦ វុទ្ធភិក្ខុ កេតំ ភក្ខវត្ថោ វុទ្ធភិក្ខុភក្ខវត្ថោ មេ សុត្តំ ភុវ័អិ ភិក្ខុវេ ឆមមេអិ សមណោគតោ កុប្បឈ្មណ្ឌោ យោភាគំ ភិក្ខុវត្ថោ ខេវំ សុត្តេ ភក្ខមេអិ ភុវ័អិ ភក្ខវត្ថោ ។ ឥតេន ភក្ខវត្ថោ ។ វិទ្យាសិយា ចិរេអិ ឆោ ភិក្ខុវេ ភុវ័អិ ឆមមេអិ សមណោគតោ កុប្បឈ្មណ្ឌោ យោភាគំ ភិក្ខុវត្ថោ ខេវំ សុត្តេ ។ ខេតមគ្គំ ភក្ខោ ចវោ ។ គតុក្កេតំ ចិត្តិ វុទ្ធភិក្ខុ

ភក្ខវត្ថោ ។ ឥតេន ភក្ខវត្ថោ ។ វិទ្យាសិយា

ខេតេអិ ភុវ័អិ ឆមមេអិ យោ សមណោគតោ នវោ

កាយសុត្តំ ភោតា កុប្បឈ្មណ្ឌោ សុត្តំ តោ ចុប្បឆុត្តិ ។

ឈម្មី ចតុត្ថោ វុទ្ធភិក្ខុ ភក្ខវត្ថោ ចិត្តិ មេ សុត្តន្តិ ។ ឈម្មំ ។

[២១២] ៧ វុទ្ធភិក្ខុ កេតំ ភក្ខវត្ថោ វុទ្ធភិក្ខុភក្ខវត្ថោ មេ សុត្តំ ចណា- តាប្បី ភិក្ខុវេ ភិក្ខុវេ ចណុត្ថប្បី ចក្ខុវេ សមុត្ថវាយ ចក្ខុវេ និពុទ្ធានាយ ចក្ខុវេ ចណុត្ថវត្ថោ យោក្ខវេសុត្តំ ចក្ខុវេ ចណា- តាប្បី ឆោ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុវេ ចណុត្ថប្បី ចក្ខុវេ សមុត្ថវាយ ចក្ខុវេ និពុទ្ធានាយ ចក្ខុវេ ចណុត្ថវត្ថោ យោក្ខវេសុត្តំ ចក្ខុវេ ចណា- តាប្បី ។ ខេតមគ្គំ ភក្ខោ

๒๓๓] อิติวคฺคเต ทฺถนิปาตสฺส ปจฺมวคฺคสฺส อฏฺฐมสฺสคํ ๒๕๓

อโวก ๑ คคฺคเต อิติ วุจฺจติ

อนาตาปํ อนนฺตปมฺปํ กุสฺสโต หันนํวริโย

โย ถันนิตฺตพฺพโต อหิริโก อนาทโร

อภพฺโพ ตาทิโส ภิกฺขุ ญฺญํ สมนฺโพธิมุตฺตมํ

โย ๑ สติมา นิปโก ฉายี

อาตาปํ โอตฺตปมฺปํ ๑ อปฺปมคฺคโต

สณฺโณสนํ ชาติชฺรยาย เตจฺวา

อิเชว สมนฺโพธิมุตฺตรํ ญฺเฐติ ๑

อญมฺปํ อคฺคโต วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สุตฺตนิ ๑ สคฺคตํ ๑

[๒๓๓] ๔ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สุตํ นยิทํ
ภิกฺขเว พุทฺธมจฺริยํ วุคฺคตํ ชนฺนํหนฺตํ นํ ชนฺตปนฺตํ นํ ตา-
ภสฺสการสฺสโถกานิสฺสคฺคํ นํ อิติ มํ ชโน ชานาตุติ อถ ไช
อิทํ ภิกฺขเว พุทฺธมจฺริยํ วุคฺคตํ สํวรคฺคตญฺเจว ปหานคฺคตญฺจาติ ๑

เขตฺตมคฺคํ ภควา อโวก ๑ คคฺคเต อิติ วุจฺจติ

สํวรคฺคํ ปหานคฺคํ พุทฺธมจฺริยํ อนฺนํทิตํ

อเทสฺย โส ภควา นิพฺพุทาโนครคฺคามินํ

เอสํ มคฺคโค มหคฺคเตหิ อนฺญาโต มเหสฺสิภิ

เย เย คํ ปฏฺฐิปปชฺชนฺติ ยถา พุทฺธเชน เทสํ

ทฺถุชฺชสฺสคฺคํ ทวิสฺสคฺคํ สคฺคตฺถสํสํนการิโนติ ๑

๑๒. ๑๓. ๑๔. ๑๕. ๑๖. ๑๗. ๑๘. ๑๙. ๒๐. ๒๑. ๒๒. ๒๓. ๒๔. ๒๕. ๒๖. ๒๗. ๒๘. ๒๙. ๓๐. ๓๑. ๓๒. ๓๓. ๓๔. ๓๕. ๓๖. ๓๗. ๓๘. ๓๙. ๔๐. ๔๑. ๔๒. ๔๓. ๔๔. ๔๕. ๔๖. ๔๗. ๔๘. ๔๙. ๕๐. ๕๑. ๕๒. ๕๓. ๕๔. ๕๕. ๕๖. ๕๗. ๕๘. ๕๙. ๖๐. ๖๑. ๖๒. ๖๓. ๖๔. ๖๕. ๖๖. ๖๗. ๖๘. ๖๙. ๗๐. ๗๑. ๗๒. ๗๓. ๗๔. ๗๕. ๗๖. ๗๗. ๗๘. ๗๙. ๘๐. ๘๑. ๘๒. ๘๓. ๘๔. ๘๕. ๘๖. ๘๗. ๘๘. ๘๙. ๙๐. ๙๑. ๙๒. ๙๓. ๙๔. ๙๕. ๙๖. ๙๗. ๙๘. ๙๙. ๑๐๐.

[๒๓๕] ๘ บุตุํ เหน้ ภควตา บุตุตมรหาคี เม สุตํ นยิํ
ภิกขเว พุรหุมจริยํ บุตุสํติ ชนกุหนตุํ น ชนตปนตุํ น ตาภ-
สํถการสีโลกานิสํสตุํ น อิติ มํ ชโน ชานาตุติ อถ ไช อิทํ
ภิกขเว พุรหุมจริยํ บุตุสํติ อภินฺนตฺตณฺเจว ปริณฺณตฺตณฺจาติ ฯ
เอตมฺตุํ ภควา อวโจ ฯ ตตฺถเตํ อิติ บุจฺจติ

อภิญญะคุณ ปริณญะคุณ พุทธิมัจฉะ อินทริ

อเทตย์ โส ภควา นิพฺพนาโนคฺชคามินํ

เชส มกุโศ มหตุเกหิ อญยาโต มเหลสิภิ

เย เย คํ ปฏิปชฺชนํติ ยถา พุทฺธเชน เทสํคํ

ทุกขสถฺตํ กวิสถฺตํ สत्ตํ สำนการิโนติ ฯ

อ ย ม บั อ ต โท ว รุ ต โท ภ ก ว ทา อิติ เม ส ฤ ต น ติ ฯ น ว ม ํ ฯ

[๒๑๕] ๐๐ วุฑฺฒิ์ เหตุ ภคฺวา วุฑฺฒมรหฺตติ เม สฺถํ ทฺวํหิ
ภิกฺขเว ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ ทิฏฺฐเวย ชฺมเม สฺถสฺสํนสฺส-
พฺพโต วิหฺรติ โยนิสํ อารทฺธโร โหติ อาสวณํ ขยายาติ กต-
เมหิ ทฺวํหิ สํเวชนํเยสฺสุ จาเนสฺสุ สํเวชนเนน สํเวคสฺส จ โยนิสํ
ปฺชานเนน อิมหิ โช ภิกฺขเว ทฺวํหิ ชฺมเมหิ สมนฺนาคโต ภิกฺขุ
ทิฏฺฐเวย ชฺมเม สฺถสฺสํนสฺสพฺพโต วิหฺรติ โยนิสํ อารทฺธโร โหติ
อาสวณํ ขยายาติ ฯ เขตฺตมตฺถํ ภคฺวา อโวจ ฯ ตตฺถเลกํ อิติ วุจฺจติ

ต๋เวชนียะต๋ จ่าเนต๋

តំវិឌ្ឍនេសាទ បណ្តុំត្រី

๒๑๖] อิติวุตฺตเก ทุกฺนิปาตสฺส ทฺติยวคฺคสฺส ปจฺมสฺสํ ๒๕๓

อาคาปํ นิปโก ภิกฺขุ ปณฺณาย สํเวกฺขย
เขวํ วิหารํ อาคาปํ สํวตฺตํ อณฺฺทโร
เจโตสํมณฺญสฺสโต ชยํ ทฺวํสํสํ ปาปฺเพเนติ ฯ
อณฺฺทโร อฏฺโฏ วุตฺโต ภคฺวตา อิติ เม สฺสํ ๑ ทสํ ๑
วคฺโค ปจฺโม ฯ

ตสฺสํทฺธานํ

เทวเม ภิกฺขุ คปณฺยา คปณฺยา ปฺรตฺถเก
อาคาปํ น กุหนฺนา จ สํมณฺญสฺสํ เต ทสํติ ฯ

อิติวุตฺตเก ทุกฺนิปาตสฺส ทฺติยวคฺโค

[๒๑๖] • วุตฺตํ เหตุ ภคฺวตา วุตฺตมฺรหฺตาติ เม สฺสํ ตถา-
คํ ภิกฺขเว อรหํ สํมาสํพุทฺธํ เทว วิตฺถวา พฺหุํ สํมา-
จฺรณฺติ เขโม จ วิตฺถโก วิเวโก จ ฯ อพฺยาปชฺฌารามิ ภิกฺข-
เว ตถาคฺโค อพฺยาปชฺฌรโต ตเมณํ ภิกฺขเว ตถาคํ อพฺยา-
ปชฺฌารามํ อพฺยาปชฺฌรตํ เอเสว วิตฺถโก พฺหุํ สํมาจฺรติ อิมาย-
หํ อธิยาย น กิณฺจิ พฺยาพาธเมสิ ตสฺส วา ถาวรํ วาติ ฯ
ปวิเวการามิ ภิกฺขเว ตถาคโค ปวิเวกรโต ตเมณํ ภิกฺขเว
ตถาคํ ปวิเวการามํ ปวิเวกรตํ เอเสว วิตฺถโก พฺหุํ สํมา-
จฺรติ ยํ อภิสํสํ ตํ ปทฺทํ ๑ ตสฺมา ติทฺถิ ภิกฺขเว ตฺเมหํ

๒๕๔ สุกตฺตบปีฎเก ชุทฺทกนิกายสฺส อิติวุตฺตํ [๒๑๖

อพฺยาปชฺฌารามา วิหรต อพฺยาปชฺฌรตา เสด์ โว ภิกฺขเว
คฺคฺมหาภํ อพฺยาปชฺฌารามานํ วิหรตํ อพฺยาปชฺฌรตานํ เอเสว วิตฺก-
โก พหุํ สํนุทาจฺริสฺสติ อิมาย มยํ อธิรียาย น กิณฺจิ พฺยา-
พาธเม สลฺ ภา ถาวรํ วาติ ฯ ปวิเวการามา ภิกฺขเว วิหรต
ปวิเวกรตา เสด์ โว ภิกฺขเว คฺคฺมหาภํ ปวิเวการามานํ วิหรตํ
ปวิเวกรตานํ เอเสว วิตฺกโก พหุํ สํนุทาจฺริสฺสติ กิ อภฺสํ
กิ อปฺปหฺนํ กิ ปชฺหมาคิ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ฯ ตตฺถเอตํ
อิตฺติ วุจฺจติ

ตถาคคํ พุทฺธํ อสฺยหฺสาหิณํ
เทว วิตฺกกา สํนุทาจฺรหฺนติ น
เชโม วิตฺกโก ปจฺจโม อุตฺตริโต
คโต วิเวโก ทฺวติโย ปกาสิโต ฯ
คโมหุทํ ปารคคํ มหฺลํ
คํ ปคฺคิปปคคํ วสฺสิมํ อนาถวํ
วิสฺสนฺตวํ ตณฺหกฺขเย วิมฺมคคํ
คํ เว มุนิํ อนฺติมเทหฺธารี
มารชหํ พฺรหฺมิ ชฺราย ปารคฺคํ ฯ
เสเต ยถา ปพฺพตฺตมฺมทฺตนิฏฺฐิโต
ยถาปิ ปสฺสเส ชนคํ สมนฺนโต
ตถูปมํ ฐมฺมมยํ สฺสเมโธ

๒๑๘] อิติวตุตเท ทุกนิปาทสฺสํ ทุตฺติยวคฺคสฺสํ ทุตฺติยตฺติยสฺสํ ๒๕๕

ปาดํทมารุหํ สมนฺตจกฺข
โสภากตฺติณฺณํ ชนตฺตมเปตโสโก
อเวกฺขติ ชาตฺติชราภิกฺขตฺติ ๑

อหฺมํ อคฺโค วคฺโค ภคฺวา อิติ เม สฺสํ ๑ ปจฺมํ ๑

[๒๑๘] ๒ วคฺคํ เหนือ ภคฺวา วคฺคตฺตมรหฺตฺติ เม สฺสํ ตลา-
คคฺสฺสํ ภิกฺขเว อรหฺโต สมนฺตมฺพทฺธสฺสํ เทว ชมนฺตเทสนา ปรี-
ยาเยน ภวนฺติ กตฺตา เทว ปาปํ ปาปโกโต ปสฺสํธาคิ อหฺ
ปจฺมา ชมนฺตเทสนา ปาปํ ปาปโกโต ทิสฺวา ตคฺค นิสฺสํทก
วิจฺจสฺส วิมฺลจฺจธาคิ อหฺมํ ทุตฺติยา ชมนฺตเทสนา ตลาคคฺสฺสํ ภิก-
ขเว อรหฺโต สมนฺตมฺพทฺธสฺสํ อหฺมา เทว ชมนฺตเทสนา ปรียาเยน
ภวนฺติ ๑ เอตตฺตคฺคํ ภคฺวา อโวจ ๑ ตคฺคเณอํ อิติ วคฺคจฺจ

ตลาคคฺสฺสํ พทฺธสฺสํ สํพทฺธตฺตานุภวํ
ปรียาเยวํ ปสฺสํ เทว ๑ ชมนฺตา ปกาธิตา
ปาปํ ปสฺสํธ เณกา ตคฺค ปาปํ วิจฺจสฺส
คโค วิจฺจจฺจคฺคตฺเต ทคฺคสฺสํทคฺคํ ทิสฺสํธาคิ ๑

อหฺมํ อคฺโค วคฺโค ภคฺวา อิติ เม สฺสํ ๑ ทุตฺติยํ ๑

[๒๑๘] ๓ วคฺคํ เหนือ ภคฺวา วคฺคตฺตมรหฺตฺติ เม สฺสํ อวิจฺจชา
ภิกฺขเว ปุพฺพทฺธมา อคฺคธานํ ชมนฺตํ สมนฺตปฺตฺติยา อหฺวเทว
อหฺริกํ อโนตฺตปฺปํ วิจฺจชา ๑ โห ภิกฺขเว ปุพฺพทฺธมา คคฺคธานํ

๒๕๖ สุตฺตฺนคณฺโฏเก ชฺชทฺทกนิกายสฺส อิติวุตฺตํ [๒๑๘]

ธมฺมานํ สฺมาปคฺติยา อนฺวเทว หิโรคฺตปฺปนฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ
ภคฺวา อโวก ฯ คคฺคเกตฺมํ อิติ วุจฺจติ

ยา กาจิมมา ทคฺคคฺติโย อสฺสํ โถเก ปรมฺหิ ฯ

อวิชฺชามฺมตฺตา สํพฺพา อิจฺฉาโลภสฺสมุสฺสยา

ยโต ฯ โหติ ปาปํ จโน อหิริโก อนาถโร

คโต ปาปํ ปสวติ อปายํ เตน คจฺจนฺติ ฯ

คสฺมา ฉนฺทญฺจ โถภญฺจ อวิชฺชญฺจ วิราชยํ

วิชฺชํ อปฺปาทยํ ภิกฺขุ สํพฺพา ทคฺคคฺติโย ชฺเชติ ฯ

อณฺมปํ อคฺโค วุตฺโต ภคฺวตา อิติ เม สุตฺตฺนํ ฯ คคฺคิยํ ฯ

[๒๑๘] « วุตฺตํ เหนํ ภคฺวตา วุตฺตคฺคตฺตคฺคิ เม สุตฺตํ เตน
ภิกฺขเว สคฺคา สํปริหํหา เย อริยาเย ปณฺณาย ปริหํหา เตน
ทิจฺเจ เจว ธมฺเม ทคฺคํ วิหรนฺติ สํวิชาตํ สอนฺุปายาสํ สปริพาหํ
กายสฺส เกทา ปรมฺมรณฺา ทคฺคคฺติ ปาณฺิถฺงฺขา ฯ เตน ภิกฺขเว สคฺคา
อปริหํหา เย อริยาเย ปณฺณาย อปริหํหา เตน ทิจฺเจ เจว
ธมฺเม สุตฺตํ วิหรนฺติ อวิชาตํ อนฺุปายาสํ อปริพาหํ กายสฺส เกทา
ปรมฺมรณฺา สคฺคิ ปาณฺิถฺงฺขา ฯ เขตฺตมคฺคํ ภคฺวา อโวก ฯ
คคฺคเกตฺมํ อิติ วุจฺจติ

ปณฺณาย ปริหาเนน ปสฺส โลกํ สํเทวํ

นิวิจฺจํ นามรูปสฺสํ อิทํ สจฺจนฺติ มณฺเฑติ ฯ

ปณฺณา หิ เสฏฺฐา โลกสฺสํ ยายํ นิพฺเพชฺคามินํ

๒๒๑] อิติวคฺคเก ทฺวณิปาตสฺส ทฺตियวคฺคสฺส ปณฺจมนฺนจฺสคฺคํ ๒๕๗

ธํ ๑ สฺมมา ปชานาติ ชาตฺถวปริกฺขยํ
เตสํ เทว มนุสฺสํ ๑ สฺมพฺพุทฺธานํ สํคัมภํ
บิทยนฺติ หาสฺปณฺณานํ สํวรัณฺติมธาวินฺนุติ ๑

อยมฺปิ อคฺโค วคฺโค ภควตา อิติ เม สฺตนฺติ ๑ จคฺคํ ๑

[๒๒๐] ๕ วคฺคํ เหน้ ภควตา วคฺคตฺมรหตาติ เม สฺคํ เทว-
เม ภิกฺขเว สฺกฺกา รมฺมา โถกํ ปาเลนฺติ กตฺเม เทว หิริ
๑ โอคฺคปฺปํ ๑ ๑ อิม เจ ภิกฺขเว เทว สฺกฺกา รมฺมา โถกํ
น ปาเลยฺยํ นยิธ ปณฺณายเถ มาตาติ วา มาตฺตฺจฺฉาติ วา
มาตฺตฺถานํติ วา อจฺจริยภริยาติ วา คุรุณํ ทาราติ วา สฺมเกทํ
โถโก อคฺมิสฺสํ ยถา อเชพฺภา กุญฺญสฺสฺสฺสวรา สฺถนฺตฺตฺจฺฉาตา ๑
ยธฺมา ๑ ๒ ภิกฺขเว อิม เทว สฺกฺกา รมฺมา โถกํ ปาเลนฺติ
คตฺมา ปณฺณายเถ มาตาติ วา มาตฺตฺจฺฉาติ วา มาตฺตฺถานํติ วา
อจฺจริยภริยาติ วา คุรุณํ ทาราติ วาติ ๑ เอตฺมคฺคํ ภควา อโวจ ๑
คคฺเคทํ อิติ วุจฺจติ

เยสํ เจ หิริโอคฺคปฺปํ สํพฺพทา ๑ น วิชฺชติ
โถกฺกนฺตา สฺกฺกมฺมตา เต ชาตฺถมรณคามีโน ๑
เยสํเจ หิริโอคฺคปฺปํ สฺทา สฺมมา อฺปฺปจฺฉิตา
วิรูพฺพพฺพหฺมจฺจริยา เต สฺนฺโต ชฺฉนฺปฺนพฺพทวาติ ๑

อยมฺปิ อคฺโค วคฺโค ภควตา อิติ เม สฺตนฺติ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๒๒๑] ๖ วคฺคํ เหน้ ภควตา วคฺคตฺมรหตาติ เม สฺคํ อคฺคิ

ภิกฺขเว อชาตํ อญฺทํ อกตํ อสงฺขตํ โน เจตํ ภิกฺขเว อภวิสฺสํ
 อชาตํ อญฺทํ อกตํ อสงฺขตํ นยิธ ชาตสฺส ญฺทสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส
 นิสฺสรณํ ปญฺญาเยถ ๑ ยสฺมา ๑ ไช ภิกฺขเว อตฺถิ อชาตํ
 อญฺทํ อกตํ อสงฺขตํ ตสฺมา ชาตสฺส ญฺทสฺส กตสฺส สงฺขตสฺส
 นิสฺสรณํ ปญฺญาเยถาติ ๑ เขตมตฺถํ ภควา อโวจ ๑ คตฺถเกตํ
 อิติ วุจฺจติ

ชาตํ ญฺทํ สมนุปลนฺนํ กตํ สงฺขตมทฺธวํ
 ชรามรณสงฺขตํ โรคนิทฺธํ ปภวจฺจนํ
 ออาหารเนตฺติปฺปภวํ นาทํ ตทภินฺนํทิตฺตํ
 ตสฺส นิสฺสรณํ สมนุ ปลนฺนํ อตฺถกถาวจวํ ฐวํ
 อชาตํ อสมฺปนฺนํ อโลกํ วิรชํ ปทํ

นิโรธํ ทฺวํชฺชมนํ สงฺฆารูปสโม สฺสฺสฺส ๑

อญฺมํ อตฺถิ วุคฺติ ภควตา อิติ เม สฺสฺสฺส ๑ ญฺจ ๑

[๒๒๒] ๑ วุคฺติํ เหตุํ ภควตา วุคฺตมรหตาติ เม สฺสํ เทว-
 มา ภิกฺขเว นิพฺพานธาตุโย กตมา เทว สฺสฺสฺส ๑
 นิพฺพานธาตุ อนุปาทิสฺส ๑ นิพฺพานธาตุ ๑ กตมา ๑ ภิกฺขเว
 สฺสฺสฺส นิพฺพานธาตุ อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อรหํ โหติ ชฺฌนา-
 สฺสโว วุคฺติวาทา กตกรณํโย โอหิตภาโร อนุปฺปตฺตสทฺธโต ปริก-
 ชฺฌนภวสฺสโยชโน สมนุทญฺญา วิมุตฺโต ตสฺส ติจฺฉนฺเตว ปญฺจิ-
 ทฺรียานิ เยสํ อวิชวตฺตวาทา มนาปามนํ ปจฺจณฺโณติ สฺสฺสฺส

ปฐิธัเวทยติ คตัส โย รากคชโย โทสคชโย โมหคชโย อยั
 ธุจจติ ภิกขเว สอุปาทิเสสา นิพพานธาตุ ๑ กตมา จ ภิกขเว
 อนุปาทิเสสา นิพพานธาตุ อีธ ภิกขเว ภิกขุ อรหัง โหติ ชัณหา-
 สโว ธุสสิทวา กตกรรมโย โยหิตภาโร อนุปปุคคัสสทกโถ ปริก-
 ชัณภวสัโยชโน สัมมททญญา วิมุตโต คตัส อีธเว ภิกขเว
 สัพพะเวทยิตานิ อนภินนุทิตานิ สัตติภวิสสันนุติ อยั ธุจจติ ภิกขเว
 อนุปาทิเสสา นิพพานธาตุ ๑ อีมา โส ภิกขเว เทว นิพพานธาตุ-
 โยติ ๑ เขตมคฺคั ภควา อโวจ ๑ คคฺคเกตํ อิติ ธุจจติ

เทว อิมมา จกฺขุมตา ปกาธิตา
 นิพฺพานธาคู อนิสฺสํเตน ตาทินา
 เอกา หิ ธาคู อธิ ทิฏฺฐจรมฺมิกา
 สฺสอุปาทิสฺเสสา ภวเนตฺติสํขยา
 อนุปาทิสฺเสสา ปน สมนุปรายิกา
 ยมฺหิ นิรฺุชฺฌนฺตํ ภวานิ สํพฺพโส ๗
 เย เชตทณฺณาย ปทํ อสํขตํ
 วิมฺมุตฺตจิตฺตํ ภวเนตฺติสํขยา
 เต ธมฺมธํวารวคิมกฺขเย วตา
 ปหิสฺส เต สํพฺพภวานิ ตาทิโนติ ๗

[๒๒๓] ๘ วุฑฺฒิ์ เหฺตํ ภคฺวตา วุฑฺฒมรหฺตาคิ เม สํคํ ปฏิ-

๒๒๕] อิติวคฺคเต ทฺถนิปาทสฺส ทฺถียวคฺคสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๒๒๖

ปณฺณคฺคํ ชาตฺตยนฺตทสฺสํ
คํ เว มฺหิ อณฺติมเทหธารํ
นารณฺชหิ พุรฺรุมิ ชราย ปารคฺคํ ฯ
คสฺมา สฺทา ฉานรตา สฺมาหิตา
อาตานิโน ชาตฺตยนฺตทสฺสํ
นารํ สฺเสนํ อภิรฺยฺย ภิรฺชโว
ภวถ ชาตฺตมรณสฺส ปารคาคิ ฯ

อณฺมมฺปี อคฺคโต วคฺคโต ภคฺวตา อิติ เม สฺสคฺคหิ ฯ นวมํ ฯ

[๒๒๕] ๑๐ วคฺคํ เหตุํ ภคฺวตา วคฺคตฺตมรทาคิ เม สฺสคฺคํ
ชาคโร จสฺส ภิรฺชเว ภิรฺชฺว วิหเรยฺย สฺโต สฺมปฺชาโน สฺมาหิตो
ปมฺหิตโต วิปฺปสฺสนโน จ คคฺคท กาลวิปฺสฺสํ จ กุสฺสเสถุ ฐมฺเมถุ ฯ
ชาครสฺส ภิรฺชเว ภิรฺชฺวโน วิหโรโต สฺตมฺโต สฺมปฺชานสฺส สฺมา-
หิตสฺส ปมฺหิตสฺส วิปฺปสฺสนสฺส คคฺคท กาลวิปฺสฺสโน กุสฺสเสถุ ฐมฺเม-
ถุ ทฺวินฺนํ ฌณฺนํ อณฺณคฺคํ ฌณฺนํ ปาฏิกงฺขํ ทิฏฺฐเจว ฐมฺเม
อณฺณวา สฺติ วา อฺปาทิสฺเส อณฺณคามิตาคิ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภคฺวา
อโวจ ฯ คคฺคเกทํ อิติ วจฺจติ

ชาคฺคนฺตา สฺสณฺณเกทํ เย สฺสคฺคา เต ปพฺพชฺฌถ
สฺสคฺคา ชาคฺคริคํ เสยฺโย นคฺคิ ชาคฺคโร ภาโย ฯ
โย ชาคฺคโร จ สฺตมฺมา สฺมปฺชาโน
สฺมาหิตโต มฺหิตโต วิปฺปสฺสนโน จ

กาเดณ โส ตมฺมา ชมฺมํ ปวิวํสฺมาโน

เอโกทิฏฺโต วิหเน ตมํ โส ฯ

ศัลมา หเว ชาศริย์ ภเชก

อาคาบิ ภิกขุ นิปโก ฌานตาภิ

๓. โยชนํ ชาติชรา ย เดตุวา

อิเหนา สมุโพนินมุตตรํ มุเสตติ ๗

ชยมนี ชตุโถ วตุโต ภควตา อิติ เม สุตุนติ ฯ ทสํ ฯ

[๒๒๖] .. วุฑฺฒิ์ เหฺตํ ภควตา วุฑฺฒมรหฺตาทิ เม สฺตํ
 เทวเม ภิกฺขเว อปายิกา เหนฺยิกา อิทมฺปทาย กตเม เทว
 โย อพฺรหฺมจาวี พฺรหฺมจาวีปฺฏิญฺโฆ โย จ ปรีปฺนุณฺณํ ปรีสุทฺธํ
 พฺรหฺมจริยํ จรณํ อมฺฤตเกณฺ อพฺรหฺมจริเยน อนฺนุทฺธํเสติ ฯ อิม
 โส ภิกฺขเว เทว อปายิกา เหนฺยิกา อิทมฺปทายาติ ฯ เอตมฺคณฺ
 ภควา อโวจ ฯ คตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

อภควาท นรย อเปติ

โย จาบี กตุวา น กโรมิจุจาท

ອຸໂຫມີ ເທ ເປຈຸຈ ສຳມາ ກວນຸຕິ

๒๒
นันทกมมา มนุชา ปตฺต ฯ

กาฬวณฺเษ พหโว ปาปธฺมา อสฺสวตา

ปาปา ปาเปหิ กมฺเมหิ นิริยํ เต อุตฺตมฺสว

ເສຍໂຍ ອໂຍກຸໂພ ກຸຕຸໂຕ ຕຕຸໂຕ ອກຸກິສິຊຸໂມ

๒๒๗] อิติวคฺคเก ทฺถนិပါတสฺส ทฺถิยวคฺคสฺส ทฺวาทสฺมสฺสคฺคํ ๒๒๓

ยณฺเญ ภูณฺเชยฺย ทฺถสฺสํโส ฐฐสฺสํนํ ๑
อณฺมํ ๑ ๒ ๓ ๔ ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

[๒๒๗] ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

โย ภูทํ ภูทโต ทิสฺวา ภูทสฺส ๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

ภุคตัส วิภาว ภิกขุ นาคจุนฺหิตี ปุณฺพทวนฺติ ฯ
 อยมนํ ธคฺโค วรฺกโธ ภควตา อิติ เม สุตฺนํ ฯ ทวารทสนํ ฯ
 วรฺกโธ พุทฺธิโย ฯ

คตฺถุทฺทาทนํ

เทว อินทริยา เทว คปณียา อนันตคปป์ ฤททนา เทว จ วิตฤททา เทธณา วิชฺชา อชาคิ ฐาคู สตุถานัน อปาย ทิฏฐิยาเยว	ดีเถน อปเว ทูเว สัมเวชนียะน เท ทธ ปณฺญา ธมฺเมน ปณฺจมน สิกฺขา ฐาคิริเยน จ พาวุสฺสติ ปภาสิตาคิ ฯ
--	--

ทุกนิปาโต นิกฺขะจิตฺ ๗

อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสฺส ปจฺมวลกฺโข

[๒๒๘] • วุฑฺฒิ์ เหตุ ภควตา วุฑฺฒมรหตาติ เม สุตํ ตัณฺนิ-
 มานิ ภิกฺขเว อภุสฺสณฺณานิ กตฺตมานิ ตัณฺนิ โถโก อภุสฺสณฺณํ
 โทโส อภุสฺสณฺณํ โมโห อภุสฺสณฺณํ ฯ อิมานิ โส ภิกฺขเว ตัณฺนิ
 อภุสฺสณฺณานิติ ฯ เขตฺตมฺหํ ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเอตํ อิติ วุจฺจติ
 โถโก โทโส จ โมโห จ ปริสํ ปาปเจตฺสํ
 หิंसฺหติ อตฺตตฺสมฺภวตา ตจฺจํวํ สมฺมุตฺตนิติ ฯ
 อหฺมมฺมี อตฺถโก วุฑฺฒโค ภควตา อิติ เม สุตฺตนิติ ฯ ปจฺฉมํ ฯ

๒๓๙] อิติวตุตถเก ติกนิปากสูตรํ ปจฺมวคฺคสูตรํ ทุติยคตฺยจตุตถสูตรํ ๒๖๕

[๒๒๘] ๒ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ ติสฺสโส
อิมมา ภิกฺขเว ธาตุโย กตฺมา ติสฺสโส รูปธาตฺว อรูปธาตฺว นิโรธ-
ธาตฺว ฯ อิมมา โห ภิกฺขเว ติสฺสโส ธาตุโยติ ฯ เอตมคฺคํ ภควา
อโวจ ฯ ตคฺคเกตํ อิติ วุจฺจติ

รูปธาตฺวปริณฺณาย อรูปเปสํ อสฺสณฺจิตา
นิโรธเ ยะ วิมฺจุจฺจนฺติ เท ชนา มจฺจุหายิโน ฯ
กาเยน อมตํ ธาตฺวํ ผุสฺสยิตฺวา นิรูปริ
อฺปรปฺปปฏินิสฺสคฺคํ สจฺจนิคคฺวา อนาสโวจ
เทเสติ สมนฺมาสฺมพฺพุโห อโสภํ วิรชํ ปทฺนฺติ ฯ

อยมมฺปี อคฺคโถ วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺนฺติ ฯ ทุติยํ ฯ

[๒๓๐] ๓ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ ติสฺสโส
อิมมา ภิกฺขเว เวทนา กตฺมา ติสฺสโส สฺฐา เวทนา ทฺถฺวา
เวทนา อทฺถฺขมสฺฐา เวทนา ฯ อิมมา โห ภิกฺขเว ติสฺสโส เวท-
นาติ ฯ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ ตคฺคเกตํ อิติ วุจฺจติ

สฺมาหิโต สมนฺปชานโน สโต พุทฺธสฺส สํวโก
เวทนา จ ปชานาติ เวทนานญฺจ สมนฺวํ
ยคฺค เจตา นิรฺุชฺฌนฺติ มคฺคญฺจ ชยคามินํ
เวทนานํ ชยา ภิกฺขุ นิจฺจนาโต ปรีนิพฺพุโตติ ฯ

อยมมฺปี อคฺคโถ วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺนฺติ ฯ ตติยํ ฯ

[๒๓๑] ๔ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ ติสฺสโส

ចិរា ភិក្ខុវេ វេរោ ភក្កា គិស្ថំ ឥត្ថា វេរោ កុក្ខា
 វេរោ ចក្កុមឥត្ថា វេរោ ។ ឥត្ថា ភិក្ខុវេ វេរោ កុក្ខា គិ
 ក្កុស្សុ កុក្ខា វេរោ ឥត្ថត្ថៃ ក្កុស្សុ ចក្កុមឥត្ថា
 វេរោ ចន្ទុត្ថៃ ក្កុស្សុ ។ បត្ថ ។ ឆៃ ភិក្ខុវេ ភិក្ខុនៃ ឥត្ថា
 វេរោ កុក្ខា គិ ក្កុស្សុ គិ កុក្ខា វេរោ ឥត្ថត្ថៃ ក្កុស្សុ
 គិ ចក្កុមឥត្ថា វេរោ ចន្ទុត្ថៃ ក្កុស្សុ គិ ចន្ទុត្ថៃ
 ភិក្ខុវេ ភិក្ខុ ចន្ទុត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ចន្ទុត្ថៃ ចន្ទុត្ថៃ ឥត្ថ-
 ត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ចន្ទុត្ថៃ កុក្ខុឥត្ថា ។ ចេត្ថត្ថៃ ភក្កា
 ចន្ទុត្ថៃ ។ ចេត្ថត្ថៃ ចិត្តិ ចុត្ថត្ថៃ

ឆៃ ឥត្ថំ កុក្ខា ចក្កុមឥត្ថា កុក្ខុមឥត្ថា ឥត្ថត្ថៃ
 ចក្កុមឥត្ថំ ឥត្ថត្ថៃ ចក្កុមឥត្ថំ ឥត្ថត្ថៃ ចន្ទុត្ថៃ
 ឥត្ថ វេ ឥត្ថត្ថៃ ភិក្ខុ បត្ថ ចេត្ថ ចុត្ថត្ថៃ
 ចន្ទុត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ឥត្ថ វេ ឥត្ថត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ។

ចន្ទុត្ថៃ ចក្កុត្ថៃ ភក្កា ចិត្តិ ឆៃ ឥត្ថត្ថៃ ។ ចុត្ថត្ថៃ ។

[២៣២] ។ ចុត្ថត្ថៃ ចេត្ថ ភក្កា ចុត្ថត្ថៃ ឆៃ ឥត្ថំ គិស្ថំ
 ចិរា ភិក្ខុវេ ចេត្ថា ភក្កា គិស្ថំ កាឆេត្ថា ភក្កេត្ថា
 កុក្ខុមឥត្ថា ។ ចិរា ឆៃ ភិក្ខុវេ គិស្ថំ ចេត្ថា ។ ចេត្ថត្ថៃ
 ភក្កា ចន្ទុត្ថៃ ។ ចេត្ថត្ថៃ ចិត្តិ ចុត្ថត្ថៃ

ឥត្ថត្ថៃ ឥត្ថត្ថៃ ឥត្ថ កុក្ខុឥត្ថា ឥត្ថត្ថៃ

๒๓๔] อิติวคฺคเก ติกนิปาคสฺส ปจฺมวคฺคสฺส ฉฺชสฺสคฺคตมสฺสคฺคํ ๒๖๗

เฮสนา จ ปชานาติ เฮสนานนฺจ สมนํ
ยตฺถ เจตา นิรุชฺฌนฺติ มคฺคนฺจ ชยคามินํ
เฮสนานํ ขยา ภิกฺขุ นิจุณาโต ปรีณิพฺพุตติ ๑
อยมฺปิ อตฺถโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตนิ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๒๓๓] ๖ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ ทิสฺสโส
อิมาย ภิกฺขเว เฮสนา กตมา ทิสฺสโส กาเมสนา ภเวสนา
พฺรหฺมจฺริเยสนา ๑ อิมาย โข ภิกฺขเว ทิสฺสโส เฮสนาติ ๑ เอตมคฺคํ
ภควา อโวจ ๑ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

กาเมสนา ภเวสนา พฺรหฺมจฺริเยสนา สห
อิติ สจฺจปฺรามาโส ทิฏฺฐิจฺจุจํชานา สมนุสฺสยา
สพฺพพฺรหฺมคฺคสฺส ตณฺหกฺขยวินฺยตฺติโน
เฮสนา ปฏฺฐินิสฺสจฺจุจํ ทิฏฺฐิจฺจุจํชานา สมหฺมตา
เฮสนานํ ขยา ภิกฺขุ นิราโส อภยงฺกตฺติ ๑
อยมฺปิ อตฺถโก วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตนิ ๑ ฉฺชจํ ๑

[๒๓๔] ๗ วุตฺตํ เหตุํ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตํ ตโยเม
ภิกฺขเว อาสวํ กตเม ตโย กามาสวํ ภวาสวํ อวิชฺชาสวํ ๑
อิมาย โข ภิกฺขเว ตโย อาสวาคิ ๑ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑
ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

สฺมาหิตो สมนฺปชานโน สโต พุทฺธสฺส สวโก
อาสวเ จ ปชานาติ อาสวานนฺจ สมนํ

ยตุถ เจตา นิรุชฺฌนฺติ มคฺคณฺจ ชยคามินิ

ธาสฺวานํ ขยา ภิกฺขุ นิจุณาโต ปรีนิพฺพุโตติ ฯ

อยมฺมี อตุโถ วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตํ ฯ สุตฺตํ ฯ

[๒๓๕] ๘ วุตฺตํ เหตุ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตฺตํ ตโยเม
ภิกฺขเว ธาสฺวา กตเม ตโย กามาสฺโว ภวาสฺโว อวิชฺชาสฺโว ฯ
อิมะ โส ภิกฺขเว ตโย ธาสฺวาติ ฯ เขตมตฺถํ ภควา อโวจ ฯ
ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

ยสฺส กามาสฺโว ชีโน อวิชฺชา จ วิราจिता

ภวาสฺโว ปรีกฺขชีโน วิปฺปมฺพุโต นิรฺุปิ

ธาวะติ อนฺติมํ เทหิ เขตฺวา มาวํ สฺวาหนนฺติ ฯ

อยมฺมี อตุโถ วุตฺโต ภควตา อิติ เม สุตฺตํ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

[๒๓๖] ๙ วุตฺตํ เหตุ ภควตา วุตฺตมรหตาติ เม สุตฺตํ ติสฺโส
อิมะ ภิกฺขเว คณฺหา กตมา ติสฺโส กามคณฺหา ภวคณฺหา
วิภวคณฺหา ฯ อิมะ โส ภิกฺขเว ติสฺโส คณฺหาติ ฯ เขตมตฺถํ
ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

คณฺหาโยเคน สยฺยตฺตา รตฺตจิตฺตา ภวาภเว

เต โยคยฺยตฺตา มารสฺส อโยคกฺขเมโน ชนา

สฺยตฺตา คจฺจนฺติ สํสํว ชาติมรณคามิโน

เย จ คณฺหํ ปหนฺตฺวาน วิตคณฺหา ภวาภเว

เต เว ปารคตา โถเก เย ปตฺตา ธาสฺวชยนฺติ ฯ

อิตติอุทฺตมเก ติกนิปาตสฺส ทฺติยวคฺโค

[๒๓๘] ๑ อุทฺตํ เหน่ ภควตา อุทฺตมรหตาติ เม สฺสํ ตํณิ-
 มานิ ภิกฺขเว ปุณฺณกิริยาวตฺถุณี กตมานิ ตํณิ ทานมยํ ปุณฺณ-
 กิริยาวตฺถุ สํมยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ภาวนามยํ ปุณฺณกิริยาวตฺถุ ฯ
 อิมานิ โส ภิกฺขเว ตํณิ ปุณฺณกิริยาวตฺถุณฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา
 อโวก ฯ ตตฺถเกตํ อิติ อุจฺจติ

ปุณฺณเมว โส สิกฺขเขยฺย อายตฺตํ สฺสฺชินฺทฺริยํ
 ทานญจ สํมจฺริยญจ เมตฺตจิตฺตญจ ภาวเย
 เขตฺเต ธมฺเม ภาวยิตฺวา ตโย สฺสสํมุตฺตเย
 อพฺยาปชฺฌํ สฺสํ โสกํ ปณฺทิตो อปฺปชฺชตฺติ ฯ

อยมฺมํ อตฺถโก อุทฺโต ภควตา อิติ เม สฺสฺสนฺติ ฯ ปจฺมํ ฯ

[๒๓๘] ๒ อุทฺตํ เหน่ ภควตา อุทฺตมรหตาติ เม สฺสํ ตํณิ-
 มานิ ภิกฺขเว จกฺขุณี กตมานิ ตํณิ มํสจกฺขุ ทิพฺพจกฺขุ ปณฺณา-
 จกฺขุ ฯ อิมานิ โส ภิกฺขเว ตํณิ จกฺขุณฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา
 อโวก ฯ ตตฺถเกตํ อิติ อุจฺจติ

มํสจกฺขุ ทิพฺพจกฺขุ ปณฺณาจกฺขุ อนฺนคฺตฺรํ
 เขตฺตานิ ตํณิ จกฺขุณี อกฺขาติ ปุริสฺสคฺคโม
 มํสจกฺขุสฺสํ อปฺปาโท มคฺโค ทิพฺพสฺสํ จกฺขุโน
 ยโต ฌาณํ อปฺปาติ ปณฺณาจกฺขุ อนฺนคฺตฺรํ

๒๔๓] อิติวตุตถเก ติกนิปาทสฺสํ ทุคฺคิยวคฺคสฺสํ คตฺติยจตุตฺถสฺสํ ๒๗๓

ยสฺสํ จกฺขสฺสํ ปฏฺฐิตาภา สํพุทฺทกฺขา วิมฺบุจฺจํ ๑
อยมฺมํ อตุโถ วุตฺโต ภาวตา อิติ เม สฺสํ ๑ ทุคฺคิ ๑

[๒๔๐] ๓ วุตฺตํ เหน้ ภาวตา วุตฺตมรหตาติ เม สฺสํ คฺคิ-
มานิ ภาวเว อิมฺหฺริยานิ กตมานิ คฺคิ อนนฺนตฺตตฺตสํ-
คินฺหฺริยํ อนนฺนตฺตตฺตสํ อนนฺนตฺตตฺตสํ ๑ อิมานิ โส ภาวเว
คฺคิ อิมฺหฺริยานํ ๑ เหน้คตฺตํ ภาวตา อโวจ ๑ คตฺตเกตํ อิติ
วจุจติ

เสกฺขสฺสํ สิกฺขมานสฺสํ	อฺฐมคฺคานุสํวโน
ชยสฺสํ ปจฺมํ ฅาณํ	คโต อนนฺนา อนนฺตรา
คโต อนนฺนา วิมฺบุตฺตสฺสํ	ฅาณํ เว โหติ คาทิโน
อภุปฺปา เม วิมฺบุตฺตํ	ภวสฺสโยชนกฺขยา
สเจ อิมฺหฺริยสํปฺนโน	สฺสํโต สฺสํติปเท รโต
ธาเรติ อนฺคิมํ เทหํ	เชตฺวา มาวํ สฺวาหนนฺติ ๑

อยมฺมํ อตุโถ วุตฺโต ภาวตา อิติ เม สฺสํ ๑ คตฺติ ๑

[๒๔๑] ๔ วุตฺตํ เหน้ ภาวตา วุตฺตมรหตาติ เม สฺสํ คโยเม
ภาวเว อทฺธา กตเม คโย อตฺโต อทฺธา อนาคโต อทฺธา
ปจฺจุปฺปโน อทฺธา อิมานิ โส ภาวเว คโย อทฺธาติ ๑ เหน้-
คตฺตํ ภาวตา อโวจ ๑ คตฺตเกตํ อิติ วจุจติ

อภุชเยยฺยสํปฺนโน สฺสํตา	อภุชเยยฺยสฺสํ ปตฺติจฺจิตา
อภุชเยยฺยํ อปฺริณฺณาย	โยคมาณนฺติ มจฺจโน

๒๔๖] อิติวคฺคเกติกนิปาตสํสํหิตยวคฺคสํสํหิตมอฏฺฐมนวณสํสํหิตํ ๒๗.๓

อภคฺควากุสํสํ กมฺมํ กตฺวาน กุสํสํ พหุ

กายสํสํ เกทา สํปฺปณฺโณ สํคํ โส อปฺปชฺชตฺติ ๑

อภมฺมํ อคฺคโธ วุคฺคโธ ภคฺควตา อิติ เม สํคฺคฺค ๑ อฏฺฐํ ๑

[๒๔๔] ๓ วุคฺคํ เหนือ ภคฺควตา วุคฺคตมรหฺตาคิ เม สํคํ
คฺคณิมาณี ภิกฺขเว โสเจยฺยานิ กตฺมานิ คฺคณิ กายโสเจยฺย
วจฺโสเจยฺย มโนโสเจยฺย ๑ อิมานิ ๒ ภิกฺขเว คฺคณิ โสเจยฺ-
ยานนฺติ ๑ เขตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ๑ คคฺคเกติ อิติ วุจฺจติ

กายสํจํ วาจาสํจํ เจโตสํจิมนาสํ

สํจํ โสเจยฺยสํปฺนํ อากุ สํพฺพปหานนฺติ ๑

อภมฺมํ อคฺคโธ วุคฺคโธ ภคฺควตา อิติ เม สํคฺคฺค ๑ สํคฺคํ ๑

[๒๔๕] ๔ วุคฺคํ เหนือ ภคฺควตา วุคฺคตมรหฺตาคิ เม สํคํ คฺคณิ-
มาณี ภิกฺขเว โมเญยฺยานิ กตฺมานิ คฺคณิ กายโมเญยฺย วจฺโม-
เญยฺย มโนโมเญยฺย ๑ อิมานิ ๒ ภิกฺขเว คฺคณิ โมเญยฺยานนฺติ ๑
เขตมคฺคํ ภคฺวา อโวจ ๑ คคฺคเกติ อิติ วุจฺจติ

กายมฺมํ วาจาณฺณํ มโนมฺมิมนาสํ

มฺมํ โมเญยฺยสํปฺนํ อากุ นินฺหาตปฺปาทนฺติ ๑

อภมฺมํ อคฺคโธ วุคฺคโธ ภคฺควตา อิติ เม สํคฺคฺค ๑ อฏฺฐมํ ๑

[๒๔๖] ๕ วุคฺคํ เหนือ ภคฺควตา วุคฺคตมรหฺตาคิ เม สํคํ ยสํสํ
กสํสํจํ ภิกฺขเว ราโค อปฺปหีนฺโ ทโส อปฺปหีนฺโ โมโห
อปฺปหีนฺโ อภํ วุจฺจติ ภิกฺขเว พฺนฺโต มวสํสํ ปฏฺฐิมุกฺกสํสํ

มารปาโส ยถากามกณฺเณ โ จ ปาบีมโต ๑ ยสฺส กสฺสจี ภิกฺขเว
 ราโค ปหฺโน โทโส ปหฺโน โมโห ปหฺโน อหํ อจฺจุติ ภิกฺขเว อพฺนฺโ
 มารสฺส อิมุกฺกสฺส มารปาโส น ยถากามกณฺเณ โ จ ปาบีมโตติ ๑
 เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ คคฺเคตํ อิติ อจฺจุติ

ยสฺส ราโค ๑ โทโส ๑ อวิชฺชา ๑ วิราชิตา
 ตํ ภาวิตคฺคณฺเณตวํ พุทฺธมฺภูตํ ตถาคํ
 พุทฺธํ เวรภยาคํ อากุ สํพุทฺธพหายนฺนติ ๑

อหํ อคฺคโ อคฺคโ ภควตา อิติ เม สัจจนฺติ ๑ นวํ ๑

[๒๔๗] • อคฺคํ เหนือ ภควตา อคฺคตมรหตาติ เม สัจ
 ยสฺส กสฺสจี ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเณ วา ราโค อปฺป-
 หฺโน โทโส อปฺปหฺโน โมโห อปฺปหฺโน อหํ อจฺจุติ ภิกฺขเว
 น อตฺติ สํมุตฺตํ สจฺจํ สจฺจํ สจฺจํ สคฺคํ สรทฺธํ ๑ ยสฺส
 กสฺสจี ภิกฺขเว ภิกฺขุสฺส วา ภิกฺขุณฺเณ วา ราโค ปหฺโน โทโส
 ปหฺโน โมโห ปหฺโน อหํ อจฺจุติ ภิกฺขเว อตฺติ สํมุตฺตํ สจฺจํ
 สจฺจํ สจฺจํ สคฺคํ สรทฺธํ ตินฺนุโน ปารคโต ธเต ตินฺนุจติ
 พุทฺธมฺภูตํ ๑ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ คคฺเคตํ อิติ อจฺจุติ

ยสฺส ราโค ๑ โทโส ๑ อวิชฺชา ๑ วิราชิตา

โสมนํ สํมุตฺตํ สคฺคํ สรทฺธํ

สจฺจมฺภยํ ทคฺคํ อจฺจุตาริ

สจฺจคาคโค มจฺจุชฺโช นิรุปฺปติ

๒๔๘] อิติวุตฺตเก ติกนิပါတสูตรํ ตติยวคฺคสูตรํ ปจฺมสูตรํ ๒๗๕

ปหาสี ทฺวํ อปฺนพฺภวาย
อตุฏฺฐโต โส น สฺมานเมติ ฯ
อโมหิ มจฺจุราชนฺติ พุรฺมฺมํติ ฯ
อยมฺปิ อตุโถ วุตฺโต ภคฺวตา อิติ เม สฺสฺสนฺติ ฯ ทสฺมํ ฯ
วคฺโค ทฺติโย ฯ
ตสฺสํทฺธานํ
ปฺญมฺ จกฺข อธิทฺธิยา
อทฺธา จริตํ ทฺเว สฺสํ
มฺเน อถ ราช ทฺเว
ปฺน วคฺคมาหุ ทฺติยมฺคฺตมนฺติ ฯ

อิติวุตฺตเก ติกนิပါတสูตรํ ตติยวคฺโค

[๒๔๘] * วุตฺตํ เหตุํ ภคฺวตา วุตฺตมรหฺตาติ เม สฺสํ ทิฏฺฐจํ
มยา ภิกฺขเว สฺสฺสตา กายทฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺจํทฺวจฺริเตน
สมนฺนาคตา มโนทฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อุปฺวาทกา มิจฺฉา-
ทิฏฺฐิกา มิจฺฉาทิฏฺฐิกมฺมสฺมาทานา เต กายสฺสํ เกทา ปรม-
มรณา อปายํ ทฺวคฺคํ วินิปาคํ นิรยํ อุปฺปนฺนา ฯ ตํ โข ปนาหํ
ภิกฺขเว นานฺนสฺสํ สมนฺนสฺสํ วา พฺรหฺมณฺนสฺสํ วา สฺสฺสวา วทามิ
ทิฏฺฐจํ มยา ภิกฺขเว สฺสฺสตา กายทฺวจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺจํทฺ-

ទិវិគេន សំណុណកតា មនោតុស្ថទិវិគេន សំណុណកតា ចរិយានំ ចុប្បវាហកា
 មិទ្ធាតិវិជ្ជា មិទ្ធាតិវិជ្ជាមុន្តរាមាណា គេ កាយស្ត ភោជា
 បរមុបសា ចបាយំ កុក្កតិ វិនិបាតំ វិជ្ជា ចុប្បណា ។ ចបី ទ
 វិក្កុយេ យេវេ សាមំ ឃាតំ សាមំ វិជ្ជា សាមំ វិជ្ជិតំ គតោហំ
 វាហាមិ វិជ្ជា មយា វិក្កុយេ សុត្ថា កាយស្ថទិវិគេន សំណុណកតា
 វត្ថុស្ថទិវិគេន សំណុណកតា មនោតុស្ថទិវិគេន សំណុណកតា ចរិយានំ
 ចុប្បវាហកា មិទ្ធាតិវិជ្ជា មិទ្ធាតិវិជ្ជាមុន្តរាមាណា គេ កាយស្ត
 ភោជា បរមុបសា ចបាយំ កុក្កតិ វិនិបាតំ វិជ្ជា ចុប្បណា ។
 ខេត្តមត្តំ ភក្ខា ចលោ ។ គតុតេ ចិត្តិ ទុក្ខតិ

មិទ្ធាមនំ បដិច្ចា មិទ្ធាវាទំ ចរាសិយ
 មិទ្ធាមុន្តរាមិ កុក្ខា កាយេន ចិត្ត កុក្ខតិ
 ចុប្បស្តុតិ ចុប្បឃ្លោ ចុប្បស្តុតិ ចិត្ត វិជ្ជិតេ
 កាយស្ត ភោជា កុប្បឃ្លោ វិជ្ជា ស្ត ចុប្បឃ្លោតិ ។

ចមរិយំ ចុក្ខតិ ទុក្ខតិ ភក្ខតា ចិត្តិ មេ សុត្ថតិ ។ បដិច្ចំ ។

[២៤៩] ២ ទុក្ខំ កេតំ ភក្ខតា ទុក្ខតមរតាតិ មេ សុតំ វិជ្ជា
 មយា វិក្កុយេ សុត្ថា កាយស្ថទិវិគេន សំណុណកតា វត្ថុស្ថទិវិគេន សំណុ
 ណកតា មនោស្ថទិវិគេន សំណុណកតា ចរិយានំ ចុប្បវាហកា សំណុ
 វិជ្ជា សំណុវិជ្ជាមុន្តរាមាណា គេ កាយស្ត ភោជា បរមុ
 បសា សុត្ថំ សុត្ថំ តោកំ ចុប្បណា ។ កំ ខៃ បរាហំ វិក្កុយេ
 វាឃ្លោស្ត សំណុស្ត វា វុរាហុណស្ត វា សុត្ថា វាហាមិ វិជ្ជា

๒๕๐] อิติวคฺคเก ติกนิปาตสฺส ตติยวคฺคสฺส ตติยสฺสคํ ๒๗๗

มยา ภิกฺขเว สํสฺสา กายสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา มโนสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมนฺมาทิฏฺฐิจกา สมนฺมาทิฏฺฐิกมฺมสํมาทानา เต กายสฺส เภทา ปรมมรณา สํคตํ สํคํ โลกํ อุปปนฺนา ๑ อปฺปี ๑ ยเทว ภิกฺขเว สํมํ ฌาตํ สํมํ ทิฏฺฐํ สํมํ วิทิตํ คเทวาทํ วทามิ ทิฏฺฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา กายสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา มโนสฺสจฺริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สมนฺมาทิฏฺฐิจกา สมนฺมาทิฏฺฐิกมฺมสํมาทานา เต กายสฺส เภทา ปรมมรณา สํคตํ สํคํ โลกํ อุปปนฺนาติ ๑ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ ๑ คคฺเคตํ อิติ วุจฺจติ

สมนฺมามนํ ปณฺธาย สมนฺมาวาจํ ธมาสฺส

สมนฺมากมฺมานิ กตฺวาน กาเยน อธิ ปุคฺคโต

พหุสฺสโต ปุณฺณกโร อปฺปสฺสํมํ อธิ ชฺวีเต

กายสฺส เภทา สปปณฺโณ สํคํ โส อุปปชฺชตฺติ ๑

อยมฺปํ อคฺคโต วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สฺสคฺคํ ๑ ทฺธิยํ ๑

[๒๕๐] ๓ วคฺคํ เหตุํ ภควตา วคฺคตฺตมรหตาติ เม สฺสํ คิสฺโส อิมา ภิกฺขเว นิสฺสํรณียา ธาตุโย กตฺมา คิสฺโส กามานเมตํ นิสฺสํรณํ ยทิตํ เนกขมฺมํ รูปานเมตํ นิสฺสํรณํ ยทิตํ อารุပ္ปํ ยํ ไช ปน กิณฺณิ ภูตํ สจฺจํ ปฏิจฺจสํมุปฺปนํ นิโรธํ คสฺส นิสฺสํรณํ ๑ อิมา ไช ภิกฺขเว คิสฺโส นิสฺสํรณียา ธาตุโยติ ๑

เขตมคฺคัม ภาควา อโวจ ๑ คตฺตเถกัม อิติ วุจฺจติ

กามนิสฺสัณฺณํ ฃตฺวา รุปรานญจ อติฏฺกมฺม

สัพพสฺสขารสํกัม ฃสฺส อาทาบี สัพพทา

ส เว สมนุทฺทโส ภาวฺชฺช ยโต คตฺต วิมุจฺจติ

อภินฺนวาโวสฺสโต สมนฺโต ส เว โยคาติโค มุณีติ ๑

อยมฺมี อคฺคโต วุคฺคโต ภาวตา อิติ เม สัจฺจนฺติ ๑ คติยัม ๑

[๒๕๑] ๔ วุคฺคัม เหนฺ ภาวตา วุคฺคตมรหฺตาคิ เม สัจฺจํ รุเป-
หิ ภาวฺชฺชเว อรูปา สํนุคฺครา อรูปฺเปหิ นิโรธํ สํนุคฺคโรติ ๑

เขตมคฺคัม ภาควา อโวจ ๑ คตฺตเถกัม อิติ วุจฺจติ

เย จ รุปรูปคา สัจฺจตา เย จ อรูปญฺจายินฺ

นิโรธํ อปฺปชานนฺตา อากนฺตาโร ปฺนพฺภวํ ๑

เย จ รุเป ปริณฺณาย อรูปฺเปสฺส อสฺสณฺจिता

นิโรธํ เย วิมุจฺจนฺติ เต ชนา มจฺจุหฺมายิน ๑

กาเยน อมตํ ชาติํ ฃสฺส สยฺยิตฺวา นิรฺวฺปติ

อฺปฺปชปฺปญฺนิสฺสคฺคัม สจฺจนิคฺคตา อนาสวํ

เทเสติ สมนฺมาสมนุทฺทโส อโสภํ วิรชํ ปทนฺติ ๑

อยมฺมี อคฺคโต วุคฺคโต ภาวตา อิติ เม สัจฺจนฺติ ๑ จตฺตมฺ ๑

[๒๕๒] ๔ วุคฺคัม เหนฺ ภาวตา วุคฺคตมรหฺตาคิ เม สัจฺจํ คโยเม
ภาวฺชฺชเว ปุคฺคตา สมนฺโต สํวิชฺชมานา โลกสฺสํ กตฺเม คโย อติ-
ชาโต อนฺชาโต อวชาโตติ ๑

๑. กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺโค อคิชาโค โหติ อธิ ภิกฺขเว
 ปุคฺคສຸຕ໌ ມາຕາປິຕໂຣ ໂໂນຕິ ນ ພຸທຸ໌ ສຣ໌໌ ຄຕາ ນ ຣມ໌ ສຣ໌໌
 ຄຕາ ນ ສຸ໌໌ ສຣ໌໌ ຄຕາ ປາຣາຕິປາຕາ ອປປຣິວິຣຕາ ອທິນຸນາ-
 ທານາ ອປປຣິວິຣຕາ ກາເມສຸ ມິຈຸຣາຈາຣາ ອປປຣິວິຣຕາ ມຸສຳວາທາ
 ອປປຣິວິຣຕາ ສຸຣາເມຣຍມຊຸປມາທຸຈຳນາ ອປປຣິວິຣຕາ ທຸສຸສຳ
 ປາປຣມຸມາ າ ປຸຕ໌ ຈ ແສ໌ ໂຫຕິ ພຸທຸ໌ ສຣ໌໌ ຄ໌ ຣມ໌
 ສຣ໌໌ ຄ໌ ສຸ໌໌ ສຣ໌໌ ຄ໌ ປາຣາຕິປາຕາ ປຣິວິຣ໌ ອທິນຸນາ-
 ທານາ ປຣິວິຣ໌ ກາເມສຸ ມິຈຸຣາຈາຣາ ປຣິວິຣ໌ ມຸສຳວາທາ ປຣິ-
 ວິຣ໌ ສຸຣາເມຣຍມຊຸປມາທຸຈຳນາ ປຣິວິຣ໌ ສຳວາ ກຸຍາຣ໌໌໌
 ເວ໌ ໂ ອ ອທິ ປຸຕ໌ ອຕິ ໂຫຕິ າ

๒. กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺโค ອນຸຊາ໌ ໂຫຕິ ອທິ ອທິ
 ປຸຕສຸຕ໌ ມາຕາປິຕໂຣ ໂໂນຕິ ພຸທຸ໌ ສຣ໌໌ ຄຕາ ຣມ໌ ສຣ໌໌
 ຄຕາ ສຸ໌໌ ສຣ໌໌ ຄຕາ ປາຣາຕິປາຕາ ປຣິວິຣຕາ ອທິນຸນາທານາ
 ປຣິວິຣຕາ ກາເມສຸ ມິຈຸຣາຈາຣາ ປຣິວິຣຕາ ມຸສຳວາທາ ປຣິວິຣຕາ
 ສຸຣາເມຣຍມຊຸປມາທຸຈຳນາ ປຣິວິຣຕາ ສຳວນ໌ ກຸຍາຣ໌໌໌
 ປຸຕ໌ ຈ ແສ໌ ໂຫຕິ ພຸທຸ໌ ສຣ໌໌ ຄ໌ ຣມ໌ ສຣ໌໌ ຄ໌ ສຸ໌໌
 ສຣ໌໌ ຄ໌ ປາຣາຕິປາຕາ ປຣິວິຣ໌ ອທິນຸນາທານາ ປຣິວິຣ໌
 ກາເມສຸ ມິຈຸຣາຈາຣາ ປຣິວິຣ໌ ມຸສຳວາທາ ປຣິວິຣ໌ ສຸຣາເມຣຍມຊຸ-
 ປມາທຸຈຳນາ ປຣິວິຣ໌ ສຳວາ ກຸຍາຣ໌໌໌ ເວ໌ ໂ ອ ອທິ
 ປຸຕ໌ ອນຸຊາ໌ ໂຫຕິ າ

๓ กถณฺจ ภิกฺขเว ปุคฺโค อวชาโต โหติ อิทฺถ ภิกฺขเว
 ปุคฺคสุตฺตํ มาตาปิตโร โหติ พุทฺธํ สฺรณํ คตา ชมฺมํ สฺรณํ คตา
 สฺงฆํ สฺรณํ คตา ปาณาติปาตา ปฏฺวิวิรตา อทินฺนาทานา ปฏฺ-
 วิรตา กาเมสุ มิจฺฉาจารา ปฏฺวิวิรตา มุสาฉวาทา ปฏฺวิวิรตา สุรา-
 เมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา ปฏฺวิวิรตา สํถวฺนโต กถฺยาณชฺมมา ฯ
 ปุคฺโค จ เถลํ โหติ น พุทฺธํ สฺรณํ คโต น ชมฺมํ สฺรณํ คโต
 น สฺงฆํ สฺรณํ คโต ปาณาติปาตา อปฺปฏฺวิวิรโต อทินฺนาทานา
 อปฺปฏฺวิวิรโต กาเมสุ มิจฺฉาจารา อปฺปฏฺวิวิรโต มุสาฉวาทา อปฺปฏฺ-
 วิรโต สุราเมรยมชฺชปมาทฏฺฐานา อปฺปฏฺวิวิรโต ทุสฺสํโส ปาป-
 ชมฺโม เถวํ โห ภิกฺขเว ปุคฺโค อวชาโต โหติ ฯ อิทฺถ โห
 ภิกฺขเว คโย ปุคฺคา สฺนโต สํวิชฺชमानา โลกสฺสมินฺติ ฯ เขตมคฺคํ
 ภควา อโวจ ฯ คคฺคเกคํ อิติ วุจฺจติ

อติชาตํ อนุชาตํ ปุคฺคมิจฺฉนฺติ ปณฺทิตา
 อวชาตํ น อิจฺฉนฺติ โย โหติ กุตฺตคฺคนฺโน ฯ
 เขเต โห ปุคฺคา โลกสฺสมิ เย จ ภวฺนฺติ อฺปาสกา
 สํทฺธาสฺสเถน สมนฺนนา วทญฺญวํ วัตมจฺฉรา
 จนฺโท อพฺภวฺนา มุคฺโค ปริสาสุ วิโรจเรติ ฯ

อยมฺปิ อคฺโค วุคฺโค ภควตา อิติ เม สุตฺตนิ ฯ ปณฺจมํ ฯ

[๒๕๓] ๖ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคคฺคหฺตาติ เม สุคฺคํ คโย-
 เม ภิกฺขเว ปุคฺคคา สฺนโต สํวิชฺชमानา โลกสฺสมิ กคฺคเม คโย

อฏฺฐจิกสโม ปเทสวสฺสํ สํพฺพุตฺตภาวสฺสํ ฯ

• กถญฺจ ภิกฺขเว อฏฺฐจิกสโม โหติ อธิ ภิกฺขเว เอกจฺโจ
ปฺกุคฺโค สํพฺเพสฺสญฺเฆว น ทาตา โหติ สมนฺพฺราหฺมณกปณฺธุริก-
วณฺิพฺพกยาจกานํ อนฺนํ ปานํ วคฺคํ ยานํ มาตาคฺคหํ วิเตปนํ
เสยฺยวสฺสํ ปทํเปยฺยํ เหวํ โส ภิกฺขเว ปฺกุคฺโค อฏฺฐจิกสโม
โหติ ฯ

๒ กถญฺจ ภิกฺขเว ปฺกุคฺโค ปเทสวสฺสํ โหติ อธิ ภิกฺขเว
เอกจฺโจ ปฺกุคฺโค เอกจฺจํ ทาตา โหติ เอกจฺจํ น ทาตา
สมนฺพฺราหฺมณกปณฺธุริกวณฺิพฺพกยาจกานํ อนฺนํ ปานํ วคฺคํ ยานํ
มาตาคฺคหํ วิเตปนํ เสยฺยวสฺสํ ปทํเปยฺยํ เหวํ โส ภิกฺขเว
ปฺกุคฺโค ปเทสวสฺสํ โหติ ฯ

๓ กถญฺจ ภิกฺขเว ปฺกุคฺโค สํพฺพุตฺตภาวสฺสํ โหติ อธิ
ภิกฺขเว เอกจฺโจ ปฺกุคฺโค สํพฺเพสฺสํ เทติ สมนฺพฺราหฺมณกปณฺธุ-
ริกวณฺิพฺพกยาจกานํ อนฺนํ ปานํ วคฺคํ ยานํ มาตาคฺคหํ วิเต-
ปนํ เสยฺยวสฺสํ ปทํเปยฺยํ เหวํ โส ภิกฺขเว สํพฺพุตฺตภาวสฺสํ
โหติ ฯ อิมํ โส ภิกฺขเว ตโย ปฺกุคฺคา สํสุโต สํวิชฺชํมานา
โลกธมฺมินฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ คคฺเคตํ อิติ วุจฺจติ

น สมนฺเน น พฺราหฺมणे น กปณฺธุริเก น วณฺิพฺพเก
ถทฺธานํ สํวิภาเซติ อนฺนปानญฺจ โภชนํ
คํ เว อฏฺฐจิกสโมติ อานุ นํ ปฺริสํสาธมํ ฯ

เอกจุจัน น ททาติ เอกจุจัน ปเวจุฉติ
 คัม เว ปเทสวสัจจติ อาหุ เมธาวิโน ชนา ฯ
 สัจจิกุชวาโจ ปุริโส สัพพภูตานุภนุโป
 ชาโมทมาโน ปกิเรติ เทถ เทถาติ ภาสติ
 ยถามี เมโฆ ถนยิตฺวา คชฺชยิตฺวา ปวสัจจติ
 ถมฺ นินฺนญจ ปุเรติ อภิสันฺทนฺโต จ วารินา
 เหวเมว อีเรกฺโข ปุคฺคโต โหติ ตาติโส
 รมฺเมน สหฺริตฺวาน อุฏฺฐานาธิคํ รมํ
 ตปฺเปติ อนฺนปानเน สมนฺมา ปคฺเต วณิพฺพเกติ ฯ
 ขยมนํ อคฺโข วุคฺโข ภควตา อิติ เม สัจจนฺติ ฯ ฌฏฺฐํ ฯ
 [๒๕๔] ๑ วุคฺคํ เหตุ ภควตา วุคฺคตมรทาคิ เม สัจจํ คณฺนิ-
 มานิ ภิกฺขเว สฺซานิ ปคฺคยาโมโน สัจจํ รกฺขเยยฺย ปณฺทิตฺโต กต-
 มานิ คณฺนิ ปสฺสํสา เม อากฺขณฺตฺติ สัจจํ รกฺขเยยฺย ปณฺทิตฺโต
 โภคา เม อุปฺปชฺชนฺตฺติ สัจจํ รกฺขเยยฺย ปณฺทิตฺโต กายสัจจํ เกทา
 ปรมฺมรณฺนา สัจจํ สคฺคํ โถกํ อุปฺปชฺชิสฺสํสํมิตฺติ สัจจํ รกฺขเยยฺย ปณฺ-
 ทิตฺโต ฯ อิมานิ โส ภิกฺขเว คณฺนิ สฺซานิ ปคฺคยาโมโน สัจจํ รกฺ-
 ขเยยฺย ปณฺทิตฺโตติ ฯ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ คคฺเคตํ อิติ
 วุจฺจติ

สัจจํ รกฺขเยยฺย เมธาวิ ปคฺคยาโมโน ตโย สฺเช
 ปสฺสํสํ วิคฺคตตาภณฺจ เปจฺจ สคฺเค ปโมทนํ ฯ

อกโรนฺโตมี เจ ปาปํ	กโรนฺตมฺปเสวติ
สงฺกิโอ โหติ ปาปสฺมํ	อวณฺโณ จสฺส รุหติ ฯ
ยาทิสํ กุรุเต มิตฺตํ	ยาทิสํ รุปเสวติ
ส เว ตาทิสโก โหติ	สทวาโส หิ ตาทิสํ ฯ
เสวมาโน เสวมานํ	สมฺมุจฺโจ สมฺมุสํ ปวํ
สโร ทฺวโจ กถาปว	อติคฺคตมฺปติมฺปติ ฯ
อุปเตปภยา ชฺโร	เนว ปาปสฺสา สียา ฯ
ปฺปติมฺจณํ กุสฺสเคน	โย นโร อุปนยฺหติ
กุสํบี ปฺปติ วายนฺติ	เขวํ พาทฺฐปเสวนา ฯ
คกฺครณฺจ ปถาเสณ	โย นโร อุปนยฺหติ
ปคฺคตาบี สฺวภา วายนฺติ	เขวํ ชฺรูปเสวนา ฯ
คสฺมา ปคฺคตปฺปฏฺสเสว	ณคฺวา สมฺปาทกมคฺคโน
อสนฺเต นฺปเสวเยย	สฺนฺเต เสวเยย ปณฺทิตो ฯ
อสนฺโต นิรยํ เนนฺติ	สฺนฺโต ปาเปนฺติ สฺสคฺคินฺติ ฯ
อยมฺบี อคฺโค วคฺโค ภาวตา	อิตฺติ เม สฺสคฺคินฺติ ฯ สคฺคมํ ฯ

[๒๕๕] ๔ วคฺคํ เหนํ ภาวตา วคฺคตมฺรหคฺคินฺติ เม สฺสคฺคํ ภินฺทนฺ-
 ตายํ ภิกฺขเว กาโย วิณฺณฺยานํ วิราคฺคณฺมํ สหฺเพ อุปฺปชฺชํ อนิจฺจา
 ทฺวชา วิปริณามธมฺมาติ ฯ เขตมคฺคํ ภาวตา อโวจ ฯ คคฺเคถํ
 อิตฺติ วุจฺจติ

กายณฺจ ภินฺทนฺตํ ณคฺวา วิณฺณฺยานณฺจ ปภงฺกุนํ

อปรสฺส ภยํ ทิสฺวา

ชาติมรณมชฺชคา

สํปฏฺวา ปรมํ สันฺตํ

กาถํ กงฺขติ ภาวิตฺตฺโตติ ฯ

อยมฺมํ อคฺคโต วุคฺคโต ภควตา อิติ เม สัจฺจตนฺติ ฯ อฏฺฐมํ ฯ

[๒๕๖] ๘ วุคฺคํ เหตุํ ภควตา วุคฺคตมรหตาติ เม สัจฺจํ ชาติ-
 โสว ภิกฺขเว สคฺคา สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหนฺติ สเมฺญฺติ หีนาธิ-
 มุคฺคิกา สคฺคา หีนาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหนฺติ สเมฺญฺติ
 กถฺยานาธิมุคฺคิกา สคฺคา กถฺยานาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํ-
 ญฺหนฺติ สเมฺญฺติ ฯ อตฺตมฺมํ ภิกฺขเว อทฺธานํ ชาติโสว สคฺคา
 สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหํสฺส สมํสฺสํ หีนาธิมุคฺคิกา สคฺคา หีนาธิมุคฺคิ-
 เกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหํสฺส สมํสฺสํ กถฺยานาธิมุคฺคิกา สคฺคา
 กถฺยานาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สํสํญฺหํสฺส สมํสฺสํ ฯ อนาคตมฺมํ ภิกฺขเว
 อทฺธานํ ชาติโสว สคฺคา สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหํสฺส สเมฺญฺสํสฺสํ
 หีนาธิมุคฺคิกา สคฺคา หีนาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหํสฺส
 สเมฺญฺสํสฺสํ กถฺยานาธิมุคฺคิกา สคฺคา กถฺยานาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ
 สทฺธิํ สํสํญฺหํสฺส สเมฺญฺสํสฺสํ ฯ เขตรหิ ภิกฺขเว ปจฺจุปปนฺนํ
 อทฺธานํ ชาติโสว สคฺคา สํสํญฺหนฺติ สเมฺญฺติ หีนาธิมุคฺคิกา
 สคฺคา หีนาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหนฺติ สเมฺญฺติ กถฺยา-
 นนาธิมุคฺคิกา สคฺคา กถฺยานาธิมุคฺคิกเกหิ สคฺเคหิ สทฺธิํ สํสํญฺหนฺติ
 สเมฺญฺตฺติ ฯ เขตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ คคฺเคตํ อิติ วุจฺจติ

สํสคฺคา วณฺโณ ชาโต อสํสคฺเคน นิชฺชติ

๒๕๗] อิติวตุตถเก ติกนิปาทสฺส จตุตถวคฺคสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๒๕๕

ปริตฺตํ ทารุณารุญฺห	ยถา สํเท มหณฺณเว
เอวํ กุสฺสํคฺคมาคฺคมฺ	สํวชฺชวํ สํทติ ๑
คฺคมา คํ ปริวชฺเชยฺย	กุสฺสํคํ หีนวํริยํ
ปวิวิตฺเตหิ อวิเยหิ	ปหิตฺเตหิ ฉายิภิ
นิจฺจํ อวทฺธวํวิเยหิ	ปณฺจทิเตหิ สํหาเวเสติ ๑

อยมฺปิ อตุโก วตุโต ภควตา อิติ เม สฺสคฺคนฺติ ๑ นวมํ ๑

[๒๕๗] ๑๐ วตุคํ เหตุ ภควตา วตุคตมรหคฺคาคิ เม สฺสคํ คโย-
เม ภิกฺขเว ชมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปรีหานาย สํวคฺคนฺติ กตเม
คโย อธิ ภิกฺขเว เสข ภิกฺขุ กมฺมาราโม โหติ กมฺมรโต
กมฺมารามคตมฺนุคฺคโต ภสฺสํสํราโม โหติ ภสฺสํสํรโต ภสฺสํสํราม-
คตมฺนุคฺคโต นิทฺถาราม โหติ นิทฺถารโต นิทฺถารามคตมฺนุคฺคโต
อิมे โข ภิกฺขเว คโย ชมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน ปรีหานาย สํวคฺค-
นฺติ ๑ คโยเม ภิกฺขเว ชมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปรีหานาย
สํวคฺคนฺติ กตเม คโย อธิ ภิกฺขเว เสข ภิกฺขุ น กมฺมา-
ราโม โหติ น กมฺมรโต น กมฺมารามคตมฺนุคฺคโต น ภสฺสํสํ-
ราโม โหติ น ภสฺสํสํรโต น ภสฺสํสํรามคตมฺนุคฺคโต น นิทฺถา-
ราม โหติ น นิทฺถารโต น นิทฺถารามคตมฺนุคฺคโต อิมे โข
ภิกฺขเว คโย ชมฺมา เสขสฺส ภิกฺขุโน อปรีหานาย สํวคฺคนฺตํคิ ๑
เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ๑ คคฺคเกคํ อิติ วุจฺจติ

กมฺมาราโม ภสฺสํสํรโต นิทฺถาราม โจ อตุทฺธโต

อภพโป ตาทีโส ภิกขุ ฌญจุ ฌมโพรหมมุตตมัม ๑
 ศตมา หิ อปภิกจุจตต อปภิมิทุโธ อนนุชโต
 ภพโป โส ตาทีโส ภิกขุ ฌญจุ ฌมโพรหมมุตตมนนุติ ๑
 อมมมิมิ อตฺโต ดุตฺโต ภคตฺตา อิติ เม สุตฺตนิ ๑ ทตฺตมัม ๑
 วคฺโค ตติโย ๑

คตฺตสฺสทฺทานัม

เทว ทิฏฺฐิ นิสฺสรวณัม รุณํ ปุตฺโต ออญฺจิเกณ ๑
 สฺสชา ๑ ภินฺทนา ธาตุ ปริหาเนน เต ทตฺตานิ ๑

อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสฺส จตฺตถวคฺโค

[๒๕๘] • ดุตฺตํ เหตุ ภคตฺตา ดุตฺตมรหตฺตาติ เม สุตฺตํ คโยเม
 ภิกฺขเว อกฺขตา วิตฺถกา กตฺเต คโย อนนฺวณฺณตฺตปิฏฺฐิสฺสยฺยคฺโค
 วิตฺถโก ตาภสฺสการสฺสิตถปิฏฺฐิสฺสยฺยคฺโค วิตฺถโก ปราณุทฺทตฺตา-
 ปิฏฺฐิสฺสยฺยคฺโค วิตฺถโก อิมे โห ภิกฺขเว คโย อกฺขตา วิตฺถกาติ ๑
 เขตฺตมตฺตํ ภคตฺตา อโวจ ๑ คตฺตเกตฺตํ อิติ ดุจฺจติ

อนนฺวณฺณตฺตปิฏฺฐิสฺสยฺยคฺโค ตาภสฺสการคารโว
 สฺสหนฺนํ อมจฺเจหิ อวรา สฺสโยชนกฺขยา
 โยธ ปุตฺเต ปสฺสํ หิตฺวา จิวิโส สํสฺสกาณิ ๑
 ภพโป โส ตาทีโส ภิกขุ ฌญจุ ฌมโพรหมมุตตมนนุติ ๑ ปจฺจมัม ๑

๒๕๘] อิติวุตฺตเก ติกนิปาตํ ๑ จตุตฺตวคฺคํ ๑ ๒ ๒๘๗

[๒๕๘] ๒ ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา
ปริยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗
นิริยํ อุปฺปนฺนา ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา
ปริยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗
นิริยํ อุปฺปนฺนา ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ ๑
๒ ๒๘๗ สํสฺสกาเรณ ๑ ๒ ๒๘๗ อภิกฺขตา ปริยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา
ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ อุปฺปนฺนา ๑ ๒ ๒๘๗
๒ ๒๘๗ ปนํ ๑ ๒ ๒๘๗ ภิกฺขเว นามสํสํ สมนํสํ ๑ ๒ ๒๘๗ พฺราหฺมณํ ๑ ๒ ๒๘๗
๒ ๒๘๗ วทามิ ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา ปริยา-
ทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ อุปฺปนฺนา
๑ ๒ ๒๘๗ ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา
ปริยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ
๑ ๒ ๒๘๗ อุปฺปนฺนา ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ ๑ ๒ ๒๘๗
๑ ๒ ๒๘๗ สํสฺสกาเรณ ๑ ๒ ๒๘๗ อภิกฺขตา ปริยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา
ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ อุปฺปนฺนา ๑ ๒ ๒๘๗ ๑ ๒ ๒๘๗
๑ ๒ ๒๘๗ ภิก-
๑ ๒ ๒๘๗ ขเว ยเทว เม สํสํ ๑ ๒ ๒๘๗ นํ ๑ ๒ ๒๘๗ ทิฏฐํ ๑ ๒ ๒๘๗ วิทิตํ ๑ ๒ ๒๘๗
๑ ๒ ๒๘๗ ทเวว ๑ ๒ ๒๘๗
๑ ๒ ๒๘๗ วทามิ ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา ปริยา-
ทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ
๑ ๒ ๒๘๗ อุปฺปนฺนา ๑ ๒ ๒๘๗ ทิฏฐา มยา ภิกฺขเว สํสฺสา สํสฺสกาเรณ อภิกฺขตา ปริ-
๑ ๒ ๒๘๗ ยาทินฺนจิตฺตา กายํสํสํ เกทา ปรมฺมรณํ อปายํ ๑ ๒ ๒๘๗ นิริยํ ๑ ๒ ๒๘๗

๒๖๒] อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสูตร จตุตฺตวคฺคสูตร จตุตฺตสูตร ๒๘๘

ปฐฺช วิหฺรติ ตถมํ ภิฺกฺขเว สฺมเย เทเวสุ เทวสฺสทฺโท นิจฺจนฺติ
เฮโส อริยสํวโก วิชิตสงฺคามโม คเมว สงฺคามสํสํ อภิวิริย
อชฺฌนาถคํติ อญํ ภิฺกฺขเว คติโย เทเวสุ เทวสฺสทฺโท นิจฺจนฺติ
สฺมยา สฺมยํ อฺปปาทาย ฯ อิมे โส ภิฺกฺขเว คโย เทเวสุ เทว
สฺสทฺทา นิจฺจนฺติ สฺมยา สฺมยํ อฺปปาทายาติ ฯ

ทิสฺวา วิชิตสงฺคามํ	สฺมมาสมฺพุทฺธสํวกํ
เทวตาปํ นมสฺสํนฺติ	มหนฺตํ วัฏฏสาธกํ
นโม เต ปฺริยสชฺฌน	โย ตวํ พุทฺธยมชฺฌน
เชตฺวาน มจฺจุโน เสนํ	วิโมกฺเชน อนาวรํ
อิตฺติเหตํ นมสฺสํนฺติ	เทวตา ปตฺตมานสํ

คณฺหิ ตสฺส นมสฺสํนฺติ เยน มจฺจุจฺจํ วเชติ ฯ คติยํ ฯ

[๒๖๓] ๔ ยทา ภิฺกฺขเว เทโว เทวกายา จอนฺธมฺโม โหติ
ปฺนฺจจฺจสฺส ปุพฺพนิมิตฺตานิ ปาตุภวฺนฺติ มาตา มิตายนฺติ วคฺคานิ
กิตฺติสฺสํนฺติ กจฺเจहि เทสา มุจฺจนฺติ กาเย พุพฺพณฺณิยํ โยก
กมฺติ สฺสเก เทโว เทวสฺสเน นาทิรมคํติ ฯ คเมนํ ภิฺกฺขเว เทวา
จอนฺธมฺโม อญํ เทวปฺคุโตติ อิตฺติ วิทิตฺวา ตํหิ วาจาหิ อนฺนโม
ทนฺติ อิตฺโต โภ สํสํคํ ภจฺจ สํสํคํ คนฺตฺวา สํสํทฺธารํ ธม
สํสํทฺธารํ ธมิตฺวา สํสํคฺคิจฺฉิตฺโต ภาวาหํติ ฯ

[๒๖๔] เหวํ วุคฺเต อณฺณคโร ภิฺกฺขุ ภคฺชนฺตํ เขตฺทโวจ
กิณฺหุ โส ภนฺเต เทวานํ สํสํคํคมนสงฺฆาตํ กิณฺห จ ภนฺเต เทวานํ

สุตฺตทຸຣຕາກສ່ຊາຕໍ່ ກໍ່ ປັນ ກຸນເຕ ເທວານໍ ສຸປັຕຶຊິຕສ່ຊາຕຸນຕິ າ
 ມນຸສຸສຸຕຸຕໍ່ ໂຂ ກິກຸຊເວ ເທວານໍ ສຸຕຕິຕມນສ່ຊາຕໍ່ ຍໍ ມນຸສຸສຸໂຕ
 ສໍມາໂນ ຕຄາຕປຸປເວຕິເຕ ຣຸມຸວິນເຍ ສຸທຸຣໍ ປຽຶຕກຕິ ອີທໍ ໂຂ
 ກິກຸຊເວ ເທວານໍ ສຸຕຸຣຕາກສ່ຊາຕໍ່ ສໍາ ໂຂ ປັນສຸສໍ ສຸທຸຣາ
 ນິວິຊຸຊໍາ ໂຫຕິ ມຸຣຸຊາຕາ ປັຕຶຊິຕາ ທຸຸຸຸຸ ອໍສໍາຣິຍາ ສໍມເຊນ
 ວາ ພຸຣາຸມເຊນ ວາ ເທເວນ ວາ ມາເຣນ ວາ ພຸຣາຸມຸນາ ວາ ເຄນຈິ
 ວາ ໂຕກສຸມໍ ອີທໍ ໂຂ ກິກຸຊເວ ເທວານໍ ສຸປັຕຶຊິຕສ່ຊາຕຸນຕິ າ

ยทา เทโว เทวกาชา	จวติ ขาญสังขยา
ตโย สททา นิจุณนติ	เทวานํ อนุโมทคํ
อิโต โภ สุกตํ คุจ	มนุสฺสํ สหพยคํ
มนุสฺสํ ภูโต สทฺธมเม	ตถ สทฺธํ อนุคฺคเร
สํ เท สทฺธา นิวิชฺชสฺส	มุตสาตา ปติฏฺฐีตา
ยาวสฺสํ อสฺสํ หิรา	สทฺธมเม สุปฺเพทเต ๑
กายทฺจุจริคํ หิตฺวา	วจฺจุจฺจุจริตานิ จ
มโนทฺจุจริคํ หิตฺวา	ยณฺณณณํ โทสฺสณณณํ
กาเยน กุสฺสํ กตฺวา	วาชาย กุสฺสํ พหุํ
มนสา กุสฺสํ กตฺวา	อปปฺมาณํ นิรุปรํ ๑
คโต โยปรกํ ปุณฺณํ	กตฺวา ทาเนน คํ พหุํ
อณฺเณมี มจฺเจ สทฺธมเม	พฺรหฺมจฺริเย นิเวสย
อิมาย อนุกมฺปาย	เทวา เทวํ ยทา วิทฺ

๒๖๓] อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสฺส จตุตฺถวคฺคสฺส ปณฺณมสฺสคฺคํ ๒๕๓

จวนฺตํ อนุโมทนฺติ เอहि เทว ปุณฺนปุณฺนํ ๑ จตุตฺถํ ๑

[๒๖๓] ๕ ตโยเม ภิกฺขเว ปุคฺคตา โถเก อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชนฺติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสฺสชายน โถกานุกมฺปาย อตุถาย
หิตาย สฺสชาย เทวมนุสฺสํ ๑ กตเม ตโย • อธิ ภิกฺขเว
ตถาคโต โถเก อูปฺปชฺชติ อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ วิชฺชาจรณสมฺ-
ปนฺโน สฺสคโต โถกวิทฺฐุ อนุตฺตโร ปุริสทมมสํวรํ สคฺคา เทว-
มนุสฺสํ พุทฺโธ ภควา โส รมฺมํ เทเสติ ธาตักถฺยานํ มชฺฌ-
กถฺยานํ ปริโยสานกถฺยานํ สํคตํ สํพยุจฺชนํ เกวลปริปฺปณฺณํ
ปริสํพุทฺธํ พุทฺธมจฺริยํ ปกาเสติ อยมํ ภิกฺขเว ปจฺจิมํ ปุคฺคโต
โถเก อูปฺปชฺชมาโน อูปฺปชฺชติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสฺสชายน โถกา-
นุกมฺปาย อตุถาย หิตาย สฺสชาย เทวมนุสฺสํ ๑ ๒ ปุณ ๑ ปรี
ภิกฺขเว ตสฺสเสว สคฺคฺคฺโค สํวโก อรหํ โหติ ชฺฌนาสฺสโว วุตฺติวาท-
กตกรณฺเอย โธหิตภาโร อนุปฺปคฺคตสฺสทคฺโค ปรีกฺขชฺฌนภวสฺสโยชฺโณ
สมฺมทญฺญา วิมุตฺโต โส รมฺมํ เทเสติ ธาตักถฺยานํ มชฺฌ-
กถฺยานํ ปริโยสานกถฺยานํ สํคตํ สํพยุจฺชนํ เกวลปริปฺปณฺณํ
ปริสํพุทฺธํ พุทฺธมจฺริยํ ปกาเสติ อยมํ ภิกฺขเว ทฺติโย ปุคฺคโต
โถเก อูปฺปชฺชมาโน อูปฺปชฺชติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสฺสชายน โถกา-
นุกมฺปาย อตุถาย หิตาย สฺสชาย เทวมนุสฺสํ ๑ ๓ ปุณ ๑ ปรี
ภิกฺขเว ตสฺสเสว สคฺคฺคฺโค สํวโก เสฏฺโฐ โหติ ปาฏิปโต พุทฺธ-
สฺสคโต สํตวคฺคฺคฺคฺโค โส รมฺมํ เทเสติ ธาตักถฺยานํ มชฺฌ-

กถยานํ ปริโยธานกถยานํ สํคฺคํ สํพยุฉนํ เกวตปริปฺปนฺนํ
 ปริสฺสทฺธํ พุรหฺมจฺริยํ ปกาเสติ อยมฺมํ ภิกฺขเว ตตฺติโย ปุคฺคโต
 โถเก อฺปฺปชฺชมาโน อฺปฺปชฺชติ พุชฺชนหิตาย พุชฺชนสฺสชาย โถกา-
 นุกฺกมฺปาย อคฺคทาย หิตาย สฺสชาย เทวมนุสฺสํ ๑ อิมํ โช ภิกฺขเว
 ตตฺติโย ปุคฺคตา โถเก อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชนฺติ พุชฺชนหิตาย พุ-
 ชนสฺสชาย โถกานุกฺกมฺปาย อคฺคทาย หิตาย สฺสชาย เทวมนุสฺสํ ๑

สคฺคตา หิ โถเก ปจฺจโม มเหสฺส

คสฺสํนฺวโย สํวโก ภาวิตคฺคโต

อถาปโร ปาฐิปปโทมํ เสกฺโข

พหุสฺสโต สํถวตฺตปฺปนโน ๑

เขเต ตตฺติโย เทวมนุสฺสํเสฏฺฐจํ

ปภงฺกฺรา ฌมฺมมฺมํทริยมนฺตา

อปาปฺรณฺติ อมตสฺสํ ทวารํ

โยคา ปโมจฺนฺติ พุชฺชนํ เต ๑

เย สคฺคตฺวาเหน อนฺนคฺคเรณ

สฺสเทสํ มคฺคมนุกฺกมฺนฺติ

อีเชว ทฺกฺขสฺสํ กโรนฺติ อนฺนํ

เย อปฺปมคฺคา สคฺคตสฺสํ สํสเนติ ๑ ปณฺจมนํ ๑

[๒๖๔] ๖ อสฺสภานุสฺสํ ภิกฺขเว กายสฺมํ วิหฺรต อานาปา-
 นสฺสํติ ๑ โว อชฺฌคฺคํ ปริมุขํ สฺสฺสทฺธิจฺจตา โหตุ สํพยุสฺสชารสฺส

๒๖๖] อิติวตุตถเก ติกนิปาทสฺส จตุตถวคฺคสฺส สคฺคตมอฏฺฐมสฺสคฺคํ ๒๘๓

อนิจฺจานุสฺสํ โน วิหรต ๑ อสฺสฺมานุสฺสํ ฅณฺเฏ กายสฺมิมิ วิหรตํ
โย สฺสฺกาย ฐาตุยา ราคานุสฺสโย โส ปหฺยติ ๑ อานาปานสฺสํ ตียา
อชฺชตฺตํ ปริมุขํ สฺสํ ปทิจฺจิกาย ยะ พาทิรา วิตถกฺกาธยา วิฆาต-
ปฏฺธิกา เต น โหนฺติ ๑ สํพทฺสงฺขารสฺสํ อนิจฺจานุสฺสํ วิหรตํ
ยา อวิชฺฐา สํ ปหฺยติ ยา วิชฺฐา สํ อปฺปชฺชตฺติ ๑

อสฺสฺมานุสฺสํ กายสฺมิมิ อานาปาเน ปฏฺฐิสฺสโต

สํพทฺสงฺขารสฺมณํ ปสฺสํ อาตมมํ สํพทฺทา ๑

ส เว สมนฺนทฺทโส ฅณฺเฏ ยโต ตตฺถ วิมุจฺติ

อภิญฺญาโวสีโต สมนฺโต ส เว โยคาติโค มุนีติ ๑ ฅณฺเฏ ๑

[๒๖๕] ๑ ฅมฺมานุฅมฺมปฏฺธิปนฺนสฺส ฅณฺเฏ โน อยมฺนุฅมฺโม โหติ
เวยฺยากรณาย ฅมฺมานุฅมฺมปฏฺธิปนฺนโนยฺนติ ภาสฺมาโน ฅมฺมณฺเฏ
ภาสฺติ โน อฅมฺมํ วิตถกฺกมาโน ปน ฅมฺมวิตถกฺกณฺเฏ วิตถเกติ
โน อฅมฺมวิตถกํ ตถฺกมฺ อภินิเวชฺเชตฺวา อปฺเปกฺขโก วิหริติ สโต
สมนฺปชฺชาไนติ ๑

ฅมฺมาราโม ฅมฺมวโต ฅมฺมํ อนฺวิจฺจิตฺยํ

ฅมฺมํ อนฺสฺสํ ฅณฺเฏ สทฺธฅมฺมา น ปริหายติ ๑

จรํ วา ยทิ วา ติจฺจํ นิสินฺโน อุตฺถ วา สยํ

อชฺชตฺตํ สมนฺยํ จิตฺตํ สมนฺติเมวาทิจฺจตฺตํ ๑ สคฺคตมํ ๑

[๒๖๖] ๑ ตโยเม ฅณฺเฏ อกฺุสฺสทฺทกฺกา อณฺุกรณา อจฺจ-
กรณา อณฺุณณกรณา ปณฺุณานิโรธิกา วิฆาตปฏฺธิกา อนิพฺพาน-

สํวตฺตนิกา กตเม ตโย กามวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ
 อจฺจุชฺครโณ อณฺเฏนกรโณ ปณฺณานิโรธิโก วิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุ-
 พานสํวตฺตนิโก ฯ พุยาปาทวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ อจฺจุชฺ-
 กรโณ อณฺเฏนกรโณ ปณฺณานิโรธิโก วิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุพาน-
 สํวตฺตนิโก ฯ วิหีสํวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ อจฺจุชฺครโณ
 อณฺเฏนกรโณ ปณฺณานิโรธิโก วิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุพานสํวตฺต-
 นิโก ฯ อิเม โส ภิกฺขเว ตโย อกฺุสฺสา วิตฺตกา อนนฺตรณา
 อจฺจุชฺครณา อณฺเฏนกรณา ปณฺณานิโรธิกา วิฆาตปฏฺธิกา นิพฺพุ-
 พานสํวตฺตนิกา ฯ

[๒๖๗] ตโยเม ภิกฺขเว กุสฺสา วิตฺตกา อนนฺตรณา จฺจุชฺ-
 กรณา ฎาณกรณา ปณฺณาวุฑฺธิกา อวิฆาตปฏฺธิกา นิพฺพุพานสํ-
 วตฺตนิกา กตเม ตโย เนกขมฺมวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ
 จฺจุชฺครโณ ฎาณกรโณ ปณฺณาวุฑฺธิโก อวิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุพาน-
 สํวตฺตนิโก ฯ อพุยาปาทวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ จฺจุชฺครโณ
 ฎาณกรโณ ปณฺณาวุฑฺธิโก อวิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุพานสํวตฺตนิโก ฯ
 อวิหีสํวิตฺตโก ภิกฺขเว อนนฺตรโณ จฺจุชฺครโณ ฎาณกรโณ
 ปณฺณาวุฑฺธิโก อวิฆาตปฏฺธิโก นิพฺพุพานสํวตฺตนิโก ฯ อิเม โส
 ภิกฺขเว ตโย กุสฺสา วิตฺตกา อนนฺตรณา จฺจุชฺครณา ฎาณ-
 กรณา ปณฺณาวุฑฺธิกา อวิฆาตปฏฺธิกา นิพฺพุพานสํวตฺตนิกาติ ฯ

ตโย วิตฺตเก กุสฺเส วิตฺตกเย

๒๖๘] อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสฺส จตุตฺถวคฺคสฺส นวมสฺสคํ ๒๘๕

ตโย ปน อกฺขเต นิรากเร

สฺ वे วิตฺถกฺกานิ วิจาริตานิ

สเมติ วุจฺจํ รหํ สฺมฺหคํ

สฺ เว วิตฺถกฺกุปฺปสฺสเมน เจตสา

อิธเว สฺส สันติปทํ สมนุชฺชคาคิ ฯ อวฺจํ ฯ

[๒๖๘] * ตโยเม ภิกฺขเว อนฺตฺรา มถา อนฺตฺรา อมิตฺตา
อนฺตฺรา สฺปคฺคา อนฺตฺรา วรฺกา อนฺตฺรา ปจฺจุตฺติกา กตฺเม
ตโย โถโก ภิกฺขเว อนฺตฺรา มโต อนฺตฺรา อมิตฺโต อนฺตฺรา
สฺปคฺโต อนฺตฺรา วรฺโก อนฺตฺรา ปจฺจุตฺติโก ฯ โทโส ภิกฺขเว
อนฺตฺรา มโต อนฺตฺรา อมิตฺโต อนฺตฺรา สฺปคฺโต อนฺตฺรา วรฺโก
อนฺตฺรา ปจฺจุตฺติโก ฯ โมโห ภิกฺขเว อนฺตฺรา มโต อนฺตฺรา
อมิตฺโต อนฺตฺรา สฺปคฺโต อนฺตฺรา วรฺโก อนฺตฺรา ปจฺจุตฺติโก ฯ
อิมะ โห ภิกฺขเว ตโย อนฺตฺรา มถา อนฺตฺรา อมิตฺตา อนฺตฺรา
สฺปคฺคา อนฺตฺรา วรฺกา อนฺตฺรา ปจฺจุตฺติกาติ ฯ

อนตฺตฺชนโน โถโก โถโก จิตฺตปฺปโกปโน

ภยมนฺตรโต ชาคํ คํ ชโน นาวพฺพชฺชติ ฯ

สุทฺธโร อตฺถํ น ชานาติ สุทฺธโร ฐมํ น ปสฺสตี

อนฺตรมํ ตทา โหติ ยํ โถโก สฺสเท นรํ ฯ

โย จ โถภํ ปหนฺตฺวาน โถภนฺนฺเย น สุทฺธติ

โถโก ปหิยฺยเต ตมฺหา อุตฺตมฺมํ ปรกฺขรา ฯ

อนตฺตชนโน โทโส	โทโส จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ	ตํ ชโน นาวพฺพชฺฌติ ฯ
ทฺฐโง อตฺถํ น ชานาติ	ทฺฐโง รมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺตรตมํ ตทา โหติ	ยํ โทโส สหเต นรํ ฯ
โย จ โทโส ปหนฺตฺวาน	โทสเนยฺเย น ทสฺสตี
โทโส ปหิยฺเยเต ตมฺหา	ตาถปฏฺถํ พนฺธนา ฯ
อนตฺตชนโน โมโห	โมโห จิตฺตปฺปโกปโน
ภยมนฺตรโต ชาตํ	ตํ ชโน นาวพฺพชฺฌติ ฯ
มฺุโห อตฺถํ น ชานาติ	มฺุโห รมฺมํ น ปสฺสตี
อนฺตรตมํ ตทา โหติ	ยํ โมโห สหเต นรํ ฯ
โย จ โมหํ ปหนฺตฺวาน	โมหเนยฺเย น มฺุยฺหติ
โมหํ วิหนฺติ โส สพฺพํ	อาทิจฺจุจฺจุทฺยํ ตมนฺติ ฯ นวมนํ ฯ

[๒๖๘] ๑๐ ตํหิ ภิกฺขเว อสฺสทฺธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปริยาทินฺน-
 จิตฺโต เทวทฺตฺโต อาปายิโก เนรียโก กปฺปฏฺฐโง อเตกิจฺฉโน กต-
 เมหิ ตํหิ ปาปมิจฺจุตตาย ภิกฺขเว อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทว-
 ทฺตฺโต อาปายิโก เนรียโก กปฺปฏฺฐโง อเตกิจฺฉโน ฯ ปาปมิจฺจุตตาย
 ภิกฺขเว อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทฺตฺโต อาปายิโก กปฺปฏฺฐโง
 อเตกิจฺฉโน ฯ สติ โช ปน อุตฺตมํ กรณฺเยะ โอรมคฺคเกณ วิเส-
 สํวาทเมน จ อนฺตรวา โวธํ นํ อาปาทิ ฯ อิมหิ โช ภิกฺขเว
 ตํหิ อสฺสทฺธมฺเมหิ อภิกฺขโต ปริยาทินฺนจิตฺโต เทวทฺตฺโต อาปายิโก

๒๖๘] อิติวคฺคเก ติกฺกิปาตฺตํ จคฺคกฺวคฺคตฺตํ ทสฺมํสุคฺคํ ๒๘๗

กปฺปฏฺโง อคฺคกฺจฺโณติ ๑

มา ชาคฺค โทจฺจ โถกตฺตํ	ปามีจฺโณ อปฺปชฺชต
คทฺธิมนามิ ชานาถ	ปามีจฺจนํ ยถา คคฺติ ๑
ปณฺทิตฺติ สมนฺญาโต	ภาวิตฺตฺติ สมนฺโต
ชตฺ ๑ ยตฺถา อคฺคตา	เทวทคฺคตฺติ เม สุคฺคํ ๑
โส ปมาทมนฺจฺฉนฺโณ	อาสชฺช นํ คคาคคํ
อวิจฺฉินรํ ปคฺคโต	จคฺคกฺวาร์ ภายานํ ๑
อทฺฐจฺจตฺตํ หิ โย ทฺพเก	ปาวกมมํ อคฺคทฺพโต
คเมว ปาปํ มุตฺตเสติ	ทฺฐจฺจิตฺตํ อนาทรํ ๑
สํมุตฺตํ วิตฺถกฺมเกน	โย มณฺเวยย ปทฺฐิตฺตํ
น โส เทน ปทฺฐยฺย	คคฺคมา หิ อคฺคํ มหา ๑
เอวเมตํ คคาคคํ	โย วาเทน วิทฺธิตฺติ
สํมคฺคคํ สมนฺจคฺคคํ	วาโท คคฺคหิ น ฐหิตฺติ ๑
คาคคํ มิตฺตํ ทฺพเพถ	คคฺคจฺจ สํเวยฺย ปณฺทิตฺติ
ยตฺตํ มคฺคคานฺโณ ภาวชฺช	ชยํ ทคฺคชตฺตํ ปาปฺเพนติ ๑
อชฺฉนํ อคฺคโณ วคฺคโต ภาวคค	อิตฺติ เม สุคฺคนฺติ ๑ ทสฺมํ ๑

วคฺคโณ จคฺคกฺวโณ ๑

คคฺคคฺคทฺททานํ

วิคคก ฅกฺกาว ฅทฺท	จวมาน โธเก อคฺคํ
ฅมม ฅนุรทาว มคฺค	เทวทคฺคเตน เท ทคฺคคคิ ๑

อิติวุตฺตกเก ติกนิปาตสฺส ปณฺจมวคฺโค

[๒๗๐] • วุคฺคํ เหนํ ภควตา วุคฺตมรหตาติ เม สฺสํ คโย-
 เม ภิกฺขเว อคฺคปฺปสาทา กตเม คโย ยาวตา ภิกฺขเว สฺสตา
 อปาทา วา ทฺวิปาทา วา จคฺคปฺปทา วา พหุปฺปทา วา รุบีโน
 วา อรุบีโน วา สณฺณิโน วา อสณฺณิโน วา เหนสณฺณิณาสณฺณิโน
 วา ตถาคโค เสงฺสํ อคฺคคมกฺขายติ อรหํ สมนฺมาสมฺพุทฺโธ เย
 ภิกฺขเว พุทฺเธ ปสฺสนฺนา อคฺเค เต ปสฺสนฺนา อคฺเค โส ปน
 ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปาโก โหติ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว ฐมา สงฺขตา
 วา อสงฺขตา วา วิราโค เสงฺสํ อคฺคคมกฺขายติ ยทิตํ มทนิมฺ-
 มทโน บิปปาสวินโย อายสํมุกฺखाโค วฏฺฐุปฺปจฺเจโต คณฺหกฺขโย
 วิราโค นิโรโธ นิพฺพานํ เย ภิกฺขเว วิราเค ฐเม ปสฺสนฺนา
 อคฺเค เต ปสฺสนฺนา อคฺเค โส ปน ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปาโก
 โหติ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว สงฺขตา ฐมา อริโย อฏฺฐังคิโก
 มคฺโค เสงฺสํ อคฺคคมกฺขายติ เสยฺยถิตํ สมนฺมาทิฏฺฐิ สมนฺมาสงฺ-
 กปฺโป สมนฺมาวาจา สมนฺมากมฺมุนฺโต สมนฺมาอาชีโว สมนฺมาวายาโม
 สมนฺมาสติ สมนฺมาสมฺมาจิ เย ภิกฺขเว อริยมคฺคฐเม ปสฺสนฺนา
 อคฺเค เต ปสฺสนฺนา อคฺเค โส ปน ปสฺสนฺนํ อคฺโค วิปาโก
 โหติ ฯ ยาวตา ภิกฺขเว สงฺขตา วา คณา วา ตถาคคสา-
 วถสงฺโฆ เสงฺสํ อคฺคคมกฺขายติ ยทิตํ จตฺตาริ ปุริสยฺศานิ อฏฺฐ

๒๗๓] อิติวคฺคเก ติกนิปาทสฺส ปณฺณมวคฺคสฺส ทฺทียสฺสคฺคํ ๒๗๔

ปฺริสฺสคฺคตา เย ภิกฺขเว สํเฆ ปสฺนฺนา อคฺเค เต ปสฺนฺนา
อคฺเค โข ปน ปสฺนฺนํ อคฺโค วิปาโก โหติ อิม โข
ภิกฺขเว ตโย อคฺคปฺปสาทาติ ฯ เขตฺมคฺคํ ภคฺวา อโวก ฯ
ตคฺเคตํ อิติ วุจฺจติ

อคฺคโค เว ปสฺนฺนํ	อคฺคํ รมํ วิชานํ
อคฺเค พุทฺธะ ปสฺนฺนํ	ทกฺขิณฺนเย อนุคฺคเร
อคฺเค รมเม ปสฺนฺนํ	วिरากุปฺสเม สฺสฺส
อคฺเค สํเฆ ปสฺนฺนํ	ปฺณฺณกฺขะตฺเต อนุคฺคเร
อคฺคสฺสํ ทานํ ททํ	อคฺคํ ปฺณฺณํ ปวทฺธมฺติ
อคฺคํ อายุ จ วณฺโณ จ	ยโส กิตฺติ สฺสํ พถํ ฯ
อคฺคสฺสํ ทาทา เมธาวี	อคฺคธมฺมสฺมาหิโต
เทวญฺโโค มนุสฺโส วา	อคฺคปฺปคฺโค ปโมทตฺติ ฯ

อหฺมํ อคฺโค วุคฺโค ภคฺวา อิติ เม สฺสฺสคฺคํ ฯ ปจฺมํ ฯ

[๒๗๓] ๒ อนฺตมิตํ ภิกฺขเว ชีวิกานํ ยทิตํ ปิณฺโฑลํ อภิ-
ตาปายํ ภิกฺขเว โลกสฺสํ ปิณฺโฑลํ วิจรสี ปคฺคปาดนฺติ ฯ ตณฺหา
โห อคฺคํ ภิกฺขเว กุตปฺปคฺคา อฺปนฺนํ อคฺคกฺกิกา อคฺคกฺกํ ปฏิจฺจ
เนว ราชานีตา น โจรานีตา น อธิญฺญา น ภัยญฺญา^๒
ชาชีวิกา ปกตา^๓ อปปี จ โห อคฺคินฺนมหา ชาตียา ชรา-
มรณน โสเกหิ ปรีเทเวหิ ทฺทฺเขหิ โทมนสฺสํ อฺปายาเสหิ ทฺท-

๑ อธิญฺจคฺคํ ๒ ภัยญฺจคฺคํ ๓ อคฺคกฺกิกา ปกตา ฯ

โฆติณฺณา ทุกฺขปเรตา อปฺเปว นาม อิมสุตฺตํ เกวตฺตสุตฺตํ ทุกฺขท-
 ษณฺสุตฺตํ อนฺตกิริยา ปณฺณายเถตาติ ฯ เอวํ ปพฺพชฺชิตฺวา จายํ ภิกฺขเว
 กุตฺตปฺปโต โหติ อภิชฺฌาตุ กามะสุ ติพฺพธํราโค พฺยาปนฺนจิตฺโต
 ปทฺฐจฺมนตํกปฺโป มุจฺจสุตฺตํติ อตฺตมฺปชาโน อตฺตมาหิตฺวา วิพฺภนฺต-
 จิตฺโต ปากตฺตินทฺวิโย ฯ เสยฺยถาปํ ภิกฺขเว ฉวาทาํ อุกฺโก ปทฺธิคฺคํ
 มชฺฌเณ คุตฺตคคํ เหนว คามะ กุจฺจคคํ ฌรติ น อรณฺณเณ ตณฺ-
 ฬมาหํ ภิกฺขเว อิมํ ปุคฺคตํ วทามิ คิหิโกคา จ ปรีหิโน สํมณฺ-
 ญคฺคณฺจ น ปริปฺรเวตฺติ ฯ เขตฺตมคฺคํ ภทฺวา อโวจ ฯ ตตฺถเกตํ
 อิติ วุจฺจติ

คิหิโกคา จ ปรีหิโน สํมณฺญคฺคณฺจ ทฺพุกฺโก
 ปริจฺจมาโน ปกิเรติ ฉวาทาํ วินฺตฺตํติ ฯ
 เสยฺโย อโยคุโฬ กุคฺคโต ตตฺโต อคฺคิสิชฺฐปโม
 ยณฺเณ ภูณฺเชยฺย ทฺตฺตํโต รหฺสมีณฺทํ อตฺตณฺนโตติ ฯ ทุคฺคิยํ ฯ

[๒๗๒] ๓. สจฺจชาฏิกณฺเณ เจปํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ คเหตฺวา ปฏฺ-
 ฐิตํ ปฏฺฐิจิตํ อหฺมณฺโห อตฺตํ ปาเท ปาทํ นิฏฺฐิปปนฺโต โส จ
 โหติ อภิชฺฌาตุ กามะสุ ติพฺพธํราโค พฺยาปนฺนจิตฺโต ปทฺฐจฺมนตํ-
 กปฺโป มุจฺจสุตฺตํติ อตฺตมฺปชาโน อตฺตมาหิตฺวา วิพฺภนฺตจิตฺโต ปาก-
 ตฺตินทฺวิโย อถ โส โส อารกา ว มยฺหํ อหฺมณฺจ คตฺตํ ฯ
 คํ กิตฺตํ เหตุ ฌมฺมํ หิ โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ น ปตฺตํติ ฌมฺมํ

๒๗๓] อิติวุตฺตเก ติกนิปาคสฺส ปณฺจมวคฺคสฺส จตฺตถสฺสํ ๓๐๓

อปสฺสํนุโต มํ น ปสฺสํติ โยชนสฺสเต เจมี โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ
วิหเรยฺย โส จ โหติ อนภิชฺฌาตุ กามสฺสํ น ติพฺพสํวาราโค
อพฺยาปนฺนจิตฺโต อปฺปทฺตฺจมนสฺสงฺกปโป อฺปฺปจฺจิตฺตํ สมนฺปชาโน
สฺมาหิตो เอกคฺคจิตฺโต สํวตฺตินทฺริโย อถ โส สํนฺติเกว
มยฺหํ อหฺมจฺจ คสฺสํ ฯ ตํ กิสฺสํ เหตุ รมํ หิ โส ภิกฺขเว
ภิกฺขุ ปสฺสํติ รมํ ปสฺสํนุโต มํ ปสฺสํตฺติ ฯ

อนุพฺพนุโรมี เจ อสฺสํ มหิจุโน ว วิฆาตวา
เอชานฺนโค อเนชสฺสํ นิพฺพุตสฺสํ อนิพฺพุโต
คิฑฺโธ โส วิตฺเตชฺสํ ปสฺสํ ยาวญฺจ ชารกา ฯ
โย จ รมฺมมภิญฺฌาย รมฺมมณฺเฑน ปณฺทิตो
รหิโต นินฺวาโต จ อเนโห วุปฺสงฺมมฺติ
อเนโห โส อเนชสฺสํ นิพฺพุตสฺสํ จ นิพฺพุโต
อคิฑฺโธ วิตฺเตชฺสํ ปสฺสํ ยาวญฺจ สํนฺติเกติ ฯ คตฺติยํ ฯ

[๒๗๓] ๔ คโยเม ภิกฺขเว อคฺคํ กตฺเม คโย รากคฺคิ
โทสคฺคิ โมหคฺคิ ฯ อิมํ โส ภิกฺขเว คโย อคฺคํติ ฯ

รากคฺคิ ทหฺติ มจฺเจ รตฺเต กามสฺสํ มุจฺฉิเต
โทสคฺคิ ปน พฺยาปนฺเน นเร ปาณาติปาติโน
โมหคฺคิ ปน สมนฺนุเพห อริยรมฺเม อโกวิทฺเต ฯ
เอเต อคฺคํ อชานนฺตา สํกฺกายาภिरฺตา ปชา
เต วทฺตมยฺนฺติ นิริยํ ติรจฺฌานญฺจ โยนิโย

อสัจจํ ปิตุติวธินญจ อมฤตา มारพณฺหา ฯ
 เย จ รตฺติณฺทิวา ยุตฺตา สมนฺตมฺพุทฺธสํสเน
 เต นิพฺพาเปนฺติ รากคฺคิ นิจุจํ อสฺสภสฺสณฺนิโน
 โทสคฺคิ ปน เมตฺตาย นิพฺพาเปนฺติ นรุตฺตมา
 โมหคฺคิ ปน ปญฺญา ยายํ นิพฺเพชคามินี ฯ
 เต นิพฺพาเปตฺวา นิปกา รตฺติณฺทิวมคฺคินฺทิตา
 อสฺสํ ปรีนิพฺพนฺติ อสฺสํ ทฺถมชฺเชนฺคํ ฯ
 อวียทฺธสํ เวทคฺคิโน สมนฺทญฺญา ปณฺทิตา
 ชาติกฺขยมภินฺญา นาคจฺฉนฺติ ปุณฺพวณฺติ ฯ จตฺตํ ฯ

[๒๗๔] ๕ ตถา ตถา ภิกฺขเว ภิกฺขุ อูปปริกฺเขยฺย ยถา
 ยถา อูปปริกฺขโต พหิทฺธา จสฺส วิญฺญาณํ อวิกฺกิตฺตํ อวิสํญํ
 อชฺเชนฺตํ อสฺสจฺจํ อนุปาทาย อปริตฺสฺสโต อายทํ ชาตฺชราวมรณ-
 ทฺถสฺสมฺภวํ น โหตฺติ ฯ

สจฺจสจฺจคฺคินฺทิสฺส เนตฺติจฺฉนฺทิสฺส ภิกฺขุโน
 วิกฺกฺเขโน ชาตฺสํสโร นตฺถิ อสฺสํ ปุณฺพวณฺติ ฯ ปณฺจมนํ ฯ

[๒๗๕] ๖ ติสฺโส อีมา ภิกฺขเว กามุปฺปตฺติโย กตฺมา
 ติสฺโส ปจฺจุปฺปจฺจิตกามา นิมนฺนรติโน ปรมิมนฺนิตวสฺสวตฺติโน ฯ
 อีมา โห ภิกฺขเว ติสฺโส กามุปฺปตฺติโยติ ฯ

ปจฺจุปฺปจฺจิตกามา จ เย เทวา วสฺสวตฺติโน
 นิมนฺนรติโน เทวา เย จญฺเฒ กามโกตฺติโน

๒๗๗] อิติวคฺคเก ติถินิปาตสฺส ปณฺณมวคฺคสฺส สํคฺคตมอฏฺฐมสฺสคฺคํ ๓๐๓

อิตฺถภาวณฺณถาภาวํ	กามโกเคสุ ปณฺทิตา
สํพุเพ ปริจฺจุเช กาเม	เย ทิพฺพา เย จ มานุสฺสา
บิยฺรฺรปถาคฺคิํ	เฉตฺวา โสคํ ทฺรฺรจฺจํ
อเสถํ ปรินิพฺพนฺติ	อเสถํ ทฺรฺรชฺชมชฺฌคํ
อริยทฺทสฺสา เวทฺทฺโน	สํมมทณฺณาย ปณฺทิตา
ชาติกฺขยมภินฺณาย	นาคจฺฉนฺติ ปุณฺณพฺภวฺนฺติ ฯ ๑ ๑๑๑

[๒๗๘] ๑ กามโยคยฺยคฺคโต ภิกฺขเว ภวโยคยฺยคฺคโต อากาเม
โหติ อากนฺตฺวา อิตฺถคฺคํ ฯ กามโยควิธํยฺยคฺคโต ภิกฺขเว ภวโยค-
ยฺยคฺคโต อนากาเม โหติ อนากนฺตฺวา อิตฺถคฺคํ ฯ กามโยควิธํยฺยคฺคโต
ภิกฺขเว ภวโยควิธํยฺยคฺคโต อรหํ โหติ ชีณาสโวติ ฯ

กามโยเคน ธํยฺยคฺคา	ภวโยเคน จฺจายํ
สํคฺคา คจฺฉนฺติ สํสํวํ	ชาติมรณคามินฺนฺติ ฯ ๑
เย จ กาเม ปหฺนฺตฺวาน	อปฺปคฺคา อาสวกฺขยํ
ภวโยเคน ธํยฺยคฺคา	อนากาเมติ วุจฺจเว ฯ
เย จ โส ฌินฺนธํสฺยา	ชีณมานปุณฺณพฺภวา

เต เว ปารคฺคา โถเก เย ปคฺคา อาสวกฺขยนฺติ ฯ สํคฺคตมํ ฯ

[๒๗๙] ๒ กถฺยาณสํโถ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กถฺยาณธมฺโม กถ-
ยาณปณฺโณ อิมสฺมิ ธรรมวินเย เกวถิ วุสฺสิตฺวา อุกฺคตมปฺริโสติ
วุจฺจติ ฯ

๒๗๘] อิติวุตฺตเก ติกนิปาตสฺส ปณฺจมวคฺคสฺส นวมทสฺมสฺสํ ๓๐๕

อถิตํ สํพุทฺโถกสฺส อากุ สํพุทฺพหายนินฺนํ ๑ อฏฺฐมนํ ๑

[๒๗๙] ๘ เทวมนิ ภิกฺขเว ทานานิ อามิสฺทานิ ๑ ฌมฺม-
ทานิ ๑ เอตทกฺคํ ภิกฺขเว อิมํสํ ทฺวินฺนํ ทานานิ ยทิตํ ฌมฺม-
ทานิ ๑ เทวเม ภิกฺขเว สํวิภาคา อามิสฺสํวิภาโค ๑ ฌมฺมสํวิ-
ภาโค ๑ เอตทกฺคํ ภิกฺขเว อิมํสํ ทฺวินฺนํ สํวิภาคานิ ยทิตํ
ฌมฺมสํวิภาโค ๑ เทวเม ภิกฺขเว อนุกฺคหา อามิสฺसानุกฺคโห ๑
ฌมฺมานุกฺคโห ๑ เอตทกฺคํ ภิกฺขเว อิมํสํ ทฺวินฺนํ อนุกฺคหานิ
ยทิตํ ฌมฺมานุกฺคโหติ ๑

ยมาหุ ทานํ ปรมํ อนุกฺคหํ

ยํ สํวิภาคํ ภคฺวา อวณฺณยิ

อคฺคฺมฺหิ เขตฺตคฺมฺหิ ปสฺสนฺนจิตฺโต

วิญฺญู ปชานํ โโก น ยเชถ กาเถ ๑

เย เจว ภาสฺสํนฺติ สฺสณฺนํนฺติ จูภยํ

ปสฺสนฺนจิตฺตา สํกคฺคสฺสํ สํสเน

เคสํ โส อตฺถโก ปรมํ วิสฺสุตฺตติ

เย อปฺปมคฺคตา สํกคฺคสฺสํ สํสเนติ ๑ นวมนํ ๑

[๒๘๐] ๑๐ ฌมฺเมนาหิ ภิกฺขเว เทวิสฺสํ พุราหฺมณํ ปณฺญา-
เปมิ นาวุณฺณํ ตปิตฺตาปนฺนคฺคเตน ๑ กถณฺจาทิ ภิกฺขเว ฌมฺเมนา
เทวิสฺสํ พุราหฺมณํ ปณฺญาเปมิ นาวุณฺณํ ตปิตฺตาปนฺนคฺคเตน ๑
• อธิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อเนกวิหิตํ ปุพฺพเพณิวดาธํ อนุสฺสํรติ เสยฺยถิตํ

เอกมฺมํ ชาคํ เทวํ ชาติโย คิํสํสํ ชาติโย จคฺคสํสํ ชาติโย
 ปณฺจํ ชาติโย ทสํ ชาติโย วสํสํ ชาติโย คิํสํสํ ชาติโย จคฺคา-
 พสํสํ ชาติโย ปณฺณาสํสํ ชาติโย ชาคิํสคฺคํ ชาคิํสคฺคสํสํ
 ชาคิํสคฺคสํสํ อเนเกํ สํวฏฺฐกปฺเป อเนเกํ วิวฏฺฐกปฺเป
 อเนเกํ สํวฏฺฐกวิวฏฺฐกปฺเป อมฺมคฺคราสํ เหวํนาโม เหวํโคคฺคโต เหวํ-
 วณฺโณ เหวมาหาโร เหวํสํสํทกฺขปฏิสํเวทํ เหวมายุปฺปยุคโต โส
 คโต จโต อมฺมคฺค อุกฺกาทํ คคฺคราปาสํ เหวํนาโม เหวํโคคฺคโต เหวํ-
 วณฺโณ เหวมาหาโร เหวํสํสํทกฺขปฏิสํเวทํ เหวมายุปฺปยุคโต โส
 คโต จโต อิริยุปฺปยุคโต อิติ สํการํ สํชฺชทสํ อเนกวิหิตํ
 ปุพฺพเพณิวนํ อนุสํสํวติ อยมสํสํ ปจฺจมา วิชฺชา อริคฺคา โหติ
 อวิชฺชา วิหิตา วิชฺชา อฺปฺปยุคโต คโม วิหิตโต อาโลโก อฺป-
 ปยุคโต ยถาคํ อปฺปยุคคฺคสํ อาคามีโน ปหิตคฺคคฺคสํ วิหิตโต ฯ
 ๒ ปุณ ๑ ปวํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ทิพฺเพน จกฺขุณา วิสํสํทเรน อคฺคิณฺท-
 มานุสํเกน สํคฺคเต ปสํสํคิ จวมาเน อฺปฺปชฺชมาเน ทิเน ปณฺเฑ
 สํวณฺเณ ทุพฺพณฺเณ สํคฺคเต ทุคฺคเต ยถากมฺมปฺเป สํคฺคเต ปชา-
 นาคิ อิมํ วต โภณฺโต สํคฺคา กายทฺจจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺ-
 จฺจจฺริเตน สมนฺนาคตา มโนทฺจจฺริเตน สมนฺนาคตา อริยานํ อฺป-
 วาทกา มิจฺจฉาทิฏฺฐิจกา มิจฺจฉาทิฏฺฐิจกมฺมสํมาทานา เต กายสํสํ
 เกทา ปรมมฺรณา อปายํ ทุคฺคคํ วินิปาคํ นิรยํ อฺปฺปยุคโต อิม-
 วา ปน โภณฺโต สํคฺคา กายทฺจจฺริเตน สมนฺนาคตา วจฺจฺจจฺริเตน

๒๗๘] อิติวคฺคเก คิกนิปาทสฺส ปณฺณมวคฺคสฺส ทสฺมสฺสคฺคํ ๓๐๗

สฺมนนาคตา มโนสฺสุจิริเตน สฺมนนาคตา อริยานํ อนุปวาทกา สฺมมา-
ทิฏฺฐิจิภา สฺมมาทิฏฺฐิกมฺมสฺมาทานา เต กายสฺสฺส เกทา ปรมุ-
มรณา สฺสคฺคํ สฺสคฺคํ โลกํ อุปฺปนฺนาติ อิติ ทิพฺพเพน จกฺขุณา
วิสฺสุทฺเธน อติกกนฺตมานุสฺสเกน ๑เป ๑ ยถากมฺมูปคฺเต สฺสคฺคเต ปชา-
นาติ อยมสฺสฺส ทฺติยา วิชฺฐา อธิคฺตา โหติ อวิชฺฐา วิหตา
วิชฺฐา อุปฺปนฺนา คโม วิหโต อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาคํ
อปฺปมคฺคสฺสฺส อาตานิโน ปหิตคฺคสฺสฺส วิหฺรโต ๑ ๓ ปฺน จ ปรี
ภิกฺขเว ภิกฺขุ อาสฺวานํ ขยา อนาสวํ เจโตวิมฺมคฺคํ ปณฺณาวิมฺมคฺคํ
ทิฏฺฐเชว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา สจฺฉนิกคฺควา อุปฺสํมุปฺปชฺช วิหฺรติ
อยมสฺสฺส คติยา วิชฺฐา อธิคฺตา โหติ อวิชฺฐา วิหตา วิชฺฐา
อุปฺปนฺนา คโม วิหโต อาโลโก อุปฺปนฺโน ยถาคํ อปฺปมคฺค-
สฺสฺส อาตานิโน ปหิตคฺคสฺสฺส วิหฺรโต ๑ เอวํ โห อหํ ภิกฺขเว
ธมฺเมน เทวิชฺฐํ พุรฺราหฺมณํ ปณฺณวาเปมิ นาวญฺญํ ถปฺปีตถาปนมคฺค-
เตนาติ ๑

ปฺพุเพณิวาฬํ โย เวทิ	สฺสคฺคาปายญฺจ ปสฺสฺสติ
อถ ชาติกฺขยํ ปคฺคโต	อภิญฺญาโวสีโต มฺหิ ๑
เอตาหิ คฺคํ วิชฺฐาหิ	เทวิชฺฐโหติ พุรฺราหฺมโณ
คฺคหํ วทามิ เทวิชฺฐํ	นาวญฺญํ ถปฺปีตถาปนนฺติ ๑
อยมฺมปี อคฺคโต วคฺคโต ภกฺวตา	อิติ เม สฺสคฺคนฺติ ๑ ทสฺมํ ๑
วคฺคโค ปณฺณจโม ๑	

ศตสูตรทาน

ปาสาทฐวิต สงฺฆาญ อคฺคิ อุปปริกฺขยา
 อุปปตฺติ กาม กตฺถยานํ ทานํ ฌมฺเมเน เต ทธาคิ ฯ
 คิกนิปาโต นิฏฺฐิตो ฯ

อิติวุตตกเก จตุกกนิปาโต

[๒๘๐] • วุฑฺฒํ เหล็ก ภคฺฉตา วุฑฺฒมรหฺตาคิ เม สุตํ อห-
 มสฺสํ ภิกฺขเว พฺรหฺมโณ ยาจโยโค สทา ปยตฺปาณํ อนฺติม-
 เทหโร อนฺตฺตโร ภิสฺสโก สตฺถกฺกโต ศตฺส เม ตุมฺเห ปุคฺคา
 โอธสา นฺชโต ชาตา ฌมฺมชา ฌมฺมนิมฺมิตฺตา ฌมฺมทายาทา โน
 ฌามิสฺสทายาทา ฯ เทวฺมานิ ภิกฺขเว ทานานิ ฌามิสฺสทานญฺจ
 ฌมฺมทานญฺจ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมํ ทุวฺนิหํ ทานานํ ยทิตํ
 ฌมฺมทานํ ฯ เทวเม ภิกฺขเว สํวิภาตา ฌามิสฺสสํวิภาโค ฯ ฌมฺม-
 สํวิภาโค ฯ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมํ ทุวฺนิหํ สํวิภาคานํ ยทิตํ
 ฌมฺมสํวิภาโค ฯ เทวเม ภิกฺขเว อนฺตฺตฺตฺตา ฌามิสฺสํนฺตฺตฺโต ฯ
 ฌมฺมานฺตฺตฺโต ฯ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมํ ทุวฺนิหํ อนฺตฺตฺตฺตานํ
 ยทิตํ ฌมฺมานฺตฺตฺโต ฯ เทวเม ภิกฺขเว ยาคา ฌามิสฺสยาโค ฯ
 ฌมฺมยาโค ฯ เอตทคฺคํ ภิกฺขเว อิมํ ทุวฺนิหํ ยาคานํ ยทิตํ
 ฌมฺมยาโคติ ฯ เอตมคฺคํ ภคฺฉา อโวจ ฯ คคฺเคถํ อิติ วุจฺจติ

โย ฆมฺมยาคํ อยํ ฆมฺมจฺฉริ

ตถาคโค สํพุสฺสคฺคานุกมฺปิ

คํ ตาทิสํ เทวมนุสฺสเสวฺจํ

สํคฺคา นมสฺสํนฺติ ภวสฺสํ ปารคฺคฺติ ฯ

อภฺมฺปิ อคฺโค อคฺโค ภาวคฺคา อิติ เม สํคฺคฺติ ฯ ปจฺมํ ฯ

[๒๘๓] ๒ จตุตฺตาริมาณิ ภิกฺขเว อปฺปปานิ เจว สํสฺสณานิ จ
คานิ จ อนวชฺชานิ กตฺตมานิ จตุตฺตาริ ปัสสํกฺกํ ภิกฺขเว จีว-
รานํ อปฺปปญฺจํ สํสฺสณญฺจ คณฺจ อนวชฺชํ ฯ ปิณฺณทียาโถโป ภิกฺข-
เว โภชนานํ อปฺปปญฺจํ สํสฺสณญฺจ คณฺจ อนวชฺชํ ฯ รุกฺขมฺมตํ ภิกฺข-
เว เสนาสฺสณานํ อปฺปปญฺจํ สํสฺสณญฺจ คณฺจ อนวชฺชํ ฯ ปุคฺคิมุคฺคํ
ภิกฺขเว เกสฺสชฺชานํ อปฺปปญฺจํ สํสฺสณญฺจ คณฺจ อนวชฺชํ ฯ อิมานิ
ໄ໒ ภิกฺขเว จตุตฺตาริ อปฺปปานิ เจว สํสฺสณานิ จ คานิ จ อนวช-
ชานิ ฯ ยโถ ໄ໒ ภิกฺขเว ภิกฺขุ อปฺปเปณ จ คฺคฺชฺสํ โหติ สํสฺสณ-
จ อนวชฺชเชน จ อิมสฺสํสํหํ อณฺเณตฺรํ สํมณฺเณจฺจนฺตฺติ วทามํติ ฯ

อนวชฺชเชน คฺคฺชฺสํสํหํ อปฺปเปณ สํสฺสณ จ

น เสนาสฺสณมารพฺภ จีวรํ ปาณโกชนํ

วิฆาโต โหติ จิตฺตสฺสํหํ ทิสํ นปฺปฏฺธิหณฺณตฺติ ฯ

เยปสฺสํ ฆมฺมวํ อภฺจาทา สํมณฺเณสฺสํสํหานุโลมิกา

อภฺจคฺคฺคิทา คฺคฺชฺสํสํหํ อปฺปปมคฺคฺสํสํ ภิกฺขุ โนติ ฯ ทุติยํ ฯ

[๒๘๔] ๓ ชานโต อหํ ภิกฺขเว ปสฺสํสํโต ชาสฺสวณํ ฆยํ

วทามิ โน อชานโต โน อปสฺสโต ฯ กิณฺจ ภิกฺขเว ชานโต
 กิ ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหติ ฯ อิทํ ทฺวณฺณติ ภิกฺขเว ชานโต
 ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหติ ฯ อຍံ ทฺวณฺณมฺหุโยติ ภิกฺขเว
 ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหติ ฯ อຍံ ทฺวณฺณโรโรติ ภิก-
 ขเว ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหติ ฯ อຍံ ทฺวณฺณโรธ-
 คามินิ ปฏฺฐิพทาติ ภิกฺขเว ชานโต ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหติ ฯ
 เอวံ โช ภิกฺขเว ชานโต เอวံ ปสฺสโต อาสวานํ ชโย โหตีติ ฯ

เสฏฺฐสฺส สิกฺขมานสฺส	อฺชฺชมคฺคานุสํวโร
ชยสฺสํ ปจฺมํ ฌานํ	คโต อญฺญา อนฺตฺตวา ฯ
คโต อญฺญา วิมฺบุดสฺส	วิมฺบุดฺธิฌานมฺหุคฺคํ
อฺปฺปชฺชติ ชเย ฌานํ	ชฺฌา สํโยชนา อิติ ฯ
น เคววิทํ กุสฺสฺเตน	พาถေနมิชานตา
นิพฺพานํ อธิคฺคณฺตพฺพํ	สพฺพคฺคณฺตปโมจณฺนติ ฯ คตฺถิยํ ฯ

[๒๘๓] ๔ เย เกจิ ภิกฺขเว สมนฺนา วา พฺราหฺมณฺนา วา
 อิทํ ทฺวณฺณติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ อຍံ ทฺวณฺณมฺหุโยติ ยถาภูตํ
 นปฺปชานนฺติ อຍံ ทฺวณฺณโรโรติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ อຍံ
 ทฺวณฺณโรธคามินิ ปฏฺฐิพทาติ ยถาภูตํ นปฺปชานนฺติ ฯ น เม เต
 ภิกฺขเว สมนฺนา วา พฺราหฺมณฺนา วา สมนฺเนสฺสุ วา สมนฺนสฺสมฺมตา
 พฺราหฺมณฺเนสฺสุ วา พฺราหฺมณฺนสฺสมฺมตา น จ ปเนเต อายสฺสมฺนโต
 สํมณฺณคฺคํ วา พฺราหฺมณฺณคฺคํ วา ทิฏฺฐเชว ธมฺเม สยํ อภิญฺญา

สจฺฉนิกคฺคา อปฺปสมฺปชฺช วิหรนฺติ ฯ เย จ โข เกจิ ภิกฺขเว สมนฺนา
 วา พุราหฺมณา วา อิทํ กุฏฺฐนฺติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ อยํ กุฏฺฐ-
 สมนุโยติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ อยํ กุฏฺฐนิโรโรติ ยถาภูตํ ปชานนฺติ
 อยํ กุฏฺฐนิโรธคามินํ ปฏิปทาคิ ยถาภูตํ ปชานนฺติ ฯ เต จ
 โข เม ภิกฺขเว สมนฺนา วา พุราหฺมณา วา สมนฺเนสุ เจว สมน-
 สมนฺตา พุราหฺมณฺเนสุ จ พุราหฺมณสฺสมนฺตา เต จ ปณายสฺสมนฺโต
 สํมณฺณตฺตถญฺจ พุราหฺมณฺณตฺตถญฺจ ทิฏฺฐเจว ธมฺเม สยํ อภิณฺเณา
 สจฺฉนิกคฺคา อปฺปสมฺปชฺช วิหรนฺตฺติ ฯ

เย กุฏฺฐํ นปฺปชานนฺติ	อโถ กุฏฺฐสฺส สมนฺภวํ
ยตฺถ จ สํพุพฺโปสํ กุฏฺฐํ	อเสสํ อปฺปชฺชณฺติ
ตถญฺจ มคฺคํ น ชานนฺติ	กุฏฺฐูปสมฺคามินํ
เจโตวิมุตฺติทึนฺนา เต	อโถ ปณฺณาวิมุตฺติยา
อภพฺพา เต อนตฺตกิริยาย	เต เว ชาตฺติชฺรูปคฺคา ฯ
เย จ กุฏฺฐํ ปชานนฺติ	อโถ กุฏฺฐสฺส สมนฺภวํ
ยตฺถ จ สํพุพฺโปสํ กุฏฺฐํ	อเสสํ อปฺปชฺชณฺติ
ตถญฺจ มคฺคํ ปชานนฺติ	กุฏฺฐูปสมฺคามินํ
เจโตวิมุตฺติสํปฺนฺนา	อโถ ปณฺณาวิมุตฺติยา

ภพฺพา เต อนตฺตกิริยาย น เต ชาตฺติชฺรูปคฺคาติ ฯ จตุตฺถํ ฯ

[๒๘๔] ๕ เย เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ สัสสํปฺนฺนา สมาริธํ-
 ปฺนฺนา ปณฺณาสํปฺนฺนา วิมุตฺติสํปฺนฺนา วิมุตฺติธาวณฺทสฺสณฺณ-

បណ្ណា វិទ្យាភកា វិណ្ឌ្យាបកា ឥន្ទ្រត្ថត្ថកា ឥន្ទ្រាបកា ឥន្ទ្រតេសកា
 ឥន្ទ្រត្ថត្ថកា ឥត្តំ ឥន្ទ្រតាតាវ ឥន្ទ្រត្ថត្ថត្ថ ។ តត្ថត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ
 គេតំ វិក្កុខ្នំ វត្ថុការំ វត្ថុការំ ឥន្ទ្រត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ គេតំ វិក្កុខ្នំ
 វត្ថុការំ វត្ថុការំ ឧបត្ថត្ថត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ គេតំ វិក្កុខ្នំ វត្ថុការំ
 វត្ថុការំ បរិប្បត្ថត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ គេតំ វិក្កុខ្នំ វត្ថុការំ វត្ថុការំ
 ឧបត្ថត្ថត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ គេតំ វិក្កុខ្នំ វត្ថុការំ វត្ថុការំ ឧបត្ថត្ថត្ថ
 ត្ថត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ គេតំ វិក្កុខ្នំ វត្ថុការំ វត្ថុការំ ។ តំ ត្ថត្ថត្ថ តេត្ថ
 តត្ថត្ថត្ថ វិក្កុខេ វិក្កុខ្នំ តេត្ថត្ថ តត្ថត្ថ បរិប្បត្ថត្ថ ឧបរិប្បត្ថ
 ត្ថត្ថត្ថត្ថ វាណាបរិប្បត្ថ តត្ថត្ថ ឧបរិប្បត្ថ ឥន្ទ្រត្ថត្ថត្ថ
 វាណាបរិប្បត្ថ តត្ថត្ថ ឧបរិប្បត្ថ ឧបរិប្បត្ថត្ថ វាណាបរិប្ប
 ត្ថត្ថ តត្ថត្ថ ឧបរិប្បត្ថ វិក្កុខ្នំត្ថត្ថត្ថ វាណាបរិប្បត្ថ តត្ថត្ថ
 ឧបរិប្បត្ថ វិក្កុខ្នំត្ថត្ថត្ថត្ថត្ថត្ថត្ថ វាណាបរិប្បត្ថ តត្ថត្ថ ឧប
 រិប្បត្ថ តេ វិក្កុខេ វិក្កុខ្នំ ឥត្ថត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឥត្ថត្ថត្ថត្ថ
 ឧបត្ថត្ថ វត្ថុត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ តត្ថត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថ
 ត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ
 ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថ
 ត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ ។

បាណ្ឌវឧបត្ថត្ថ	ឧបត្ថ តត្ថ វិក្កុខ្នំ
ឧបត្ថ វាណាបរិប្បត្ថ	ឧបត្ថ ឧបត្ថត្ថ ។
តេ ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ	ឧបត្ថត្ថ ឧបត្ថត្ថ

อาโถกกรณา ชีรา จกฺขฺมนฺโต รณญฺหา ฯ

เยถ เว ธาณํ สํคฺวา สมนฺทญฺยา ย ปณฺทิตา

ชาติกฺขณมภิญฺยา นาคจฺณฺติ ปฺนพฺภวณฺติ ฯ ปญฺจมี ฯ

[๒๘๕] ๖ จตุตาโรเม ภิกฺขเว ตณฺหุปฺปาทา ยตฺถ ภิกฺขุโน
 ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ ฯ กตเม จตุตาโร จีวรเหตฺ
 วา ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ ปิณฺฑ-
 ปาตเหตฺ วา ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ เสนา-
 สนเหตฺ วา ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชติ
 อิติ ภวาทฺเหตฺ วา ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา
 อฺปฺปชฺชติ ฯ อิเม โห ภิกฺขเว จตุตาโร ตณฺหุปฺปาทา ยตฺถ
 ภิกฺขุโน ตณฺหา อฺปฺปชฺชมานา อฺปฺปชฺชตฺติ ฯ

ตณฺหาทฺติโย ปฺริโส ทิสฺสมทฺธานํ สํสํ

อิตฺถภาวณฺณภาวํ สํสํ นาทิวคฺคตติ ฯ

เอตมทฺถนํ ฆตฺวา ตณฺหา ทฺกฺขสฺส สมนฺวํ

วํคฺคโณห อนาทาโน สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ ฯ

[๒๘๖] ๗ สปุรพฺพกานิ ภิกฺขเว ตานิ กุถานิ เยถ ปฺคฺตฺวานํ
 มาตาปิตโร อชฺฐมาคารา ปุชฺชิตา โหนฺติ ฯ สปุพฺพเทวตานิ ภิกฺขเว
 ตานิ กุถานิ เยถ ปฺคฺตฺวานํ มาตาปิตโร อชฺฐมาคารา ปุชฺชิตา
 โหนฺติ ฯ สปุพฺพพจฺริยานิ ภิกฺขเว ตานิ กุถานิ เยถ ปฺคฺตฺวานํ
 มาตาปิตโร อชฺฐมาคารา ปุชฺชิตา โหนฺติ ฯ สํหุเนยฺยานิ ภิกฺขเว

ตานิ กุฏานิ เยถํ ปุคฺคฺตานํ มาตํปิโต อชฺชฌาการํ ปุชฺชิตา
 โหนฺติ ฯ พุทฺธมาติ ภิทฺธเว มาตํปิคฺคํ เอคํ อธิวจนํ ฯ ปุพฺพ-
 เทวตํ ภิทฺธเว มาตํปิคฺคํ เอคํ อธิวจนํ ฯ ปุพฺพาวจิริยาติ
 ภิทฺธเว มาตํปิคฺคํ เอคํ อธิวจนํ ฯ อาหุเนยฺยาติ ภิทฺธเว มาตา-
 ปิคฺคํ เอคํ อธิวจนํ ฯ ตํ กิธฺสํ เหตุ พหุการา ภิทฺธเว มา-
 ตํปิโต ปุคฺคฺตานํ อาปาทกา โปธกา อิมสํสํ ทสฺสํเตวาโรติ ฯ

พุทฺธมาติ มาตํปิโต ปุพฺพาวจิริยาติ วุจฺจเร
 อาหุเนยฺยา จ ปุคฺคฺตานํ ปชาย อนุกมฺปกา ฯ
 ตสฺมา हि เน นมสฺสํเยยฺย สกฺกเรยฺย จ ปณฺทิตो
 อนฺเนน อโถ ปาเนน วตฺเตน สยเนน จ
 อจฺจุฉาทเนน นุหฺวาปเนน ปาทานํ โรจนํ จ ฯ
 คายํ นํ ปาริจริยาย มาตํปิคฺคํ ปณฺทิตา
 อีเรว นํ ปลฺลํสนฺติ เปจฺจ สกฺกเต ปโมทตํติ ฯ สคฺคํ ฯ

[๒๘๗] ๘ พหุการา ภิทฺธเว พุทฺธมณฺคหปติกา คุมฺหากํ
 เย เต ปจฺจุปฺปจฺจिता จีวรํปิณฺฑปาตเสนาสนคิถานปจฺจุยภาสฺสชฺช-
 ปริกฺขารเอहि ฯ ตุมฺเหปํ ภิทฺธเว พหุการา พุทฺธมณฺคหปติกา
 ยํ เนถํ ฐมํ เทเสถ อาทิกถฺยํ มชฺเชกถฺยํ ปริโยธานกถฺยา-
 ณํ สํคฺคํ สํพยุณฺชนํ เกวณฺปิณฺณํ ปริสฺสํพุทฺธํ พุทฺธมจิริยํ ปกา-
 เสถ ฯ เอวํมิตํ ภิทฺธเว อณฺณมณฺณํ นิธํสํย พุทฺธมจิริยํ วุสฺสํสํติ
 โอฆสฺสํ นิคฺคฺกรณคฺคฺกาย สมนฺมาทกฺขสฺสํ อนฺตคิริยายาติ ฯ

สาคารา อมาคารา จ ชุโก อณโณณณนิสัสา
 อารายนุติ สทุธมมํ โยคกเขมํ อนนุคตํ
 สาคาเรสุ จ จัวรรํ ปจจุยํ สยนาสนํ
 อมาคารา ปฏิจุนนุติ ปริสัสนวิโนทนํ ๑
 สุกตํ ปน นิสัสาย คหฐสา พรมเสถโน
 สทุททานา อรหตํ อริยปณณาย ฌายโน
 อธิ ธมมํ จริตฺวาน มคคํ สุกตคามินํ
 นนฺทโน เทวโลกสมํ โมนนุติ กามกามินนุติ ๑ อญฺจมนํ ๑

[๒๘๘] ๘ เย เกจิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กุหา ถฐา ตปา สิงฺกํ
 อุนฺนพา อสฺมาหิตา ๑ น เม เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ มามกา อป-
 คตา จ เต ภิกฺขเว ภิกฺขุ อิมสฺมา ธมฺมวินยา น จ เต
 อิมสฺมํ ธมฺมวินเย อุกฺกมํ วิรูปุหํ เวปฺปสฺสํ อปชฺชนนุติ ๑ เย จ
 โส ภิกฺขเว ภิกฺขุ นิกฺกุหา นิสฺสตา ชฺชา อถฐา สฺสฺมาหิตา
 เต จ โส เม ภิกฺขเว ภิกฺขุ มามกา อนปคตา จ เต ภิกฺขเว
 ภิกฺขุ อิมสฺมา ธมฺมวินยา อิมสฺมํ จ เต ธมฺมวินเย อุกฺกมํ
 วิรูปุหํ เวปฺปสฺสํ อปชฺชนนุตฺติ ๑

กุหา ถฐา ตปา สิงฺกํ อุนฺนพา อสฺมาหิตา
 น เต ธมฺเม วิรูปุหนุติ สฺมมาสฺมพฺพุทเทสฺส เต ๑
 นิกฺกุหา นิสฺสตา ชฺชา อถฐา สฺสฺมาหิตา
 เต เว ธมฺเม วิรูปุหนุติ สฺมมาสฺมพฺพุทเทสฺส เตติ ๑ นวมนํ ๑

[๒๘๘] ๑๐ เสยฺยถาปึ ภิกฺขเว ปุริโส นทียา โสเตน โอรุญฺเ-
 หยุย บัฏฐปสาครูปเน คเมณํ จกฺขมา ปุริโส คีเร จิโต ทิสฺวา
 เขวํ วเทยฺย กิณฺจาปึ ไช ควํ อมฺโဂ ปุริสํ นทียา โสเตน
 โอรุญฺหสิ บัฏฐปสาครูปเน อคฺคิ เจตฺถ เหฏฺฐา รหโต สฺตมฺมึ
 สํวฏฺฏเฐ สกฺโข สรฺกฺขโส ยํ ควํ อมฺโဂ ปุริสํ รหํ ปาปฺ-
 ณิควา มรณํ วา นิคฺคจฺฉสิ มรณมตฺตํ วา ทฺวณฺหิติ ฯ อถ
 ไช โส ภิกฺขเว ปุริโส คตฺถสํ ปุริสสํ สทฺธํ สุตฺวา หตฺถเกหิ จ
 ปาเทหิ จ ปฏฺฐิสฺสํ วายเมยฺย ฯ อปฺปมา ไช เม ยมํ ภิกฺขเว
 กตา อคฺคสํ วิณฺญาปนาย ฯ อยฺยเจเวตฺถ อคฺโค นทียา
 โสเตนาติ ไช ภิกฺขเว คณฺหาเยตํ อริวจนํ บัฏฐปสาครูปนาติ
 ไช ภิกฺขเว ฌนฺเตตํ อชฺฌมคฺคิกานํ ฌายคณานํ อริวจนํ เหฏฺฐา
 รหโตติ ไช ภิกฺขเว ปณฺจณนํ โอรมนภาคิยานํ สํโยชนานํ อริวจนํ
 สฺตมฺมิติ ไช ภิกฺขเว โกรปฺปายาสสํเสตํ อริวจนํ สํวฏฺฏเฐติ ไช
 ภิกฺขเว ปณฺจณนเตตํ กามคฺคณานํ อริวจนํ สกฺโข สรฺกฺขโสติ ไช
 ภิกฺขเว มาตฺตคามสํเสตํ อริวจนํ ปฏฺฐิสฺสณฺติ ไช ภิกฺขเว เนกฺขม-
 มสํเสตํ อริวจนํ หตฺถเกหิ จ ปาเทหิ จ วายาโมติ ไช ภิกฺขเว
 วิริยารมฺภสํเสตํ อริวจนํ จกฺขมา ปุริโส คีเร จิโตติ ไช ภิก-
 ขเว คถาคตฺถสํเสตํ อริวจนํ อรหโต สมนฺมาสํพุทฺธสํสาติ ฯ

สหาปึ ทฺวณฺเณ ชเหยยฺย กามเ

โยคกฺขเมณํ ฌายตี ปตฺถยาโน

สมุทฺตปฺปชาโน สฺวิมฺมุตฺตจิตฺโต

วิมฺมุตฺติยา ผลฺลสฺสเย ตตฺถ ตตฺถ

ส เวทคฺช วุตฺติคพฺพรหฺมจฺริโย

โลกนฺตคฺช ปารคคฺคิตฺติ อฺจุจฺจตฺติ ฯ ทถมํ ฯ

[๒๘๐] ๑๑ จรโต เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อฺปฺปชฺชติ กาม-
 วิตฺถโก วา พฺยาปาทวิตฺถโก วา วิหีสํวิตฺถโก วา ตณฺเฏ
 ภิกฺขุ อธิวาลฺลติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตํโรติ น อน-
 ภาวํ คเมติ จรมมํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อนาตามิ อโนตฺ-
 ตปฺมํ สคคํ สมิคํ กุสฺสโต หันนวิริโยติ อฺจุจฺจติ ฯ จิตฺตํ เจมี
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อฺปฺปชฺชติ กามวิตฺถโก วา พฺยาปาทวิตฺถโก วา
 วิหีสํวิตฺถโก วา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อธิวาลฺลติ นปฺปชฺหติ น วิโน-
 เทติ น พฺยนฺตํโรติ น อนภาวํ คเมติ จิตฺตํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
 เอวํภูโต อนาตามิ อโนตฺตปฺมํ สคคํ สมิคํ กุสฺสโต หันนวิริโยติ
 อฺจุจฺจติ ฯ นิสินฺนสฺส เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อฺปฺปชฺชติ กาม-
 วิตฺถโก วา พฺยาปาทวิตฺถโก วา วิหีสํวิตฺถโก วา ตณฺเฏ
 ภิกฺขุ อธิวาลฺลติ นปฺปชฺหติ น วิโนเทติ น พฺยนฺตํโรติ น อน-
 ภาวํ คเมติ นิสินฺนํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อนาตามิ อโนตฺ-
 ตปฺมํ สคคํ สมิคํ กุสฺสโต หันนวิริโยติ อฺจุจฺจติ ฯ สยำนสฺส เจมี
 ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชาครสฺส อฺปฺปชฺชติ กามวิตฺถโก วา พฺยาปาท-
 วิตฺถโก วา วิหีสํวิตฺถโก วา ตณฺเฏ ภิกฺขุ อธิวาลฺลติ นปฺป-

ชหิตี น วิโนเทติ น พุยนุคักรโติ น อนภาวํ คเมติ สยานัม
ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาติโร เอวํภูโต อาคามี โอบุคคปป์ สคคํ สมิคํ
กุสํโต หันนวิโรติ วุจฺจติ ฯ

[๒๘๑] จวโต เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อุปฺปชฺชติ กามวิตกฺโก
วา พยาปาทวิตกฺโก วา วิหังสาวิตกฺโก วา คณฺเญ ภิกฺขุ น อธิวา
เสติ ปชหิตี วิโนเทติ พุยนุคักรโติ อนภาวํ คเมติ จรมปป์ ภิกฺขเว
ภิกฺขุ เอวํภูโต อาคามี โอบุคคปป์ สคคํ สมิคํ อารทฺธวิโร ปหิตค
โตติ วุจฺจติ ฯ จิตฺตํ เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อุปฺปชฺชติ กามวิตกฺโก
วา พยาปาทวิตกฺโก วา วิหังสาวิตกฺโก วา คณฺเญ ภิกฺขุ น
อธิวาเสติ ปชหิตี วิโนเทติ พุยนุคักรโติ อนภาวํ คเมติ จิตฺตํ
ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อาคามี โอบุคคปป์ สคคํ สมิคํ อารทฺธ
วิโร ปหิตคโตติ วุจฺจติ ฯ นิสินฺนํ เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน
อุปฺปชฺชติ กามวิตกฺโก วา พยาปาทวิตกฺโก วา วิหังสาวิตกฺโก
วา คณฺเญ ภิกฺขเว ภิกฺขุ น อธิวาเสติ ปชหิตี วิโนเทติ พุยน
คักรโติ อนภาวํ คเมติ นิสินฺนํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ เอวํภูโต อาคามี
โอบุคคปป์ สคคํ สมิคํ อารทฺธวิโร ปหิตคโตติ วุจฺจติ ฯ สยา
นํ เจมี ภิกฺขเว ภิกฺขุโน ชาติรสํ อุปฺปชฺชติ กามวิตกฺโก
วา พยาปาทวิตกฺโก วา วิหังสาวิตกฺโก วา คณฺเญ ภิกฺขุ น
อธิวาเสติ ปชหิตี วิโนเทติ พุยนุคักรโติ อนภาวํ คเมติ สยา
นํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ ชาติโร เอวํภูโต อาคามี โอบุคคปป์ สคคํ

สํมิตํ อารทฺธวิริโย ปหิตตฺโตติ อจฺจุติ ฯ

จํ วา ยทิ วา ติฏฺฐํ นิสีนฺโน อุตฺวา สยํ
 โย วิตกกํ วิตกฺเกติ ปาปกํ เคนิสํสํ
 กุมฺภํ ปฏฺิปนฺโน โส โมหเนยฺยเสํ มุจฺฉิโต
 อภพฺโพ ตาติโส ภิกฺขุ ญฺจุํ สมนฺโพนฺมุตฺตมํ ฯ
 โย จํ วา ยทิ วา ติฏฺฐํ นิสีนฺโน อุตฺวา สยํ
 วิตกกํ สมนฺยิตฺวาน วิตกกฺุปสเม รโต
 ภพฺโพ โส ตาติโส ภิกฺขุ ญฺจุํ สมนฺโพนฺมุตฺตมมนฺติ ฯ เอกาทสํ ฯ

[๒๘๒] ๑๒ สมนฺพนฺสํสา ภิกฺขเว โหถ สมนฺพนฺปาติโมกฺขา
 ปาติโมกฺขสํวรํสูตฺวา วิหรตฺ อจฺจวโคจรสมนฺพนฺนา อณฺุมตฺเตสํ
 วชฺเชสํ ภยทสํสาวิโน สฺมาทาย สิกฺขตฺ สิกฺขาปเทสํ ฯ สมนฺพนฺ-
 สํสํสา ภิกฺขเว ภวตํ สมนฺพนฺปาติโมกฺขานํ ปาติโมกฺขสํวรํสูตฺวานํ
 วิหรตํ อจฺจวโคจรสมนฺพนฺนานํ อณฺุมตฺเตสํ วชฺเชสํ ภยทสํสาวิโน
 สฺมาทาย สิกฺขตํ สิกฺขาปเทสํ กิมนฺตํ ภิกฺขเว อุตฺตวํ กรณฺยํ
 จรโต เจปํ ภิกฺขเว ภิกฺขุโน อภิษฺเฌา วิคฺคา โหติ พฺยาปาโท
 วิคฺโค โหติ ถันมิทฺธํ วิคฺคํ โหติ อุตฺตจฺจุกกฺุจฺจุํ วิคฺคํ โหติ
 วิจฺจิจฺจุณา ปหฺนฺวา โหติ อารทฺธวิริยํ โหติ อสํสํสนํ อฺปฺมุจฺจิตา
 สติ อปฺปมฺมุจฺจา^๒ ปสํสํทฺโร กาโย อสํวาทฺโร สฺมาหิตํ จิตฺตํ

๑ อารทฺธํ โหติ วิชฺชนฺตํ ฯ

๒ ส. ย. อสมนฺมุจฺจา ฯ

๒๘๓] อิติวคฺคเก จตุกฺกนิปาตสฺส ปจฺมวคฺคสฺส เทรธมสฺสคฺคํ ๓๒๓

ยคํ จเว ยคํ ทิฏฺฐเจ ยคํ อจฺเณ ยคํ ธฺเย
ยคํ สมนฺนิชฺชเย ภิกฺขุ ยคฺเมณํ ปสฺสวเย
อฺทุธํ ทิริยํ อปฺปาจฺนํ ยาวตา ชคโต คติ
ธมฺมเวกฺขิตา จ ธมฺมานํ ชนฺธานํ อฺทฺยพฺพยํ
เอวํ วิหาริมาตาปํ ธนฺตวคฺคํ ธนฺตวคฺคํ
เจโตธมฺมธมฺมํ จิตฺตฺมานํ ธฺทา ธตํ
ธตคํ ปหิตคฺคโตติ อานํ ภิกฺขุ ตถาวชิรณฺติ ฯ ทฺวาทสํ ฯ

[๒๘๓] ๑๑ วคฺคํ เหตุ ภควตา วคฺคตฺมรหตาติ เม ธตํ โลโก
ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมุทฺทโร โลกธฺมา ตถาคโต วิธํยคฺคโต
โลกธํมฺมโย ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมุทฺทโร โลกธํมฺมโย ตถาค-
คสฺส ปหฺโน โลกนิโรโร ภิกฺขเว ตถาคเตน อภิสํมุทฺทโร โลก-
นิโรโร ตถาคคสฺส ธจฺฉิกโต โลกนิโรธคามินิํ ปฏิปทา ภิกฺขเว
ตถาคเตน อภิสํมุทฺทรา โลกนิโรธคามินิํ ปฏิปทา ตถาคคสฺส
ภาวิตา ฯ ยํ ภิกฺขเว สเทวธสฺส โลกธสฺส สมารกธสฺส สพฺรหมกธสฺส
สธสฺสธมฺมพฺราหฺมณียา ปชาย สเทวธมฺมธสฺสย ทิฏฺฐํ ธตํ มุตํ วิณ-
ณาคํ ปคฺคํ ปริเยสํ ธนฺตวคฺคํ มนสา ยถฺมา ทํ ตถาคเตน
อภิสํมุทฺทโร คธฺมา ตถาคโตติ วจฺจติ ฯ ยณฺจ ภิกฺขเว รคฺคํ
ตถาคโต ธนฺตวคฺคํ สมนฺนาธมฺมโพธิํ อภิสํมุทฺทณฺติ ยณฺจ รคฺคํ
ธนฺตวคฺคํ นิพฺพานธาคฺคยา ปรีนิพฺพายติ ยเมธสฺมํ ธนฺตเว
ภาสฺสติ ทปติ นิทฺทิสฺสติ สพฺพพฺพคํ คเถว โหติ โน ธนฺตวคฺคํ คธฺมา

ตถาคโคติ วุจฺจติ ฯ ยถาวาที ภิขเว ตถาคโค ตถากาเร ยถา-
 การี ตถาวาที อิติ ยถาวาที ตถากาเร ยถากาเร ตถาวาที
 คสฺมา ตถาคโคติ วุจฺจติ ฯ สเทวเก ภิขเว โถเก สมารเก
 สพฺพหุมเก สสฺสํมณพฺราหฺมณินยา ปชาย สเทวมนุสฺสํย ตถาคโค
 อภิภู อนภิภูโค อญฺเฆทตฺถุทโส วสฺสวคฺคํ คสฺมา ตถาคโคติ
 วุจฺจติ ฯ เอตมคฺคํ ภควา อโวจ ฯ ตตฺถเกตํ อิติ วุจฺจติ

สพฺพโลกํ อภิณฺเวย	สพฺพโลกเก ยถาคถํ
สพฺพโลกวิธํยฺยโค	สพฺพโลกเก อนฺนูปโม
สพฺเพ สพฺพาภิภู ธีโร	สพฺพคณฺณปโปมจโน ฯ
มุจฺจสฺสํ ปรมมา สฺนฺติ	นิพฺพานํ อกุโธภยํ ฯ
เอสํ ชีณาสโว พุทฺโธ	อนฺโฆ นิมนฺตสํโย
สพฺพกมฺมกฺขยํ ปคฺโค	วิมฺบุโค อปฺริสงฺขเย
เอสํ โส ภควา พุทฺโธ	เอสํ สํโห อนฺนคฺคโร
สเทวกสฺสํ โลกสฺสํ	พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺตยิ ฯ
อิติ เทวา มนุสฺสํสา จ	เย พุทฺธํ สฺรณํ คตา
สํกมฺมํ คํ นมสฺสํนฺติ	มหนฺตํ วิตสํวาทํ ฯ
ทนฺโต ทมยคํ เสฏฺโฐ	สํนฺโต สํมยคํ อัสสํ
มุคฺโค โมจยคํ อคฺโค	คินฺนโน คารยคํ วโร ฯ
อิติ เทคํ นมสฺสํนฺติ	มหนฺตํ วิตสํวาทํ ฯ

๒๘๓] อิติวุตฺตเก จตุกฺกนิပါတสฺส ปจฺจวคฺคสฺส อุตฺถานํ ๓๒๓

สฺสเทวสฺสํ โลกสฺสํ นตฺถิ เต ปฏฺฐิปุคฺคโตติ ฯ
อยมฺปิ อตฺถิโก วุตฺโต ภาวตา อิติ เม สุตฺตํ ๑ เสรสฺมํ ๑
จตุกฺกนิပါတํ นิฏฺฐิตํ ๑

คตฺถสฺสอุตฺถานํ

พฺรหฺมณา จตฺตาริ ชานํ สมนฺตํตา ตณฺหา พฺรหฺมา
พหุการา ภูนา ปฺริสา จํ สมนฺปนฺนโตเกน เสรสฺมาติ ๑
อิติวุตฺตเก ทฺวาทสํารกสฺสคตฺตคฺคณฺติ
อิติวุตฺตกํ นิฏฺฐิตํ ๑

สฺสคฺคตฺติเสกฺกนิပါတํ

ทฺกฺกํ พาวสฺสคฺคตฺตคฺคณฺติ

สมนฺปญฺญาสมถํ คิกํ

เศรสฺ จตฺตกฺกณฺจ อิติ ยมิตํ

ทฺวิทสฺสคฺคตฺตคฺคณฺติ

สํคายิตฺวา สํมาทหิตํ ปฺรา

อวหนฺโต จิรญฺจิตฺติยา

ตมาหุ นามเณ อิติวุตฺตคฺคณฺติ ๑

อิติวุตฺตกฺกปาฬิ นิฏฺฐิตา ๑

อิตํ มรณฺมโปกฺกเก อากคํ ๑

สฤตฺตมนุทปปีฏเถ ชุทฺตทกนิกายสฤต
สฤตฺตนิปาโต

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมันาสมพุทฺธสฺส ฯ

ปจฺจโม อุมฺภวคฺคโต

ปจฺจมํ อุมฺภคสฤตํ

- [๒๙๔] • โย เว อุมฺภปฺปติคํ วิเนติ โกรธํ
 วิสฺสํ สฺสฺสฺสฺสฺสํ โสธเถหิ
 โส ภิกฺขุ ชฺหาติ โอรปารํ
 อุมฺภโค ชินฺณณมิมฺว ตจํ ปุรฺราณํ ฯ
 โย รากมฺภทจฺจุตฺทา อเสถํ
 ภิสฺสฺสฺสฺสํ สโรรฺหํ วิคฺขยฺห
 โส ภิกฺขุ ชฺหาติ โอรปารํ
 อุมฺภโค ชินฺณณมิมฺว ตจํ ปุรฺราณํ ฯ
 โย คณฺหมทจฺจุตฺทา อเสถํ
 สฺสฺสฺสํ สฺสฺสํ วิสฺสยฺยิตฺวา

โส ภิกขุ ฆาติ โอรปาริ
 อรุโค ชินฺณมिव ตจํ ปุราณํ ฯ
 โย มานนฺทพฺพธึ อเสถ
 นพเสถคฺว สฺสพฺพธํ มโหโฆ
 โส ภิกขุ ฆาติ โอรปาริ
 อรุโค ชินฺณมिव ตจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาชฺฌคมา ภเวถฺ สารี
 วิจิณํ ปุပ္ผมिव อฺทฺมพฺพเรถฺ
 โส ภิกขุ ฆาติ โอรปาริ
 อรุโค ชินฺณมिव ตจํ ปุราณํ ฯ
 ยสฺสสฺสตรโต น สฺนฺติ โกปา
 อิติ ภวาทคณฺจ วฺตฺติวคฺโต
 โส ภิกขุ ฆาติ โอรปาริ
 อรุโค ชินฺณมिव ตจํ ปุราณํ ฯ
 ยสฺส วิตถฺกา วิธฺมิตา
 อชฺฌคตํ สฺวิกปฺมิตา อเสถ
 โส ภิกขุ ฆาติ โอรปาริ
 อรุโค ชินฺณมिव ตจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาจฺจสารี น ปจฺจสารี
 สพฺพํ อจฺจคมา อิมํ ปปฺปจํ

โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปาริ
 อฺรโค ชินฺณมिव คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาสฺยจสํวํ น ปจฺยจสํวํ
 สพฺพํ วิตถมิตฺตํ ฌตฺวา โถเก
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปาริ
 อฺรโค ชินฺณมिव คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาสฺยจสํวํ น ปจฺยจสํวํ
 สพฺพํ วิตถมิตฺตํ วิตฺโตโก
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปาริ
 อฺรโค ชินฺณมिव คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาสฺยจสํวํ น ปจฺยจสํวํ
 สพฺพํ วิตถมิตฺตํ วิตราคิ
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปาริ
 อฺรโค ชินฺณมिव คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาสฺยจสํวํ น ปจฺยจสํวํ
 สพฺพํ วิตถมิตฺตํ วิตฺโทโส
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปาริ
 อฺรโค ชินฺณมिव คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นาสฺยจสํวํ น ปจฺยจสํวํ
 สพฺพํ วิตถมิตฺตํ วิตฺโหมโ

โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปารํ
 อรโค ชินฺณมิมิ คจํ ปุราณํ ฯ
 ยสฺสํสาณฺธยา น สฺนฺติ เกจิ
 มฺมตา อกฺขตา สฺมฺมฺหตาเส
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปารํ
 อรโค ชินฺณมิมิ คจํ ปุราณํ ฯ
 ยสฺสํ ทรทชา น สฺนฺติ เกจิ
 โอรํ อากมนาย ปจฺจยาเส
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปารํ
 อรโค ชินฺณมิมิ คจํ ปุราณํ ฯ
 ยสฺสํ วนทชา น สฺนฺติ เกจิ
 วินิพนฺธาย ภวาย เหตุกปฺปา
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปารํ
 อรโค ชินฺณมิมิ คจํ ปุราณํ ฯ
 โย นีวรเณ ปหาย ปณฺจ
 อนฺนิโฆ ตินฺณกถฺกโก วิสฺสโต
 โส ภิกฺขุ ชหาติ โอรปารํ
 อรโค ชินฺณมิมิ คจํ ปุราณนฺติ ฯ
 อรทสฺสคฺคํ ปจฺมี ฯ

ตสฺสํ น สฺสณามิ กิณฺณํ ปาปํ

อถ เจ ปคฺคยสฺสํ ปวสฺสํ เทว ๑

จิตฺตํ มม อสฺสํ วิมุตฺตํ (อิติ ภควา)

ทึฆรคฺคํ ปริภาวิตํ สฺสทนต์

ปาปํ ปน เม น วิชฺชติ

อถ เจ ปคฺคยสฺสํ ปวสฺสํ เทว ๑

อคฺคเวคฺคตนาโกทมสฺมิ (อิติ ธนียสฺส โคโป)

ปฺปคฺคา จ เม สฺมานิยา อโรคา

เตสฺสํ น สฺสณามิ กิณฺณํ ปาปํ

อถ เจ ปคฺคยสฺสํ ปวสฺสํ เทว ๑

นาหํ ภตโกสฺมิ กสฺสํ จิ (อิติ ภควา)

นิพฺพิชฺเฌน จรามิ สฺสพฺพโตเก

อคฺคโต ภคิยา น วิชฺชติ

อถ เจ ปคฺคยสฺสํ ปวสฺสํ เทว ๑

อคฺคิ วสฺมา อคฺคิ เรนฺอุป (อิติ ธนียสฺส โคโป)

โคจรณิโย ปเวณิโยนํ อคฺคิ

อสฺสโภณํ กวมฺปตํ จ อคฺคิ

อถ เจ ปคฺคยสฺสํ ปวสฺสํ เทว ๑

นคฺคิ วสฺมา นคฺคิ เรนฺอุป (อิติ ภควา)

โคจรณิโย ปเวณิโยนํ นคฺคิ

อุตฺโตภี ควบคุมปตี จ นคฺคิ
 อถ เจ ปตฺตยสฺส ปวสฺส เทว ฯ
 ชีตา นิชาตา อสฺมเปเวที (อิตฺติ ธนฺนโย โคโป)
 ทามา มุณฺษมยา นวา สฺสณฺจํหา
 น หิ สกฺขินฺนํ เชนฺปาบี เจตฺตํ
 อถ เจ ปตฺตยสฺส ปวสฺส เทว ฯ
 อุตฺโตภีว เจตฺตวา พนฺธนาณิ (อิตฺติ ภคฺวา)
 นาโค ปุคฺคิตํว ทาถยิตฺตวา
 นาหํ ปุณฺ อุตฺโตภี คพฺภเสยฺยํ
 อถ เจ ปตฺตยสฺส ปวสฺส เทว ฯ
 นินฺนญจ ถถญจ ปฺรยญฺโต
 มหาเมโฆ ปาวสฺสตี ตาวเทว
 สฺสฺสวา เทวสฺส วสฺสโต
 อิมมคฺคํ ธนฺนโย อภาสถ
 ตาภา วค โน อนปฺปกา
 เย มยํ ภคฺวณฺตํ อตฺตสํ
 สฺวณํ คํ อุตฺโตภี จกฺขุม
 สฺสฺสตา โน โหหิ มหามุนี ฯ
 โคปํ จ อหญจ อสฺสฺสวา
 พฺรหฺมจริยํ สฺสฺสเต จรามเต

๒๘๖] สุตฺตนิปาเต อรรควคฺคสุตฺตํ ตติยํ อคฺควิสาณสุตฺตํ ๓๓๑

ชาติมรณสุตฺตํ ปารคา

ทฺถุขสุตฺตํนตฺถรา ภวามเต ๑

นนฺทติ ปฺพุเตหิ ปฺพุตฺติมา (อิตฺติ มาโร ปาบีมา)

โคบีโก^๑ โคหิ ตเถว นนฺทติ

อฺปรํหิ นรสุตฺตํ นนฺทนา

น หิ โส นนฺทติ โย นิรฺรูปติ ๑

โสจติ ปฺพุเตหิ ปฺพุตฺติมา (อิตฺติ ภควา)

โคบีโก โคหิ ตเถว โสจติ

อฺปรํหิ นรสุตฺตํ โสจนา

น หิ โส โสจติ โย นิรฺรูปติ ๑

ธนียสุตฺตํ ทฺติยํ ๑

สุตฺตนิปาเต อรรควคฺคสุตฺตํ ตติยํ อคฺควิสาณสุตฺตํ

[๒๘๖] ๓ สัพเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺฑํ

อวิหะจยํ อณฺณตฺตมฺปิ เตสํ

น ปฺพุตฺตมิจุญฺญเยยฺย กุโธ สหายํ

เอโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑

สํสํคฺคชาตสุตฺตํ ภวณฺติ เตฺนหา

๑ ส. ย. โคมิโก ๑

เส็นหนุวยิ ทุกขมิติ ปโหติ
 อาทันนัง เส็นหัง เปกขมานโน
 เอโก จเร ชคควิสาณกปโป ๑
 มิตฺเต สุกฺขเส อญฺญมาโน
 หาเปติ อคฺคํ ปฏิพทฺชจิตฺโต
 เขตํ ภยํ ๑ สันนุถเวเปกขมานโน
 เอโก จเร ชคควิสาณกปโป ๑
 วิสํ วิสาโต ๑ ยถา วิสฺสฺสโต
 ปุคฺคเตสํ ทาเรสํ ๑ ยา อเปกฺขา
 วิสาณกปโป ๑ สันนุถเวเปกขมานโน
 เอโก จเร ชคควิสาณกปโป ๑
 มิโค อรณฺณมฺหิ ยถา อพฺพโร๒
 เยนิจฺฉกํ คจฺฉติ โคจฺจาย
 วิญฺญฺ นโร เสวิตํ เปกขมานโน
 เอโก จเร ชคควิสาณกปโป ๑
 อามนฺตนา โหติ สหายนชฺฉเ
 วาเส จาเน คมเน จาริกาย
 อนภิชฺฉกํ เสวิตํ เปกขมานโน
 เอโก จเร ชคควิสาณกปโป ๑

๑ สันนุถเว เปกขมานนิติมิ ๑ ๒ อพพโรชิติมิ ปาโจ ๑

อิทฺถา รตฺติ โหติ สหามชฺเช
 ปุคฺคเตสฺส จ วิปฺปตฺติ โหติ เปมํ
 มียวิปฺปโยคํ วิชิตฺตมาโน
 เอโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 จาคฺคทฺธิโส อปฺปฏฺธิโฆ จ โหติ
 สมนุสฺสมาโน อิตฺตเรณ
 ปริสฺสยํ สหิตา อณฺณํ
 เอโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 ทฺธสฺสจฺจหา ปพฺพชิตาบี เอเก
 อโก คหฺนุจฺจา จรมาวสันฺตา
 อปฺโปสฺสโก ปวปฺคเตสฺส หุคฺวา
 เอโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 โอโรปยิตฺวา คิหิพฺพชฺชนานิ
 สณฺณินฺนปคฺโค ยถา โกวิพาโร
 เจตฺวาน ธีโร คิหิพฺพชฺชนานิ
 เอโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 สเจ ฌเณถ นีปกํ สหายํ
 สทฺธจฺจํ สาทฺธวiharีจฺจํ
 อภิกฺขุยฺย สพฺพานิ ปริสฺสยํ
 จเรยฺย เทนคฺคตฺมโน สติมา ๑

โน เจ ทภถ นิปกํ สหายํ
 สฤตจรัม สฤตวิหริจรัม
 ราชาว รฏฺจํ วิชิตํ ปหาย
 เอโก จเร มาตงฺครณฺเณว นาโค ฯ
 ชทฺธา ปลํสํม สหายสํมฺปทํ
 เสฏฺฐา สมา เสวิตพฺพา สหายา
 เอเต ชทฺธา อนวชฺชโกสํ
 เอโก จเร ชคฺคฺวิสาณกปฺโป ฯ
 ทิสฺวา สฺวณฺณสฺส ปภัสฺสรานิ
 กมฺมารปฺตฺเตน สฺนฺธิจฺจิตานิ
 สฺงฺฆฏฺฐมานานิ ทฺเว ภุชฺสุมิ
 เอโก จเร ชคฺคฺวิสาณกปฺโป ฯ
 เขวํ ทฺติเยน สฺหามมสฺส
 วาจาภิตาโป อภิสชฺชนา วา
 เขตํ ภยํ อายติ เปกฺขมาโน
 เอโก จเร ชคฺคฺวิสาณกปฺโป ฯ
 กามา หิ จิตฺวา มรฺฐวา มโนรมา
 วิรฺฐปฺรฺเบณ มเถนฺติ จิตฺตํ
 ชาทฺถนํว กามคฺคฺเณสฺส ทิสฺวา
 เอโก จเร ชคฺคฺวิสาณกปฺโป ฯ

อํคํ จ คณโฑ จ อปฺพุทฺโธ จ
 โรโค จ สํสฺสณฺณจ ภาณฺณจ เมคํ
 เขคํ ภาณํ กามคฺคณฺณํ ทิสฺสุวา
 เขโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 สํคณฺณจ อณฺณหณฺณจ อํคํ ปิปปาสํ
 วาตาคเป ทํสํสํสํสํสํสํสํสํสํสํ
 สํพฺพานิเปตานิ อภิสํมฺภวิตฺตวา
 เขโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 นาโคว ยฺยถานิ วิวชฺชยิตฺตวา
 สํมฺภวตคฺคณฺโธ ปทุมํ อุกฺพาโร
 ยถาภินนํ วิหริํ อรณฺณเ
 เขโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 อญฺจํ คํ สํคณฺณการทํ
 ยํ สํสํสํสํสํสํสํสํสํสํ
 อทิจฺจพฺพนุสฺสํ วโจ นิสํม
 เขโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑
 ทิฏฐํวิธฺฐกานิ อฺปฺปาทิตฺตโค
 ปตฺตโค นียามํ ปฏฺฐิตทฺธมคฺคโค
 อฺปฺปปฺปนฺนวาณมฺหิ อณฺณณเณโย
 เขโก จเร อคฺควิสาณกปฺโป ๑

สงฺโก เอตฺถ ปริตฺตเมตฺถ โสชฺยํ
 อปฺปสฺสํสาโท ทฺวชฺชเมตฺถ ภิชฺชโย
 คณฺโฑ เอตฺถ อิติ ญตฺวา มคฺคิมา
 เขโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 สันฺทาทยิตฺวาน สํโยชนานิ
 ชาถํ ว ญตฺวา สํถิตมฺพฺจารํ
 อคฺคํว ททฺธํ อนิวดตฺตมาโน
 เขโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 โยจฺจชิตฺตจกฺขุ น จ ปาทโถโถ
 คฺคฺคฺคินฺทริโย รกฺขิตมานสํโน
 อนนฺวสฺสํโต อปฺริทฺยหฺมาโน
 เขโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 โยหารยิตฺวา คิหิพฺยญฺชนานิ
 สญฺญินฺนปฺตฺโต ยถา ปาริณฺตฺโต
 กาสายวตฺตโถ อภินิฏฺฐมิตฺวา
 เขโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 รเสสฺสํ เสรํ อกรํ อโถโถ
 อนนฺนญโปสํ สํปทานจารํ
 กุเต กุเต อปฺปฏฺฐิพฺพุตฺตจิตฺโต
 เขโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑

ปหาย ปญจาวรณานิ เจตโส
 อูปกัถิเตเส พุยปนุชช สัพเพ
 อนิสสิโต เนตฺวา สีนะโทสํ
 เอโก จเร ขคฺคฺวิสาณกปโป ๑
 วิมีฏฺจิกคฺควาน สฺขํ ทฺกฺกขณจ
 ปุพฺเพว จ โสมนสฺสโทมนสฺสํ
 ตทฺธานุเปกขํ สมถํ วิสฺสุทฺธํ
 เอโก จเร ขคฺคฺวิสาณกปโป ๑
 อารทฺธวิริโย ปรมคฺคฺปคฺคฺติยา
 อตฺถนิจคฺคฺโต อกฺกตฺตคฺคฺคํ
 ทพฺพหิณฺณโก ภาณพฺพปนฺโน
 เอโก จเร ขคฺคฺวิสาณกปโป ๑
 ปฏิสตฺถานํ ฌานมวิญญานาโน
 รมฺเมสฺสุ นิจุจํ อนุรุมมจาร์
 อาทนํวํ สมนฺนสฺสิดา ภเวสฺสุ
 เอโก จเร ขคฺคฺวิสาณกปโป ๑
 คณฺหกฺขยํ ปคฺคฺกยํ อปฺปมคฺคฺโต
 อเนตฺตมฺคฺคฺโต สฺสคฺควา สติมา
 สจฺจชาตฺตมฺโม นียโต ปธานวา
 เอโก จเร ขคฺคฺวิสาณกปโป ๑

สํโหว สทฺทเทสฺส อสฺสทฺสทฺสโต
 วาโตว ชาตมฺหิ อสฺสชฺชมาโน
 ปทฺมํว โตเยน อตฺติมฺปมาโน
 เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 สํโห ยถา ทาฬพตฺถํ ปสฺสยห
 ราชา มิคานํ อภิภุชฺชยจารึ
 เสเวถ ปนฺตานิ เสนาสนานิ
 เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 เมตฺตํ อฺเปกฺขํ กรณํ วิมุตฺตํ
 อาเสวมาโน มุทิตมฺบจ กาทะ
 สทฺพเพน โตเกน อวิรุชฺชมาโน
 เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 รากมฺบจ โทสฺมจ ปหาย โมหํ
 สทฺทาทยิตฺถวาน สํโยชนานิ
 อสฺสทฺสทฺสํ ชฺชิตฺถสฺสชฺชมฺหิ
 เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 ภชฺชนฺติ เสวณฺติ จ การณตฺถา
 นิฏฺฐการณา ทฺถตฺถา อชฺช มิตฺถา
 อคฺคตฺถกปฺปณฺนา อสฺสจฺจ มนฺตฺถา
 เอโก จเร ชคฺควิสาณกปฺโป ๑
 ชคฺควิสาณสฺสคฺคํ คคิยํ ๑

สุตฺตนิปาเต อรรควคฺคสฺส จตุตฺถํ กถิการทฺวาชฺสุตฺตํ

[๒๘๗] ๔ เขวมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา มคเชตฺถํ วิห-
 ารติ ทกฺขิณาภิวิธมฺิ เขกนาพายํ พฺราหฺมณคามา ๑ เตน ไช ปน
 สมนเยน กถิการทฺวาชฺสํ พฺราหฺมณสฺสํ ปญฺจมคฺคตานิ นงฺคตสฺสตานิ
 ปญฺคตานิ โหหนฺติ วปฺปกาเถ ๑ อถ ไช ภควา ปุพฺพพนฺธุสมํ
 นิวาเสตฺวา ปคฺคตจฺจวราทาย เยน กถิการทฺวาชฺสํ พฺราหฺม-
 ณสฺสํ กมฺมุนฺโต เตนฺอุปสงฺกมิ ๑ เตน ไช ปน สมนเยน กถิการ-
 ทฺวาชฺสํ พฺราหฺมณสฺสํ ปรีเวสฺสา วคฺคติ ๑ อถ ไช ภควา
 เยน ปรีเวสฺสา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิตฺวา เขกมฺหํ อฏฺฐาติ ๑
 อทฺธสา ไช กถิการทฺวาโส พฺราหฺมณํ ภควนฺตํ ปิณฺทาย จิตํ
 ทิสฺวาน ภควนฺตํ เขคทโวจ อหํ ไช สมน กถามิ จ วปฺปามิ
 จ กถิตฺวา จ วปฺปิตฺวา จ ภุญฺชามิ ๑ ตฺวมนํ สมน กถสฺสํ
 จ วปฺปสฺสํ จ กถิตฺวา จ วปฺปิตฺวา จ ภุญฺชามิ ๑ อหฺมมฺิ
 ไช พฺราหฺมณ กถามิ จ วปฺปามิ จ กถิตฺวา จ วปฺปิตฺวา
 จ ภุญฺชามิ ๑ น ไช ปน สมน ปสฺสํ โภโต โคตมสฺส
 ยุตํ วา นงฺคตํ วา ผาถํ วา ปาปนํ^๑ วา พธิพฺพเช วา อถ
 จ ปน ภวํ โคตโม เขวมาห อหฺมมฺิ ไช พฺราหฺมณ กถามิ จ

๑ ย. ปาจนํ

๒๘๘] สุตฺตนิปาเต อุมกวมกฺกสฺส จตฺตํ กถิการทฺวาชฺสจฺจํ ๓๔๓

วปฺปามิ จ กถิตฺวา จ วปฺปิตฺวา จ ญฺญชามํติ ฯ อถ โห
กถิการทฺวาโห พฺราหฺมณฺณ ภาวณฺตํ คากาย อชฺฌณณาสี

[๒๘๘] กสฺสโก ปฏิจานาสี น จ ปสฺสํม เต กสฺ
กสฺ โน ปุจฺฉิตฺวา พฺรหฺมา ยถา ชาเนมุ เต กสฺ ฯ
สทฺธา พฺสํ ทโป วุจฺฉิ ปณฺณว เม ยฺยคนฺจกฺกํ
หิรํ อัสสา มโน โยคฺตํ สติ เม ผาตปาปํ ฯ
กายจฺจโต วจฺจกฺกโต อหาเร อุตฺเตเร ยโต
สจฺจํ กโรมิ นิตฺถานํ โสจฺจจฺจเม ปโมจํ ฯ
วิริยํ เม อรฺชโรยฺหํ โยคกฺกเขมาวิวาหนํ
คจฺจกฺกติ อนิวกคฺคณฺตํ ยตฺถ คนฺตฺวา น โสจฺจติ ฯ
เอวํ เม สํ กสฺ กจฺจจํ สํ โหติ อมคฺคผลตา
เอตํ กสฺ กถิตฺวาน สทฺทพฺพกฺกชา ปมฺมุจฺจกฺกติ ฯ

[๒๘๘] อถ โห กถิการทฺวาโห พฺราหฺมณฺณ มหิตฺยา กถฺปา-
ติยา ปายาสํ วทฺเตตฺวา ภาวโต อปฺปนาเมสิ ญฺญชตฺถ ภาวํ โคตโม
ปายาสํ กสฺสโก ภาวํ ยณฺหิ ภาวํ โคตโม อมคฺคผลํ กสฺ
กสฺกํติ ฯ

คากาณิกํคฺคเม อโฆชเนยฺยํ
สํปสฺสํคํ พฺราหฺมณฺณ เณสํ อมฺโม
คากาณิกํคํ ปนฺทนฺติ พฺรหฺมา
อเม สกํ พฺราหฺมณฺณ วุจฺจติเรสา ฯ

อญฺเณน จ เกวณฺโณ มเหสฺส

ชฺเฌนสวํ กุกกุจฺจุปฺสนํ

อนฺเนน ปาเนน อฺปฺยฺยสฺส

เชตฺตณฺหิ ตํ ปุณฺณเปกฺขสฺส โหตฺติ ๑

[๓๐๐] อถ กสฺส จาหํ โภ โคตม อิมํ ปายาสํ ทมฺมํติ ๑
 น ชฺวาทํ ตํ พฺราหฺมณ ปสฺสามิ สเทวเก โตเก สมารเก สพุทฺธม-
 เก สสฺสํณพฺราหฺมณินฺยา ปชาย สเทวมนุสฺสํย เยน โส ปา-
 ยาสํ ภูตฺโต สมนฺวา ปริณามํ คจฺฉนฺย อญฺญตฺร ตถาคตสฺส
 วา ตถาคตสวากสฺส วา เทน หิ ตวํ พฺราหฺมณ ตํ ปายาสํ อปฺป-
 หริเต วา นทฺเทหิ อปฺปาณเก วา อุกฺเก โอบีตาเปหฺติ ๑
 อถ โส กถิการทฺวาโช พฺราหฺมโณ ตํ ปายาสํ อปฺปาณเก อุกฺเก
 โอบีตาเปติ ๑ อถ โส โส ปายาสํ อุกฺเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิจฺฉายติ
 จิจฺจิจฺฉายติ สํมฺปายติ” สมนฺปายติ ๑ เสนฺยถาเม นาม อโยคุโธ
 ทิวสสํนตฺตฺโต อุกฺเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิจฺฉายติ จิจฺจิจฺฉายติ สํมฺปาย-
 ติ สมนฺปายติ เวนฺนเมว โส ปายาสํ อุกฺเก ปกฺขิตฺโต จิจฺจิจ-
 ฉายติ จิจฺจิจฺฉายติ สํมฺปายติ สมนฺปายติ ๑

[๓๐๑] อถ โส กถิการทฺวาโช พฺราหฺมโณ สวฺกฺโต โธมทฺฐ-
 ชาติ เยน ภควา เทนุปสํกมิ อฺปสํกมิตฺวา ภควโต ปาเทสฺสุ
 สิริสา นิปตฺติวรา ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิก-

๑ ย. พ. สมนฺปายติ สมนฺปายติ ๑

๓๐๓] สุตฺตนิပါတะ อุมกคฺคสฺส จตุตฺถํ กถิการทฺวาชฺสฺส ๓๔๓

กนฺตํ โภ โคตม ๑ เสงฺยถาเป โภ โคตม นิกฺกฺขฺชิตํ วา
อฺกฺกฺชฺเชยฺย ปฺปฺปจฺจนฺนํ วา วิวเรยฺย มฺพฺพหฺสฺส วา มคฺคํ
อาจิกฺกฺชฺเชยฺย อหฺรกาเร วา เทถปฺชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺขฺมฺนฺโต
รฺูปานิ ทกฺขฺนตฺติ เหวเมว โภตา โคตเมเน อเนกปริยาเยเน ธมฺโม
ปกาธิต ๑ เสงฺสํ ภาวนํ โคตมํ สฺรณํ คจฺฉามิ ธมฺมณฺจ
ภิกฺขุสงฺฆณฺจ อฺปาสํ มํ ภาวํ โคตโม ชาเรตุ อชฺชตฺตฺเต
ปาณเปตํ สฺรณํ คตํ ๑ ตเมยฺยํ ภาวํ โภโต โคตมสฺส สฺนฺติเก ปฺพ
พฺพชฺชํ ตเมยฺยํ อฺปสฺมปฺทนฺติ ๑ อตฺตฺถ ไช กถิการทฺวาชฺ
พฺราหฺมณ ภาวโต สฺนฺติเก ปฺพพฺพชฺชํ อตฺตฺถ อฺปสฺมปฺทํ ๑
อจฺฉิรฺปสฺมปฺนฺโน ไช ปนายสฺมา การทฺวาชฺ เภโก อฺปกฺขฺไจ
อฺปปฺมคฺโต อาคาเป ปฺหิตคฺโต วิหรนฺโต นจฺฉิรฺสฺส ยสฺสคฺตฺตฺถ
กฺกฺปคฺตา สฺมฺมเทว อาคารสฺมา อนคาริยํ ปฺพพฺพชฺชํ คทฺนคฺตฺ
พฺรหฺมจฺริยปริโยธานํ ทิฏฺฐเฐว ธมฺเม สยํ อภินฺนฺวา สจฺฉิณฺคฺวา
อฺปสฺมปฺชฺช วิหาสิ ชฺฉินา ชาติ อุตฺตํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ กรณฺนี
นาปํ อิตฺตคฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต ๑ อณฺณคโร ไช ปนายสฺมา
การทฺวาชฺ อรหํ อโหสิติ ๑

กถิการทฺวาชฺสฺส จตุตฺถํ ๑

อกฺขาติ วิภชติ อีธว ธมฺมํ
 ตํ กงฺขจฺฉิตํ มุนี อเนชํ
 ทุคฺคิยํ ภิกฺขุณฺมาหุ มคฺคเตสํ ฯ
 โย ธมฺมปเท สฺสเทสึเต
 มคฺเค ชฺวติ สณฺณโต สติมา
 อนวชฺชปทานิ เสวมาโน
 ตคฺคิยํ ภิกฺขุณฺมาหุ มคฺคชฺวํ ฯ
 ฉทนต์ กตฺวาน สฺสพฺพตานํ
 ปกฺขณฺที กุตฺตสฺสโก ปคฺคโก
 มายาฉํ อสณฺณโต ปตาโป
 ปฏฺฐิเปณ จ ปวํ ส มคฺคทฺฐํ ฯ
 เตเต จ ปฏฺฐิวิชฺฌิ โย คหฺนุโส
 สฺสควา อริยสํวโก สปณฺโณ
 สพฺเพ เน ตาทิสํสาติ ฌตฺวา
 อิติ ทิสฺวา น หาเปติ ตสฺส สทฺธา
 กถณฺนํ ทฺวเณน อสํปทฺทจํ
 สทฺธํ อสทฺธเรน สมนํ กเรยฺยาติ ฯ
 จุณทสัจจ ปณณม ฯ

សុត្តន្តនិបាតេ ចុរុក្ខកុស្តស្ត ឈ្នួនំ បរាភវសុត្តំ

[៣០៣] ៦ ខេណុមេ សុតំ ។ ខេកំ សម្មំ ភក្ខា សាវតុតិយំ
 វិហរតិ ឆេតវេន ខណាប័ណ្ណិកស្តស្ត ចារាវេ ។ ចត ខៃ ចឈុ-
 ត្រា ពេត្រា ឧភិក្កុណុតាយ រតុតិយា ឧភិក្កុណុតវណ្ណា កេតតកប្ប
 ឆេតវនំ ខៃភាសេតុវា យេន ភក្ខា តេនុស្តង្គមិ ចុស្តង្គមិតុវា
 ភក្ខវនុតំ ឧភិវាតេតុវា ខេកមនុតំ ឧឡុទាសី ។ ខេកមនុតំ ឌីតា ខៃ
 សា ពេត្រា ភក្ខវនុតំ កាតាយ ចឡុណាសី

[៣០៤] បរាភវនុតំ បុរិសំ	មមំ បុរុណាម តិច្ឆមំ
ភវនុតំ បុរុណុកមម	កំ បរាភវតិ មុខំ ។
សុវិទ្យាណ ភវំ តិច្ឆិ	តុវិទ្យាណ បរាភវិ
ធម្មកាណ ភវំ តិច្ឆិ	ធម្មតេស្តី បរាភវិ
ចិត្តិ កេតំ វិទ្យាណាម	បុគ្គលំ តៃ បរាភវិ ។
តុតិយំ ភក្ខា បុរុតិ	កំ បរាភវតិ មុខំ ។
ចន្ទនុត្តស្ត បិយា តិច្ឆិ	តនុតេ អ កុរុតេ បិយំ
ចន្ទតំ ធម្មំ វិទេតិ	តំ បរាភវតិ មុខំ
ចិត្តិ កេតំ វិទ្យាណាម	តុតិយោ តៃ បរាភវិ ។
តុតិយំ ភក្ខា បុរុតិ	កំ បរាភវតិ មុខំ ។
និព្វតាសីតំ សភាសីតំ	ចន្ទុទាតា ទ យោ អវិ
ចតតៃ កិច្ចបណ្ណាណ	តំ បរាភវតិ មុខំ

อิตฺติ เหน่ วิชาณาม	คตฺติโย โส ปราภโว ๑
จตุตฺถํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภวโต มุขํ ๑
โย มาตโร วา ปิตโร วา	ชินฺนุณํ คตฺติโยพฺพนํ
ปหุสฺสโต น ภวติ	คํ ปราภวโต มุขํ
อิตฺติ เหน่ วิชาณาม	จตุตฺถโต โส ปราภโว ๑
ปณฺณมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภวโต มุขํ ๑
โยพฺราหฺมณฺวสฺสํ ฌณฺวํ	อณฺณํ วาปี ฌณิพฺพกํ
มุสฺสํวาทน ฌณฺเจติ	คํ ปราภวโต มุขํ
อิตฺติ เหน่ วิชาณาม	ปณฺณโม โส ปราภโว ๑
ฌฏฺฐมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภวโต มุขํ ๑
ปหุสฺสโต ปุริโส	สทฺธิรณฺโณ สทฺธิสฺสโน
เอโก ภุณฺขติ สาทฺธิ	คํ ปราภวโต มุขํ
อิตฺติ เหน่ วิชาณาม	ฌฏฺฐโม โส ปราภโว ๑
สตุตฺตมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภวโต มุขํ ๑
ชาติถฺกฺโข ชนถฺกฺโข	โคตฺตถฺกฺโข จ โย นโร
สณฺณาคี อคฺคิมณฺเฑติ	คํ ปราภวโต มุขํ
อิตฺติ เหน่ วิชาณาม	สตุตฺตโม โส ปราภโว ๑
อฏฺฐมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภวโต มุขํ ๑
อิตฺถิรฺกฺโข สฺวาทฺกฺโข	อฏฺฐรฺกฺโข จ โย นโร
ถกฺโข ถกฺโข วินาเสติ	คํ ปราภวโต มุขํ

อิตติ เหน้ วิชานาม	อชฺโฆโม โส ปราภโว ๑
นวมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภโวโต มุขํ ๑
เสหิ ทาเวหิ อสฺนุคฺชฺโจะ	เวสียาสฺ ปทุสฺสติ
ทุสฺสติ ปราทาเวสฺ	คํ ปราภโวโต มุขํ
อิตติ เหน้ วิชานาม	นวม โส ปราภโว ๑
ทสฺมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภโวโต มุขํ ๑
อตฺตโยพฺพน โปโส	อาเนติ ทิมฺพทฺตณฺ
คสฺสํ อิตฺสํ น สฺปติ	คํ ปราภโวโต มุขํ
อิตติ เหน้ วิชานาม	ทสฺโม โส ปราภโว ๑
เอกาทสฺมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภโวโต มุขํ ๑
อิตฺถํ โสณฺทํ วิกิริณํ	ปฺริสํ วาปี คาทิสํ
อิตฺสํริยสฺมํ จเปติ	คํ ปราภโวโต มุขํ
อิตติ เหน้ วิชานาม	เอกาทสฺโม ปราภโว ๑
ทฺวาทสฺมํ ภควา พุรุหิ	กั ปราภโวโต มุขํ ๑
อปฺปโกโค มหาคโณห	ชฺคฺติเย ชายเต กุเต
โส ๑ รชฺชํ ปทฺถยติ	คํ ปราภโวโต มุขํ ๑
เอเต ปราภเว โตเก	ปณฺทิตฺโต สมนเวกฺขิย
อริยทสฺสํสํมฺปนฺโน	ส โลกํ ภชเต สิวณฺติ ๑

สุตฺตนิปาเต อรรควคฺคสุตฺตํ สุตฺตมํ วสฺสสฺสสุตฺตํ

[๓๐๕] ๗ เขวมฺเม สุตฺตํ ฯ เขถิ สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ วิหริตี
 เชตวเน อนาถปิตฺตํ อารามे ฯ อถ โห ภควา ปุพฺพพณฺห-
 สมนํ นิวาเสตฺวา ปตฺตจฺฉิรมาทาย สํวตฺถิํ ปิตฺตทาย ปาวิสี ฯ
 เตน โห ปน สมนเยน อคฺคิกการทฺวาสุตฺตํ พฺราหฺมณสุตฺตํ นิเวสฺสเน
 อคฺคิ ปชฺชติโต โหติ อากุตฺตํ ปคฺคหิตา ฯ อถ โห ภควา สํ-
 วตฺถิยํ สฺปทานํ ปิตฺตทาย จรมาโน เยน อคฺคิกการทฺวาสุตฺตํ
 พฺราหฺมณสุตฺตํ นิเวสฺสนํ เตนฺสปสงฺกมิ ฯ อทฺทสา โห อคฺคิกการ-
 ทฺวาโส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ ทฺวโร ๑ อากฺขณฺตํ ทิสฺสวาน
 ภควนฺตํ เขตทโวจ อเทฺรว มุณฺฑก อเทฺรว สมนก อเทฺรว
 วสฺสท ติจฺฉาหิตี ฯ

เขวํ วุตฺเต ภควา อคฺคิกการทฺวาสุตฺตํ พฺราหฺมณํ เขตทโวจ
 ชานาถิ ปน ตฺวํ พฺราหฺมณ วสฺสํ วา วสฺสทกรเน วา ชมฺเมติ ฯ
 น ชฺวาทิ โภ โคตม ชานามิ วสฺสํ วา วสฺสทกรเน วา ชมฺเม
 สํว เม ภวํ โคตโม ตถา ชมฺมํ เทเสตฺว ยถาหิ ชานเยยฺยํ วสฺสํ
 วา วสฺสทกรเน วา ชมฺเมติ ฯ เตน หิ พฺราหฺมณ สฺสุณฺหาถิ สํว
 มนฺตีกโรหิ ภาสิสฺสํมํติ ฯ เขวํ โภติ โห อคฺคิกการทฺวาโส
 พฺราหฺมโณ ภควโต ปจฺจุสฺสัสสี ฯ ภควา เขตทโวจ

[๓๐๖] โภโรโน อปนาถิ จ ปาปมกฺขิ จ โย นโร

วิปฺนฺนทิจฺฉิ มายาจิ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๐
เอกํ วา ทฺวิจํ วาบี	โยธ ปาณํ วิหิสฺสติ
ยสฺส ปาณํ ทยา นคฺติ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๒
โย หนฺติ อฺปรนฺธเรติ	คามานิ นิคฺมานิ ๑
นิคฺคาหโก สมนฺณวโต	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๓
คามํ วา ยทิ วารณฺณ	ยํ ปเรสํ มมายิตํ
เถยฺยา อทินฺนํ อานติ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๔
โย หเว อิตฺตมาทาย	ภุทฺตสมาโน ปตฺตายติ
น หิ เต อิตฺตมคฺคํ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๕
โย เว กิณฺณจิกฺขกมฺยตา	ปนฺนสฺสํ วสฺสํ ชนํ
หนฺตา กิณฺณจิกฺขมาเทติ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๖
โย อคฺคตฺเตตฺตํ ปฺรเหตฺตํ	ชนฺนํ ๑ โย นโร
สํกฺขิปฺปญฺโง มุสา พฺรุตฺติ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๗
โย ฌาตํ สํกฺขํ วา	ทาวเรสํ ปฏฺธิสฺสํ
สํกฺขา สมนฺนํ วา	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๘
โย มาตฺรํ วา ปิตฺรํ วา	ชินฺนํ กํ คตโยพฺพนํ
ปฺรหฺสฺนโต น ภวติ	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๙
โย มาตฺรํ วา ปิตฺรํ วา	ภวติ ภคินํ สํ
หนฺติ โรเสติ วาจา	คํ ชณฺณว วสฺสโต อิติ ๑ ๑๐
โย อคฺคํ ปุจฺฉโต สฺนโต	ชนฺนํ มนฺนํ สํ

ปฏิจฺจนฺนេน มนฺเตติ	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๑
โย ภคฺวา ปาปํ กมฺมํ	มา มํ ชณฺณวติ อิจฺฉติ
โย ปฏิจฺจนฺนํกมฺมํโต	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๒
โย เว ปรภุํ คุนฺตฺวา	ภคฺวา จ สํจิโฆนํ
อาคคํ นปฺปฏฺฐติ	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๓
โย พฺราหฺมณํ วา สมนํ วา	อณฺณํ วามี วณฺณพุกํ
มฺลํวาเทน วณฺณเจติ	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๔
โย พฺราหฺมณํ วา สมนํ วา	ภคฺคกาเถ อปฺปฏฺฐติ
โรเสติ วาจา น จ เทติ	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๕
อสคํ โยธ ปพฺรุตติ	โมเหณ ปตฺติคฺคณฺฐิโต
กิลฺยจฺจํ นิสฺสิคํสาโน	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๖
โย จตฺตานํ สมฺภุทํ	ปเว จ อวชานติ
นิหํโน เสน มาเนน	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๗
โรสโก กทฺวิโย จ	ปามีจฺฉโน มจฺฉวี สจฺ
อหฺริโก อโนตฺตปฺปํ	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๘
โย พุทฺธํ ปริภาสติ	อถ วา คสฺสํ สํวกํ
ปรีพฺพาชกํ คุนฺตฺวา	คํ ชณฺณว วสโต อิติ ๑ ๑๙
โย เว อนรํ สมนฺโต	อรํ ปฏฺฐานติ
โจโร สฺพหฺมเก โตเก	เอโส โห วสตาโม ๑ ๒๐
เอเต โห วสตา วุคฺคา	มยา ये เต ปภาสีตา ๑

น ชจุจฯ วสโต โหติ	น ชจุจฯ โหติ พุราหุมนเณ
กมฺมุนา วสโต โหติ	กมฺมุนา โหติ พุราหุมนเณ ฯ
ตทมินาบี ชานาถ	ยถา เมทํ นิตฺตํ
จณฺทาทปฺตโค โสปาโก	มาตฺตโค อิติ วิสฺตฺตโค
โส ยสฺสปรมมปฺตโค	มาตฺตโค ยํ สุตฺตํ
อากณฺณํ ตสฺสปฺตจํ	ชคฺติยา พุราหุมนฯ พุ ๑
โส เทวยา น อภิรฺยห	วิรัชํ โส มหาปถํ
กามราคํ วิราเชตฺวา	พุทฺธมฺโถกุปฺตโค อหุ ๑
น นํ ชาติ นิวาเรติ	พุทฺธมฺโถกุปฺตคฺติยา ฯ
อชฺฌณายิกกฺุเต ชาตา	พุราหุมนฯ มนุสฺสพฺพชฺวา
เต จ ปาเปสฺส กมฺเมสฺส	อภินฺทมนฺตํ
ทิจฺเจว รมฺเม คารยฺหา	สํมฺปฺราเย จ กุสฺสคฺติ ๑
น เน ชาติ นิวาเรติ	ทฺตฺตจจุจฯ ครฺหาย วา ๑
น ชจุจฯ วสโต โหติ	น ชจุจฯ โหติ พุราหุมนเณ
กมฺมุนา วสโต โหติ	กมฺมุนา โหติ พุราหุมนเณติ ฯ

[๓๐๗] เหวํ วุตฺเต อคฺคิกถาวทฺวาไซ พุราหุมนเณ ภควนฺตํ
 เขตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสงฺยุ-
 ธาบี นิกฺกฺุชฺชิตํ วา อุกฺกฺุชฺชเยยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา วิจเรยฺย มฺพ-
 หสฺสํ วา มคฺคํ อากิฏฺเษเยยฺย อนุชกาเร วา เตถปฺปฺสฺสํ ชาเรยฺย
 จกฺขฺมมนฺโต รูปานิ ทกฺขณคฺคิติ เหวเมวํ อเนกปริยาเยน โภตา

โคตเมน รมุโม ปกาสิโต เอสาห์ ภวนุत् โคตมं สรณं กุ-
 ฌามิ รมุนญจ ภิกขุสัณญจ อุปาสกं มं ภवं โคตโม ชาเรตุ
 อชชตคฺเค ปาณเปตं สรณं คตฺนติ ฯ

วสฺสสํ ๑

សុត្តន្តបិដក មុខងារសុត្តន្ត ឧទ្ទិស ធម្មត្ថសុត្តន្ត

[๓๐๘] ๘ กรณียมตุกกุศลเทศ

ຍນຸຕໍ ສໍນຸຕໍ ປຸກໍ ອກິສ໌ເມຈຸຈ

ឥតុកោ ចង ។ ឥតង ។

ต๋วโจ จตุต มุท อนติมานั ฯ

สนฺตฺตโก ๑ สฺมาร ๑

[illegible]

สนธิสัญญา ๑ นิปโก ๑

อปรคพโก กุเตตุ อนนุคิทุโร ฯ

น จ ชุทฺตํ สฺมาจเร ภิกฺขุ

ເຂົາ ພົມມະ ປະ ອຸປະຫະຍຸດ າ

สุจิโน วา เซมิโน โหนดุ

สพฺเพ สคฺคา ภวนฺตุ สํหิตคฺคา

เย เกจิ ปาณนาตคฺติ

ธยาโน วา ยาว ตตฺถ วิคตมิทฺโธ ๑

เอตํ สํคํ อธิฏฺเฐยฺย

พฺรหฺมเมตํ วิหารํ อธิมาหุ ๑

ทิจฺฉิณฺณํ อหฺนฺตคณฺมํ สํสวํ

ทตฺตํเนน สมนฺปนโน

กาเมสุ วิเนยฺย เสร

น ทิ ชาตุ คพฺภเสยฺยํ ปุณเรตฺติ ๑

เมตฺตสตฺตํ อฏฺฐมนํ ๑

สตฺตนิปาเต อรคคฺคตฺตํ นวมนํ เหมวตสตฺตํ

[๓๐๘] ๕ อชฺช ปณฺณรโส อโปสโส (อิติ สํคาคิโร ยถุโธ)

ทิพฺพยา รคฺคิ อปฺปจิจฺฉา

อโนมนามํ สํสวํ

หนฺต ปสฺสํสาม โคตมํ ๑

กจฺจิ มโน สุปฺนิหิโต

(อิติ เหมวโต ยถุโธ)

สพฺพภฺรฺเตสุ ตาทิโน

กจฺจิ อธิฏฺเฐ อนิฏฺเฐ จ

สํกฺกปฺปสฺสํ วสํกตา ๑

มโน จตฺตํ สุปฺนิหิโต

(อิติ สํคาคิโร ยถุโธ)

สพฺพภฺรฺเตสุ ตาทิโน

อโธ อธิฏฺเฐ อนิฏฺเฐ จ

สํกฺกปฺปสฺสํ วสํกตา ๑

กจฺจิ อทินฺนํ นาทิยติ	(อิติ เหมวโต ยกฺโข)
	กจฺจิ ปาณេสุ สณฺณโต
กจฺจิ อวรา ปมาทมฺหา	กจฺจิ ฌานํ น วิญฺจติ ฯ
น โส อทินฺนํ นาทิยติ	(อิติ สํสาตํวิโร ยกฺโข)
	อโถ ปาณេสุ สณฺณโต
อโถ อวรา ปมาทมฺหา	พฺพุโธ ฌานํ น วิญฺจติ ฯ
กจฺจิ มุสา น ภณฺติ	(อิติ เหมวโต ยกฺโข)
	กจฺจิ น ชีณพฺยุปปโถ
กจฺจิ เวฏฺฐิยํ นาท	กจฺจิ สมนฺมํ น ภาสฺติ
มุสา จ โส น ภณฺติ	(อิติ สํสาตํวิโร ยกฺโข)
	อโถ น ชีณพฺยุปปโถ
อโถ เวฏฺฐิยํ นาท	มนฺตา อคฺคํ จ ภาสฺติ ฯ
กจฺจิ น รชฺชติ กาเมสุ	(อิติ เหมวโต ยกฺโข)
	กจฺจิ จิตฺตํ อนาวิตํ
กจฺจิ โมหํ อติกฺกนฺโต	กจฺจิ ฌมฺเมสุ จกฺขมา ฯ
น โส รชฺชติ กาเมสุ	(อิติ สํสาตํวิโร ยกฺโข)
	อโถ จิตฺตํ อนาวิตํ
สพฺพโมหํ อติกฺกนฺโต	พฺพุโธ ฌมฺเมสุ จกฺขมา ฯ
กจฺจิ วิชฺชาย สมนฺนโน	(อิติ เหมวโต ยกฺโข)
	กจฺจิ สํสุทฺตจวารเณ

กจฺจิสฺส อาสวํ ชีณา
วิชฺชาย เจว สมนฺโน

สพฺพสฺส อาสวํ ชีณา
สมนฺนํ มุนิโน จิตฺตํ
วิชฺชาจฺรณสมนฺนํ
เชตฺตชฺชํ กัสฺสํ ชีวํ
มุนี วณฺสํ ฌายนฺตํ
สํหํ เอกจวํ นาคํ
อุปลงฺกมฺม ปุจฺฉาม
อภฺชาตวํ ปวตฺตวํ
พฺพุทฺธํ เวรภยาคฺคํ
กิสฺมํ โถโก สมนฺโน

กิสฺส โถโก อุปาทาย
ฉสฺส โถโก สมนฺโน

คณฺนเมว อุปาทาย
กตฺตมฺมํ อุปาทานํ
นียฺยานํ ปุจฺฉิตฺโต พฺพุทฺธิ

กจฺจิ นตฺติ ปุณฺณโก ๑
(อิตฺติ สํวาทิโร ยถุชฺช)

อโถ สํสฺสจฺจวโร
นตฺติ ตสฺส ปุณฺณโก ๑
กมฺมฺนา พยฺยปฺเปถ ๑
หนฺนท ปสฺสํ โคตมํ ๑
อุปาหารํ อโถปํ
เชทฺธิ ปสฺสํ โคตมํ ๑
กามสฺส อเนกฺขิณํ

มจฺจุปาสฺสโมจฺจํ ๑
สพฺพมฺมฺนปารคฺคํ
มยํ ปุจฺฉาม โคตมํ ๑
(อิตฺติ เหมวโต ยถุชฺช)

กิสฺมํ กุพฺพติ สฺนถวํ
กิสฺมํ โถโก วิหณฺณติ ๑
(เหมวตาคิ ภควา)

ฉสฺส กุพฺพติ สฺนถวํ
ฉสฺส โถโก วิหณฺณติ ๑
ยตฺถ โถโก วิหณฺณติ
กถํ ทฺวฺชา ปมฺมุจฺจติ ๑

ปณฺจ กามคฺคณา โถเก มโนชญฺชา ปเวทิตา
 เขตฺถ ฌนํ วิราเชตฺวา เขวํ ทุกฺขา ปมฺมุจฺติ ฯ
 เขตํ โถกสฺส นียฺยานํ อกฺขาคํ โว ยถาคถํ
 เขตํ โว อหฺมกฺขามิ เขวํ ทุกฺขา ปมฺมุจฺติ ฯ
 โกธฺสฺส ทรฺติ โธมํ โกรธ ทรฺติ ฌนฺณวํ
 อปฺปติฏฺเฐ อนาถมฺเพ โก คมฺภีเร น สํทติ ฯ
 สํพุทฺธา สํสํปนฺโน ปณฺณวฺวา สํสํมาหิโต
 อชฺฌตฺตสฺสณฺณํ สติมา โธมํ ทรฺติ ทฺตุทฺรํ ฯ
 วิรโต กามสฺสณฺณาย สํพุทฺธโยชนาติโก
 นนฺทิกาวปริกฺขิโน โส คมฺภีเร น สํทติ ฯ

คมฺภีรปณฺณํ นิปฺปนฺตฺถสฺส
 อภิญฺจํ กามภาเว อสฺสคฺคํ
 คํ ปสฺสสฺถ สํพุทฺธิ วิปฺปมฺมุคฺคํ
 ทิเพฺย ปเถ กมฺมานํ มเหสฺส
 อโนมนามํ นิปฺปนฺตฺถสฺส
 ปณฺณาททํ กามาถเย อสฺสคฺคํ
 คํ ปสฺสสฺถ สํพุทฺธิ สํเมธํ
 อวิเย ปเถ กมฺมานํ มเหสฺส ฯ

สัจฺจํ วต โน อชฺช สัจฺจปภาตํ สัจฺจจฺจิตํ
 ยํ อทฺทสํ สํพุทฺธํ โธมฺมิตฺตมฺมาสวํ ฯ

๓๑๐] สุตฺตนิปาเต อุมฺมวคฺคสฺส ทสฺมึ อากฺขวสฺสคฺคํ ๓๕๘

อิมํ ทสฺสคยฺกฺขา อิทฺธิมฺนุโต ยสฺสสฺสโน
สพฺเพ ทํ สฺวณฺมึ ยนฺติ ทฺวํ โน สฺสคฺคา อนฺนคฺคโร ฯ
เต มยฺมึ วิจฺจิสฺสํ คามา คามํ นคฺคา นคํ
นมนฺตฺมานา สมนฺพทฺธํ ขมนฺตฺส ๑ สฺขมนฺมคฺคนฺติ ฯ
เหมวตฺสคฺคํ นวมนํ ๑

สุตฺตนิปาเต อุมฺมวคฺคสฺส ทสฺมึ อากฺขวสฺสคฺคํ

[๓๑๐] ๑๐ เอมฺเม สฺสคํ ๑ เขกํ สมนฺมึ ภคฺวา อากฺขยํ
วิหฺรติ อากฺขวสฺสคฺคํ ยกฺขสฺสคฺคํ ภวเน ฯ อถ ไช อากฺขโก ยกฺโข
เยน ภคฺวา เทนฺปสฺสํกฺมิ อฺปสฺสํกฺมิตฺวา ภคฺวนฺตํ เขตฺทโวจ
นิกฺขม สมนฺนาติ ฯ สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา นิกฺขมิ ฯ ปวิสฺส สมนฺนาติ ฯ
สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา ปาวิสฺสี ฯ ทฺติยมนฺมึ ไช อากฺขโก ยกฺโข ภค-
วนฺตํ เขตฺทโวจ นิกฺขม สมนฺนาติ ฯ สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา นิกฺขมิ ฯ
ปวิสฺส สมนฺนาติ ฯ สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา ปาวิสฺสี ฯ ตฺติยมนฺมึ ไช
สฺส อากฺขโก ยกฺโข ภคฺวนฺตํ เขตฺทโวจ นิกฺขม สมนฺนาติ ฯ
สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา นิกฺขมิ ฯ ปวิสฺส สมนฺนาติ ฯ สํธาธุสฺสคฺคํ ภคฺวา
ปาวิสฺสี ฯ จตฺตมนฺมึ ไช อากฺขโก ยกฺโข ภคฺวนฺตํ เขตฺทโวจ นิกฺขม
สมนฺนาติ ฯ ห ขฺวาทํ อากฺขสฺสคฺคํ นิกฺขมิสฺสํ ยนฺเต กวณฺณยํ
ทํ กโรหิตฺติ ฯ ปณฺหนตํ สมนฺน ปฺจฺจนิสฺสํ สจฺเจ เม น พฺยา-

[௩௩௦]

กริษฐ์สั จิคุตฺ วา เต ชีมีถุสํามิ หทยํ วา เต ผาเลถุสํามิ
 ปาเทถุ วา คเหตุวา ปารคฺกาย ชีมีถุสํามิตี ฯ น ชฺวาหนตํ
 ปถุสํามิ สเทวเก โถเก สมารเก สพุรุมเก สสุตฺมณพฺราหฺมณียา
 ปชาย สเทวนนุถุสําย โย เม จิคุตฺ วา ชิเปยฺย หทยํ วา
 ผาเลยฺย ปาเทถุ วา คเหตุวา ปารคฺกาย ชิเปยฺย อมึ จ
 คุวํ อวฺสุโส ปุจฺจน ยทาการุชธิตี ฯ อถ ไช อวฺพโก ยกุโฆ
 ภควนตํ คาทาย อชฺฌภาสี

កំ ឥឡ វិគតំ ប្រតិស្តុត តេជ្ជំ

กั ๓ ๓ จินณ ๓ ขมาวหาติ

กั ลฺ หเว สํวตฺรํ รสํ

กถาวิ ชวตมาหุ เล่มที่ ๑ ๗

ឥតរូប វិញ្ញាណ បុរិស្ថត្ថ ពេញទំ

ธมฺโม สจฺจิณฺโณ สขฺมาวหาติ

ตจจ. หเว ตำคร. รณ

ປະຊາຊົນ ສັງຄົມ ເຊິ່ງຈຶ່ງ ຯ

กณฺ์ ๙ ๓๓๓ โอม

กถํ ํ ตรีคิ ฌณณวํ

កត្តា ទី ១ ពុទ្ធបរិស័ទ

កតំ តុ បរិតុឡតិ ។

สุดท้าย ครก โขม

อุปฺปมาเทน อธิษณวํ

วิริเยน ทุกขมจฺเจติ

ປວນພາຍ ປຣິດຊຸມຕິ າ

កតំ ឥ តរាគេ ឦណ្ឌំ

กถา สุนทรวิเทศ

กถํ สฺสํ กิตฺติํ ปปฺโปติ	กถํ มิตฺตานิ คณฺณติ
อสุมา โธกา ปวํ โธกํ	กถํ เปจฺจ น โสจติ ฯ
สทฺทหาโน อรหตํ	ธมฺมํ นิพฺพานปฏฺติยา
สฺสํสฺสํ ลภเต ปณฺณํ	อปฺปมตฺโต วิจฺจุชฺโณ
ปฏฺฐูปการํ ชฺรวา	อฺนุจํตา วินฺทเต ธนํ
สจฺเจน กิตฺติํ ปปฺโปติ	ททํ มิตฺตานิ คณฺณติ ฯ
ยสฺสํเต จตุโร ธมฺมา	สทฺธสฺสํ ธมฺเมสฺสิโน
สจฺจํ ธมฺโม ธิติ จาโค	ส เว เปจฺจ น โสจติ ฯ
อิจฺฉ อณฺเณมี ปุจฺฉสฺสํ	ปฺนฺนํ สํมณพฺราหฺมणे
ยถิ สจฺจา ทมา จาคา	ชนฺตุยา ภฺยโยธ วิชฺชติ ฯ
กถํ นุทานิ ปุจฺฉเยยฺม	ปฺนฺนํ สํมณพฺราหฺมणे
โยหํ อชฺช ปชานามิ	โย อคฺคโต สมนุปรายโก
อคฺคทาย วต เม พุทฺโธ	วาสายาพวิมาคฺมา ฯ
โยหํ อชฺช ปชานามิ	ยคฺคตฺ ทินฺนํ มหปฺปตํ
โส อหํ วิจฺวิสฺสํ	คามา คามํ ปฺรา ปวํ
นมนสฺสํมาโน สมนุทฺธํ	ธมฺมสฺสํ จ สฺสํมมตฺตนิ ฯ

อาพวกสฺสคฺคํ ทสฺมึ ฯ

สุตฺตนิปาเต อรรควคฺคสุตฺตํ เอกาทสํ วิชยสฺสทํ

[๓๑๒] .. จรํ วา ยถิ วา ทิฏฺฐํ	นิสินฺโน อุตฺถ วา สยํ
สมนฺนิยฺเชติ ปสาเวติ	เฮตฺสา กายสฺส อธิวฺชนา ฯ
อฏฺฐจินฺหารุหิ สยฺยตุโต	คจมนฺสาเวตฺปนโน
ฉวียา กาโย ปฏิจฺจนฺโน	ยถาภูตํ น ทิสฺสติ
อนคฺคปฺปโร อุตฺตรปฺปโร	ยกเปฬสฺส วคฺคิโน
หทยสฺส ปปฺผาสฺส	วคฺคสฺส มีหคฺคสฺส ฯ
สิงฺฆาณิกาย เชตสฺส	เสทสฺส ฯ เมทสฺส ฯ
โถหิตสฺส ตถิกาย	มิตฺตสฺส ฯ วสํสา ฯ ฯ
อถสฺส นวหิ โสเตหิ	อธฺสจํ สวคฺติ สพฺพทา
อกฺขิมฺหา อกฺขิคุตฺตโก	กณฺณมฺหา กณฺณคุตฺตโก
สิงฺฆาณิกา ฯ นาสฺโต	มฺุเชน วมเตกทา
มิตฺตํ เสมฺหํ ฯ วมคฺติ	กายมฺุหา เสทชฺชตฺติกา ฯ
อถสฺส สฺสสิวํ สีสํ	มคฺคตฺถคฺคสฺส ปุริตํ
สฺสโกโต นํ มณฺณคฺติ พาโต	อวิชฺชาย ปฺปรกฺขโต ฯ
ยทา ฯ โส มโต เสติ	อฺุทฺธมาโต วินฺตโก
อปวิฏฺฐโส สฺสํสาณสฺมิ	อนเปกฺขา โหนฺติ ฌาตโย ฯ
ชาทนฺติ นํ สฺสํวานา ฯ	สิงฺกาดา ฯ วกา กิมิ

กากา คิชฺฌมา จ ชาทนฺติ เย จญฺเณ สฺนฺติ ปาณินิ ฯ
 สุตฺวาน พุทฺธวณฺํ ภิกฺขุ ปญฺญาณวา อิท
 โส ไซ นํ ปริชานาติ ยถาภูตญฺหิ ปสฺสตี ฯ
 ยถา อิทํ ตถา เขตํ ยถา เขตํ ตถา อิทํ
 อชฺฌตฺตญฺจ พหิทฺธา จ กายเณ ฌนฺทํ วิราชเย ฯ
 ฌนฺทราคฺคิรฺตโต โส ภิกฺขุ ปญฺญาณวา อิท
 อชฺฌตฺตา อมตํ สฺนฺติ นิพฺพานปทมจฺจุตํ ฯ
 ทิปาทโกยํ อสฺสจํ ทฺวคฺชนฺโร ปริหีรติ
 นานากุณฺนปปริบฺโบ วิสฺสวณฺโต ตโต ตโต ฯ
 เขตาทิเสณ กายเณ โย มญฺเณ อุนฺณเมตเว
 ปวํ วา อวชาเนยฺย กิมนฺนตฺร อทสฺสํหาติ ฯ
 วิชยสฺสํ เขกาทสฺมํ ฯ

สุตฺตนิปาเต อุมฺมวคฺคสฺส ทฺวาทสฺมํ มุณิสฺสํ

[๓๑๓] ๑๒ สฺนฺถวาโต ภาณํ ชาคํ นิเกตา ชายเต รโห
 อนิเกตมสฺนฺถวํ เขตํ เว มุณิสฺสํ ๑
 โย ชาคมฺจุฉิซฺช น โรปเยยฺย
 ชายนฺตมสฺสํ นานุปฺเปเวจฺเจ
 ตมาหุ เขกํ มุณินํ จรณฺตํ

วาถว ชาถมฺหิ ธสฺสชฺชมานํ
 ปทุมํว โคเยน ธถิมฺปมานํ
 เนตารมณฺเณสํนณฺณเนยฺยํ
 คํ วาปี ธีรฺว มุณิ เวทยนฺติ ฯ
 โย โอคคฺคเณ ธมฺภโรวาทิชายติ
 ยสฺสํ ปเว วาจาปริยนฺตํ วทฺนฺติ
 คํ วตฺตวาคํ สฺสํมาหิตินฺทฺริยํ
 คํ วาปี ธีรฺว มุณิ เวทยนฺติ ฯ
 โย เว จิตฺตฺโต คสฺสวํ อชฺชชฺ
 ชิกฺขุจฺฉติ กมฺเมหิ ปาปเกหิ
 วมฺสํมาโน วิสํ สมนฺจ
 คํ วาปี ธีรฺว มุณิ เวทยนฺติ ฯ
 โย สณฺณตฺตฺโต น กโรติ ปาปํ
 ททโร จ มชฺชโล จ มุณิ ยตฺตฺโต
 อโรสเนยฺโย น โรเสติ กณฺจ
 คํ วาปี ธีรฺว มุณิ เวทยนฺติ ฯ
 ยทคฺคฺโต มชฺชณฺโต เสสฺสฺโต วา
 มฺปิณฺจํ ตเถถ ปรรทคฺคฺตฺตฺตํ
 นาทํ ถุคฺคํ นามิ นิปฺจุจฺวาที
 คํ วาปี ธีรฺว มุณิ เวทยนฺติ ฯ

มุนี จรณํ วิรตํ เมถุนํ
 โย โยพพเน น อุนนิภชฺชเต กุวจิ
 มทปฺปมาทา วิรตํ วิปฺปยุตฺตํ
 ตํ วาปี ธีรฺวา มุนิ เวทยนฺติ ฯ
 อญฺเฌาย โลกํ ปรมตฺตทสฺสํ
 โอฆํ สมฺมทํ อตฺตริย ตาที
 ตํ ฉินฺนคฺคณฺถํ อสฺสํ อนาสวํ
 ตํ วาปี ธีรฺวา มุนิ เวทยนฺติ ฯ
 อสฺมา อุกฺโก ทูรวิหารวฺจุตฺติโน
 คีหิ ทารโปสฺสํ อมโม จ สฺพุพฺโต
 ปรมปาณโรธาย คีหิ อสฺสญฺเฌโต
 นิจุจํ มุนี รกฺขติ ปาณิเน ยโต ฯ
 สิจฺฉิ ยถา นัถคิโว วิหฺงฺคโม
 หัสสฺสํ โนเปติ ชวํ กุทาจนํ
 เขวํ คีหิ นานุกโรติ ภิกฺขุโน
 มุนิโน วิวิคฺตสฺสํ วณฺมฺหิ ฉายโตติ ฯ
 มุนิสฺสฺสํ ทฺวาทสํ ฯ
 อรคฺคโค ปจฺจโม
 ตสฺสํทํ

อฺรโค ฌนฺนโย ชคฺค

วิสาณ กถิ จฺนุท จ

๓๑๕] สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุพฺพคฺคสฺส ปจํมํ รตนสฺสคฺคํ ๓๑๖

ปฺราภโว วสฺสโต เมตฺต เหมวตฺตพฺพโก อถ
วิษยํ มุณิ อรค วคฺคํ วทฺตติ พารสํ ฯ

สุตฺตนิปาเต ทุตฺติโย จุพฺพคฺคโค
ปจํมํ รตนสฺสคฺคํ

[๓๑๕] • ยานํธมฺมทานิ สํมาคทานิ
ภุมฺมทานิ วา ยานิ ว ธมฺมตฺถิกุเช
สพฺเพว ภูตา สํมมา ภวณฺตุ
อโถปํ สํกุกฺกุจฺจ สฺสณฺณํ ภาสิตํ
คสฺสมา หิ ภูตา นิสาเมถ สพฺเพ
เมตฺตํ กโรถ มานุสฺสียา ปชาย ฯ
ทิวา จ รตฺโต จ หรฺนฺติ เย พถิ
คสฺสมา หิ เน รกฺขถ อปฺปมคฺคตา ฯ
ยํ กิณฺณจฺจิ วิคฺคํ อธิ วา หุํ วา
สคฺคเคสฺส วา ยํ รตนํ ปณฺณํ
น โน สํมํ อตฺถิ ตถาคเตน
อิทฺมมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺณํ ฯ
เอเตน สจฺเจน สฺสวคฺคิ โหตุ ฯ
ชยํ วิรํคา อมตํ ปณฺณํ

ยทชฎคชา สัจจมนุณี สสมาหิโต
 น เตน ฐมนเม สัจจกถิ กิณฺณจิ
 อิทมฺปิ ฐมนเ รตนํ ปณฺณํ ๑
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ๑
 ยมฺพทฐเสฏฺฐโง ปวิณฺณณญํ สัจจํ
 สสมาธิมานนฺตริกณฺณมาหุ
 สสมาธินา เตน สโม น วิชฺชติ
 อิทมฺปิ ฐมนเ รตนํ ปณฺณํ ๑
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ๑
 เย ปุคฺคตา อฏฺฐสํคํ ปสฺสจฺจา
 จตฺตาริ เอตานิ ยุกฺขานิ โหนฺติ
 เต ทกฺขิณฺณยฺยา สัจจสัจจ สัจจกา
 เอเตสฺส ทินฺนานิ มหปฺปตฺตานิ
 อิทมฺปิ สัจจเ รตนํ ปณฺณํ ๑
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ๑
 เย สุปฺปยุคฺคา มนสา ทเพฺหน
 นิฏฺฐามิโน โคตมสัจจนฺมฺหิ
 เต ปคฺคตฺตปคฺคา อมตํ วิคฺขย
 ตทฺธา มุธา นิพฺพุตํ ญฺญชฺชานา
 อิทมฺปิ สัจจเ รตนํ ปณฺณํ ๑

๓๓๔] สุตฺตนิปาเต ทุคฺยสฺส จุฬวคฺคสฺส ปจฺมํ รตนสฺสคฺคํ ๓๖๘

เอเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ ๑
ยถินฺทชฺโธ ปชวี สฺโธ สฺยา
จตุพฺภิ วาเตภิ อสฺมปฺกมฺมึโย
ตถฺถมฺมํ สฺปฺปฺริตํ วทานิ
โย อริยสจฺจานิ อเวจฺจ ปสฺสตี
อิทฺมฺมึ สจฺเจ รตนํ ปณฺตี ๑
เอเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ ๑
เยริยสจฺจานิ วิภาวณฺติ
คฺมภีรฺปญฺเณน สฺสเทสฺसानิ
ภินฺนํ เท โหนฺติ ภุสฺสํปฺมคฺคา
น เท ภวํ อฏฺฐมฺมาทฺธิยณฺติ
อิทฺมฺมึ สจฺเจ รตนํ ปณฺตี ๑
เอเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ ๑
สฺหาวสฺสํ ทสฺสณสฺมปฺทาย
ตยสฺสํ ฆมฺมา ชฺหิตา ภวณฺติ
สฺกกายทฺธิจฺฉิ วิจฺฉิจฺฉนฺตญฺจ
สฺสํทพฺพํ วาปี ยทคฺคิ ภินฺนํ
จตุหฺปาเยหิ ๑ วิปฺปมฺคฺโค
ณ จาภิสํหานิ อภพฺโพ กาคฺคํ
อิทฺมฺมึ สจฺเจ รตนํ ปณฺตี ๑

เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ฯ
 กิณฺณจามี โส กมฺมํ กโรติ ปาปกํ
 กาเยน วาจาเยน เจตสํ วา
 อภพฺโพ โส ตสฺส ปฏิจฺจนาย
 อภพฺพตา ทิฏฺฐสฺส ปทสฺส วุฑฺฒา
 อิทมฺปิ สงฺฆे รตนํ ปณฺธิตํ ฯ
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ฯ
 วนฺตฺวปฺปคฺคฺมฺเพ ยถา มุตฺตํ สคฺคฺเค
 คิมฺหํ นมาสํ ปจฺจมฺมํ คิมฺहे
 ตถฺวปฺมํ ฐมฺมวํ อเทสฺย
 นิพฺพานคามิํ ปรมํ หิตาย
 อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ ฯ
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ฯ
 วโร วรณฺณ วรโห วราหโร
 วนฺตฺวปฺมํ ฐมฺมวํ อเทสฺย
 อิทมฺปิ พุทฺเธ รตนํ ปณฺธิตํ ฯ
 เอเตน สัจจเจน สัจจกถิ โหตุ ฯ
 ฐณฺโณ ปุราณํ นวํ นคฺคิ สัมภวํ
 วิรคฺคฺคิฏฺฐายคิเก ภวสฺส
 เต ฐณฺฬิชา อวิรพฺพิณฺนทา

นิพฺพนฺติ ชีวรา ยถายมฺปทํไป
 อิทมฺปิ สํวเฆ รตนํ ปณฺธํ ๑
 เขเตน สํวเจน สํวคฺคิ โหตุ ๑
 ยานํช ภูตานิ สํมาคตานิ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว ชนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺฐิตํ
 พุทฺธํ นมสฺสํว สํวคฺคิ โหตุ ๑
 ยานํช ภูตานิ สํมาคตานิ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว ชนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺฐิตํ
 ชมฺมํ นมสฺสํว สํวคฺคิ โหตุ ๑
 ยานํช ภูตานิ สํมาคตานิ
 ภูมฺมานิ วา ยานิ ว ชนฺตติฏฺเฐ
 ตถาคคํ เทวมนุสฺสํปฺฐิตํ
 สํวมฺมํ นมสฺสํว สํวคฺคิ โหติ ๑
 รตนสฺสคฺคํ ปจฺมํ ๑

สฤตฺถนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุพฺพคฺคสฺส ทุตฺติยํ อามคฺคฺชสฺสทํ

[๓๑๕] ๒ สํมาภิจฺจุคฺคกจฺจนกานิ จ

ปคฺคตปฺผตํ มฺหตปฺผตํ ทวิปฺผตํ

ธมฺเมเนน ททฺธํ สํคตมสฺสํมานา

น กามกามา อติกํ ภณนฺตฺติ ฯ ๑

ยทสฺสํมาโน สฺสํกตํ สฺสนิฏฺฐจฺจิตํ

ปเรหิ ทินฺนํ ปยตํ ปณฺณํ

สํถึนฺมมฺมํ ปรีกฺขชฺชมาโน

โส ภูชฺชสฺสํ กสฺสํป อามคฺคฺชํ ฯ ๑

น อามคฺคฺชโร มม กปฺปตฺตฺติ

อิจฺเจว ทฺวํ ภาสฺสํสิ พุรหฺมพฺพชฺช

สํถึนฺมมฺมํ ปรีกฺขชฺชมาโน

สํกฺขมฺมํเสหิ สฺสํชฺชเตหิ ฯ ๑

ปฺปจฺฉามิ ตํ กสฺสํป เขตมคฺคํ

กถํปกาโร ทว อามคฺคฺชโร

ปาณนาติปาโต วรเชทพฺพชฺช

เถยฺยํ มุสํสาวาโท นิกตํ วญฺจนานิ จ

ชชฺชณฺณกฺคตํ ปรรทวเสวนา

เขตํมคฺคฺชโร น หิ มํสํโกชนํ ฯ ๑

๓๑๕] สุตฺตนิปาเต ทุติยสฺส จุฬกฺกสฺส ทุติยํ อามคฺคสฺสทฺตํ ๓๗๓

เย อีร กาเมสฺส อสฺสณฺณตา ชนา
รเสสฺส คิทฺธา อสฺสจฺจมิสฺสตา
นคฺคตฺกทฺธิจฺจํ วิสฺมา ทฺรณฺนยา
เอตํมคฺคโธ น หิ มํสํโกชนํ ฯ
เย อฺฐสา ทารุณํ ปิฏฺฐจิมฺสิกา
มิตฺตทฺทฺทฺโณ นิกฺกกรุณาติมานิโน
อทานสฺสตา น จ เทนฺติ กสฺสจฺจิ
เอตํมคฺคโธ น หิ มํสํโกชนํ ฯ
โกโร มโต กมฺโภ ปจฺจุจฺจุชาปนา จ
มายา อสฺสสฺสา ภสฺสสฺสมุสฺสโย จ
มานาติมาโน จ อสฺสปฺภิ สฺนฺนุโว
เอตํมคฺคโธ น หิ มํสํโกชนํ ฯ
เย ปาปสฺสตา อินฺชา จ สฺฐจกา
โฆหารกฺกุฏา อีร ปาฏิฐบีกา
นรารมา เยธ กโรนฺติ ทิพฺพิสฺสํ
เอตํมคฺคโธ น หิ มํสํโกชนํ ฯ
เย อีร ปาณฺณสฺส อสฺสณฺณตา ชนา
ปเรสฺสมาทาย วิเหสฺสมุยฺยุตา
ทฺทฺสฺสํสฺสทฺทฺธา ผรฺุสา อนาทรา

เอตํคนฺโห น หิ มํสํโกชนํ ๑
 เอเตสํ คิทฺธา วิรุตฺตาติปาติโน
 นิจุยุยฺยา เปจุจฺจ ตมํ วชนฺติ เย
 ปตฺนฺติ สํคฺคา นิรบํ อวดีรา
 เอตํคนฺโห น หิ มํสํโกชนํ ๑
 น มจฺจมํสํ นานาสํกตํ
 น นคฺคิยํ (น มุณฺทิยํ ชฺฐา ชตฺถํ
 ชฺราชนานิ) นาคฺคิหุคฺคสํสํเสวนา
 เย วาปี โถเก อมฺวา พฺหุ คปา
 มนฺตาหุคฺคิ ยมฺมมฺคฺคสํเสวนา
 โสธเนติ มจฺจํ อวิคฺคิณฺณกงฺขํ ๑
 โย เตสํ คฺคฺคโต วิทิตินฺทริโย จเร
 ธมฺเม จิโต อชฺชวมทุกฺทเว รโต
 สํกฺคาติโค สํพุพฺพุชฺชปฺปทีโน
 น ติมฺปติ ทิฏฺฐสํสํเตสํ ชีโว ๑
 อิจฺเจตมคฺคํ ภาควา ปุณฺนปฺปนํ
 อกฺขาสํ นํ เวทฺยิ มนฺตปารคฺค
 จิตฺราหิ คาทาหิ มุณิปปกาธยิ
 นิรามคนฺโห อติโต ทฺรณฺนโย ๑
 สํคฺควาน พุทฺธสํสํ สํภาสํคิ ปทํ

๓๑๖] สุตตนิปาเต ทุตติยสูตร จุฬวคฺคสูตร ทตฺติยํ หิริสูตรํ ๓๑๕

นิรามคฺคํ สัพพทฺถขปฺปนํ
นํจมนิ วณฺติ ตถาคคฺคํ
ตคฺคเกว ปพฺพชฺชมโรจยิตฺถาติ ฯ
อามคฺคสูตรํ ทุตฺติยํ ฯ

สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสูตร จุฬวคฺคสูตร ทตฺติยํ หิริสูตรํ

[๓๑๖] ๓ หิริสูตรํ วิชิตฺจุนฺมานํ
สชาหฺมสมฺมิ อิติ ภาสฺมานํ
สยฺหานิ กมฺมานิ อนาทิยนฺตํ
เนโส มมนฺติ อิติ นํ วิชณฺณา ฯ
อนนฺวยํ มียํ วาจํ โย มิตฺเตสฺส ปกฺกพฺพิ
อกโรนฺตํ ภาสฺมานํ ปริชานนฺติ ปณฺฑิตา ฯ
น โส มิตฺโต โย สทา อปฺปมตฺโต
เกทาสฺสํ รนฺธเมวานุปสฺสํ
ยสฺมึ ๑ เสติ อวสฺสํ ปตฺโต
ส เว มิตฺโต โย ปเรหิ อเกชฺโซ ฯ
ปามุชฺชกรณํ ฌานํ ปสฺสํวหนํ สฺขํ
ผณฺนิสฺโส ภาเวติ วหนฺโต โปวีสํ ชฺรํ ฯ
ปวิเวกรสํ ปิตฺวา รสํ อปฺปสฺมสฺส ๑

๓๑๘] สุกฺคินิปาเต ทุคฺคิยธฺมฺมํ จุฬวคฺคธฺมฺมํ จตุคฺคํ มงฺคธฺมฺมํ ๓๑๘

อนากุตา จ กมฺมุนฺตา	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
ทานญฺจ ฐมฺมจฺริยา จ	ฌาตกานญฺจ ธงฺกโห
อนวชฺชานิ กมฺมานิ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
ถารตี วิรตี ปาปา	มชฺชปานา จ สจฺจโม
อปฺปมาโท จ ฐมฺเมสฺสุ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
การโว จ นิวาโต จ	ธฺนุคฺคฺจํ จ กตญฺญตา
กาเถน ฐมฺมธฺมฺมํ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
ชนฺตี จ โสวจฺจสฺสตา	ธมฺมานญฺจ ทสฺสนํ
กาเถน ฐมฺมธฺมฺมํ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
คโป จ พุทฺธมฺมจฺริยา	อริยสฺสจฺจานทสฺสนํ
นิพฺพานธฺมฺมจฺริยา จ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
สุจฺจธฺมฺมํ โถกธฺมฺเมหิ	จิตฺตํ ยธฺมฺมํ น กมฺปติ
อโสภํ วิรชํ เชนํ	เอตมฺมงฺคตมฺมุตฺตมํ ๑
เอตาทิสฺสานิ กตฺวาน	สพฺพตฺตมปฺราชาตา
สพฺพตฺตํ โสคฺคํ กจฺจนฺติ	คณฺเฑสฺสํ มงฺคตมฺมุตฺตมฺมุตฺติ ๑
มงฺคธฺมฺมํ จตุคฺคํ ๑	

สัจจกนิปาเต ทุตติยสูตร จุฬวคฺคสูตร ปณฺณมํ สัจฺจโถมสัจจกํ

[๓๓๘] ๕ เชนฺนเม สัจฺจํ ๑ เขกํ สมนํ ภควา คยายํ วิห-
 รัติ ฆฏิกตมณฺเฑ สัจฺจโถมยคฺคสูตร ภวเน ๑ เทน โห ปน สมนเณ
 ชโร ๑ ยคฺโข สัจฺจโถโม ๑ ยคฺโข ภควโต อวิหฺมุเร อติฏกมนฺติ ๑
 อถ โห ชโร ยคฺโข สัจฺจโถมํ ยคฺโข เอกทโวจ เอโส สมนนฺติ ๑
 เนโส สมนนฺ สมนโก เอโส ยาว อหํ ปชานามิ ยถิ วา
 สมนนฺ ยถิ วา สมนโกติ ๑ อถ โห สัจฺจโถโม ยคฺโข เชน
 ภควา เทนุปลงฺกมิ อฺปลงฺกมิตฺวา ภควโต กายํ อฺปนาเมสี ๑
 อถ โห ภควา กายํ อฺปนาเมสี ๑ อถ โห สัจฺจโถโม ยคฺโข ภควนฺตํ
 เอกทโวจ ภายสี มํ สมนนฺติ ๑ น ชฺวาหฺนตํ อวฺสุโส ภาयามิ อปฺปี
 ๑ เท สมนฺตฺโส ปาปโกติ ๑ ปณฺณนฺตํ สมนนฺ ปุจฺฉิตฺตํ สามี สเจ
 เม น พฺยาภาสี จิตฺตํ วา เท ชฺวีตฺตํ สามี หทฺยํ วา เท
 ฌาณตฺตํ สามี ปาเทสฺสุ วา คเหตฺวา ปารคฺคฺกาย ชฺวีตฺตํ สามีติ ๑
 น ชฺวาหฺนตํ อวฺสุโส ปตฺตํ สามี สเทวเก โถเก สมารเก สปุรหฺม-
 เก สตฺตํ สมนพฺราหฺมณฺนิยา ปชาย สเทวมนุสฺสํ ยโย เม จิตฺตํ
 วา ชฺวีเปยฺย หทฺยํ วา ฌาณยฺย ปาเทสฺสุ วา คเหตฺวา ปาร-
 คฺคฺกาย ชฺวีเปยฺย อปฺปี ๑ ตวํ อวฺสุโส ปุจฺฉนฺ ยทาภวตฺตํ ๑
 อถ โห สัจฺจโถโม ยคฺโข ภควนฺตํ คากาย อชฺฌณภาสี

[๓๓๙] ราโค ๑ โทโส ๑ กุโคณิทานา

๓๒๑] สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุพฺพคฺคสฺส ฌฏฺฐํ ธมฺมจฺริยสฺสคฺคํ ๓๗๘

อวคฺติ รตฺติ โถมหํโส กุโธชา
กุโธ สมนฺนุช่าย มโน วิตถกฺกา
กุมารกา ชงฺกมิวสฺสชฺชนฺติ ฯ
ราโค ฯ โทโส ฯ อิตฺตนิทานา
อวคฺติ รตฺติ โถมหํโส อิตฺตชา
อิตฺต สมนฺนุช่าย มโน วิตถกฺกา
กุมารกา ชงฺกมิวสฺสชฺชนฺติ ฯ

เสฺนหชา อตฺตตฺตมฺภกฺกา นิโกฺรชฺชเสฺว ชนฺธชา
ปฺปญฺญ วิสฺสคฺคา กาเมสฺสุ มาตฺตวาว วิตฺตา วเน ฯ
เย นํ ปชานนฺติ ยโตนิทานํ
เต นํ วิโนเทนฺติ สฺสโนหิ ยถุช
คตฺตคฺควํ โธมฺมิมนํ ตรนฺติ
อติณฺณปฺปพฺพิ อปฺปนพฺภวายาติ ฯ
สฺสจฺจิโถมสฺสคฺคํ ปณฺณมํ ฯ

สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุพฺพคฺคสฺส ฌฏฺฐํ ธมฺมจฺริยสฺสคฺคํ

[๓๒๑] ๖ ธมฺมจฺริยํ พุรหฺมจฺริยํ เขตฺทาหุ วสฺสคฺคํ
 ปพฺพชฺชิตฺตํ เจ โหติ อคฺคารสฺสมา ธนฺคาริยํ ฯ
 โส เจ มุชฺรชฺชาติโก วิเหสํภริโต มิค

สฤตตนิปาเต ทุติยสฺส จุฬวคฺคสฺส

สํกตํ พุราหฺมนธมฺมิกสํกตํ

[๓๒๒] ๗ เขวมุเม สู้ต์ ๑ เขก สัมย ภควา สāvasthiyā
 วิหริติ เขตวเน อนาลปญฺจิกัสส อารามे ๑ อถ ไช สัมพุทฺธา
 โกสฺสธกา พุราหุณฺณมหาธāธา ชิณฺณา วุชฺชวมา มหุตฺตกา อทฺธ-
 คตา วโย อนุปฺปตฺตา เยน ภควา เทนฺปสฺสํกมฺมัสส อฺปสฺส-
 กมิตฺวา ภควตา สทฺธิ สัมโมทิตฺสํ สัมโมทนียํ กถํ สāvasthiyā
 วีตีสāเรตฺวา เขกมฺหุตํ นิสฺสิตฺสํ ๑ เขกมฺหุตํ นิสินฺหา ไช เต
 พุราหุณฺณมหาธāธา ภควนฺตํ เขตทวโจํ สันฺทิสฺสํนฺติ นุ ไช โก
 โคตม เขตฺวหิ พุราหุณฺนา ปฺปราคāณํ พุราหุณฺณāณํ พุราหุณ-
 ณฺเมติ ๑ น ไช พุราหุณฺนา สันฺทิสฺสํนฺติ เขตฺวหิ พุราหุณ-
 นāณํ ปฺปราคāณํ พุราหุณฺณāณํ พุราหุณณฺเมติ ๑ สāvasthiyā โน ภวํ
 โคตโม ปฺปราคāณํ พุราหุณฺณāณํ พุราหุณณฺมํ ภāสํคํ สเจ
 โภโต โคตมสฺส อคฺคฺวติ ๑ เทน หิ พุราหุณฺนา สฺสณฺณก สāvasthiyā
 มนสิกโรธ ภāสิสฺสāมมิติ ๑ เขวํ โภตติ ไช เต พุราหุณณฺมหา-
 ธāธา ภควโต ปจฺจุสฺสัสสํ ๑ ภควา เขตทวโจ

[๓๒๓] ชิสโย ปุพฺพกา อากฺโข สํญญตคฺคตา คปฺปสํสโน
 ปญฺจ กามคฺคเน หิตฺวา วคฺคทคฺคณจาริตฺตํ ฯ
 น ปสฺสุ พฺรหฺมาหฺมณานากฺโข น หิรณฺณํ น ธานียํ
 สํชฺฌนายนฺนธณฺณากฺโข พฺรหฺมํ นิชฺฌํ อปาทยฺมํ ฯ

ยัม เนลํ ปกคํ อาสึ
 สทฐาปกตเมธานํ
 นานารตฺเทหิ วตฺเทหิ
 ฌีตา ชนปทา ฐฐา
 อวชฺฌา พฺราหฺมณา อาสึ
 น เน โกจิ นินวาเรตี
 อชฺชจฺจตฺตาฬํ วสฺสํ
 วิชฺชาจฺจรณปรีเยชฺชํ
 น พฺราหฺมณา อญฺญมคฺคํ
 สมนฺนํเยเนว สํวาสํ
 อญฺญตฺร ตมฺหา สมนยา
 อนฺตรา เมถุนํ ชมนํ
 พฺรหฺมจฺจริยญฺจ สํตญฺจ
 โสวจํ อวิหีสญฺจ
 โย เนลํ ปรมิ อาสึ
 ส วามิ เมถุนํ ชมนํ
 ตสฺส วตฺตมฺนุสฺสิกฺขนฺตา
 พฺรหฺมจฺจริยญฺจ สํตญฺจ
 ตณฺหุตํ สยมนํ วตฺตํ
 ชมนเมว สโมธานฺตฺวา

ทวารภคฺตํ อปฺปญฺจิตํ
 ทาทเว ตทมนฺนํ ๑
 สยเนหาเวสฺสเกหิ จ
 เค นมสฺสํ พฺราหฺมणे ๑
 อชฺชเยชา ชมนมฺภทฺธิตา
 กุตฺตวาเรสฺส สพฺพโส ๑
 (โกมาร) พฺรหฺมจฺจริยํ จรียํเต
 อจฺจํ พฺราหฺมณา ปฺเร ๑
 นมฺ ภาริยํ กิณฺณํ เค
 สจฺจตนฺตฺวา สมนโรจยํ ๑
 อุตฺตเวรณนิมฺปติ
 นาสฺสํ คจฺจณฺติ พฺราหฺมณา ๑
 อชฺชวํ มทฺทวํ คปํ
 ชนฺติญฺจามิ อวณฺณยํ ๑
 พฺรหฺมา ทพฺพปรกฺกโม
 สฺสึนฺนุเตน นาคมา ๑
 อีเรเก วิณฺญฺชาติกา
 ชนฺติญฺจามิ อวณฺณยํ ๑
 สปฺมึเตตญฺจ ยาจิย
 คโค ยญฺญมกปฺปยํ

๓๒๓] สุตฺตนิปาเต ทุติยสฺส จุฬกุกฺกสฺส สุตฺตมํ พุราหุณณมมิกสฺสคฺคํ ๓๘๓

อฺปฺปจฺจิตฺตมํ ยณฺณสฺสํ	นาสฺสํ คาโว หนฺนํ เต ๑
ยถา มาตา ปิตา ภาคา	อณฺเณ วาปี ๑ ฌาตกา
คาโว โน ปรมา มิตฺตา	ยาสุ ฌายนฺติ โยสฺสกา ๑
อนฺนทา พตฺตา เจตา	วณฺณทา สฺสฺสา ตถา
เชตมคฺคกฺกํ ฌตฺวา	นาสฺสํ คาโว หนฺนํ เต ๑
สฺสฺมาตา มหากายา	วณฺณวณฺโโต ยสฺสํติโน
พุราหุณฺนา เถหิ ฌมฺเมหิ	กิจฺจากิจฺจเจสฺส อสฺสํกา
ยาย โถเก อวคฺคิํ	สฺสเมธิตฺถยมนฺปสา ๑
เตสํ ชาติ วิปตฺตาโส	ทิสฺวาน อนฺโตะ อนฺ
ราชโน ๑ วิทยาการํ	นาวิโย ๑ สมนฺตกฺกตา
รเถ จาชณฺณสฺยคฺเต	สฺสฺสเถ จิตฺตสฺสิพฺพเน
นิเวสฺสเน นิเวสฺเส ๑	วิภคฺเต ภาคโส มิเต
โคมณฺทตฺตปริพฺพพฺทํ	นาวิวรคณายคํ
อฺพารํ มานสํ โภคํ	อภิสฺสณายิสฺสํ พุราหุณฺนา ๑
เต ตตฺถ มนฺเต คนฺเถตฺวา	โฆฏฺถากํ ตทฺฐปาคมํ
ปหฺนฺตธนณฺณโยสฺสิ	(ยสฺสํ พหุ เต วิคฺคํ)
	ยสฺสํ พหุ เต ฌนํ ๑
คโต ๑ ราชา สณฺณคฺโต	พุราหุณฺเนหิ รเถสฺสโก
อสฺสํเมธํ ปริสฺสเมธํ (สมนฺมาปาสํ) ราชเปยฺยํ นิรคฺคพํ ๑	

๑ ย. ปริพฺพพฺทํ ๑

เอเต ยาคะ ยชิตฺวาน	พฺรหฺมณานํ อทา ฐนํ
คาโว สยเนจฺจ วตฺตเนจฺจ	นารียะ จ สํมตฺตกา
รเถ จาชนฺเนยฺยํคฺเต	สัจฺจเต จิตฺตสัพฺพะเน
นิเวสนานิ รมนานิ	สัจฺจวิภคฺตานิ สัพฺพะโส
นानาธมฺมสัจฺจ ปฺรเวคฺคา	พฺรหฺมณานํ อทา ฐนํ ๑
เต จ ตคฺค ฐนํ ตทฺธา	สํนฺธิธึ สํมโรจยฺ
เตสํ อิจฺฉาवตฺตณฺณานํ	ภียโย ตณฺหา ปวตฺตมถ
เต ตคฺค มนุสฺเส คณฺเถคฺคา	โอกฺกาทํ ปุณฺณปาคฺมํ ๑
ยถา อาโป จ ปจฺวี จ	หิรณฺณํ ธนธานียํ
เอวํ คาโว มนุสฺสํ	ปฺริกฺขารโ สโ หิ ปาณินํ
ยชฺสสฺสํ พหุ เต วิคฺคํ	ยชฺสสฺสํ พหุ เต ฐนํ ๑
คโต จ ราชฯ สยฺมคฺโต	พฺรหฺมณฺเห รเถสโ
เนกา สคฺคสฺสสฺสโย	คาโว ยณฺเณ อฆาตฺติ ๑
น ปาทา น วิสาเณน	นาสฺสํ หึสฺสนฺติ เกณจิ
คาโว เอพฺพสฺมานา	โสวทา กุมฺภทฺฐนา
ตา วิสาเณ คเหตฺวาน	ราชฯ สคฺคเณ ฆาตฺติ ๑
คโต จ เทวา ปิตโร	อินฺโท อสฺสรภฺทสา
อธมฺโม อิติ ปกฺกนฺทํ	ยํ สคฺคํ นิปตฺติ คเว ๑
คโย โรคา ปฺเร อาสฺมํ	อิจฺฉา ธนสํมณฺชวรา
ปสฺสนฺเนจฺจ สมารมฺภา	อฏฺฐาณวฺตุคิมาคฺมํ ๑

๓๒๔] สุตตนิปาเท ทุติยสูตรํ อหุพคฺคสูตรํ สุตตมํ พุราหุณณมมิกสูตรํ ๓๒๕

เฮโส อมฺโม ทนฺทานํ	โถกฺกนฺโต ปุโรณ อหุ
อหุสฺสกาโย หณฺณนฺติ	ธมฺมา ธฺนนฺติ ยาสกา ฯ
เฮวเมโส อนฺนธมฺโม	โปราโณ วิณฺญนครฺหิโค
ยตฺถ เอตฺถํ ปสฺสตี	ยตฺถํ ครหตี ชโน ฯ
เฮว ธมฺเม วิยาปเน	วิภินฺนา สํกฺกตเวสฺสิกา
ปญฺญ วิภินฺนา ชคฺติยา	ปตี ภริยา อวณฺณณ ๑
ชคฺติยา พุราหุณฺณ ๑	เย จณฺเณ โคตฺตกรฺกชิตา
ชาติวาทํ นิรํภคฺวา	กามานํ วสฺมปาคมนฺติ ๑

[๓๒๔] เหว อุตเต เต พุราหุณณมหาสาธา ภควนฺตํ เขต-
ทโวจํ อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม อภิกฺกนฺตํ โภ โคตม เสยฺย-
ถามิ โภ โคตม นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺเชยฺย ปฏิจฺฉนฺนํ วา
วิจเรยฺย มุพฺพหฺสฺส วา มคฺคํ อจฺจิกฺขเยยฺย อนฺนการเว วา
เตถปชฺชิตํ ธาเรยฺย จกฺขฺมณฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตตี เหวเมว
ภิกฺขา โคตเมน อนนฺกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต เอเต มย
ภควนฺตํ โคตมํ สฺรณํ คจฺฉาม ธมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ อฺปาสฺสเก
โน ภวํ โคตโม ธาเรตุ อชฺชตฺตเต ปาณเปเต สฺรณจฺกเตติ ฯ
พุราหุณณมมิกสูตรํ สุตตมํ ๑

๓ ส. ย. เหว ๑ พ. กามานํ วสฺมาคมฺ ๑

สํวทนต์ปาเต ทุตฺติยสํวทนต์ จุพฺพคฺคสํวทนต์ อฏฺฐจํมํ นาวาสํวทนต์

[๓๒๕] ๘ ยสฺมา หิ ชมฺมํ ปุริโส วิชฌณฺนา

ชินฺทวํ นํ เทวตา ปุชฺเชยฺย

โส ปุชฺชิตฺวา ตสฺมိํ ปตฺตนุจิจฺจโต

พหุสํวทนต์ ปาตุกโรติ ชมฺมํ ฯ

คทฺถจิกฺคฺควาน นิสฺสมํ ชโร

ชมฺมานุชมฺมํ ปฏิปชฺชมาโน

วิญญู วิภาวํ นิปฺปโน จ โหติ

โย ตาทิสํ ภชฺติ อปฺปมตฺโต ฯ

ชุทฺทกญฺจ พาสํ อฺปเสวมาโน

อนาคคตฺตญฺจ อสฺสยฺยกญฺจ

อิเชว ชมฺมํ อวิภาวยิตฺวา

อวิตฺติณฺณกฺโข มรณํ อฺเปติ ฯ

ยถา นโร อापคํ โอตฺตริตฺวา

มโหทกํ สติตํ สํวทนต์

โส วุชฺชมาโน อนุโสตฺตคามิ

กํ โส ปเร สกฺขติ คารเยตุํ ฯ

คเถว ชมฺมํ อวิภาวยิตฺวา

พหุสํวทนต์ อนิสํสมยฺยตุํ

สยํ อชานํ อวิตฺติณฺณกฺโข

กาลณญฺ ๑ สัจจํ คุรุณํ ทสฺสํนาย
 ฌมฺมํ กถํ เชรยิตํ ฌณณญ
 สฺสณฺณยฺย สกฺกทจฺจ สฺสภาสิตานิ ฯ
 กาเลณ คจฺจเณ คุรุณํ สกาสํ
 กมฺภํ นินฺรํกตฺวา นินฺวาตจฺจตฺตํ
 อตฺถํ ฌมฺมํ สํยมนํ พุทฺทมจฺจริยํ
 อนุสฺสํเร เจว สมนฺมาจเร ๑ ฯ
 ฌมฺมาราโม ฌมฺมรโต
 ฌมฺเม จีโต ฌมฺมวินิจฺฉณณญ
 เนวาจเร ฌมฺมสนฺโทสฺสวาทํ
 คจฺจเณหิ นํเยถ สฺสภาสิตเณหิ ฯ
 หสฺสํ ๑ ฌปฺปํ ปริเทวํ ปโทสํ
 มายากตํ กุหนํ คิทฺธิมานํ
 สํวรมฺภกทกฺกสฺสํกสํวามฺจุณํ
 หิตฺตฺวา จเร วิคฺคมโท จิตฺตโต ฯ
 วิณฺณวาทสํวารานิ สฺสภาสิตานิ
 สฺสคณฺจ วิณฺณวาท สํมาริสํวํ
 น คสฺสํ ปณฺณว ๑ สฺสคณฺจ วชฺศมฺมิติ
 โย สํหาโส โหติ นโร ปมตฺโต ฯ
 ฌมฺเม ๑ เย อริยปฺปเวทิตเณ วทา

๓๒๗] สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุฬวคฺคสฺส ทสฺมึ อฏฺฐจฺานสฺสคํ ๓๘๘

อนฺตุตฺตรา เต วจสฺสา มนสฺสา กมฺมุนา จ
เต สฺนฺติโสฺรจฺจตฺตมาริสฺสณฺจिता
สฺสคฺสสฺส ปณฺณาย จ สํวรมชฺฌกฺขิตฺติ ๑
กิตฺตสฺสคํ นวมํ ๑

สุตฺตนิปาเต ทุตฺติยสฺส จุฬวคฺคสฺส ทสฺมึ อฏฺฐจฺานสฺสคํ

[๓๒๗] ๑๐ อฏฺฐสฺสทถ นิสฺสํทถ โก อตฺถโก สฺสํเพน โว
อากฺขรณํ หิ กา นิตฺถา สํสฺสทวิทฺธาน รุปฺปคํ ๑
อฏฺฐสฺสทถ นิสฺสํทถ ทพฺพํ สิกฺขสฺสท สฺนฺติยา
มา โว ปมคฺเต วิณฺณาย (มจฺจุราชา) อโมหฺยคฺคท วสฺสานุเต ๑
ยาย เทวา มนุสฺสํสา จ สฺสिता ทิฏฺฐสฺสทติ อตฺถิกิ
คฺคเรคํ วิสฺสคฺคิกํ ชโลน โว มา อปฺปจฺจคา
ชณฺดาตฺตํ หิ สํสฺสทติ นิริยมฺหิ สํมปฺปิตา ๑
ปมาโท รโห ปมาทา ปมาทานุปฺปิตโต รโห
อปฺปมาเทน วิชฺชาย อพฺพเพ^๒ สํสฺสทคฺคทโนติ ๑
อฏฺฐจฺานสฺสคํ ทสฺมึ ๑

๓๘๐ สุตตฺถนุตฺตํ ๒๒ ขุทฺทกนิกายสุตฺต สุตฺตนิปาโต [๓๒๘]

สุตฺตนิปาเต ทุตฺตยสฺส จุพฺพคฺคสฺส เอกาทสํ ราชุสฺสสุตฺตํ

[๓๒๘] ๑๑ กจฺจิ อภินฺทวํสา นาวชานาถิ ปณฺทิตํ
 โธกฺกาธโร มนุสฺสํ กจฺจิ อปฺปิโต ตยา ๑
 นาหํ อภินฺทวํสา อวชานามิ ปณฺทิตํ
 โธกฺกาธโร มนุสฺสํ นิจุจํ อปฺปิโต มยา ๑
 ปญฺจ กามคฺคเณ ทิฏฺฐวา ปิยฺรูปे มโนรมเ
 สฺสทฺธาย ฆรฺวา นิกฺขมฺม ทฺถุสฺสสฺสํ ตกฺโก ภว ๑
 มิตฺเต ภยสฺส กถฺยาเณ ปนฺตญฺจํ^๑ สยนาถํ
 วิวิคฺคํ อปฺปนิคฺคิณฺสํ มคฺคตญฺญ โหหิ โภชนเ ๑
 จิวเร ปิณฺฑปาเต จ ปจฺจเย สยนาถเ
 เอเตสฺส^๒ ตณฺหมากาถิ มา โถกํ ปุนฺราคมิ
 ตํจฺจ ปาติโมกฺขสฺสํ อิทฺฐิเยสฺส จ ปญฺจสฺ
 สํ กายคฺคา ตยฺยคฺค นิพฺพิทาพฺพุโต ภว ๑
 นิมิคฺคํ ปวิวชฺเชหิ สฺสํ ราชุสฺสสุตฺตํ
 อสุภาย จิตฺตํ ภาเวหิ เอกคฺคํ สฺสํ มาหิตํ
 อนิมิคฺคตญฺจ ภาเวหิ มานานุสฺสมชฺชท
 คโต มานาภิสฺสมยา อปฺปสฺสโต จริสฺสสฺสํ ๑

อิทฺถํ สฺสํ ภควา ฌายสฺสมนฺตํ ราชุสฺส อิมานิ คาถาหิ อภินฺทํ โอวทคฺคํ ๑

ราชุสฺสสุตฺตํ เอกาทสํ ๑

๑ ปตฺตญฺจาตฺตํ ปาไซ ๑

๒ ตณฺห มากาสฺสํ ๑

สุตฺตนิปาเต ทุติยสุตฺต จุฬวคฺคสุตฺต ทูวาทสมํ วงฺคีสฺสุตฺตํ

[๓๒๘] ๑๒ เหวมฺเม สุตํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา อาพวียํ วิหริติ
 อคฺคาพเว เจติเย ฯ เทน ไช ปน สมนเณ อายสฺมโต วงฺคีสฺสุตฺต
 อุปฺปชฺฌาโย นิโคฺรธกปโป นาม เถโร อคฺคาพเว เจติเย อจิร-
 ปริพฺพุโต โหติ ฯ อถ ไช อายสฺมโต วงฺคีสฺสุตฺต รโหคคฺคสุตฺต
 ปฏิสตฺถึนฺตฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก อุตฺปาที ปรินิพฺพุโต นฺ ไช
 เม อุปฺปชฺฌาโย อุตฺทาหุ โน ปรินิพฺพุโตติ ฯ อถ ไช อายสฺมา
 วงฺคีสฺส สายนฺตฺสสมํ ปฏิสตฺถานา อญฺชิโต เยน ภควา เทนุ-
 ปสงฺกมึ อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา เอกมฺนตํ นิสฺสึติ ฯ
 เอกมฺนตํ นิสฺสินฺโน ไช อายสฺมา วงฺคีสฺส ภควนฺตํ เขตฺทโวจ อึธ
 มยฺหํ ภาวเต รโหคคฺคสุตฺต ปฏิสตฺถึนฺตฺส เอวํ เจตโส ปริวิตกฺโก
 อุตฺปาที ปรินิพฺพุโต นฺ ไช เม อุปฺปชฺฌาโย อุตฺทาหุ โน ปรินิพฺพุ-
 โตติ ฯ อถ ไช อายสฺมา วงฺคีสฺส อญฺจายาสนา เอกํสํ จีวรํ
 กตฺวา เยน ภควา เตนฺนชฺชติมฺปณฺนาเมตฺวา ภควนฺตํ คาทาย
 อชฺฌณภาสิ

[๓๓๐] ปุจฺฉาม สตฺถารํ อโนมปณฺณํ
 ทิฏฺฐเสว ธมฺเม โย วิจิจฺฉิสุณฺณํ
 เจตฺตา อคฺคาพเว กาทมภาสิ ภิกฺขุ
 ฌาโต ยสฺสสฺส อภินิพฺพุตฺตโต ฯ

นิโคตรกปโป อิติ ศสฺส นามํ
 คยา กตํ ภควา พุราหุมนสฺส
 โส ตํ นมสฺสํ อจฺวี มุคฺยเปกฺโข
 ชารทฺธวิวิโย ทพฺพหรมฺมทสฺสํ ๑
 ตํ สํวกํ สกฺก มยฺมมฺมี สพฺเพ
 อณฺเวยาศฺมิจฺฉาม สมนฺตจกฺขุ
 สมนฺวจฺฉิตา โน สํวนาย โสตา
 ศฺวํ โน สกฺกา ตฺวมนฺตฺตโรสี ๑
 ฉินฺทเว โน วิจิจฺฉิตํ พฺรหฺมิ เมตํ
 ปรีณิพฺพุตํ เวทย ภฺวิปณฺณ
 มชฺเช จ โน ภาสํ สมนฺตจกฺขุ
 สกฺโกว เทวานํ สหสฺสเนตฺโต ๑
 เย เกจิ คณฺธา อธิ โมหมคฺคา
 อณฺเวยานปฏฺชา วิจิจฺฉิตจฺฉานา
 ตถาคตํ ปตฺวา น เค ภวณฺติ
 จกฺขุํ หิ เอตํ ปรมํ นรานํ ๑
 โน เจ หิ ชาตฺถ ปรีโส กิเตเส
 วาโต ยถา อพฺภวณฺนํ วิหาเน
 ตโมวสฺสํ นิวุโต สพฺพโตโก

๓๓๐] สุตฺตนิปาเต ทุคฺยธฺมฺมํ อปฺปวคฺคธฺมฺมํ ทฺวาทธฺมํ วฏฺฐธฺมฺมํ ๓๔๓

น ไชติมนุโตมี นรา คเปยฺยํ ๑
ธฺมฺมา จ ปชฺชโสตกฺกรา ภวนฺติ
คํ คํ อหํ ธฺมฺม คเถว มนฺนฺเว
วิปฺลฺลฺลํ ชานมฺปาคมนฺนํ
ปฺริสาธํ โน อาวิกโรหิ กปฺปํ ๑
ชปฺปํ คิรํ เอยฺย วคฺคํ วคฺคํ
หํธํว ปคฺคยฺห ธฺมฺมํ นิกฺขช
พินฺนุทฺธธฺมฺมํ สํวิกปฺปิเตน
ธฺมฺมเพว เต อชฺชชฺคตา สํโณม ๑
ปทฺธิชาติมรณํ ธมฺมํ
นิกฺคยฺห โชนํ วเทธฺมํธมฺมํ
น กามกาโร หิ ปุณฺณชฺชานํ
ธฺมฺมชฺชเยยฺยกาโร จ ตถาคคานํ ๑
ธฺมฺมปฺนฺนเวยฺยากรณํ คฺวณฺทํ
ธฺมฺมชฺชปณฺณธฺมฺมํ ธฺมฺมคฺคหํ
อภยธฺมฺมํ ปจฺฉิโม สํปฺปณามิโต
มา โมหํ ชานมฺโหมปณฺณ ๑
ปโรวํ อริยธฺมฺมํ วิทิตฺวา
มา โมหํ ชานมฺโหมวํ
วํวํ ยกา ธมฺมํนิ ธมฺมตฺตโต

วาจาภิกขุชามิ สัจจสฺส วสฺส ๑
 ยทตฺถิกํ พุทฺธมจฺริยํ อจฺริ
 กปฺปายโน ภิณฺณจิสฺสํ ตํ อโมหํ
 นิพฺพุยาโย โส อาทุ สจฺจปาทิสฺสโส
 ยถา วิมฺมุตฺโต อหุ ตํ สฺสโณม ๑
 อจฺจุเจจฺฉนิ ตณฺหํ อิจฺช นามรฺอุเป (ติ ภคฺวา)
 กณฺหสฺส โสคํ ทิสฺสวตฺตานุสฺสยคํ
 อคฺวาริ ชาตํ มรณํ อสฺสํ
 อิจฺจุพฺพุว ภาคฺวา ปณฺณสฺสอฺชโ ๑

เขสฺส สจฺจวา ปถิํทามิ วโจ เต อธิสฺสจฺจตฺตม
 อโมหํ กิร เม ปุณฺณจํ น มํ วณฺณเจสิ พฺราหฺมโน
 ยถาวาที ตถากาเร อหุ พุทฺธสฺสํ สวโก
 อจฺฉนิทา มจฺจุโน ชาตํ ตํ ตํ มายาวิโน ทพฺพํ ๑
 อทฺทสฺส ภาคฺวา อาทิ อฺจฺจปาทานสฺสํ กปฺปมฺปิโย
 อจฺจุจกา วต กปฺปายโน มจฺจุเจยฺยํ สจฺจตฺตวณฺณติ ๑
 วจฺจิสฺสจฺจตฺตํ ทฺวาทสฺสมํ ๑

สทุตนิปาเต ทุตียสฺส จุพฺพคฺคสฺส

เทรสนํ สมนุปริพฺพาชนียสฺสํ

- [๓๓๓] ๑๓ ปุจฺฉามิ มุนิ ปหุตฺตญฺญํ
 ตินฺนํ (ปารกํ) ปรีนิพฺพุตํ จิตฺตํ
 นิฏฺฐมนฺน ชฺวรา ปนฺนุชฺช กาเม
 กถํ (ภิกฺขุ) สมนฺมา โสํ โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 ยสฺส มจฺจุตา สมนฺนทฺตา (ติ ภคฺวา)
 อฺปฺปาทา สํบีนา จ ลกฺขณา จ
 ส มจฺจุตทิสฺสวปฺปทึโน
 (ภิกฺขุ) สมนฺมา โสํ โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 วาคํ วีนเยถ มานุเสสฺสุ
 ทิพฺเพสฺสุ กาเมสฺสุ จาบี ภิกฺขุ
 อติฏฺฐมนฺน ภวํ สเมจฺจุ รมมนํ
 สมนฺมา โสํ โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 วิบีญฺจิกคฺควา เปสฺสุณานิ
 โกธํ กทริยํ ชฺเหยฺย ภิกฺขุ
 อนฺนโรชวิโรชวปฺปทึโน
 สมนฺมา โสํ โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ

หิตฺวาน มียญฺจ อปมียญฺจ
 ธนุปราทาย ธนัสฺสโต กุหิณฺจ
 สโยชนิเยหิ วิปฺปมฺตโต
 สมนฺมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 น โส อปฺปรัตฺถํ สํวเรติ
 อาทาเนสฺส วิเนยฺย ฌนฺตฺวาคํ
 โส ธนัสฺสโต ธนญฺเฒเนยฺโย
 สมนฺมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 วจฺสา มนฺสา จ กมฺมฺนา จ
 อวิรุทฺโธ สมนฺมา วิทิตฺวา ธมฺมํ
 นิพฺพานปทาภิปรตฺถยาโน
 สมนฺมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 โย วนฺตฺติ มนฺติ น อญฺเฐนเมยฺย
 อญฺเฐโสวปี น สนฺธิเยถ ภิกฺขุ
 ตทฺธา ปรีโกชนํ น มชฺเช
 สมนฺมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
 โถภณฺจ ภวณฺจ วิปฺปฬาย
 วิรโต เณทนพฺพณฺโต ภิกฺขุ
 โส ตินฺนณกถงฺกโต วิสฺสโต
 สมนฺมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ

สํวคฺคินํปาทํ ทํคฺยสํสํ จุพฺพกฺคสํสํ
เตรธมํ สมนํปาริพฺพาชนียสํสํ

ธํรํปมคฺคตโน วิทิตฺวา
น จ ภิกฺขุ ทึเสยฺย กณฺหิ โถเก
ยถาคถํ ธมฺมํ วิทิตฺวา
สมนํมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
ยสํสํนุสํสา น สํนํติ เกจิ
มฺมดา อกฺขสํสา สมนํหตา เต
โส นีราสํโส^๑ อนาสํสาโน^๒
สมนํมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
อาสํวธํโน ปหีนํมาโน
สํพํ รากปถํ อปาทิวกฺคโต
ทนฺโต ปรีนิพฺพุโต จิตฺตฺโต
สมนํมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
สํทฺธโร สํสฺวา นียามทสํสํ
วคฺคคเตสํ น วคฺคธํวํ
ธํโร โถภํ โทสํ วิเนยฺย ปฏฺธิ
สมนํมา โส โถเก ปรีพฺพเชยฺย ฯ
สํสํทฺธชินโน วิวญฺจณโท
ธมฺเมสํ วสํ ปารคฺค อเนโช

• วุฒนาบํ นีราโส ๑ ๒ อนาสิตาโนคิปี อนาสยาโนคิปี ๑

สํวณนํโรธณณกํสโต
 สํมา โส โถเก ปริพฺพชเยย ๑
 อคฺเคสํ อนาคเคสํ จามิ
 กปฺปาคํโต อติจฺจุสํหิปปณฺโณ
 สํพฺพายคเนหิ วิปฺปมฺมฺโต
 สํมา โส โถเก ปริพฺพชเยย ๑
 อณฺเวย ปทํ สเมจฺจ ธมฺมํ
 วิวํหํ ทิสฺวาน ปหานมาสฺวานํ
 สํพฺพปธํ ปริกฺขยา โน
 สํมา โส โถเก ปริพฺพชเยย ๑
 อทฺธา หิ ภควา คเถว เอตํ
 โย โส เอวํวิหริ ทนฺโต ภิกฺขุ
 สํพฺพสํโยชนิเย วิตฺตฺวคฺโต
 สํมา โส โถเก ปริพฺพชเยยาคิ ๑
 สํมาปริพฺพชาชนิยสํวณํ เสรสํ ๑

สํวณนํปาเต ทุตฺติยสํส จุพฺพวคฺคสํส จุทฺทสํส ธมฺมิกสํวณํ

[๓๓๒] ๑๔ เอวมนํ สํส ๑ เอกํ สมนํ ภควา สํวณนํ
 วิหริติ เขตฺวเน อนาถมฺมิกสํส อารามे ๑ อถ ๒ ธมฺมิก

๓๓๓] สุกฺคินิปาเต ทຸຕິຍສຸຕຸ ຈູພວກຸຕສຸຕຸ ຈຸທຸທຸສມໍ ຫມຸມິກສຸຕຸຕໍ ໓໒໒

ອຸປາສໂກ ປຣຸຈຸທິ ອຸປາສັກສເຕທິ ສຸທຸຣິ ເຢນ ກຸຄວາ ເຕນຸປສັງ-
ກມິ ອຸປສັງກມິຕຸວາ ກຸຄວນຸຕໍ ອຸກົວາເທຕຸວາ ເອກມນຸຕໍ ນິສັທິ ។
ເອກມນຸຕໍ ນິສິນຸໂນ ໄຂ ຫມຸມິໂກ ອຸປາສໂກ ກຸຄວນຸຕໍ ຕາຄາຍ ຕຊ-
ຜູນກາສິ

[໓໓໓] ປຸຈຸຊາມິ ຕໍ ໂຕຕມ ກຸຣິປຣຸຜ
ກດຸງກໂ ສ່າວໂກ ສ່າຊຸ ໂຫິ
ໂຍ ວາ ອຄາຣາ ອນຄາຣເມຕິ
ອຄາຣິໂນ ວາ ປນຸປາສັກາເສ ។
ຕຸວຣຸທິ ໂຄກສຸຕ ສ່ເທວກສຸຕ
ຄຕິ ປຊານາສິ ປຣາຍນຣຸຈ
ນ ຕຸຕຸຕິ ຕຸໂຊຍ ນິປຸຣນຕຸກສຸຕໍ
ຕຸວຣຸທິ ພຸທຸຣິ ປວຣິ ວທຸນຕິ ។
ສ່ພຸພໍ ຕຸວິ ພາຣນມເວຈຸ ຫມຸມໍ
ປກາເສສິ ສ່ຕຸເຕ ອນຸກມຸປມາໂນ
ວິວຊຸຈຸດໂຫິ ສ່ມນຸຕຈຸກຊຸ
ວິໂຣຈສິ ວິມໂຕ ສ່ພຸພໂຕເກ ។
ອຄຈຸຕິ ເຕ ສ່ນຸຕິເກ ນາຄຣາຊາ
ເອຣາວໂນ ນາມ ສິໂນຕິ ສ່ຕຸວາ
ໄສປິ ຕຍາ ມນຸຕຍິຕຸວາຊຸຜຕມາ
ສ່າຣຸຕິ ສ່ຕຸວານ ປຕິຕຣຸໂປ ។

ราชามี คัม เสด็จวโน กุเวโร
 ชุเปติ ชมนัม ปริปุจฉมาโน
 ศสฺสํ ควํ ปุจฉิตอ พุทฺธสฺส
 โส จามิ สัจจวณ ปตฺตํโรโป ๑
 เย เกจิเม คิตฺติยา วาหสฺสตา
 ชาชวกา วา ยทิ วา นิคฺคณฺธา
 ปณฺณาย คัม นาคิตฺตฺตํ สัพพะ
 จิตฺตํ วณฺณํ วิย สัจจคามิ ๑
 เย เกจิเม พุทฺธวณฺณ วาหสฺสตา
 วุทฺธวณฺณ วามิ พุทฺธวณฺณ สันนํ เกจิ
 สัพพะ คยํ อคฺคพฺพทฺธา ภวณฺติ
 เย จามิ อณฺเณ วาทีโน มณฺณมานา ๑
 อยณฺติ ชมนโม นินฺนํ สุโข จ
 โยโย คยา ภคฺวา สัจจปฺปวฺตฺโต
 คเมว สัพพะ มยํ สัจจสฺสํ
 คัม โน วท ปุจฉิตอ พุทฺธสฺสํ ๑
 สัพพะเพมีเม ภิกฺขโว สันนํ สันนํ
 ชุปาสกา จามิ คตฺตํว โสคํ
 สัจจกถา ชมนัม วิมณฺณพฺพทฺธ

ฌมํ ปณํคํ คมฺพทาหเรยฺย
 น เปสฺสํ โนบี ปรูปวาทํ ฯ
 วาทณฺหิ เอเก ปฏฺเฐนินฺนํ
 น เต ปสํสํม ปริตฺตปณฺณเ
 คโต คโต เน ปสฺสนํ สงฺคา
 จิตฺตณฺหิ เต คคฺค คเมณฺหิ ทูเร ฯ
 บิณฺฑํ วิหารํ สยนาถนณฺจ
 อปณฺจ สงฺฆาฐิรชูปวาทนํ
 สํวณ ฌมํ สํวณ เทสํคํ
 สงฺฆาย เสเว วรปณฺณสํวโก ฯ
 คตฺมา หิ บิณฺฑเต สยนาถเน จ
 อปเน จ สงฺฆาฐิรชูปวาทเน
 เอเตสํ ฌมเมสํ อณฺุปติคฺโต
 ภิกฺขุ ยถา โปกฺขเร วาริพินฺทุ ๖
 คหฺนุสวคฺคํ ปน โว วทามิ
 ยถากโร สํวโก สํว ใหติ
 น เหล่ ตพฺภา สปริคฺคเห
 ผสฺสํโย โย เกวโต ภิกฺขุฌมโม ฯ
 ปาณํ น หเน น จ ฆาตเยยฺย
 น จานฺชณฺณา หนํ ปเรสํ

๓๕๓] สุตฺตนิปาเต ทุติยสฺส จุฬกฺกสฺส จุทฺถมํ ฌมฺมิกสฺสคํ ๔๐๓

สพฺเพสุ ภูเตสุ นิธาย ทณฺฑํ
เย ถาวรา ये จ คสา สฺสํติ โตเก ๑
คโต อทินฺนํ ปวิชฺชเยยฺย
กิลฺลิจิ กฺวจิ สํวโก พุชฺฌมาโน
น หารเย หรตํ นานุชฌณา
สพฺพํ อทินฺนํ ปวิชฺชเยยฺย ๑
อพฺรหฺมจฺริยํ ปวิชฺชเยยฺย
อํคารกาสุํ ชลิตํว วิณฺญ
อสมฺมกฺกนฺโต ปน พฺรหฺมจฺริยํ
ปรสฺสํ ทารํ นาทิกฺกเมยฺย ๑
สภกฺคโต วา ปริสคฺคโต วา
เอกสฺส เจโก น มุสา ภณฺเอย
น ภณฺเเย ภณฺทํ นานุชฌณา
สพฺพํ อภฺทํ ปวิชฺชเยยฺย ๑
มชฺชฌจ ปาณํ น สฺมาจเรยฺย
ฌมฺมํ อิทํ โรจเย โย คหฺนุโจะ
น ปายเย ปิวิตํ นานุชฌณา
อุมฺมาทนนฺทํ อิติ นํ วิทิตฺวา ๑
มทา หิ ปาปานิ กโรนฺติ พาธา
กาเรนฺติ จณฺเณมี ชเน ปมคฺเต

เขตํ อปฺปญฺญาตณฺํ วิวชฺชเย
 อุมฺมาทณฺํ โมหนํ พาทกณฺฺ ๑
 ปาณํ น หเน น จาทินฺนมาทียะ
 มุถํ น ภาเส น จ มชฺชโป สียา
 อพฺพรหมจริยา วิรเมยฺย เมถุนา
 รคฺคิ น ภฺยุเชยฺย วิกาตโกชนํ
 มาถํ น ชาเว น จ คณฺฐมาจเว
 มณฺเฑ ฌมายํ ว สํเยถ สํนถเต
 เขตํ หิ อญฺสงฺกิกมาหุโปสํ
 พุทฺเธน ทฺถชฺชนฺคคฺคฺนา ปกาธิตํ ๑
 คโต จ ปกฺขสํสฺสํปวสํสฺสโปสํ
 จาคฺคฺคฺทสํ ปณฺจทสฺสํ อญฺสํ
 ปาฏิหาริกปฏฺชณฺจ ปสฺสนฺนมานโส
 อญฺสงฺกฺเปตํ สํสํมคฺคฺรปํ ๑
 คโต จ ปาโต อฺปวฺจฺจฺสโปสํโก
 อนฺเนน ปาเนน จ ภิกฺขุสงฺกํ
 ปสฺสนฺนจิตฺโต อนฺนโมทมาโน
 ยถารหํ สํวิภเชถ วิญฺญ ๑
 รมฺเมน มาตาปิตโร ภเวยฺย
 ปโยชเย รมฺมิกํ โส วณฺชิชฺชํ

๓๕๔] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส ปจฺฉิมปพฺพชฺชาสฺส ตํ ๔๐๕

เอตํ คีทฺถวคฺคตฺยมปฺปมคฺโค

สยฺมปฺเป นาม อฺเปติ เทเวติ ฯ

ธมฺมิกสฺส ตํ จุทฺถสฺมํ ฯ

จฺหวคฺโค ทฺติโย ฯ

ตสฺสสฺสทฺธานํ

รตนามกนฺโธ หิริ ฯ

มจฺจํ สฺวจิโถเมน กมฺปิโถ พฺรหฺมโนมฺปิ ฯ

นาวา กิธฺสํ อญฺจโน วาหุโถ ปฺน วจฺคิโส

ปฺริพฺพชฺชนิโย ตถา ธมฺมิกญฺจ วิทฺโถ อหุ

จฺหวคฺคตฺยํ จุทฺถสฺมาติ ฯ

สุตฺตนิปาเต ตติโย มหาวคฺโค

ปจฺฉิม ปพฺพชฺชาสฺส

[๓๕๔] • ปพฺพชฺชํ กิตฺติยสฺส สมิ ยถา ปพฺพชฺชํ จกฺขฺมา

ยถา วีมฺสํมาโน โส ปพฺพชฺชํ สมนโรจยิ ฯ

สมนฺพาโรชํ ชฺรราวาโส รชสฺสํายตํ อิติ

อพฺโปภาโส จ ปพฺพชฺชา อิติ ทิสฺสวณ ปพฺพชฺชํ ฯ

ปพฺพชฺชิตฺวาน กาเยน ปาปกมฺมํ วิวชฺชยิ

วัจจุจฺจริคํ หิตฺวา	อาชีวํ ปริโสธฺมึ ๑
อคมมา ราชคหํ พุทฺโธ	มคฺชานํ คิริพฺพชํ
บิณฑฺย อภิหารสฺส	ชากิณฺณวรตฺถาโณ ๑
คฺมทฺทสา ฬิมฺภิสฺสโร	ปาสาทสฺมึ ปติฏฺฐิโต
ทิสฺวา ตถฺชนสฺมปฺนฺนํ	อิมมคฺคํ อภาสถ
อิมํ โภทฺโต นิสฺสเมถ	อภิวํ ปุรพฺพมา สฺสจฺจิ
จฺรณฺน เจว สฺมปฺนฺโน	ยฺคฺมคฺคตฺถจฺจ ปฺเลทฺติ
โอทฺธิทฺตฺตจฺจ สฺสคิมา	นายนํ นิจฺจกฺกามิ
ราชทฺฐคาภิราวณฺตุ	กฺกํ ภิทฺตฺต คฺมิสฺสสฺสคิ ๑
เต ปเลตฺตา ราชทฺฐา	บิฏฺฐิโต อณฺุพฺพนฺธิ
กฺกํ คฺมิสฺสสฺสคิ ภิทฺตฺต	กตฺถ วาสํ ภวิสฺสสฺสคิ ๑
สฺสพทานํ จรฺมาโน	คฺคตฺถวโร สฺสจฺจฺจโต
ชิปปํ ปคฺคํ อปฺปเรสฺส	สฺมปฺชานํ ปติสฺสสฺสคิ ๑
สฺส บิณฑฺยจฺจ จริทฺวา	นิกฺขมฺม นคฺรว มฺหิ
ปณฺทวํ อภิหารสฺส	เอตฺถ วาสํ ภวิสฺสสฺสคิ ๑
ทิสฺวาน วาสฺสคฺคํ	คโย ทฺฐา อฺปาวิสฺสํ
เอโก จ ทฺฐโต อคฺคทฺวา	ราชินํ ปฏฺิเวทฺธิ
เอส ภิทฺตฺต มหาราช	ปณฺทวสฺส ปฺรทฺธโต
นิสฺสินฺโน พฺยคฺคฺคสฺสโก	สฺสโหว คิริคฺคพฺพเร ๑

๓๕๔] สุตฺตนิปาเต คติยตฺถ มหาเวคฺคตฺถ ปจฺมี ปพฺพชฺชาตฺตํ ๔๐๗

สฺตฺวาน ทฺวณฺ	ภทฺรยาเนน ชตฺติโย
ตฺรมาทรุโป นียฺยาสี	เยน ปณฺทวปพฺพโต ๑
สฺ ยานภฺมึ ยายิตฺวา	ยานา โอธฺยฺห ชตฺติโย
ปคฺติโก อฺปตฺตํกมฺ	ชาตฺตชฺช นํ อฺปาวิสี ๑
นิตฺตชฺช ราชา สมนฺโมทิ	กถํ สํวณฺณํ คโต
กถํ โส วัตฺติสาเรตฺวา	อิมมตฺถํ อภาสถ
ยฺวา จ ททโร จาบี	ปจฺมปฺปคฺติโค ^๑ สฺตฺ
วณฺณาโรเหน สมนฺนโน	ชาติมา วีย ชตฺติโย
โสภยฺนฺโต อนํกคฺคํ	นาคตฺถชฺชปฺรภฺชโต
ททามิ โภเค ภฺนชฺชตฺ	ชาติ อภฺชาหิ ปุจฺฉิตโต ๑
อฺชฺช ชนปโต ราช	หิมวณฺตตฺถ ปตฺตโต
ชนวิริเยน สมนฺนโน	โกสฺตตฺถ นิกตฺติโน
อาทิจฺจา ^๒ นาม โคตฺเตน	สํกียา นาม ชาติยา
ตฺมหาภฺตฺตาปพฺพชฺชิตโต (มฺหิ)	น กามे อภิปคฺตยํ
กามेตฺวาทํนํ ทิสฺวา	เนกฺขมฺมํ ทฏฺฐํ เชมโต
ปธานาย คมิตฺตํ	เขตฺถ เม วนฺชตฺ มโนติ ๑
ปพฺพชฺชาตฺตํ ปจฺมี ๑	

๑ ย. ปจฺมปฺปคฺติยา ๑ ๒ พ. อาทิจฺโจ ๑

สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺติยํ ปธานสฺสทํ

[๓๕๕] ๒ คํ มํ ปธานปทิตฺตํ	นทํ เหนฺนชฺรรมฺปติ
วิปรกฺกมฺม ฌายนฺตํ	โยคกฺกเขมฺมสฺส ปทฺติยา
นมุจํ กรุณฺมํ วาจํ	ภาสฺมาโน อฺปาคมิ
กัโส คุมฺมตี ทฺพพณฺโณ	สฺนฺติเก มรณํ ทว ๑
สฺสสฺสกาโค มรณสฺส	เอกัโส ทว ชฺวีตํ
ชฺวีโต ชฺวีตํ เสงฺโย	ชฺวี ปุณฺณานิ กาหฺลิตฺ ๑
จฺรโต จ เต พฺรหฺมจฺริยํ	อคฺคิหุคฺคญฺจ ชฺรโต
ปฺหุติ จฺยเต ปุณฺณํ	กํ ปฺราเนน กาหฺลิตฺ ๑
ทฺกุโศ มคฺโค ปธานาย	ทฺกุโร ทฺวริสฺสมฺภโว
อิมํ คาลา ภาณํ มาโร	อญฺชา พุทฺธสฺส สฺนฺติเก ๑
คํ คถาวาทีนํ มารํ	ภคฺวา เอกทพฺรวิ
ปมคฺคตพฺนฺร ปาณิน	เยนคฺเคน อธิราคโต
อณฺมคฺโคปิ ปุณฺณเณ	อคฺโค มยฺหํ น วิชฺชติ
เยสฺสจฺจ อคฺโค ปุณฺณเณ	เต นวโร วคฺคตฺมรหฺติ ๑
อคฺคิ สฺสทฺธา คโป วิวียํ	ปณฺณา จ มม วิชฺชติ
เอวํ มํ ปทิตฺตํ	กํ ชฺวมนฺนํ ปุจฺจตี ๑
นทํมมํ โสคานิ	อญฺ วาโต วิโสธเย

๓๕๕] สุตฺตนิปาเท คติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺติยํ ปธานสฺสทฺติ ๔๐๘

กิญฯ เม ปหิตคฺคสฺส	โตหิคำ นุปรสฺสเย ๑
โตหิเต สฺสฺสมานมฺหิ	ปิตฺติ เสนุหฺมจ สฺสฺสติ
มฺเสสฺส ชียมาเนสฺ	ภิชฺชโย จิตฺติ ปสฺสทติ
ภิชฺชโย สติ ๑ ปณฺณว ๑	สฺมาธิ มม คิฏฺฐติ ๑
คฺคสฺส เมว วิหฺรโต	ปคฺคสฺสสฺสคฺคตมเวทนี
กาเม นวเปกฺขเต จิตฺติ	ปรสฺส สคฺคสฺส สฺสทฺธํ ๑
กามา เต ปจฺจมา เสนา	ทฺติยารติ อฺจฺจติ
คตฺติยา ชุปรีปาสา เต	จคฺคตฺติ คณฺหา ปอฺจฺจติ
ปณฺณมํ ถินมิตฺตํเต	ฉฺชว ภาว ปอฺจฺจติ
สคฺคตฺติ วิจิจฺจนา เต	มกฺโข ถมฺโภ เต อจฺจโม
ถาโร สฺสโตโก สกฺกาโร	มิจฺจนา ถทฺธ ๑ โย ยโส
โย จคฺคตฺติ สมฺมกฺกํ	ปเว ๑ อวชานติ
เชตฺตา นมฺมิ เต เสนา	กณฺหสฺสํอภิปรฺหารินี
น นํ อสฺสโร ชินาติ	เชตฺวา ๑ ถมฺเต สฺสํ ๑
เชสฺส มุณฺธํ ปวิหเร	ชิตฺตํ มม ชีวติ
สจฺจกาเม เม มคฺคํ เสยฺโย	ยณฺเจ ชีเว ปราชีโต ๑
ปคฺคาพฺหา เตคฺค น ทิสฺสํนฺติ	เอเก สมนฺพฺราหฺมณา
คณฺจ มคฺคํ น ชานนฺติ	เยน คจฺจนฺติ สฺสพฺพทา ๑
สมนฺตา ธมฺมํ ทิสฺวา	ยคฺคตฺติ มาวํ สวาทนํ
ยทฺธาย ปจฺจคฺคณามิ	มา นํ จานา อจฺจวํ ๑

ยนฺเต ทํ นปฺปสฺสทฺติ	เสณํ โถโก สฺสเทวโก
คณฺเต ปณฺณาย เวจฺจนามิ	ชามํ ปกฺกัณฺณ อมฺหนา ๑
วสฺสํ กิริยฺวา สํกปฺปํ	สฺสคฺคิณฺณํ สฺสคฺคิณฺณํ
รชฺชา รชฺชํ วิจฺจิสฺสํ	สํวเก วิณฺณํ ปุณฺณ ๑
เต อปฺปมคฺคตา ปหิตคฺคตา	มม สํสํนการกา
ชกามสฺส เต คมิสฺสํคฺคิ	ยคฺค กณฺคฺควา น โสจเร ๑
สฺสคฺค วสฺสํคฺคิ ภาวณฺคํ	อนฺนพฺนุชฺชํ ปทาปทํ
โธตารํ นาริกคฺคิ	สํมพฺพุทฺธสฺส สิริมฺโต ๑
เมทวณฺณํ ปาสาณํ	วายสฺสํ อนฺนปฺริยคา
อเปคฺค มุทํ วิณฺเทม	อปฺปํ ชสฺสํคฺคิ สํยา ๑
ชคฺคทฺธา คคฺค ชสฺสํคฺคิ	วายสฺสํคฺคิ อปฺปคฺคิ
กาโกว เสถํ ชสฺสํคฺคิ	นิพฺพิชฺชาเปม โคตมํ ๑
คคฺค โสภปเรคคฺค	วิณฺนา กจฺจนา ชสฺสํคฺคิ
คคฺค โส ทุมฺมโน ยกฺค	คคฺคเลวณฺณคฺคิ
ปชานสฺสคฺคิ ทุคฺคิ ๑	

สฤตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส ตติยํ สฤตฺตนิปาเต

[๓๕๖] ๓ เขวมฺเม สฺสํ ๑ เขกํ สมนํ ภาวํ สํวคฺคิ
 วิหริติ เชตวเน ชนานิณฺณคฺคิ ชนานิ ๑ คคฺค โส ภาวํ

๓๕๗] สุกตนิปาเต คติยสูตร มหาวคฺคสูตร คติยํ สุกาสิตสฺสํ ๔๑๑

ภิกฺขุ อามนฺเตสฺส ภิกฺขโวจิตฺ ๑ ภทฺนเคตฺติ เต ภิกฺขุ ภควโต
ปจฺจุตฺตํ ๑ ภควา เขตฺทโวจ จตุหิ ภิกฺขเว อํฺเคหิ สมนฺนา-
คตา วาจา สุกาสิตา โหติ น ทฺพฺสูกาสิตา อนวชฺชา จ อนนฺ-
วชฺชา จ วิญญฺณํ กตฺเมหิ จตุหิ อิตฺถ สุกาสิตญฺเวยว ภาสฺสตี
โน ทฺพฺสูกาสิตํ ฐมฺมญฺเวยว ภาสฺสตี โน อฐมฺมํ นียญฺเวยว
ภาสฺสตี โน อปฺปมฺมํ สจฺจุญฺเวยว ภาสฺสตี โน อลิกํ ๑ อิมฺเหติ โช
ภิกฺขเว จตุหิ อํฺเคหิ สมนฺนาคตา วาจา สุกาสิตา โหติ น
ทฺพฺสูกาสิตา อนวชฺชา จ อนนฺวชฺชา จ วิญญฺณนฺติ ๑

อิตฺมโวจ ภควา อิทํ วคฺชานํ สุกโต

อถาปรํ เขตฺทโวจ สฺตถา

สุกาสิตํ อุกฺกตมมาหุ สฺนฺโต

ฐมฺมํ ภณฺเ น อฐมฺมํ ตํ ทฺติยํ

นียํ ภณฺเ น อปฺปมฺมํ ตํ คติยํ

สจฺจุํ ภณฺเ นาติกนฺตํ จตุคฺคนฺติ ๑

[๓๕๗] อถ โช อายสฺมา วุคฺคิโส อญฺจายาสนา เขกํสํ
จิวํ กคฺชา เยน ภควา เทนฺนชฺชติมุปฺปนาเมตฺถวา ภควนฺตํ เข-
ตฺทโวจ ปฏฺิภาติ มํ ภควา ปฏฺิภาติ มํ สฺสคฺคตาติ ๑ ปฏฺิภาตุ
ตํ วุคฺคิสาติ ภควา อโวจ ๑ อถ โช อายสฺมา วุคฺคิโส สมนฺนชฺชา
สํวรูปฺปาหิ คากาหิ อภิกฺคตฺติ

ตเมว วาจํ ภาเสยฺย

ยายคฺคตานํ น ตาปเย

ปเว จ น วิหังเสยฺย	ธำ เว วาจา สัจจภาสิตา ฯ
มียววจเมว ภาเสยฺย	ยา วาจา ปตินนุทิตา
ยํ ธนาทาย ปาปานิ	ปเวสํ ภาสํเต มียํ ฯ
สัจจํ เว ธมฺมา วาจา	ธอสํ ธมฺโม สันนุทโน
สัจจเจ ธตฺเต จ ธมฺเม จ	อหุ สันฺโต ปตฺติจฺจิตา ฯ
ยํ พุทฺโธ ภาสํติ วาจํ	ธมฺมํ นิพฺพานปคฺคิตฺยา
ทุกฺขสัจจคนุสคิรียาย	ธำ เว วาจาณมุตฺตมาติ ฯ

สัจจภาสิตสัจจคํ คตฺติยํ ฯ

สัจจคนิปาเต คตฺติยสัจจ มหาวคฺคสัจจ จตฺตถุสสัจจ สัจจทริกสัจจคํ ฯ

[๓๕๘] ๔ ธวมฺเม สัจจคํ ฯ เขถํ สมฺมํ ภควา โภสํเสสฺสุ
 วิหริติ สัจจทริกกาย นทฺธิยา คัมฺเห ฯ เตน ไซ ปน สมฺเยน สัจจทริ-
 กการทฺวาไซ พฺราหฺมโน สัจจทริกกาย นทฺธิยา คัมฺเห อคฺคํ ชฺหติ
 อคฺคิหุคํ ปวิจฺรติ ฯ อถ ไซ สัจจทริกการทฺวาไซ พฺราหฺมโน อคฺคํ
 ชฺหิตฺวา อคฺคิหุคํ ปวิจฺรติว อญฺจายาสํหา สมนฺตา จตฺตทิสฺสา ธนุ-
 วิโตเกสิ โท นุ ไซ อิมํ หพฺยเสสํ ภณฺเษยฺยาติ ฯ อทฺทสา ไซ
 สัจจทริกการทฺวาไซ พฺราหฺมโน ภควนฺตํ อวิทฺเฐ ธนฺนคฺคสํมํ
 รุกฺขมฺเถ สัจจํ ปารุคํ นิสินฺนํ ทิสฺวาน วาเมน หตฺถेณ หพฺยเสสํ
 คเหตฺวา ทกฺขิณเณน หตฺถेณ กมณฺทลํ เยน ภควา เตนฺปสฺสงฺกมิ ฯ
 อถ ไซ ภควา สัจจทริกการทฺวาซสัจจ พฺราหฺมณสัจจ ปทสฺสทฺเทน

๓๕๘] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส จตุตฺถํ สุนทริกสุตฺตํ ๕๑๓

สฺสํ วิวริ ๑ อถ โห สุนทริกภารทฺวาโห พฺราหฺมโณ มฺนุโห
อโย ภวํ มฺนุทโก อโย ภวนฺติ ตโต ปุณฺ นินฺตติตฺตกาโม อโหสิ ๑
อถ โห สุนทริกภารทฺวาหฺสสฺส พฺราหฺมณสฺส เขตฺทโหสิ มฺนุททาบี
หิเรกจฺเจ พฺราหฺมณา ภวนฺติ ยนฺนุนาหํ อุปสงฺกมิทฺวา ชาตี
ปฺจุญฺญนฺติ ๑ อถ โห สุนทริกภารทฺวาโห พฺราหฺมโณ เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุปสงฺกมิทฺวา ภควนฺตํ เขตฺทโวจ กิञฺจโจ
ภวนฺติ ๑ อถ โห ภควา สุนทริกภารทฺวาหฺส พฺราหฺมณํ คาถาย
อชฺฌณณาสี

[๓๕๘] น พฺราหฺมโณ โนมฺหิ น ราชปฺตฺโต

น เวธฺสํสาโยนํ อุตฺท โกจิ โนมฺหิ

โคตฺตํ ปริณฺณาย ปฺกฺกฺชชฺชานํ

อภินฺจโน มนฺต จรามิ โถเก

สงฺฆาฏฺฐวาสํ อคฺโข จรามิ

นิวฺคฺคเตโส อภินิพฺพุตฺตโต

อติมฺปมาโน อิชฺ มาณเวหิ

อถตฺถํ มํ (พฺราหฺมณ) ปฺจุณฺสี โคตฺตปณฺหํ

ปฺจุณฺนฺติ เว โภ พฺราหฺมณา พฺราหฺมณฺเหหิ

สท พฺราหฺมโณ โน ภวนฺติ ๑

พฺราหฺมโณ เจ ตวํ พฺรุสํ มณฺจ พฺรุสํ อพฺราหฺมณํ

คํ คํ สํวิตฺตํ ปฺจุณฺนํ คิปํ จตุวฺงคฺกขรํ ๑

กิํ นิสํสํตา อีสํโย มนุชา
 ขตฺติยา พุราหุมนํ เทวตานํ
 ยณฺณมกปฺปัสสํ ปุณฺณํ โสเก ฯ
 ยทนฺตคฺคํ เวทคฺคํ ยณฺณกาเล
 ยสํสาหุคฺคิํ ลเก คสํสํชฺเชเตปิ พุทฺธํ ฯ
 อทฺธา หิ คสํสํ หุตฺตมํชฺเช (ติ พุราหุมนํ)
 ยํ คาทิสํ เวทคฺคํ อทฺทสํ
 คุมฺหาทิสํนณฺทํ อทฺทสํเนน
 อณฺโณ ชโน ภูณฺชติ ปุรพาฬํ ฯ
 คสํมา ติหํ ควํ พุราหุมนํ อคฺคเณ
 อคฺคิโก อปฺสํงมฺมํ ปุณฺณํ
 สํนํ วิธุมํ อนิฆํ นิราฬํ
 อปฺเปวิธํ อภิวินฺนํ สํเมธํ ฯ
 ยณฺณเว รโตหํ (โก โคตม) ยณฺณํ ยิฆุสฺสกาโม
 นาทํ ปชานามิ อนุสํสาสคฺคํ มํ ภวํ
 ยคฺคํ หุตํ อิชฺชํเต พุทฺธํ เมตํ ฯ
 เตนํ หิ ควํ พุราหุมนํ โอทฺทสํสํ สํตํ
 ชมฺมํ เต เทสํสํตํ
 มา ชาคํ ปุณฺณํ จรณณฺจํ ปุณฺณํ
 กญฺจํ หเว ชายติ ชาคเวโท

๓๕๘] สุตฺตนิปาเต ศคฺยสฺส มหาวคฺคสฺส จคฺคกัំ สุนฺทริกสฺสคฺคั ๔๓๕

นีจาทฺถโนมฺปี มุนี ฐิตีมา
อาชานโย โหติ หิริเนเธโร ฯ
สจฺเจน ทนฺโต ทมสา อูเปโต
เวทนคฺคฺคฺ วุตฺติพฺพรหมจฺริโย
กาเถน คมฺหิ หพฺยํ ปเวจฺเจ
โย พฺราหฺมโณ ปุณฺณเปกฺโข ยเชถ ฯ
เย กาเม หิตฺวา อคฺหา จรณฺติ
สฺสณฺณตคฺคฺคา ศสฺสว อชฺชํ
กาเถน เตสฺสุ หพฺยํ ปเวจฺเจ
โย พฺราหฺมโณ ปุณฺณเปกฺโข ยเชถ ฯ
เย วิจฺจราคา สฺสมาหิตินุทฺติยา
จฺนฺโทว ราหุคฺคฺคฺคฺ ปมฺมุตฺโต
กาเถน เตสฺสุ หพฺยํ ปเวจฺเจ ฯ
อาสชฺชมานา วิจรณฺติ โถเก
สฺสทา สฺสทา หิตฺวา มมายิตานิ
กาเถน เตสฺสุ หพฺยํ ปเวจฺเจ ฯ
โย กาเม หิตฺวา อภิกุญฺญจารี
โย เวทิ ชาตัมมรณสฺส อนฺตํ
ปรินิพฺพุโต อุกฺกรหฺโทว สฺสโต
คถาคโต อรหฺติ ปุรพาสํ ฯ

สโม สเมหิ วิสเมหิ ทูเร
 คถาคโต โหติ อนนคปณฺโณ
 อนุปติคฺโต อธิ วา หุํ วา
 คถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑
 ยมฺหิ น มายา วสํ น มาโน
 โย วตฺตโก อมโม นิราสํ
 ปนฺนโก อภินิพฺพุตคฺโต
 โย พฺราหฺมณฺโณ สํกมตํ อหาสํ
 คถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑
 นิเวสํ โย มนสํ อหาสํ
 ปริคฺคหา ยสํ น สํหติ เกจิ
 อนุปาทิยาโน อธิ วา หุํ วา
 คถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑
 สํมาหิตो โย อุตฺตาริ โธมํ
 รมฺมณฺจ ฌาสํ ปรมาย ทิฏฺฐิยา
 ชีณาสํว อนฺติมเทหรวํ
 คถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑
 ภวาสํว ยสํ วจํ ชรา จ
 วิชฺฐีตา อคฺคคตา น สํหติ
 สํ เวทฺฐ สํพฺพริ วิปฺปมฺคฺโต

๓๕๘] สุกตนิปาเต ตติยสุตฺต มหาวคฺคสุตฺต จตุตฺถํ สุนทริกสฺสุตฺตํ ๔๑๗

ตถาคโค อรหติ ปฐฺพาสํ ฯ
สงฺคาติโค ยสฺส น สฺนฺติ สงฺกา
โย มานสฺสคฺเคสฺส อมานสฺสคฺโค
ทฺถุขํ ปริณฺณาย สงฺเขตฺตวคฺคํ
ตถาคโค อรหติ ปฐฺพาสํ ฯ
อาสํ อนิสฺสํสา ย วิเวกทสฺสํ
ปรเวทียํ ทิฏฺฐิมนุสฺสํคฺโค
อารมณฺณา ยสฺส น สฺนฺติ เกจิ
ตถาคโค อรหติ ปฐฺพาสํ ฯ
ปโรปฺรา ยสฺส สฺเมจฺจ ชมฺมา
วิธฺมฺมิตฺตา อตฺถกคฺคา น สฺนฺติ
สฺนฺโค อปฺปาทานกฺขเย วิมฺมคฺโค
ตถาคโค อรหติ ปฐฺพาสํ ฯ
สํโยชนํ ชาตฺตยมนุคทสฺสํ
โย ปาณํ รัคปํ อเสสํ
สฺสทฺธโร นิตฺตทโส วิมฺโล อกาโม
ตถาคโค อรหติ ปฐฺพาสํ ฯ
โย อตฺตนาตฺตานํ นานุปสฺสตี
สฺมาหิโค อชฺชคโค จิตฺตคโค
ส เว อเนโส อชฺชิตฺโต อภฺงฺโฆ

ตถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑

โมหนตุรา ยสํสํ น สํนติ เกจ

สํพเพสํ ฐมเมสํ ๑ ฌาณทสํสํ

สํวรัญจ อนุตฺตมํ ชาเวติ

ปตฺโต ๑ สํมโพรหมนุตฺตวํ สิวํ

เชตฺตวาทา ยกฺขสํสํ สํกฺข

(๑ ตถาคโต อรหติ ปุรพาสํ ๑)

หุตฺตญจ มยฺหิ หุตฺตมตฺตํ สํจํ

ยํ คาทิสํ เวทคฺคํ อตฺตคฺคํ

พฺรหฺมา หิ สํกฺขิ ปฏิกคฺคหาตฺตํ เม ภควา

ภุทฺตคฺคํ เม ภควา ปุรพาสํ ๑

คาคาภิกคํ เม อโฆสเนยฺยํ

สํมณสํสํคํ พฺรหฺมณฺเณ สํมโ

คาคาภิกคํ ปนฺทนฺติ พุทฺธา •

ฐมเม สํคิ พฺรหฺมณฺเณ วุตฺติเรธา ๑

อญฺเฌน ๑ เกวณินํ มเหสํ

ชฺฌนาสํวํ กุกฺกฏจฺจวปฺสํคํ

อนฺเนน ปาเนน อปฺปญฺจสํสํ

เชตฺตคฺคํ หิ คํ ปญฺญเปกฺขสํสํ โหติ ๑

๓๖๐] สุตฺตนิปาเต คติยสฺส มหาวคฺคสฺส จตุตฺถํ สุนฺทริกสูตรํ ๔๓๘

ธำรหิ ภควา ตถา วิชฺฌณํ
โย ทกฺขิณํ ญฺญุชฺชเยย มาทิสฺสสฺส
ยํ ยณฺณกาเต ปริเยสฺมาโน
ปปฺปยุย ทว ธำสนิ ฯ

ธำรมุภา ยสฺส วิคฺคา	จิตฺตํ ยสฺส อนาวิตํ
วิปฺปมฺมุโต จ กาเมหิ	ถีนํ ยสฺส ปญฺญิตํ
สํมมุตฺตํ วิเนตวํ	ชาติมรณโกวิทํ
มุนิ โมหนฺเยยสฺสมมฺม	คาคิสํ ยณฺณมาคตํ
ภกฺขี วิญญิตฺวาน	ปณฺณตฺติกา นมสฺสส
ปฺปฺเชถ อนฺนปฺปาเนน	เอวํ อิชฺฌณฺนติ ทกฺขิณา ฯ
พฺพุโธ ภวํ อรหติ ปฺรพาฬํ	ปฺปณฺณกฺเขตฺตมมฺมุคฺคํ
อายาโค สพฺพโลกสฺสมี	โกโต ทินฺนํ มหปฺปณฺณติ ฯ

[๓๖๐] อถ โส สุนฺทริกภาวทฺวาโส พฺราหฺมโณ ภควนฺตํ
เขตทโวจ อภิกฺกนฺตํ โก โคตม อภิกฺกนฺตํ โก โคตม
เสยฺยถาปิ โก โคตม นิกฺกฺขชฺชิตํ วา อุกฺกฺชเชยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา
วិอเวยฺย มฺมุพฺพสฺส วา มคฺคํ อจฺฉิเชยฺย อนฺธกาเร วา
เตตปฺชฺชิตํ ชาเรยฺย จกฺขมฺมุโต รูปานิ ทกฺขณฺตํติ เอวเมว
โกตา โคตเมน อนฺนกปริยาเยน รมฺโม ปกาสิโค เสดฺहां ภวณฺตํ
โคตมํ สรณํ กจฺจามิ รมฺมมฺมจ ภิกฺขุสฺสงฺฆมฺมจ ตเถยฺยหํ โกโต
โคตมสฺส สนฺนิเก ปพฺพชฺชํ ตเถยฺยํ อปฺปสฺมปฺทณฺติ ฯ อตฺตฺต

๔๒๐ สุตฺตฺนคฺคมีฏเฐ ชุทฺตฺกนิกายสฺส สุตฺตฺนปาทะ [๓๖๐

โธ สุตฺตฺริกการทฺวาโธ พฺราหฺมโณ ภควโต สฺนฺติเก ปพฺพชฺช
อถคฺค อุปลมฺบํ ๑ ๑เป ๑ อญฺญคโร โธ ปนายสฺมา สุตฺตฺริ-
กการทฺวาโธ อรหํ อโหสฺสตี ๑

 สุตฺตฺริกการทฺวาชฺสสฺสคฺคํ จคฺคํ ๑

 สุตฺตฺนปาทะ ทตฺติยสฺส มหาวคฺคสฺส ปญฺจํ มาชฺสคฺคํ

[๓๖๑] ๕ เอวมฺเม สฺคํ ๑ เอกํ สมฺมํ ภควา ราชคเ
วิหริตี ทิสฺสณฺฏเฐ ปพฺพเต ๑ อถ โธ มาโฆ มาณโว เยน
ภควา เตนฺอุปสงฺกมิมิ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา สฺทฺธํ สฺมฺโมทิมิ สฺม-
โมทนียํ กถํ สํวราณํยํ วิตฺติสาเรตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสํ ๑ เอกมนฺตํ
นินฺนโน โธ มาโฆ มาณโว ภควนฺตํ เอตทโวจ อหณฺหิ โภ
โคตม ทายโก ทานปติ วทณฺณฺยู ยาจโยโค ฌมฺเมน โภเค ปริ-
เยสํมิ ฌมฺเมน โภเค ปริเยสํติวา ฌมฺมตฺทเชหิ โภเคหิ ฌมฺมา-
ริคเคหิ เอกสฺสํบี ททามิ ทฺวีนฺนมนฺบี ททามิ ตินฺนมนฺบี ททามิ
จตุมนฺมนฺบี ททามิ ปญฺจมนฺมนฺบี ททามิ ฉนฺนมนฺมนฺบี ททามิ
สฺสคฺคมนฺมนฺบี ททามิ อฏฺฐมนฺมนฺบี ททามิ นวมนฺมนฺบี ททามิ
ทสฺนมนฺมนฺบี ททามิ วิสํายมฺบี ททามิ คิํสํายมฺบี ททามิ จตุตา-
ฬิํสํายมฺบี ททามิ ปญฺญาสํายมฺบี ททามิ สํสฺสํสํบี ททามิ ภิชฺชโยมฺบี
ททามิ กจฺจาหํ โภ โคตม เอวํ ททนฺโต เอวํ ยเชนฺโต พหุํ ปญฺณ

๓๖๒] สุตฺตนิปาเต คติยสูตร มหาวคฺคสูตร ปญฺจนํ มาฆสูตรํ ๔๒๓

ปัสวามิติ ฯ คคฺช คจฺว มาณว เหวํ ททฺนโต เหวํ ยเชนฺโต
พหุํ ปุณฺณํ ปัสวสี ฯ โย โส มาณว ทายโก ทานปติ วทณฺณ
ยาจโยโค รมฺเมน โภเค ปริเยสฺติ รมฺเมน โภเค ปริเยสฺติว
รมฺมตฺตเรหิ โภเคหิ รมฺมาริคเคหิ เอกธฺมมํ ททาคิ ฯ เป ฯ สตฺตธฺมมํ
ททาคิ ภิชฺโยมํ ททาคิ พหุํ โส ปุณฺณํ ปัสวคฺคิ ฯ อถ
โส มาโฆ มาณโว ภควนฺตํ คากาย อชฺฌภาสํ

[๓๖๒] ปุจฺฉามหํ โคตมํ วทณฺณํ (อิติ มาโฆ มาณโว)

กาธายวาสํ อคฺคํ จรณฺตํ

โย ยาจโยโค ทานปตํ คหฺมุโส

ปุณฺณคฺคิโก ยชฺติ ปุณฺณเปกฺโข

ททํ ปเรธํ อธิ อนฺนปानํ

กถํ หุตํ ยชฺมานธฺมํ สุตฺตฺตฺตฺต ๑

(โย) ยาจโยโค ทานปตํ คหฺมุโส (มาฆาติ ภควา)

ปุณฺณคฺคิโก ยชฺติ ปุณฺณเปกฺโข

ททํ ปเรธํ อธิ อนฺนปानํ

อวราธเย ทกฺขิณฺณเยหิ คาคิ ฯ

(โย) ยาจโยโค ทานปตํ คหฺมุโส (อิติ มาโฆ มาณโว)

ปุณฺณคฺคิโก ยชฺติ ปุณฺณเปกฺโข

ททํ ปเรธํ อธิ อนฺนปานํ

อภฺชาหิ เม ภควา ทกฺขิณฺณเย ๑

เย เว อตคฺคา วิจฺรหฺติ โถเก
 อธิญฺญา เกวติโน ยตคฺคา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे
 โย พฺราหฺมโณ ปุณฺณเปกฺโข ยเชถ ฯ
 เย สํพฺพสํโยชนพฺพชนฺจุณฺทา
 ทนฺตา วิมฺุตตา อธิฆา นิราสา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे
 โย พฺราหฺมโณ ปุณฺณเปกฺโข ยเชถ ฯ
 เย สํพฺพสํโยชนวิปฺปมฺุตตา
 ทนฺตา วิมฺุตตา อธิฆา นิราสา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे ฯ
 ราคญฺจ โทสญฺจ ปหาย โมหํ
 ชีณาสฺวา วุตฺติพฺพรหฺมจฺริยา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे ॑
 เยสฺส น มายา วสฺสํ น มาโน
 ชีณาสฺวา วุตฺติพฺพรหฺมจฺริยา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे ฯ
 เย วิตฺโตภา อมมา นิราสา
 ชีณาสฺวา วุตฺติพฺพรหฺมจฺริยา
 กาเถน เตสฺส หพฺยํ ปเวจฺजे ฯ

๓๖๒] สุกตนิปาเต ตติยสูตร มหาเวทกสูตร ปณณามะขลสูตร ๔๒๓

เย เว น ตณฺหาสุ อฺปาทิปปนฺนา
วิตเรยฺย โธมฺมํ อมมา จรณฺติ
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
เยถํ ตณฺหา นตฺถิ กุหิณฺณํ โถเก
ภวภวาย อธิ วา หฺรํ วา
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
เย กาเม หิตฺวา อคฺหา จรณฺติ
สุตฺตญฺจตฺตา ตสํว อชฺชํ
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
เย วิตฺรคา สุตฺตมาหิตินฺทริยา
จฺนฺโทว ราหุคฺคณา ปมฺมุโต
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
สมิตฺตาวินํ วิตฺรคา อโกปา
เยถํ คตํ นตฺถิ อธิ วิปฺปฬาย
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
ชฺเหตฺวา ชาติมรณํ อเสถํ
กถํกถํ สํพฺพมฺปาทิวตฺตา
กาเถน เตสุ หพฺพํ ปเวจฺजे ๑
เย อคฺคตํปา วิจรณฺติ โถเก
อภิญฺจนา สํพฺพํ วิปฺปมฺมุตา

กาเถน เตสํ หพฺยํ ปเวจุเณ ฯ
 เย เหตุถ ชานนฺติ ยถาคตา อิทํ
 อยมนฺติมา นตฺถิ ปฺนพฺกโวติ
 กาเถน เตสํ หพฺยํ ปเวจุเณ ฯ
 โย เวทฺฐ ฌานรโต สติมา
 สมนุโพธิปคฺโค สรณํ พหุณฺณํ
 กาเถน เตสํ หพฺยํ ปเวจุเณ
 โย พุราหฺมณฺเณ ปุณฺณเปกฺโข ยเชถ ฯ
 อทฺธา อโมฆา มม ปุจฺจนา อหุ
 อกฺขาสึ เม ภคฺวา ทกฺขิณฺเณยฺเย
 คฺคํ เหตุถ ชานาสึ ยถาคตา อิทํ
 คตา หิ เต วิทิตฺโต เอส ธมฺโม ฯ
 (โย) ยาจโยโค ทานปตฺตี คหฺมุโง (อิติ มาโฆ มาณโว)
 ปุณฺณตฺถิโก ยชฺติ ปุณฺณเปกฺโข *
 ททํ ปเรสํ อธิ อนฺนปानํ
 อกฺขาสึ เม ภคฺวา ยณฺณธมฺมปทํ ฯ
 ยชฺสํ ยชฺมาโน มาฆาติ ภคฺวา
 สหฺพคฺค ๑ วิปฺปสาเทหิ จิตฺตํ
 อารมฺมณํ ยชฺมานสฺส ยณฺโณ
 เหตุถ ปติฏฺฐาย ชหาติ โทสํ

๓๖๓] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส ปณฺจมนํ มาฆสฺสคฺคํ ๔๒๕

โส วัตฺราโค จ วิเนยฺย โทสํ
เมตฺตจิตฺตํ ภาวยํ อปฺปมาณํ
รตฺตนิทฺธิวํ สคคํ อปฺปมคฺคโต
สพฺพา ทิสฺสา ฌรเต อปฺปมณฺณํ ๑
โก สจฺจธมฺมํ มุญฺหติ พฺรหฺมธมฺมํ จ
เกณตฺตนา คจฺจติ พฺรหฺมโลกํ
อชานโต เม มุนิ พฺรหฺมิ ปุญฺโง
ภคฺวา हि เม สกฺขิ พฺรหฺมชฺช ทิฏฺโฐ
คฺวณฺหิ โน พฺรหฺมสโมสฺสี สจฺจํ
กถํ อปฺปชฺชติ พฺรหฺมโลกํ (ชฺรติม) ๑
โย ยชฺติ ติวิธํ ยณฺณสํปทํ (มาฆาติ ภคฺวา)
อวราธเย ทกฺขิณฺณเยหิ คาทิ
เชวํ ยชฺติคฺวา สมนฺมา ยาจโยโค
อฺปฺปชฺชติ พฺรหฺมโลกนฺติ พฺรหฺมมิตฺติ ๑

[๓๖๓] เชวํ วุคฺเต มาโฆ มาณโว ภคฺวณฺทํ เขตฺทโวจ
อภิกฺกณฺทํ โภ โคตม ๑ เป ๑ อชฺชตคฺเค ปาณฺเปตํ สรรณฺจกตฺตนิ ๑
มาฆสฺสคฺคํ ปณฺจมนํ

สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส ฉฏฺฐํ สกฺกียสฺส

[๓๖๔] ๖ เอวมเม สุตํ ฯ เอกํ สมยํ ภควา ราชคเห
 วิหริติ เวพฺพเน กถนฺตฺวานิฉวาเป ฯ เตเน ๒ ปน สมเยน สกฺกียสฺส
 ปริพฺพาชกสฺส ปฺราณธำโถหิตาย เทวตาย ปณฺหา อุกฺกฺขจā โหนฺติ
 โย เต สกฺกีย สมฺโน วา พฺราหฺมณฺโน วา อิมเ ปณฺเห ปุญฺโง
 พฺยากรโติ คสฺส สฺนฺติเก พฺรหฺมจฺริยํ จเรยยาสฺสํติ ฯ อถ ๒
 สกฺกียเ ปริพฺพาชโก คสฺสา เทวตาย สฺนฺติเก ปณฺเห อุกฺคเหตฺวา
 เป เต สมณพฺราหฺมณา สงฺฆิโน คณฺโน คณาจฺริยา ฌาตา
 ยสฺสสฺสโน คิตฺตถฺรา สารุสมฺมตา พหุชนสฺส เสยฺยถิํ ปฺรูโณ
 กสฺสโป มกฺขลโ คธำโถ อชิโถ เกสกมฺพโถ ปกฺกฺโข กจฺจา-
 ยโน สมฺชโย เวพฺพชฺปฺตฺโต นิกฺโข นาฏปฺตฺโต เต อป-
 สงฺกมิตฺวา เต ปณฺเห ปุจฺฉติ ฯ เต สกฺกียเ ปริพฺพาชเกน ปณฺเห
 ปุญฺจā น สมฺปายนฺติ อสมฺปายนฺตา โกปณฺจํ โทสณฺจ อปฺปจ-
 จยณฺจ ปาตุกโรนฺติ อปฺปจ สกฺกียํ ปริพฺพาชกํ ปฏฺฐปฺจณฺติ ฯ
 อถ ๒ สกฺกียสฺส ปริพฺพาชกสฺส เอกทโหสิ เป ๒ เต โภนฺโต
 สมณพฺราหฺมณา สงฺฆิโน คณฺโน คณาจฺริยา ฌาตา ยสฺสสฺสโน
 คิตฺตถฺรา สารุสมฺมตา พหุชนสฺส เสยฺยถิํ ปฺรูโณ กสฺสโป
 ๑เป ๑ นิกฺโข นาฏปฺตฺโต เต มยา ปณฺเห ปุญฺจā น สมฺปาย-
 นฺติ อสมฺปายนฺตา โกปณฺจํ โทสณฺจํ อปฺปจจยณฺจํ ปาตุ-

๓๖๔] สุตฺตนิปาเต คคิยสฺส มหาวกฺกสฺส ฉฺชจํ สํภิชฺสํ ๔๒๗

กโรนฺติ อปี ๑ มณฺเฑเวตฺถ ปฏฺฐิจฺฉนฺติ ยนฺนุนาหํ หีนา-
ยาวคฺคิตฺวา กาเม ปริภุญฺเชยฺยนฺติ ๑ อถ ๒ สํภิชฺสํ ปริพฺพา-
ชกสฺส เอตทโหสิ อยํ ๒ สมนฺโณ โคตโม สงฺฆิ เจว กณฺ ๑
คณาจริโย ฌาโต ยสฺสํ ติตฺถกโร สารุสฺสมโต พุทฺธสฺส ๑
ยนฺนุนาหํ สมนํ โคตมํ อุปสงฺกมิทฺวา อิมํ ปณฺเฑห ปุจฺเจยฺยนฺติ ๑
อถ ๒ สํภิชฺสํ ปริพฺพาชกสฺส เอตทโหสิ เย ๒ เต โภณฺโต
สมนพฺราหฺมณา ชินฺณา วุฑฺฒา มหตฺตกา อทฺธคตา วโย อญฺ-
ปคฺตา เถรา วคฺคตญฺญ จิรปฺพชฺชิตา สงฺฆิโน คณิโน คณาจริยา
ฌาตา ยสฺสํโน ติตฺถกโร สารุสฺสมตา พุทฺธสฺส เสยฺยถิํ
ปุโรโณ กสฺสโป ๑ เป ๑ นิคฺคโถ นาวฺวปฺคฺโต เตมี มยา ปณฺเฑห
ปฺปฺจสา น สมนฺปายนฺติ อสมนฺปายนฺตา โกปณฺจ โทสณฺจ อป-
ปฺจยณฺจ ปาตุกโรนฺติ อปี ๑ มณฺเฑเวตฺถ ปฏฺฐิจฺฉนฺติ ๑
กํ ปน เม สมนฺโณ โคตโม อิมํ ปณฺเฑห ปฺปฺจ ๑ พฺยากริสฺสํติ ๑
สมนฺโณ หิ โคตโม ททโร เจว ชาตียา นโว ๑ ปพฺพชฺชา-
ยาติ ๑ อถ ๒ สํภิชฺสํ ปริพฺพาชกสฺส เอตทโหสิ สมนฺโณ ๒
โคตโม ททโรติ น อญฺฌาตพฺโป น ปริโกตพฺโป ททโรมี
เจ สมนฺโณ โหติ โส ๑ มหิตฺธิโก โหติ มหानุภาโว ๑ ยนฺนุนา-
หํ สมนํ โคตมํ อุปสงฺกมิทฺวา อิมํ ปณฺเฑห ปุจฺเจยฺยนฺติ ๑

๓ อิตฺถ ปวํ มรณฺมโปคฺคเก ททโรมี เจส สมนฺโณ โคตโม
มหิตฺธิโก โหติ มหานุภาโวติ ทิสฺสํติ ๑

๓๖๖] สุตฺตนิปาเต คติยสฺส มหาวคฺคสฺส ฌฏฺฐํ สภียสฺสคํ ๔๒๘

นสฺสชาโต ภควนฺตํ ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ

กัปปคฺคินมาหุ ภิกฺขุณฺ (อิตฺติ สภีย)

โสวตฺตํ เกณ กถณฺจ ทนฺตมาหุ

พฺพุโรตฺติ กถํ ปจฺจุจฺฉติ

ปฺปฏฺฐาไซ เม ภควา พฺยาการโหติ^๑ ฯ

ปชฺชเชน กเตน อคฺคตนา (สภียาติ ภควา)

ปรีณิพฺพานคโต วิติณฺณณฺงุโ

วิภวณฺจ ภวณฺจ วิปฺปฬาย

วุสฺสิตวา ชฺชเณปนฺนพฺภโว ส ภิกฺขุ ฯ

สพฺพคฺคต อฺเปกฺขโก สคฺคมา

น โส หีสฺสติ สพฺพโตเก

คินฺนุโน สมนฺโน อนาวิตโต

อฺสฺสสฺสทา ยสฺส น สนฺนติ โสวโต โส

ยสฺสสินฺนุทฺตริยานิ ภาวิตานิ

อชฺชณฺคคํ พหิทฺธา จ สพฺพโตเก

นิพฺพิชฺชขมํ ปรมฺมจ โถกํ

กาถํ กงฺขติ ภาวิตโต ส ทนฺโต ฯ

กปฺปปานิ วิเจยฺย เกวตานิ

สํสํวํ ทฺวํ^๒ จุคฺคปฺปาทํ

๑ ย. วยากโรหิ ฯ ๒ วัฒนนาถํ ตทกฺขํ ฯ

วิคตรชนนงฺคณํ วิสฺสุทฺธํ

ปตฺติ ชาติกฺขณํ ตมาหุ พุทฺธนฺติ ฯ

[๓๖๘] อถ ไซ สภโย ปริพพาสโก ภควโต ภาสิคำ อภินนุ-
ทิตฺวา อนฺนโมทิตฺวา อตุตฺตมโน ปนฺนุทิตฺวา อุตฺตมโค ปีติโสมนสฺสธฺชาโต
ภควนฺตํ อุตฺตมํ ปณฺหิ อปฺปจฺฉิ

กัปตุดินมาหุ พุราหุมน (อิตี สภโย)

สมณ เกน กถญจ นุหาคโก

นาโคติ กถํ ปวฺจจติ

ปฐุไซ เม ภควา พุยาภิโรหิ ฯ

พาเหตุว่า สัพพปาปกานิ (สมัยชาติ ภคฺวา)

วิมโล ตาธุตมาหิต จิตตโต

ตำราภูมิพิชญ์ เกวตี่ โส

อนิธัสิตี ๑ คาทิ ปวฺจฺจเต ๓ พฺรหฺมา ๑

สมัครใจ ปรหาย ปุณฺณปาปํ

វិរុទ្ធ ឈតុរា ចិន្ត បរណុ តៃក

ชาตินิรณํ อุปาทิวตุโต

สมเณ ตาที ปรุจุจเค ตถตุตา ๖

นิพนธ์ หาย ๔ พุทปาปกาณิ

อชฺฐมตฺตมฺจ พหิทฺธา จ สํพุทฺโธเก

๑ ย. พ. อติโต ฯ ๒ ย. อัย ปาโง นตฺถิ ฯ

๓๖๘] สุกตนิปาเต ตติยสูตร มหาสุคตสูตร ฌฐิ สกัณฐกตัม ๔๓๓

เทวมนุสเสตฺถ กปฺปิเยตฺถ
กปฺปํ เนติ ตมาหุ นฺหาตโกติ ฯ
อาคํ น กโรติ กิณฺณิ โถเก
สํพพฺสโยเค วิสฺสช พฺนุรนาณิ
สํพพตฺถ น สฺสชตํ วิปฺปมฺมตฺโต
นาโค ตาติ ปวฺจฺจเต ตถตฺตาติ ฯ

[๓๖๘] อถ โส สกัณฺโณ ปรีพฺพาสโก ฯ เป ฯ ภควนฺตํ อุกฺคเร
ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ

กํ เขตฺตชฺชินํ วทนฺติ พุทฺธา (อิตฺติ สกัณฺโณ)
กุสฺสํ เกณ กถณฺจ ปณฺหิตฺติ
มฺหิ นาม กถํ ปวฺจฺจติ
ปฺปญฺโส เม ภควา พฺยาภโรหิ ฯ
เขตฺตานิ วิเจยฺย เกวณฺนิ (สกัณฺยาติ ภควา)
ทิพฺพํ มานุสฺสกณฺจ พุรหฺมเขตฺตํ
(สํพพ) เขตฺตมฺมตฺตพฺนุรนา ปมฺมตฺโต
เขตฺตชฺชินโน ตาติ ปวฺจฺจเต ตถตฺตา ฯ
โกสฺสานิ วิเจยฺย เกวณฺนิ
ทิพฺพํ มานุสฺสกณฺจ พุรหฺมโกสฺสํ
(สํพพ) โกสฺสมฺมตฺตพฺนุรนา ปมฺมตฺโต
กุสฺสโต ตาติ ปวฺจฺจเต ตถตฺตา ฯ

ทุภยานิ วิเจยฺย ปณฺทราณิ
 อชฺฌตฺตํ พหิทฺธา ๑ สฺสทฺธปณฺโณ
 กณฺหสฺสํ อนุปาทิตฺโต
 ปณฺทิตฺโต ตาที ปวฺจุจฺเจเต ตถตฺตา ๑
 อตฺตณฺเฑ ๑ สตณฺเฑ ๑ ฉตฺวา ๑ ฌมฺมํ
 อชฺฌตฺตํ พหิทฺธา ๑ สทฺทพฺโถเก
 เทวมนุสฺเสหิ ปุชฺชียํ โส
 สัจจชาตมตฺตจฺจ โส มุณฺตี ๑

[๓๖๘] อถ สภียโย โห ปริพฺพาชโก ๑ เป ๑ ภควนฺตํ อุตฺตรํ
 ปณฺหํ อปฺปจฺฉิ

กัมปตฺตินมาหุ เวทคฺคํ (อิตฺติ สภียโย)
 อณฺวจิตฺตํ เกณ กถณฺเฑ ๑ วิริยวาทิ
 อาชานฺนโย กิณฺติ นาม โหติ
 ปุณฺณโง เม ภควา พุยาโกโรหิ ๑
 เวทานิ วิเจยฺย เกวตานิ (สภียาติ ภควา)
 สมนฺณํ ยานิปตฺติ พฺราหฺมณฺณํ
 สทฺทพเวทนาสุ วัตตราโค
 สทฺทพ เวทมตฺตจฺจ เวทคฺค โส ๑
 อณฺวิจฺจ ปปฺปณฺจนามรูปํ

๓ ปุชฺชิตฺติมี ปาโง ๑

๓๗๐] สุตฺตนิปาเต คคิยสฺส มหาวคฺคสฺส ฉฺชํ สมิยสฺสคํ ๔๓๓

อชฺชฌคฺคํ พหิทฺธา จ โรคมฺมํ
(สพฺพ) โรคมฺมตฺตพฺพนา ปมฺมคฺโค
อนฺนวิทิตฺโต คาทิ ปฏฺฐจฺเจเต คตฺตคฺคา ฯ
วิโรโค สพฺพปาปเกหิ
นิรยทฺถกฺขมคฺคจฺจ วิริยวา โส
โส วิริยวา ปชานวา
ธโร คาทิ ปฏฺฐจฺเจเต คตฺตคฺคา ฯ
ยสฺสสฺสสฺสํ ญานานิ พฺพชานานิ
อชฺชฌคฺคํ พหิทฺธา จ สํกฺกมฺมํ
สพฺพสํกฺกมฺมตฺตพฺพนา ปมฺมคฺโค
อาชานนิโย คาทิ ปฏฺฐจฺเจเต คตฺตคฺคา ฯ

[๓๗๐] อถ ไช สมิโย ปริพฺพชาสโก ฯ เป ฯ ภควนฺตํ อุตฺตมํ
ปญฺหํ อปฺปจฺฉิ

กัปปคฺคินมาหุ โสคฺคิยํ (อิตฺติ สมิโย)
อริยํ เกณ กถณฺจ จรณวาติ
ปริพฺพชาสโก กิณฺติ นาม โหติ
ปฺปญฺโฬ เม ภควา พฺยาโกโรหิ ฯ
สํกฺกวา สพฺพพฺพมมํ อภิญฺเญยาย โสเก (สํกฺกยาติ ภควา)
สํวชฺชชานวชฺชํ ยทคฺคิ กิณฺจ
อภิกฺขุ อถกฺกคฺคิ วิมฺมคฺคํ

ยานิ ๑ คณิ ยานิ ๑ สญฺจี
 สมนปฺปวาทนีสฺสิตานิ ฐวิปฺปณ
 สณฺณกฺขรณฺณนีสฺสิตานิ^๑
 โสธรวณานิ วิเนยฺย โธมคฺคมา ๑
 อนฺตคฺคสิ ปารคฺคสิ ทฺวขฺสฺส
 อรหสฺส (สฺมมาสมฺพุทฺโธ) ชฺฌนาสวํ ทํ มณฺเฑ
 ชฺชติมา มติมา ปหุคฺคปณฺเฑ
 ทฺวขฺสฺสสฺนคฺควํ อตาเรสฺส นํ ๑
 ยํ เม กงฺกขิตมณฺเฑวสฺส วิจิจฺจิจฺฉํ นํ อตารยิ
 นโม เต (มุนิ) โมนปฺปเกสฺส ปคฺคิตปคฺค
 อชฺชิตาภิจฺฉพฺพนฺนุ โสธโรตฺถิ ๑

ยา เม กงฺกขา ปฺปเร อาสฺส	คฺคเม พฺยาภาสฺส จกฺขุมา
อทฺฐา มุนีสฺส สฺมพุทฺโธ	นคฺคิต นีวรณา ทว ๑
อุปายาสํ ๑ เต สฺพเพ	วิทฺทฺสฺสตา วินพฺพิคฺคา
สฺสิตฺถิฏฺโถ ทมปฺปคฺคโ	ชฺชติมา สจฺจจฺฉนิกฺกโม ๑
คสฺส เต นาคนาคสฺส	มหาวิธสฺส ภาสโร
สฺพเพ เทวา อนฺนโมทนฺติ	อุโก นารทปฺพพฺพา ๑
นโม เต ปุริสาชฺชณฺณ	นโม เต ปุริสคฺคตม
สเทวคฺคสฺมิ โลกสฺมิ	นคฺคิต เต ปฏฺฐปคฺคโ ๑

๑ พ. ปณฺณกฺขรณฺณนีสฺสิตานิ ๑

ศุวํ พุทฺโธ	ศุวํ สัจฺจ	ศุวํ มาราภิภู มุนิ
ศุวํ อนุสฺสเย	เชตฺตวา	คินฺนุโน ตาเวสฺสํ ปชํ ๑
อูปธี	เต สมฺติกกฺกตา	อาสฺวา เต ปทาติตา
สํโหสิ	อนุปาทาโน	ปทฺนภยภเวว
ปฺนุทฺทํ	ยถา วคฺค	โตเย น อูปตฺธิปติ
เชวํ ปฺนุญฺเ	จ ปาเป จ	อูภเย ศุวํ น ตฺธิปติ
ปาเท	วึร ปสาเวหิ	สํภโย วนฺทติ สัจฺจโนติ ๑

[๓๗๔] อถ โห สํภโย ปริพฺพาชโก ภควโต ปาเทสฺส สิริสา
 นิปิตฺตวา ภควนฺตํ เอตทโวจ อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต
 เสยฺยถาปี ภนฺเต นิกฺกขฺชิตํ วา อุกฺกขฺชเยยฺย ปฏิจฺจนฺนํ วา
 วิจเรยฺย มุพฺพหสฺสํ วา มคฺคํ อัจฺจิกฺกเขยฺย อนฺธกาเร วา เสด-
 ปชฺชโรตํ ฐาเรยฺย จกฺขฺมณฺโตะ รูปานิ ทกฺขณฺตํติ เหวเมวํ ภควตา
 อเนกปริยาเยน รมฺโม ปกาสิโต เสดํหํ ภควนฺตํ สรรณํ คจฺฉามิ
 รมฺมณฺจ ภิกฺขุสงฺฆณฺจ ตถายาหํ ภนฺเต ภควโต สนฺติเก
 ปพฺพชฺชํ ตถายํ อูปสํมปทฺติ ๑ โย โห สํภโย อณฺณตฺติติ-
 ยปฺพุโพ อิมสฺมํ รมฺมวินเย อากงฺขติ ปพฺพชฺชํ อากงฺขติ อูป-
 สํมปทํ โส จตฺตวาโร มาเส ปวิสฺสติ จตฺตุนํ มาสํนํ อจฺจุเยน
 ปวิจฺจุจฺจปวิจาสํ อารทฺธจิจฺจตา ภิกฺขุ ปพฺพาเสนฺติ อูปสํมปทาเทนฺติ
 ภิกฺขุภาวาย อปี เจตฺถ ปุคฺคตเวมคฺคตา วิทิตาติ ๑ สจฺเจ ภนฺเต
 อณฺณตฺติติยปฺพุพา อิมสฺมํ รมฺมวินเย อากงฺขนฺตา ปพฺพชฺชํ อ-

๓๗๓] สุตตนิปาเต ตติยสูตร มหาวคฺคสูตร สุตตมํ เสตสูตรํ ๔๓๗

กงฺขนฺตา อุปฺสมฺปทํ จตุตาโร มาเส ปวิธฺสนฺติ จตฺตุนํ มาธานํ
อจฺจุเยน ปวิธฺจฺจปฺริวาเส อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขุ ปพฺพาเสนฺติ อุป-
สฺมฺปาเทนฺติ ภิกฺขุภาวาย ๑ อหํ จตฺตาริ วสฺสํ ปวิธํ
จตฺตุนํ วสฺสํ อจฺจุเยน ปวิธฺจฺจปฺริวาเส อารทฺธจิตฺตา ภิกฺขุ
ปพฺพาเสนฺตุ อุปฺสมฺปาเทนฺตุ ภิกฺขุภาวายาติ ๑ อตฺถกฺโข สกฺกิโย
ปฺริพฺพาชโก ภควโต สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ อตฺถกฺโข อุปฺสมฺปทํ ๑
อจฺจุปฺสมฺปนฺโน ๒ ปนายสฺมา สกฺกิโย เอโก วูปกฺกฺโข อุปฺปมฺคฺโต
อาคาปํ ปหิตฺคฺโต วิหรนฺโต น จิรํเสว ยสฺสํสฺสํ กุตฺตํ
สฺมมฺเทว อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชฺชนฺติ ตทฺถนฺตํ พฺรหฺมจฺริย-
ปฺริยธํ ทิฏฺฐเสว รมฺเม สํมํ อภิญฺเฌา สจฺฉิกฺคฺวา อุปฺสมฺปชฺช
วิหาสิ ชฺเฌา ชฺาติ วุสฺสํ พฺรหฺมจฺริยํ กตํ กณฺณํ นวปฺริ
อิตฺถกฺคฺตาติ อพฺภณฺณาสํ ๑ อณฺเฑทโร ๒ ปนายสฺมา สกฺกิโย
อรรทํ อโหสฺสํ ๑

สกฺกิยสูตรํ ฃจฺจํ ๑

สุตฺตนิปาเต ตติยสูตร มหาวคฺคสูตร สุตตมํ เสตสูตรํ

[๓๗๓] ๑ เอวฺมฺเม สุตํ ๑ เอกํ สํมํ ภควา อวคฺคฺตราเปสฺสุ
จวริกํ จรฺมาโน มหตา ภิกฺขุสงฺฆเณ สทฺธิ อชฺฌมฺเตพฺเสหิ ภิกฺขุส-
สฺเตหิ เยน อาปณฺํ นาม อวคฺคฺตราปณฺํ นิคฺโค ตทฺถวํ ๑

๓๗๔] สุตฺตนิပါတะ คติยสูตร มหาเวทกสูตร สุตฺตมํ เสตฺตสูตร ๔๓๘

พฺรหฺมເຣສຸ ອຸປັປສັນໂນຕິ ॥ ທຸຕິຍມຸນີ ໄຂ ເຄນີໂຍ ສຽງໂຕ
ກວນຸຕຸ ເອຕທໂວຈ ດີພຸຈາມີ ໂກ ໂຄຕມ ມຫາ ກິກຊຸສຸໂໝ ອທຸຜ-
ເທຟສານີ ກິກຊຸສຸຕານີ ອຸຮຸຈ ພຸຣາຮຸມເຣສຸ ອຸປັປສັນໂນ ອຣິ-
ວາເສຕຸ ເມ ກວໍ ໂຄຕໂມ ສຸວາຕນາຍ ກຕຸຕຸ ສ່ຖຣີ ກິກຊຸສຸເໝນາຕິ ॥
ທຸຕິຍມຸນີ ໄຂ ກວາ ເຄນີຍໍ ສຽງຕໍ ເອຕທໂວຈ ມຫາ ໄຂ ເຄນີຍ
ກິກຊຸສຸໂໝ ອທຸຜເທຟສານີ ກິກຊຸສຸຕານີ ຕຸວຸຈ ພຸຣາຮຸມເຣສຸ ອຸປັ-
ປສັນໂນຕິ ॥ ຕິຍມຸນີ ໄຂ ເຄນີໂຍ ສຽງໂຕ ກວນຸຕຸ ເອຕທໂວຈ
ດີພຸຈາມີ ໂກ ໂຄຕມ ມຫາ ກິກຊຸສຸໂໝ ອທຸຜເທຟສານີ ກິກຊຸສຸຕານີ
ອຸຮຸຈ ພຸຣາຮຸມເຣສຸ ອຸປັປສັນໂນ ອຣິວາເສຕຸ ເມ ກວໍ ໂຄຕໂມ
ສຸວາຕນາຍ ກຕຸຕຸ ສ່ຖຣີ ກິກຊຸສຸເໝນາຕິ ॥ ອຣິວາເສຕິ ກວາ ຕຸນຸທິ-
ກາເວນ ॥ ອຄ ໄຂ ເຄນີໂຍ ສຽງໂຕ ກວໂຕ ອຣິວາສັນ ວິທິຕຸວາ
ອຸຸຈາຍາສຸນາ ເຍນ ສໂກ ອສຸສໂມ ຕະນຸປສຸງກມີ ອຸປສຸງກມີຕຸວາ
ມິຕຸຕາມຈຸເຈ ພາຕິສຳໂຕຮິເຕ ອາມນຸເຕສິ ສຸຸນນຸຕຸ ເມ ໂກນຸໂຕ
ມິຕຸຕາມຈຸຈາ ພາຕິສຳໂຕຮິຕາ ສມໂນ ເມ ໂຄຕໂມ ນິມນຸຕິໂຕ
ສຸວາຕນາຍ ກຕຸຕຸ ສ່ຖຣີ ກິກຊຸສຸເໝນ ເຍນ ເມ ກາຍເວຍຍາວຸງິກິ
ກເຣຍຍາຄາຕິ ॥ ເວວໍ ໂກຕິ ໄຂ ເຄນີຍສຸສ ສຽງຕສຸສ ມິຕຸຕາມຈຸຈາ
ພາຕິສຳໂຕຮິຕາ ເຄນີຍສຸສ ສຽງຕສຸສ ປຸງິສຸສຸຕຸວາ ອປປເກຈຸເຈ ອຸກຸຮ-
ນານີ ພຸນນຸຕິ ອປປເກຈຸເຈ ກຸງຈານີ ຜາເຄນຸຕິ ອປປເກຈຸເຈ
ກາຮນານີ ໂຮວນຸຕິ ອປປເກຈຸເຈ ອຸກກມຸນິກິ ປຕິກຸຈາເປນຸຕິ ອປປເ-
ກຈຸເຈ ອາສຸນານີ ປຸນຸພາເປນຸຕິ ॥ ເຄນີໂຍ ປນ ສຽງໂຕ ສາມໍ ເຍວ

มณฑลมาดํ ปรุยาเทติ ฯ

[๓๗๕] เชน ไช ปน ส้มเยน เตโต พุราหุมนเณ อาปนเณ
 ปฏิวสฺสตี ตินฺณํ เวทานํ ปารคฺคฺ สนิชฌนฺทฺเกฏฺฏกานํ สํกฺขรปฺปเก-
 ทานํ อิตฺติหํสฺสปณฺณจฺมานํ ปุทฺธโก เวยฺยากรโณ โดกฺกายตฺมหาปฺริ-
 สฺตกฺขเณสฺส อทฺทโย ตึณฺนิ จ มาณวถฺสตาณิ มนฺเต วาเจติ ๑
 เชน ไช ปน ส้มเยน เกณิโย ชฺหิตฺเต เตเต พุราหุมนเณ อภิ-
 ปสฺสนฺโน โหติ ๑ อถ ไช เตโต พุราหุมนเณ ตึหิ มาณวถฺสเตหิ
 ปรีวฺวโต ชฺงฺฆาวิหารํ อณฺุจฺจนฺมาโน อณฺุจิรฺมาโน เยน เกณิ-
 ยสฺส ชฺหิตฺสสฺส อสฺสสโม เตนฺุปสฺสงฺกมิ ๑ อทฺทสา ไช เตโต
 พุราหุมนเณ เกณิยสฺส ชฺหิตฺสสฺส อสฺสสเม อปฺเปกฺกเจ อทฺทฺธานิ
 ฌณฺนเต ๑ เป ๑ อปฺเปกฺกเจ อาสฺสฺธานิ ปณฺณวาเปนฺเต เกณิยํ
 ปน ชฺหิตฺตํ สํมํ เยว มณฺุชฺชตฺถมาตํ ปฏฺยฺยาเทนฺทํ ทิสฺสุวณฺ เกณิยํ
 ชฺหิตฺตํ อเขตฺทโวจ กิํ นุ ไช โภโต เกณิยสฺส อวฺวาโห วา ภวิสฺสฺสตี
 วิวฺวาโห วา ภวิสฺสฺสตี มหฺยาณฺุโณ วา ปจฺจุปฺปฺภิจิโต ราชา
 วา มาคฺโข เตณิโย พินฺพิสาโร นิมนฺุติโต สฺวาทนาย สทฺธิํ พท-
 ทาเยนาติ ๑ น เม โภ เตเต อาวฺวาโห วา ภวิสฺสฺสตี นมี
 วิวฺวาโห ภวิสฺสฺสตี นมี ราชา มาคฺโข เตณิโย พินฺพิสาโร นิมนฺุ-
 ติโต สฺวาทนาย สทฺธิํ พทกาเยน ๑ อปปี จ ไช เม มหฺยาณฺุโณ
 ปจฺจุปฺปฺภิจิโต อคฺคิ สมนฺุณ โคคโม สกฺกยปฺุโต สกฺกยกฺุตา
 ปพฺพชฺชิตฺโต อณฺุคฺคฺตฺตราเปสฺส จาริกํ จรฺมาโน มหฺตา ภิกฺขุสฺสงฺฆเณ สทฺธิํ

๓๗๕] สัตตนิปาเต ศตยัสส มหาวคฺคสฺส สัตตมํ เสตฺตํ ๔๔๓

อหฺมเตพเสหิ ภิกฺขุสฺสเทหิ อาปณํ อนุปฺปตฺโต ตํ ไช ปน ภวนฺตํ
โคตมํ เอวํ ภณฺญาโณ ภิกฺขุสฺสทฺโท อพฺภุคฺคโต อิติปิ โส ภควา
๑ เป ๑ พุทฺโธ ภควาติ ๑ โส เม นิมนฺตฺโต สฺวาทนาย ภคฺคํ
สํวํ ภิกฺขุสฺสเจวนาติ ๑ พุทฺโธติ โภ เกณีย วเทสํ ๑ พุทฺโธติ
โภ เสต วทามิ ๑ พุทฺโธติ โภ เกณีย วเทสํ ๑ พุทฺโธติ โภ
เสต วทามิ ๑ อถ ไช เสตสฺส พฺราหฺมณสฺส เขตฺทโหสิ ไช-
โสปิ ไช เอโส ทฺถุถฺโภ โถกสฺมํ ยทฺทํ พุทฺโธติ ๑ อากทานิ
ไช ปน อสฺมาภํ มนฺเตสฺส ทฺวคฺคํ^๑ มหาปฺริสฺสถกฺขนานิ เยหิ
สํมณฺหากคฺคสฺส มหาปฺริสฺสสฺส เทวว คติโย ภวนฺติ อนนฺนยา สเจ
อคารํ อชฺฌาวสฺสติ ราชา โหติ จกฺกวคฺคํ รมฺมิโก รมฺมราชา
จาทฺตฺนโต วิชิตฺวํ ชนปทฺตฺถาววียปฺปตฺโต สत्ตฺตฺรคฺคณสํมณฺหากโต
คฺคสฺสิมานิ สत्ตฺตฺรคฺคณานิ ภวนฺติ เสยฺยถํ จกฺกฺรคฺคณํ หคฺคิรคฺคณํ
อสฺสํรคฺคณํ มณฺธิรคฺคณํ อิตฺธิรคฺคณํ คหปติรคฺคณํ ปรีณายกฺรคฺคณเมว
สत्ตฺตมํ ๑ ปโรสฺสสฺส ไช ปนสฺส ปฺปตฺตา ภวนฺติ สุรา วิรจ-
คฺคฺรปา ปฺรเสณปฺปมทฺทนา ๑ โส อิมํ ปจฺจํ สํคฺคฺรปรีณคฺคํ อทฺท-
เทณ อสฺสคฺคเณ รมฺเมน อภิวีชีย อชฺฌาวสฺสติ ๑ สเจ ไช ปน อคา-
รํมา อนคารียํ ปพฺพชฺติ อรหํ โหติ สํมมาสฺสมุพฺพุโธ โถเก
วิจฺจจฺจุทฺ^๒ ๑ กหํ ปน โภ เกณีย เอตฺรหิ โส ภวํ โคตโม

๑ พคฺคิสาติปิ ปาโส ๑ ๒ อิตฺสทฺโท อธิ ภวํ ๑ ๒

วิหริติ อรหัง สัมมาสัมพุทโธติ ฯ

[๓๗๖] เขวํ วุตฺเต เกณิโย ชฺชิตฺโต ทถฺชิตฺตํ พหํ ปคฺค-
 เหตุวา เสถํ พุราหุมนํ เอตทโวจฺ เยเนสา โภ เสถ นัตถนราชฺชติ ฯ
 อถ โช เสโต พุราหุมนํ ตํหิ มาณวกลฺลเคหิ สทฺธิํ เยน ภควา
 เทนฺอุปสงฺกมิ ฯ อถ โช เสโต พุราหุมนํ เต มาณวเก อามน-
 เตสิ อุปฺปตฺตทา โภนฺโต อากฺขณฺตฺ ปเท ปทํ นิกฺขิปปนฺตา
 ทฺวาราสฺมา หิ เต ภวฺนฺโต สํหาว เอกจฺรา ยทา จาหํ โภ
 สมนฺเนน โคตเมนํ สทฺธิํ มนฺเตยฺยํ มา เม โภนฺโต อนฺตรนฺตรา
 กถํ โขปาเตถ กถาปริโยสํนํ เม ภวฺนฺโต อากฺขณฺตฺติ ฯ
 อถ โช เสโต พุราหุมนํ เยน ภควา เทนฺอุปสงฺกมิ อุปฺสง-
 กมิตฺวา ภควตา สทฺธิํ สมนฺโมทิ สมนฺโมทนฺยํ กถํ สํวณฺณํ
 วิตฺติสาเรตฺวา เอกมณฺตํ นิสฺสํติ ฯ เอกมณฺตํ นิสฺสินฺโน โช เสโต
 พุราหุมนํ ภควโต กาเย ทฺวคฺคํสํ มหาปฺริสฺตถฺขณฺณานิ สมนฺนุเนสิ ฯ
 อตฺถสํ โช เสโต พุราหุมนํ ภควโต กาเย ทฺวคฺคํสํ มหา-
 ปฺริสฺตถฺขณฺณานิ เขภฺยุเยน ๔เปตฺวา เทว ทฺวํสํ มหาปฺริสฺตถฺข-
 ณะสํ กงฺขติ วิจิจฺจติ นาริมฺหจฺจติ น สมนฺปตฺตติ โภโสหิเต
 จ วุตฺตคฺคฺเขห ปหุตฺตชฺชิตฺตาย จ ฯ อถ โช ภควโต เอตทโหสิ
 ปตฺตติ โช เม อຍํ เสโต พุราหุมนํ ทฺวคฺคํสํ มหาปฺริสฺตถฺขณฺณานิ
 เขภฺยุเยน ๔เปตฺวา เทว ทฺวํสํ มหาปฺริสฺตถฺขณะสํ กงฺขติ วิจิจ-
 ฺจติ นาริมฺหจฺจติ น สมนฺปตฺตติ โภโสหิเต จ วุตฺตคฺคฺเขห

๓๗๖] สุตฺตนิปาเต คติยสูตร มหาวคฺคสูตร สุตฺตมํ เสตฺตสูตรํ ๔๔๓

ปหุตฺตวิหคทาย จาติ ๑ อถ โห ภควา ตถารูปํ อิทฺธาภิสังขารํ
อภิสังขารเวสี^๑ ยถา อทฺทสฺส เสโต พฺราหฺมโณ ภควโต โกโล-
หิตํ วุตฺตคฺคฺยหํ ๑ อถ โห ภควา ชิวํหํ นิมนฺนาเมตฺวา อุกฺกมํ
กณฺณโสคานิ อณฺมุสิ ปฏิมสิ อุกฺกมํ นาสิกโสคานิ อณฺมุสิ ปฏิมสิ
เกวณฺมปํ นถาณฺมณฺทลํ ชิวํหํ นาทสิ ๑ อถ โห เสตฺตสูตรํ
พฺราหฺมณสูตรํ เขตฺทโหสิ สมนฺนาคโต โห สมนฺโน โคตโม ทวตฺตํ-
สําย มหาปฺริสฺตกฺขณฺเหติ ปรีปฺปนฺนฺเหติ โน อปรีปฺปนฺนฺเหติ โน
จ โห นํ ชานามิ พุทฺโธ วา โน วา ๑ สุตํ โห ปเนตํ พฺราหฺม-
ณานํ วุตฺตคฺคฺยํ มหตฺตคฺคฺยํ อจฺริยปจฺริยานํ ภาสฺमानานํ เย เต
ภควนฺโต อรหฺนฺโต สมนฺนํสํพุทฺธา เต สเก วณฺณเณ ภณฺณ-
มานเณ อตฺตคานํ ปาตฺตโกโรตฺติ ยนฺนุนาหํ สมนํ โคตมํ สมนฺนํ
สํารูปาหิ คากาหิ อภิตฺตเวยฺยนฺติ ๑ อถ โห เสโต พฺราหฺมโณ
ภควนฺตํ สมนฺนํ สํารูปาหิ คากาหิ อภิตฺตวิ

ปรีปฺปนฺนกาโย สฺรจฺจิ	สุชาโต จารุทสฺสโน
สุวณฺณวณฺโณสิ ภควา	สุสฺสูกฺกทาโฆสิ ^๒ วิริยวา
นรสูตรํ หิ สฺสวคสูตรํ	เย ภวนฺติ วิยญฺชนา
สพฺเพ เต คว กายสฺมิมิ	มหาปฺริสฺตกฺขณา ๑
ปสฺนณเนตฺโต สฺมฺุโห	พฺรหา อชฺช ปตาปวา

๑ ย. อภิสังขาริ ๑ ๒ สุตฺตคฺคฺยโรตฺติ ๑

มชฺเช สมนตฺตมฺสัจจ	อาทิจฺโจว วิโรจสี ฯ
กตฺตยาณทตฺตโน ภิกฺขุ	กาวฺยจณตฺตมฺนิภตฺตโจ
กีนฺเต สมนภาเวณ	เชวํ ชุทฺตมวณฺณนโน ฯ
ราชา อรหสี ภวิตฺตุ	จกฺกตฺตคฺคิ รเถสโก
จาตฺตุนฺโต วิชิตาวี	ชมฺพตฺตมฺสัจจ อิตฺตโร
ชตฺติยา โภชราชาโน	อนฺยนฺตา ภวณฺติ เต
ราชาภิราชา มนฺชินฺโต	รชฺชํ กาวะหิ โคตม ฯ
[๓๗๗] ราชาหมฺมมฺม เสดฺตา	(ติภคฺวา) ชมฺมราชาอนฺตฺตโร
ชมฺเมน จกฺกํ วตฺตเตมิ	จกฺกํ อปฺปติวตฺติยํ ฯ
ตมฺพทฺโร ปฏฺฐานาสี	(อิตฺติ เสดฺโต พฺราหฺมณ)
	ชมฺมราชา อนฺตฺตโร
ชมฺเมน จกฺกํ วตฺตเตมิ	อิตฺติ ภาสสี โคตม
โก นฺุ เสดฺนาปตฺติ โภโต	สํวโก ตตฺตจฺจวโย
โก เต อิมํ อนฺตฺตเตติ	ชมฺมจกฺกํ ปวตฺติคํ ฯ
มยา ปวตฺติคํ จกฺกํ	(เสดฺตาติภคฺวา) ชมฺมจกฺกํ อนฺตฺตโร
สํวโรตฺโต อนฺตฺตเตติ	อนฺตฺตโร ตถาคคํ ฯ
อภินฺนเมยฺยํ อภินฺนเปคํ	ภาวะตพฺพญจ ภาวิตํ
ปฬาทพฺพํ ปฬันมฺเม	ตตฺตมา พุทฺธโรตฺติ พฺราหฺมณ
วินยตฺตํ มยิ กงฺขํ	อภินฺนจตฺตํ พฺราหฺมณ
ทตฺตภา ทตฺตนํ โหติ	ตมฺพทฺธานํ อภินฺนโร

๓๗๘] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส สฺสคฺคํ เสถสฺสคฺคํ ๔๔๕

ยสฺส เว ทฺตฺตโก โถเก	ปาตุภาโว อภินฺทโส
โสหิ พฺราหฺมณ สมนฺพฺทโร	สฺสคฺคกฺโข อนฺตฺตโร ๑
พฺรหฺมญฺโศ อคฺคฺโข	มารเสนปฺปมทฺทโน
สพฺพามิตฺเต วสฺสํคฺวา	โมทามิ อฏฺโฏภโย ๑
อิมํ โภณฺโต นิสํเมถ	ยถา ภาสฺติ จกฺขฺมา
สฺสคฺคกฺโข มหาวิโร	สฺสํโหว นทํ วเน ๑
พฺรหฺมญฺโศ อคฺคฺโข	มารเสนปฺปมทฺทนํ
โก ทิสฺสวา นปฺปสฺสํเทยฺย	อภี กณฺหาภิสํสํโก ๑
โย มํ อิจฺฉติ อเนวคฺ	โย วา นิจฺฉติ ทจฺฉคฺ
อิธํ ปพฺพชฺชิสฺสํ	วรปณฺณสฺส สฺนฺติเก ๑
เอวํ เจ รุจฺฉติ โภโต	สํมาสํมพฺพุทฺธสํ
มยฺมมํ ปพฺพชฺชิสฺสํ	วรปณฺณสฺส สฺนฺติเก ๑
พฺราหฺมณา คิสฺสา อิเม	ยาจฺญติ ปณฺณสฺสํคฺวา
พฺรหฺมจฺริยํ จริสฺสํ	ภควา ทว สฺนฺติเก ๑
สฺวาภฺชาตํ พฺรหฺมจฺริยํ (เสถติ ภควา)	สฺนฺติจฺฉิกํ อภิกํ
ยคฺค อโมฆา ปพฺพชฺชา	อปฺปมคฺคสฺส สิกฺขโถติ ๑

[๓๗๘] อถคฺค โช เสโต พฺราหฺมโณ สปริโส ภควโถ
สฺนฺติเก ปพฺพชฺชํ อถคฺค อปฺปมคฺคํ ๑ อถ โช เกณิโย ชฺชโถ

ศัสตรา รศุติยา อจฺจุเยน สเก อสฺสเม ปณฺฑิโต ชาทญฺญิ โภชญฺญิ
 ปฏฺยทาเปตฺวา ภควโต กาลํ อาโรจาเปสฺสิ กาโต โภ โคตม
 นิฏฺฐิตํ ภคฺคตฺตํ ๑ อถ ไช ภควา ปุพฺพพณฺ्हสมํ นิฉาเสตฺวา
 ปตฺตจฺจวราทาย เยน เกณียสฺส ชฺชิตสฺส อสฺสโม เตนฺอุปสงฺกมิ
 อุปสงฺกมิตฺวา ปณฺณตฺเต อาสเน นิสฺสิทิ สทฺธิ ภิกฺขุสงฺเขน ๑ อถ
 ไช เกณียอ ชฺชิตโต พุทฺธปรปฺมุขํ ภิกฺขุสงฺขํ ปณฺฑิเตน ชาทญฺเยน
 โภชญฺเยน สหตฺถา สมนุคฺคเปสฺสิ สมนุคฺคาวเรสิ ๑ อถ ไช เกณียอ
 ชฺชิตโต ภควนฺตํ ภคฺคตาจฺฉ โอนฺตปตฺตปาณํ อณฺณตฺวํ นัจจ อาสนํ
 คเหตฺวา เอกมนฺตํ นิสฺสิทิ ๑ เอกมนฺตํ นิสฺสินฺนํ ไช เกณียํ ชฺชิตํ
 ภควา อิมานิ คาลาหิ อนโมหิ

ชคฺคิหุคฺคํ มุขํ ยมฺมฉา	สํวิตฺติ ฉนฺทโส มุขํ
ราชา มุขํ มนุสฺสํ	นทีนํ สํคโร มุขํ ฯ
นกฺขตฺตํ มุขํ จมฺโ	อํทิจฺจุ. ตปตํ มุขํ
ปฺปญฺญมาภฺยมาภานํ	สํโฆ เว ยชตํ มุขนฺติ ฯ

[๓๘๘] ชก ไช ภคชา เกณีย ชฏิต อิมานิ ศาตานิ ชนุ-
โมทิตวา ชญจายาธนา ปกุกามิ ฯ ชก ไช ชายธมา เตโต ส-
วิโต เชโก วูปกฏโจ ชปปมตโต ชาคาปปี ปหิตตโต วิหรนโต
น จิสเสถ ยธสสชถาย กุชปุตตา สมนมเทว ชคารธมา ชนคาริย
ปพพชนนติ คทนุคคฺว พุรหมจวิยปวิโยธานํ ทิฏฺเฐว ชมเม สย
ชกณณา สจจิกคฺวา ชปธมปชช วิหาสิ ชีณา ชาติ วุสสิ

๓๘๐] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส อฏฺฐมํ สลฺลสฺสคฺคํ ๔๔๗

พฺรหฺมจริยํ กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถคฺคตฺตยาติ อพฺภวณฺณาสี ๑
อณฺณตโร โห อายสฺมา เสโต สปริโส อรหํ อโหสิ ๑ อถ
โห อายสฺมา เสโต สปริโส เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ อุป-
สงฺกมิตฺวา เขกัสมํ จีวรํ กตฺวา เยน ภควา เตนณฺชติมฺปณฺนา-
เมตฺวา ภควนฺตํ ศาถาย อชฺฌณณาสี

ยนฺตํ สรรณมาคฺคม	อิโต อฏฺฐมิ จกฺขมา
สฺสคฺคตฺรคฺคเตน ภควา	ทนฺตมฺหา ทว สาสเน ๑
คฺควํ พุทฺโธ คฺควํ สฺสคฺคา	คฺควํ มาราภิภู มฺหิ
คฺควํ อนุสฺสเย เจตฺวา	คฺคินฺโน ตาเวสสิมํ ปชํ
อฺปฐิ เต สมตฺติกฺกนฺตา	อาสฺวา เต ปทาติตา
สโหสิ อนฺนปาทาโน	ปทฺนภยภเวโว
ภิกฺขโว คิธฺตา อิเม	คฺคิฏฺชนฺติ ปณฺชตฺกตา
ปาเท วีรํ ปสาเวหิ	นาคา วนฺทนฺตุ สฺสคฺคโนติ ๑

เสลฺลสฺสคฺคํ สฺสคฺคมํ ๑

สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส อฏฺฐมํ สลฺลสฺสคฺคํ

[๓๘๐] ~ อนิมิตฺตมณฺณณาคํ มจฺจานํ อธิ ชีวิตํ
กสิณณจฺ ปริคฺคณจฺ คณฺจ ทุกฺเขน สณฺณคฺคํ ๑
น หิ โส อฺปฏฺกโม อคฺคิ เยน ชาตา น มียฺยเว

ชรณํ ปตฺวา มรณํ	เชวํธมฺมา หิ ปาณินอ ๑
ผลาณมิด ปกฺกานํ	ปาโต ปตฺนโต ภยํ
เชวํ ชาทานมจฺจานํ	นิจฺจํ มรณโต ภยํ ๑
ยถาปิ กุมฺภการสํวตฺต	กตา มตฺตติกภาชนา
สํพเพ เกทปริยฺยตา	เชวํ มจฺจาน ชีวิทํ ๑
ททฺวา จ มหนฺตา จ	เย พาลํ เย จ ปณฺทิตา
สํพเพ มจฺจุจฺจํ ยนฺติ	สํพเพ มจฺจุปรายนา ๑
เตสํ มจฺจุปรเวตฺตานํ	คจฺจนํ ปฺรโลภโต
น ปิตา ตายเต ปฺตฺตํ	ฉาตี วา ปน ฉาตเก ๑
เปกฺขตํ เยว ฉาตี	ปสฺสํ ตาถปฺปตํ ปฺตํ
เชกเมโก ว มจฺจานํ	โควชฺโฆม วิย นียฺยติ
เชวมพฺภาหโต โถโก	มจฺจุณา จ ชฺราย จ
ตสฺมา ชีรํ น โสจฺนติ	วิทิตฺวา ,โตกปริยายํ ๑
ยสฺสํ มคฺคํ น ชานาตี	ชาคตสฺสํ คตสฺสํ วา
อฺโภ อนฺเต อสํปสฺสํ	นิรตฺถํ ปฺริเทวตี
ปฺริเทวมาโน เจ	กิณฺนํ อตฺถํ อุตฺพุพฺเพ
สํมฺมุโพท หีสํมคฺคานํ	กยิร เจนํ วิจกฺขโณ ๑
น หิ รุณฺณเนน โสเกน	สํนํตี ปปฺโปติ เจตโส
ภียสฺสํสํปฺปชฺชเต ทุกฺขํ	สํวํ จุปฺพณฺณติ ๑
กัโส วิวณฺโณ ภวติ	หีสํมคฺคานมคฺคานา

๓๘๐] สุตฺตนิปาเต คคฺยสฺส มหาวคฺคสฺส อฏฺฐมํ สลฺลสฺสคฺคํ ๔๔๘

น เตน เปตา ปาณนฺติ	นिरตฺตา ปริเทวนา ฯ
โสภมปฺปชหิ ชนฺตุ	ภิกฺขุโย ทฺถชฺหิ นิคฺคจฺฉติ
อนฺนตฺตุนฺนโต กาลกตํ	โสภสฺส วสฺมนนฺวคฺคฺ ๑
อณฺเณปปี ปสฺส คมิเน	ยถากมฺมุเปเต นเร
มจฺจุโน วสฺมาคมฺม	ฉนฺทนฺตฺเตวฺชิ ปาณินิ ๑
เยน เยน หิ มณฺเณนฺติ	คโต คํ โหติ อณฺเณกา
เอตาทิสฺส วินาภาโว	ปสฺส โลกสฺส ปริยายํ ๑
อปี วสฺสสฺสคํ ชีเว	ภิกฺขุโย วา ปน มาณโว
ฉาติสฺสงฺฆา วินา โหติ	ชฺหาติ อีธ ชีวิตํ ๑
คสฺสุมา อรฺหโต สุตฺวา	วิเนยฺย ปริเทวิตํ
เปตํ กาลกตํ ทิตฺวา	เนโส ถพฺภา มยา อิติ ๑
ยถา สรรณมาทิตฺตํ	วารินา ปรีนิพฺพเย
เอวมฺปิ ชีโร สปฺปญฺโฆ	ปณฺทิตโต กุสฺสโต นโร
ชิปฺปมฺมุปฺปคิตํ โสภํ	วาโต สุตฺตวํ ชีวเย ๑
ปริเทวํ ปชฺชปฺปญฺจ	โทมนสฺสญฺจ อคฺคฺตโน
อคฺคฺตโน สฺสเมสาโน	อพฺพพฺเพห สลฺลตฺตมคฺคฺตโน
อพฺพพฺพหสฺสโต อสฺสโต	สฺนฺตํ ปปฺปญฺเย เจตโส
สพฺพํ โสภํ อตฺติกฺกนฺโต	อโสโก โหติ นิพฺพุตฺติ ๑

สลฺลสฺสคฺคํ อฏฺฐมํ ๑

สุตตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส นวมนํ วาเสฏฺฐสฺสทํ

[๓๘๓] ๘ เอวมุเม สุตํ ฯ เอกํ สมนํ ภควา อิจฺฉานงฺกเต
 วิหริติ อิจฺฉานงฺกตวณฺสณฺฑเท ฯ เทน โข ปน สมนฺเณ สมนุพฺพุตา
 อภิญฺเฌาตา พุราหุมนมหาสํสาธา อิจฺฉานงฺกเต ปฏฺวิสํหิติ เสยฺย-
 ถิภํ จงฺกํ พุราหุมนฺ ตารุกฺโข พุราหุมนฺ โปกฺขรสาติ
 พุราหุมนฺ ชาณฺสสฺสณฺนิ พุราหุมนฺ โคเทยฺยพุราหุมนฺ อณฺ-
 เณ ๑ อภิญฺเฌาตา พุราหุมนมหาสํสาธา ฯ อถ โข วาเสฏฺฐ-
 ภารทฺวาชา นํ มาณวํ ชงฺขาวิหารํ อนุจฺจนฺตํ อนุจฺจมนฺตํ^๑
 อยมนุสฺสราภา อุตฺปาทิ กถํ โภ พุราหุมนฺ โหตฺติ ฯ ภาร-
 ทฺวาโส มาณโว เอวมาห ยโต โข โภ อุกฺโข สฺสาโต มาติโต
 ๑ นีติโต ๑ สํสฺสทฺคณฺนิโก ยาว สุตฺตมา นีตามหฺยคา อกฺขิตฺโต
 อนุปฏฺฐโส ชาติวาเทน เอตฺตาวตา โภ พุราหุมนฺ โหตฺติ ฯ
 วาเสฏฺฐโส มาณโว เอวมาห ยโต โข โภ สํสฺวา ๑ โหติ
 วคฺคสํปฺปโน ๑ เอตฺตาวตา โข โภ พุราหุมนฺ โหตฺติ ฯ
 เณว โข อตฺถุชฺชิ ภารทฺวาโส มาณโว วาเสฏฺฐํ มาณวํ สมนฺเฌา-
 เปตฺตํ น ปน อตฺถุชฺชิ วาเสฏฺฐโส มาณโว ภารทฺวาชํ มาณวํ
 สมนฺเฌาเปตฺตํ ฯ อถ โข วาเสฏฺฐโส มาณโว ภารทฺวาชํ มาณวํ
 อามนฺเตสฺส อโย โภ ภารทฺวาช สมนฺเณ โคตโม สกฺยปฺปฺโต สกฺย-

๑ ย. อนุจฺจนฺตํ อนุจฺจมนฺตํ ฯ

๓๘๒] สัตตนิปาเท ตติยสูตร มหาเวทศสูตร นวมน วาเสฏฐสูตร ๔๕๓

กฤดา ปพพชิต อิจฺฉานนฺตเต วิหริติ อิจฺฉานนฺตวณฺณเต ทํ
โธ ปน ภวนฺตํ โคตมํ เอวํ กถยาโน กิตุตฺสทฺโท อพฺภุคฺคโต
อิตฺถิํ โส ภควา ๑เป ๑ พุทฺโธ ภควาติ อายาม ภารทฺวาช
เยน สมนฺโน โคตโม เตนฺอุปสงฺกมิตฺถํ อุปสงฺกมิตฺวา เชต-
มตฺถํ ปุจฺฉิตฺถํ ยถา โน สมนฺโน โคตโม พฺยากริตฺถติ ตถา
นํ ชาเรตฺถํมาติ ๑ เอวํ โภทฺติ โธ ภารทฺวาโธ มาณโว วา-
เสฏฐสูตร มาณวสูตร ปุจฺฉิตฺถํ ๑ อถ โธ วาเสฏฐภารทฺวาช-
माणวา เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิตฺถํ อุปสงฺกมิตฺวา ภควตา
สทฺธิํ สมนฺนํทิตฺถํ สมนฺนํทิตฺถํ กถํ สํวณฺณํ วิตฺติสาเรตฺถวา เอก-
มฺนฺตํ นิสิตฺถํ ๑ เอกมฺนฺตํ นิสินฺโน โธ วาเสฏฐโธ มาณโว ภค-
วณฺตํ คาถาหิ อชฺฌณภาสิ

[๓๘๒]	อนฺนุณาตปฺปณฺณนาตา	เควฺยชฺชา มยมนฺตํ โภ
	อหํ ปุทฺธวตฺติตฺถํ	ตารุทฺธตฺถาย มาณโว ๑
	เควฺยชฺชานํ ยทฺทชฺชาติ	ตคฺคฺร เกวติโนสฺมเต
	ปทกฺคฺมา เวยฺยากรณํ ๑	ชปฺเป อจฺฉริยตฺถาติ ๑
	เตสฺสนฺโน ชาติวาทมฺหิ	วิวาโท อคฺคิ โคตม
	ชาติยา พฺรหฺมาโน โหติ	ภารทฺวาโธ อิตฺติ ภาสฺติ
	อหฺมจฺ กมฺมฺนา พฺรหฺมิ	เอวํ ชานาหิ จกฺขม ๑
	เต น สกฺโกม สณฺณตฺ	อณฺณมณฺณมํ มยํ อุกฺ
	ภวนฺตํ ปุจฺฉมาคฺคฺหา	สมนฺนํทิตฺถํ อิตฺติ วิตฺตํ ๑

๓๘๒] สุกตนิปาเท ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส นวมี วาເေຂຈສຸຕຸ ໔໕๓

ຍຄາ ເຂຕາສຸ ສາຕິສຸ
ເຂວີ ນຕຸຕິ ມນຸສຸເສສຸ
ນ ເຄເສຕິ ນ ສິເສຕິ
ນ ມຸເຂນ ນ ນາສາຍ
ນ ສິວາຍ ນ ອິເສຕິ
ນ ໄສໝີຍາ ນ ອຸຣຸສາ
ນ ທຕຸເຄຕິ ນ ປາເຕຕິ
ນ ສງຸພາຕິ ນ ອຸຣຸຕິ
ດິງຄໍ ສາຕິມຍໍ ແນວ
ປຈຸຈຕຸຕິ ສັສຣິເຣສຸ
ໂວກາຣນຸຈ ມນຸສຸເສສຸ
ໂຍ ທິ ໂກຈິ ມນຸສຸເສສຸ
ເຂວີ ວາເສຂຸຈ ສານາຕິ
ໂຍ ທິ ໂກຈິ ມນຸສຸເສສຸ
ເຂວີ ວາເສຂຸຈ ສານາຕິ
ໂຍ ທິ ໂກຈິ ມນຸສຸເສສຸ
ເຂວີ ວາເສຂຸຈ ສານາຕິ
ໂຍ ທິ ໂກຈິ ມນຸສຸເສສຸ
ເຂວີ ວາເສຂຸຈ ສານາຕິ
ໂຍ ທິ ໂກຈິ ມນຸສຸເສສຸ

ດິງຄໍ ສາຕິມຍໍ ປຸຖຸ
ດິງຄໍ ສາຕິມຍໍ ປຸຖຸ າ
ນ ກຸຸເຄຕິ ນ ອຸຕຸຕິ
ນ ໂອຍຸເຈຕິ ກມຸຕິ ວາ
ນ ອຸຖເຣນ ນ ປິຍຸຈິຍາ
ນ ສມຸພາຣາ ນ ເມຄຸພາ
ນ ອງຄຸຕິຕິ ນເຂຕິ ວາ
ນ ວຸຸເຄນ ສເຣນ ວາ
ຍຄາ ອພຸພາສຸ ສາຕິສຸ າ
ມນຸສຸເສເສວຕໍ ນ ວິສຸສຕິ
ສມພຸພາຍ ປຈຸຈຕິ າ
ໂກຣກຂໍ ອຸປຣິວຕິ
ກສຸສໂກ ໄສ ນ ພຸຣາຸມໂຄ າ
ປຸຖຸສິປເປນ ຣິວຕິ
ສິປິໂກ ໄສ ນ ພຸຣາຸມໂຄ າ
ໂວຮາຣໍ ອຸປຣິວຕິ
ວາຸນິໂສ ໄສ ນ ພຸຣາຸມໂຄ າ
ປຣເປສຸເສນ ຣິວຕິ
ເປສຸສິໂກ ໄສ ນ ພຸຣາຸມໂຄ າ
ອຕິນຸນໍ ອຸປຣິວຕິ

เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ	โจโร เอโส น พุราหุมนโณ ๑
โย หิ โกจิ มนุสฺสเสตฺถ	อิสฺสํสํสํ อปฺปชฺชวติ
เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ	โยธาสฺสํว น พุราหุมนโณ ๑
โย หิ โกจิ มนุสฺสเสตฺถ	โปโรหิตจฺเจน ชฺชวติ
เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ	ยาสโก สโธ น พุราหุมนโณ ๑
โย หิ โกจิ มนุสฺสเสตฺถ	คามํ รมฺมจฺเจน ภูมฺมชติ
เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ	ราชา เอโส น พุราหุมนโณ ๑
น จาหํ พุราหุมนํ พุริมิ	โยนิชํ มคฺคิกกสมฺภวํ
โกวาทิ นาม สโธ โหติ	ส เว โหติ สกฺกิญฺจโน
อภิญฺจนํ อนาทานํ	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑
สพฺพํ สโยชนํ เจตฺตวา	โย เว น ปริตฺตสฺสติ
สงฺกาศิกํ วิสํยุตฺตํ	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑
เจตฺตวา นทฺธิ วรคฺคญฺจ	สํนุชานํ สํนุญฺจมนํ
อภฺชิคฺคตปฺปติชํ พุทฺธํ	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑
อภฺโกถํ วรพฺนญฺจ	อภฺญฺโสโย ติตฺติกชติ
ชนฺตํพถํ พถานํกํ	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑
อภฺโกถนํ วรคฺคญฺจ	สํถวณํ อนุสฺสํ
ทณฺฑํ อนุคฺคิมสํวารี	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑
วารํ โปกฺขรปคฺคเตว	อวคฺคเควโร สํสํโป
โย น ติมฺบติ กาเมตฺถ	ตมํ พุริมิ พุราหุมนํ ๑

๓๘๒] สุตฺตนิปาเต ศคฺคยสุตฺตํ มหาวคฺคสุตฺตํ นวมนํ วาเลญฺญสุตฺตํ ๔๕๕

โย ทุกข์สุด ปชานาติ

ปณฺณการํ วิสํยุตฺตํ

คณกรปณณ เมธว

อุตุคฺมคฺถิ โอนุปฺปคฺຕิ

ចតុត្ថជំ កហ្សុខេអិ

๑ โลกตำริ ๑ ปุณิจุณิ

นิชาย ทนุทำ ภูเตส

โย น หนฺติ น ฆาเตติ

อวิชฺฐํ วิชฺฐํ

ถ้าทาเนตฺ ๑นาทาน

ขลุ่ย ๑ ๑ โท ๑ ๑

ถ้าต่อไปอีก ๒๐ ปี

ชกกุศล วิมลพานิช

ยาย นามิสฺเส กิณฺณิ

โย-จ ที่ขณจ รตฺถํ วา

โตเถ อทินนํ นาทิยติ

อาถ่า ยลัถ น วิชฺชนุติ

นิราศย์ วิสัยุตต์

ยถาสถาปนา น วิชฺชนนฺติ

อมตากร อนุปปตํ

อิเหนา ขยมนครโน

คตมห์ พุริมิ พุราหุณ ๑

มกุฎคามกฤษณ์ โกวิท

คณห์ พุณิ พุราหุณั ฯ

อนาคาเวหิ จภย

คตม^๐ พุ^๐ม พุ^๐ราหุ^๐มณ^๐ ฯ

គង្គេស្ត ព្រាហ្មវេស្ត ។

คณหํ พุริ พุราหุณ ๗

อตุคทณเฑธ นัพพค

คตมทํ พุริํ พุราหุณํ ฯ

มาโน มกุโธ จ ปาติโต

คณห์ พุริ พุราหุณ ๗

๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

คนห้ พุริ พุราหุณ ๖

๑๓๓๓ ๑๓๓๓

คณหํ พุรุมิ พุราหุณนํ ฯ

อัสสัม โดเก ประมุขี ฯ

คณหิ พุรุฌิ พุราหุณฺ ๗

๑๗. ๒๓. ๒๔.

คนห้ พุริ์ พุราหุณ ๑

โย จ ปญฺญณฺจ ปาปณฺจ	อุโก สงฺกํ อุปฺปจฺจกา
อโสถํ วิรชํ สฺสทฺธํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
จนฺทํว วิมถํ สฺสทฺธํ	วิปฺปสฺสนฺมณาวิตํ
นฺนทิกถวปริกฺขิณํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โย อิมํ ปถิปกํ ทฺวคฺคํ	ธมฺมํ โมหมจฺจกา
คินฺนุโน ปารคโต ฉายี	อเนไซ อกถงฺกถิ
อนฺปาทาย นิพฺพุโต	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ กามะ ปหฺนตฺวาน	อนาคาโร ปริพฺพเช
กามวราคปริกฺขิณํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
โยธ ตณฺหํ ปหฺนตฺวาน	อนาคาโร ปริพฺพเช
ตณฺหาภวปริกฺขิณํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
หิตฺวา มานุสฺสํ โยคํ	ทิพฺพํ โยคํ อุปฺปจฺจกา
สพฺพโยควิธียุตฺตํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
หิตฺวา รัตติยํ อรติณฺจ	ธมฺมํ นิรฺรูปิ
สพฺพโตกาภิกฺขุํ วัริ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
จฺจุํ โย เวทิ สุตฺตานิ	อุปฺปตฺติณฺจ สพฺพโส
อธฺมคฺคํ สุตฺตํ พุทฺธํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
ยสฺส คคฺคิ น ชานนฺติ	เทวา คณฺฐพฺพมานุสํ
ชฺฌนาสวํ อรหฺนคํ	ตมทํ พฺรุมิ พฺราหฺมณํ ๑
ยสฺส ปฺเร จ ปจฺจนา จ	มชฺฌเณ จ นคฺคิ กิณฺจณํ

๓๘๒] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส นวมี วาเงฐสฺสตุตฺ ๔๕๗

อภินฺจณํ อนาทานํ	ตมห์ พุรุมิ พุราหุมนํ ๑
อสุภํ ปวรํ ธีรํ	มเหสี วิชิตาวัน
อเนหํ นหาคกํ พุทฺธํ	ตมห์ พุรุมิ พุราหุมนํ ๑
ปฺพเพนิวาสํ โย เวทิ	สคฺคาปายญฺจ ปสฺสตี
อโก ชาติกุชฺฌํ ปตฺโต	ตมห์ พุรุมิ พุราหุมนํ ๑
สฺมณฺเฒา เหล้า โถกสฺมึ	นามโคตฺตํ ปกปบีตํ
สฺมณฺจฺจา สฺมทาคคํ	ตคฺค ตคฺค ปกปบีตํ ๑
ทํขรตฺตมฺนุสยิตํ	ทิฏฺฐิจิตฺตมฺขานคํ
อชานนฺตา โน ปพฺรหฺนติ	ชาตียา โหติ พุราหุมนํ ๑
น ชจฺจา พุราหุมนํ โหติ	น ชจฺจา โหติ อพฺราหุมนํ
กมฺมฺนา พุราหุมนํ โหติ	กมฺมฺนา โหติ อพฺราหุมนํ ๑
กสฺสโก กมฺมฺนา โหติ	สปีปโก โหติ กมฺมฺนา
วาณิโช กมฺมฺนา โหติ	เปสฺสโก โหติ กมฺมฺนา
โจโรปปี กมฺมฺนา โหติ	โยชาฐโวปปี กมฺมฺนา
ยาชโก กมฺมฺนา โหติ	ราชาวี โหติ กมฺมฺนา ๑
เอวเมตํ ยถาภูตํ	กมฺมํ ปสฺสณฺติ ปณฺทิตา
ปฏิจฺจสฺสมุปฺปาททสฺสา	กมฺมวิปากโกวิทา ๑
กมฺมฺนา วคฺคตํ โถโก	กมฺมฺนา วคฺคตํ ปชา
กมฺมนิพนฺธนา สคฺคา	รทสฺสาณํว ยายโต ๑
คเปน พุราหุมนํ จิเยน	สณฺณเมเน ทเมเน จ

๔๕๘ สุตตุนคัมภีฏเก ชุททกนิกายสุต สุตตนิปาโต [๓๘๒]

เอเตน พราหมโณ โหติ เอกัง พราหมณมุคฺคัม
คัทธิ วิชฺชาหิ สมนฺโน สมนฺโต ชฺฉินฺนพฺภโว
เอวํ วาเสฏฺฐ ชานาหิ พุทฺธมา สกฺโก วิชานตฺตนิ ฯ

[๓๘๓] เอวํ วุตฺเต วาเสฏฺฐภาวทฺวาชา มาณวา ภควนฺตํ
เอตทโวจํ อภิกฺขนฺตํ โภ โคตม ๑ เป ๑ อุปาสเก โน ภวํ
โคตโม ชาเรตุ อชฺชตฺตเค ปาณเปเต สรณงฺกเตติ ๑

วาเสฏฺฐสุตฺตํ นวมํ ๑

สุตฺตนิปาเต ทตฺติยสุตฺต มหาวคฺคสุตฺต ทสฺมํ โกกาทิกสุตฺตํ

[๓๘๔] ๐๐ เอวมนฺเม สุตฺตํ ๑ เอกัง สมนํ ภควา สํวตฺถิยํ
วิหริติ เขตฺตวเน อนาถมีณฺชิกสุตฺต ชารามे ๑ อถ โส โกกาทิก
ภิกฺขุ เยเน ภควา เตนฺนปสงฺกมิ อุปสงฺกमितฺวา ภควนฺตํ อภิวา-
เทตฺวา เขกมฺนฺตํ นิสฺสํ ๑ เขกมฺนฺตํ นิสฺสินฺโน โส โกกาทิก ภิกฺขุ
ภควนฺตํ เอตทโวจ ปามีจุณา ภนฺเต สํวิปฺพตฺตโมคฺคตฺตนา ปามี-
กานํ อิจฺจนํ วตฺตคตฺตาติ ๑

[๓๘๕] เอวํ วุตฺเต ภควา โกกาทิกํ ภิกฺขุ เอตทโวจ มา เหว
โกกาทิก มา เหว โกกาทิก ปสาเทหิ โกกาทิก สํวิปฺพตฺตโมคฺ-
คตฺตนาเนสุ จิตฺตํ เปสฺสา สํวิปฺพตฺตโมคฺคตฺตนาติ ๑ ทฺติยมนํ
โส โกกาทิก ภิกฺขุ ภควนฺตํ เอตทโวจ ทิณฺฑจามิ เม ภนฺเต ภควา
สทฺธายิกो ปจฺจยิกो อถ โส ปามีจุณา ๑ สํวิปฺพตฺตโมคฺคตฺตนา

๓๘๕] สุกตนิปาเต คติยสูตร มหาวคฺคสูตร ทรงแม้ โภกาติโกสุตฺตํ ๔๕๘

ปามีกันํ อิจฺจนํ วสํกตาคิ ฯ ๑ ๑ คติยมนํ โห ภาควา โภกาติโก
ภิกขุํ เขตฺทโวจ มา เหวํ โภกาติโก มา เหวํ โภกาติโก ปสาเทหิ
โภกาติโก สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ จิตฺตํ เปสฺสา สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺต-
ตนาเนติ ฯ ๑ คติยมนํ โห โภกาติโก ภิกขุ ภาควนฺตํ เขตฺทโวจ
ภิกขุจามิ เม ภาเน ภาควา สํทฺธายิโก ปจฺจยิโก อถ โห ปา-
มิจฺจนว สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺตนาเน ปามีกันํ อิจฺจนํ วสํกตาคิ ฯ
๑ คติยมนํ โห ภาควา โภกาติโก ภิกขุํ เขตฺทโวจ มา เหวํ โภกาติโก
มา เหวํ โภกาติโก ปสาเทหิ โภกาติโก สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ
จิตฺตํ เปสฺสา สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนติ ฯ ๑ อถ โห โภกาติโก
ภิกขุ ญฺจสาธนา ภาควนฺตํ อภิวาเทตฺวา ปทกฺขิณํ กตฺวา ปก-
กามิ ฯ ๑ อจฺริปภฺกนฺตฺสเสว โภกาติโกสํส ภิกขุโน สํสํปมคฺคตาคิ
บีฬกาคิ สฬฺโฬ กายิ ญฺจโส อโหสิ ฯ ๑ สํสํปมคฺคตฺติโย หุตฺวา
มคฺคตฺติโย อเหสฺสุ ฯ ๑ มคฺคตฺติโย หุตฺวา กพฺพมคฺคตฺติโย อเห-
สฺสุ ฯ ๑ กพฺพมคฺคตฺติโย หุตฺวา โกพฺพจิมคฺคตฺติโย อเหสฺสุ ฯ ๑ โกพฺพจิมคฺคตฺติโย
หุตฺวา โกถมคฺคตฺติโย อเหสฺสุ ฯ ๑ โกถมคฺคตฺติโย หุตฺวา อามถมคฺคตฺติโย
อเหสฺสุ ฯ ๑ อามถมคฺคตฺติโย หุตฺวา เวพฺพสํสํสํกมคฺคตฺติโย อเหสฺสุ ฯ ๑
เวพฺพสํสํสํกมคฺคตฺติโย หุตฺวา วิถมคฺคตฺติโย อเหสฺสุ ฯ ๑ วิถมคฺคตฺติโย
หุตฺวา ปภิชฺชํ ๑ ปุพฺพณฺจ โถหิตณฺจ ปคฺคฆริสฺสุ ฯ ๑ อถ โห
โภกาติโก ภิกขุ เตนฺวาพาเนน กถมกาสิ ฯ ๑ กถกโต จ โภกาติโก
ภิกขุ ปทมนิรยํ อปฺปชฺชติ สํวิปฺปุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ จิตฺตํ อาพา-

๓๘๗] สุกฺคณิปาเต ศคฺยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฬํ โกกาติสฺสคฺคํ ๔๖๓

คิตฺวาโห อิมินา อุปฺปฏฺกเมณ ปริยาทानํ ศกฺขเจยฺย น เหวว
เอโก อพฺพุโท นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ อพฺพุทา นิริยา
เอวเมโก นิริพฺพุโท นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ นิริพฺพุทา
นิริยา เอวเมโก อพฺโพ นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ อพ-
พา นิริยา เอวเมโก อทโท นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ
อททา นิริยา เอวเมโก อฏฺโฏ นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ
วัสฺสติ อฏฺฐา นิริยา เอวเมโก กุมฺภโท นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ
วัสฺสติ กุมฺภทา นิริยา เอวเมโก โสคนฺธิโก นิริโย เสยฺยถาปํ
ภิกฺขุ วัสฺสติ โสคนฺธิกา นิริยา เอวเมโก อุปฺปตฺโต นิริโย
เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ อุปฺปตฺตา นิริยา เอวเมโก ปฺนฺฑรฺทฺโร
นิริโย เสยฺยถาปํ ภิกฺขุ วัสฺสติ ปฺนฺฑรฺทฺรฺกา นิริยา เอวเมโก
ปทุโม นิริโย ปทุมํ ไช ปน ภิกฺขุ นิริยํ โกกาติโก ภิกฺขุ
อุปฺปนฺโน สารีปฺพุตฺตโมคฺคตฺตนาเนสุ จิตฺตํ อาฆาเตตฺวาติ

อิทมวโจ ภควา อิทํ วตฺวาน สุกฺโก

อถาปรํ เขตฺทวโจ สคฺคา

[๓๘๗] ปุริสฺสสฺส หิ ชาตสฺส กุสฺสาวํ ชายเต มฺเฆ
ยาย ฉินฺทติ อตฺตานํ พาโถ ทฺวฬาสฺสํ ภณํ ฯ
โย นินฺทียํ ปสฺสํติ
คํ วา นินฺทติ โย ปสฺสํติโย
วิจฺจนาติ มฺเฆน โส กถํ

กถินา เตน สํว น วินุทติ ฯ
 อปฺปมคฺโค อยํ กถิ
 โย อกฺเขสฺส ธนปฺปราชโย
 (สพฺพสํวมี สํวามี อคฺคณา)
 อยเมว มหคฺคโร กถิ
 โย สํวคเตสฺส มนํ ปโทสเย ฯ
 สํว สํวคสํว นีรพฺพุทานํ
 ฉคฺคิสํ จ ปณฺณจ จ อพฺพุทานิ
 ยมวियคฺคหํ นีรยํ อูเปติ
 วาจํ มณฺณจ ปณฺณาย ปาปํ ฯ
 อภุคฺวาหํ นีรยํ อูเปติ
 โย วามี กคฺควา น กโรมีติ จาห
 อูโกมี เท เปจฺจ สํวา ภวณฺติ
 นีหํกมฺมา มนฺชา หิ ปฺรคฺคท ฯ
 โย อปฺปทญฺจสํว นรสํว ทสฺสํคิ
 สํวทสฺสํว โปสํวสํว อนนฺทคณสํว
 คเมว พาทํ ปจฺเจติ ปาปํ
 สํวโม รโห ปฏฺฐิตํว ชิตฺโต ฯ
 โย โสภคฺคณ อณฺณคฺโค
 สํว วจสํว ปรีภาสํคิ อณฺณ

๓๘๗] สุตฺตนิปาเต คติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทสฺม โลกาทิถสฺสคํ ๔๖๓

อัสสทฺโธ กทริโย อวทณฺณ
มจฺจนฺติ เปสฺสนิยสฺสํ อนฺนุคฺโค ๑
มฺหทฺถคฺค วิภูตมนฺนํ
ภฺนหคฺค ปาปกํ ทฺถกคฺคกาวี
ปฺริสฺสนุคฺค กติ อวชาต
มา พหุภานฺนํ เนรยโกสํ ๑
รชฺมาภิรติ อหิตาย
สฺนุเต คฺรหสิ กิพฺพิสฺสํการี
พฺหุณิ ทฺถจฺจิตฺตานิ จริตฺวา
คจฺจสฺสํ โส ปปคํ จิรฺรคฺคํ ๑
น หิ นสฺสํติ กสฺสํจํ กมฺมํ
เอติ ห คํ ทภเตว สฺสวามิ
ทฺถุชฺชํ มนฺโห ปฺรโตเก
อคฺคณิ ปสฺสํติ กิพฺพิสฺสํการี ๑
อโยสฺสํกฺกสฺมาทคฺคจฺจํ
ติณฺนทวํ อยสฺสํตมฺเปติ
อถ คคฺคํ อโยคฺคสฺสํนฺนิภํ
โกชนคฺคติ คคฺคา ปฏฺฐิรํ ๑
น หิ วคฺคํ วทนฺติ วทนฺตา
นาภิชวณฺติ น คคฺคณฺนํเปติ

อองคาระ สันนุเต เตหฺนุติ
 อคฺคินิสฺมํ ปชฺชตฺติํ ปวิสฺสนุติ ฯ
 ชาเตน จ โอนฺหิยานา
 ตตฺถ หนฺนุติ อโยมยญฺเฐหิ
 อนฺธํ ว ติมิสฺมาณฺนุติ
 ตํ วิตฺตํ ยถา มหิภาโย ฯ
 อถ โถหฺมยํ ปน ญฺมกั
 อคฺคินิสฺมํ ปชฺชตฺติํ ปวิสฺสนุติ
 ปจฺจุจฺจนฺติ หิ คาสฺส จิรฺรตฺตํ
 อคฺคินิสฺมาสฺส สมนุปรีตวาสา ฯ
 อถ ปุพฺพโถหิติมิสฺเส
 ตตฺถ กิํ ปจฺจุจฺติ กิพฺพิสฺสํการี
 ยํ ญฺนทิสฺสํ อธิเสติ
 ตตฺถ กิตฺติสฺสํ สมนุสฺสํมาโน ฯ
 ปุพฺพาวสฺสเถ สติตฺตํ
 ตตฺถ กิํ ปจฺจุจฺติ กิพฺพิสฺสํการี
 คนฺตุํ น หิ ตัรฺมปคฺติ
 สฺพพฺพตฺมา หิ สมนุตฺกปตฺตา ฯ
 อสฺสิปคฺตวณฺํ ปน ติณฺหํ
 ตํ ปวิสฺสนุติ สมนุจฺฉินฺนคฺตฺตา

๓๘๗] สุตฺตนิปาเต คติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฬมฺ โกกาทิกสฺสคฺคํ ๔๖๕

ชีวหํ พพิเสณ คเหตุวา
ธารจยารจยา วิหนฺนติ ฯ
อถ เวตฺตฺรณํ ปน ทฺวคฺคํ
คินฺนหารํ ชุรชารมฺปนฺติ
คตฺถ มนฺทา ปปคฺคติ
ปาปการา ปาปานิ กตฺวา ฯ
ชาทฺหติ หิ คตฺถ รุทฺทเต
ธามา ธมฺพา กาโกถคณา ฯ
โสธนา สิงฺกาทา ปฏิกิซฺฐา
กุตฺตา วายสฺมา ฯ วิตฺตฺทฺหติ ฯ
กิจุฉา วตฺถํ อธิ วุตฺติ
ยํ ชโน ปสฺสติ กิพฺพิสฺสํการํ
คสฺสฺมา อธิ ชีวิตเสเส
กิจุจฺจโร สียา นโร น จ มชฺเช ฯ
เต คณฺธา วิทฺธิ คิตฺตวาหา
เย ปทฺธเม นฺริเย อฺปนฺตา
นหฺมฺตานิ หิ โกฏฺธิโย ปณฺญา ภวฺนฺติ
ทฺวาทสฺส โกฏฺธํตานิ ปฺนณฺณา ฯ
ยาว ทฺวชฺชา นฺริยา อธิ วุตฺตา
คตฺถมฺปี ตาว จิรํ วตฺติทฺพํ

คตฺมา สัจฺเจสฺสธรรฺมคฺคณฺเฐ
 วาจํ มนํ ปกตํ ปรรคฺเขติ ฯ
 โภกาทิกสัทฺตํ ทสฺมํ ฯ

สัทตุนิปาเต ทตฺตยสฺส มหาวกฺคสฺส เอกาทสฺมํ นาสกสัทฺตํ

[๓๘๘] .. อานนฺทชาเต คิทฺธคฺคณฺเฐ ปตฺเต

ธกฺกณฺเฐ อีนฺทํ สัจฺจิสฺสเน จ เทเว
 ทสฺสํ คเหตฺวา อติริว โถมยฺนฺเต
 อสฺสโค อสฺสิ อทฺทสฺ ทิวาวิหาเร ฯ
 ทิสฺวาน เทเว ปมฺทิกมฺเณ อุตฺตเค
 จิตฺตํ กริตฺวา อิทมฺโวจ คตฺถ
 กิ เทวสฺสโฆ อติริว กตฺถยฺนฺไป
 ทสฺสํ คเหตฺวา รมยถ กิ ปฏฺิจฺจ ฯ
 ยทาปํ อสฺสิ อสฺสเรหิ สจฺจโม
 ชโย สฺสรานํ อสฺสรา ปราชิโต
 คทาปํ เนคาทิสฺส โถมทฺสโน
 กิมนฺทํ ทฏฺฐํ มรฺฐ ปโมทิตา ฯ
 เสเพนฺติ คายนฺติ จ วาทยนฺติ
 ภูษานิ โผฏฺเฐนฺติ จ นจฺจยนฺติ จ

๓๘๘] สุกุคินิปาเต ศคยัสส มหาวคฺคัสส เอกาทสมี นาทกสฺสคํ ๔๖๘

ปฺจุณามิ โวหํ เมรุมฺหุทฺทวาสินเ
ชฺชนาก เม สํสํ ยิปฺปํ มารีตา ๑
โส โฟธิสฺสคฺโค รตนวโร อคฺโคโย
มนุสฺสโลเก หิตสฺสตาย ชาโค
สํญาน คามะ ชนปเท ญมฺปิเนยเย
เตนมห คุญฺชา อคิริว กถฺยรฺฐปา ๑
โส สํพุพฺสคฺคคฺคโม อคฺคปฺคคโค
นราสโก สํพุพฺพานมฺคคโม
วคฺคเตสฺสตี จกฺกํ อีสฺสวฺเห วเน
นทํว สฺสโห พตฺวา มิคากิฏฺฐ ๑
คํ สทฺทํ สฺสคฺวา คุริทฺมวสฺส^๑ โส
สฺสคฺโคทฺทนสฺส (ตท) ภวนํ อฺปาวิธิ
นิสฺสชฺช คคฺค อิทฺมโวจายี สํญเย
กฺกํ กุมารโ อหฺมํบี ทฺวชฺชกาโม ๑
คโค กุมารํ ชติคฺคิมิว สฺสวณฺณํ
อฺกุกามชฺเชว สฺสคฺคตฺตสํปหฺนุจํ
ททฺทตฺตมานํ สิริยา อโนมวณฺณํ
ทสฺสเสสฺส ปฺคคํ อตฺติควฺหยสฺส สํญยา ๑
ทิสฺสวา กุมารํ สฺสชฺชิมิว ปชฺชชฺชนคํ

๑ ย. คุสิตา อวสฺส ๑

๓๘๘] สุตฺตนิปาเต คติยสฺส มหาวคฺคสฺส เอกาทสมี นาทกสฺสคฺ ๔๖๘

นาหิ กุมารเ อหิตมนุสฺสรามิ
น จามิ อสฺส ภวิสฺสคิ อนนฺตราโย
น โอรกายิ อธิมนสา ภวาท ๑
สมฺโพธิยคฺคํ มุตฺติสฺสตายิ กุมารโ
โส ฌมฺมจกฺกํ ปรมวิสฺสทฺทสฺส
วคฺคสฺสตายิ พหุชนหิตานุกมฺปิ
วิคฺคการิกสฺส ภวิสฺสคิ พุทฺทมจริยํ ๑
มมณฺจ อายุ น จิริมิธวเสโส
อนนฺตรา เม ภวิสฺสคิ กาทกิริยา
โสหิ น สฺสสฺส อสมรฺรตฺส ฌมฺม
เตนฺนหิ อญฺโฆ พยสฺนคโต อํชาวํ ๑
โส สากิยานิ วิปฺลํ ชเนตฺวาน ปิตํ
อนนฺเตปรฺมฺหา นิรคฺมา พุทฺทมจาริ
โส ภาคิเนยฺยํ สยํ อนุกมฺปมาโน
สมาทเปตฺติ อสมรฺรตฺส ฌมฺเม
พฺพุตฺติ โฆสํ ยถิ ปฺรโต สฺสณาสิ
สมฺโพธิปฺตฺโต วิวรติ ฌมฺมมคฺคํ
กนฺตฺวาน คคฺค สยํ ปฺริปฺจฺจมาโน
จรตฺสฺส คตฺสมี ภคฺวติ พุทฺทมจริยํ ๑
เตนฺนานุสฺสิญฺโจะ หิตมเนน ตาทินา

อนาคเต ปรมวิสุทฺถสัจจนา
 ใส นาสโก อปฺปจิตฺตปญฺญสณฺจโย
 ชินํ ปตฺติกขํ ปวิวสี รกฺขิตินฺทริโย ๑
 สัจจวาน ไผสํ ชินวรากฺกตฺตเน
 คนฺตฺวาน ทิสฺวา อิตฺตินิสํ ปสฺสนโน
 โมเนยฺยเสฏฺฐํ มุนีวํ อปฺปจฺฉิ
 สํมาคเต อตฺตวฺหยสัจจํ สัจจเนติ ๑
 วตฺตถกฺกา นิฏฺฐิตา ๑

- [๓๘๘] อญฺเฆวาคเมตํ วจฺนํ อตฺตสัจจํ ยถาคถํ
 ตํ ตํ โคตม ปุจฺฉามิ สัพพชมฺมาน ปารคฺคํ
 อนาคาริยฺเปตสัจจํ ภิกฺขวฺจาริยํ ชิคฺคิตฺโต
 มุนี ปพฺรฺหิ เม ปุฏฺโฐ โมเนยฺยํ อุตฺตมํ ปทํ ๑
 โมเนยฺยนฺเต อปฺปณฺณิสัจจนฺติ (ภควา) ทฺวกรํ ทฺวริสฺสํภวํ
 หนฺตเต นํ ปวกฺขามิ สํนถนุสัจจํ ทโฬห ภว ๑
 สํมานภาวํ กุพฺเพถ คาเม อกฺกฺขจฺวนฺตํ
 มโนปโทสํ รกฺขเชยฺย สมนฺโต อญฺญณฺโคจโร ๑
 อฺจุจาวจา นิจุจฺรนฺติ ทาเย อคฺคิสีชฺฐปมา
 นาริโย มุนี ปโตเกนฺติ ตา สฺ ตํ มา ปโตเกยฺยํ ๑
 วิวโร เมถฺนา ชมฺมา ทิสฺวา กาเม วราวเร

๓๘๘] สุตฺตนิปาเต ตติยสฺส มหาวคฺคสฺส เอกาทสมี นาทกตฺตํ ๔๗๓

อวิรฺกฺโข อสํวตฺโต	ปาณេสุ คสฺสทาวเร ฯ
ยถา อหิ คทา เอเต	ยถา เอเต คทา อหิ
อตุตฺตานํ อูปมํ กตุวา	น หนฺนํ น ฆาตये ฯ
หิตฺวา อิจฺฉณฺจ โภจณฺจ	ยตุถ สฺสคฺโค ปุณฺณชฺโช
จกฺขมา ปฏิปชฺชเยย	คเรยฺย นรํ อิมํ ฯ
โอโนทโร มิทาหาโร	อปฺปํ อิจฺฉสฺส อโถถุโป
สทา อิจฺฉาย นิจฺฉาโค	อนิจฺฉโธ โหติ นิพฺพุโต ฯ
ส ปิณฺฑทจารํ จริตฺวา	วณฺณตมภิหารเย
อูปฏฺฐิจฺโค รุกฺขมฺตสฺสมี	อาสํนฺนปคฺโค มฺหิ ฯ
ส ฌานปสฺสโค ชีโร	วณฺณเต รมีโต สียา
ฌาเยถ รุกฺขมฺตสฺสมี	อตุตฺตานมภิโตสยํ ฯ
คโค รตุยา วิวสฺสเน	คามนฺตมภิหารเย
อวฺหาณํ นากินฺนุเทยฺย	อภิหารณฺจ คามโค ฯ
น มฺหิ คามมาคณฺม	กฺุเตสุ สหสฺสา จเร
ฆาเลตฺถนํ ฉินฺนโก	น วาจมฺปยุตฺตํ ภาณ ฯ
อถตฺถํ ยทิทํ สํว	นาคตฺถํ กุสฺสตามิติ
อฺภเยเนว โส คาทิ	รุกฺขํว อฺปาทิวคฺคตฺติ ฯ
สปคฺคปาณํ จรฺนโค	อมุโค มุคฺสมฺมโค
อปฺปํ ทานํ น ทิเพยฺย	ทาทารํ นาวชานียา ฯ
อฺจุจาวจา หิ ปฏิปทา	สมนฺน ปกาธิตา

น ปาวํ ทิคุณํ ยนฺติ น ยิํ เอกคุณมฺมุคฺคํ ๑
 ยตฺถ ๑ วิสฺสา นคฺติ ฉินฺนโสทตฺถ ภาคุชฺโ
 กิจฺจจากิจฺจปฺปหีนตฺถ ปรีพาโห น วิชฺชติ ๑
 โมเนยฺยนฺเต อฺปณฺณตฺถนฺติ (ภควา) ชุทธารูปโม ภเว
 ชิวฺหาย ตาถํ อาทจฺจ อฺทเว สณฺณโต สฺสียา ๑
 อตฺถนิจฺจโต ๑ สฺสียา น จามิ พฺหุ จินฺตเย
 นิรามคฺคฺโช อตฺถโค พฺรหฺมจฺริยปรายโน
 เอกาสนตฺถ สิกฺขเชถ สมนฺโนปาสนตฺถ ๑
 ๑ เอกคฺคํ โมนมกฺขาคํ เอโก เว อภิรมิสฺสตี ๑

(อถ ภาสีหิ ทสฺ ทิสฺสา)

ตฤควา ชีวานํ นิคุฆเฬํ ฉายันํ กามจาคินํ
 คโต หิริญฺจ สทฺธญฺจ ภิชฺชโย กุพฺเพถ มามโก ๑
 คํ นทฺธิ วิชานาถ โสฬฺสเกสฺส ปทเวสฺส ๑
 สนนฺตา ยนฺติ กุสฺสพฺภา คฺคณฺหิ ยนฺติ มโหทฺธิ ๑
 ยทฺธนํ คํ สนฺติ ยํ ปูริ สนฺตเมว คํ
 อทฺธมกฺกมฺภูปโม พาโต รหฺโต ปูโรว ปณฺทิตโต ๑
 ยํ สมนฺโน พฺหุ ภาสฺติ อฺเปคํ อคฺคตฺถนฺทิตํ
 ชานํ โส ฐมฺมํ เทเสติ ชานํ โส พฺหุ ภาสฺติ ๑
 โย ๑ ชานํ สยคคฺคโต ชานํ น พฺหุ ภาสฺติ

๓๘๐] สุตตนิปาเต ตติยสูตร มหาเวคคสูตร ทวาทสมี ทวยตานุปัสสันาสุตตะ ๔๗๓

ธ มุณี โมนมรหิ ธ มุณี โมนมชฺชเวคคาคิ ๑
หน้าถกสูตร เอกาทสมี ๑

สุตตนิปาเต ตติยสูตร มหาเวคคสูตร
ทวาทสมี ทวยตานุปัสสันาสุตตะ

[๓๘๐] ๑๒ เอวเม สุตํ ๑ เขกํ สมยํ ภควา สวตถึยํ
วิหริติ ปุพฺพารามे มิตฺตมาตุ ปาสาเท ๑ เทน โห ปน สมเยน
ภควา ตทหุโปสเถ ปณฺณรเส ปุณฺณาย ปุณฺณมาย วตฺติยา ภิกฺขุ-
สงฺฆปรีวโต อพฺโพกาเส นิสินฺโน โหติ ๑ ธถ โห ภควา ตุนฺหิ-
ภูตํ ตุนฺหิภูตํ ภิกฺขุสงฺฆํ อนฺวิโตเกตุวา ภิกฺขุ อามนฺเตสึ เย เต
ภิกฺขเว กุสฺสา ธมฺมา อริยา นิยุยานิกา สมนุโพธิคามินิ เตสํ
โว ภิกฺขเว กุสฺสานํ ธมฺมานํ อริยานํ นิยุยานิกานํ สมนุโพธิคามินํ
กา อุปนิสา สวณายาติ อิติ เจ ภิกฺขเว ปุจฺฉิตาโร อสฺสํ เต
เอวมสฺสํ วจฺนียา ยาวเทว ทวยตานํ ธมฺมานํ ยถาภูตํ ฃาณา-
ยาติ ภิกฺขเว ทวยตํ วเทถ อิทํ ทฺวชฺชํ อยํ ทฺวชฺชสฺสทโยติ
อยเมกานุปัสสันา อยํ ทฺวชฺชนิโรโร อยํ ทฺวชฺชนิโรธคามินิ ปฏิ-
ปทาติ อยํ ทฺวชฺชานุปัสสันา เอวํ สมนฺมาทวยตานุปัสสันิโน ภิกฺขเว
ภิกฺขุโน อปฺปมคฺคตฺสส อตาปปีโน ปหิตคฺคตฺสส วิหโรโต ทฺวชินฺนํ
ผลานํ อมฺพณตฺวํ ผลํ ปาฏิภฺวชฺชํ ทฺวชฺเชว ธมฺเม อมฺพณา สติ

๔๗๔ สุตตฺถนุคฺคํ ฐทฺถกนิกายสฺส สุตฺตนิปาโต [๓๘๓]

วา อุปาทีเสเส อเนกาคามิตาติ ฯ

อิตมโวจ ภควา

อิทํ วตฺถวาน สุตฺโต

อถาปรํ เอตทโวจ สุตฺถา

[๓๘๓]	เย ทฺวํ นปฺปชานนฺติ	อโถ ทฺวํสฺส สํภวํ
	ยตฺถ จ สํพุทฺธํ ทฺวํ	อเสถํ อุปฺปชฺชติ
	ตณฺเฑ มคฺคํ น ชานนฺติ	ทฺวํชฺชปฺปสํคามินํ
	เจโตวิมฺมุตฺติทฺทํว เต	อโถ ปญฺญาวิมฺมุตฺติยา
	อภพฺพา เต อนฺตกิริยาย	เต เว ชาตฺติชฺชรูปคฺคาติ ฯ
	เย จ ทฺวํ ปชานนฺติ	อโถ ทฺวํสฺส สํภวํ
	ยตฺถ จ สํพุทฺธํ ทฺวํ	อเสถํ อุปฺปชฺชติ
	ตณฺเฑ มคฺคํ ปชานนฺติ	ทฺวํชฺชปฺปสํคามินํ
	เจโตวิมฺมุตฺติสํภวนฺนา	อโถ ปญฺญาวิมฺมุตฺติยา
	อภพฺพา เต อนฺตกิริยาย	น เต ชาตฺติชฺชรูปคฺคาติ ฯ

[๓๘๔] สฺติยา อญฺเฌนมี ปริยาเยน สํมฺมาทฺวอยตานุสฺสํสํนาติ
อิตฺติ เจ ภิกฺขเว ปุณฺณิตาโร อสฺสํ สฺติยาตฺถสฺส วจฺนียา กถณฺเฑ
สฺติยา ยงฺกณฺเฑจ ทฺวํ สํภวํ สํพุทฺธํ อุปฺปชฺชติ อยเมกาท
นุสฺสํสํนา อุปฺปชฺชํ เถวว อเสถํวิราคฺคินโรชา นตฺถิ ทฺวํสฺส
สํภวํวติ อยํ ทฺวียนุสฺสํสํนา เถวํ สํมฺมาทฺวอยตานุสฺสํสํโน
ฯ เป ฯ อถาปรํ เอตทโวจ สุตฺถา

อุปฺปชฺชิตานา ปภวณฺติ ทฺวํ

๓๘๔] ฤๅษีนิปาเตศตียสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺวาทสฺมํ ทฺวยตานุปลฺลํ ๔๗๕

เย เกจิ โถกสฺมึ อเนกรูปา
โย เว อวิทฺวา อปรํ กโรติ
ปฺนปฺปํ ทฺกฺขมฺเปติ มนฺโท
คฺคฺมา ปชานํ อปรํ น กยิรา
ทฺกฺขสฺส ชาติปฺปภวานุปลฺลํ ๑

[๓๘๓] สฺยา อญฺเณนํ ปริยาเยน สฺมาทฺวยตานุปลฺลํ นาคี
อิตฺติ เจ ภิกฺขเว ปฺจฺฉินฺตาโร อสฺสํ สฺยาคิสฺสํ วจฺญํ กถญฺจ
สฺยา ยงฺกิญฺจิ ทฺกฺขํ สฺมโภทิ สฺพํ อวิชฺชาปฺจฺจยาติ อยมกานุ
ปลฺลํ อวิชฺชาย เตวว อสฺสํ วิราคฺนิโรธา นคฺติ ทฺกฺขสฺส
สฺมโภทิ อยํ ทฺุคฺยานุปลฺลํ เอวํ สฺมาทฺวยตานุปลฺลํ โ ๑
๑ เป ๑ อถาปํ เอคทวฺจ สฺคฺตา

ชาติมรณสํสาร์ เย วชฺนติ ปฺนปฺปํ
อิตฺถภาวญฺเณถาภวํ อวิชฺชาเยว สํ คติ ๑
อวิชฺชา หายํ มหาโมโห ยทิตํ สฺสํ จิรํ

วิชฺชาคตา เยว สฺคฺตา น เต คจฺจนฺติ ปฺนพฺภวนฺติ ๑

[๓๘๔] สฺยา อญฺเณนํ ปริยาเยน ๑ เป ๑ กถญฺจ สฺยา
ยงฺกิญฺจิ ทฺกฺขํ สฺมโภทิ สฺพํ สฺงฺขารปฺจฺจยาติ อยมกานุปลฺลํ
สฺงฺขารานํ เตวว อสฺสํ วิราคฺนิโรธา นคฺติ ทฺกฺขสฺส สฺมโภทิ
อยํ ทฺุคฺยานุปลฺลํ เอวํ สฺมาทฺวยตานุปลฺลํ โ ๑ เป ๑ อถาปํ
เอคทวฺจ สฺคฺตา

ยงฺกิญฺจิ ทุฏฺฐํ สมนฺโภติ สัพพํ สงฺขารปจฺจยา
 สงฺขารานํ นิโรธเณ นตฺถิ ทุฏฺฐสฺส สมนฺโภโว ๑
 เขตมาทํนํ ฌตฺวา ทุฏฺฐํ สงฺขารปจฺจยา
 สัพพสงฺขารสมฺถา สจฺจณานํ อปฺปโรธนา
 เขวํ ทุฏฺฐกฺขโย โหติ เขตํ ฌตฺวา ยถาตถํ ๑
 สมนฺนทฺทสา เวทฺศุโน สมนฺนทณฺเฑยาย ปณฺฑิตา
 อภิภฺยยุย มารสํโยคํ น คจฺจนฺตํ ปุณฺณทณฺฑิตํ ๑

[๓๘๕] สียา อญฺเณนปี้ ปริยาเยน ๑เป ๑ กถณฺจ สียา
 ยงฺกิญฺจิ ทุฏฺฐํ สมนฺโภติ สัพพํ วิญฺญาณปจฺจยาติ อยเมกา-
 นุสฺสํสา วิญฺญาณสฺส เฑวว อเสสํวิราคฺคิโรธา นตฺถิ ทุฏฺฐสฺส
 สมนฺโภโวติ อยํ ทุคฺคิยานุสฺสํสา เขวํ สมนฺนาทุวยตานุสฺสํสีโน
 ๑เป ๑ อถาปวํ เขตทโวจ สตฺถา

ยงฺกิญฺจิ ทุฏฺฐํ สมนฺโภติ สัพพํ วิญฺญาณปจฺจยา
 วิญฺญาณสฺส นิโรธเณ นตฺถิ ทุฏฺฐสฺส สมนฺโภโว ๑
 เขตมาทํนํ ฌตฺวา ทุฏฺฐํ วิญฺญาณปจฺจยา
 วิญฺญาณุปฺปมา ภิกฺขุ นิจฺฉาโต ปรีนิพฺพุตฺติ ๑

[๓๘๖] สียา อญฺเณนปี้ ปริยาเยน ๑เป ๑ กถณฺจ สียา
 ยงฺกิญฺจิ ทุฏฺฐํ สมนฺโภติ สัพพํ ผลสฺสปจฺจยาติ อยเมกานุสฺสํสา
 ผลสฺสสฺส เฑวว อเสสํวิราคฺคิโรธา นตฺถิ ทุฏฺฐสฺส สมนฺโภโวติ อยํ
 ทุคฺคิยานุสฺสํสา เขวํ สมนฺนาทุวยตานุสฺสํสีโน ๑เป ๑ อถาปวํ

๓๘๘] สัจฺจกนิปาเตคตฺยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺวาทสฺมํทฺวยตานุปสฺสํ นาสฺสคฺคํ ๔๗๗

เอตทโวจ สํคฺคา

เคสํ	ผสฺสํปเรตานิ	ภวโสตาหุสํวารินํ
กฺขมมคฺคํ	ปฏฺธิปนฺนํ	อวรา สํโยชนกฺขโย ๑
เย	จ ผสฺสํ	ปวิญฺเญย อุปสํเม รตา
เคมี	ผสฺสํ	ภิสํยา นิจุจฺจตา ปวิญฺเญยตาติ ๑

[๓๘๘] สียา อญฺเญนมี ปริยาเยน ๑เป ๑ กถญฺจ สียา
ยงฺกิณฺณิ ทฺวํ สมนฺโภติ สํพํ เวทนาปจฺจยาติ อเยเมกานุปสฺสํ
เวทนานํ เควฺว อสฺสํวิราคฺคิโรธา นคฺคิ ทฺวํ สมนฺโภติ อโย
ทฺวํ นาสฺสคฺคํ เหวํ สมนฺมาทฺวยตานุปสฺสํโน ๑เป ๑ อถาปวํ

เอตทโวจ สํคฺคา

สฺจํ	วา ยทิ	วา ทฺวํ	อทฺทมสฺจํ	สํ
อชฺชคฺคญฺจ	พหิทฺธา	จ	ยงฺกิณฺณิ	นคฺคิ เวทิตํ
เอตํ	ทฺวํ	นคฺคิ	นคฺคิ	โมสฺสํ ปโตกฺคิ
ผสฺสํ	ผสฺสํ	วํ	ปสฺสํ	เอวํ คคฺคิ วิชานติ ๑
เวทนานํ	ชยา	เยว	นคฺคิ	ทฺวํ สมนฺโภติ ๑

[๓๘๘] สียา อญฺเญนมี ปริยาเยน ๑เป ๑ กถญฺจ สียา
ยงฺกิณฺณิ ทฺวํ สมนฺโภติ สํพํ คณฺหาปจฺจยาติ อเยเมกานุปสฺสํ
คณฺหาเยว เควฺว อสฺสํวิราคฺคิโรธา นคฺคิ ทฺวํ สมนฺโภติ อโย
ทฺวํ นาสฺสคฺคํ เหวํ สมนฺมาทฺวยตานุปสฺสํโน ๑เป ๑ อถาปวํ

เอตทโวจ สํคฺคา

๔๗๘ สักขัตตบิณฑุเก ชุทฺตกนิกายสฺส สักขัตตนิปาโต [๓๘๘]

คณหาทุติโย ปริโส ที่มมทฺธาน สํสํ
อิตฺถภาวณฺณถาภาวํ สํสํ นาทิวคฺคตฺติ ฯ
เขตฺตมาทํนํ ฌตฺวา คณหา ทฺกฺขสฺส สมนฺภาวํ
วํคฺคโณห อนาทาโน สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชตฺติ ฯ

[๓๘๘] สียา อณฺเณนมี ปริยาเยน ฯ เป ฯ กถณฺจ สียา
ยงฺกิณฺณิ ทฺกฺขํ สมนฺโภตฺติ สํพฺพํ อฺปาทานปฺจฺจยาตฺติ อยฺเมกานุปฺปสฺสํ
อฺปาทานสฺสํ เทวํ อสฺสํวิราคฺคิโรธํ นคฺคิ ทฺกฺขสฺสํ สมนฺภาวตฺติ อยํ
ทฺคฺคิยานุปฺปสฺสํ เหวํ สมนฺมาทฺวยคานุปฺปสฺสํโน ฯ เป ฯ อถาปรี
เขตฺตวโจ สักขตา

อฺปาทานปฺจฺจยา ภโว ภูโต ทฺกฺขํ นิคฺคณฺตฺติ
ชาติสฺส มรณํ โหตฺติ เหวโส ทฺกฺขสฺสํ สมนฺภาโว ฯ
คสฺมา อฺปาทานกฺขยา สมนฺมทณฺณาย ปณฺทิตา
ชาติกฺขยํ อภินฺณาย น คจฺจนฺตฺติ ปฺนพฺภวณฺตฺติ ฯ

[๔๐๐] สียา อณฺเณนมี ปริยาเยน ฯ เป ฯ กถณฺจ สียา
ยงฺกิณฺณิ ทฺกฺขํ สมนฺโภตฺติ สํพฺพํ อารมฺภปฺจฺจยาตฺติ อยฺเมกานุปฺปสฺสํ
อารมฺภานํ เทวํ อสฺสํวิราคฺคิโรธํ นคฺคิ ทฺกฺขสฺสํ สมนฺภาวตฺติ อยํ
ทฺคฺคิยานุปฺปสฺสํ เหวํ สมนฺมาทฺวยคานุปฺปสฺสํโน ฯ เป ฯ อถาปรี
เขตฺตวโจ สักขตา

ยงฺกิณฺณิ ทฺกฺขํ สมนฺโภตฺติ สํพฺพํ อารมฺภปฺจฺจยา
อารมฺภานํ นโรเรน นคฺคิ ทฺกฺขสฺสํ สมนฺภาโว ฯ

๔๐๒] สุตตนิปาเตตคิยัสสัสมหาวคฺคัสสัทวาทัสมัททวยตานุปลัสสันาสุตฺ๔๗๘

เอตมาทั้นวํ ฌตฺวา	ทฺกฺขั อารมฺภปฺจฺยา
สํพุพฺพารมฺภํ ปฏฺนิสฺสัชฺช	อนารมฺภเ วิมฺมุติโน
อฺจุฉินฺนภวตฺตณฺหสฺส	สํมุตฺตจิตฺตัสสํ ภิทฺตฺวาโน
วิกฺขัณฺเ ชวติสฺสํสาโร	นตฺถิ ตสฺสํ ปุณฺณภโวติ ฯ

[๔๐๓] สียา อญฺเณนํ ปรียาเยน ฯ เป ฯ กถณฺจ สียา
ยงฺกิณฺจ ทฺกฺขั สํโมทิตี สํพุพฺ อารมฺภปฺจฺยาติ อยเมกานุปลัสสันา
อาหารานํ เฑว อสฺสัสมิราคฺคิโรธา นตฺถิ ทฺกฺขัสสํ สํโมทิตี อยํ
ทฺกฺขิยานุปลัสสันา เอวํ สํมมาทฺทวยตานุปลัสสีโน ฯ เป ฯ อถาปรํ
เอตทโวจ สุตฺตา

ยงฺกิณฺจ ทฺกฺขั สํโมทิตี	สํพุพฺ อารมฺภปฺจฺยา
อาหารานํ นิโรธเ	นตฺถิ ทฺกฺขัสสํ สํโมทิตี ฯ
เอตมาทั้นวํ ฌตฺวา	ทฺกฺขั อารมฺภปฺจฺยา
สํพุพฺพาทเร ปรีณฺณาย	สํพุพฺพาทรมนิสฺสัโต
อาโรคฺยํ สํมมทณฺณาย	อาสํวานํ ปรีกฺขยา
สํจฺจาย เสวํ รณฺณมฺหุโ	สํจฺจยณฺโนเปติ เวทฺฐิตี ฯ

[๔๐๔] สียา อญฺเณนํ ปรียาเยน ฯ เป ฯ กถณฺจ สียา
ยงฺกิณฺจ ทฺกฺขั สํโมทิตี สํพุพฺ อิมฺมุตฺตปฺจฺยาติ อยเมกานุปลัสสันา
อิมฺมุตฺตทานํ เฑว อสฺสัสมิราคฺคิโรธา นตฺถิ ทฺกฺขัสสํ สํโมทิตี อยํ
ทฺกฺขิยานุปลัสสันา เอวํ สํมมาทฺทวยตานุปลัสสีโน ฯ เป ฯ อถาปรํ
เอตทโวจ สุตฺตา

៤៨០ ឥតុតណុគបិដ្ឋកេ ឧតុតកកិកាយឥត ឥតុតកិកាយ [៤០២

យុតិធិក កុត្តរំ ឥនុភិក្ខុ ឥតុត្តិ ធិតុតិកបុគ្គយា
ធិតុតិកានំ វិវិចេន ធិតុតិ កុត្តរឥត្ត ឥនុភិក្ខុ ។
ធិតុតាតំវិ ធិតុតា កុត្តរំ ធិតុតិកបុគ្គយា
កតុតា អិ ធិតុត វិវិចេន ឥតុតាវេ ធិតុតុតិក
ធិតុត ធិតុតាតាណ កតុត កិកុត្ត ធិតុតុតិក ។

[៤០៣] ឥតុតា ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក

ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក

[៤០៤] ឥតុតា ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក

ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក
ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក ធិតុតុតិក

๔๐๖] สุตฺตนิปาเตตฺติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺวาทสํ ทฺวยตานุสฺสํ นาสฺสํ ๔๗๓

นิโรเช ยเว มุจฺจนฺติ เต ชนา มจฺจุหาโยโนติ ฯ

[๔๐๕] สฺยิยา อญฺเณนํ ปริยาเยน ฯ เป ฯ กถญฺจ สฺยิยา
ยํ ภิกฺขเว สฺเทวกสฺส โถกสฺส สฺมารกสฺส สฺพฺรหฺมกสฺส สฺสส-
มณฺพฺรหฺมณฺยิยา ปชาย สฺเทวมนุสฺสํ ยํ อิทํ สจฺจนฺติ อฺปนฺนชฺฌายิตํ
ตทมวียานํ เอตํ มุสํสํ ยถาภฺตํ สมนฺนปฺปณฺณาย สฺสํ อญ-
กานุสฺสํ นาสฺสํ ยํ ภิกฺขเว สฺเทวกสฺส ฯ เป ฯ สฺเทวมนุสฺสํ ยํ
มุสํสํ อฺปนฺนชฺฌายิตํ ตทมวียานํ เอตํ สจฺจนฺติ ยถาภฺตํ สมน-
นปฺปณฺณาย สฺสํ อญํ ทฺุตฺตยานุสฺสํ นาสฺสํ เอวํ สมนฺนทฺวยตานุ-
สฺสํ สฺสํ โน ฯ เป ฯ อถาปวํ เขตทวโจ สฺสํ

อนคฺตนิ อคฺตมานํ	ปสฺสํ โถกํ สฺเทวกํ
นิวฺจฺจํ นามรฺปสฺมํ	อิทํ สจฺจนฺติ มณฺณยติ ฯ
เยน เยน ทิ มณฺณยติ	คโค ทํ โหติ อญฺญกา
คณฺหิ สฺสํ มุสํสํ โหติ	โมสฺสํ มณฺณยติ อิตฺตวํ ฯ
อโมสฺสํ นินฺนพฺพานํ	ตทวียา สจฺจโค วิทฺ
เต เว สจฺจกาสฺสํ ย	นินฺนจฺจาทา ปวณฺณพฺพคฺคํ ฯ

[๔๐๖] สฺยิยา อญฺเณนํ ปริยาเยน สมนฺนทฺวยตานุสฺสํ นาสฺสํ
อิตฺติ เจ ภิกฺขเว ปจฺจุตฺตวาโร อสฺสํ สฺยิยาสฺสํ วจฺนํ ย กถญฺจ
สฺยิยา ยํ ภิกฺขเว สฺเทวกสฺส โถกสฺส สฺมารกสฺส สฺพฺรหฺมกสฺส
สฺสสํ มณฺพฺรหฺมณฺยิยา ปชาย สฺเทวมนุสฺสํ ยํ อิทํ สจฺจนฺติ อฺปนฺนชฺฌาย-
ิตํ ตทมวียานํ เอตํ ทฺุตฺตนิ ยถาภฺตํ สมนฺนปฺปณฺณาย สฺสํ

๔๐๗] สุตฺตนิปาเตตฺติยสฺส มหาวคฺคสฺส ทฺวาทสํ ทฺวยตานุปลฺสงฺนา สุตฺตํ ๔๘๓

ภวราคปเรเตหิ

ภวโสฺสทานุสํวริหิ

मारयेयानุปลนฺเนหิ

นายํ ธมฺโม สฺสํพุทฺโธ ๑

โก นฺ อญฺเฏศฺว อริเยหิ

ปทํ สํพุทฺธมรหิติ

ยํ ปทํ สํมมทญฺเฆย

ปรีนิพฺพุตฺติ อนาสฺวาตฺติ ๑

[๔๐๗] อิทมโวจ ภควา ๑ อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ ภควโต
ภาสิตํ อภินนฺทฺหฺนฺติ ๑ อิมสฺมิญฺจ ปน เวยฺยาकरणสฺมิมิ ภญฺเฆ-
มานเณ สํญฺจิมตฺตานํ ภิกฺขุณฺ อานุปาทาย อาสฺवेหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ ๑

ทฺวยตานุปลฺสงฺนา สุตฺตํ ทฺวาทสํ ๑

คตฺตฺรทฺทฺทานํ

สจฺจํ อปฺปิ อวิชฺชา ๑

สจฺจาวชิณฺเณณปญฺจํ

ผสฺสเสวทฺธิยา ตณฺหา

อฺปาทานารมฺภอาหารา

อิตฺตฺธิตํ ผนฺทิตํ ฐปํ

สจฺจํ ทฺกฺเขน โสฬสํวาทิติ ๑

มหาवคฺโค ตติโย ๑

คตฺตฺสทฺทฺทานํ

ปพฺพชฺชา ๑ ปชานา ๑

สฺสฺภา ๑ สฺสฺนทฺรํ ตถา

มาชสฺสคตฺสภิโย ๑

เสโต สฺสฺถํ ปวฺจฺจติ

วาเสฏฺโฐ จาบี โกกาทิ

นาตโก ทฺวยตานุปลฺสงฺนํ

ทฺวาทเสตานิ สุตฺตานิ

มหาवคฺโคติ วุจฺจตฺติ ๑

๔๘๔ สุตฺตทนต์บิฏฺเฐ ชุทฺตทนต์กัณฺณสฺส สุตฺตทนต์ปาโค [๔๐๘

สุตฺตทนต์ปาเต จตุทฺโถ อฏฺฐกาวกฺโข^๑

ปจฺฉํ กามสุตฺตํ

[๔๐๘] • กามํ กามยฆานสฺส ศสฺส เจ ทํ สมิชฺเฌติ
อทฺธา ปิติมโน โหติ อทฺธา มจฺโจ ยทิจฺฉติ ฯ
ศสฺส เจ กามยฆานสฺส^๒ ฉนฺนชฺชาศสฺส ชนฺตุโน
เต กามา ปริหายนฺติ สํตฺตวิทฺโธว รุปฺปติฯ
โย กามे ปริวชฺเชติ สํปฺปสฺสเสว ปทา สโร
โสมนํ วิสคฺคิกํ โถเก สโค สมนฺตฺวคฺคตฺติ ฯ
เชตฺตํ วคฺคํ หิรณฺณณฺญฯ ควาตฺสํ ทาสโปริสํ
ถิโย พนฺธุ ปุณฺณ กามे โย นโร อณฺุคิชฺเฌติ
อพฺพา นํ พตฺถียนฺติ มทฺททนต์เต นํ ปริสฺสยยา
ตโต นํ ทฺกฺกชฺชนฺนเวติ นาวํ ภินฺนนิโวทกํ ฯ
ศสฺสมา ชนฺตุ สฺสา สโค กามานิ ปริวชฺชเย
เต ปหาเย ตเว โธมํ นาวํ สิจฺฉวาจ ปารคฺคิ ฯ

กามสุตฺตํ ปจฺฉํ ฯ

• อฏฺฐกาวกฺโขโกตฺติปี ๑ ๒ กามยฆานสฺสโกตฺติปี ๑

สุตฺตนิปาเต จตฺตถสฺส อฏฺฐกาวคฺคสฺส ทฺติยํ คุหฺนฺจกสฺสทฺติ

[๔๐๘] ๒ สฺสโต คุหายํ พหฺนํภินฺโน
 ติฏฺฐํ นโร โมหนสฺมึ ปคาโพท
 ทฺวเร วิเวกา หิ ตถาวิโร โส
 กามา หิ โถเก น หิ สฺสปปหายา ฯ
 อิจฺฉานิทานา ภวตฺถาตพฺนธา
 เต ทฺสฺสปปมฺมจฺจา น หิ อณฺเฏโมกฺขา
 ปจฺจดา ปฺปเร วาปํ อเปกฺขมานา
 อิมเฆ กาเม ปฺปรีเมฆ ชปฺปํ ฯ
 กาเมสฺส คิทฺฐา ปสฺสตา ปมฺมพฺพา
 อวทานิยา เต วิสฺสเม นินฺนิจฺจา
 ทฺกฺกชฺชนํตา ปรีเทวณฺติ
 กิํสฺส ภวิสฺสํ อิทํ จุตาเส ฯ
 ตสฺสมา หิ สักฺกเชถ อีเชว ชนฺตฺ
 ยํ กิณฺจิ ชนฺธนา วิสฺสมนฺติ โถเก
 น ตสฺส เหตุ วิสฺสมํ จเรยฺย
 อปฺปณฺหิ ตํ ชฺวีตมาหุ ชฺวีรา ฯ
 ปสฺสํามิ โถเก ปรีณฺทมานํ
 ปชํ อิมํ ตณฺหคตํ ภเวสฺส

ทัฬหา นรธา มจฺจุมฺเข ตปฺนติ
 อวิคตคณฺหาเส ภวาทเวสฺสุ ฯ
 มมายิเต ปสฺสํถ ฆนฺตนาเน
 มจฺเจว อปฺโปทเก ชฺฉินฺโสเต
 เต คมฺปึ ทิสฺวา อมโม จเรยฺย
 ภเวสฺสุ อาสฺตคฺคิมกฺขพฺพมาโน ฯ
 อุกฺโกสฺส อเนเตสฺสุ วิเนยฺย ฌนฺทํ
 ฆสฺสํ ปริณฺณาย อนานุกิรฺโ
 ยทคฺคตฺตวทฺธี คทกฺขพฺพมาโน
 น ติมฺปติ ทิฆฺจสฺสเตสฺสุ ธีโร ฯ
 สณฺณํ ปริณฺณวา วิคเรยฺย โธมํ
 ปริกฺคเหสฺสุ มฺนิ โนปติคฺโค
 อพฺพพฺพหสฺสคฺโค จรมปฺปมคฺโค
 นาสฺสํติ โลกมิมํ ปรมฺจาทิ ฯ
 กุหฺนฺจสฺสคฺคํ ทฺติยํ ฯ

สุตฺตนิปาเต จตฺตถสฺส อฏฺฐกฺวคฺคสฺส ตติยํ ทฏฺฐจฺจกสฺสทฺ

[๔๓๐] ๓ เวทนฺติ เว ทฏฺฐจฺมนานํ เอยะ
 อโถมี เว สจฺจจฺมนา เวทนฺติ
 วาทนฺจ ชาคํ มุนิ โน อปฺเปติ
 ตสฺมา มุนี นคฺคิ อิตฺถ กุหิณฺจ ๑
 สกณฺธิ ทิฏฺฐจํ กถมจฺจเยยฺย
 ฉนฺทานนฺโต ฐจฺยา นิวิฏฺฐโ
 สยํ สมคฺคตานิ ปกฺขพฺพมาโน
 ยถา हि ชาเนยฺย ตถา วเทยฺย ๑
 โย อคฺคตโน สํถวตานิ ชนฺตุ
 อนานุปฺปฺโป จ ปเรส ปาวา
 อนวิยธมฺมํ กุสฺสตา ตมาหุ
 โย อาคฺคฺมานํ สยเมว ปาวา ๑
 สนฺโต จ ภิกฺขุ อภินิพฺพุตคฺโค
 อิติหนฺติ สํเสสํ อกคฺคตมาโน
 คมวิยธมฺมํ กุสฺสตา เวทนฺติ
 ยสฺสสฺสสฺสทา นคฺคิ กุหิณฺจ โถเถ ๑
 ปกปฺปิตา สงฺฆตา ยสฺสสฺส ธมฺมา
 ปฺรคฺคตา สนฺติ อวิจฺจาทา

ยทตฺตนิ ปตฺตติ อานิสฺสํ
 ตํ นิสฺสโต กุปฺปปฏิจฺจ สฺนตํ ๑
 ทิฏฺฐนิเวธํ น หิ สฺวาติวคฺคา
 รมฺเมสฺส นิจฺเฉยฺย สฺมกฺกทิตฺตํ
 คตฺตมา นโร เตสฺส นิเวธเนสฺส
 นิสฺสตํ อาทิยติจฺจ รมฺมํ ๑
 โธเนสฺส หิ นตฺถิ กุหิณฺณจฺิ โธเก
 ปกปเปตฺวา ทิฏฺฐิ ภาวภาเวสฺส
 มายญฺจ มานญฺจ ปหาย โธโน
 ส เกน คจฺเฉยฺย อญฺปิโย โส ๑
 อญฺปิโย หิ รมฺเมสฺส อุนฺเปติ วาทํ
 อญฺปิโย เกน กถํ วเทยฺย
 อตฺตํ นิสฺสํ น หิ คตฺตํ อตฺถิ
 อโรธิ โส ทิฏฺฐิมิเรว สฺพพฺพนฺติ ๑
 ทฺวชฺชชกตฺตํ คตฺติยํ ๑

สตฺตนิปาเต จตฺตตฺตํ อฏฺฐกนิกายสตฺต จตฺตตฺตํ สตฺตนิปาโต

[๔๓๑] α ปตฺตํ นิสฺสํ ปรมํ อโรคํ
 ทิฏฺฐเนน สฺตฺตนิ นิสฺสํ โหติ

๔๓๑] สุตฺตนิปาเต จตุตฺถสฺส อฏฺฐกถกฺกสฺส จตุตฺถ สุตฺตอฏฺฐกสฺส ๔๘๘

เอวาทิชาณํ ปรมนฺติ ฃตฺวา
สฺสทฺธานุสฺสํ ปจฺเจติ ฃาณํ ฯ
ทิจฺเชน เจ สฺสทฺธิ นรสฺส โหติ
ฃาณน วา โส ปชฺหาติ ทฺกฺขํ
อณฺเณน โส สฺสชฺฉติ โสปรํโก
ทิจฺจํ หิ นํ ปาถ ตถา วทานํ ฯ
น พุราหุมนฺ อณฺเณโต สฺสทฺธิมาห
ทิจฺจํ สฺสเท สฺสทฺเท มุเต วา
ปฺมุณเณ จ ปาเป จ อณฺเณติโต
อตุคฺคณฺชโห น อธิ ปกฺกพฺพมาโน ฯ
ปฺริมิ ปหาย อปรํ สฺสิตาเส
เอชานฺคา เต น ตฺรณฺติ สฺสํ
เต อตุคฺคหายนฺติ นิสฺสํชฺชนฺติ
กมฺภีว สํวํ ปมฺภํ คหาย ฯ
สํยํ สฺมาทาย วตานิ ชนฺตุ
อฺจุจาวจํ คจฺฉติ สฺมณฺณคฺคโต
วิทฺวา จ เวเทหิ สฺเมจฺจ รมฺมํ
น อฺจุจาวจํ คจฺฉติ ภูริปณฺโณ ฯ
สฺ สฺพพฺพมฺเมสฺส วิเสณิภูโต
ยํ กิณฺณจํ ทิจฺจํ ว สฺสํ มุคํ วา

ตเมว ทสฺสํ วิวญฺญํ จรณํ
 เกณฺห โลกสฺมึํ วิกปฺปเยยฺย ๑
 น กปฺปยนฺติ น ปฺรกุชฺชโรนฺติ
 อจฺจุณฺตสฺสทฺธิ น เต วทนฺติ
 อาทานคฺคณฺถํ คฺคิํ วิธชฺช
 อาสํ น กุพฺพนฺติ กุหิณฺณํ โถเก ๑
 สํมาทิโค พุราหฺมโณ ทสฺสํ นคฺคิ
 ฌตฺวา ว ทิสฺวา ว สํมุคฺคหิตํ
 น วาคราคี น วิวาคฺคโต
 ทสฺสํ นคฺคิ ปรมุคฺคหิตนฺติ ๑
 สุตฺตญฺจกสฺสทฺธํ จคฺคณฺถํ ๑

สัพพทนต์นิปาเต จตฺตทตฺต อญฺจกาวคฺคตฺต

ปณฺจมนํ ปรมญฺจกสฺสทฺธํ

[๔๓๒] ปรมนฺติ ทิฏฺฐํ ปรีพฺพสาโน
 ยทฺตทฺธี กุรุเต ชนฺตุ โถเก
 หีนํ ฌเน เต โท สพฺพมาห
 ทสฺมา วิวาทานิ อวิทิตฺโต ๑
 ยทฺตทฺธี ปสฺสติ อานิสฺสํ

๔๑๒] สุตฺตนิปาเต จตฺตถสฺส อฏฺฐกตฺตสฺส ปณฺณมํ ปรมฏฺฐกตฺตํ ๔๘๓

ทิจฺเจ สฺส เต สํสพฺเพ เต มุเต วา
ตทฺเว โส ตตฺถ สํมุกฺคหยา
นินฺทิตฺวา ปสฺสตี สพฺพมณฺณํ ฯ
คํ วาปี คณฺถํ กุสฺสตา วทฺหิตี
ยํ นิสฺสิตฺวา ปสฺสตี ทินฺนมณฺณํ
ตสฺมา หิ ทิจฺจํ ว สฺสํ มุคํ วา
สํสพฺพคํ ภิกฺขุ น นิสฺสํเยยฺย ฯ
ทิจฺจิมุขี โลกสฺมिํ น กปฺเปยฺย
ฉาเนน วา สํสวเตน วาปี
สโมติ อคฺคตฺตานมฺหุเปยฺย
ทีโน น มณฺเฑถ วิสฺเสตี วาปี ฯ
อคฺคํ ปหา ย อนุปาทิยาโน
ฉาเนนํ โส นิสฺสํยํ โน กโรติ
ส เว วียตฺเตสฺสุ น วคฺคสํวรี
ทิจฺจิมุขี โส น ปจฺเจติ ภิณฺณิ ฯ
ยสฺสํสฺสฺสฺสฺส ปณฺธิรํ นตฺถิ
ภวาทวาช ธิว วา หุํ วา
นิเวสฺสนา ยสฺสํ น สํหิตี เกจิ
ธมฺเมสฺสุ นิจฺฉเยยฺย สํมุกฺคทิตํ
ตสฺสํสฺส ทิจฺเจ ว สฺส เต มุเต วา

มิจุฉา จ ปฏิปชชติ	มุตฺตเต วามิ สาสัน
เอโก ปุพฺเพ จริตฺวาน	เอตํ ตสฺมि อณาริยํ ๑
ยานํ ฆนํวํ ตํ โถเก	เมถุนํ โย นิเสวติ
ยโส กิตฺติ จ ยา ปุพฺเพ	หีนมาหุ ปุณฺณชนํ ๑
เขตมมี ทิสฺวา สิกฺขเขต	หยาเต วามิ ตสฺส ส
สงฺกปฺเปหิ ปเรโต โส	เมถุนํ วิปฺปหาคเว ๑
สฺสุวา ปเรสํ นิคุฆสํ	กปฺปนํ วีย ฉายติ
อถ สตฺถาณิ กุรุเต	มจฺจุ โหติ ตถาวโร ๑
เอส ชฺวสฺส มหาเคโร	ปรวาทะหิ โจทิต
ปณฺทิตฺโตติ สมนฺวทาโต	โมสวชฺชํ ปคาหติ ๑
อถามิ เมถุเน ยุตฺโต	เอกจริยํ อธิชฺชติ
เขตมาทึนํ ฌตฺวา	มนฺโทว ปริทิสฺสติ ๑
เอกจริยํ ทพฺหํ กยิรา	มุนิ ปุพฺพาปเร อธิ
วิเวกณฺเณว สิกฺขเขต	น นิเสเวถ เมถุนํ ๑
เตน เสฏฺโฐ น มณฺเณถ	เขตทริยานมุตฺตมํ
วิตฺตสฺส มุนิโน จรโต	ส เว นิพฺพานสํหิติเก ๑
โฆสมิตฺตณฺณสฺส มีหยนฺติ	กาเมสฺส อนเปกฺขิโน
	กาเมสฺส คคิตา ปชาติ ๑
	ติสฺสเมตฺเตยฺยสฺสคฺคํ สคฺคํ ๑

สฤตฺถนิปาเต จตฺตฤตฺถสฺส อฏฺฐกาวคฺคสฺส อฏฺฐจํ ปฐฺวสฺสทํ

[๔๑๕] ๘ อีเรว สฺสทฺธิ อิติ วาทยนฺติ
 นาณฺวณฺสํ ฐมฺเมสฺส วิสฺสทฺธิมาหุ
 ยํ นิสฺสํสิตา ตตฺถ สฺสํ วทานา
 ปจฺเจกตฺถเจตฺสํ ปุณฺณ นินฺนํชา ๑
 เต วาทกามา ปริสํ วิคฺยห
 พาลํ ทนฺตํ มิถุ อณฺณมณฺณํ
 วทณฺติ เต อณฺณณฺสิตา กโณชฺชํ
 ปสฺสํกามา กุสฺสตา วทานา ๑
 ยฺยฺยโต กถายํ ปริสํชา ยมฺเม
 ปสฺสํมิจฺจํ วินิขํชาติ โหติ
 อปาหตฺถมฺมิ ปน มจฺจุ โหติ
 นินฺนํชา โส กุปฺปติ รนฺนํเมสฺส ๑
 ยมฺสฺส วาที ปริทฺถนํมาหุ
 อปาหตฺ ปณฺหวิมฺมํกาสํ
 ปริเทวติ โสจติ ทินฺวาโท
 อฺยฺยจฺจกา มนฺติ อณฺณตฺถนาติ ๑
 เตเต วิวาทา สํมณฺณสฺส ชาตา
 เตเตสฺส อฺยฺยชาติ นินฺนํชาติ โหติ

เชตมบี ทิสฺวา วิรเม กโธชฺชํ
 น หมฺยตฺตคฺคฺคิ ปสฺสํตาโก ฯ
 ปสฺสํโต วา ปน ตคฺคฺค โหติ
 อภฺชาย วาท์ ปริสําย มชฺชเ
 โส หสฺสํคํ อุนฺณมคฺคิฯ เตน
 ปปฺปยุยฺย คํ อคฺคฺค ยถา มโน อหุ ฯ
 ยา อุนฺณคํ สํสฺสํ วิชฺชาตญฺมิ
 มานาคิमानํ วทเต ปเนโส
 เชตมบี ทิสฺวา วิรเม กโธชฺชํ
 น เตน สฺสฺสํ กุสฺสตา วทนฺติ ฯ
 สฺสฺสโร ยถา ราชชทาย ปุณฺโณ
 อภิกชฺชเมติ ปฏิสฺสรมิฯ
 เยเนว โส เตน ปเลหิ สฺสฺส
 ปุพฺเพว นคฺคํ ยทิทํ ยชฺชาย ฯ
 เย ทิฏฺฐิมุคฺคยฺห วิวาทยนฺติ
 อิทเมว สฺสฺสญฺติ ฯ วาทยนฺติ
 เต คฺคํ วทสฺสํ น หิ เตช อคฺคฺค
 วาทมฺหิ ชาเต ปฏิสฺสณิกคฺคตา ฯ
 วิสฺสณิกคฺควา ปน เย จรนฺติ
 ทิฏฺฐิจฺหิ ทิฏฺฐิจฺหิ อวิรชฺชณมานา

๔๓๖] สุตฺตนิปาเต จตฺตุตฺตํ อฏฺฐกฺกตฺตํ นวํ มาคนฺทียสฺสคฺคํ ๔๔๗

เคสฺสํ คฺคํ กิํ ฌเณโก ปสฺส
เยตฺถ นคฺคํ ปรมุคฺคหิตํ ฯ
อถ คฺคํ ปวิตกฺกมาคมา
มนสา ทิฏฺฐิคฺคตานิ จินฺตยนฺโต
โธเนน ยุกํ สฺมาคมา
น หิ คฺคํ สกฺขสฺส สมนุสฺสาคเวติ ฯ
ปสฺสสฺสคฺคํ อฏฺฐนํ ฯ

สุตฺตนิปาเต จตฺตุตฺตํ อฏฺฐกฺกตฺตํ นวํ มาคนฺทียสฺสคฺคํ

[๔๓๖] ๘ ทิสฺวาน คณฺหํ อรฺทิตฺตํ ราชํ
นาโหสิ ฌนฺโท อมฺปี เมถุนสฺมิมิ
กิเมวิทํ มุคฺคกวีรฺสฺสพฺพณฺณํ
ปาทามิ นํ สมนุสฺสิตํ น อิจฺฉเ ฯ
เอตาทิสฺสญฺเจ วตฺถํ น อิจฺฉสฺมิ
นาริ นวินฺทเทหิ พหุหิ ปคฺคกิตฺติ
ทิฏฺฐํคคํ สํสวตํ น ชฺวีตํ
ภวฺวปคฺคิตฺตญฺจ วเทสิ กิตฺติสํ ฯ
อิทํ วทามฺหิ น คสฺสํ โหติ (มาคนฺทียาติ ภควา)
ธมฺเมสฺส นิจฺฉเณยฺย สมนุคฺคหิตํ

ปสฺสํว จ ทิฏฺฐิํ อญฺญคฺคหยา
 อชฺชฌกฺคตฺถนํ ปจฺฉิํ อทฺทํ ๑
 วิทฺธิจฺจนฺตา ยานิ ปกฺกปฺปิตฺตานิ (อิตฺติ มาคฺคนุทฺติโย)
 เต เว มุนี พุรฺรุสํ อญฺญคฺคหยา
 อชฺชฌกฺคตฺถนํ ยเมตมตฺถํ
 กถํ น ชีเวหิ ปเวทิตฺตํ ๑
 น ทิฏฺฐิจิยา น สุตฺติยา น ฌาณณ (มาคฺคนุทฺติยาติ ภคฺวา)
 สัตฺตพฺพเตนํ น สุตฺติมหา
 อทิฏฺฐิจิยา อสฺสุตฺติยา อฌาณา
 อสฺสิตฺตา อพฺพตา โนมฺปี เต
 เขเต จ นิสฺสชฺช อญฺญคฺคหยา
 สนฺโต อนิสฺสํสา ย ภาวํ น ชฺชปฺเป ๑
 โน เจ กิร ทิฏฺฐิจิยา น สุตฺติยา น ฌาณณ (อิตฺติ มาคฺคนุทฺติโย)
 สัตฺตพฺพเตนํ น สุตฺติมหา
 อทิฏฺฐิจิยา อสฺสุตฺติยา อฌาณา
 อสฺสิตฺตา อพฺพตา โนมฺปี เต
 มณฺณวามหํ โมนุสฺสเมว ชฺชมํ
 ทิฏฺฐิจิยา จ เขเก ปจฺจุเจนฺตฺติ สุตฺตํ ๑
 ทิฏฺฐิจิยา นิสฺสํสา อญฺญปฺปจฺจุมาโน (มาคฺคนุทฺติยาติ ภคฺวา)
 สนฺนคฺคหิเตสฺส สโมหมาคฺคา

๔๑๖] สุตฺตนิปาเต จตุตฺถสฺส อฏฺฐกฺกสฺส นวมฺ มาคนฺทียสฺส ๔๘๘

อโธ จ นาททกฺขิ อณฺณบิ สณฺณ
ตสฺมา ตฺวํ โมมฺหโต ทหาติ
สโม วิเสสํ อุกฺ วา นีหิโน
โย มณฺณตํ โส วิวเทถ เตน
คัสสุ วิธาสฺส อวิกมฺปนาโน
สโม วิเสสํติ น ตสฺส โหติ ฯ
สจฺจนฺติ โส พฺราหฺมณโน กิ วเทยฺย
มฺสาติ วา โส วิวเทถ เกน
ยสฺมि สมนํ วิสมนํ วาบี นคฺติ
ส เกน วาทำ ปฏฺธิสฺยฺเชยฺย ฯ
โอกมฺปหาย อนิเกตสํวรี
คาเม อกฺขพฺม มฺนิ สฺนฺถวานิ
กาเมหิ วิคฺโค อปฺเรกฺขราโน
กถํ น วิคฺคยฺห ชเนน กยิรา ฯ
เยหิ วิวิคฺโค วิจเรยฺย โถเก
น คานิ อุกฺคยฺห วเทยฺย นาคो
เขตมฺพฺพํ กณฺณกฺวาวิสํ ยถา
ชฺเตน ปงฺगेเนน จ นฺนฺปติคฺคํ
เขวํ มฺนี สฺนฺทิวโท อคิทุโร
กาเม จ โถเก จ อนฺนฺปติคฺโค ฯ

น เวทกุ ทิฏฐิจิยา น มุตติยา
 ส มาณเมติ น หิ ทมมโย โส
 น กมฺมุนา โนบี สฺเตน เนยฺโย
 อนฺนปณีโต ส นีเวสฺสเนสุ ฯ
 สจฺจวาทิรคฺคสฺส น สฺนฺติ คณฺธา
 ปณฺณวาทิมคฺคสฺส น สฺนฺติ โมหา
 สจฺจณฺณจ ทิฏฐิจณฺณจ เย อคฺคฺกเหสุ
 เต ชยฺยมาณา วิจฺรณฺติ โธเกติ ฯ
 มาคณฺทียสฺสคฺคํ นวมนํ ฯ

สัททนต์ปาเต จตฺตสฺส อฏฺฐังกคฺคสฺส ทสฺมํ ปุราเภทสฺสคฺคํ

[๔๓๗] ๑๐ กถํสฺส กถํสฺสโต อปฺสณฺโตติ วุจฺจติ
 ตมฺเม โคตม ปพฺพุทฺธิ ปุจฺฉโต ชุทฺตมนํ นวํ ฯ
 วิตฺตโคณฺเห ปุรา เกทา (ติ ภควา) ปุพฺพมนุคฺคมนิสฺสํโต
 เวมชฺเช นุปฺสงฺเขยฺโย ตสฺส นคฺคิ ปุเรกชฺคํ ฯ
 อกฺโขธโน อสฺสคฺคาสฺส อวิกฺคฺคํ อกฺกุกฺกุจฺโจ
 มนฺตาภาณํ อนุทฺธโต ส เว วาจาโยโต มุณี ฯ
 นิราสคฺคํ อนาคเต อตฺถํ นานุโสจติ
 วิเวกทสฺสํ ผสฺสเสสุ ทิฏฐัสฺส จ น นิยฺยติ
 ปฏฺฐิธโน อกฺกุโธ อปฺปํหาสุ อมจฺฉริ

๔๑๗] สุกตนิปาเต จกุกตลุตถ์ อฏฐกวกุกตลุตถ์ ทลัม ปุราเภทลุตถ์ ๕๐๓

อปฺปคพฺโง อเชคฺจุโน	เปสฺสเนยฺเย จ โน ยฺโต
ธาคิเยสฺส อนลฺลสาวิ	อติมานะ จ โน ยฺโต
ลโณห จ ปฏฺิภาณวา	น ลทฺโธ น วิชฺชชติ
ถากกมฺยา น ลิกฺขติ	อถาเถ จ น กุปฺปติ
อวิรฺกฺโข จ คณฺหา	รลฺลํ นานุกิณฺณติ
อฺเภกฺโขโก ลทา ลโค	น โถเก มนฺนเต ลมํ
น วิลลํ น นีเจยฺโย	ลลํ โน ลนฺติ อลฺลทา ๑
ยลฺลํ นิลลํยตา นคฺคิ	ณฺทวา ลมํ อนิลลํลโค
ภวาย วิภวาย วา	คณฺหา ยลฺลํ น วิชฺชชติ
ลํ พฺรุมิ อฺปฺลนฺโคติ	กาเมสฺส อนเปกฺขินํ
คณฺหา ลลํ น วิชฺชชติ	อถาวี ลลํ วิลลคฺคิ ๑
น ลลํ ปฺปคฺคา ปลฺลโว	เชคฺคํ วคฺคณฺจ วิชฺชชติ
อคฺคํ วาปี นิลลํ วา	น ลลํ อฺปฺลนฺคิ ๑
เยน นํ วชฺชํ ปฺปคฺชนา	อโก ลมณพฺราหฺมณ
ลํ ลลํ อปฺปคฺคํ	ลลมา วาเลสฺส เนชติ ๑
วิคฺเคโร อมจฺฉริ	น อลฺลลลํ วคฺเค มฺนิ
น ลลํ น โยเมสฺส	กปฺปํ เนติ อกปฺปิโย ๑
ยลฺลํ โถเก ลกํ นคฺคิ	อลฺลทา จ น ลลํ
ลลเมสฺส จ น คจฺฉติ	ล เว ลนฺโคติ วุจฺจติ ๑

ปุราเภทลุตถ์ ทลัม ๑

สํวตฺตนิปาเต อฏฺฐกนิกายสํวตฺต อฏฺฐกนิกายสํวตฺต

เอกาทศมํ กถาวิวาทสํวตฺตํ

- [๔๑๘] .. กุโต ปหุตา กถา วิวาทา
 ปริเทวโสกา สหมจฺจนรา จ
 มานาติมานา สหเปสฺสนา จ
 กุโต ปหุตา เต ตทิจฺฉ พุทฺธิ ๑
 มียปฺปหุตา กถา วิวาทา
 ปริเทวโสกา สหมจฺจนรา จ
 มานาติมานา สหเปสฺสนา จ
 มจฺเจรยฺยคฺคตา กถา วิวาทา
 วิวาทชาเตสฺส จ เปสฺสนานิ ๑
 มียา นุ โถกสฺมึ กุโตนิทานา
 เย วามิ โถภา วิจฺรหฺติ โถเก
 อาสา จ นิฏฺฐา จ กุโตนิทานา
 เย สมนฺปรายาย นรตฺถ โหนฺติ ๑
 ฉนฺทานิทานานิ มียานิ โถเก
 เย วามิ โถภา วิจฺรหฺติ โถเก
 อาสา จ นิฏฺฐา จ อิทฺตนิทานา
 เย สมนฺปรายาย นรตฺถ โหนฺติ ๑

๔๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘] ๕๓๘]

ฉนุโท นุ โถกธัมมิ ฤโตนิทานโน
วิณิจญยา วามิ ฤโต ปหุตา
โกโร โมธวชชฌญ ฤทกฤท ๑
เย วามิ ฌมมา ฌมฌน ฤทฤท ๑
ธำคิ ฌธำคิ ฌมาหุ โธเก
คณปนิธุส่าย ปโหติ ฌนุโท
ฐุเปส ฐิธุส ฐิธุ ฐวญญ
วิณิจญ ฤทเต ฌนุ โธเก ๑
โกโร โมธวชชฌญ ฤทกฤท ๑
เชเตมิ ฌมมา ทุยเมว ฌนุเต
ฤทกฤท ฌาณปถาย ฐิฤท
ฌฤท ๑ ฤทฤท ฌมฌน ฌมมา ๑
ธำคิ ฌธำคิ ฤโตนิทานโน
กิธัมมิ ฌนุเต น ฆวณิ ฌเต
วิธว ฆวณิ ฌมฌน ฌมฌน
เชตมเม ๑ ฆวณิ ฌโตนิทานโน ๑
ฌธัมมิ ฌธำคิ ฌธำคิ
ฌธำคิ ฌนุเต น ฆวณิ ฌเต
วิธว ฆวณิ ฌมฌน ฌมฌน
เชตมเม ๑ ฆวณิ ฌโตนิทานโน ๑

ฌតฺถํ อนุ โลกธมฺมํ กุโณทฺทิตาโน
 ปรិขุคฺคหา วาปี กุโธ ปหุตา
 កត្តមី ចន្ទនុគេ អ មមគុត្តមគុតិ
 កត្តមី វិភូតេ អ សុត្តន្តិ ធម្មតា ។
 អោមឃុទ រូបឃុទ ឦឡិទុទ ធម្មត្ថៃ
 ចិទុទានិកាអានិ ឦរិកុកុអានិ
 ចិទុទាយ ចន្ទនុគុយា អ មមគុត្តមគុតិ
 រូបេ វិភូតេ អ សុត្តន្តិ ធម្មតា ។
 កត្តំមេតត្តំ វិភូតិ រូបំ
 សុខំ កុកុខំ វាបី កតំ វិភូតិ
 ចេត្តមេ ឦឡុវិ យា វិភូតិ
 កំ ឥរិយាម ចិទិ មេ អណ្ណ ។
 អ សឃុឃុឃុឃុឃុ អ វិទឃុឃុឃុឃុឃុ
 ណី ចន្ទឃុឃុ អ វិភូតឃុឃុឃុ
 ចេវន្តំមេតត្តំ វិភូតិ រូបំ
 សឃុឃុឃុឃុឃុ អ ឦឡុឃុឃុឃុឃុ ។
 យតំ ឦឡុឃុឃុឃុ ចកិកុតិយ ណ
 ចឃុឃុឃុឃុ ឦឡុឃុឃុ កកិកុឃុ ឡុវិ
 ចេតុកុកុកុកុ ណ កុកុឃុ កេ
 យកុកុត្តំ សុកុកុ ចិទិ ឦឡុកុកុកុត្តំ

๔๓๘] สุตฺตนิปาเต จตุตฺตสฺส อฏฺฐกฺวคฺคสฺส ทฺวาทสํ จูฬวิยฺหสฺสคํ ๕๐๕

อุทากุ อณฺณมฺบี วทฺหฺติ เอตฺโต ฯ
เขตฺตาวคคฺคมฺบี วทฺหฺติ เทเก
ยถุสฺสํ สํทฺธิ อธิ ปณฺทิตาเส
เคถํ ปฺนฺนเก สมฺมํ วทฺหฺติ
อนุปาทิเสเส กุสฺสตา วทฺนา ฯ
เอเต จ ฅตฺวา อุปนฺธิสฺสิตาติ
ฅตฺวา มฺนํ นิสฺสํเย โส วิมฺสํ
ฅตฺวา วิมฺมฺโต น วิวาทเมติ
ภวาทวาย น สเมติ อโรติ ฯ
กถหวิวาทสฺสคํ เอกาทสํ ฯ

สุตฺตนิปาเต จตุตฺตสฺส อฏฺฐกฺวคฺคสฺส ทฺวาทสํ จูฬวิยฺหสฺสคํ

[๔๓๘] ๑๒ สกํ สกํ ทิฏฺฐิปริพฺพสํนา
วิกฺคยฺห นานา กุสฺสตา วทฺหฺติ
โย เอวํ ชานาติ ส เวติ ชมฺมํ
อิทํ ปฏฺฐโกสฺสมเกวถํ โส ฯ
เอวมฺบี วิกฺคยฺห วิวาทยฺหฺติ
พาโต ปโร อกฺุสฺสโตติ จาหุ
สจฺโจ นุ วาโท กตโม อิมสํ

สฺพเพว ที่เม กุสฺสตา วทานา ฯ
 ปรตฺถสฺส เว ฐมฺมมฺหานุชานํ
 พาโต มโค โหติ นิหีนปญฺโญ
 สฺพเพว พาตา สฺนิหีนปญฺญา
 สฺพเพวเม ทิฏฺฐิจิปริพฺพธานา ฯ
 สฺนุทฺธิฏฺฐิจิยา เว ปน วัวทาตา
 สฺสํทฺฐปญฺญา กุสฺสตา มคฺคมา
 น เสดํ โกจิ นิหีนปญฺโญ
 ทิฏฺฐิจิหิ เสดมฺปิ คตา สฺมคฺคตา ฯ
 น วาหเมตํ คตฺถิวนฺติ พฺรุมฺมิ
 ยมาหุ พาโต มิถุ อญฺเณมญฺเณ
 สกํ สกํ ทิฏฺฐิมกํสฺส สจฺจํ
 คตฺถมา หิ พาโตติ ปรํ ทนฺนุติ ฯ
 ยมาหุ สจฺจํ คตฺถิวนฺติ เอเก
 คมาหุ อญฺเณมฺปิ คจฺจุจํ มุสฺสาติ
 เอวมฺปิ วิคฺคคฺคห วิวาทยนฺติ
 กตฺถมา น เอกํ สฺมณฺนา วทนฺติ ฯ
 เอกํ หิ สจฺจํ น ทุคฺคยฺมคฺคิ
 ยสฺสํ ปชาโน วิวเท ปชานํ
 นานา เค สจฺจจฺจานิ สยํ ญฺณนฺติ

๔๑๘] สุตฺตนิปาเต จตุตฺถสฺส อฏฺฐกถกฺกสฺส ทฺวาทสํ อุมฺปิยฺหุตฺตํ ๕๐๗

ตสฺมา น เอกํ สมนฺนา วทฺหฺติ ฯ
กตฺมา นุ สจฺจํนิ วทฺหฺติ นานา
ปวาทิยาเส กุสฺสตา วทานา
สจฺจํนิ สุตฺตานิ พฺหฺนฺนิ นานา
อูทาทุ เต ตกฺกมฺนุสฺสวฺทฺติ ฯ
น เหว สจฺจํนิ พฺหฺนฺนิ นานา
อณฺณคฺคฺร สณฺณาย นิจฺจํนิ โถเก
ตกฺกณฺจ ทิฏฺฐจฺจุํ ปกฺกปฺปิยฺวา
สจฺจํ มุสฺสํติ ทฺวอยธฺมฺมาหุ ฯ
ทิฏฺฐเจ สุตฺเต สฺสํพฺพเต มุเต วา
เอเต จ นิสฺสําย วิมานทสฺสํ
วินิจฺจนฺเย จตฺวา ปหสฺสํมาโน
พาโต ปโร อกฺุสฺสโตติ จาห ฯ
เยเนว พาโตติ ปรํ ทหาติ
เตนาตุมานํ กุสฺสโตติ จาห
สยฺมคฺคฺคฺนา โส กุสฺสโต วทาโน
อณฺณํ วิมานเติ ตเทว ปาวา ฯ
อติสํวาทิฏฺฐิจิยา โส สยฺมคฺคฺโค
มานเน มคฺคฺโค ปรีปฺปณฺณมานํ
สยฺเมว สํมํ มนสํภิสฺสํคฺคฺโค

ธิฏฐังสี ฐา คตฺถ ตถา สมนคฺคา ฯ
 ปรสฺส เจ ธี วจฺฐา นีหิโน
 คุโม สหา โหติ นีหิโนปญฺญ
 อย เจ สยํ เวทญฺ โหติ ชีโร
 น โกจิ พาโต สมนเนสฺส อตฺถิ ฯ
 อญฺณํ อิตฺถ ยยาภิวทฺตติ ชมนํ
 อปรทฺธา สัจจธมฺมเกวธํ เต
 เขวมฺปิ ติตฺถยา ปญฺญโส วทฺตติ
 สนฺธิฏฐจฺจราเคน ธี ตฺยาภิรคฺคา ฯ
 อีเรว สัจจํ อิตฺถ วาทยนฺติ
 นานเนสฺส ชมนเนสฺส วิสัจจธมฺมาหุ
 เขวมฺปิ ติตฺถยา ปญฺญโส นินฺนิจฺจา
 สกายนเน คตฺถ ทพฺพํ วทานา ฯ
 สกายนเน วาปิ ทพฺพํ วทาโน
 กเมตฺถ พาโตติ ปวี ทเหยย
 สยเมว โส เมธคํ อวเหยย
 ปวี วทํ พาทมสัจจธมฺมํ ฯ
 วินิจฺจนเย จตฺถวา สยํ ปมาย
 อุตฺถํ โส โลกสฺมึ วิวาทเมติ
 หิตฺวาน สัพฺพานิ วินิจฺจนานิ

๔๒๐] สุตฺตนิปาเต จตฺตถสฺส อฏฺฐจกฺกถสฺส เตรธมฺมํ มหาวិยฺหสฺสํ ๕๐๘

น เมธกํ กุรุเต ชนฺตุ โถเกติ ฯ
จฺญวียฺหสฺสํ ทฺวาทสํ ฯ

สุตฺตนิปาเต จตฺตถสฺส อฏฺฐจกฺกถสฺส เตรธมฺมํ มหาวิยฺหสฺสํ

[๔๒๐] ๑๓ เย เกจิเม ทิฏฺฐิปริพฺพธานา
อิทเมว สจฺจนฺติ วิจาทยนฺติ
สพฺเพว เต นินฺทมนฺวานยนฺติ
อโถ ปถํมํปฺปี ตณฺนํติ ตตฺถ ฯ
อปฺปณฺหิ เอตํ น อถํ สํมาย
ทฺเว วิจาทสฺสํ ฌถานิ พฺรุมฺมิ
เขตฺตมํปฺปี ทิสฺสวาน วิจาทเยถ
เชมาภิปถสฺสํ อวิจาทมฺมํ ฯ
ยา กาจิมา สมนฺตโย ปุณฺณชฺชา
สพฺพา ว เขตฺตา น อฺเปติ วิทฺวา
อนฺนปฺโย โส อฺปยํ กิเมยฺย
ทิฏฺฐเ จ สฺส เต ชนฺติมกฺกพฺพมาโน ฯ
สํสฺสคฺคมา สํณฺณเมนาหุ สฺสํทฺธิ
วคฺคํ สํมาทาย อฺปฺปจฺจิตาเส
อิเชว สิกฺกเชม อถสฺสํ สฺสํทฺธิ

ภวฺวปฺนิตา กุสฺสตา วทานา ฯ
 สฺสเจ จุโต สฺสํวตาโต โหติ
 ปเวรคํ กมฺม วิวาทยิตฺวา
 ปชฺชปฺปคํ ปคฺคยคํ จ สฺสทฺธิ
 สฺสคฺคา ว หีนํ ปวสํ ฆรฺมฺหา ฯ
 สฺสํพฺพคํ วาปี ปหาย สฺสพฺพ
 ฐมฺมญฺจ สํวชฺชนวชฺชนเมตํ
 สฺสทฺธิ อสฺสทฺธิคํ อปคฺคยาโน
 วิวโต จเร สันตมฺมนุคฺคหาย ฯ
 ตมฺปนีสฺสํสา ยํคฺคจฺฉิตํ วา
 อถ วาปี ทิฏฺฐํ ว สฺสคํ มคํ วา
 อุตฺถํสฺสรา สฺสทฺธิมนุคฺคณฺณคํ
 อวิตคฺคณฺหาเส ภวาทเวสฺสุ ฯ
 ปคฺคยมาณสฺสํ หิ ชปฺปิตานิ
 ปเวรคํ วาปี ปกปฺปิตฺเตสฺสุ
 จุทฺทปฺปาโต อธิ ยสฺสํ นคฺคิ
 สฺสํ เกณ เวเธยฺย กุหิณฺณจํ ชปฺเป ฯ
 ยมาหุ ฐมฺมํ ปรมณฺณคํ เอเก
 ตเมว หีนณฺณคํ ปนาหุ อณฺณเว
 สฺสจฺโจ นุ วาโท กตโม อิมํ

๔๒๐] สุกตนิปาเต จตุตถสุตฺตํ อฏฺฐกฺกตฺตํ เทรสํ มหาวิชฺฐสฺส ๕๓๓

สพฺพเพว ทึเม กุสฺสตา วทานา ฯ
สกฺกมฺหิ ฐมฺมํ ปริปฺปณฺณมาหุ
อณฺณสฺส ฐมฺมํ ปน ทึนมาหุ
เอวมฺปิ วิคฺคยฺห วิจาทยนฺติ
สํ สํ สํมมฺติมาหุ สจฺจํ ฯ
ปรสฺส เจ วมฺภยิเตน ทึโน
น โกจิ ฐมฺเมสฺสุ วิสฺเสสิ อสฺส
ปฺปฺภหิ อณฺณสฺส วทฺนฺติ ฐมฺมํ
นิตฺถนโต สํมฺหิ ทพฺพํ วทานา ฯ
สํมมฺปฺปชา จ ปนา ตเถว
ยถา ปสฺสํนฺติ สกายนานิ
สพฺเพ ปวาทา ตถิवा ภเวยฺยํ
สฺสทฺธึหิ เนสํ ปจฺจตฺตเมว ฯ
น พฺราหฺมณสฺส ปรนฺเหยยฺมตฺถิ
ฐมฺเมสฺสุ นิจฺเฉยฺย สํมคฺคทึตํ
ตสฺมา วิจาทานิ อฺปาทิวตฺโต
น หิ เสฏฺฐโต ปสฺสํติ ฐมฺมมณฺณํ ฯ
ชานามิ ปสฺสํมิมิ ตเถว เอตํ
ทิจฺฉิยา เอเก ปจฺจเจนฺติ สฺสทฺธึ
อทุกฺกตฺติ เจ ภิกฺขุหิ คฺคฺมสฺส เตน

อติสํยมา อมฺเณน วทนฺติ สัจฺจํ ๑
 ปสฺสํ นโร ทกฺขติ นามรूपํ
 ทิสฺวาน วาณณสฺสติ ตานิ เจว
 กามํ พหุํ ปสฺสตุ อปฺปกํ วา
 น हि เตन สัจฺจํ กุสฺสา วทนฺติ ๑
 นิวิสฺสวาทํ น हि สฺพุพฺพินาโย
 ปกปฺปิตํ ทิฏฺฐิํ ปุเรกฺขราโน
 ยนฺนิสฺสโต ตตฺถ สฺสํวทาโน
 สัจฺจํวโท ตตฺถ ตกฺกทสา โส ๑
 น พฺราหฺมโณ กปฺปมฺเบติ สงฺฆํ
 น ทิฏฺฐิสาวิ นปี ฌาณพฺนฺร
 ฌตฺวา จ โส สมนฺตโย ปุณฺณสา
 อฺเปกฺขติ อฺคฺคหณฺนฺติมมฺเณ ๑
 วิสฺสชฺช คณฺถานิ มฺนัสฺส โธเก
 วิวาทสาเตสฺส น วคฺคสาวิ
 สมนฺโต อสฺนฺเตสฺส อฺเปกฺขโก โส
 อนฺคฺคโห อฺคฺคหณฺนฺติมมฺเณ ๑
 ปุพฺพาสเว ทิตฺวา นเว อกฺกพฺพํ
 น ฉนฺทฺช นابی นิวิสฺสวาทो
 ส วิปฺปมฺตโต ทิฏฺฐิเคहि ชโร

๔๒๓] สุตตนิปาเต จตุตถสุต อฏฺฐักวคฺคสุต จุทฺถสํ ทฺวฏฺกสฺสคํ ๕๓๓

น ถิมปคํ โถเก อนคฺคทวทํ ๑
ธ สํพุทฺธมฺเมตฺตํ วิเสณฺโณโต
ยํ กิณฺณจํ ทิฏฺฐจํ ว สํคํ มคํ วา
สํมุปนฺนภาโร มุณิ วิปฺปมฺมคฺโค
น กปฺปมฺมโย นฺนปรโต น ปคฺคิโยติ ภคฺวาติ ๑
มหาวิญฺญสฺสคํ เทรสํ ๑

สุตตนิปาเต จตุตถสุต อฏฺฐักวคฺคสุต จุทฺถสํ ทฺวฏฺกสฺสคํ

[๔๒๓] ๑๔ ปุจฺฉามิ คํ อาทิจุจฺพนํ
วิเวกํ สํนฺติปทญฺจ มเหตํ
กถํ ทิสฺวา นิพฺพาติ ภิกฺขุ
อนฺนปาทิยาโน โถกสฺมิมิ กิณฺณจํ ๑
มฺหํ ปปฺปญฺจสฺสชายา (ติ ภคฺวา)
มนฺตา ธมฺมํติ สํพุทฺธมฺปรุทฺเธ
ยา กาจิ คณฺหา อชฺฌมคฺคํ
ตาสํ วินฺยา สทา สโต สิกฺขเ ๑
ยํ กิณฺณจํ ฐมฺมํ อภิชฺฌนฺนา
อชฺฌมคฺคํ ธถ วาปี พหิทฺธา
น เตน ถามิ กุพฺเพถ

អ ធិ តា និពុត្តិ ឥតំ ទុក្ខតា
 តេជ្ជយ ន គេន មន្យធម្មយ
 មីជេជ្ជយ ចត វាមី ឥវិកុខ
 បុន្នុនៃ ចនេករុបេតិ
 អាកុមារំ វិកប្បប្បំ គិឡេ ។
 ចឡុត្តត្ថេ ចុប្បត្ថេ
 អ ចល្លតោ ភិក្ខុ ឥត្តនិមេត្តេ
 ចឡុត្តត្ថំ ចុប្បត្តត្ថំ
 អត្ថិ ចត្ថតា កុតោ និរត្ថំ វា ។
 អធមេ យតា ឥត្តត្ថំ
 ច្នំ នៃ ឆាយតិ ឥតោ តិ
 ចេវំ ឥតោ ចនេត្ថំ
 ចុត្ថតំ ភិក្ខុ អ ករេយ្យ កុតិធម្មិ ។
 ចត្ថត្ថិ វិវឡុត្ថុ
 ឥត្ថិ ធម្មំ បរិស្ថយវិធម្មំ
 បរិប្បត្តេ វតេ ភិក្ខុ ភិក្ខុ
 បាឡិមកុតំ ចត វាមី ឥត្ថំ ។
 កុត្តិ ធម្មំ តេត្ថំ
 កាមកាយ ចាវរេ តេត្ថំ
 រតេ ។ អានុត្តរធម្ម

คิณฺณํ มามโก น เสวเยย ๑

นินฺทาย นปฺปเวเชย

น อุนฺณเมยฺย ปสฺสํสํสํ ภิက္ขุ

โถภํ สท มจฺจนฺตริเยน

โกธํ เปสฺสณฺณํ ปรนฺตเยย ๑

กยวิกฺกเย น คิณฺณเยย

อฺปวาทํ ภิက္ขุ น กเรยฺย กุหิณฺณํ

คานเม จ นามิสฺสํเยย

ถาภกมฺยา ฐนํ น ตปฺเปยฺย ๑

น จ กตฺถิตา สฺสียา ภิက္ขุ

น จ วาจํ ปยุตฺตํ ภาเสยฺย

ปาคพฺภิกฺขํ น สํกฺเขยฺย

กถํ วิคฺคาหิกํ น กเถยฺย ๑

โมสํวชฺเช น นียฺเยถ

สํปชาโน สจฺจานิ น กยฺวา

ชก ฐวฺเตน ปณฺณาย

สํสพฺพเคน นามฺมณฺมคินฺนํ ๑

สํวตฺตา รุสฺสํสํสํ พหุํ วาจํ

สํมณานํ วา ปฏฺวจฺจนา

ผรฺุณ นปฺปฏฺวชฺชา

โอสถาเน เทวอ พุยารุทุเช	ทิสฺสวา เม อวตฺติ อหุ
อเถตฺตล สํตฺตมทฺทกฺขิ	ทฺททฺธํ หทฺยนิสฺสํติ ๑
เยน สํตฺเตน โยคิณฺโณ	ทิสฺสา สํพุพา วิธาวติ
ตเมว สํตฺถํ อพฺพุยฺห	นํ ธาวติ น สํทติ ๑
ตคฺค สิกฺขานุกฺคิณฺติ	
(ยานิ โถเก คฺริตานิ)	น เคสฺสํ ปสฺสํโต สฺยา
นิพฺพิชฺช สํพุโส กามะ	สิกฺขะ นิพฺพานมคฺคโต ๑
สจฺจํ สฺยา อปฺปคพฺโถ	อมาโย วิคฺคตเปสฺสํโน
อภฺโกธโน โธภปาปกํ	เววิจฺฉํ วิคฺเร มุํนิ ๑
นิทฺทํ ตนฺทํ สเห ถิํ	ปมาเทน น สํวเส
อติมาเน น คฺคิเยชฺช	นิพฺพานมนโส นโร ๑
โมสวชฺเชน นิยฺเยถ	รูปะ เเสนํหํ น กุพฺเพ
มานญฺจ ปรีชาเนชฺช	สํหสฺสา วิโรโต จเร ๑
ปฺปฺราณํ นานินฺนุเทชฺช	นเว ชนฺติมกุพฺเพ
หิยฺมาเน น สํเจชฺช	อากาสํ น สํโต สฺยา ๑
เคธํ พฺรุมิ มโหโธติ	อาชวํ พฺรุมิ ชปฺปนํ
อวรมฺมณํ ปกปฺปนํ	กามปจฺโก ทฺรจฺจโย ๑
สจฺจํ อโวกกมฺม มุํนิ	ถเถ คฺคิยฺจติ พฺราหฺมณ
สํพุโส ปญฺนิสฺสชฺช	ส เว สนฺโตติ วุจฺจติ ๑
ส เว วิทฺวา ส เวทฺ	ณฺทวา ชมฺมํ อนิสฺสํโต

๔๒๒] สุตฺตนิปาเตจตุตถสุตฺตของฺสกวกุคฺคสฺส ปณฺณรสมํ อตฺตทณฺหาสฺส ตฺ๕๑๘

สฺมา โส โถเก อิริยาโน	น มึเหตฺร กตฺตจิ ๑
โยธ กาเม อจฺจุตฺติ	ตฺถํ โถเก ทฺวจฺจยํ
น โส โสจติ นาชฺเชติ	ฉินฺนโสโต อพฺนุโน ๑
ยํ ปุพฺเพ ตํ วิโสเสหิ	ปจฺฉา เต มาหุ กิณฺจณํ
มชฺเช เจ โน คเหตฺตสฺส	อุปสฺสนโต จริตฺตสฺส ๑
สพฺพโส นามรฺฐมํ	ยตฺถ นตฺถิ มมายิตํ
อตฺตา จ น โสจติ	ตฺ เว โถเก น ชฺชยฺยติ ๑
ยตฺถ นตฺถิ อิทํ เมติ	ปเรตฺถ จาบี กิณฺจณํ
มมตฺถํ โส อตฺถินํ	นตฺถิ เมติ น โสจติ ๑
อนฺนุจฺริ อนฺนุคิทุโธ	อเนชฺช สพฺพธิ สโม
คมานิสฺสํ ปพฺพมํ	ปุจฺฉโต อวิกปฺปมํ ๑
อเนชฺชตฺถ วิชานโต	นตฺถิ กาจิ นิสฺสงฺขติ
วิโร โส วิยารมฺภา	เชมํ ปตฺตติ สพฺพธิ ๑
น สเมตฺถ น โธเมตฺถ	น อุตฺตเสตฺถ วทเต มฺหิ
ตฺนโต โส วิตมฺจฺจโร	นาเทติ น นิสฺสํตฺติ ภคฺวาติ ๑
อตฺตทณฺหาสฺส ตฺ ปณฺณรสมํ ๑	

สัจจกนิปาเต จตฺตสฺส อฏฺฐกาวคฺคสฺส

โสฬสํ สารีปุตฺตสฺส

[๕๒๓] ๑๖ น เม ทิฏฺฐโ อโธ ปุพฺเพ (อิฏฺฐายสฺมา สารีปุตฺโต)

เขวํ วคฺควโท สคฺคา
 สเทวสฺส โลกสฺส
 สพุทฺธมํ วิโนเทคฺวา
 ตํ พุทฺธํ อสฺสํ ตาที
 พหุณฺณมึช พหุณฺณ
 ภิกฺขุโน วิชิตฺตํ
 รุกฺขมุตฺตํ สฺสํ วา
 อฏฺฐกาวคฺคํ สยเน
 เยหิ ภิกฺขุ น เวชเย
 กตํ ปริสฺสยา โธเก
 ये ภิกฺขุ อภิสํภเว
 กุยาตฺส พยปถโย อสฺส
 กานิ สํพุทฺธานสฺส
 กํ โส สิกฺขํ สมาทาย
 กมฺมาโร ราชตฺสเว

น สฺสโต ชุทฺ กตฺสจ
 สคฺคา คณิมาคโ ๑
 ยถา ทิสฺสตี จกฺขมา
 เอโกว รติมฺชคฺคา ๑
 อกฺขํ คณิมาคํ
 อคฺคํ ปณฺเฬน อากม
 ภชโต วิคฺคมาสนํ
 ปพฺพทามํ คฺคาสุ วา
 คฺควนฺโต คคฺค เกรวา
 นิคฺคโฆเต สยนาสนเน ๑
 คจฺจโต อคฺคํ ทิส
 ปนฺตมฺหิ สยนาสนเน ๑
 กุยาตฺสสฺส อิช โคจรา
 ปทิตฺตสฺส ภิกฺขุโน
 เอโกทิ นิปโก สโต
 นิทฺธเม มถมคฺคโน ๑

๔๒๓] ตั้กตนิปาเต จตุตถสัถ อฏฺฐกถกตสัถ โสฬสํ สารีปุตตสัถํ ๔๒๓

วิชิคุจฺจนมานสัถ ยทิตํ ฆาตํ (สารีปุตฺตาติ ภควา)

วิตุตฺตํ สยํ เสวโต เจ

สํโพธิกามสัถ ยถาธุรมํ

ตนฺเต ปวทฺชามิ ยถา ปชานํ ฯ

ปณฺณนํ ธีโร ภยานํ น ภาย

ภิกฺขุ สโต ส ปริยฺนุจฺจาวี

ทํสํวาทานํ สิวํสํปานํ

มนุสฺสํสํสํถานํ จตุปฺปทานํ

ปรชฺมุณิกานมฺมํ น สฺนฺตเสยฺย

ทิสฺวามิ เตสํ พหุภเวรวานิ

อถาปรานิ อภิสํมุเกยฺย

ปวิสฺสํยานิ กุสฺสํถานุเฮตํ ฯ

อาตฺตํกมฺสํเสน ชุทฺทาย สฺมุจฺโจ

สํคํ อจฺจุณฺทํ อธิวาทฺเสยฺย

โส เตหิ สฺมุจฺโจ พหุรา อโนโก

วิริยํ ปรกฺกมฺมํ ทพฺพํ กเรยฺย ฯ

เถยฺยํ น กเรยฺย น มุสา ภณฺเยย

เมตฺตํตาย สฺสํเส ตสฺสํวาทานิ

ยทาวิตฺตํ มนโส วิชฺฌเณ

กณฺหสฺสํ ปกฺโขติ วิโนทเยยฺย ฯ

๔๒๓] สักขนิปาเต จตุตถสัถ อชฺสภกคฺคสัถ โสฬสมํ สารีปคฺคสัถคํ ๔๒๓

จตุโต วจฺภิ สติมาภินนฺเท
สพฺรหฺมจาร์สฺส ชิตํ ปภินฺเท
วาจํ ปมฺพญฺเจ กุสฺสํ นาคิเวถํ
ชนวาทธมฺมาย น เจตเขยฺยุ ๑
อถาปรํ ปณฺจ รชานิ โถเก
เยสํ สติมา วินยาย สิกฺขเ
รฺรฺเปสฺส สทฺเทสฺส อโถ รเสสฺส
คณฺเฐสฺส ฌสฺสเสสฺส สฺสเหล รากํ ๑
เอเตสฺส ธมฺเมสฺส วิเนยฺยุ ฉนฺทํ
ภิกฺขุ สติมา สํวิมฺบุตฺตจิตฺโต
กาเถน โส สมนฺวาทธมฺมํ ปรีวีสํมาโน
เอโกทฺธิฏฺฐโต วิหเน ทมํ โสติ ภคฺควาติ ๑
สารีปคฺคสัถคํ โสฬสมํ ๑
อชฺสภกคฺคโต จตุตฺถโต ๑
คสฺสสํทฺธานํ

กามคฺคหฺมฺจ ทฺวฺจฺจ ๑	สํทฺธธมฺจ ปรมํ ชรา
เมตฺเตยฺโย ๑ ปสฺสโร ๑	มาคฺคทํ ปุรเกทฺทํ
กถํ เทว ๑ พฺยฺหานิ	ปฺนเรว คฺคฺคฺคฺค
อคฺคตฺตทณฺฑวํ สักคํ	เตน สารีปคฺคเตน โสฬส
อิติ เอตานิ สักคานิ	สพฺพานชฺสภกคฺคิกาคิ ๑

อภิสังขริตฺวา กุหโก	ภเวจฺจ โส อภิกุตฺติ
ตสฺสํ ตํ วจฺนํ สฺสฺวา	พาวรี ทุฏฺฐิตอ อหุ
อุสฺสํสฺสํสฺสํติ อนาหาโร	โสภณสฺสํสฺสํสฺสํมปฺปิตอ
อโถปฺปํ เหวจฺจิตฺตสฺสํ	ฉาเน น รมตี มโน ฯ
อตุรตฺสํ ทุฏฺฐิตํ ทิสฺวา	เทวตา อตฺถกามินี
พาวรี อุปสงฺกมฺม	อิทํ วจฺนมนฺพรวี
น โส มุทฺธํ ปชานาติ	กุหโก โส ชนตฺถิโก
มุทฺธนิ มุทฺธาริปาเต จ	ฉาณํ ตสฺสํ น วิชฺชติ ฯ
โกตฺถิ จรหิ ชานาติ	ตมฺเม อกฺขาหิ ปุจฺฉิตา
มุทฺธํ มุทฺธาริปาตญฺจ	ตํ สฺสํโนม วโจ ตว ฯ
อหฺมเปตํ น ชานามิ	ฉาณเมตฺถ น วิชฺชติ
มุทฺธํ มุทฺธาริปาโต จ	ชินานํ เหตุ ทสฺสํนํ ฯ
อถ โก จรหิ ชานาติ	อสฺสํมํ ปจฺฉิมณฺฑเต
มุทฺธํ มุทฺธาริปาตญฺจ	ตํ เม อกฺขาหิ เทวเต ฯ
ปุรา กมฺปิตวตฺถุถกา	นิฏฺชนฺโต โสภนายโก
อปจฺโจ โยกุกากฺกราชสฺสํ	สํกฺขยฺปุตฺโต ปภงฺกโร ฯ
โส หิ พฺราหฺมณ สมนฺพฺพุโ	สํพฺพชฺชมนฺ ปารคฺ
สํพฺพภาณิณฺณพตฺตปฺปตฺโต	สํพฺพชฺชมนฺสํ จกฺขฺมา
สํพฺพกมฺมกฺขยํ ปตฺโต	วิมฺตฺโต อุปนิฏฺชเย
พฺพุโ โส ภควา โสเก	ชมนํ เทเสถิ จกฺขฺมา

คํ ควํ คณคฺวณ ปุณฺณสํวณํ โส เต คํ พยากริสงฺขติ ฯ

สํพฺพุโรติ วโจ สํวณํ อุตฺตโค พาวรี อหุ
โสภณํ คณโก อาสี ปิตินฺนํ วิปฺปํ ฌมิ ฯ

โส พาวรี อุตฺตมโน อุตฺตโค

คํ เทวคํ ปุณฺณติ เวทชาโต

กตมมฺหิ คามะ นิคมมฺหิ วา ปน

กตมมฺหิ วา ชนปเท โสภนาโก

ยตฺถ คณคฺวณ นมสฺสํ

สํพฺพุตํ ทิปฺพุตํ ฯ

สํวณํ โสภณํ โสภณํ ฌมิ

ปทุคฺคปณฺณํ วรฺกฺกเมโส

โส สํวณํ วิชฺโช อเนกํ

มฺหิชาธิปาทํ วิชฺโช นราธิโก ฯ

คโต อามนฺตํ สิสฺสํ พฺราหฺมณํ มนฺตปารเก

เชถ มาณวา อภิสํวณํ สฺวณํ วณํ มม

ยสฺสํ ทุตฺตโก โสภณํ ปาตุภาโว อภินฺนํ

สํวณํ โสภณํ อปฺปนฺโน สํพฺพุโร อิติ วิสฺสโค

วิปฺปํ คณคฺวณํ สํวณํ ปสฺสํ วิชฺโช ทิปฺพุตํ ฯ

กถํ จรฺหิ ชาเนมฺหิ ทิสฺวา พุทฺโธ พฺราหฺมณ

อชานคํ โน ปพฺพุติ ยถา ชาเนมฺหิ คํ มยํ ฯ

อาคตานิ หิ มนุเตสุ	มหาปริสฺสถกฺขณา
ทฺวคฺคํคิสา จ พฺยทฺชยาตา	สํมคฺคา อนุปฺพุโส ๑
ยสฺสเสเต โหณฺติ คคฺคเตสุ	มหาปริสฺสถกฺขณา
ทฺวเว คสฺส คคฺคิโย	คคฺคิยา หิ น วิชฺชติ
สเจ อการํ อาวสฺติ	วิเชยฺย ปจฺฉิ อิมํ
อทณฺเทน อสฺสคฺเคน	ธมฺเมนมณฺสาสฺติ
สเจ จ โส ปพฺพชติ	อการา อนคาริยํ
วิจฺจจฺจนฺโต สมนฺพทฺโธ	อรรหา ภวฺติ อนุตฺตโร ๑
ชาติโคคฺคตมฺภ ตกฺขณํ	มนฺเต สิสฺสเส ปฺนาปเร
มฺหุชฺชํ มฺหุทธาธิปาทมฺภ	มนฺสา เยว ปฺจฺจณฺถ ๑
อนาวรณทสฺสํวํ	ยทฺธิ พุทฺโธ ภวิสฺสํ
มนฺสา ปฺจฺจณฺเต ปณฺเฑ	วาชาย วิสฺสชฺเชสฺสํ
พาววิสฺสํ วโจ สฺสทฺวา	สิสฺสสา โสฬสํ พฺราหฺมณา
อชฺชิโต ทิสฺสํเมคฺคเตยฺโย	ปฺจฺจณฺโก อถ เมคฺคตฺถ
โรคโก อปฺปสํวํ จ	นนฺโท จ อถ เหมโก
โตเทยฺยกปฺปา ทฺภโย	ชคฺคณฺณํ จ ปณฺทิตฺโต
ภทฺทวาทฺโธ อทฺธโย จ	โปสาโก จาบี พฺราหฺมณ
โมฆวาช จ เมธาวํ	บิํจฺคิโย จ มหาอิสิ
ปจฺจเจกคณฺนิโน สฺสพฺเพ	สพฺพโลกสฺส วิสฺสํสา
ณายี ฌานรฺตา อีรํ	ปฺพพฺพวสฺสนวาสิตา

พาววี่ อภิวาเทตฺวา
 ชฏาณินฺนรา ตฺพเพ
 มุพฺกสฺส ปติฏฺฐานํ
 อชฺชเชนี จาปี โคนทุรํ
 โกธมฺพึ วาปี ตาเกตํ
 เตตฺพญํ กมฺปิถวคฺคํ
 ปาวณฺญจ โภคนครํ
 ปาสาณกํ เจตียณฺญจ
 ตติโถว อุกกํ ตีตํ
 ฉายํ สมฺมาภิตฺตโต ๑
 ภคฺวา ๑ คมฺหิ ตมฺเย
 ภิกฺขุณฺโณ ชมฺมํ เทเสติ
 อชิโต อทฺทสฺส ตมฺพทฺธํ
 จนฺทํ ยถา ปณฺณรเส
 อถสฺส คคฺเค ทิสฺสุวาน
 เขกมฺนตํ จิโต หฺนฺนุโส
 อาทิสฺส ชมฺมนํ พฺรหฺมิ
 มนฺเตสฺสุ ปารมฺมิ พฺรหฺมิ
 วิสฺส วสฺสสฺสคํ อายุ
 คณิสฺส ตกฺขณา คคฺเค

กตฺวา ๑ นํ ปทกฺขิณํ
 ปกฺกามํ อุตฺตรามฺหา
 ปุริ มาทิสฺสคํ คทา
 เวทิสฺส วณฺสวฺหฺยํ
 ตาวคฺคิณฺญจ ปุริตฺตมํ
 กุสฺสินารณฺญจ มนฺทิวิ
 เวสํถี มาคฺชํ ปุริ
 รณณฺยํ มโนรมํ
 มหาตาราว วาณิสฺส
 ตฺริตา ปพฺพตฺตมารุหํ ๑
 ภิกฺขุสงฺฆปฺปทฺทโต
 สโหว นทคํ วเน ๑
 วิตฺตวิสฺสว ภานฺนํ
 ปาริปุริ อฺปปาคคํ ๑
 ปรีปุริ วิยณฺชนํ
 มโนปณฺเฑทฺ อปฺปจฺฉก
 โคตฺตํ พฺรหฺมิ สลฺลทฺทณฺ
 กคํ วาเจติ พฺรหฺมโณ ๑
 โส ๑ โคตฺเตน พาววี่
 คิณฺณํ เวทานปารคฺ

๔๒๔] สุตฺตนิปาเต ปญฺจนสูตรํ ปารายณคฺคสูตรํ วคฺคกถา ๕๒๘

ตถฺชเน อิติ หาสํ ๑	สนฺชณฺทฺสเกฏฺเฏ
ปญฺ ๑ สฺตานิ วาเจติ	สฺทฺธมฺเม ปารมํ คโต ๑
ตถฺชณานํ ปวิจยํ	พาวริสฺสํ นรุตฺตม
ตณฺหจฺฉิทฺท ปกาเสหิ	มา โน กงฺขาณิํ อหุ ๑
มฺหํ ชิวฺหาย ฉาเทติ	อฺนฺนํ สฺสํ ภาณนฺตเร
โกโลหิตํ วคฺคกฺขุหํ	เอวํ ชานาหิ มาณว ๑
ปฺจุณฺทํ หิ กณฺจํ อสฺสณฺนโต	สฺสฺสวา ปณฺเฑ พฺยาเกต
วิจฺจนฺเตติ ชโน สฺพฺโพ	เวทชาโต กตณฺชฺสํ
โก นุ เทโว วา พุทฺธมา วา	อินฺโท วาปี สฺสชฺมปติ
มณฺสา ปฺจุณฺตีเต ปณฺเฑ	กเมตํ ปฏฺฐาณํ ๑
มฺหํ มฺหฺราชปาทณฺจ	พาวรี ปริปฺจุณฺตี
คํ พฺยากรโหติ ภควา	กนฺธํ วินย โน อีสํ ๑
อวิชฺชา มฺหฺราช วิชานาหิ	วิชฺชา มฺหฺราชปาทนํ
สฺทฺธาสฺสํ สฺมาธี	ฉนฺทวิวิเยน สํยฺตา ๑
คโต เวเทน มหตา	สฺนฺจํ ภเวทฺถวณ มาณโว
เอกํ อชินํ กตฺวา	ปาเทสฺสํ สฺวสา ปติ
พาวรี พฺราหฺมณ โภโต	สฺห สฺสํเสหิ มาวิส
อฺทฺทคฺคจฺจโต สฺมโน	ปาเท วณฺทติ จกฺขุม ๑
สฺสฺสโต พาวรี โหตุ	สฺห สฺสํเสหิ พฺราหฺมณ
ควํ วาปี สฺสฺสโต โหติ	จิรํ ชฺวาหิ มาณว ๑

๔๒๖] สุตตนิปาเตปญจมสูตรปารายณวคฺคสูตรทุตฺติยาติสฺสเมตฺเตยฺยปณฺหาส๓๓

เอตมฺเม ปุญฺโง ปพฺรหฺมิ กตฺเตตํ อปฺรชฺเณติ ๑
ยเมตํ ปณฺหิ อปฺปจฺฉิ อชิตํ ตํ วทามิ เต
ยตฺถ นามนฺจ รูปนฺจ อเสถํ อปฺรชฺเณติ
วิญฺญาณสูตรํ นิโรธเน เอตฺเตตํ อปฺรชฺเณติ ๑
เย จ สงฺฆาตฺตมฺมาเส เย จ เสฐา ปฺนฺน อธิ
เตสํ เม นิปโก อิริยํ ปุญฺโง ปพฺรหฺมิ มารีตํ ๑
กาเมสฺสุ นาริกิขฺเณยฺย มนสํนาวิโต สฺติยา
กฺขโต สพฺพพรมฺมานํ สโต ภิกฺขุ ปรีพฺพเชติ ๑
อชิตมฺมานวกปณฺหา ปจฺมา ๑

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสูตร ปารายณวคฺคสูตร

ทุตฺติยา ติสฺสเมตฺเตยฺยปณฺหา

[๔๒๖] ๒ โภธ สมนฺตฺสโต โธเก (อิจฺจายสฺมา ติสฺสเมตฺเตยฺโย)
กตฺถ โน สมนฺติ อธิชฺชิตา
โก อุกฺกนฺตมภินฺนํ ยาย มชฺเฒ มนฺตา น ติมนฺติ
กํ พฺรหฺมิ มหาปรีโสติ โภ อธิ สัพพนิมมจฺจกา ๑
กาเมสฺสุ พฺรหฺมจฺริยวา (เมตฺเตยฺยาติ ภควา)
วตฺตโนหฺม สทา สโต

๕๓๒ สุตตนิปาเต ชุตตนิภายสฺส สุตตนิปาโต [๕๒๖

สงฺฆาย นิพฺพุโต ภิกฺขุ ศสฺส โน สฺนฺติ อธิชฺชิตา
โส อภฺนฺตมภินฺนํ มชฺเช มนฺตา น ติมฺปติ
คํ พุทฺธํ มหาปฺริโสติ โส อธิ สัพฺพนิมจฺจกาติ ๑
ติสฺสเมตฺเตยฺยมาณวกปญฺหา ทฺติยา ๑

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปาเวยวคฺคสฺส ตติยา ปุณฺณกปญฺหา

[๕๒๗] ๓ อเนหํ มุตฺตสฺสํวํ (อิจฺจายสฺมา ปุณฺณโก)
 อตุถํ ปญฺเฬน อากมํ
 กํ นิสฺสิตา อิสฺสโย มนฺชา
 ชฺชติยา พฺราหฺมณา เทวตานํ
 ยณฺณมกปฺปัสสํ ปุณฺณ โถเก
 ปฺจุณามิ คํ ภควา พุทฺธิ เม คํ ๑
 เย เกจิเม อิสฺสโย มนฺชา (ปุณฺณกาติ ภควา)
 ชฺชติยา พฺราหฺมณา เทวตานํ
 ยณฺณมกปฺปัสสํ ปุณฺณ โถเก
 อาสฺสํมานา ปุณฺณก อิคฺคํ
 ชฺรํ สิตา ยณฺณมกปฺปัสสํ ๑
 เย เกจิเม อิสฺสโย มนฺชา (อิจฺจายสฺมา ปุณฺณโก)
 ชฺชติยา พฺราหฺมณา เทวตานํ

๔๒๗] สุกตุนิปาเต ปรณคมตฺถํ ปารายนวกุคฺคตฺถํ คติยา ปุณฺณกปฺปฬหา ๕๓๓

ยณฺณมกปฺปิตฺตํ ปุณฺณ โถเก

กจฺจุตฺถํ เต ภควา (ยณฺณปถ) อปฺปมคฺคา

อคารุ ชาติญฺจ ชรณฺจ มารีตํ

ปุจฺฉามิ ทํ ภควา พุทฺธิ เม ทํ ฯ

ชาตฺถนฺติ โถมยฺนฺติ (อภิชปฺปนฺติ) ชฺหนฺติ (ปุณฺณกาทิ ภควา)

กามภิชปฺปนฺติ ปฏฺิจุฯ ตาภํ

เต ยาชโยคา ภวราครคฺคา

นาตวฺธํ ชาติชฺรณฺติ พุทฺธิ ฯ

เต เจ นาตวฺธํ ยาชโยคา (อิจฺจายสฺมา ปุณฺณโก)

ยณฺณเหหิ ชาติญฺจ ชรณฺจ มารีตํ

อถ โถ จรฺหิ เทวมนุตฺถํโถเก

อคาริ ชาติญฺจ ชรณฺจ มารีตํ

ปุจฺฉามิ ทํ ภควา พุทฺธิ เม ทํ ฯ

ตฺถชาย โถกตฺถํ ปโรวฺรานิ (ปุณฺณกาทิ ภควา)

ยตฺถตฺถชิตํ นคฺคิ กุหิณฺณํ โถเก

ตฺถโต วิชฺฐโม อนิโฆ นิราโส

อคาริ โส ชาติชฺรณฺจ พุทฺธมฺติ ฯ

ปุณฺณกมาณวกปฺปฬหา คติยา ฯ

ชุทฺตคฺคินิပါတํ ปณฺจมสูตรํ ปาวายนวคฺคสูตรํ จชุทฺตคฺคินิပါတํ

[๔๒๘] ๔ ปุจฺฉามิ คัม ภคฺฉา พุทฺธิ เม คัม (อิจฺจุยสฺมา เมตฺตคฺคฺ)
 มณฺเฑวามิ คัม เวทคัม ภาวิตคฺคํ
 กุโธ นุ ทฺวชฺชา สมนุภาคตฺตม
 เย เกจิ โถกสฺมึ อเนกฺวรา ๑
 ทฺวชฺชสฺส เว มํ ปภวํ อปฺปจฺฉสิ (เมตฺตคฺคฺติ ภคฺฉา)
 ตนฺเต ปวทฺธวามิ ยถา ปชานํ
 อปฺปจฺฉิตฺตํ ปภวณฺติ ทฺวชฺชา
 เย เกจิ โถกสฺมึ อเนกฺวรา
 โย เว อวิทฺฐวา อปฺปจฺฉิ กโรติ
 ปฺนปฺปนํ ทฺวชฺชมนฺเต มนุโ
 ตสฺมา ปชานํ อปฺปจฺฉิ น กยฺวา
 ทฺวชฺชสฺส ชาตฺติปฺปภวณฺตสฺส ๑
 ยนฺตํ อปฺปจฺฉิมฺห อภิตฺตยิ โน
 อณฺเฏ ปุจฺฉาม ตทฺถ พุทฺธิ
 กถํ นุ ชฺชว วิตฺตณฺติ โย
 ชาตฺติชฺชว โสภปริทฺทวณฺจ
 ตมฺเม มฺหิ สํว วิยาโกโรหิ
 ตถา หิ เต วิทิตฺโต เสธํ ชฺชโม ๑

๔๒๘] สุตฺตนิปาเต ปญจมสฺส ปารายนวคฺคสฺส จคฺคํ เมตฺตคฺคฺกปญฺหา ๕๓๕

กิตฺตยิสฺสํสามิ เต ชมฺมํ (เมตฺตคฺคฺก ภาควา) ทิฏฺฐเจ ชมฺเม อนฺตีหิ

ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ ตเร โถเก วิสฺสคฺคิํ ๑

คณฺจํ อภินนฺทามิ มเหสี ชมฺมมคฺคตฺมํ

ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ ตเร โถเก วิสฺสคฺคิํ ๑

ยงฺกิญฺจิ สัมปชานาถิ (เมตฺตคฺคฺก ภาควา)

อทุทํ อโห ทิริยญฺจาปี มชฺฌเ

เอเตสฺส นนฺทิตฺตํ นิเวสนญฺจ

ปนฺนุชฺช วิญฺญาณํ ภาเว น ทิฏฺฐเจ

เอวํวิหารี สโต อปฺปมคฺคโต

ภิกฺขุ จรํ ทิตฺวา มมายิตานิ

ชาติสฺสวํ โสภปริตฺทวญฺจ

อิเธว วิทิตฺวา ปชฺเหยยฺยํ ทุกฺขํ ๑

เอตาภินนฺทามิ วโจ มเหสีโน

สฺสคฺคิตฺตํ โคตม นุปจฺจํ

อทุทํ หิ ภาควา ปหาถิ ทุกฺขํ

คถา หิ เต วิทิตฺวา เอส ชมฺโม ๑

เต จาปี นนฺ ปชฺเหยยฺยํ ทุกฺขํ

เย คฺวํ มนฺ อฏฺฐจิตฺตํ โอวทฺเธยฺย

คํ คํ นมสฺสํสามิ สเมจฺจ นาค

อปฺเปว มํ (ภาควา) อฏฺฐจิตฺตํ โอวทฺเธยฺย ๑

๔๒๙] สุตฺตนิปาเต ปญฺจนตฺถํ ปารายณวคฺคตฺถํ ปญฺจมี โสตกปณฺหา ๕๓๗

ปมฺพญจ มํ สํกฺก กถงฺกถาหิ ฯ

นาหิ สํมิสฺสํสามิ ปโมจนาย

กถงฺกถิ โสตก กณฺจํ โสเก

ธมฺมมฺพญจ เสฏฺฐจํ อาชาวนมาโน

เอวํ ทฺวํ โอฆมิมํ ตเวสสิ ฯ

อนุสํสาธํ พุรุเหม กรรุณายมาโน

วิเวกธมฺมํ ยมํหิ วิชฺฌณฺณํ

ยถาหิ อากาโส จ อพฺยาปชฺชมาโน

อิธว สฺนโต อสฺสโต จเรยฺยํ ฯ

กิตฺติยสฺสํสามิเต สฺนตฺตํ (โสตกาทิ ภควา) ทิฏฺฐเส ธมฺเม อนฺตํหิ

ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ ตเว โสเก วิสฺสคฺคิถํ ฯ

ตณฺญาหิ อภินนฺทามิ มहेสสิ สฺนตฺติมคฺคณฺม

ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ ตเว โสเก วิสฺสคฺคิถํ ฯ

ยงฺกณฺจํ สํมุปฺซานาสิ (โสตกาทิ ภควา)

อฺพุทฺธํ อโร ติริยณฺจามิ มชฺฌเณ

เอวํ วิทิตฺวา สโตจติ โสเก

ภวภวาย มากาสสิ ตณฺหนฺตฺติ ฯ

โสตกมาณวคฺคปณฺหา ปญฺจมี ฯ

สุตฺตนิปาเต ปณฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส ฉฏฺฐี อปสฺสึวปณฺหา

[๕๓๐] ๖ เอโก อหํ สกฺกมหนฺตโมหํ (อิจฺจายสฺมา อปสฺสึโว)
 อนิสฺสึโต โน วิสฺสามิ ทาริคุํ
 อารมฺมณํ พุทฺธิ สมนฺตจกฺขุ
 ยํ นิสฺสึโต โธสมิมํ ตเรยฺย ๑
 อากิณฺจณฺณํ เปกฺขมาโน สติมา (อปสฺสึวาติภควา)
 นตฺถํติ นิสฺสําย ตรสฺสํ โหสมํ
 กาเม ปหาย วิรโต กถาหิ
 ตณฺหุขฺยํ รตฺตมหาริปสฺสํ ๑
 สพุเพสฺสุ กาเมสฺสุ โย วิตฺตราโค (อิจฺจายสฺมา อปสฺสึโว)
 อากิณฺจณฺณํ นิสฺสึโต หิตฺตมณฺณํ
 สณฺณาวินิฏฺเฐ ปรมเ วิมฺมุตโต
 ติฏฺเฐ นุ โส ตตฺถ อนานฺดา^๑ ๑
 สพุเพสฺสุ กาเมสฺสุ โย วิตฺตราโค (อปสฺสึวาติ ภควา)
 อากิณฺจณฺณํ นิสฺสึโต หิตฺตมณฺณํ
 สณฺณาวินิฏฺเฐ ปรมเ วิมฺมุตโต
 ติฏฺเฐยฺย โส ตตฺถ อนานฺดา^๑ ๑
 ติฏฺเฐ เจ โส ตตฺถ อนานฺดา^๑

๔๓๑] สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส สุตฺตมา นนฺทปญฺหา ๕๓๑

ปฺคมฺมี วสฺสํ สมนฺตจกฺข
ตตฺถว โส สํติ สียา วิมฺตฺโต
ภเวถ วิญฺญาณํ ตถาวิธสฺส ฯ
อจฺจุ ยถา วาตเวเคน ชิตฺตํ (อุปลสฺสวาติ ภควา)
อตุถํ ปเลติ น อุเปติ สงฺขํ
เอวํ มุนี นามกาเย วิมฺตฺโต
อตุถํ ปเลติ น อุเปติ สงฺขํ ฯ
อตุถจฺจโต โส อุกฺ วา โส นตฺถิ
อุทากุ เว สสฺสตีเย อโรโค
ตมฺเม มุนี สํวํ วิยาถโรหิ
ตถา หิ เต วิทิตฺโต เอส ชมฺโม ฯ
อตุถจฺจตฺสสฺส น ปมาณมตฺถิ (อุปลสฺสวาติ ภควา)
เยน นํ วชฺชํ ตํ ตสฺส นตฺถิ
สพฺเพสฺส ชมฺเมสฺส สมนฺตเจสฺส
สมนฺตทา วาทปถาเป สพฺเพติ ฯ
อุปลสฺสวมาณวกปญฺหา ฉฐี ฯ

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส สุตฺตมา นนฺทปญฺหาฯ

[๔๓๑] ๗ สมนฺติ โถเก มุนโย (อิจฺจายสฺมา นนฺโท)

ชนา วทนฺติ คยิทํ กถํ สํ

ฌาณูปปนฺนํ มุนิ โน วทนฺติ
 อุกาหุ เว ชีวิตฺตูปปนฺนํ ๑
 น ทิฏฺฐิจิยา น สุตฺติยา น ฌาเณน (น สัจจพฺพเตน)
 มุนีธ นนฺท กุสฺสตา วทนฺติ
 วิเสณิกคฺคฺวา อนิสฺสา นิราสา
 วทนฺติ^๑ เย เต มุนโยติ พุทฺธมฺ ๑
 เย เกจิเม สมนพฺพรหฺมณา เต (อิจฺจายสฺมา นนฺโท)
 ทิฏฺฐเจ^๒ สฺสฺเตนํว วทนฺติ สฺสฺสฺ
 สัจจพฺพเตนํว วทนฺติ สฺสฺสฺ
 อเนกฺวเปน วทนฺติ สฺสฺสฺ ๑
 กจฺจิสฺสฺ เต (ภคฺวา) ตคฺค ยถา จรณฺตา
 อตารุ ชาติณฺณจ ชรณฺจ มาวิสฺ
 ปุจฺฉามิ ตํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตํ ๑
 เย เกจิเม สมนพฺพรหฺมณา เต (นนฺทาทิ ภคฺวา)
 ทิฏฺฐเจ สฺสฺเตนํว วทนฺติ สฺสฺสฺ
 สัจจพฺพเตนํว วทนฺติ สฺสฺสฺ
 อเนกฺวเปน วทนฺติ สฺสฺสฺ
 กิณฺณจามิ เต ตคฺค ยถา จรณฺติ
 นาคฺวิสฺสฺ ชาติชรณฺติ พุทฺธิ ๑

• จรณฺตปฏิก ๑ ๒ ย. ทิฏฺฐเจน ๑

๔๓๑] สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส สุตฺตมา นนฺทปณฺหา ๕๔๑

เย เกจิเม สมนพฺราหฺมณา ๙ (อิจฺจายสฺมา นนฺโท)
ทิจฺจ ๙ สฺสฺสฺส ๙ วทฺทฺท ๙ สฺสฺส
สฺสฺส ๙ สฺสฺส ๙ สฺสฺส
อเนกรูปํ ๙ วทฺทฺท ๙ สฺส
เต เจ มฺนิ พฺรหฺม ๙ อโนชฺชิตฺตํ
อถ โก จรฺท ๙ เทวมนุสฺสํ ๙
อตาริ ๙ ชาคิณฺจ ๙ ชรณฺจ ๙ มารีตํ
ปฺจฺฉามิ ๙ ตํ ภควา พฺรหฺม ๙ เม ๙ ๑
นาหิ สฺสฺส สมนพฺราหฺมณา ๙ (นนฺทาติ ภควา)
ชาคิณฺจ ๙ นินฺดาติ พฺรหฺม
เยสฺส ทิจฺจ ๙ ๙ สฺส ๙ มฺค ๙ วา
สฺส ๙ วา ๙ ปหาย สฺส
อเนกรูปํ ๙ ปหาย สฺส
ตณฺหิ ๙ ปริณฺชย ๙ อนาสฺวา ๙
เต เว นรา ๙ อโนชฺชิตฺตํ พฺรหฺม ๙ ๑
เอตานิ นนฺทามิ ๙ วโจ นนฺทโน
สฺส ๙ สฺส ๙ นนฺท
เยสฺส ทิจฺจ ๙ ๙ สฺส ๙ มฺค ๙ วา
สฺส ๙ วา ๙ ปหาย สฺส

อเนกรูปมบี ปหาย สัพพ
 ตณห์ ปริณาย ชนาสวา เย
 อหมบี เต โหชคินฺณาติ พุรุมฺติ ฯ
 นนฺทมาณวกปญฺหา สคฺตมา ฯ

สัทตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายนวกุคฺคสฺส อฏฺฐมา เหมกปญฺหา

[๔๓๒] ๘ เยเม ปุพฺเพ วียากํสุ (อิจฺจายสฺมา เหมโก)
 (หฺม โคตมสาสนา)

อิจฺจาสิ อิติ ภวิสฺสํติ สัพฺพนํติ อิติหิํติ
 สัพฺพนํติ ตกฺกวฑฺฒนํ

(นาหํ ตคฺถ อภิรมํ)

คฺวณฺจ เม ฐมฺมมกฺขาหิ	คณฺหานิคุฆาตํ มฺหิ
ยํ วิทิตฺวา สโต จรํ	คเว โตเก วิสคฺติกํ ฯ
อิธ ทิฏฺฐสคฺตมฺคํ ^๑ (วิณฺณาเตสฺ)	มียวฺเปสฺ เหมก
ฉนฺทวาควิโนทํ	นิพฺพานปทฺมจฺจุตํ
เขตทณฺณาย เย สคา	ทิฏฺฐธมฺมาภินิพฺพุตา
อุปสฺสนฺตา จ เต สคา	คินฺณา โตเก วิสคฺติกนฺติ ฯ

เหมกมาณวกปญฺหา อฏฺฐมา ฯ

• ทิฏฺฐสคฺตมฺค อิติ^๑ ฯ

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส นวมา โตเทยฺยปญฺหา

[๔๓๓] ๕ ยสฺมี กามา น วสฺนติ (อิจฺจายสฺมา โตเทยฺโย)

ตณฺหา ยสฺส น วิชฺชติ

กถฺกถา ๑ โย ตินฺนโน วิโมกฺโข ตสฺส กัถิโส ๑

ยสฺมีกามา น วสฺนติ (โตเทยฺยาติภควา) ตณฺหา ยสฺส น วิชฺชติ

กถฺกถา ๑ โย ตินฺนโน วิโมกฺโข ตสฺส นวปโร ๑

นิราสโส โส อุกฺก ชาสสาโน

ปญฺญาณวาโส อุกฺก ปญฺญกปฺป

มฺหิ อหิ สกฺก ยถา วิชฺฌณํ

คฺคเม วิยาจิกฺข สมนฺตจกฺข ๑

นิราสโส โส น ๑ ชาสสาโน

ปญฺญาณวาโส น ๑ ปญฺญกปฺป

เชวมฺหิ โตเทยฺย มฺหิ วิชาน

อภิญฺจนํ กามภเว อสฺสคฺคตฺติ ๑

โตเทยฺยมาณวคฺคปญฺหานวมา ๑

๕๔๔ ຄຸ້ງຄຸນດີພິເສດ ທຸກທັກນິກາຍສຸ່ສ ຄຸ້ງຄຸນປາໂຕ [໔໓໔]

ឥតុត្ថនុគមីវិញ្ញេ ឧត្តត្ថកនិកាយឥត្ត ឥត្តត្ថនិបាត

[୫୩୫]

ສຸຕຕນິປາເຕ ປຣຽມສຸສ ປາຣາຍນວກຸດສຸສ ທສມາ ກປປປຣຽມ

[៤៣៤] ១០ មនុស្សឆ្មោតរត់មិនបាន (ចិន្តាធម្មតា កថាបិដក)

โอเม ชาคะ มหัพพะเย

ชวามจุยปรเตตานํ ทํปํ ปพฺพหิ มาริตํ

คุณลุง เม ที่ปมกุหลาบ ยถายัท นาวรํ สียา ฯ

มธุเน สรณํ ติฏฺฐคํ (กบฏาติภควา) โหเช ชาเต มหปุပ္ผเย

ชรามจุจูปเรตานิ ที่ปี่ ปพภูมิ กปป์ เต ฯ

อกิณฺจณํ ฌนาทานํ เขตํ ที่ปํ ฌนาปวํ

นิพพาน อิติ น พุริ ชรามจุลปฏิภนํ ฯ

เอกทณฺญา ย เสดธา ติฏฐจรมฺมาภินิพฺพุตา

น เต มารวธานุคา น เต มารธัส ปฏฐคฺคิ ๑

กบฏปมาณวกปญหา ทศมา ฯ

สุตฺตนิปาเต ปญฺจนสุตฺต ปารายณวคฺคสุตฺต

เอกาทศมาส ชตุกณฺณปญฺหา

[๔๓๕] •• สุกฺตฺวานหํ วีร อากามกานิ (อิติจุจายสฺมา ๕๓๓๐๖)

โฆชาติคํ์ ปฏฐํมกามมาคมนํ

ต้นตูปัก พุทธิ สหราชเนตต

๔๓๖] สุตตนิปาเตปญจมุตตปารายณวคฺคตฺตทฺวาทสฺมาภทฺทาวุชฺชปญฺหา ๕๕

ยถาคจฺญํ ภคฺวา พุทฺธิ เม ตํ
ภคฺวา หิ กาเม อภิภุชฺช ชิริยติ
(อาทิจฺโจว ปชฺวี เตชฺ เชรสา)
ปริคฺคตปญฺจตฺต เม ภฺวปญฺจ
อาจิกฺข ฐมฺมํ ยมํ วิชณฺณํ
ชาติชฺรยาย อธิ วิปฺปหานํ ฯ

กาเมสุ วินยฺ เสร (ชตฺกณฺณตฺติภคฺวา) เนกฐมฺมํ ทนฺนํ ชฺเชนโต
อฺคฺคหิตํ นิรตฺตํ วา มา เต วิชฺชิตฺตํ ภิณฺจนํ
ยํ ปฺพเพ ตํ วิโสเสหิ ปจฺจนา เต มาหุ ภิณฺจนํ
มชฺเช เจ โน คเหตฺตฺส อฺปฺสฺสนโต จริตฺตฺส
สพฺพโส นามรฺฐมฺมํ วิตฺเตรตฺตํ พฺรหฺมณ
อาสฺวาตฺส น วิชฺชนฺติ เยหิ มจฺจุวสํ วเชติ ฯ
ชตฺกณฺณตฺติมาณวคปญฺหา เอกาทสฺมา ฯ

สุตตนิปาเต ปญจมุตต ปารายณวคฺคตฺต

ทฺวาทสฺมา ภทฺทาวุชฺชปญฺหา

[๔๓๖] ๑๒ โอถนฺนํ คณฺหจฺจํ อเนหํ (อิจฺจายสฺมาภทฺทาวุโร)
นหฺนํ อโชนฺนํ วิมฺมํ
กปฺปณฺนํ อภียาเจ สฺเมธํ

สฤตฺวาน นาคสฺส อปฺนมิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 นานาชนา ชนปเทหิ สฺสฺสฺสฺส
 ทว วัว วากุญฺ อภิกงฺขมานา
 เทสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ตถา หิ เต วิทิตฺโต เอสฺสฺส ชมฺโม ๑
 อาทานตณฺหํ วินยฺเยถ สฺสฺสฺส (ภทฺทวาทฺธาติ ภคฺวา)
 ชุทฺธํ อโร ทิริยญฺจาปํ มชฺเช
 ยํ ยญฺหิ โลกสฺสํ ชุปาทียนฺติ
 เตเนว มาโร อเนวติ ชนฺตุ
 คสฺสฺมา ปชานํ น ชุปาทียเยถ
 ภิกฺขุ สฺสฺสฺส กิณฺณํ สฺสฺสฺสโถเก
 อาทานสฺสฺสฺส อิติ เปกฺขมาโน
 ปชํ อิมํ มจฺจุเรยฺยํ วิสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส ๑
 ภทฺทวาทฺธมานวกปญฺหา ทฺวาทฺธมา ๑

สฤตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

[๔๓๗] ๑๑ ฉายีวโรชมาตฺถิ (อิจฺจายสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
 ปารกฺกํ สฺสฺสฺสชฺชฺชานํ อคฺคํ ปญฺเฑน อาคณฺ
 อณฺณํ วิโมกฺขํ ปพฺพุทฺธิ อวิชฺชาย ปภทฺธํ ๑

๔๓๘] สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส จุทฺทสฺมา ไปสํสาตปญฺหา ๕๔๗

ปหานํ กามฉนฺทหานํ	(อฺทฺยาติภคฺวา) โทมนสฺสํสาณํ จฺญายํ
ถีนสฺส จ ปนฺทหนํ	กุกฺกุจฺจํ นินฺวาณํ
อฺเปกฺขาสทิสฺสํทฺธํ	ธมฺมตฺถกปฺเรชวํ
อณฺณํ วิโมกฺขํ ^๑ ปพฺพมฺมิ	อวิชฺชาย ปภทฺทํ ๑
กัณฺโถ สณฺโณชโน โถโก	กัณฺโถ ตสฺส วิจฺจารณา
กิสฺสํสฺส วิปฺปหาเนน	นิพฺพหานํ อิติ วุจฺจติ ๑
นนฺทิสณฺโณชโน โถโก	จิตฺตกฺกสฺส วิจฺจารณา
ตณฺหาเยน วิปฺปหาเนน	นิพฺพหานํ อิติ วุจฺจติ ๑
กถิสฺสํสฺส จรโต	วิญฺญาณํ อฺปรชฺชณฺติ
ภวนฺตํ ปุณฺณจฺจมาคฺคมน	คํ สฺสํ โณม วโจ ตว ๑
อชฺชณฺตคฺคณฺจ พหิทฺธา จ	เวทณํ นามินฺนทโต
เอวํตสฺส จรโต	วิญฺญาณํ อฺปรชฺชณฺตํ ๑

อฺทฺยมาณวคฺคปญฺหา เทรสฺมา ๑

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมสฺส ปารายณวคฺคสฺส จุทฺทสฺมา ไปสํสาตปญฺหา

[๔๓๘] ๑๔ โย อคฺคํ อาทิสฺสํ	(อิจฺจายสฺมา ไปสํสาโต)
	อเนโส นินฺนสฺสโย
ปารคฺคํ สพฺพธมฺมานํ	อตุถิ ปญฺเฬน อากมํ

๑ อณฺณวิโมกฺขนฺตํ ๑

๔๔๐] สุตฺตนิปาเต ปญฺจมตฺตํ ปารายณวคฺคตฺตํ โสฬสมา บิํจฺกียปณฺหา ๕๔๘

เอวํ อภิกฺกณฺตทตฺตํวํ อตฺถํ ปณฺเฑหน อากมํ
กถํ โถกํ อเวกฺขนฺตํ มจฺจุรราช น ปตฺตํตฺติ ฯ
สฺสณฺณโต โถกํ อเวกฺขนฺตํ โมฆราช สทา สโต
อตฺตานุทฺธิจํ อฺหจฺจ เอวํ มจฺจุตโร ตียา
เอวํ โถกํ อเวกฺขนฺตํ มจฺจุรราช น ปตฺตํตฺติ ฯ
โฆฆราชมาณวคฺคปณฺหา ปณฺณรตฺมา ฯ

สุตฺตนิปาเต ปญฺจมตฺตํ ปารายณวคฺคตฺตํ โสฬสมา บิํจฺกียปณฺหา

[๔๔๐] ๑๖ ชินฺโนหฺมสมํ อพโต วิวณฺโณ (อิจฺจายตฺมา บิํจฺกีย)
เนตฺตา น ตฺถุชา สวณํ น ผาสุ
มาหฺมปณฺตํ โมนุโห อนฺตราย
อจฺจกฺข ชมมํ ยมํ วิชฺฌณํ
ชาติชฺรย อธิ วิปฺปหานํ ฯ
ทิสฺสวาน รุเปสฺส วิหณฺณมาเน (บิํจฺกียาติ ภควา)
รुปฺปนฺติ รุเปสฺส ชนา ปมคฺตา
ตตฺมา ตฺวํ บิํจฺกีย อปฺปมคฺโต
ชหตฺตํ รุปํ อปฺนพฺภวาย ฯ
ทิสฺสา จตฺตโส วิทิสฺสา จตฺตโส

อุกฺกํ อโห ทถํ ทิสฺสา อิมาย
 น คฺยุหํ อทฺธิจฺจุํ อตฺตตามุคฺคํ วา
 อโถ อวิญฺญาตํ กิณฺณจิมคฺคํ โถเก
 อาจิกฺข รมฺมํ ยมํ วิชฺฌณฺ
 ชาตฺติชฺชราย อธิ วิปฺปหํ ๑
 คณฺหาธิปฺนุเน มนุเส เปกฺขมาโน (บิํจฺคิยาติ ภคฺวา)
 สฺนฺตาปชาเต ชฺรตฺสาปเรเต
 คตฺตมา คฺควํ บิํจฺคิย อปฺปมคฺโค
 ชฺหตฺตํ คณฺหํ อปฺนพฺภวายาติ ๑
 บิํจฺคิยมาณวคฺคปณฺหา โสฬสฺมา ๑

[๔๔๑] อิทมโวจ ภคฺวา มคฺเชตฺสุ วิหรนฺโต ปาสฺสณเจตฺติเย
 ปริจาริกโสฬสํ พุทฺธาหุณฺณํ อชฺชณฺโง ปณฺหํ พุทฺธากาติ ๑
 เอกเมกตฺตํ เจมฺปี ปณฺหตฺตํ อคฺคณฺณณฺณาย รมฺมณณณฺณาย รมฺมานุรมฺมํ
 ปฏฺธิปชฺเชยฺย คจฺจุณฺณเยว ชฺรามวณฺตํ ปาวํ คมนฺนียา อิม
 รมฺมาติ คตฺตมา อิมตฺตํ รมฺมปรียายตฺตํ ปารายนฺนคฺคฺว อธิวจฺนํ ๑

[๔๔๒] อชฺชิตํ คิถฺตํเมตฺเตยโย ปุณฺณโก อถ เมตฺตคฺค
 โธโก อปฺปสฺสโวจ ๑ นนฺโท ๑ อถ เหมโก
 โธเทยฺยคปฺปา ทฺภโย ชฺชคฺคณฺณํ ๑ ปณฺทิตो
 ภทฺทวาทฺโวจ อทฺภโย ๑ โปธฺสโวจ จามิ พุทฺธาหุณฺโน

โมฆราชา จ เมธาวี บังคิโย จ มหา อิติ
 เอเต พุทฺธมฺปาคณฺณํ สมนฺพฺนฺนจฺรณํ อิติ
 ปุจฺจนฺตา นิปฺเพน ปณฺเฑห พุทฺธเสฏฺฐํ อฺปาคมฺ ๑
 เคถํ พุทฺโธ พุยาภาสี ปณฺเฑห ปุณฺณเส ยถาคถํ
 ปณฺหาณํ เวยฺยากรณฺน โทเสสี พฺราหฺมณฺน มฺนิ ๑
 เต โทสีตา จกฺขุมตา พุทฺธเรนาทิจฺจพฺนฺชฺนา
 พฺรหฺมจฺริยมจฺริตฺ วรปณฺณสฺส สมนฺติเก ๑
 เอกเมกสฺส ปณฺหสฺส ยถา พุทฺธเรน เทสีคํ
 ตถา โย ปฏฺิปปชฺเชยฺย คจฺเณ ปาวํ อปาวโต
 อปาวา ปาวํ คจฺเณยฺย ภาเวนฺโต มคฺคมคฺคมฺ ๑
 มคฺโค โส ปฺรคฺคณาย คสฺมา ปฺรายนํ อิติ ๑

[๔๔๓] ปารายณนุคายนิสฺสํ (อิจฺจายสฺมา บังคิโย)
 (ยถา อทฺทกฺขิตฺตา อทฺทกฺขิตฺ) วิมโต ภฺริเมธโส
 นิฏฺกามो นิพฺพุโต นาโค กิธฺสํ เหตุ มุสา ภณฺ ๑
 ปทฺธีนฺมตฺโมหสฺส มานมกฺขปฺปหาโย
 หนฺนทาหํ กิตฺติยสฺสํมามิ คิรํ วนฺณนฺนปฺสณฺนํ ๑

ตโมนฺโท พุทฺโธ สมนฺนจกฺข
 โถกนฺตคฺค สพฺพภวาทิวกฺค
 อนาสโว สพฺพกฺขปฺปหาโน

สัจจกถาปิ พุทฺธปาติโต เม ฯ

ทิโส ยถา กุพฺพนํ ปหาย

พหุผลํ กานนํ ชาวเสยฺย

เขวมปหิ อปฺปทสฺส ปหาย

มโหทธิ หังสฺวชฺฌปตฺโต ฯ

เย เม ปุพฺเพ วียากํสุ (หุํ โคตมธำสนา)

อิจฺจาติ อิติ ภวิสฺสติ สพฺพนํ อิตฺถิํ

สพฺพนํ ตกฺกวฑฺฒนํ

(นาหิ ตถา อภิรมิ) ฯ

เอโก ตมนุทาสโน ชุตฺตมา โส ปภงฺกโร

โคตโม ภฺวปณฺณาโน โคตโม ภฺวเมธโส

โย เม ฆมฺมมเทเสติ สนฺตฺติจิกมกาทิกํ

ตณฺหกฺขยมํติกํ ยสฺส นตฺติ อปฺปมา กุวจิ ฯ

กิณฺหุ ตมฺหา วิปฺปวสฺสํ มหฺตฺตมปี บิํจฺคิย

โคตมา ภฺวปณฺณาณา โคตมา ภฺวเมธสา

โย เต ฆมฺมมเทเสติ สนฺตฺติจิกมกาทิกํ

ตณฺหกฺขยมํติกํ ยสฺส นตฺติ อปฺปมา กุวจิ ฯ

นาหิ ตมฺหา วิปฺปวสฺสํ มหฺตฺตมปี พฺราหฺมณ

โคตมา ภฺวปณฺณาณา โคตมา ภฺวเมธสา

โย เม ฆมฺมมเทเสติ สนฺตฺติจิกมกาทิกํ

คณฺหกุชฺชมนํตีกํ ยสฺส นตฺถิ อูปมา กุวจิ ๑

ปสฺสํสามิ นํ มนสา จกุชฺชนาถ

รตฺตนิทฺธิวํ พฺราหฺมณ อปฺปมตฺโต

นมนสฺสมาโน วิวสํสามิ รตฺตํ

เตเนว นนฺตวามิ อวิปฺปวาลํ ๑

สํทฺธรา จ ปิํติ จ มโน สติ จ

นาเมนฺติ เม โคตมสํสาธมนฺหา

ยํ ยํ ทิสฺส วชฺติ ภูริปญฺโญ

สํ เตน เตเนว นโคทมสฺมิ ๑

ชินฺนุณสฺส เม ทุพฺพถกามกสฺส

เตเนว กาโย น ปเลติ ตตฺถ

สํกปฺปยนฺตายน วชามิ นิจุจํ

มโน ทิ เม พฺราหฺมณ เตน ยุตฺโต ๑

ปงฺเก (สยาโน) ปวิณฺณทมาโน ที่ปา ที่ปํ อปฺปสฺสวํ

อถทฺทสํสาธํ สมนุทฺธํ โอชติณฺณมนาสวํ

ยถา อหุ วกฺกถิ มุตฺตสทฺธโร

ภทฺทวาวุโธ อากฺโขโคตโม จ

เชวเมว ตวมนํ ปมฺมจสฺสํ สทฺธํ

คมิสฺสสฺสํ ตวํ ปิํจฺจิกย มจฺจุเชยฺยสฺสํ ปารํ ๑

เชส ภิกฺขุโย ปสฺสํสามิ สุตฺตวาน มุนิโน วโจ

๕๕๔ สุตตุนตบิฏเถ ชุททกนิกายสุต สุตตนิปาโต [๔๔๓

วิวญฺจโต สมนุทฺโต อธิโต ปฏิภาณวา
อริเทเว อภินุญาย สัพพํ เวทึ ปโรวรั
ปณฺหานนุตฺตโร สุตฺตา กงฺขีนํ ปฏิชานนํ
อสงฺหิรํ อสงฺกุปฺปํ ยสฺสํ นตฺถิ อูปมา กุวจิ ฯ
 อทฺธา คมิตฺตํมึ น เมตฺถ กงฺขา
 เอวํ มํ ธาเรหิ อธิมุตฺตจิตฺตุนฺติ ฯ
 ปารายนวคฺโค ปณฺจโม ฯ

สุตตนิปาเต สุตตทุทธานํ

[๔๔๔] อรุโค ธนียมึ ฯ ชุทฺตวิสาโน กสิ
 จฺนุโท ภโว ปุณฺเทว วสโต ฯ กรณียญฺจ
 เหมวโต อถ ยกฺโข วิชยํ สุตฺตวรั มุนิ ฯ
 เสฏฺโฐ ปจฺมกฏฺสฺสวโร วคฺโค
 ทฺวาทสฺสุตฺตธโร สุตฺตวิคฺโค
 เทสฺสโต จกฺขุมตา วิมเตน
 สฺสยฺยติ วคฺควโร อรุโคติ ฯ
 รตนามคฺคฺโข หิริมจฺจตนาโม
 สฺส
 นาวา กิํสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส

อจฺจกจฺจวโรติ ตมาหุ ฯ
 มคเช ชนปเท รณณเเย
 เทสวเร กตปฺปญฺณนิเวเส
 ปาสาณกเจตียวเร สัจฺจวิภตฺเต
 วธึ ภควา คณเสฏฺฐโง
 ชุภยํ วา ปุณฺณตฺตมาคตํ ยมฺหิ
 ทฺวาทสโยชนียา ปริสํยา
 โสฬสพฺพราหฺมณานํ กิร ปุญฺโง
 ปุจฺจาย โสฬสปญฺหกมฺมียา
 นิปฺปกาสยิ ฐมฺมมทาสิ
 อตฺถปฺปกาตฺถกพฺพญฺชนปฺปญฺณํ
 ฐมฺมมเทเสสิ ปฺรเชมชนิยํ
 โลกหิตาย สีโน ทิปฺทคฺโค ฯ
 สัจฺจคฺควโร พหุฐมฺมวิจิตรํ
 สพฺพกิเลสโมจนเหตฺ
 เทสยิ สัจฺจคฺควโร ทิปฺทคฺโค ฯ
 พฺพญฺชนมตฺถปฺปทตฺตมยฺยคฺคํ
 อกฺขรตฺตณฺณิตโอบมคฺคาพฺหํ
 โลกวิจารณณฺวณปภคฺคํ
 เทสยิ สัจฺจคฺควโร ทิปฺทคฺโค ฯ

ราคมเต อมตํ วิมตคํ
 โทสฺมเต อมตํ วิมตคํ
 โมหมเต อมตํ วิมตคํ
 โลกวิจารณ์ณาณปภคํ
 เทสฺยิ สัจจคฺควํ ทิปทคฺโค ๑
 เกตฺตมเต อมตํ วิมตคํ
 ทุจฺจริตมเต อมตํ วิมตคํ
 โลกวิจารณ์ณาณปภคํ
 เทสฺยิ สัจจคฺควํ ทิปทคฺโค ๑
 ชาสวพฺพชนโยคกิเตสํ
 นีวรณานิ จ ตีณิ จ มถานิ
 ตสฺส กิเตสฺสโมจนเหตุ
 เทสฺยิ สัจจคฺควํ ทิปทคฺโค ๑
 นิมนตสฺสพฺพิเตสฺสปฺนุทฺธิ
 ราควิราคมนฺชมโสํกํ
 สหุคฺคปณฺธิสัจจคฺคทสฺสมุํ
 เทสฺยิ สัจจคฺควํ ทิปทคฺโค ๑
 ราคณฺจ โทสณฺจ ภณฺชิตสฺสคฺคํ
 โยนิ จ ทุคฺคคิปปณฺจวิณฺณณํ
 คณฺหาตตรคฺคเจตนคานปโมกฺขํ

เทสยิ สัจจตวรั ทิปทคฺโค ๑

คมภัรทฺททสฺสณฺหิปปุณฺ

ปณฺทิตเวทณิยนฺปิณฺคํ

โตกวิจารณณานปภคฺคํ

เทสยิ สัจจตวรั ทิปทคฺโค ๑

นวงคฺกสฺสมรฺรเวทณฺ

อินฺทริยชฺฌานวิโมกฺขวิภคฺคํ

อฏฺฐังคิกมคฺคตวรั วรยานํ

เทสยิ สัจจตวรั ทิปทคฺโค ๑

โสสมฺปนํ วิมตํ ปริสฺสทฺธํ

อณฺณวณฺมปมา รตนสัจฺจคฺคํ

ปฺปผสฺมํ รวิมฺมปมเตชํ

เทสยิ สัจจตวรั ทิปทคฺโค ๑

เขมสฺสิวั สัจฺจตฺตตสฺสณฺคํ

มจฺจุคฺคตาณปรมคฺคํ

คสฺสํ สุนิพฺพุตทสฺสณฺเหตฺ

เทสยิ สัจจตวรั ทิปทคฺโค ๑

สัจจตนิปาโต นิฏฺฐจิตฺโต ๑

ปทานุกรกโม

ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก	
๓๖/๗๐	อกกุกถ์	๘๗/๓๒๕	อกุสตา
๔๔/๗๘	อกุกุโถ	๒๗๐/๒๘๘	อกุคปฺปสาทา
๒๗/๔๕	อกุกุโชน	๕๘/๘๓	อฆมฺม
๗๕/๓๓๒	อกุกุโธ	๕๘/๘๓	อฆาวิโน
๓๐/๕๓	อกุฆาตาโร	๒๒/๓๗	อจุณฺคหุสฺสัถฺย
๓๐/๕๓	อกุฆาโต	๗๖/๓๓๒	อจุโถ
๒๔๓/๒๗๓	อกุเขยฺย	๘/๓๒	อโจรฺหรโณ
๒๔๓/๒๗๓	อกุเขยฺยสฺสณฺนิโน	๒๘๖/๓๓๓	อณฺมภ
๓๗/๒๘	อกคณฺณ	๓๓/๕๘	อํกุสฺสคฺโค
๒๔/๓๘	อกรณ	๔/๓	อชฺชคฺคตฺติกานิ
๘๘/๓๒๖	อกสิรตาริ	๗๘/๓๓๔	อชฺชฌาจิณฺโณ
๓๐๗/๓๔๓	อการกา	๓๓๕/๓๗๒	อชฺชฌေနฺนํ
๓๓/๕๔	อกิจฺจ	๘/๓๒	อชฺชโย
๘๘/๓๒๖	อกิจฺจตาริ	๘๔/๓๒๓	อณฺณภาว
๒๗/๔๔	อภินฺจ	๓๕/๒๔	อณฺณ
๒๒๘/๒๖๔	อภุสฺสณฺณ	๒๖๖/๒๘๓	อณฺณณกรณ
๒๖๖/๒๘๓	อภุสฺสณฺณ	๒๔๐/๒๗๓	อณฺณตาวินฺนํ

ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก	
๑๑๘/๑๕๕	อณฺเฏวปฏฺเฐวโร	๓/๒	อนฺคิ
๒๔๐/๒๗๑	อณฺเฏนฺทฺริยํ	๑๔/๒๑	อนฺคโก
๓/๒	อณฺเฏจิมิณฺทฺริยํ	๓/๒	อนฺคคฺคฺคฺ
๓/๒	อณฺเฏจํ	๓๐/๕๒	อนฺคฺคฺ
๑๐/๑๓	อณฺเฏกฺคฺ	๑๘/๒๘	อนฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ
๒๒/๓๖	อณฺเฏคฺคฺ	๑๐/๑๓	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๑๑๗/๑๕๔	อณฺเฏคฺคฺคฺ	๒๖๖/๒๘๓	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๒๒/๓๖	อณฺเฏคฺคฺคฺคฺ	๒๓/๓๘	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๖/๔	อณฺเฏคฺคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๓/๒๐	อนฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ
๒๒/๓๖	อณฺเฏคฺคฺ	๑๐/๑๓	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๒๐๘/๒๔๘	อณฺเฏคฺคฺคฺ	๓๔/๖๒	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๑๔/๒๑	อณฺเฏคฺคฺคฺ	๑๑๖/๑๕๒	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๒๘/๔๗	อณฺเฏคฺคฺคฺคฺ	๖/๔	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๒๔๑/๒๗๑	อณฺเฏคฺคฺ	๑๓/๒๐	อนฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ
๒/๓	อณฺเฏคฺคฺคฺคฺคฺ	๑๓/๒๐	อนฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ
๑๐/๑๔	อณฺเฏคฺคฺ	๑๐/๑๓	อนฺคฺคฺคฺคฺ
๒๘/๔๖	อณฺเฏคฺคฺคฺ	๖/๔	อนฺคฺคฺคฺ
๒๔๐/๒๗๑	อนฺเฏคฺคฺคฺคฺคฺคฺคฺ— มคฺคฺคฺคฺคฺ	๒๑๒/๒๕๐	อนฺคฺคฺคฺคฺ
		๒๕/๔๓	อนฺคฺคฺ

ปพฺพ/อญฺเ		ปพฺพ/อญฺเ	
๑๐/๑๓	อปริมาณํ	๒๘๐/๓๐๘	อຍၢ်
๓๔/๖๒	อเปกฺขာ	๓๒๐/๓๗๘	ဝိတံ
๑๑๗/๑๕๕	อပ္ပက္ခมฺมา	๔/๓	ဝိဘာ
๕๑/๘๖	อပ္ပยาปฺพชฺ	๖/๔	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်အုၣ်
๒๖๗/๒๘๔	อပ္ပยาปาทวิคฺคုโก	๔/๓	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๒/๑	อပ္ပหุမ္မຈရိယာ	๔/๓	ဝိသီၣ်
๗/๘	อภัพฺพตา	๒๒๘/๒๖๕	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๕/๓	อภิกฺกပ္ပက္ခန္ဓာ	๑๔๓/๑๘๓	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๖๔/๘๘	อภิกฺขန္	๕๘/๘๒	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๓๖/๗๑	อภิญฺญา	๕๘/๘๒	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๓๒๘/๓๘๐	อภิน္ဓာနိ	๓๐/๕๒	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๑๘/๒๘	อภิวาทนา	๒๘๖/๓๓๘	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๖๕/๑๐๑	อภိโต	๒๘/๔๗	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๓๒/๕๕	อပ္ပက္ခန္	๒๓๔/๒๖๗	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๒๘๐/๓๐๘	อမຈ္ဇန္	๑๑๓/๑๔๘	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๑๒/๑๘	อမคံ	๓๖/๖๘	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๑๑/๑๖	อမคုပ္ပက္ခန္	๗/๘	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๓๖/๗๐	อမโตက္ခ	๒๖๗/๒๘๔	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်
๗๘/๑๑๔	อมนโม	๑๐/๑๔	ဝိသီၣ်အုၣ်အုၣ်

ปทานุกรกโม

๕๖๓

ปพเพ/องฺเก		ปพเพ/องฺเก	
๒๘/๗๔	อัสชฌายมถา	๘๔/๑๒๒	อเสถวิราคณิโรโร
๓๒/๕๕	อัสสฌมคตา	๒๑๒/๒๕๓	อหิริโก
๑๖/๒๕	อัสสคิ	๒๗/๔๕	อหิสฺสกา
๓๔/๖๓	อัสสนุคาสี	๒๘/๕๐	อหิสฺสา
๑๐/๑๔	อัสสปคฺคิ	๓๔/๖๓	อากงฺขิ
๑๖/๒๕	อัสสพภา	๖/๓	อากงฺขมานา
๗/๖	อัสสนุปกมฺบิโย	๘๗/๑๓๔	อากิณฺโณ
๘๐/๑๒๘	อัสสนุปชานา	๓๕/๖๖	อาการกุตฺโต
๑๐/๑๔	อัสสนุพาริ	๒๐/๓๔	อาคาบิโน
๕๑/๘๖	อัสสนิมานสฺส	๒๑/๓๕	อาคฺรุ
๑๗/๒๘	อัสสทฺทโร	๑๖/๒๖	อาทานปฏินิสฺสคฺเค
๓๗๕/๔๔๑	อัสสตรคฺคิ	๘/๑๒	อาธิปจฺจ
๘๓/๑๑๘	อัสสสสิปฺป	๒๖๔/๒๘๒	อานาปานสฺสติ
๘๘/๑๒๖	อัสสสคฺคกกา	๗๕/๑๑๐	อาเนญเชน
๖๒/๘๘	อัสสาติ	๘/๑๑	อาปทาสฺสุ
๘๓/๑๒๓	อัสสิปฺปชฺชิว	๒๗๘/๓๐๕	อามิสฺสทานิ
๓๔/๖๒	อัสสิภิ	๔/๓	อายนฺนาณิ
๒๖๔/๒๘๓	อัสสิภานุปสฺส	๑๘/๒๘	อายุ
๖/๓	อเสถวนา	๒๔/๔๐	อาโยโค

ปพฺพ/อญฺเ		ปพฺพ/อญฺเ	
๖/๔	อวต	๒๐/๓๓	อฏฺฏกฏิกปฺปณํ
๓๓/๓๖	อวตฺตวํ	๓๖/๖๘	อฏฺฐิคุตฺตปณํ
๒๘/๔๘	อวรา	๓๘/๓๐	อฏฺฐโย
๒๕/๔๒	อวโรคฺยปรมา	๒/๒	อฏฺฐาตฺถนมหาตฺถนา
๒๗๐/๒๘๘	อวตฺตมฺมุขมาโต	๓๐/๓๓	อฏฺฐ
๓๐/๕๒	อวตฺตมฺ	๖๕/๓๐๓	อฏฺฐราต
๒๘๔/๓๓๒	อวโลกกร	๓๓๒/๓๔๗	อฏฺฐกฺคจิตฺตํ
๒๘/๔๘	อวตฺตว	๒๖/๔๔	อฏฺฐโรตฺโต
๒๗/๔๕	อวตฺวา	๓๘/๓๐	อฏฺฐพฺพมฺ
๓๖/๗๐	อวตฺ	๓/๒	อฏฺฐมฺ
๒๘๖/๓๓๔	อวตฺตมฺ	๓๘/๗๓	อฏฺฐานํ
๓๗๕/๔๔๓	อวตฺตมฺ	๓๐๗/๓๔๒	อฏฺฐมฺ
๓๓๘/๓๕๘	อวตฺตมฺ	๘๐/๓๒๘	อฏฺฐนพ
๒๔๐/๒๗๓	อวตฺตมฺ	๒๘๖/๓๓๕	อฏฺฐทฺโ
๘/๓๒	อวตฺตมฺ	๓๘๒/๔๗๔	อฏฺฐนินท
๓๕/๒๔	อวตฺตมฺ	๓๕๗/๒๐๕	อฏฺฐนพฺพ
๒๘/๕๐	อวตฺตมฺ	๓๐๖/๓๔๘	อฏฺฐนพฺพ
๒๘๐/๓๓๕	อวตฺตมฺ	๒๐/๓๓	อฏฺฐนพฺพ
๒๘๔/๓๓๒	อวตฺตมฺ	๒๕/๔๒	อฏฺฐนพฺพ

ปพฺพ./องฺเก		ปพฺพ./องฺเก	
๒๗๖/๓๐๓	กามโยคยฺตุโค	๒๔/๓๘	กุตตตฺถูปสฺมปทา
๒๗๖/๓๐๓	กามโยควิธฺยฺตุโค	๓๖๘/๒๓๕	กุตโต
๑๒/๑๘	กามวิธฺสนฺถวํ	๓๑/๓๖	กุตฺตํ
๘๗/๑๒๕	กามวิตกฺโก	๒๘๘/๓๓๕	กุกา
๕๒/๘๗	กามสฺสขํ	๓/๒	เกสา
๒๔/๔๐	กามา	๓๐๔/๓๔๖	โกธปญฺญาโน
๒๓๕/๒๖๘	กามาธฺโว	๓๘๘/๒๓๔	โกธมกฺขา
๒๓๓/๒๖๗	กามธฺนา	๖๕/๓๐๓	โกปา
๒๗๕/๓๐๒	กามฺมปฺปติโย	๓๒/๕๗	ชโน
๗๗/๑๓๓	กายคทา	๖/๔	ชนฺตํ
๒๔๒/๒๗๒	กายทฺฐจฺริตํ	๓๖/๖๘	ชนฺตํพถํ
๒๗/๔๕	กายปฺปโกปํ	๒๕/๔๒	ชนฺตาทิสา
๒๔๕/๒๗๓	กายโมเนยฺยํ	๔๑๐/๔๘๗	ชโร
๒๔๔/๒๗๓	กายโสเจยฺยํ	๘๓/๑๓๘	เชตฺตวิชฺชาตีปํ
๓๑/๕๔	กิจจํ	๘๓/๑๓๘	คณนาตีปํ
๒๔/๓๘	กิจฺจโน	๓๘๖/๒๓๒	คณฺถํ
๓๘๗/๔๖๓	กิพฺพิสฺสกา	๓๓๓/๔๐๓	คณา
๓/๒	กิโถมกํ	๓๗๕/๔๕๓	คหปติรัตนํ
๑๕๐/๒๐๐	กฺขมฺมินามฺเข	๒๘/๔๘	คโห

ปทานุกรโม

๕๖๗

ปพฺพ/องฺเก		ปพฺพ/องฺเก	
๖/๔	คารโว	๓๘/๗๓	คณฺหาปจฺจยา
๒๗๒/๓๐๓	คิฑุโธ	๓๘๓/๒๓๖	คณฺหาถํโยชนํ
๓๗๕/๔๔๓	จกฺกณฺโณ	๒๘๕/๓๓๓	คณฺหุปฺปาทา
๒๓๘/๒๗๐	จกฺกฺขุณิ	๒๔/๔๐	คโป
๓๓/๓๘	จปถํ	๓๐/๓๓	คธํ
๒๖๑/๒๘๘	จวนฺธมฺโม	๓๓๗/๓๕๔	คิมิ
๓๓๓/๓๖๓	จาโค	๓๓๗/๓๕๔	คิมิงฺคโต
๓๓/๓๘	จิตฺตํ	๓๓๗/๓๕๔	คิมิคิมิงฺคโต
๓๓๘/๓๘๒	ชจฺจนุชา	๒๔/๔๐	คตฺติกฺข
๓๐๖/๓๕๒	ชจฺจ	๒๘๘/๓๓๕	กทฺธา
๓๘/๗๓	ชรามวณํ	๓๓๕/๓๗๓	กมุโก
๓๓๗/๓๕๔	ชาตฺตวํ	๓๐/๓๓	กาวรา
๓๘/๗๓	ชาติ	๒๘๒/๓๓๘	กัณฺนิทฺธ
๓๔/๖๓	ชาติชฺรูปคา	๓๓๕/๓๗๒	เกยฺย
๓๘/๗๔	ชาตินิโรธ	๘/๓๐	ทกฺขิณา
๓๘/๗๓	ชาติปจฺจยา	๒๘/๕๐	ทโม
๓๐๘/๓๔๓	ชาติถํสาโร	๔๓/๗๘	ททฺทฺทวธิดา
๒๔/๓๘	ฌานปถฺตา	๒๗๐/๒๘๘	ทาทา
๓๔/๖๐	คณฺหา	๓๓๒/๓๔๓	ทานกถิ

ปพฺพเพ/อฎฺเฏ		ปพฺพเพ/อฎฺเฏ	
๒๓๘/๒๗๐	ทิพฺพจกฺขุ	๑๕๓/๒๐๒	จิตฺติ
๒๕/๔๒	ทุกฺขชา	๓๘/๗๓	นชฺชชา
๒๘/๔๗	ทฺจุจฺริตํ	๓๑๕/๓๗๓	นคฺคิกทฺธิจฺจํ
๒๗๓/๓๐๓	โทสฺสคฺคิ	๗/๘	นวํ
๒๘/๔๘	โทสฺสโม	๓/๒	นุหารุ
๒๒๘/๒๖๔	โทโส	๓๘/๗๔	นามรฺฐปนิโรธ
๘๓/๑๑๘	ทฺนฺตฺติปฺปํ	๓๑๕/๓๗๒	นิกคํ
๓๐๔/๓๔๖	ทฺมฺมกาโม	๘๔/๑๒๒	นิพฺพานํ
๓๗๗/๔๔๔	ทฺมฺมจกฺกํ	๑๕/๒๔	นิพฺพานคามินี
๒๘๐/๓๐๘	ทฺมฺมชา	๗๘/๑๑๔	นิราโส
๓๔/๖๓	ทฺมฺมทํ	๒๒๘/๒๖๕	นิโรธธาคุ
๒๘๐/๓๐๘	ทฺมฺมทายาทา	๖/๔	นิวาโต
๒๑๗/๒๕๕	ทฺมฺมเทสฺสนา	๒๖๗/๒๘๔	เนกขมฺมวิตกฺโก
๓๐๔/๓๔๖	ทฺมฺมเทสฺสํ	๘๘/๑๒๖	ปณฺณากถา
๒๘๐/๓๐๘	ทฺมฺมนิรมิตฺตา	๒๓๘/๒๗๐	ปณฺณาจกฺขุ
๒๗๘/๓๐๕	ทฺมฺมธวิภาโต	๒๒๔/๒๖๐	ปณฺณคฺคฺตรา
๑๑/๑๕	ทฺมฺมา	๒๘๓/๓๒๑	ปฏฺธิปทา
๒๗๘/๓๐๕	ทฺมฺมานุคฺคโห	๑๐/๑๓	ปฏฺธิสณฺณว
๒๒๘/๒๖๕	ธาคุโย	๑๕๓/๒๐๒	ปปฺปจฺจา

ปทานุกรกโม

๕๖๘

ปพฺพ/องฺเก		ปพฺพ/องฺเก	
๓/๒	ปปฺผาสํ	๖/๓	ปฺฐา
๓๕๔/๔๐๕	ปพฺพชฺชชา	๔๓/๗๘	เปตฺถการวีสิตฺธา
๑๒/๑๘	ปมตฺตา	๑๓/๑๘	ผนฺทหนํ
๑๒/๑๘	ปมาโท	๒๐/๓๒	ผรุสํ
๓๑๕/๓๗๒	ปรทธารเสวณา	๘๓/๑๑๘	ผรุสํปฺป
๕๘/๘๓	ปรีชฺชนา	๓๘/๗๔	ผสฺสณโรโร
๓๗๕/๔๔๑	ปรีณายกกรตณเมว	๓๘/๗๓	ผสฺสปจฺจยา
๑๗/๒๗	ปรีพาโห	๓๓๓/๔๐๑	ผสฺสสา
๑๑๗/๑๕๔	ปวาทํ	๓๘/๗๓	ผสฺสโส
๘๘/๑๒๖	ปวิเวกกถา	๘๗/๑๒๕	พฺยาปาทวิตฺกโก
๑๗๘/๒๒๘	ปาฏิกโก	๒๘๒/๓๑๘	พฺยาปาโท
๓๑๕/๓๗๒	ปาณาติปาโต	๑๐/๑๓	พฺยาโรธนา
๓๐๖/๓๔๘	ปาปมกฺขิ	๒๓๒/๒๖๖	พฺรหฺมจรีเยธนา
๓/๒	ปิตุํ	๑๑๘/๑๕๘	พฺตานี
๓/๒	ปิตุํ	๑๑๘/๑๕๘	โพชฺฌนฺดา
๔๔๓/๕๕๓	ปิตุ	๒๓๖/๒๖๘	ภวตณฺหา
๒๐๕/๒๔๔	ปฺญญกิริยวตฺถุณี	๓๘/๗๔	ภวนโรโร
๑๘/๒๘	ปฺญญเปกฺโข	๓๘/๗๓	ภวปจฺจยา
๗/๘	ปฺรารณํ	๒๗๖/๓๐๓	ภวโยคยฺกฺโค

ปพฺพ/อจฺเก		ปพฺพ/อจฺเก	
๒๗๖/๓๐๓	ภวโยควิสัยคุโต	๒๓๘/๒๗๐	มัตถกขุ
๒๓๘/๒๖๗	ภวาสโว	๑๔๒/๑๘๓	มานคนุตา
๒๓๒/๒๖๖	ภเวสนา	๗๘/๑๑๔	มาโน
๓๘/๗๓	ภโว	๗๘/๑๑๔	มายา
๑๘๘/๒๓๘	มกฺโข	๑๓/๑๘	มารเชยฺย
๒๐๔/๒๔๔	มจฺเจรมถิ	๑๓/๒๐	มารพนฺธนา
๑๑๗/๑๕๔	มณิ	๑๓/๒๐	มิจุณาปณฺธิทํ
๓๗๕/๔๔๑	มณฺธิรคณิ	๑๑๗/๑๕๔	มุตฺตา
๓๑๕/๓๗๓	มโท	๘๓/๑๑๘	มุตฺธาติปฺป
๒๘/๔๗	มนฺดา	๓๑๕/๓๗๒	มุตฺถวาโท
๑๑๒/๑๔๖	มนฺตํสทฺทปฺปณ	๒๓๗/๒๖๘	มุตฺธาตุ
๑๑๒/๑๔๖	มนฺตํสทฺททฺทโท	๒๔๕/๒๗๓	โมเนยฺยานิ
๑๑๒/๑๔๖	มนฺตํสทฺทวาทโก	๑๘๘/๒๓๘	โมหกามา
๒๔๕/๒๗๓	มโนโมเนยฺย	๑๘๘/๒๓๘	โมหโกธา
๒๔๔/๒๗๓	มโนโสเจยฺย	๒๗๓/๓๐๑	โมหคฺคิ
๑๑๗/๑๕๔	มถารคฺคฺโค	๒๒๘/๒๖๔	โมโห
๑๑๗/๑๕๓	มหานทโย	๒๗๐/๒๘๘	ยโส
๓๘๓/๔๗๕	มหาโมโห	๑๑๗/๑๕๔	วชฺทํ
๑๑๗/๑๕๓	มหาตฺมฺโท	๓๒๐/๓๗๘	วตฺ

ปทานุกรกโม

๕๗๓

ปพฺพ/อญฺเ		ปพฺพ/อญฺเ	
๘๓/๓๓๘	รณฺธิปฺ	๘๘/๑๒๘	วิคกฺกา
๓๓๓/๕๐๓	รณฺ	๓๐๖/๓๕๐	วิปฺนฺทฺวิ
๒๗๓/๓๐๓	รณฺคฺ	๘๕/๑๒๒	วิปริณามณฺ
๒๒๘/๒๖๕	รณฺคฺ	๒๓๖/๒๖๘	วิภวณฺ
๓๓๓/๕๐๓	รณฺ	๘๘/๑๒๖	วิมฺคฺคิ
๓๐๖/๓๕๓	โรธฺโก	๘๘/๑๒๖	วิมฺคฺคิณณทตฺถณณ
๒๘๘/๓๑๕	รณฺ	๒๒๕/๒๖๐	วิมฺคฺคิณณ
๑๕/๒๕	รณฺนิณ	๘๘/๑๒๖	วิริยารณณ
๘๓/๓๓๘	รณฺธิปฺ	๕๑๘/๕๐๒	วิวาท
๘๓/๓๓๘	โรกยณณธิปฺ	๒๑๖/๒๕๓	วิเวโก
๒๒๘/๒๖๕	โรโก	๘๗/๑๒๕	วิหฺธวิคกฺโก
๑๑๗/๑๕๕	โรคฺคิ	๓๘/๗๓	เวทนา
๓๑๕/๓๗๒	รณฺณ	๓๘/๗๓	เวทนาปจฺจยา
๓๑๕/๓๗๒	รณฺณ	๒/๑	เวรณฺ
๗๕/๑๑๒	วโร	๑๑๗/๑๕๕	เวฬฺวิโย
๓๐๖/๓๕๓	วธฺณ	๒๐๖/๒๕๗	ธฺณ
๓๐๖/๓๕๐	วธฺ	๗/๗	ธฺณทฺวิ
๒๘๘/๓๑๕	วิคฺคิ	๑๑๒/๑๕๖	ธฺณ
๒๒๗/๒๖๕	วิชฺชา	๓๒/๕๖	ธฺณ

ปพฺพ/อจฺเก		ปพฺพ/อจฺเก	
๘๓/๑๑๘	ตํขานตีปโป	๑๑๘/๑๕๘	ตมฺมปฺปชานา
๓๘/๗๔	ตํขารนิโรโธ	๑๓/๒๐	ตมฺมาปณฺหิตํ
๓๘/๗๓	ตํขารปจฺจยา	๘๘/๑๒๖	ตมาริกถา
๓๘/๗๓	ตํขารรา	๓๑/๕๕	ตมานถฺวาโส
๑๑๗/๑๕๔	ตํขโธ	๒๑๘/๒๕๕	ตมาปคฺคยา
๒๓/๓๘	ตํขโค	๒๔/๔๐	ตวณฺมุคฺคณิ
๑๘๖/๒๓๗	ตํขมเกโท	๒๐๖/๒๔๗	ตวิฆาตํ
๓๑๑/๓๖๐	ตจฺจํ	๓๘/๗๔	ตพายคณฺนิโรโธ
๒๔/๓๘	ตจฺจิตฺตปริโยทปนํ	๓๘/๗๓	ตพายคณปจฺจยา
๒๘/๕๐	ตณฺณโม	๓๘/๗๓	ตพายคณิ
๓๐๖/๓๕๓	ตโง	๒๐๕/๒๔๕	ตโยชนา
๒๒๔/๒๖๐	ตคาริปปเตยฺยา	๒๔/๔๐	ตโวโร
๗๗/๑๑๓	ตติ	๒๕/๔๒	ตวโรโส
๑๑๘/๑๕๘	ตติปฏฺฐานา	๒๕๖/๒๘๔	ตตํคฺคา
๓๓๓/๔๐๓	ตทฺฐา	๑๘๗/๒๓๘	ตมคฺคิ
๘๘/๑๒๖	ตมฺมุจฺจิกถา	๑๑๒/๑๔๗	ตมฺมุจฺจิกถา
๒๕/๔๒	ตมฺมุจฺจิปรมํ	๓๕๘/๔๑๘	ตมฺมุภา
๒๕/๔๒	ตมฺมุจฺจิวโรโส	๒๘๖/๓๑๓	ตมฺมุญฺเอยานิ
๒๐๖/๒๔๗	ตปฺริพาหิ	๒๒๔/๒๖๐	ตฺติขานิถํ

ปทานุกรกโม

๕๗๓

ปพฺพ/องฺเก		ปพฺพ/องฺเก	
๒๘๘/๓๑๕	สิ่งคี่	๒๖/๔๓	โตโก
๓๑๗/๓๕๔	ศีลา	๒๔๔/๒๗๓	โตเจยฺยานิ
๘๘/๑๒๖	ศีลกถา	๖/๔	โตวจุตฺตคา
๗/๗	ศีลพฺพคัม	๓๗๕/๔๔๓	หตุถิรคณ
๒๓๗/๒๖๘	ศีตธมฺมาธิปญฺญา	๘๓/๓๑๘	หตุถิธัมปิ
๒๓๘/๒๗๐	สุชินุทฺริย	๒๒๐/๒๕๗	หริโธคฺคตบฺปิ
๖/๓	เสวนา		
๓๘/๗๓	โตกปริเทวทฺทุกฺขโทมนส-		
	สุปายาสา		

อสาขารณนามานี

ปพฺพ/องฺเก		ปพฺพ/องฺเก	
๓๒๘/๓๘๓	อศุคฺคาพเว เจติเย	๓๘๖/๔๖๓	อหโห นิรโย
๓๐๕/๓๔๘	อศุคฺคิกภาวทฺวาโห	๗๑/๓๐๘	อาณนฺโท (เถโร)
	พฺรหฺมโน	๓๗๓/๔๓๗	อาปนํ นาม อญฺญ-
๓๓๗/๓๕๓	อจิรวคฺคิ (นท)		คฺราปนํ นิตโม
๔๔/๗๘	อชกถาปนเก (เจติเย)	๓๑๐/๓๕๘	อาพวโก ยญฺโห
๔๔/๗๘	อชกถาปนโก ยญฺโห	๓๑๐/๓๕๘	อาพวียํ (นคเร)
๓๖๔/๔๒๖	อชฺชิตฺถ เกตฺถกมฺพโต	๕๕/๘๐	อิจฺฉานนฺตฺตโก อฺปาสโก
๔๒๔/๕๒๗	อชฺชิตฺถ มาณโว	๓๘๑/๔๕๐	อิจฺฉานนฺตฺตวณฺตฺตเจ
๓๕๒/๒๐๑	อณฺเฑวาทโกณฺฑกมฺพโต	๓๘๑/๔๕๐	อิจฺฉานนฺตฺตเจ (วิหาเร)
	(เถโร)	๔๒๔/๕๒๗	อฺทโย (माणโว)
๓๘๖/๔๖๓	อฏฺฐ นิรโย	๓๒๗/๓๗๐	อฺทเทณํ เจติยํ
๕/๓	อนาถมีณฺฑกิกตฺตํ (คหปติโน)	๓๘๖/๔๖๓	อฺปฺปตโก นิรโย
๖๔/๘๘	อนนฺตียายํ (นคเร)	๔๒๔/๕๒๗	อฺปฺปตฺตโว (माणโว)
๔๒/๗๗	อนนฺตฺตโร (เถโร)	๓๐๘/๓๔๓	อฺปฺปเตโน วณฺคณฺตฺตปฺปโต
๓๘๖/๔๖๓	อพฺพุโท นิรโย	๓๘/๗๓	อฺรฺรเวธายํ (ปเทเส)
๓๘๖/๔๖๓	อพฺโพ นิรโย	๒๘๗/๓๔๐	เอกนาพายํ
๖๔/๘๘	อมฺพวเน		พฺรหฺมณคฺคาเม

ปพเพ/องเก		ปพเพ/องเก	
๓๓๓/๓๘๘	เขราวโน	๓๖๑/๔๒๐	คิษุณกุญเ ปพเพเต
๑๒๓/๑๖๖	กขุชาเรวโต เถโร	๑๒๗/๑๗๐	โคตมกั เจติยั
๘๓/๑๓๑	กโปตกนุทราญั วิหาเร	๑๕๕/๒๐๓	โคตโม
๒๘๗/๓๔๐	กสิภารทวาชโ	๘๗/๑๓๔	โฆสิตคาราเม
	พราหฺมโน	๓๘๑/๔๕๐	จุงกั พราหฺมโน
๑๖๖/๒๑๒	กุกุฏานทั	๘๕/๑๒๓	จาติกายั
๕๘/๘๓	กุนฺทิจฺจุจํานวเน	๘๕/๑๒๓	จาติเก
๕๘/๘๓	กุนฺทิจฺยาญั วิหาเร	๑๖๖/๒๑๓	จุนฺทโก (เถโร)
๓๘๖/๔๖๑	กุนฺโท นิรโย	๑๖๒/๒๐๘	จุนฺโท กมฺมารปฺตุโค
๓๓๓/๔๐๐	กฺุเวโร	๑๒๖/๑๖๘	จฺุพฺพนฺตโก
๘๐/๑๒๘	กฺุสินารายั (นคเร)		(เถโร)
๓๗๓/๔๓๘	เกณฺโณ ชฺวฺโธ	๔๒๔/๕๒๗	ชฺตฺกณฺณั
๓๘๔/๔๕๘	โกกาทิกโก ภิกฺขุ	๓๘๑/๔๕๐	ชาณฺตุสฺสัณฺนิ
๘๔/๑๒๓	โกติโต		พราหฺมโน
๘๗/๑๓๓	โกสฺมพิญั (นคเร)	๕/๓	เชตวเน (วิหาเร)
๓๑๘/๓๗๘	ชโร ยกฺุชฺ	๓๘๑/๔๕๐	ตารุกฺโข พราหฺมโน
๑๑๗/๑๕๓	คจฺุคา (นทั)	๔๒๔/๕๒๗	คิสฺสัสมฺเตยฺโย
๔๖/๘๐	คยายั	๔๒๔/๕๒๗	โคเทยฺย-กปฺปา
๔๖/๘๐	คยาสัเส	๓๘๑/๔๕๐	โคเทยฺยพราหฺมโน

ปพฺพ/อญฺเ		ปพฺพ/อญฺเ	
๑๕๕/๒๐๓	อญฺ นาม มตฺตานํ	๘๘/๑๓๔	ปาติเตยฺยเก
	พฺรหฺมณคฺคาโม	๑๒๖/๒๐๘	ปาวา (นคร)
๒๘๗/๓๔๐	ทกฺขิณาคิริตฺตํ	๑๒๗/๑๗๐	ปาวาถํ เจตียํ
๑๗๗/๒๒๖	ทพฺโพ มตฺตปฺตฺโต	๔๔๑/๕๕๐	ปาดานเจตีย
๑๒๔/๑๖๗	เทวทคฺคฺโต	๔๒๔/๕๒๗	บิฏฺฐิโย
๓๓๒/๓๘๘	ธมฺมิโก อฺปาสโก	๑๐๐/๑๓๖	บีณฺโฑถภารทฺวาโ
๔๒๔/๕๒๗	โธคโก		(เถโร)
๔๒/๗๗	นฺนฺโท (เถโร)	๗๘/๑๑๓	บีณฺททจฺจ (เถโร)
๔๒๔/๕๒๗	นฺนฺโท (มาณโ)	๓๘๖/๔๖๑	ปฺนฺททฺโร นิริโย
๑๗๕/๒๒๒	นาคตฺมาโ (เถโร)	๔๒๔/๕๒๗	ปฺนฺตฺนโก
๓๖๔/๔๒๖	นิคฺคฺนฺโถ นาวปฺตฺโต	๖๓/๘๘	ปฺนฺพพาราม
๓๒๘/๓๘๑	นิคฺครทกฺปโป	๓๖๔/๔๒๖	ปฺนฺโรน กตฺตโป
	นาม เถโร	๓๘๑/๔๕๐	ปฺนฺททฺธตฺติ พฺรหฺมณ
๓๘๖/๔๖๑	นิริพฺพฺโท นิริโย	๔๒๔/๕๒๗	ปฺนฺธโ
๓๘/๗๓	เนรณฺชราย	๑๒๗/๑๗๐	พหุปฺตฺตํ เจตียํ
๓๖๔/๔๒๖	ปฏฺทฺโธ กจฺจายโน	๔๒๔/๕๒๔	พาวรี
๓๘๖/๔๖๑	ปฏฺโหม นิริโย	๔๗/๘๑	พาหิโย ทารุจฺจิโย
๕๒/๘๗	ปเสนฺทิ โกตฺโต	๕๒/๘๗	พิมฺพิธโร
๑๖๘/๒๑๕	ปาวฺตฺติคฺคาโม	๕/๓	ภควา

ยสธารณนามานี

๕๗๗

ปพเพ/องเก	ปพเพ/องเก	ปพเพ/องเก
๖๔/๘๘ ภาททิโย กาพิโคธาย-	๔๒๔/๕๒๗	เมคฺคตฺ
ปฺคฺโต	๔๒๔/๕๒๗	โมฆราชา
๔๒๔/๕๒๗ ภาทวโร	๓๓๗/๓๕๓	ยมนา (นท)
๓๘๑/๔๕๐ ภาทวโร มานโว	๗๒/๓๐๘	ยโสโ (เถโร)
๓๖๔/๔๒๖ มกฺขติ โคธโต	๘๘/๓๓๕	รชิตวณณโ
๘๐/๓๒๘ มกฺขณ	๔๓/๗๘	ราชคเ (นคร)
๓๓๐/๓๔๔ มกฺขิกา เทว	๔๔๔/๕๕๕	ราหุโ (เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๔๒/๗๗	เวคฺโต (เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๓๕๓/๒๐๐	ตฺกฺจกฺกทิโย
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)		(เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๔๔๓/๕๕๓	วคฺติ (เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๓๒๘/๓๘๓	วคฺติ (เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๓๘๑/๔๕๐	วคฺติ (เถโร)
๔๒/๗๗ มหาภุจโน (เถโร)	๓๗๖/๒๒๓	วคฺติ (เถโร)
๗๔/๓๐๘ มหาภุจโน	๓๓๓/๔๐๐	เวคฺตฺ
๓๓๗/๓๕๓ มท (นท)	๗๔/๓๐๘	เวคฺตฺ (นคร)
๓๖๓/๔๒๐ มาโฆ มานโว	๔๓/๗๘	เวคฺตฺ (วิหาร)
๕๓/๘๖ มุจฺจติโน นาคราชา	๘๐/๓๓๕	ตฺกฺโต เทวานมิโน
๘๕/๓๒๓ เมฆิโย (เถโร)	๓๕๕/๒๐๓	ตฺกฺตฺ (ตมโน)

ปพฺพ/อญฺเ		ปพฺพ/อญฺเ	
๔๕/๗๘	ตํคามชิ (เถโร)	๓๕๘/๔๓๒	ตํนุทริกาย นทียา
๓๖๔/๔๒๖	ตํชเชยโย	๓๓๒/๓๔๖	ตํปพฺพุโร นาม กุญฺจี
	เวพฺพจฺปฺกฺโต	๕๘/๘๓	ตํปฺปวาสา โกติยธิดา
๓๒๗/๓๗๐	ตํมฺกมฺพํ เจติยํ	๔๗/๘๓	ตํปฺปารเก (ตํมฺกมฺพํ)
๓๖๔/๔๒๖	ตํภโย ปริพฺพชโก	๓๔๓/๓๘๓	ตํภฺติ (เถโร)
๓๓๗/๓๕๓	ตํภฺ (นทํ)	๓๓๘/๓๗๘	ตํจิโตโม ยกฺโข
๓๘๕/๔๖๐	ตํหมปฺติ (พฺรหฺมา)	๓๗๕/๔๔๐	ตํโต พฺรหฺมโน
๓๕๗/๒๐๕	ตํมาวตํ...	๓๘๖/๔๖๓	ตํคณฺธิโก นิรโย
๓๒๗/๓๗๐	ตํรณฺทํ เจติยํ	๓๓๘/๓๖๐	ตํโน โกฏิกณฺโณ
๔๒/๗๗	ตํริปฺกฺโต (เถโร)	๔๒๔/๕๒๗	เหมโก
๕/๓	ตํวตฺถิยํ (นคเร)	๔๔๔/๕๕๔	เหมวโต
๓๕๘/๔๓๒	ตํนุทริกการทฺวาโช		
	พฺรหฺมโน		

ปพฺเพ/องฺเก

๑๗๗/๒๒๗ อภาทิ กาโย นิโรธิ

ธัญญา

๘๔/๑๒๑ อโย โตโก สฺนุตาปชาโต

๒๖/๔๓ อโยเค ยฺญชฺมตฺตานํ

๑๗๘/๒๒๗ อโยชนทตฺตฺสว

๘๐/๑๒๘ อรฺกฺขิตฺน กาเยน

๖๒/๘๘ อธํคํ ธํคฺรฺเพน

๘๓/๑๒๑ อธิปฺปชฺวํ ตฺหุ อคฺคกาโม

๒๖๔/๒๘๓ อสฺสฺภาณุปสฺสํ กายสฺมํ

๑๔๒/๑๘๒ อหฺงการปสฺสฺตายํ ปชา

๓๓/๕๗ อหํ นาโคว สฺงฺคาเม

๑๓๕/๑๗๘ อหุ ปพฺเพ ตทา นาหุ

๘๐/๑๓๖ อโห ทานํ ปรมทานํ

๘๓/๑๓๖ ,, ,, ,,

๓๘๘/๔๖๖ อานนฺทชาเต ติทส-

คณ ปตฺตีเต

๑๘๖/๒๓๘ อาปายิโก เนรยิโก

๔๕/๘๐ อายฺนุติ นาภินนฺทติ

ปพฺเพ/องฺเก

๔๑๕/๔๘๕ อีเรว สฺสฺทฺธิ อิติ

วาทยนฺติ

๓๓๘/๑๘๕ อิมสฺสํ กิร สฺชฺชฺนฺติ

๑๔๐/๑๘๘ ,, ,, ,,

๓๒๓/๓๘๑ อิสฺสโย ปพฺพุทฺทา อาสฺสํ

๓๒๗/๓๘๘ อฏฺฐํหฺล นิสฺสํท

๑๔๗/๑๘๘ อฏฺฐํ อโร สฺพพฺพิ

วิปฺปมฺมฺโค

๓๘๒/๔๗๔ อฺปฺปนิทานา ปภวฺนฺติ

ทฺกฺขฺชา

๑๐๘/๑๔๓ อฺปฺปสฺนฺตสฺนฺตจิตฺตสฺส

๑๔๕/๑๘๕ อฺปฺปาทิธาวนฺติ น

ธํวเรณฺติ

๓๘๘/๔๗๘ อฺปฺปาทานปจฺจยา ภโว

๔๔๔/๕๕๔ อฺรฺโค ชนฺนิโยปํ จ

๒๐๓/๒๔๓ เอกธมฺมํ อตฺตํสฺส

๒๐๒/๒๔๒ เอกสฺสํเถเกน กปฺเปน

๔๓๐/๕๓๘ เอโก อหํ สฺกฺก

มหนฺตโมหํ

ปพฺพ/อญฺเ

ปพฺพ/อญฺเ

๘๘/๓๓๖ เขตํ นาคสฺสํ นาคเน-

๒๕๐/๒๗๘ กามนิตฺตฺรณํ ฃตฺวา

๒๐๔/๒๔๔ เขวญฺเจ สฺสฺตฺตา

๒๗๖/๓๐๓ กามโยเคน สํยฺตฺตา

ชาเนยฺยํ

๔๐๘/๔๘๔ กามํ กามยมาณสฺส

๔๓๖/๕๔๕ โอกณฺฐหํ ตณฺหจ-

๒๓๓/๒๖๗ กามะสฺนา ภเวสฺนา

ฉิทํ อเนชํ

๑๔๘/๑๘๘ กามะสฺสํ สฺสฺตฺตา

๑๔๖/๑๘๗ โอภาสฺสํ คาว สํ กิมี

กามสฺสํ สฺสฺตฺตา

๓๖๕/๔๒๘ กงฺขี เวจฺจิกจฺฉิ อากมํ

๒๕๕/๒๘๓ กายญฺจ ภินฺทหํ

๓๒๘/๓๘๐ กจฺจํ อภินฺทหํ วาสา

ฃตฺวา

๔๑๗/๕๐๐ กถํสฺสํ กถํสฺสํ

๒๐๘/๒๔๘ กายทฺจฺจวิคํ กตฺวา

๒๕๗/๒๘๕ กมนฺวราโม ภสฺสํ สฺสํ

๒๔๒/๒๗๒ ,, ,, ,,

๑๐/๓๓ กรณฺยํ มคฺคกฺกํ เถน

๒๐๘/๒๔๘ กายทฺจฺจวิคํ หิตฺวา

๓๐๘/๓๕๓ ,, ,, ,,

๒๔๓/๒๗๒ ,, ,, ,,

๑๘๕/๒๓๗ กถฺยณฺมิตฺโต โย

๒๔๕/๒๗๓ กายมฺนํ วาจาญญํ

ภิกฺขุ

๒๔๔/๒๗๓ กายสฺสํ วาจาญญํ

๒๘๘/๓๔๓ กถํสฺสํ โย ปญฺชานาถิ

๑๕๖/๒๐๕ กิํ กยฺรา อุตฺปาเนน

๓๖๘/๔๓๓ กิํ เขตฺตฺตฺตํ วทนฺติ

๓๖๗/๔๓๐ กิํ ปตฺตฺตฺตํ

พฺพฐา

พฺพฐา

๑๕๐/๒๐๐ กามนฺธา ชาต-

๓๖๖/๔๒๘ กิํ ปตฺตฺตฺตํ

สฺสํ

๓๖๘/๔๓๒ กิํ ปตฺตฺตฺตํ

ปพฺเพ/องฺเก

ปพฺเพ/องฺเก

๓๗๐/๔๓๓ ก็ ปตฺติณมาหุ โสติคฺยํ

๒๘๘/๓๔๑ คาถาภิกคฺคฺมเม

๓๒๖/๓๘๗ ก็ตฺโต ก็ตฺมาจาโร

อโกชเนยฺยํ

๓๑๓/๓๖๐ ก็ สฺฐว วิคฺคํ ปฺริตฺตํ

๕๔/๘๘ คาเม อวณฺเณ

เตญฺจํ

สฺฐทฺทุกฺขมฺมฺจ

๔๑๘/๕๐๒ กุโต ปหฺรตา กถา

๒๗๑/๓๐๐ คิหิโกตา จ ปริทฺโธ

วិชาทา

๓๕/๖๔ จกฺขฺนา สํวโร สํวโร

๒๘๘/๓๑๕ กุหา กุหา ตปา ถึงคฺคิ

๓๑๔/๓๔๘ จกฺขฺมา วิตฺตํ

๔๕๕/๕๓๐ เกนตฺตํ นิวุโต โธโก

๒๐๖/๒๔๗ จกฺขฺโสตฺตมฺจ ฆานณฺจ

๓๔/๒๓ โก อิมํ ปจฺจวิ วิเชตฺตํ

๒๐๗/๒๔๘ ,, ,, ,,

๓๐๖/๓๔๘ โกรโณ อูปนาทํ จ

๒๘๓/๓๑๘ จรํ วา ยทิ วา คิญฺจํ

๔๒๖/๕๓๓ โกรธ สมนฺตฺติโต โธเก

๓๑๒/๓๖๒ ,, ,, ,,

๒๗/๔๔ โกรธํ ชเห วิปฺปช-

๓๖๓/๒๓๐ จุนฺทสฺส ภคฺคํ

เหยฺย มานํ

ภุญฺชิตฺวา

๒๓/๓๕ โก นุ หาโส ภิมานนฺโท

๓๑๘/๓๕๘ นนฺนํคิวดสฺสํ

๔๒๔/๕๒๔ โกตฺตานํ ปุรา รมมา

๓๖/๖๗ นินฺท โสคํ ปฏกฺกม

๑๗/๒๗ คตฺตฺติโน วิโสภณํ

๒๒๕/๒๖๓ ชาครนฺดา สฺสณาเถคิ

๑๖๗/๒๓๓ คนฺตฺวาน พุทฺโธ

๒๒๓/๒๕๘ ชาคิ ภุคิ สมนฺตฺตํ

นทิกิ ภูฏํ

๓๘๓/๔๗๕ ชาคิมนฺตฺตํ

ปพฺเพ/องฺเก		ปพฺเพ/องฺเก	
๔๔๐/๕๔๘	ชินฺโนหฺมณฺโณ	๓๘๖/๔๗๗	เตสํ ผลุตฺตปเรตานิ
	อพฺโต วิวณฺโณ	๓๖๘/๒๓๕	ททโต ปุณฺณํ
๔๓๗/๕๔๖	ณายํ วิรชฺมาตฺธินํ		ปวทฺทมฺปิ
๓๒๖/๓๖๘	จีเตน กาเยน	๔๓๘/๕๔๘	ทฺวาหํตฺถกฺกอปฺปจฺฉิตฺตํ
	จีเตน เจตสํ	๓๒๒/๓๖๖	ทิสฺสวา อาทฺถนํ โถเก
๓๘๓/๒๓๖	คณฺหาทฺทติโย ปุริสํ	๔๓๖/๔๘๗	ทิสฺสวาน คณฺหํ
๒๘๕/๓๓๓	,, ,,		อรรถิณฺจ รากํ
๓๘๘/๔๗๘	,, ,,	๒๖๐/๒๘๘	ทิสฺสวา วิชิตฺตํคามํ
๒๓๖/๒๖๘	คณฺหาโยเคนํ สํยฺตุคฺคา	๘๒/๓๓๓	ทิสฺสํ ทิสฺสํ ยนฺตํ กยิรา
๒๓๗/๒๕๕	คณฺหาทฺทตฺตํ พุทฺธตฺตํ	๓๕/๒๓	ทิสฺสวา ชฺวาทฺโต รคฺติ
๒๓๖/๒๕๔	คณฺหาทฺทํ พุทฺธํ	๒๒๒/๒๕๘	ทฺวอ อิมํ จกฺขุมฺคฺคา
	อสงฺฆสํหาณิ		ปกาธิตฺตา
๓๕๗/๔๓๓	คณฺหว วาจํ ภาเสยฺย	๓๕๘/๒๐๗	ทฺททฺทํ อนตํ นาม
๒๖๗/๒๘๔	คโย วิคคกฺเก กุสฺสเก	๓๒๓/๓๗๘	ทฺมมจฺริยํ พุทฺธมจฺริยํ
	วิคคกฺเก	๒๖๕/๒๘๓	ทฺมมาราโม ทฺมมวโร
๓๕๕/๔๐๘	คํ มํ ปธานปฺพิทคฺคํ	๔๖/๘๓	น อุกฺกเถนํ สจฺจิ โหติ
๓๐๗/๓๔๒	คฺคทฺทติ วาจาเย ชนา	๓๘๒/๒๓๕	นคฺคทฺทติ โหติ
	อสงฺฆมคฺคา		ทฺมโมปฺปิ
๓๓๓/๓๗๖	คฺคทฺทคฺคทฺทคฺคํ สํมคฺคํ	๒๘/๔๘	น เตน โหติ ทฺมมจฺริยํ

ปพฺพเพ/อญฺเเก

๓๕๘/๔๓๓ น พฺราหฺมโณ โนมุหิ

น ราชปุตฺโต

๔๒๓/๕๒๐ น เม ทิฏฺฐิโ อิตฺตปพฺพเพ

๓๓๘/๓๗๘ น วายาเมยฺย สํพฺพุตฺต

๒๕๓/๒๘๓ น สํมณฺเณ น

พฺราหฺมณ

๘/๓๓ นิธิ นิเรติ ปุริโส

๑๖/๒๕ นิธินํว ปวตฺตาวํ

๑๕๓/๒๐๓ เนตฺตโค เสตฺตปจฺจนาโท

๒๘๕/๓๒๘ ปกฺกโกทโน ทฺตฺตฺต-

โรหตฺตมิ

๒๗๕/๓๐๒ ปจฺจุปฺปจฺจิตฺตกา มา จ

๒๑๘/๒๕๖ ปณฺณาย ปริหาเนน

๒๘/๔๖ ปณฺทปฺปตาโสว ทานิสฺสิ

๑๘๘/๒๓๘ ปทฺตฺตจฺจิตฺตํ ฌตฺตฺต

๓๕๔/๔๐๕ ปพฺพชฺชํ ติตฺตฺตยิสฺสํ

๔๑๒/๔๘๐ ปรมนฺติ ทิฏฺฐิ

ปรีพฺพสาโน

๓๐๘/๓๔๖ ปราภวณฺตํ ปริสํ

ปพฺพเพ/อญฺเเก

๓๗๖/๔๔๓ ปรีปฺปณฺณกาโย สฺตฺตฺต

๒๒๔/๒๖๐ ปรีปฺปณฺณเสกฺขํ

อปฺพานธมฺมํ

๑๒๕/๑๖๘ ปรีมฺมฺมฺมา ปณฺทิตา

ภาสา

๑๘๘/๒๔๐ ปสฺสณฺณจิตฺตํ ฌตฺตฺต

๔๑๓/๔๘๘ ปสฺสณฺณามิ สฺตฺตฺต

ปรมํ อโรคํ

๒๑๐/๒๕๐ ปาปเกน จ สฺสํ

๒๘๔/๓๑๒ ปาโมชฺชกรณฺณจฺจํ

๔๔๓/๕๕๓ ปารายณฺณคฺคยิสฺสํ

๘๑/๑๑๖ ปีนฺทปฺปาทิกสฺสํ ภิทฺตฺตโน

๘๑/๑๑๘ ,, ,, ,,

๕๘/๘๓ ปียฺรปสฺสํทกฺกทิตฺตาสํ

๓๓๐/๓๘๓ ปุจฺจณาม สฺตฺตฺต

อโนมปณฺณํ

๓๖๒/๔๒๓ ปุจฺจณามํ โคตมํ

วทณฺณํ

๔๒๓/๕๓๓ ปุจฺจณามิตํ อาทิพฺพณฺณํ

ปทุเพ/ตงเก	ปทุเพ/ตงเก
๓๓๓/๓๘๘ ปุจฉามิ คํ โคตม-	๘/๘ มตฺตาสุขปริจจาคา
ภูริปญฺณ	๓๓/๕๓ ,, ,, ,,
๔๒๘/๕๓๔ ปุจฉามิ คํ ภควา	๓๔/๖๐ มนุสฺสธํ ปมตฺตจาริโน
พฺรหฺมิ เม คํ	๓๑/๓๕ มโนปฺพุพฺพคฺมา ฐมฺมา
๔๒๘/๕๓๖ ,, ,, ,,	๒๓๘/๒๗๐ มํสํจกฺขฺ ทิพฺพจกฺขฺ
๓๐๒/๓๔๔ ปุจฉามิ มุนี ปหุตฺตปญฺณิ	๒๖๘/๒๘๗ มา ชาตุ โภจิ โภกฺสํมิ
๓๓๓/๓๘๕ ,, ,, ,,	๓๘๖/๒๓๒ มานุเปตา อโย ปชา
๒๐๐/๒๔๓ ปุญฺณเมวโส สํกฺกเขยฺย	๒๔๘/๒๗๖ มิฉฺฉามนํ ปณิธาย
๒๓๘/๒๗๐ ,, ,, ,,	๔๓๔/๔๘๓ เมถุนมนุสฺสคฺตสฺส
๒๗๘/๓๐๗ ปุพฺพเพณิवासํ โย เวทิ	๓๕๗/๒๐๕ โมหสํมพฺพชฺโช โสโก
๓๘๗/๔๖๓ ปุริสสํสํ หิ ชาตสํสํ	๓๘๔/๔๗๖ ยงกิณฺณิ ทฺวํ สํมโภทฺติ
๓๓/๓๘ ฌนฺทํ จปถํ จิตฺตํ	๓๘๕/๔๗๖ ,, ,, ,,
๒๘๖/๓๓๔ พฺรหฺมาติ มาตาปิตโร	๔๐๐/๔๗๘ ,, ,, ,,
๖/๓ พหุ เทวา มนุสฺสํสา จ	๔๐๓/๔๗๘ ,, ,, ,,
๓๓๘/๓๗๖ ,, ,, ,,	๔๐๒/๔๘๐ ,, ,, ,,
๔๒/๗๗ พาหิตฺวา ปาปเก ฐมฺเม	๕๒/๘๗ ยณฺจ กามสฺสํ โสเก
๒๓๓/๒๕๐ ภาทฺทเกณ จ สํเถเน	๓๔๔/๓๘๔ ยณฺจ ปตฺตํ ยณฺจ
๓๐/๕๓ มคฺคานญฺจงฺกโก เสฏฺโฐ	ปคฺคทพฺพิ
๔๓๔/๕๔๔ มชฺเช ธรรมํ คิณฺณํ	๕๐/๘๕ ยถา อโย จ ปจฺจ

ปพฺพ/อญฺเ	ปพฺพ/อญฺเ
๒๘๒/๓๒๑ ยคํ จเร ยคํ ทิฏฺฐเจ	๒๔/๓๘ ยสฺสํ ชิตํ นาวชฺชยติ
๗๖/๑๑๒ ยถาปี ปพฺพโต เตโต	๗๕/๑๑๒ ยสฺสํ ชิตอ กามกณฺฏโก
๒๖๒/๒๘๐ ยทา เทโว เทวกายา	๗๐/๑๐๗ ยสฺสํ ตินฺโน กามปญฺโก
๔๔/๗๘ ยทา ตํเกตุํ ฐมฺเมตฺถ	๖๕/๓๐๓ ยสฺสํ นฺตรโต น ตฺนฺติ
๓๘/๗๔ ยทา หเว ปาตุภวณฺติ	โกปา
ฐมฺมา	๓๕๓/๒๐๒ ยสฺสํ ปปญฺจา ธิติ
๓๘/๗๔ ,, ,, ,,	จ นฺตฺติ
๔๐/๗๖ ,, ,, ,,	๓๕๒/๒๐๓ ยสฺสํ มฺถํ ฌมา นฺตฺติ
๓๗๘/๔๔๗ ยนฺตํ สรณฺมาคฺคม	๒๔๖/๒๗๔ ยสฺสํ ราโค จ โทโส จ
๗๘/๑๑๔ ยมฺหิ น มาया วตฺตติ	๒๔๗/๒๗๔ ,, ,, ,,
น มาโน	๓๔๓/๑๘๓ ยสฺสํ วิตฺตภา วิชฺฐีตา
๒๗๘/๓๐๕ ยมาหุ ทานํ ปรมํ	๒๕๘/๒๘๘ ยสฺสํ สกฺกาภิยานสฺสํ
อนฺตฺตฺร	๓๕๔/๒๐๒ ยสฺสํ สฺยา สพฺพทา สติ
๓๒๕/๓๘๖ ยสฺมา หิ ฐมฺมํ ปฺริโส	๘๖/๓๓๓ ยสฺสํ เตถฺปมํ จิตฺตํ
วิชฺฌณา	๓๐๘/๑๔๒ ยํ ชฺชิตํ น ตปฺติ
๔๓๓/๕๔๓ ยสฺมี กามา น วสฺนฺติ	๓๒๓/๑๖๖ ยา กาจิ กงฺขา อธิ
๓๗๓/๒๒๓ ยสฺมี ปเทเต กปฺเปติ	วา หุํ วา
๒๓๕/๒๖๘ ยสฺสํ กามา สโว ชฺชโน	๒๓๘/๒๕๖ ยา กาจิมา ทฺตฺตฺติโย
๒๗๗/๓๐๔ ยสฺสํ กาเยน วาจา	๗/๕ ยานํ ฐ ภูตานิ สมากตานิ

ปพฺพ/องฺเก		ปพฺพ/องฺเก
๓๓๔/๓๖๗	ยานํ ภูตานํ	๓๘๔/๒๓๓ เยน มาเนน มตุตาเส
	ถํมาคตานํ	๓๘๓/๒๓๐ เยน โมเหน มุพฺพหาเส
๓๓๓/๓๔๕	เย เกจิ ภูตา ภวิส-	๓๘๘/๒๓๔ ,, ,, ,,
	สํนํติ เย จาปํ	๓๗๘/๒๒๘ เยน โถเกน กุฑฺธาเส
๔๒๐/๕๐๘	เย เกจิเม ทิฏฺฐิปริพ-	๓๘๗/๒๓๓ ,, ,, ,,
	พาสํนา	๔๓๒/๕๔๒ เยเม ปพฺพ เวยยากํ
๓๗๖/๒๒๕	เย เกจิ โลกา ปริเท-	๒๒๓/๒๖๐ เย สํนํตํคิตฺตา นิปกา
	วิตา วา	๒๒๐/๒๕๗ เยถํ เจ หิริโอยคฺคปํ
๒๕๓/๒๗๘	เย จ รุปรูปกา สํคฺคา	๔๓๘/๕๔๗ โย อคํคํ อาทิสํติ
๔๐๔/๔๘๐	,, ,, ,,	๒๘๐/๓๐๘ โย ฐมนํยาํ คยํ
๓๗๔/๒๒๒	เย ทรนํติ อณฺณวํ สํ	อมจณํ
๒๘๓/๓๓๓	เย ทุกฺขํ นปฺปชานนํติ	๓๘๔/๒๓๗ โยนิโส มนสิกาโร
๓๘๓/๔๗๔	,, ,, ,,	๔๑/๗๗ โย พฺราหฺมณฺ พาทิค-
๓๘๒/๒๓๓	เยน โกเชน กุฑฺธาเส	ปาปฐมํโม
๓๘๐/๒๓๕	,, ,, ,,	๒๒๗/๒๖๓ โย ภูทํ ภูทโต ทิสฺสุวา
๓๘๐/๒๓๐	เยน โทเสน ทฺวํจํเส	๒๐๕/๒๔๕ โย เมคฺคํ ภาวยติ
๓๘๘/๒๓๓	,, ,, ,,	๒๘๔/๓๒๔ โย เว อฺยุปํติคํ
๓๘๓/๒๓๓	เยน มกฺเขน มกฺขิตาเส	วิเนติ โกร
๓๘๑/๒๓๕	,, ,, ,,	๓๘๕/๒๓๒ โย สํพํ สํพโต ฌคฺวา

ปพฺเพ/องฺเก

๒๓๓/๒๖๖ โย สฺขํ ทฺวฺชโต

อทุกฺกขิ

๒๗๓/๓๐๓ ราชคฺคิ ทหิติ มจฺเจ

๓๒๐/๓๗๘ ราชิ จ ทิสฺส จ

กฺโข นิทานา

๓๗๗/๔๔๔ ราชามสฺมิ เสตา

๒๒๘/๒๖๕ ฐปฺราตุ ปริณฺณาย

๔๐๖/๔๘๒ ฐปฺรา สฺทฺทา คณฺฐา ฐา

๒๒๘/๒๖๔ โถโก ทิสฺส จ โมโห จ

๔๓๐/๔๘๗ วนฺนํ วิ เว ทฺวฺจฺฉนํ

เอเก

๔๓๘/๕๐๕ สกํ สกํ ทิฏฺฐิ-

ปวิพฺพาสานา

๓๓๕/๓๕๐ สเจ ภายถ ทฺวฺชตฺถ

๒๗๔/๓๐๒ สฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺ

๔๐๘/๔๘๕ สฺตฺโต กุหายิ

พฺพนาภินฺโน

๒๖๓/๒๘๒ สฺตฺตา หิ โถเก

ปจฺโม มเหสฺ

ปพฺเพ/องฺเก

๗๗/๓๓๓ สฺติกายคฺคา อฺปฺนฺจิตา

๓๗๕/๒๒๓ สฺทฺธิ จรมกโต วจฺ

๔๓๓/๕๓๘ สฺนฺติ โถเก มฺนโย

๓๓๓/๓๖๓ สฺนฺตฺวาโต ภยํ ชาติ

๖๖/๓๐๒ สฺพพกมฺมชฺสสฺสํ ภิภฺชโน

๒๘๓/๓๒๒ สฺพพโตกํ อภิณฺณาย

๖๓/๘๘ สฺพพํ ปวธํ ทฺวฺช

๓๓๐/๓๔๕ สฺพพา ทิสฺสา อฺนฺป-

คมฺม เจตฺสา

๒๐/๓๒ สฺพเพ สฺนฺติ ทณฺฑสฺส

๒๘๖/๓๓๓ สฺพเพสฺสํ ฐเตสฺสํ นิธาย

ทณฺฑํ

๒๔๘/๒๗๗ สฺมฺมามนํ ปณฺธิธาย

๒๓๐/๒๖๕ สฺมาหิตํ สฺมฺปชาโน

๒๓๒/๒๖๖ ,, ,,

๒๓๔/๒๖๗ ,, ,,

๓๘/๒๘ สฺสสฺสํ ญ เจ วาจา

๒๘๘/๓๓๖ สฺหาวี ทฺวฺช

ชฺเหยฺย กามะ

ปพฺพเพ/องฺเก

๒๑๓/๒๕๓ ถํวตฺถํ ปหานตฺถํ

๒๑๕/๒๕๒ ถํเวชนํเยตฺถ จาเนตฺถ

๒๕๖/๒๘๔ ถํตฺถคฺคา วณโก ชาโต

๒๘๗/๓๑๕ ตํคาวรา อนาคาวรา จ

๓๑๕/๓๗๒ ตํมากจิงฺกุตถกจัน-
กานิ จ

๒๓๗/๒๖๘ ตํถตฺถมาริปปณฺนา จ

๒๕๔/๒๘๒ ตํถํ รกฺเขยฺย เมธาวํ

๑๒๔/๑๖๗ ตํกวํ ตํฐนา ตํฐ

๕๓/๘๘ ตํฐกามานิ ภูตานิ

๕๕/๘๐ ตํฐํ วต ตสฺสํ น โหติ กิณฺณจิ

๓๘๗/๔๗๗ ตํฐํ วา ยถิ วา ทฺวํ

๑๘๗/๒๓๘ ตํฐา ตํฐมตฺถํ ตํมคฺคํ

ปพฺพเพ/องฺเก

๕๗/๘๒ ตํฐิโน วต เย อภิณฺจนา

๕๑/๘๖ ตํฐิโน วิเวโก ตฺวสฺสํ

๔๓๕/๕๔๔ ตํฐวานหํ วีรธกา-

มกามิ

๓๕๖/๔๑๑ ตํฐาสิตํ อุตฺตมมาหุ-
ตฺถนโต

๒๕/๔๓ ตํฐํ วต ฐํวณ

๒๔๐/๒๗๑ ตํฐสฺสํ ตํฐมณสฺสํ

๒๘๒/๓๑๐ ,, ,,

๓๑๖/๓๗๕ หิริทฺตมณฺโ

วิชิคฺคฺจฺจมานํ

๒๓/๓๗ หิณํ ฐมฺมํ น เตเวยฺย

โสธนปตฺต

อสุทฺธปาจ	สุทฺธปาจ	อङ्ก	ปหน้า
คฺมุเหหิ	คฺมุเหหิ	๓๓	๖
นพฺ ชฺฌติ	น พฺชฺฌติ	๕๓	๗
นสฺสินฺนาติ	นสฺสินฺนาติ	๑๓๒	๕
อวทฺธววิโย	อวทฺธววิโย	๑๓๗	๑๓
ปาฏฺฐิตคามิยวคฺโค	ปาฏฺฐิตคามิยวคฺโค	๒๐๖	๗
ปาฏฺฐิตคามิยวคฺคสฺส	ปาฏฺฐิตคามิยวคฺคสฺส	๒๐๗	๓
ภพฺโพ	อภพฺโพ	๒๓๓	๒
อทฺธิเจยฺย	อทฺธิเจยฺย	๓๕๕	๓
พหฺวเทว	พหฺว เทว	๓๗๖	๓๒
ปพฺพชฺชาตฺตคฺคํ	ปพฺพชฺชาตฺตคฺคํ	๔๐๕	๓๔
ตมฺพหฺรตา	ตมฺพหฺรตา	๔๕๐	๔
เวทฺหนฺติ	วทฺหนฺติ	๔๘๗	๒
วคฺคฤคฺคาถา	วคฺคฤคฺคาถา	๕๒๔	๓
”	”	๕๒๕	๓
”	”	๕๒๗	๓

